فهرست الجلد الثانی من جواهر بواهر مثنوی لجناب
صاری عبد الله افندی قدس الله سره المعالی

صحیفه

صحیفه

صحیفه

صحیفه

صحیفه

مم

م

Abdullah, Sari

مثنوی شریف شرحی

﴿ اصاری عبدالله افندی ﴾

﴿ جلد ﴾

﴿ ثانی ﴾

شارح مشارالیهك فن محاضراتدن (ثمرات الفؤاد)
نام ترکی تألیف لطیفی شایان نشر آثار مقبوله دن
بولندیغندن طبع قلندیغی
اخطار اولنور

Şerh-i Mesnevî

مطبعهٔ عامره ده طبع اولنمشدر
سنه ۱۲۸۸

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ مثنوی ﴾ خاك قارونرا چو فرمان دررسید * بازرو تختش بقعر خود کشید * چونکه فرمان جلیل وجبار * وحکم عزیز وقهار * خاکه ایرشیدی قارونی زرو تختی ایله قعر زمینه چکوب خسف ایتدی ﴿ قصهٔ خسف قارون ﴾ قال الله تعالی (ان قارون کان من قوم موسی فبغی علیهم وآتیناه من الکنوز ما ان مفاتحه لتنوء بالعصبة اولی القوة اذ قال له قومه لا تفرح ان الله لا یحب الفرحین) معلوم اوله که قارونك اسمی زبان عبریده قاروج ایدی * وقارون ایچون بعضیلر موسی علیه السلامك عم زاده سی وبعضیلر عمیسی وبعضیلر دخی خواهرزاده سیدر دیمشلر وعلی الاختلافات الروایات * نقل اولنور که موسی وهارون علیهما السلامدن صکره بنی اسرائیلك اعلم وافضلی * وسبطیلرك عابدتربنی قارون ایدی * وحسن صورت وشکل وشمایلده ملاحت ولطافتی کمالده اولماغله قارون منور دیرلر ایدی * ومستمرا تلاوت توراته مشغول اولوب * حضرت موسی دخی قارونك تربیه سنه بذل همت بیوروب نیجه علوم غریبه * وفنون عجیبه تعلیم ایدوب * حتی قارون حضرت موسی علیه السلامدن تعلم کیمیا دخی ایتمش ایدی * وموجب علم کیمیا ایله عمل ایدوب * اکثر اوقاتنی ممارست اکسیره مصروف ایتمکله کثرت مالی بر درجه یه ایرشدی که کنوز وخزائنی نك مفتاحلرینی قرق رأس

مطلب
قصهٔ قارون

قاره تحميل ايدرلر ايدى * برقاچ زماندن صكره حضرت موسى وحى الهى ايله
قارونه هزار ده بك دينار * زكوة امر ايدوب * واداء زكوته ترغيب بيوردى *
قال الله تعالى (وابتغ فيما آتيك الله الدار الآخرة ولاتنس نصيبك من الدنيا
واحسن كما احسن الله اليك ولاتبغ الفساد فى الارض ان الله لايحب المفسدين)
لكن قارونك اخراج زكات كوجنه كاوب * موسى عليه السلامه مخالفت
ومناقشه ومجادله يه عزيمت ايلدى * ومتابعت موسادن روكردان اولوب *
طريقهٔ جبارين ومتمردينه روان اولدى * و برقصر عالى بنا ايتديروب صفايح
ديوارن مطلا قيلوب * وباب قصرى زرخالصدن دوزدروب * وميان قصرده
برتخت مرصع وضع ايدوب مراسم * ترتيب شهرتده مافوقى متصور اولميان
مرتبه تقيد ومبالغه كوستردى * وصيد وشكار * وكشت وكذاره سوار اولسه *
توابع ولواحقندن بيك نفر رجال سوار اولوب واوچ يوز نفر دخى جوارئ
ماه روى عنبر بوى * ملبوسات فاخره و اكاليل پرجواهر * وخلخالات
مرصع * ولالئ باهره ايله اراسته اولوب * قارونك ركابنجه رفتار ايدرلردى
* وسير وتماشادن عودت وسراينه رجعت ايتدكده * نعم فراوان ايله مالامال
بساط بزم كشيده قيلوب * مراسم صحنك و مطايبه يى رعايت ايله * اسرائيليانى
عظيم ضيافت ايدردى * وحريص دولت وثروت اولان غافلان وجهلا
تجملات قارونى بو طنطنه وولوله ايله مشاهده ايتدكلرنده (ياليت لنا مثل
ما اوتى قارون انه لذو حظ عظيم) خواستجه نوليدى قارونده اولان دولت
وحظ عظيم بزه دخى ميسر اوليدى ديو تمنا ايدرلردى * نه كم زمانه ده اولان
جهلانك دخى احوالى بو يله در * پس جهلامر دنياده واقع اولان ﴿ بيت ﴾
عاقبت راه فنا خواهى كرفت * زين جهان اخر فنا خواهى كرفت * پندنك
استماعنه تصامم ايدوب كون بو كوندر ديرلر ايدى ﴿ شيخ عطار ﴾ اغنيارا
اعتبار از درهمى چندى بود * همچو طفل نفس كوخرم بشير مادرست *
اعتبار زينت دنيا بدان ماند كه كس * بيند اندرخواب را جامهٔ نو در برست *
سفله را اقطاع دنيا خوشتر از عقبى بود * خود جعل را بوى سركين به زطيب
عنبرست * و بالجمله قارون براى منع زكات موسادن مفارقت وكمال مرتبه
بغض وعداوت ايدوب بالآخره بين الناس زنا ايله مشهوره برزن فاحشه يى
خانه سنه دعوت وزر و جواهر ايله مملو برزرين طبق عطيه ايدوب * اى زن
موسى عقد مجلس موعظه ايتدكده موسى بنم ايله زنا ايلدى ديو متهم ايليه سن *

* شويله كه شرطمز يرينه كله سكا اموال فراوان اعطا ايدهيم ديو مواعيد
كوناكون ايله * عورتي اضلال ايلدي * عورت دخي عهد وقرار ايدوب محلنه منتظره
اولدي * روايت اولنور كه بني اسرائيل هفتهده بر كون جمع اولوب * وموسى
عليه السلام انلره وعظ ونصيحت ايدردي * پس يوم معهود ايريشوب
مجلس وعظ منعقد اولدقده * قارون دخي تجملات عظيمه ايله محفل وعظه
كلوب بطريق الاستهزا مقابلهٔ موسى عليه السلامده قعود ايلدي *
وزن فاحشهٔ معهوده دخي كلوب بر كوشهده قرار ايلدي * وموسى نبي عليه
السلامك دخي امواج بحار اسرار خاطري تلاطم ايدوب فوايح مسكيهٔ
انفاس طيبهسندن مجلس وعظه معطر وتأثير نظر اكسير اثرلرندن نحاس
قلوب مستمعين زرمزهر اولدقده * مرأهٔ مزبوره قامت راست قيلوب برموجب
مشروطه * بهتان وافترايه نيت ودامن عصمت موسى عليه السلامي اوث
تهمت ايله آلوده قلمغه عزيمت ايلدي * اول محول الحول والاحوال * ومقلب
القلوب والابصار * جليل وجبار * خالق پروردكار * زبان زني طريق
كذبدن تحويل * وجانب كفتار راسته كشاده ايدوب مرأهٔ مزبوره اواز
بلند ايله ديديكه * اى بني اسرائيل معلومكز اوله كه * قارون موسايه
عداوت ايتمكله بني دونكه كون اوينه دعوت ايليوب * وبرطباق زر
وجواهر ويروب مجلس وعظده موسايه عمل زنابي افترا ايله كه
سني بني اسرائيل الندن خلاص ايدوب * وموسايي تورات حكمنجه
سنكسار ايدهلم ديوب * نه تعليم ايلديسه بلا نقصان سويلدي * وبعده
زبانن كشاده ايدوب * بن شهادت ايدهرم كه موسى حق پيغمبردر * وكلماتي
وحي الهيدر * ودين حق دين موسيدر * شمدي يه دكين ايتدكلرم اعمال فاسدهمه
توبه ايلدم صدهزار * استغفر الله اشهد ان لا اله الا الله * واشهد ان موسى
كليم الله ونبيه * تبت عما صنعت * رجعت عما فعلت * ديوب ايمانه كلدي
* پس بني اسرائيلك قضيهٔ مزبوره مسموعلري اولدقده * زبانلرين قارونك
طعننه دراز ايدوب انواع لوم وتشنيع ايلديلر * وموسى عليه السلامده دخي
صورت جلال رونما اولوب * غيرت نبوت غلبه ايتمكله آتش جلال وقهري *
فلك اثيره پيوسته اولدي * وفي الحال منبردن نزول ايدوب وجه مباركن
فرش زمينه ماليده * ودست تضرع ونيازي عرش برينه افراشته قيلوب *
الهي سنك دشمنك بنم فضاحتمه قصد ايلدي * بحق غيرت انبيا قاروني

قهروغضب ايله هلاك و بنى اكا مسلط قيل ديدى * پس فى الحال جبريل امين
نازل اولوب * ياموسى باشك سجده دن قالدر كه حق تعالى زمينى سنك
اطاعتكه فرمان ايتدى * قارونى نيجه ديلرسك ايليه سين ديدى * موسى
عليه السلام دخى رفع رأس ايدوب اى قوم حق تعالى بنى فرعونه مظفر
قيلدوغى كبى قارونه دخى مظفر ايلدى (فمن معه فليلبث معه ومن معى
فليعتزل عنه) يعنى هركيم كه بنى روقاروندر انكله طورسون * وهركم كه غله در
قاروندن دور اولسون ديدى * پس بنى اسرائيل قاروندن دور اولوب
الا قارونك هراموردە مشير ومصاحبى اولان * اوثان * وايزان * نام ايكى كمسنه
قارونه تابع اولوب مفارقت ايتمدى * پس حضرت موسى ياارض خذيه
ديوزمينه امر ايتدكده * زمين قارونى طپوقلرينه وارنجه اخذ ايلدى * قارون
خنده ايدوب عجب سحاره سن ياموسى ديدى * حضرت موسى تكرار ياارض
خذيه ديوب * ارض قارونى زانولرينه وارنجه اخذ ايلدى * چونكه قارون
نيه اوغرادوغن بيلوب دهشت غضب الهى درون بيرونن استيلا ايتمكله ياموسى
مددالامان الامان ديوزارى يه باشلدى * فريادى مفيد اولمايوب * ياارض خذيه
ديو بيورمغله * زمين سراپا قارونى بلع ايدوب خسف اولدى * وبعد الخسف
فسقهٔ بنى اسرائيل مساويه باشليوب قارون بوقدر امان ديمش ايكن امان
ورميوب موسى اموال واسبابنه طمع ايدوب * زمينه خسف خسف واخذ
ايتدردى ديو كفت وكو ايلديلر * كلمات اراجيف سمع موسى عليه السلامه
ابلاغ اولندقده * دركاه عزته تكرار دعا ايليوب * حق تعالى زمينه امر ايلدى
قارونك جميعا اسباب واموال * واقمشه وامتعه وملابس ومفارش ودواب
وانعام وآلات واوانى الحاصل قارون نيه مالك اولديسه * جمله سى زمينه
خسف اولوب * واطراف واكنافده اولان تجاردن هر كيمك النده مال قارون
وارايسه بربر طريق ايله جمله سى مفقود ومعدوم اولدى * وقضيهٔ مزبوره ده
روساء بنى اسرائيلدن اون درت بيك يديوز نفر كمسنه تلف اولدى قال الله تبارك
وتعالى (فخسفنا به وبداره الارض فما كان له من فئة ينصرونه من دون الله وما كان
من المنتصرين) ﴿ مثنوى ﴾ كرزدنيا جوى نيست دردست * قناعت راسعادت
باد كين هست * ببين قارون چه برداز كنج دنيا * نيرزد كنج دنيا رنج دنيا * ايمدى
اى مستمع مستعد معجزات انبيا وكرامات اوليايه نهايت يوقدر * ومكونات علويه
وسفليه دن ديلدوككى * حق انبيا واوليا سنه مسخر وچارعنصرى

امرلرینه رام ایدوب انلرك دیلدوكی حق مرادی اولور مثلا * مثنوی * آب وكل چون
ازدم عیسی چرید * آب وكل دم عیسادن چونكم اوتلادی * مثنوی * بال وپر بكشاد
ومرغی شد پرید * یعنی آب وكل دم عیسادن حیات بخش اولوب وبال وپر اچوب
برمرغ اولوب اوچدی * نته كم حق سبحانه وتعالی سوره آل عمرانده لسان عیسادن
بطریق الحكایه بیوررلركه (انی اخلق لكم من الطین كهیئة الطیر فانفخ فیه
فیكون طیرا باذن الله) یعنی حضرت عیسانك نفخی وحق تعالی نك امریله
حیات بولوب طیران ایلدی * حضرت عیسانك نفخیله حیات بولان طیرده
اختلاف اولنوب اكثری دیمشلركه * حیات بولان مرغ خفاش ایدی * زیرا
بنی اسرائیل عیسی علیه السلامدن خفاشك خلقتنی طلب ایلدیلر * اكا بناء كه
اعجب خلقدن بری دخی خفاشدر * وعجایبندن بعضی بودركه * خفاشده
ریش وپر اولمایوب مجرد لحم ودم ایكن بلاریش پروازایدر وانسان كبی
ضحك ایدر * ومرأه كبی حایض اولور * وحیوانات سائره كبی تولد ایدوب
سائر طیور كبی یومردلامز وضوء نهار وظلمة شبده كورمیوب انجق بعد
غروب الشمس ایكی ساعت وبعد طلوع الفجر قبل الاسفار دخی برساعت كورور
* پس بنی اسرائیل حضرت عیسادن بومعجزاتی كوردكده كواشوب
بوسحردر دیدیلر * ای نور حدیقهٔ عالم ونور حدقهٔ آدم * مثنوی * هست تسبیحت
بخار آب وكل * نفخ عیسی كبی سنك دخی تسبیح وتقدیسك وبخار آب وكلدر * یعنی
عناصردن مركب اولان جسدك بخاریدركه * مثنوی * مرغ جنت شد زنفخ
صدق دل * صدق نیت وخلوص وطویتله صعود ایدن نفخ دلدن مرغ جنت
اولدی * یعنی حق سبحانه وتعالی نفخ عیسادن طیر خلق ایتدوكی كبی عاشق
صادقلرك دخی قلب خالصلرك نفخندن صادر اولان تسبیح وتهلیللرك
طیور جنان ایدوب * نغمه زن عندلیب كلزار بهشت اولورلار * پس
بركوكلده كه انوار تجلیات ربانیه درخشان ایلیه * بامرالله تعالی انك وجودی
جماد مشابه سنده دخی اولسه حیات جاودانی بولوب وریاض قلبنده
زاهره اولان ازهار معارف سبحانیه نك * نسمات طیبه سی ظاهر وباطنی
معطر ایدوب عندلیب لسانی جنان جناننده بلبل شوریده حال اولور * واومقوله
زباندن صدور ایلیان كلمات درربار * دخی هزار زار كلستان عالم قدس محبان اولور
كورمزمیسن * مثنوی * كوه طور از نور موسی شد برقص * كوه طور جماد ایكن
موسی علیه السلامه واقع اولان تجلیات جمال احدیت الذاتدن رقصه كیروب

مولویلر کبی سماع ودوران ایلدی * مثنوی * صوفیٔ کامل شد ورست او زنقص * ونقصاندن قورتیلوب صوفیٔ کامل اولدی کوه طورك کیفیت رقصنده اولان تفصیل اول مثنویده * مثنوی * عشق جان طور آمد عاشقا * طور مست وخرموسی صعقا * بیت شریفنده سبق ایتمشدر * والکن حضرت مولانا بو بیت شریفده دخی نقصدن قورتیلدی وصوفیٔ کامل اولدی دیدکارنده برسر عظیمه تلمیح واردر لکن مشاهده یه موقوفدر فافهم وجدوجد * مثنوی * چه عجب کر کوه صوفی شد عزیز * نه عجب اکر جبل طور صوفی عزیز اولدیسه * یعنی عجب دکلدر * جسد انسانی دخی بعینه کوه طور کبی جماد لایتحرك دکلمی ایدی * مثنوی * جسم موسی از کلوخی بود نیز * جسم موسایه دخی نظر اولنسه برکلوخ وکسکدن جماد بی روح ایدی * پس قدرت حقه کوره ذی روحك حرکتی ایله حرکت جمادك نه فرقی واردر * ایکیسنده دخی محرك حقیقی ارادت سبحانیه در * پس هر قنقسنه مشیت ازلیه سی تعلق ایلسه بی جان ایکن ذوحیات اولور * وروح اضافی نفخ ایتدکده برحیات جاودانی دخی حاصل اولوب * روح حیوانی انوك قتنده کسك وکلوخ مشابه سنده ایکن عاشق حق وعارف فیاض مطلق اولوب (ارنی انظر الیك) نیازینه مستعد اولور ونقص وزوالدن رها بولوب مرد کامل اولور * شعر * بن ازل خمخانه سندن ایچمشم صهبای عشق * تا ابد سرمستم از صهبای روح افزای عشق * عشقله کردشده درنه چرخ وهفت اختر مدام * طپطلو درشش جهت برشورش غوغای عشق * رابع عنصر که خامس عقل ونفس وکائنات * جمله سی برقطره دردر کوشهٔ دریای عشق * انبیا واولیا واصفیا واتقیا * مست ولایعقل کززلر درده ٔ صحرای عشق * سندن اوزکه کسه بیلز عشقك تأویلنی * برعجب سرچشمه دندر منبع ومأوای عشق * ای حسینی حق شرابی لم یزلدن لطفله * هر کیمه کم برایاغ صوندی یدی دریای عشق *

* طعن وانکار کردن پادشاه جهود وقبول *
* کردن نصیحت ناصحان وخاصان خویش *

پادشاه جهودك طعن وانکاری وناصحلرك وکندو خواصنك نصایحن قبول ایتمدیکی بیاننده در * مثنوی * این عجایب دید آن شاه جهود * اول جهود پادشاهی بالاده مذکور اولان عجایبی یعنی مؤمنلری نارا حراق ایتمدیکن کوردی اما عنادنده مصر اولوب * مثنوی * جز که طعن وجز که انکارش نبود * اول قدرته طعن وانکاردن غیری اولمادی یعنی طعن وانکاری کتدکجه مشتد اولدی * مثنوی * ناصحان کفتند

ازحد مكذران * ناصحلرا كاحددن تجاوز اتمه ديديلر ﴿ مثنوى ﴾ مركب استيزه راچندين مران * مركب عنادى بوقدر سورمه ﴿ مثنوى ﴾ ناصحانرا دست بست وبند كرد * ناصحلرك اللرينى باغلوب مجرملر كبى قيد بند ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ ظلم را پيوند در پيوند كرد * ظلمى بربرينه اولاشدردى * يعنى فساد وظلمى حدوحصردن تجاوز ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ بانك آمد كار چون اينجا رسيد * چونكه اول جهودك كاروستمى بورايه يعنى بومرتبه حد افراطه ايرشدى اول اثناده هاتفدن بويله ديو براواز كلديكه ﴿ مثنوى ﴾ پاى دار اى سك كه قهرما رسيد * اياق طوت يعنى اياغك چك اى كلب وسك جهود بزم قهرمز ايرشدى * العظمة والكبرياء لله ﴿ مثنوى ﴾ بعد ازان آتش چهل كز بر فروخت * اندن صكره نار اخدود قرق ذراع يوقارو شعله لندى ﴿ مثنوى ﴾ حلقه كشت ان جهودانرا بسوخت * وحلقه اولوب اول جهودلرى عموما احراق ايلدى * پس اول جهود عنود قبل الهلاك ايات الله دن بوقدر علامات باهرات كوروب ونصح وپند اولنمش ايكن نه عجب متنبه اولميوب كفر وعناد نده مصر اولوب بالآخره آتشه كندوبى احراق ايتدردى ديرسه كز ﴿ مثنوى ﴾ اصل ايشان بود آتش زابتدا * انلرك اصلى ابتدا آتشدن ايدى يعنى علم ازليده بونلر دوزخى اولوب وجبلتلرى دخى طبيعت ناريه اوزره خلق اولنوب صفات ناريه لرى غالب اولمش ايدى * پس بر فحواى كل شئ يرجع الى اصله ﴿ مثنوى ﴾ سوى اصل خويش رفتند انتها * بالآخره كندولرينك اصلى جانبنه كتديلر ﴿ مثنوى ﴾ هم ز آتش زاده بودند اين فريق * وهم بو فريق اتشدن طوغمشلر ايدى ﴿ مثنوى ﴾ جزوها را سوى كل آمد طريق * جزولرك طريقى كل جانبنه كلدى يعنى اصللرى آتش كندولرى آتشدن جزو اولمغله برطريق مقرر اجزا جانب كله رجوع ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ آتشى بودند مؤمن سوز بس * اول جهودلر انجق مؤمن ياقيجى بر آتش ايديلر * يعنى آتشده احراقدن ماعدا نيجه منافع كثيره اولوب خصوصا طبخ نعم وافره آتشدن غيريله اولماز اما اول جهودلرده قطعا برنفع اولمايوب انجق احراق مؤمنين ايدرلردى ﴿ مثنوى ﴾ سوخت خود را آتش ايشان چو خس * عاقبت انلرك آتش حسد ونار غضبلرى خاروخس كبى كندولرى ياقدى ﴿ مثنوى ﴾ انكه او بودست امه الهاويه * اول كمسه نك كه اصلى هاويه اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ هاويه آمد مرا ورا زاويه * اكا مكان وزاويه هاويه كلدى * كما قال الله تبارك وتعالى (واما من خفت موازينه فامه هاويه) هاويه حاقه وقارعه كبى اسماء جهنمدندر * اماشول كمسه نك كه سيئاتى حسناتنه راجح اوله * انوك مسكن ومأويسى

ناردر (وما ادراك ماهیه) ای ما الهاویه یعنی انك لاتعلم كنهها فانها اعظم من ان یبلغها درایة احد * ماهیه ده اولان ها وقف ایچوندر * اصلی ماهی یه در * عندالوصل حذف اولنور * و بعضلر عندالوصل دخی ثانیه در * زیرا مصحفده ثابته در دیمشلر * حق سبحانه وتعالی هاویه نه اولدیغنی تفسیر ایدوب * (نار حامیه) دیو بیان بیوردی * یعنی هاویه ذات حیدر * وشدیدة الحراره برنار محرقه در * و یاخود اعمالده خفیفة الموازن اولانلرك مأویسی نار عمیقه در * وهاویه هوی دندر كه * هوی باشی اشاغه دوشمك * وغیرلرزورندن باشی اشاغه كلمك معناسنه در پس خفیفة الموازن اولان اهل نار دخی منكوس الرأس اولدقلری حالده * ناره طرح اولنمغله جهنم دخی اسم هاویه ایله موسومه اولدی * ومأوای دخی مادره تشبیه اولنوب * مأوایه ام دیو تسمیه اولندی * زیرا ام مأوای ولددر دیو تحقیق ایتمشلر * قال سهل قدس الله روحه (فمن ثقلت موازینه) بالاخلاص فهو فی عیش مشاهدته الابدیة مرضیة ینقلب فی جوار الحق (ومن خفت موازینه) بالریا والسمعة (فامه هاویه) * فانه ینقلب فی سخط الله ومأویه النار * اه ای طالب فوز و فلاح علاءالدوله سمنانی طیب الله انفاسه * بو آیت كریمه نك تفسیرنده بیوررلر شول كمسنه كه موازین اعمال صالحه سی خفیفه اوله * انوك امی هاویه در * یعنی والده هاویه در دیمكدر * اكا بناء كه بلوای مزبوره هاویه مذكوره ایچون مدخره اولان اعمال خبیثه مادر هوادن متولده وصادره اولوب مادر هوا اول ولد ناخلفی حجر قالبده تربیه ایتمشدر * پس كركدر كه (فامه هاویه) قول كریمنده اولان اشارت الهیه یه متفطن اولوب * ام هوانك دفعیله تقید ایدوب * سنی نعیم ابدی یه هدایت ایدن * آب خیره اتباع ایلیه سن * یعنی آب خیردن مراد قوت روحانیه نورانیه در كه سنی چاه مظلم طبیعتدن اخراج ایدوب مدارج اعتلای مقام انسه معراج ایدر * ومادردن مراد قوت قالبیه ظلمانیه در كه سنی زیر تراب طبیعتده دس وپنهان ایدوب حقیقتده جیفه دن اخبث وانتن اولان قالبك تربیه سنه امر ایدر * ایمدی لایق دكلدر كه تبعیت پدردن روكردان ومتابع مادر هوا وطبیعت اوله سن انكیچون حضرت مولانا بیوررلر * مثنوی * مادر فرزند جویان ویست * فرزندك مادری فرزندینی طلب ایدیجیدر * مثنوی * اصلها مر فرعهارا در پیست * اصول فروعك اثرنده وطلبنده در * مثنوی * آبها در حوض اگر زندانیست * مثلا آبلر اگرچه حوضده زندانی ومحبوسدر * مثنوی * باد نشفش میكند كار كانیست * باد اول مایه

نشف ایدر *زیرا که ارکانیدر یعنی عنصر یدر ﴿مثنوی﴾ می رهاند برد تا معدنش * باد اول آب محبوس وراکدی حوضدن خلاص ایلر * یعنی صورت نوعیهٔ مائیه سن ازاله ایدوب صورت هوائیه یی الباس ایدر * وهوانك حیز طبیعی سنه کیدر ﴿مثنوی﴾ اندك اندك تا نبینی بردنش * تدریجله آز آز ایلتمسینی کورمزسن * یعنی هوا مائی بر وجهله کندو یه جذب ایدر که * آنا فآنا مائیتی هوائیه یه تبدیل * وعناصر بر برینه تحویل اولور * لکن تدریجله اولمغله کیفیت تکونلرین تشخیص ایده مزسن دیمکدر ﴿مثنوی﴾ وین نفس جانهای مارا همچنان * کذلك بو نفس دخی بزم جانلریمزی ﴿مثنوی﴾ اندك اندك درد داز حبس جهان * اندك اندك جهان حبسندن سرقه ایدر * یعنی باد نفس دخی عمریمزابنی حوض بدندن اندك اندك جذب وعالم طبیعتدن اخراج ایدر * پس ارباب نهی یه لایق وسزا اولان بودرکه * ریاح انفاسی باد هوا وهوس اولمایوب * عمری آبنی هبا یه و برمیه * بلکه سمات طیبات محبة الله ایله دماغ جاننی معطر * وانوار باهرات تسبیحات ایله مرآت قلبنی منور * وروح روانی مزهر ایلیه که بر موجب (الیه یصعد الکلم الطیب) مدارج اوجات عالیاته ارتقا ایلیه * نتکم حضرت خداوندکار علیه رحمة الغفار بیوررلر که ﴿مثنوی﴾ تا الیه یصعد اطیاب الکلم * اطیاب کلم تا جناب الهی یه صعود وعروج ایدر ﴿مثنوی﴾ صاعد امنا الی حیث علم * کلمهٔ طیبه بردن صعود ایلدیکی حالده * ویاخود صاعد صعود معناسنه مفعول مطلق اولق اوزره یصعد صعودا تقدیرنده اولوب بزدن صدور ایدن کلمات طیبه جناب قدس کبریایه صعود ایلمکله صعود ایدر * شول مأوای برینه که * انوك علو قدرنی الله بیلور علم کلمه سنك فاعلی الله در * کلم قافیه سنه موافقت ایچون علم دیو سکون اوزره قرائت اولنور * وحضرت مولانا سورهٔ فاطرده بو آیت کریمه یه اشارت بیوررلر که * قال الله تبارك وتعالی (الیه یصعد الکلم الطیب والعمل الصالح یرفعه) صعود هبوطك مقابلیدر که مکانا وجهة جانب اعلایه حرکتدر * پس صعود کلم طیب ایله عمل صالحك جناب الهی یه توجهلرندن مستعاردر * یعنی حق سبحانه وتعالی کلمات طیبه واعمال صالحه یی قبول ایلدیکی صعود منزله سنده قلنمشدر * ویاخود کلم طیب وعمل صالحك کتبه سی صعود بالاعمال ایدر دیمکدر * وبناء کلمه اختلاف اولنوب مطرزی واکثر نحات لفظ کلم جمع کلمه در دیمشلر * لکن شیخ علی سمرقندی بو آیت کریمه تفسیرنده بیوررلر که کلم جمع کلمه اولق غلطدر * زیرا باجماع المحققین فعل ابنیهٔ جمعدن دکلدر دیمش *

مطلب تفسیر الیه یصعد

و بعضیلر دخی تمر ونخل کبی کلم دخی بین الجمع والواحد تا ایله فرق اولنان جمع جنسدر * ولفظده مفرد وتسمیه ده جمع اولدیغی معناسی جنس اعتباریله در * فلهذا اعتبارا لجانبی اللفظ والمعنی * بونک امثالی ابنیه نک وصفنده هم تذکیر وهم تأنیث جائزدر دیمشلر * نخل خاویة ونخل منقعر کبی * و بناء کلم بطریق التغلیب کثیره اطلاق اولنمغله لابد واحدده استعمال اولنمامشدر * وکلم طیب ایله وصف اولندیغی دخی کلم من حیث اللفظ جمع اولمادیغنه دلیلدر * وابن عباس رضی الله عنهمادن کلم طیب سؤال اولندقده کلمهٔ لااله الا الله در دیمشلر * وحضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم هو قول الرجل سبحان الله والحمد لله ولااله الا الله والله اکبردیو بیوردقلری مرویدر * پس چقان بر عبد مؤمن قائل کلمهٔ طیبهٔ مزبوره اولسه * کلمهٔ مزبوره یه مؤکل اولان ملک اول کلمه ایله سمایه عروج وجناب قدسه صعود ایدر * وعمل صالحه مقارن اولمیان کلم طیب قبوله قرین اولمامغله صعود ایتمز * پس کلمات طیبه نک رافعی عمل صالح اولور اما تفسیردر المصونده مسطودر * ابن عباس رضی الله عنهماقون مزبور صحیح دکلدر دیو بیورمشلر * زیرا مذهب اهل سنت دخی بونک اوزرینه درکه صاحب کلم عاصی دخی اولورسه مؤمن اولدقدن صکره اندن صدور ایدن کلم طیب عندالله مقبولدر * و بعضیلر کلم طیب تسبیح و تهلیل وقرائت قرآن ودعاء استغفار و بونک امثالی اولان اذکاردر دیمشلر * والیه ضمیری اللهه راجعدر و بعضیلر سمایه راجعدر دیمشلر * یعنی کلم طیب مقبول اولماز * وصعود ایتمز الاعمال صالحه مقارنت ایله متصاعد اولورکه عمل صالح کلم طیبی محقق ومصدق اولوب اصعاد ورفع ایدر * و یرفعه جمله سنده اولان ضمیر مستتر دخی عمل صالحه ارجاع قلندیغی بومعنانی تصریح ایدر * و بعضیلر دخی ضمیر یرفع کلم لفظنه راجعدر دیمشلر بوتقدیرجه کلم رافع وعمل صالح مرفوع اولور * زیرا عمل صالح غیر موحددن قبول اولماز توحید ایسه کلم طیب درکه لااله الا الله در * و بعضیلر دخی یرفعه ده اولان ضمیر اللهه راجعدر دیمشلر یعنی رافع عمل صالح حق تعالی دردیمک اولور * وعمل صالحک بونک کبی تشریفه تخصیص اولندیغی عمل صالحده کلفت ومشقت اولدیغی ایچوندر * پس بوآیت کریمه نک معنای لطیفنده بحسب اللفظ والاعراب بهرمند اولدکسه سمع جانک دوش قیل که معانیٔ بطونیه سندن دخی حصه مند ومستفیض اوله سن * ایمدی علم شریفه خفی اولمیه که بوآیت کریمه نک ماقبلی (من کان

يريد العزة فلله العزة جميعا) قول كريمدر * يعني شول كمسنه كه شرف وعزت وعلو مكانت طلب ايليه عزت وسعادت وشرف ومنعت ومكنت وقدرته حقدن غيريسي مالك دكلدر * پس طالب عزت اولان طاعت وعبادت ايدوب عزتي حقدن طلب ايلسون * زيرا هر شي مالك وصاحبندن طلب اولنور * مثلا من اراد العلم فهو عند العلماء فليطلبه من عندهم دينلور) ايمدى اى عاشق صادق وجكرى درديله يانق * برموجب (والله الغني وانتم الفقرآء) انسان ذليلا ومهينا خلق اولنوب هر شيئه محتاج اولدى في الحقيقه انسانك جميع اشيايه واقع اولان احتياج كليسى كبي برشيئك برشيئه احتياجي بوقدر وسائر شيء شي آخرده دخي محتاج اولسه احتياجي دون الاخريدر ذات ايسه قدر حاجتندر * زيرا هركيمك حاجتي زياده اولسه ذاتي دخي على قدر الحاجة زياده اولور عزت ايسه جميعا حقه مخصوصدر واللهك ملكيدر * زيرا حق سبحانه وتعالى احتياجدن غني ومنزهدر * كما قال الله تعالى (ان الله لغني عن العالمين) پس جميع اشيانك حقه كمال احتياجلرى اولوب حقك ذليل ومقهورلريدر على الخصوص انسان احتياجده جملهدن زياده اولديسه * حقه اولان ذلت وحاجتي دخي جملهدن زياده وكاملدر * اكا بناء كه حق سبحانه وتعالى (من كان يريد العزة فلله العزة جميعا) بيوروب جميع اشياحقك ذليل ومحتاجي اولوب وحقدن غيريدن عزت طلب اولنمادیغین عبادنه خبرويردى پس عبد مستعد دخي نظرني جمله اشيادن قطع ايدوب * عزتي حقدن طلب ايتدوكي مقدارى ذلتي ناقص وعزتي مزيد اولور * وحقدن غيرى يه احتياجي قالماز * فاما قلوب عباددن دخي حقك غيرى يه اولان افتقار واحتياج زائل اولماز * الا نفي لا اله واثبات الا الله ايله اولور * زيرا عبد مخلص دن نفي لا اله ايله تعلقات كونين رفع وازاله اولوب اثبات الا الله ايله قلبي بكليته حقه متوجه اولور * وعبد مز بور وجه مشروح اوزره علايق كونيه وعوايق تكوينيه دن كسسته اولسه * حقيقة كلمهٔ لا اله الا الله دخي حضرت حقه راجع اولور * مثلا حجر وحديدك اصطكاكيله فلك اثيردن مستنزله اولان شرارهٔ ناره ايله ايقاد شجره اولنوب نار دخي شجريي احراق ايله اكل ايدوب صورت حطبيه سن افنا * ووجود ناريت ايله ابقا ايدر * حتى وجود شجريت بكليتها فانيه اولوب صورت حطبيه دن اثر قالمادقده نار مستنزله حيز طبيعي وفلك اثيره رجوع وعروج ايدر * همچنان (اليه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح يرفعه) قول

كريمه‌ده دخی بو سره اشارت واردر * زیرا عمل صالح ارکان شریعتدر * پس شریعتك رکن اولی استنزال نار نور الله درکه اهل لااله الاالله * وسنك دلك اصطكاك و بر برینه چاقلماسیله نور توحیدك ناری ایقاد شجرهٔ وجود انسانی ایدوب اول اثناده عبد مؤمن دخی مبنای اسلام اولان ارکان خمسدن بریسی ایله عمل ایتمش اولور وارکان اربعهٔ باقیه دخی شول اعمال صالحه درکه دمار درخت طبیعتی ارض دنیادن بریده قیلوب قبول ناره واشتغال آتشه مستعده قطعه‌لر ایلیه حتی درخت وجود نار نور توحیدك هیزم سوزنده‌سی اولوب نار توحید دخی احراق وجود وشجریتدن افنا وبقا بالله ایله ابقا واوج اعتلای قرب حقه ترفیع ایدر پس شجرهٔ وجود موهوم دخی نار محبت ونور تجلیات احدیت ایله اثیر حضرتده مشتعله اولدقده موسای قلب جانب طوردن انیس نار اولوب (فلما اتیها نودی من شاطئ الواد الایمن فی البقعة المبارکة من الشجرة) معناسی عیان اولوب علی لسان الشعله (انی انا الله رب العالمین) نداسن جان قولاغیله اشیدر ایمدی عمل صالح عمل قلبدر وعمل قلب دخی محبة الله وشوق الی لقاء الله درکه ایکیسی دخی جذبات ربانیه‌دن صدور ایدوب مصاحبان کلمهٔ طیبه اولورلر * زیرا کلمه ومحبت جانب الوهیتدن پرتو ایدوب برموجب * فنه بداء والیه یعود) کبرو اصلنه رجوع ایدرلر * نته کم کاشف اسرار کبریا نور چشم اصفیا (حضرت مولانا قدس الله سره الاسنا بیورورلرکه ﴿ مثنوی ﴾ ترتقی انفاسنا بالمنتقی * بزم انفاس طیبه مز تفاوت وطهارته ولطافت ونظافته ملابس اولمغله ترقی وعروج ایدر ﴿ مثنوی ﴾ متحفا منا الی دار البقاء * بزدن متحف ومهدی قلندوغی حالده دار بقایه حاصل کلام بزم نفسلر بمز یاوه‌دن ونفسلر بمز دخی معاصی وآثام واوهام وخیالدن رها بولوب محبة الله ایله تزکیه وقلبلر بمز ماسوادن تخلیه اولندقده درکاه عزته هدیه اولمغله لیاقت تحصیل ایدوب * اوجات عالیات وحدت مطلقه ودرجات ساميات بقای احدیة الذاته اعتلا وارتقا ایدر دیمکدر ترتقینك فاعلی انفاسنادر ﴿ مثنوی ﴾ ثم تأتینا مکافاة المقال * بعد الارتقاء والاعتلاء مقالمزك مکافاتی ومجازاتی بزه کلور ﴿ مثنوی ﴾ ضعف ذلك رحمة من ذی الجلال * مقالمزك ضعفی کلور رحمت یونندن ذی الجلال الله دن جملهٔ تأتینا ترتقی جمله سنه معطوف قدر مکافات تأتینایه فاعلدر ضعف مکافاتدن بدلدر ونصب رحمت تمیزیت اوزره در وذی الجلال متعلق ایله صفت رحمتدر

حاصل کلام کلم طیب وعمل صالحك جزا ومکافاتنی عند الله اضعاف ومضاعفه بولورز * واحسان آلهی من حیث اللزوم والوجوب اولمیوب بلکه من محض اللطف والاحسان ومن کمال الجود والرحمة والغفران دردیمك اولور * مثنوی * ثم یلجینا الی امثالها * کی ینال العبد ممانالها * یلجینا دخی تأتینا جمله سنه معطوف اولوب تحتنده مستکن اولان ضمیر فاعل ذی الجلاله راجعدر * وضمیر امثالها مکافاته راجعدر * وکی حروف نواصبدن اولوب ینال کلمه سنی نصب ایتمشدر * عبد ینالك فاعل ویاخود منصوبا قرائت اولنوب مفعولی دخی اولمق جائزدر * ومماده اولان من حرف جرما دخی یاموصوله ویاخود موصوفه اولمق اوزره مقالدن عبارت اولوب * نال تحتنده اولان ضمیر مستکن عبده راجعدر وضمیر بارز دخی مکافاتدن عبارت اولان مایه راجعدر * وما دخی مع صلته ویاخود مع صفته محلا من بیانیه ایله مجرور اولوب متعلق محذوفی ایله نعیم * ویاخود بونك امثالنك بیانیدر * پس عبد ینال کلمه سنك فاعلی اولور ایسه * متعلق محذوف مفعول ینال اولور * والا فاعل ینال اولور * حاصل معنی بعد اتیان مکافاة المقال اول رب ذی الجلال اول مکافاتك امثالنه بزی ایصال ایلر * عبده نائل اولمغیچون شول حسناتدن کم عبده نائل اولان مکافاة قبیلندندر بو معنی عبدك منصوب اولدیغنه کورهدر * اما مرفوع اولدیغنه کوره عبد اول خیره واول احسانه نائل اولسون ایچون که * اول نعیم کلم طیب جنسندندر که عبد اکا نائل اولدی * ویاخود مماده اولان من زائده اولوب کی ینال العبد ما نالها * یعنی عبد نائل اولدیغی شیئه که مکافاتدر نائل اولمغیچون دیمك اوله هکذا * مثنوی * تعرج وتنزل دائما * ذافلازالت علیه قائما * تعرج کلمه سنده اولان ضمیر مستکن انفاسه راجعدر * وتنزل کلمه سنده اولان ضمیر مستکن دخی مکافاة مقاله راجعدر * دائما تمییزیت اوزره منصوبدر * ویاخود نصب ظرفیت اوزره اولوب زمانا دائما دیمك اوله * وذا اسماء اشارتدندر * فا تعقیب ایچوندر * لازالت کلمه سنده اولان لازال افعال ناقصه دن اولوب ضمیر تا محلا مرفوع زالنك اسمی وقائما خبریدر * وعلیه ده اولان ضمیر ذاتك مشار الیهی اولان مفهومه راجعدر (حاصل معنی متنبه اول که بو مذکور کبی بزم انفاسمز جناب حقه عروج وصعود ایدر * ومکافاة مقالمز نزول ایدر دوام جهتندن * ویاخود دائم الازمان عروج ونزول ایدر * عروج ونزولدن شول مفهوم که ذکر اولندی * پس سن دائما بونك اوزرینه قائم اولوب بو ایکی حالت که عروج و نزولدر زائل اولمادك * یعنی

سندن صدور ایدن کلمات طیبه واعمال صالحه جانب اعلایه عروج ایتدکجه اضعاف مضاعفه مکافاتی دخی سکا نزولدن خالی اولمز * اهای طالب محبت فیاض مطلق بوابیات شریفه دن حصه بودرکه * سالکان راه حق اولان عاشق صادقلرك انواع دردو فراق * واصناف شوق واشتیاقله بوزلرین درکاهه سوروب * درون دلدن وجان کوکلدن ایلدکلری ذکروتوحید وآه وانین وتضرع وحنینلری * معشوق حقیقی اولان درکاه عزته عروج ایدوب * اول محبوب ازلی ومطلوب لم یزلینك دخی دریای رحمت ومغفرتی جوش وخروشه کلوب کمال فضل واحسانکدن قلوب عاشقینه تجلیات حسن وجمالیله نظر قلماغه تنزل ایتدکله * عشاق الهی شمع عشقك پروانه سی اولوب * نار جذبات حقله محو دجود ایتکله حضیض طبیعتدن خروج * واوج اعتلاء جبروته عروج ایدوب * برکات تجلی احدیة الذات ایله عنایات بی غایات ربانیه * وانعامات بی نهایات سبحانیه مشاهده سنده مستغرق و باقی بالحق اولورلر * الهی همیشه عاشق صادقلرك درکاه قدس انسه تضرع ونیاز ایدوب سبحات وجهکدن نقاب عزت کشف و باز اولماقدن خالی اولماسون * وعاشق ایله معشوق بیننده بو نازدائم اولسون دیمکدر

﴿ ازکفتار سید نسیمی ﴾

جانك وجودی سنسز لاشی کبی عدمدر * سندن جدا دیرلك مشتاقه کی المدر * روح القدس دمندن عیسی ابن مریم اوادی * ای بیخبر بودمدن کل کل که دم بودمدر * زلفك قرا کوسنده نور رخك کورندی * هرقنده شام اولورسه اردنجه صبح دمدر * یارك غمینی کوکلم کون ومکانه ویرمز * نیچونکم اول بیلور کیم یارك غمی نه غمدر * وار ایلیوب عزیمت بیت الحرامه کل کم * معشوقه نك جمالی هم کعبه هم حرمدر * عشقك منی بلاسز بردم قومازالندن * عاشقلرینه دائم عشقك ایشی کرمدر * رزق وریادن اولدی بوخسول اکر نسیمی * یارك محبتندن کورکم نه محتشم * در آه ای عاشق صادق * ودر دیارده حالمه موافق * وشوق وذوق ایله جکری یانق (کوزی اعمی اولانك نوری تجلی نه بیلور بو سوزك شرحنی بیناسه صور اعمی نه بیلور * مفهومیجه لذت دردو فراقی دردی اولمیان ذوق ایتمز * ونور تجلی عشاقی کوزی اولمیان کورمز * هرکس نیه لایق ایسه بالآخره لایقن بولور نتکم حضرت مولانا بیورر ﴿ مثنوی ﴾ پارسی کویم یعنی این کشش * عروج ونزولده اولان احوالی * ع * تاالیه یصعد اطیاب الکلمدن بومحله کلنجه لسان عربیده سویلدکمدن صکره زبان فارسی سویلیه لم وشرح وبیان

ایلیه لم یعنی بو جذب و کشش که انفاس طیبه ونفوس زکیه بی حق سبحانه وتعالی
عالم بالایه جذب ایلدیکیدر ﴿ مثنوی ﴾ زان طرف آید که آمد آن چشش * اول طرفدن
کلور که اول چشش کلدی یعنی (یحبهم ویحبونه) فحواسنجه جانب آلهیدن روح و قلبه
ذوق ومحبت ولذت انس وحدت اعطا اولنوب روح دخی اول حب ازلینك جانبنه
میل ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ چشم هر قومی بسو بی مانده است * هر بر قومك چشمی
بر جانبده قالمشدر یعنی هر بر کروهك نظری بر سمته در ﴿ مثنوی ﴾ کان طرف یك روز
ذوقی رانده است * زیرا که اول طرفده بر کون بر ذوق سورمشدر * ایمدی هر کیمك که
همت ونظری عمل صالح * وجانب آخرت واولیا واصفیانك روشی وحق سبحانه
وتعالانك عشق ومحبتنه اولسه ان شاء الله تعالی اول کسنه نك میلی جانب علوه
وآخری سعادتمند اولماغه دلیلدر زیرا عالم ارواحده مقام انسدن چشیده
قیلدیغی لذت مشاهده کیرو اول جانبه میل ایدر جانب فساده میل ایدنلره دخی عاقبت
خوفی * وشقاوت ایله ختم الی واردر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ ذوق جنس از جنس خود
باشد یقین * یقینا جنسك ذوقی کندو جنسدن اولور * وخلاف جنسدن الم کشیده اولور
﴿ مثنوی ﴾ ذوق جزو از کل خود باشد ببین * نظر ایله کور کم جزؤك ذوقی کندو
کلندن اولور ﴿ سلطان ولد طیبین سوی طیبات روند * هم خبیثین بجنس
خود کروند * یطلب المرء ما یجانسه * عند تلقائه یو آنسه * اجتماع المیاه والقطرات *
جمعها یرتقی بصیر فرات * هکذا النار والهوی اعلم * کل شیء بجنسه یفخم * جنس
از جنس می شود افزون * جنس از غیر جنس ناموزون * پس جنس شطرینه
منقسم اولوب * بری نیك و بری بد * وصفات دخی باعتبار الکلی ایکی نوعدر یعنی
بری عرشیدر و بری فرشیدر وفرشیان فلك جاندن مهجور ودور عرشیان ایسه
انوار تجلیات ایله پرنوردر * نته که بوندن اقدم دخی بونك بیانی سبق ایتمشدر *
وبر نوع دخی واردر که جنسینك ایکیسنه دخی قابلیت ویرلمشدر * حضرت
مولانا قدس الله روحه نوع اخیره اشارت بیوروب دیرلر که ﴿ مثنوی ﴾ یا مکر آن
قابل جنسی بود * یا مکر خلاف جنسدن اولانك جنس اعلادن اولماغه قابلیتی اوله
﴿ مثنوی ﴾ چون بدو پیوست جنس او شود * چونکه خلاف جنس ایکن جنسه
پیوسته اوله استعدادی اولمغله اول جنسدن اولور * لکن قابلیت شرطدر
* مثلا بادم فدانه شفتالو اشلایوب * بادم ایکن شفتالو اولور * لکن جوز
شفتالو اشلانمز * زیرا قابلیتی یوقدر پس اهل هوا وارباب فسادك دخی
بعضیسی اصحاب صلاحه مقارن اولدقده فسادی زائل اولوب صلاحه

تبدیل اولور*وارباب تلوینئدن دخی بعضیسی فسقه ایله مقارن اولسه فاسد اولور ﴿ نظم ﴾ روبعرشی کروکرآن جنسی*سوی جنی مرواکرانسی*چون دوجنس آمدی کزین بهرا * ترك كه كن چو یافتی مه را * ایمدی ای طالب صادق دولت وسعادت اکا کم صحبتی دائما مردان خدا اولان عاشقلرایله اولوب زبانی انلرك مدحنی سویلیه وخلاف جنس ایکن جنس اخره مقارنت ایله تحصیل جنسیت نوجهله ممکن ایمش حضرت مولانامثال ایرادنه شروع ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ همچوآب ونان که جنس مانبود*مثلا آب ونان کبی که ظاهرا بزم جنسمز دکل ایدی ولکن ﴿ مثنوی ﴾ کشت جنس ماواندر مافزود *بزم جنسمز اولدی وبزده زیاده ایلدی یعنی آب ونانی بزاکل ایتمکله کندو جنسیتلرین خلع ایدوب وجود مزده لحم وشحم آرتوروب قوت شامه وباصره وسامعه ولامسه یه ملحق اولوب هر بر قوا وجوارحمزه توزیع اولندی الحاصل آب ونان ایکن انسان اولدی ﴿ مثنوی ﴾ نقش جنسیت نداردآب ونان * آب ونان من حیث الشکل والصورة کرچه جنسیت طوتماز یعنی انسانه بروجهله مشابهتی یوقدرفاما ﴿ مثنوی ﴾ زاعتبار اخرا وراجنس دان * اعتبار اخردن آب ونانی جنس انسان بیل یعنی بعد الاکل والهضم انی جنس بشردن بیل ﴿ مثنوی ﴾ وررزغیر جنس باشدذوق ما * واکرغیر جنس که مر ادنا جنس حقیقی در بزم ذوقمز اندن اوله ﴿ مثنوی ﴾ آن مکر مانند باشد جنس را*مکر اول ناجنس بحسب الصورة اول جنسك مانندی اوله الحاصل حق ایله واولیا واصفیا ایله اشتیاق ایدوب حظ ونصیب اولنلرغیربلر ایله ذوق ایتمز * وایندوکی تقدیرجه دخی صورتده واسانده انلره مضاهات صوریسی اولمغله نوع ما ذوق دخی اولنورسه باقی وپایدار دکلدر بلکه باعث ذوق مشابهت در * پس بوتقدیرجه ﴿ مثنوی ﴾ انکه مانندست باشد عاربت * اول نسنه کم عین اولمیوب مجرد مشابهت اوله اول عاریت اولور*یعنی عارضی برحالت اولمغله پایدار اولمیوب سریع الزوال در زیرا ﴿ مثنوی ﴾ عاریت باقی نماند عاقبت*عاریت باقی قالمزعاقبت مثلا ﴿ مثنوی ﴾ مرغ راکرذوق آید ازصفیر*مرغ اکرچه صفیردن ذوق کلور ﴿ مثنوی ﴾ چونکه جنس خودنیابد شدنفیر * چونکه کندوجنسنی بولمیه نفرت ایدیجی اولور *ویاخوددام بلایه کرفتار او لمغله فریاده زاره باشلر * محصول بیت * بودرکه صیادلردام زوبر وضع ایدوب پس پرده‌دن صفیرلرینی صدای مرغه تشبیه ایتمکله اشیدن قوشجغزلر دام وصفیری کندوجنسنك اوازی قیاسیله جانب صفیره

قريب اولدقده ايچـلرندن عاقل اولانلرى كندو جنسى اولديغنى بيلوب دام بلايه كرفتار اولمادين فرار ايدوب وخلاص اولديغنه شكر هزار ايدر * امابى ادراك اولان مرغلر كندو جنسـنى كورەمدكلرندن متنبه اوليوب وصفيردام اولديغن اذعان قلمايوب دانه يه طمع ايتمكلـه كرفتار دام اولوب نفير وفرياده باشلرلر * بو معنى نفير نوحه مناسبته اولمق اوزره ومعناى اول نفير نفرت ايديجى معناسنه اولمق اوزره دروبرمثال دخى ﴿ مثنوى ﴾ تشـنه راكرذوق ايد ازسراب * تشنه يه اكرچه سرابدن ذوق كلور ﴿ مثنوى ﴾ چون رسد دروى كريزد جويد آب * چونكه سرابه ايريشـد اندن فرار جويان آب اولور يعنى چول وصحرالرده خصوصا ايام حارەده سفر قيلن ابناء سبيله عطش وحرارت مسـتولى اولدقده پيش چشمنـده اولان صحرا آكا آب كبروشط وفرات كبى كورنوب دفع عطش ايچون اول جانبه پويان اولوب آب تخمين ايتدوكى محله واردقده مكر سراب اولمغله شكل آب چشمندن غائب اولوب تشنه لب كبروآب طالبنده اولور ومسافهٔ بعيده يه نظر ايتدكجه لاينقطـع سراب آب كورنـوب هر برينه واردقجه آبدن محروم وتشـنه لكدن هلاك اولور وحق سبحانه وتعالى اعمال كفار وفجارى سرابه تشبيه ايدوب بيورر قال الله تعالى (والذين كفروا اعمالهم كسراب بقيعة يحسبه الظمأن ماء حتى اذا جاءه لم يجده شيئا) ارباب تحقيق بيوررلركه بو آيت كريمه شـول زمرهٔ كفران نعمه يه اشارتدر كه نعم آلهيه يى معـاصى يه مصروف قيلوب وعهد ازلى سبحـانئ فراموش ايدوب كليت ايله عهدمزبوره توجه واقبـال ايدەجك ايكن خلافنه ذاهب اولوب بعده عقـل قاصر ينه تابع واقتضاى نفسـه متابع اولمغله ابا واجدادنى بولديغى صورى وبلامعنى اولان رسم وعادت ايله عمل ايدوب بلكه آكا دخى رياء وسمعة مباشرت ايدر وبوطائفهٔ سـفليه كمال جهلرندن ظن ايدرلركه عملرنده اجروثوابه نائل اولوب ايشلرى مستحسن اوله ونفس وشيطان دخى جهلهٔ مزبوره يه عملرينى تزيين ايدوب خوب ولطيف كوسترركما قال الله تعالى (وهم يحسبون انهم يحسنون صنعا زين لهم الشيطان اعمالهم) حال انكه اعمال مزبوره مادن خالى ولاتحته طائل قبيلندن اولان سراب كبى دركه اول سراب چول وصحرالرده اولور پس اول عملك صاحبنه فائدەسى بوقدر مكركم عمل صالح وعبادت خالصه سى اوله وصاحب الاعمال ايسه بحسب الغفلة والجهل اعمال مشـوبه سينى مطفئ نار غضب الله قياس ايدر حتى موت اصابت ايدوب وصاحب الاعمال اعمال كندوبى

منجيه اولورظن ايدركن توهم ايتديكي شي دن آخرتده بر يني بولماز بلكه (ووجدالله عنده فوفاه حسابه) اعمال عبدك قتنده وزن وحساب ايچون وسوء معامله سنه مكافات ومجازات ايچون اللهك قهر وغضبني حاضر بولور وحق جزاسيله جزالنور * پس حق تبارك وتعالى ريا وسمعه ايله ومعناسز صورتله اولان اعمالى سراب قيعانه تشبيه بيوردى زيرا اصحاب سمعه ريا وشركارنده اهل خسران وحرماندندر اكا بناء كه قيلدقلرى اعمالك جزاسنه محتاجلر اولوب ومقابلنده خيروثواب توقع ايدركن حضور حقده وصول مراد دن برشى بولمزلر زيرا حسن قبوله قرين اولان من حيث اليقين والصدق والاخلاص اولان اعمال صالحهٔ اصفيا واوليادر * پس ارباب ريا حق كندولردن نعت اعراضله بولوب مأمول لرندن فرقت وانقطاع ايله جزالنوركذلك حقدن خلقه ومسيبدن سببه رجوع ايدن بازكشته لرك دخى شانى بو يلجه‌در * پس حضرت مولانا دخى بو بيت شريفلريله اشبو آيت كريمه‌يى تفسير ايدوب بووجهله تأويل بيوررلركه متشيخ اولان كذاب ومقلد اولان قلابلر دخى سرابه وآب زلال محبته طالب اولان تشنه لر دخى عطشانه بكزرلر ومقلدين ومزورين اولان كذابلرى بحسب الشكل والصورة دفع عطش طلب ايده‌جك آب ريان ظن ايليوب ودام تزويرلباسدن استماع ايتدكلرى صفير خدعلرين اوازمرغ قدس آشيان ملاحظه ايتمكله حضورلرينه واروب دفع عطش وصحبت هم جنسنه كمال رغبت ايله توجه ايلدكارنده دام تزويرو سراب قيعان مشابهسنده بولوب مراده واصل اوله‌مزلر * پس كيمسى اذعان پاك صاحبى اولمغله اول جانبى ترك ايدوب چشمه سار محبت آلهى‌يه اولان مرشد كامل دريادللرك جانبنه كيدن طريق فلاحى صوروب نشانن الوب اول سمته روان وطالب درمان ودفع عطش ايدرلرودام تزويرده‌دانهٔ حرفه الدانميوب مرغزار فضاى حب وولايه پرواز قيلورلر فاما شونلركم قاصر الفهم وبى ادراك اوله‌لر سراب جهالت وبلاهت وورطهٔ غفلت وحماقتدن جيد ارادتلرين تخليص ايده‌ميوب صفير صيادك دام تزويرينه كرفتار وقيد خذلان وحرمانده خوار وزار اولورلر ايمدى بنم جانم قلبنده نورمحبت ربانيه باهر اولان عشق غنيلرى دكه برلمعه‌يه الدانمز وجانب سرابه بقمزودام تزويره طوتلمز زيرا مفلس اولمايوب كوكلى عشق سبحانى ايله غنى ونورهدايت ايله ميان حق وباطلى فارقدر وعشق ومحبتدن وذوق وحالندن تهى دست اولان مفلسلركندو قلابلغى ايله تفاخر ايدرلرسه

قلب مزيف ايراد ❊ مثنوى ❊ مفلسان كرخوش شوند از زرقلب ❊ مفلسلرا كرچه قلب التوندن خوش اولورلر ❊ مثنوى ❊ ليك آن رسوا شود در دارضرب ❊ لكن اول قلب التون ضربخانه‌ده رسواى اولور يعنى يا مولانا مقلد ديكك كسلرك خود باشنه خلق كثير جمع اولوب وهر برى شيخم شو يله در ديو مدح ايدوب اصلا بى ذوق ومحبت ومفلس عشق ومعرفتسزديمزز ديو سؤال ايدن سائله جواب ويررلر كه اومقوله بى تميز و بى اذعان اولان كمسنه‌لر شول مفلسه بكزر كه قلابدن بريسى النه برقاچ قلب التون ويرمكله خوش دل اولوب بعده ضربخانه‌ده رسواى اولديغى كبى بونلردخى سكه وكروه كيدكارينه وطيلسان وردا صارقتدقلرينه وكلمات تصوفدن برقاچ اصطلاحات وعبارات ازبرلدكارينه مسرور اولوب لكن ضربخانهٔ عشقده عشق ضربخانه جنسى اولان مرشد كاملك يدهمته و بوتهٔ تربيه‌سنه داخل اولدقده مقدما مسرور اولديغى كلمات واصطلاحاتى رسواى اولوب هيچ شيئه مالك اولميوب مفلس ومنديور اولديغى ظاهر و باهر اولوب و ياخود ضربخانهٔ ميزان آخرتده رسواى اولور ايمدى اى مرد طالب وطريق مستقيمه راغب بو نصايح ومواعظدن متنبه اول ❊ مثنوى ❊ تازراندوديت ازره نفكنند ❊ زنهار زر اندوداق‌سنى يولدن براقميه يعنى ايچى مس واوستى التون يالدوز مشابه‌سنده اولان عمارت ظاهر وخرابئ باطنى سنى طريق حقدن دور ومهجور ايتميه ❊ مثنوى ❊ تاخيال كژتراچه نفكنند ❊ وخيالات سقيمه وباطله وتوهمات مزخرفات عاجله سنى چاه مظلم طبيعته براقميه (مولانا جامى) حذر ازصوفيان شهر وديار ❊ همه نامردم اندمردم خوار ❊ هرچه دادى بدست شان خورند ❊ هرچه آمد زدستشان كردند ❊ كارشان غير خواب وخوردن نى ❊ همچشان فكر روز مردن نى ❊ ذكرشان صرف بهرسفره واش ❊ فكرشان صرف در وجوه معاش ❊ هريكى كرده منزل ديكر ❊ نام ازخانقاه يالنكر ❊ بهرنيل امانى وشهوات ❊ كرده ميل اوانى وادوات ❊ فرشهاى لطيف افكنده ❊ ظرفهاى نكو پراكنده ❊ چشم بردركه كيست كزده وشهر ❊ يافته ازطريق مردان بهر ❊ كوشت يااردداورددوسه من ❊ تانشيند بصدر شيخ زمن ❊ مرانبان لاف بكشايد ❊ بحريفان كذاف پيمايد ❊ بهرآش است آشنايى او ❊ زآتش ديك روشناى او ❊ ايمدى اى طالب هدايت ناجنسه ومقلده مقارنت وارباب ريا وسمعه ايله مصاحبت وخيالات واوهام باطله‌يه متابعت ايدن چاه مظلم طبيعت ودركات نارحسرته دوشديكنه بر مثل لطيف استرسك ❊ مثنوى ❊ ازكليله بازخوان ان قصه را ❊ كليله ودمنه

حکایه‌لری مسطوره اولان همایون نامه کتابنده بو قصه‌یی آشکار اوقو ❊ مثنوی ❊
وندران قصه طلب کن حصه را ❊ واول قصه‌ده حصه طلب ایله ایدی
اول قصه نه دردر ایسه‌ک قصه بودر که مع الحصه سکا تفصیل و بیان ایده‌لم

❊ بیان توکل وترک جهد گفتن نخجیران بشیر ❊

طائفهٔ نخجیران ارسلانه توکل بابنده وسعی وجهدی ترک قلمق خصوصنده سویلدکلری بیاندر ❊ مثنوی ❊ طائفهٔ نخجیر در وادیٔ خوش ❊ نخجیر صید وشکار معناسنه‌در یعنی حیواناتدن قابل صید ومناسب شکار اولان بر طائفه وادیٔ خوشده ❊ مثنوی ❊ بودشان از شیر دایم کش مکش ❊ نخجیرانه شیردن دائما کش مکش ونزاع واضطراب وارایدی ❊ مثنوی ❊ بس که آن شیر از کمین درمی بود ❊ که اول شیر کمین‌دن نخجیران بسیار قپاردی یعنی تقدیر بیت بالتقدیم والتأخیر که آن شیر از کمین نخجیران بسیار درمی بود اولاق اوزره معنی و برالدی ❊ مثنوی ❊ آن چرا با جمله ناخوش گشته بود ❊ اول اوتلاق بر فضای خوش وصحرای دلکش ایکن شیرک خوفندن جمله نخجیرانه ناخوش اولمشیدی شیردن مراد روح وچرادن مراد طبیعت ونخجیراندن مراد حواس انسانیه وقوای بدنیه اوله که شیر روح نخجیران خواسه اتباع ایتمکله چاه طبیعته سرنکون دوشدی ویاخود شیردن نفس اماره وچرادن مراد ریاض ریاضت ومجاهده وفضای محبت ومشاهده ونخجیراندن مراد قوای روحانیه اولوب نفس قوای روحانیه‌یی کندویه شکار ایتمکله جای منبع ریاضت وفضای وسیع ومحبت باشلرینه تنک اولوب بالآخره خرکوش عقل نفس شیرینک شرینی دفع ایتدیکیدر ایکی وجه اوزره اولان تأویل دخی وجه‌در ❊ زیرا حضرت مولانا بو قصهٔ برحصه‌ده شیری گاه روحه وگاه نفسه تشبیه بیورمشلردر ان شاء الله تعالی محلارنده معلوم اولور حاصل کلام علی کلام التقدیر بن طائفهٔ نخجیران فرومانده ودرمانده اولوب بالآخره ❊ مثنوی ❊ حیله کردند آمدند ایشان بشیر ❊ نخجیران شیره گلدیلر حیله ایلدیلر ❊ مثنوی ❊ کز وظیفه ما ترا داریم سیر ❊ بویله دیو که وظیفه‌دن بز سنی طوق طوتارز ابعدی ای شیر دلیرمن بعد زحمت ومشقت کندوکه روا گورمه ❊ مثنوی ❊ جز وظیفه در پی صیدی میا ❊ سکا مرادک اولدیغی مقدار تعیین اولنان وظیفه‌دن غیری بر صیدک ارد نجه گلمه ❊ مثنوی ❊ تا نگردد تلخ بر ما این گیا ❊ تا که بو چمن زار وچرا ومرعی وگیاه بزه تلخ ورنج اذا اولمیه وپنجهٔ قهرک بر ضعفایه بلا وداوجفا واذا گتورمیه

جواب کفتن نخجیران را وفائده جهد کفتن

نخجیرانه شیرك جواب دیدیکی وفائده جهدی عیان سویلدیکی بیانندهدر * مثنوی * کفت آری کر وفا بینم نه مکر * شیر طائفهٔ نخجیرانه ایتدی بلی بو بابده عرضه قلنان کلماتکز مقبولمدر * اما شول شرطله که عهدکزده وفا کورم خلاف وعد ونقض عهدکز سببندن مکر وخدعه وحیله ونزعه کورمیم زیرا که بن دفعات ایله بو مقوله مواعید ومعاهده غره وفریفته اولوب * مثنوی * مکرها بس دیده‌ام از زید وبکر * زید وبکردن چوق حیله ومکرلر کورمشمدر * احتمالدر که سز دخی وعده‌کزده صادق اولیوب تزویر ومکره نیت ایتمش اوله‌سز حال انکه * مثنوی * من هلاك فعل ومکر مردمم * بن خلقك فعل ومکرینك قهر وهلاکیم * مثنوی * من کزیدهٔ زخم مار وکژدمم * بن مار وعقربك زخم کرده وزهر چشیده سیم یعنی مار جبلت وعقرب خلقت اولان نیجه بدسیرت وحشرات سیرتلرك مضرات کثیره‌لرین کورمشم * یعنی شیردن مراد روح اولورسه قوای طبیعیه‌یه خطاب ایدر که بن عالم ارواحدن کذار ایدوب مأوای انسانیه‌یه کلنجه طبایع مختلفه وعوالم متنوعه‌ده انواع کرم وسرد چکوب وشمدی‌یه دکن مشتهیات حیوانیه‌دن نیجه زهرلر یودوب جفالر چکمش وبلالر کورمشمدر ای مقتضیات نفسانیه جائزکه سزك دخی کفتارك بکا زهر مار ولدغهٔ کژدم نیش دار اوله * ایمدی * مثنوی * مردم نفس از درونم در کمین * درونمدن درکمین اولان مردم نفس خدعه کار ومکاره * مثنوی * از همه مردم بتر در مکر وکین * بکا مکر وکین ایلمکده جمله‌دن اقبح وشر ومطلقا ضرردر بعض نسخه‌ده مکر یرینه کبر واقع اولوب کین انوك عطف تفسیری واقع اولمشدر * حقا نفس اماره‌دن زیاده عدمی واردر * کما قال علیه السلام (اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك) ایمدی شول کمسنه که تفویض امر الی النفس ایدوب انوك وساوس شیطانیه‌سنه فریفته اوله طریق صوابه مهتدی اولماز زیرا نفس اماره بالسوءدر (کما قیل النفس الامارة وهی التی تمیل الی الطبیعة البدنیة وتأمر باللذات والشهوات الحسیة وتجذب القلب الی الجهة السفلیة فهی مأوی الشرور ومنبع الاخلاق الذمیمة * شیخ عطار * همه مقصود ما نفس است غدار * که تا کژدت زخواب جهل بیدار * همه مقصود ما نفس است بیشك * کراز عین رومی بیند همه یك * چو نفس کور اینجا بازمانده ست * یقین در حرص واندر ازمانده ست * چو نفس کور اینجاره نه بیند * بمنزل کی رسد

كوشه نه بيند * ايمدى اى نفس شوم چونكه سنك دفعاتيله بونك كبى مكر وحيله لرك كوريلدى ودخى من جرب المجرب حلت به الندامة دينلدى * پس سنك دروغكه بردخى اعتماد ايتمزم و بردوشديكم قيويه بردخى دوشمزم خصوصا ❊ مثنوى ❊ كوش من لايلدغ المؤمن شنيد ❊ بنم قولاغم لايلدغ المؤمن من جحر واحد مرتين حديث شريفنى معنعنة روات احاديثدن اشتدى * يعنى مؤمن بردلكدن ايكى كره لدغ اولنمز * يعنى عاقل بركره ضرر كورديكى محله تكرار اوغرامز ديمكدر * لدغ عقرب و يلان وسائر حشرات صوقمسنه ديرلر وجحر ضم جيمله عقارب وحياتك وسائر موذى لداغلرك سوراخلرى يدر و بوحديث شريفى احمد وابوداود ابوهريره دن وابن ماجه ابن عمردن روايت ايتمشلردر رضى الله عنهم چونكه قولاغم بوحديثى سمع قبول ايله كوش ايتدى ❊ مثنوى ❊ قول پيغامبر بجان ودل گزيد ❊ قول رسول عليه السلامى جان ودل ايله قبول ايتدى

❊ ترجيح نهادن نخجيران توكل رابرجهد واكتساب ❊

نخجيران توكلى جهد واكتساب اوزرينه ترجيح وتقديم ايلدكلرينك بياننده در ❊ مثنوى ❊ جمله كفتند اى حكيم باخبر ❊ جملهٔ نخجيران شير ژيانه ايتديلر اى حكيم باخبر ❊ مثنوى ❊ الحذر دع ليس يغنى عن قدر ❊ ترك حذر قيلز برا حذر قدردن غنا وفائده ويرمز * يعنى المقدر كائن وجف القلم بما هو كائن بيورلمشدر * پس دع الحذر فان الحذر لايغنى عن القدر حديث شريفنك وفقنجه سهم قدر جنهٔ حذر ايله دفع اولماز * وتير تقدير سپر جهد وتدبير ايله كرو دونمز ونشانه سنه اصابتدن خطا ايتمز * كما قيل اذا حل القدر بطل الحذر * ارادت بابنك تيرى شاشرمز هيچ نشانندن * نشان اولمغه بن دخى شهباسينم پردارم * ايمدى اى شير باتدبير عبد مطيعه لازم اولان توكلدر قضا وقدره تسليم ورضادن غيرى به چاره يوقدر * قضا دكرنشود كر هزار ناله واه * بشكر يابشكايت برايد از دهنى ❊ مثنوى ❊ درحذر شوريدن شور وشرست ❊ قدردن حذرده پريشانئ شور وشردر * شوريدن بومحلده پريشان معناسنه مستعملدر ❊ مثنوى ❊ روتوكل كن توكل بهترست ❊ يورى توكل ايله كه توكل كسبدن بهتردر

❊ حكيم سنائى ❊

پاى نه بانفاق بردر كاه * بتوكل روند مردان راه * كر بكوى توكل آرى رخت *

درزمانت بدیدن آید بخت * ناتوانی جزاو بیار مکیر * خلق راهیچ درشمار مکیر * کارها جز خدای نکشاید * بخدا کرز خلق هیچ آید * هیچ دل درفضول خلق مبند * دل درو بندرستی ازغم و بند * جز بدرکاه او پناه مساز * خلق راهیچ تکیه کاه مساز * کین همه تکیه جابها هوس است * تکیه که رحمت خدابس است * زیرا توکل قضا وقدره تسلیم وجد واکتساب کو باقضایه مقابله ومعارضه درایمدی ﴿ مثنوی ﴾ باقضا پنجه مکن ای تندوتیز * قضایه پنجه اورمه ای تندوتیز * وتهوروغضوب ﴿ مثنوی ﴾ تانکیرد هم قضاباتوستیز * تاقضا دخی سنکله عناد وخصومت قیلیه ﴿ مثنوی ﴾ مرده باید بود پیش حکم حق * عبد خدا پیشکاه حکم الهیده کالمیت بین یدی الغسال مرده مثابه سنده اولملق کرکدر ﴿ مثنوی ﴾ تانیاید زخم ازرب الفلق * حتی کائناتك موجدی ومکوناتك مظهر ومبدعی اولان خالق الارض ورب الفلقدن زخم قهر وغضب کلیه

﴿ حکیم سنائی قدس سره ﴾

باش درصول جان حکمش کوی * هم سمعنا وهم اطعنا کوی * هرکجا حکم او بود توکی * جمله تسلیم کن بدوتوجه * جان وتن رابکرد کارسپار * تادهندت بقرب حضرت کار * هدف تیر حکم او جان کن * صدف درعشقش ایمان کن * یکسو انداز حظ خودز میان * تابیابی حلاوت ایمان * کتاب شرح تعرفده مسطوردر که (اجمعوا ان الله تعالی خالق الافعال العباد) کما انه خالق لاعیانهم (اختلف الناس فی افعال العباد فذهب جماهیر اهل السنة الی انها واقعة بقدرة الله تعالی مخلوقة له (قال القاضی ابو بکر منهم کونها طاعة ومعصیة یکون بقدرة العبد وذوات لافعال واقعة بقدرة الله (وقال امام الحرمین ان الله تعالی یخلق للعبد قدرة وارادة یقع بها افعاله وهو قول ابی الحسن البصری والفلاسفة (وقال الاستاد ابو اسحاق الاسفرائینی المؤثر فی وجود افعاله مجموع القدرتین قدرة الله وقدرته (وقال جمهور المعتزلة العبد یوجد الفعل باختیاره * ایدی ای طالب طریق فوز وفلاح وراغب راه صلاح ونجاه عبد خدا خیردن وشردن نه اشلرسه جمله کاری حق سبحانه وتعالینك قضاوقدرتی وارادت ومشیتی ایله در * پس مسئلهٔ قضاوقدرده حق تعالی جمیع افعالك خالق وموجدی اولدیغنه ایمان کتورمینجه وطاعت وعصیان وکفر وایمان وخیر وشر ونفع وضرجمله سی حقك مشیت وارادتی وقضاوقدری اولدیغنه اعتقاد تام ایتمینجه مؤمنك ایمانی درست وتمام اولمز معتزله نك ایسه عقیده سی بوکا مخالفدر زیرا

اعتقاد معتزله بونك اوزرینه درکه حق سبحانه وتعالیدن قضا وقدر سبق ایتمکسزین عبد کندو امر وکارنده مستقلدر دیرلر * فلذلك بوطائفه‌یه قدریه دینلدی * زیرا بونلر قدری نفی ایتدیلر وقدریه تشنده اولنلر ایچون * ان القدریة مجوس هذه الامة * حدیث شریفی وارد اولمشدر اکا بناء طائفهٔ مجوس ایکی خالق اثبات ایدوب خالق خیره یزدان وخالق شره اهرمن دیدکلری کبی * قدریلر دخی معنی ایکی خالق اثبات ایدوب بری خدا و بری عبددر دیرلر واکر بویله اولماسه عباد عبد اولمازدی واوزرینه امر اجرا اولنمازدی دیرلر * حق تعالی ایسه عباددن خیر دیلدی وشری دیلمدی * پس عبد فعلنده مستقل اولماسه عبددن خیری اراده وشری نهی ایلمزدی دیرلر * الحاصل قول معتزله‌ده اولان کلمات مزخرفه خریطهٔ تحریره کشیده اولنورسه صدددن قالوب ونیجه خالی الذهنلرك دماغی فساد انجام اولور * پس لازم اولان مذهب اهل سنت وجماعت وامر حقه اطاعت ایلیان مسلك اصحاب هدایتدر

از کفتار حکیم سیانی فی القضاء والقدر

کفر ودین زشت وخوب کهنه ونو * یرجع الامر کله سزی او * بدو نیك نو بر نوراند. اوست * نابدانی که دشمنی یادوست * کرده امر خدای در هرفن * قوتی را بفعل آب تن * تاچوراه مشیه بکشایند * زانکه کشتند حامل آن زاینده * هرچه آن هست و بود وخواهد بود * آن توانند کرد که اوفرمود * هرچه استاد برنشیت و براند * طفل درمکتب ان تواند خواند * بندکانرا که ازقدر حذرست * آن نه زیشان کمان هم ازقدرست * تلخ وشیرین چوهر دوزو باشد * زشت نبود همه نکو باشد * چون زبالا نهد قضا توروی * رونوالله کوی وآه مکوی * چه کند باقضای اواهی * جزفرومایه وکم راهی * حکم تقدیر او بلانبود * که قضایش بحر عطا نبود * اما جبره مذموم دخی مزلقة الاقدام اولدیغی بوندن اول بیان اولنمشیدی

ترجیح نهادن شیر جهد واکتساب را بر توکل وتسلیم

شیر دخی جهد واکتسابی تسلیم وتوکل اوزرینه ترجیح وتقدیم ایتدیکنك بیاننده‌در * مثنوی * کفت آری کرتوکل رهبرست * شیر ایتدی نعم اکرچه موصل حق اولان راه راستده توکل دلیل ورهبردر * کما قال علیه السلام (یدخل الجنة من امتی سبعون الفا بغیر حساب وهم الذین لایکتوون ولایسترقون ولایتطیرون وعلی ربهم یتوکلون * لم یأمنوا انفسهم ان تجرهم الاسباب

دون المسبب بل رفضوا الاسباب اعتماداعليه وتفويضااليه *صدق حبيب الله*
ولكن فى زماننا توكل صرفه قدرت عبد اولماديسه *الكاسب حبيب الله*
فحواسنجه كسب حلال مقامانك اولاسى اولدیغى مقرردر ﴿مثنوى﴾ این سبب
هم سنت پیغمبرست * بوسبب كه جهدو اكتسابدر بودخى سنت نبى عليه
السلامدر حق تعالى (لايكلف الله نفسا الاوسعها) بیورمشدر واندن ماعدا
﴿مثنوى﴾ كفت پیغمبر باواز بلند * پیغمبر عليه السلام اواز بلند ايله ابتدى
﴿مثنوى﴾ باتوكل زانوى اشتر ببند * توكل ايله زانوى ناقه يى بند ايله وسبب
ورود حديث شريف بودركه معاذ بن جبل رضى الله عنه روايت بیوررلركه بر كون
حضور رسول الله عليه صلوات الله ه بركمشه كلوب *ياحبيب الله ناقه مك دیزینی
بند ايدوب حمايه سنده احتياط قيلايمى يوخسه الله ه توكل ايدوب مطلق
العنان ايده يمى ديو سؤال ايتدكده *اعقل بعيرك ثم توكل على الله* ديو بیوردیلر
*وبرروايتده اعقلها وتوكل واقع اولمشدركه ضمير ناقه مذكوره يه راجع اولور
﴿مثنوى﴾ رمز الكاسب حبيب الله شنو * الكاسب حبيب الله رمزنى استماع
ايله ﴿مثنوى﴾ ازتوكل درسبب كاهل مشو * توكله اعتماد اسببده كاهل اوله
وجهدده توانى وتكاسل ايتمه ايمدى اسبابه مباشرت اولنور بعده اول اسباب
ايله مقصوده نائل اولمغيچون مسببه توكل اولنور ايشتمديكزميكم بركون
عمر بن الخطاب رضى الله عنه برجماعتك اوزرینه اوغرايوب بيكار كوردكده سز
كيملرسز ديو سؤال ايلدى انلردخى بز متوكللرز ديو جواب وبردیلر عمر رضى الله عنه
انلرك جوابلرينى رد ايدوب بلكه سز متاكللرسز متوكل اولدركه حبه يى زمينه القا
ايليه بعده توكل قيله ديو بیوردیلر خصوصا اكابر صحابه رضى الله عنهم هر برى
بر صنعت وكسب ايله مشغول اولورلر ايدى پس كسبدن نه وجهله كسسته اولايم ديدى

ترجيح نهادن نخجيران توكل را براجتهاد

تكرار نخجيران توكلى اجتهاد اوزرینه ترجيح ايتدكلرين بيان ايدر ﴿مثنوى﴾
قوم كفتندش كه كسب ازضعف خلق * توكلى جهدو اكتساب اوزرینه ترجيح
وطريق توكله عازم اولان قوم اسان نخجيراندن ديديلركه كسبى خلقك ضعفندن
﴿مثنوى﴾ لقمه تزويردان مقدار حلق * هر بريننك خلق واستعدادى مقدارى
تزويروحيله لقمه سى بيل *زيرا ابن مسروق (التوكل الاستسلام لجريان القضاء
فى الاحكام) ديو بیورمشلر * پس متوكل احكامده جريان ايدن قضايه مستسلم
اولمق كركدر *زيرا مادامكه حق تعالى هر شيئك خالقى وهر حيك رازقى اولديغى

معلوم اولمادقجه توكل بولنماز حق سبحانه وتعالى ايسه صفات مزبوره ايله بيلنماسه ايمان درست اولماز * پس توكل برحالتدن عبارتدر كه حالت مزبوره توحيددن صادره اولوب واثرى اعماله ظاهر اولور * ايمدى هر كيم كه جميع امورى مالكنه تسليم ايدرسه احكامده جارى اولان قضايه تسليم وانقياد ايله حقيقتده اول كمسنه متصف اولور باخصوص حق تبارك وتعالى (وعلى الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين) ودخى (ان الله يحب المتوكلين) ودخى (ومن يتوكل على الله فهو حسبه) بيوروب ودخى (ان الذين يعبدون من دون الله لا يملكون لكم رزقا فابتغوا عندالله الرزق) ديو خبر بيروب وحضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم (لو انكم تتوكلون على الله حق توكله لرزقكم كما يرزق الطير تغدو خماصا وتروح بطانا) ودخى (من انقطع الى الله تعالى كفاه الله كل مؤنة (ورزقه من حيث لايحتسب * ومن انقطع الى الدنيا وكله الله اليها) ديو بيورمشدر * ايمدى باب توكلده بو قدر ايات واحاديث وكلمات اكابر اولدقدنصكره مقرر اولدى كه ﴿ مثنوى ﴾ نيست كسبى از توكل خوب تر * حقده توكل ايتمكدن اعلا بركسب يوقدر (اليس الله بكاف عبده) بيورلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ چيست از تسليم خود محبوب تر * پس تسليم دن محبوبرك خود نه واردر

﴿ مناجات جامى در توكل ﴾

اى دو عالم زتو اجرا وتوكل * خار صحراى توكل زتوكل * جز ورا معرفت كل تودهى * توشه راه توكل تونهى * خاصكانرا توشوى راهنمون * سوى روزى زسببها بيرون * كه بى تشنه اب وتب وتاب * چشمه اب برارى زسراب * گاه بر گرسنه از بى برشاخ * ريزى از بهر غدا ميوه فراخ * مرد ره راچكرى شيرده‌ى * باراو بركتف شيرنهى * چون شود كتف شير سوار * تازيانه دهيش ازدم مار * جان جامى كه درين گردابست * مركز دائره اسبابست * ده بكلزار از توكل راهش * ساز ازان روضه تماشا كاهش * غنچه آنچو شود نافه كشا * عامش برسان بوى رضا * ايمدى اى شير دلير دامكاه قضادن پاى اجتهاد ايله هيچكس فراره قادر اولماز * وعواقب امورى ديده پرغفلت ايله هيچ احد كورمز زيرا ﴿ مثنوى ﴾ پس كريزان از بلا سوى بلا * چوق كمسه‌لر بلادن بلا جانبنه قچارلر * يعنى بربلادن قاچوب خلاص اولاين ديرايكن اندن اشد بربلايه ملاقى اولورلر خرسوزدن قاچوب مثلا حرامى يه اوغرارلر وياغوردن قاچوب طلويه طوتيلورلر ﴿ مثنوى ﴾ پس چهند از مارسوى اژدها * چوق كمسنه‌لر ماردن اژدرها جانبنه صيچرارلر يعنى افعى دن قچاركن اژدرهاا غزنه دوشرلر

وتوكلدن خوف ايله فرار ايدوب عفريت وش اولان كسب وكار رنجنك
پنجه سنه كيررلر ❋ مثنوى ❋ حيله كرد انسان حيله ش دام بود ❋ فقير وعاجز وضعيف
وظلوم انسان حصول مراد نفس ايچون اجتهاد واكتساب د بوحيله ايلدى
لكن حيله سى كندو يه دام اولدى ❋ مثنوى ❋ انكه جان پنداشت خون آشان بود ❋
واول نسنه يى كه جان قياس ايلدى قان ايچيجى اولدى كه مراد نفس اماره ٔ
مكاره در ❋ مثنوى ❋ در ببست ودشمن اندر خانه بود ❋ دردمند انسان خوف دشمندن
امين اولمق امنيه سيله قپويى باغلدى اما خبرى يوقدر كه عدو درون خانه ده
ايدى ❋ يعنى افاقى اولان اعدا ايچون دراو درلو تدبيرلر ايدوب كله جك يوللرين
سد ايتدى وحصن حصين بابوب ايچنه كيردى ❋ اما اعداى عدو اولان
نفس اماره خانه ٔ جسدنده مكين ايدوكندن خبرى يوق وانوك تداركى هركز
خاطرينه دخى كلمز (بيت) تو يادشمن نفس هم ❋ خانه ٔ چه در بند بيكار بيكانه ٔ ❋ كذلك
قوه ٔ واهمه وعقل معاش ❋ مصراع ❋ دشمنه قالورسه قالسون دوسته
محتاج اولمدن ❋ ديو كسب غنا ايله فقر وغنا قپوسن بند ايدوب ابا ليس حب دنيا
وحرص وازوطلب جاه وحشمت وتمناى دولت وثروت درونده وطن طوتمش
ديو مردم خوار ايكن قلبندن ازاله واخراجه تقيد ايتمايوب بالاخره دست
اعداده كرفتار وخوار وزار وبناى دين وسراى اخرتن منهدم وتار مار
ايلدى ❋ مثنوى ❋ حيله ٔ فرعون ازين افسا نه بود ❋ فرعونك حيله سى
بوافسانه دن ايدى بووجهله كه اول جاهل وغافل دخى ❋ مثنوى ❋
صدهزاران طفل كشت ان كينه كش ❋ اول كينه كش ومردم كش اولان
فرعون نيجه يوزبيك طفل قتل ايلدى ❋ مثنوى ❋ وانكه اومى جست اندر
خانه اش ❋ واول كسنه يى كه فرعون استردى كندو خانه سنده ايدى
كما قال الله تعالى (يذبحون ابناءكم ويستحيون نساءكم وفى ذلكم بلاء من ربكم
عظيم) يعنى فرعون لعين عدوى دولتى ظهوره كلمه سون ايچون ابناء بنى اسرائيلى
قتل ايلدى وباعث قتل بوايديكه فرعون بررؤياى مخوفه كوروب تعبير
ايتدردكده بنى اسرائيلدن بر ولد ظهوره كلوب سنك دولت وسلطنتك
انوك النده هبا به وارسه كرك ديو تعبير ايتديلر وبررواايتده دخى كهنه حضرت
موسانك زمان تولدين كونى وساعتى ايله خبر ويروب سنك هلاككك انوك النده
اولاجقدر ديديلر اول دخى اوزرندن قضاى دفع ايچون مقدورن صرف
ايدوب اجتهادى قدرالله دن برشيئك ردنه قادر اولمادى ❋حال انكه موسى

عليه السلام فرعونك سراينده صلب پدردن رحم مادره هبوط ايدوب وبعد التولد آب نيل فرعونك سراينده قصرينه قريب يرده تابوت ايله موسايي ساحله اخراج ايدوب فرعونك زوجه سی آسيه موسايي آلوب (قرت عين لی ولك) ديوب موسى عليه السلامی يانلرنده پرورده قيلديلر كما قال الله تعالى (اذ اوحينا الى امك ما يوحى ان اقذفيه في التابوت فاقذفيه في اليم فليلقه اليم بالساحل يأخذه عدو لى وعدوله والقيت عليك محبة منى ولتصنع على عينى اذ تمشى اختك فتقول هل ادلكم على من يكفله فرجعناك الى امك كى تقر عينها ولا تحزن) وفرعون عمليق بن سام اولادندن قاهر مصر اولانلرك لقبی در نته كيم فرس پادشاهلرينه كسرى وروم پادشاهلرينه قيصر ديدكلری كبی مصر تختنده پادشاه اولنلره دخی فرعون ديرلر وفرعون ديو لقب وير دوكلرينه باعث ملوك مصرك كمال تكبر وعتولری اولدوغيچون (تفرعن الرجل) دخی فرعوندن مشتق در بركسنه تكبر وعجب كوسترسه (تفرعن الرجل) ديرلر موسى عليه السلام زماننده اولان فرعونك اسمی مصعب بن ريان ايدی *ان شاء الله تعالى ميسر اولورسه قصهٔ فرعون مثنوى شريفك جلد ثالثنده مفصل ومشروح كلدكده بيان اولنه* ايمدی دولت دنيا المدن كتمه سون ديو نيجه قانلر دوكوب وبی كناه كسنه لر قتل ايدوب وكهنه ومنجمين دروغنه اعتماد ايليوب امت محمدی پايمال ايليان فراعنه مشربلر دخی قضايه نيجه اورمقده زمرهٔ فراعنه يه ملحق وعاقبة العاقبة رموسای وقتك بددعاسی ايله مظلوملرك اشك چشم خون آلودلرندن حاصل اولان دريای آتش بار قهر الهى يه غرق اولمق مقرردر اماقنی برحق كلامن اصغا ايليان كوش كم اشيده وقنی بر عبرت بين كوز كم بو معنايی كوره پس نيچون كورمز كوزی يوقمی در دينورسه * مثنوى *

ديدهٔ ما چون بسی علت دروست * رو فنا كن ديد خود در ديد دوست

(فلهذا) حقيقت اشيايی كورمكده خيره اولوب خطا وخللدن خالی دكلدر ايمدی بو خود بين اولان چشم احول وديدهٔ معتلهٔ علاج ايدوب * مثنوى *

روفنا كن ديد خود درديد دوست * يورى سن كندو ديدكی دوست ديدنده محو وافنا ايله حتى سنك چشم كژ نظر خود بينك نابود ونظر دوست موجود اولوب غلط بين اولمقدن خلاص اوله سن * ديدايكی محلده دخی ديدن معناسنه دركه كورمك ديمكدر *پس چونكه بو نصيحت ايله عامل اولوب محو وافنای انانيت ورفع وازالهٔ بشريت ايليه سن *ديده خود بينك عين خدابين اولور * مثنوى *

دید ماراد یداونعم العوض * بزم کورمه مزه دوستك کورمه سی نه خوب عوض
ونه کوچك بدلدرکه * مثنوی * یابی اندر دید اوکلی غرض * اول محبوب
ازلینك نظرنده غرض اصلی ومقصود کلی یی بولورسن وخطا وخللدن
خلاص اولورسن * مثنوی * طفل تاکیر اوتاپویا نبود * مادامکه طفل
طوتجی ویلیجی اولمدی * مثنوی * مرکبش جز کردن بابا نبود * طفل مز بورك
مرکبی باباسنك کردنندن غیری اولمادی * حاصل کلام طفل تاکم قوت دست
و پاطوتمیه وامور ومصالحنی کف وکفایت مادرو پدره تسلیم ایلیه پدرمادرانك
جمله امور ین کوروب جکرکوشه لرینی آب وآتشدن جانلری کبی حفظ
وحراست ایدرلر زیرا طفل کندوده عجز و بی قدرتلك اظهار ایتمکله انلردخی
وکالة طفلك کارنی اتمامه ایرشدررلر کذلك برعبد مؤمن ومسلم دخی قوت
وقدرت ومشیت وارادت مطلقا حق سبحانه وتعالی نك اولدیغنه عین یقین
حاصل ایدوب کندوده اولان کمال عجز وفقرنی بیلوب بلاتقلید حقیقت اوزره
جمله امورینی قدرت حقه تفویض ایدوب وقوت دست و پایه مالك اولمیان
طفل کبی امر حقه تسلیم اولوب (فاتخذه وکیلا) قول کریمی اوزره حق سبحانه
وتعالی یی وکیل اتخاذ ایلسه بلا زحمت ومشقت جمله کاری اتمامه ایریشوب
امور کلیه وجزئیه دن هیچ برشیئده نصب وتعب چکمز وقناعت کبی برکنز
لایفنی یه واصل اولور اما کندوده مستقلا قدرت وارزعمیله انانیت وفرعونیته
دوشوب دفع مضرات وجلب منافع ایتمك نیجه یللر سعی وکوشش ایلسه مقدردن
زیاده نصیب بولمز ورنج وامکدن غیری النه نسنه کچمز مثلا * مثنوی *
چون فضولی کشت ودست و پانمود * چونکه طفل برفضول اولدی ودست
و پا کوستردی * یعنی بن دخی قدرت دست وقوت پایه مالکم دیوب شی وحرکت
ایلدی * مثنوی * درعنا افتاد در کورو کبود * عنایه وکوروکبوده دوشدی
یعنی زحمت وبلا ومشقت وعنا ورنج وجفایه دوشوب کفالت پدردن دور
مهجور وقوتنه مغرور واولکی صفاسندن غافل ومحروم اولمغله ظلوم وجهول
اولدی * ایمدی بنم روحم * مثنوی * جانهای خلق پیش ازدست و پا *
خلقك جانلری دست و پادن اول یعنی قبل النزول الی الابدان والاجسام
* مثنوی * می پریدند ازوفا اندر صفا * اجنحهٔ روحانیه لرینه عالم ارواحده
کاشانهٔ وفادن نشیمن صفایه جولان وطیران ایدرلردی * مثنوی * چون
بامر اهبطوا بندی شدند * چونکه (قلنا اهبطوا منها جمیعا) فرمانیله قید

وبنداولدیلر وامتثالا للامر عالم اشباح واجساده نزول ایتدیلر ﴿ مثنوی ﴾
حبس خشم وحرص وخرسندی شدند * بر موجب (قلنا اهبطوا بعضکم لبعض عدو ولکم فی الارض مستقر ومتاع الی حین) بوعالم سفلی وارض بشریت وزندان جسمانیتده خشم وحرصه وقناعت وقلته وزله وذلته اسیر وگرفتار وکفر وجهلده خوار وزار اولدیلر * اما عنایت ازلیه سبق ایدنلر وطن اصلیلرندن غافل وعالم ارواحدن جاهل اولمایوب بودار بوار مضیقه الدائمیوب کلدوکاری مأوای ربنی ارزو ایدوب مدارج اعلایه ارتقا ایلدیلر کاقال الله تعالی (فاما یأتینکم منی هدی فمن تبع هدای فلاخوف علیهم ولاهم یحزنون * والذین کفروا وکذبوا بایاتنا اولئك اصحاب النار هم فیها خالدون)
ایمدی ای مؤمنین موحدین ﴿ مثنوی ﴾ ما عیال حضرتیم وشیر خواه * نزحق تعالی نك عیالی یوز وحقدن سود طلب ایدیجیوز ﴿ مثنوی ﴾
کفت الخلق عیال الاله * نته کیم مفخر عالم صلی الله علیه وسلم خلقی جمیعا عیال حقدر بیوردی حق سبحانه وتعالی فرد واحد (لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد) صفاتیله متصف واهل وعیالی اولمقدن مقدس ومنزه پادشاه بی بدل در ﴿ سید نسیمی اوخرم اسمکده بسم الله الرحمن الرحیم * ای صفا نکدر صفاتك * قل هو الله احد اول واخر هو حی الذی لایموت * ظاهر وباطن هو الباقی سن الله الصمد * لم یلد سن سن اوخرلرای ولم یولد سنی * لم یکن ذات وصفا نکدرله کفوا احد * لکن عیال مادرینك پستاندن لبنه طالب وشیر ایله تربیه اولندیغی کبی عباد الله دخی قوت جسمانی وغدای روحانی یی حق سبحانه وتعالینك پستان ربوبیت والبان رزاقیتندن تغذی واستفاضه ایتمکله عیاله تشبیه اولنوب ابو هریره رضی الله عنه * رسول رب ذی الجلال علیه صلوات الله ذی الجمال * الخلق عیال الله بیوردی دیو روایت ایلدی جیاد جیدك جمعی اولدیغی کبی عیال دخی کسر عین ایله کتاب وزنی اوزره عیل جمیدر که اهل واولاد معناسنه در ذکر وانثایه شاملدر وعیله لغة هر بلده درویشه دیرلر وعیلة فقیر اولمغه دیرلر وعایل فقیر ومحتاجه دیرلر * ایمدی عیال دخی نفقه وکسوه سنده پدر ومادرینه محتاج اولوب وحقیقتده جمیع اشیانك احتیاج کلیری حقه اولمغله خلق عیال حقدر دینلمك صحیح اولور پس بر مصداق قول کریم (ومامن دابة فی الارض الا علی الله رزقها) جمله دواب وحیوانات حق سبحانه وتعالیدن مرزوق اولورلر بلکه آب وباد وخاك وآتش وبرك وگیا ومجموع ارزاق رزقی اللهدن استرلر نتکیم

مثنوی شریفك جلد ثالثك اوائلده حضرت مولانا بیورورلرکه ﴾ مثنوی ﴿ حلق بخشد چشم را وروح را * حلق بخشد بهر عضوت جدا * حلق بخشد خاك را لطف خدا * تا خورد آب و بروید صد گیا * باز خاکی را ببخشد حلق ولب * تا گیاهش را خورد اندر طلب * بر گیاها را برك ازانعام او * دایکان را دایه لطف عام او * رزقهارا رزقها اومی دهد * زانکه گندم بی غذا بی چون زهد * چونکه خالق الارض والسموات ورازق الاشیاء والمکونات ﴾ مثنوی ﴿ آنکه او از آسمان باران دهد * اولقادر بیچون درکه آسماندن قطرات باران احسان ایدر ایدی بوکا قادر اولان اول پادشاه لاشریك ﴾ مثنوی ﴿ هم تواند کوز رحمت نان دهد * بنده لرینه دخی کمال شفقت ورحمت وغایت فضل واحسان ولطف عنایتندن بی رنج ومشقت نان ونعمت ویرمکه دخی قادردر امنّا وصدقنا ایمانا یقینیا وصدقا عیانیا

﴾ ترجیح نهادن شیر جهد را بر توکل ﴿

تکرار شیر دخی اقامت حجت ایلیوب جهدی توکل اوزرینه ترجیح ایلمسی بیانندهدر ﴾ مثنوی ﴿ کفت شیر آری ولی رب العباد * شیر ایتدی نعم قولکزده صادق وکفتارکوز عقاید اسلامیه یه موافقدر حقا اول کریم وجواد اولان رب العباد بی کسب وبلا سبب رزق ویرمکه قادردر ولکن ﴾ مثنوی ﴿ نردبانی پیش پایی ما نهاد * بزم اقدام اختیارمز پیشنه نردبان اسباب وضع ایلدی ایمدی بر مقام عالی یه نردبانسز چیقلمیوب وبلا جناح طیور طایره پروازایده مدوکاری کبی بز دخی اوج اعلا ومرتبهٔ علیایه بی وسیله وبی سبب نائل اوله مزز * پس نردبان عروجه لازم اولدیسه اسباب صوریه دخی نردبان ارزاق صوریه ومعنویه در ﴾ مثنوی ﴿ پایه پایه رفت باید سوی بام * مرادات وحاجات بامنك جانبنه پایه پایه کیتمك کرك والا مطلقا اختیار واسبابی ترك ایتمك ﴾ مثنوی ﴿ هست جبری بودن اینجا طمع خام * وبو مرتبه ده جبری اولمق بیهوده مرام وطمع خام در باخصوص حرف وتجارتدن شرع شریف تجویز ایلدوکی مکاسبك اباحتنده جمهور علما اجتماع واتفاق ایتمشلردر کرچه طایفهٔ کرامیه کسبی انکار ایدوب وانکارلرنده احوال اصحاب صفه یی دلیل کتوروب حضرت رسول صلی الله تعالی علیه السلام انلره کسب ایله امر ایتمیوب وتوکلدن نهی ایتمامشدر دیرلر لکن اصحاب صفه رضی الله عنهم کسب صوریدن کسسته اولدیلرسه کسب اوخرویدن ومشاهده ومجاهده دن برآن خالی اولمامشلردر کرامیه ایسه کسبی همان امور دنیویه یه حصر ایدوب امر آخرته متعلق اولان کسبدن غافل اولماغله طریق مستقیم دن خروج ایدوب فرق ضاله یه ملحق اولمشلردر (قال علیه السلام من اصبح وهمه الاخرة

جمع الله همه وحفظ عليه ضيعته وجعل غناه فی قلبه واتته الدنيا راغمه) زيرا هم آخرتده كمال طالب اولان قبلهٔ حقه توجه ايدوب حق تعالى دخى انى قصد ايتدوكى شيئله حصول دنيادن لابدى اولان قسمتنك حصولنه ايرشدرر * پس اصحاب صفه نك دخى اجتهاد ورياضتلرى كسب اخروى اولور حتى جنيد بغدادى قتنده دخى كسب مقربهٔ الى الله اولان اعمال صالحه در وارباب تفسير على الاتفاق (وابتغوا من فضل الله) آيت كريمه سنى كسب ايله تفسير ايتمشلردر پس اصحاب صفه نك ترك اكتساب ايتدكلرى كسب صوريدن عاجز اولدقلريچوندر يوخسه قدرتى اولاندن كسب منع اولنماز * ايمدى مؤمن موحدلرك اسبابه مباشرت ايتدكلرى لاجل انفسهم دكلدر بلكه سببه عبوديت محضه ايچوندر وعبادالله هرحالده خالقه نيچونه افتقار اوزره اولدقلرى معلوملريدر باخصوص حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم (ان الله يحب ان يرى المؤمن محترفا * وان الله يحب العبد المحترف ولم تزل الرسل تحترف) ديوسعى واكتسابه تحريص بيوروب ودخى (لكل نبى حرفة ولى حرفتان الفقر والجهاد فمن احبهما فقد احبنى ومن ابغضهما فقد ابغضنى) ديو بيورمشدر وفقر ايله جهادى محققين تحقيق ايدوب (فالجهاد حرفة ظاهرة والفقر حرفة باطنة لايعرفهما الامن ذاقهما) ديو بيورمشلردر يعنى حق سبحانه وتعالى قولنى محترف كورمكلكى سوروعبد محترفى سوروجميع مرسلين هربرى بر صنعتسز اولمامشلردر وهر برينك برصنعتى واردر بنم دخى ايكى صنعتم واردر كه بريسى فقر وبريسى جهاددر شول كمسنه كه بوايكى صنعته محبت ايليه بكا محبت ايتمش اولور وشول كمسنه كه بوايكى صنعته بغض ايليه بكا بغض ايتمش اولور * پس جهاد حرفهٔ ظاهره وفقر حرفهٔ باطنه در اول حرفتى بيلمزالا ذوق ايدنلر بيلور وينه اول فخر عالم صلى الله عليه وسلم (رزقى تحت ظلال رمحى) وبرروايتده تحت ظلال سيفى) ديو بيورمشدر واسم رزاقك تعريفنده (هوالذى خلق الارزاق والمرتزقة واوصلها اليهم وخلق لهم اسباب التمتع بها) ديو بيورمشلر ورزق دخى ايكى قسمدر بريسى رزق ظاهردر كه لازمهٔ بدن اولان اقوات واطعمه در وبريسى رزق باطنى در كه قلوبه اعطا اولنان معارف ومكاشفات واسراره بخش اولنان معاينه ومشاهده لردر ورزق ظاهرينك ثمره سى مدت اجله قريب اولنجيه دكين جسدده قوت ورزق باطنى نك ثمره سى حيات ابدر وحق سبحانه وتعالى عبادنده علم هادى ولسانى مرشد ومعلم ويدى

منفعته خلق ایلیوب الیله تصدق ایدوب وعلمی ایله عمل واسمائیله ذکر ایدوب هر بریسی سبب وصول ارزاق معنویه اولور (اذا احب الله عبدا اکثر حوایج الخلق الیه) بیورلمشدر فلهذا انبیا واولیا نفسلرینه اکتساب اختیار ایتمشلردر * پس استحباب اکتسابه بوندن قوی دلیل اولمز و بو حدیث شریف خود اکتساب دلیل واضحدرکه (قال علیه السلام الخازن الامین الذی یعطی ما امر به طیبة به نفسه احد المصدقین وایدی العباد خزاین الله) سنك خود الك وایاغك واردر پس ﴿ مثنوی ﴾ پای داری چون کنی خود را تولنك * ایاق طوتارسن کندوکی نیچه لنك ایدرسك ﴿ مثنوی ﴾ دست داری چون کنی پنهان توچنك * ال طوتارسك الکی نیچون پنهان ایدرسن بونلردن خود مراد اکتساب ایدرو بلاشك و بلا شبهة قادر مطلق وحضرت حق بونلری عبادنه استعمال ایچون ویرمشدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ خواجه چون بیلی بدست بنده دار * خواجه چون بنده سنك دستنه بربل ویردی ﴿ مثنوی ﴾ بی زبان معلوم شد اورا مراد * بر موجب لسان الحال انطق من لسان المقال بی زبان وگفتار افندینك مرادی بندهیه معلوم اولدی معلوم شد اورا مرادش تقدیری اوزره معنی و برلدی ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ دست همچون بیل اشارتهای اوست * کذلك دست دخی بل کبی حقك عبادنه اشارتلریدر یعنی حق تبارك وتعالی اینك عبادنه عطا ایلدیکی ایدی بی زبان وحرف وصوت حق سبحانه وتعالانك اشارتلریدرکه خواجه بندهسنه بیل ویردیکی کبی حضرت حق دخی عبادنه الوروب عمل ایله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ آخر اندیشی عبارتهای اوست * عبدك عاقبت اندیش اولماسی حقك عباراتیدر یعنی حکمت خلقت جوارحی مدرك اولان عقل سلیم عبارات آلهیه کبیدر وفکر وتدبر کلام نفسی قبیلندندر * ایمدی هر کیمکه عقل عاقبت اندیش ایله مرزوق اوله گویا حق تبارك وتعالی حقیقت حالی بی حرف وصوت ولفظ اکا بیان ایتمش اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون اشارتهاش را بر جان نهی * چونکه حاکم مطلق ورزاق الخلق اولان پادشاه لایزالك اشاراتنی جان اوزره قویهسن ودرون دلدن قبول قیلهسن ﴿ مثنوی ﴾ در وفای آن اشارت جان دهی * اول اشارتك وفاسنده بذل جان ایلیهسن وبرموجب اشارت اعمال سعی واجتهاد ایتمکده تن اریدهسن ﴿ مثنوی ﴾ پس اشارتهای اسرارت دهد * پس حق سبحانه وتعالی سکا اسرار اشارتنی ویرور ومدارج اعتلایی شهودده تعریج ایدر

* مثنوی * بار بردار د زتوکارت دهد * سندن مشقت وحمل زحمتی
رفع ایدوب سکا کاروتصرف عنایت ایدر * مثنوی * حاملی محمول کرداند ترا *
نقل کلفت ایله که شمدی حامل سن سنی محمول ایلر یعنی بشریت بارنك زبونی
اولان روحکی مغلوبیتدن قورتاروب نفس وطبیعته غالب ایتمکله حامل ایکن
محمول ایلر یعنی قوای ظاهره و باطنه محکوم روح وحامل امری اولوب روحك
حاکم ومحمول اولور * مثنوی * قابلی مقبول کرداند ترا * شمدی قابلسن
یعنی حق سبحانه وتعالی نك امری هرنه ایسه قبول ایدیجی سك سنی مقبول
ایدر حاصل کلام مجاهدات وریاضات وطاعات وعبادات ایله وزرکثر قلبکدن
ازاله ومرآت دلی مستعد ورزش جذبات ربانیه ایتدکده رفرف سوار عشق
الهی اولوب قرب جوار ربوبیته نائل اولمغله سنی کندو بقاسیله باقی وحی ابدی
ایدر دیمکدر * مثنوی * قابل امرونی قائل شوی * شویله که امر حقی
قبول ایدیجی اولاسن سن دخی آمر اولور سن ومعارف الهیه بیان ایدوب
طالبلری طریق هدایته دلالت ایدیجی اولورسن وکلماتك تلقاء نفسدن اولمایوب
نطقك نطق حق اولور وحقدن سویلرسن * مثنوی * وصل جوبی
بعدازان واصل شوی * وصل طلب ایدرسن بعده برخوای من طلب شیئا
وجد وجد واصل اولورسن معلوم اوله که اصحاب کشف وشهود (ثم دنی
فتدلی فکان قاب قوسین اوادنی) آیت کریمه سی اتصالك حقیقتندن خبر ویرر
دیمشلر * پس معنای اتصال عند العقل اثنینیتی مشعر اولدیسه احدیة الذاتده
فنامعناسنی متضمن اولان اتصالك اثباتنه عقل قادراولمایوب بوسرك ادراکنده
عاجز اولمغله بو بابده اولان بحث عقل قول اوادنی ایله منقطع اولدی وارباب
حقیقت اتصالده درجهٔ ثلثه اثبات ایدوب بیوررلرکه * ودرجهٔ اولی *
اتصال اعتصام بعده اتصال شهود بعده اتصال وجود در پس اتصال
اعتصام که درجهٔ اولیدر اولا تصحیح قصد بعده تصفیه ارادت بعده تحقیق
حالدر * ودرجهٔ ثانیه که * اتصال شهود در اعتلالدن خلاص
واستدلالدن غنی در ودخی حضرت اسمائیه دن ترقی ایله شناب اسرارك
سقوطیدر زیرا اسرار معانیٔ تجلیات اسمائیه در وجمال وجلال وقهر ولطف
واعزاز واذلال وبونك امثالی اولان اسماء مختلفهٔ متضاده نك حقایقی اولان
صفات ایچون اسرار وحکم واحکام مختلفه واردر وهر اسم شول صفتك
خزانهٔ اسراری در که صفة مزبوره اول اسمك حقیقتی در * پس تجلیات

مطلب فی الاتصال

اسما ایچون اسرار شتیٔ متضاده ومختلفه واردر وذکر اولنان اسرار شتی
حضرت اسمائیدن حضرت ذاته ترقی ایله ساقط اولوب معنای اتصال
اول ترقی در ﴿ ودرجهٔ ثالثه ﴾ اتصال وجود درکه اتصال مزبور
عبدك وجودی وجود حقده فنا اولمقدر واتصال مزبور نعوتدن برنعتله
ادراك اولنماز زیرا نعت اثنینیت اقتضا ایدر بو مقامده ایسه اثنینیت اولمز زیرا حضرت
احدیتده بروجهله تعدد یوقدر وفانی فی احدیة الذات ایسه فانی فی الازل
وذات احدیت دخی باقیهٔ لم تزل در * ایمدی فلیس للفانی الذی لم یکن له نعت
ولا للباقی علی ماکان علیه فی الازل واذ لا نعت فلا ادراك) بیورمشلر واتصال
وجوددن مقدار دخی ادراك اولنماز الا اسم معار واکا مشار اولان نظر اعتباریله
ادراك اولنور یعنی اتصال وجود ایچون مسمی ومرتبه وقدر یوقدر الا براسم
بلا مسمی درکه فنا فی الحق معناسیچون معاردر فنایه ایسه اتصال تسمیه اولنمز
لکن اسم اتصال فنایه عاریتی اولور ونظر اعتباری فانینك فناسی ظهورنه
نظر یدر اما اول فانی نه مقوله فانیدر خبرویریلوب بیورمشلرکه (الفانی الذی
توهم وجوده فی شهود الحق ذاته بذاته) فالمشار الیه بالاتصال هو لمح
ارتفاع الوهم عند صفاء شهود الحق المسمی صحو المعلوم فی کلام امیر المؤمنین
علی کرم الله وجهه وهذا غایة ما یمکن العبارة عنه * پس اتصال مزبورك
وصالنی طلب ایدوب مراتب مزبوره دن ترقی ایتدکدن صکره ذکر اولنان دولت
اتصاله واصل اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ سعی شکر نعمت قدرت بود * ایمدی
ارباب مجاهده دن اولوب طریق حقده سعی وکوشش ایلدیکك حق سکا
ویردیکی قدرت نعمتنك شکری اولور ﴿ مثنوی ﴾ جبر توانکار آن نعمت بود *
سنك جبرك اول نعمته انکار اولور * یعنی حق تعالی سکا قوت وقدرت عنایت
ایتمش ایکن طاعته عدم اقتدار اظهار ایدوب بن مجبورم دیر ایسك نعمت
حقی انکار اولور * پس (ولئن شکرتم لازیدنکم) قول کریمی فحواسنجه
﴿ مثنوی ﴾ شکر قدرت قدرتت افزون کند * قدرت نعمتنك شکری سنك قدرتك
زیاده ایدر ودخی (ولئن کفرتم ان عذابی لشدید) فحوای کریمی اوزره
﴿ مثنوی ﴾ جبر نعمت از کفت بیرون کند * جبر نعمتی الکدن طشره ایدوب
کفران النعمة اولمغله سنی عذاب شدیده ملحق ایدر عند العلماء جبرك تعریفی
سبب اختیار واسقاط تکلیفات اولنوب عبد جماد مرتبه سنده در دیو معاصی بی
حاشا حقه حواله ایلمکده کما قیل (من احال المعاصی علی الله فقد فجر * یعنی

بو مقوله جبریلرك احالهٔ معاصی علی الله ایتدکارندن مرادلری مرتکب
اولدقلری اعمال فسق وفجور ایله مخاصمه وتوهم ایلدکاری شبهه تشبث ایله
احتجاج قصد ایدرلرکه احالهٔ معاصی علی الله کندولرینه حجت ودلیل اوله
نتکم حق سبحانه وتعالی مشرکلرك جبرده اولان قوللرینی کتاب کریمنده بیان
ایدوب بیوررکه (سیقول الذین اشرکوا لوشاء الله ما اشرکنا ولا آباؤنا
ولا حرمنا من شئ) * یعنی اکر حق سبحانه وتعالینك مشیت ارتضائیه سی اولمسه
بز و بابالریمز مشرك اولمازدق دیرلر * پس حق سبحانه وتعالی انلرك قوللی رد
ایدوب (کذلك کذب الذین من قبلهم) دیو بیورر فریدرکه معتزله دخی
نفی قدرده کندولرینی بو آیت کریمه ایله تأیید ایدرلر * لکن اهل سنت وجماعت
بونده رد اولنان ارادت مطلقه اولمیوب بلکه مشیت ارتضائیه یو قدر دیمکدر
ومشرکلرك دخی بو جبر ایله مرادلری ارتکاب شرکدن عذر ایدوب نیلیه‌لم
ارادهٔ الله بزم مشرك اولمامزه تعلق ایلدی دیمك دکلدر بلکه انلرك اوزرینه
وقوع حجتدن صکره بو قوللرنده استهزا مراد ایتمشلردر * یعنی چونکه
(فلوشاء لهدیکم اجمعین) بیورلمش * ایمدی حق سبحانه وتعالی بزم شرکمزك
خلافنی اراده ایلمامش دیرلر وانبیاء عظامی بونکله تکذیب قصد ایدرلر دیو جواب
ویرمشلردر کذلك جبر مذمومده اولانلر دخی مجرد کندولرده نقصان
بولنماق ایچون عبددن اختیار جزئی سلب ایدرلر بوندن اقدم دخی جبر ایله
اختیار بیننده اولان جبر اوسط ومذهب حق تفصیل اولنمش ایدی اما عند
ارباب التحقیق جبر اعتبار ایتدکاری سیر وسطده اولان سالکین قبل الوصول
الی الکمال ترك سعی واجتهاد ایدوب متابع مقتضای طبیعت اولدیغیدر * نتکم
حضرت مولانا سیروسطده ترك اجتهاد ایلیان زمره یه خطابا بیوررلرکه ای دون
همت ومتابع طبیعت اولان بازکشته‌لر بزخود جبری دکلز دیرسکز ﴿ مثنوی ﴾
جبر تو خفتن بود دررہ مخسب * سنك جبرك یولده او یومق اولدی ایمدی او یومه
* یعنی طریق حقده تکاسل وتهاون وترك مجاهدات ایتدیککه توکلدر دیمه
وعاقبت کاردن غافل اولمه ﴿ مثنوی ﴾ تا نبینی آن درودرکه مخسب * تاکم موت
اختیاری بلکه موت اضطراری ایله درحقیقت ودرکاه احدیتی حق الیقین
کورمایجه او یومه * یعنی ترقی وحرکتکه سکون عارض اولماسون بو فرصتی بردخی
اله کیرر قیاس ایلمه حق سبحانه وتعالی (یا ایها الذین آمنوا وعملوا الصالحات)
بیوروب ایمانی عمل صالحه مقارن اولدیغی حالده ذکر بیوروب مجرد ذکر

ایمان ایله اقتصار اولنمامشدر ﴿مثنوی﴾ هــان مخسب ای جبری بی اعتبار ﴿
ایمدی ای جبری بی اعتبار زنهـار غافل اولمه ﴿مثنوی﴾ جز زیران درخت
میوه‌دار ﴿ اول درخت میوه دارك التنده غیری یرده او یومه مصراع اولده
اولان مخسب کلمه سنك معناسی مصراع ثانی‌ده اجرا اولندی ﴿مثنوی﴾ تاکه
شـاخ افشان کند هر لحظه باد ﴿ تاکم باد رحمت ور یاح عنایت هر لحظه اول
درخت میوه داری شاخ افشان واغصان شجره‌یی تحریك ایلیه ﴿مثنوی﴾
بر سر خفته ات بر یزد نقل و زاد ﴿ وسـنك دنیادن خفته وجانب آخرته بیدر
اولان باشك اوزرینه نقل وزادیکه معلوم اوله که حضرت مولانا قصهٔ نخجیرانه
قبل الشروع صحبت مقلدان وناجنسـلردن حذر ایله وهر کوردیکك دام تزویر
وصفیر صیاده مرغ طمعکار کبی کرفتار و خوار وزار اولمـه ومفلسلر زر قلب ایله
خندان اولوب بعده ضر بخانه‌ده رسـوای اولدقلری کبی سن دخی طریقت
قلابلرینك قلب التون ماننده کلمات مزخرفه‌لرینه فریفته اولمه که حتی زر
اندودلك سنی طریق حقدن شاشرمیه وخیال کژ ایله چاه طبیعته دوشرمیه
* ایمدی شیر ایله نخجیران حکایه‌سن استماع ایله دیو توکل ایله کسب تحقیقنه
شروع ایدوب وجبردن منع ایلیوب نیجه حقایق بیان بیوردقدن صکره * پس
ای طـالب صادق بعض جهله دیدیکی کبی مرشـد بنی قنده ایسه بولور دیو
کاهل اولمه وجد وطلبدن قالمه و مرشد کاملی بولدیغنجه ادام قیلمه وشجرهٔ پرثمرهٔ
محبت ودرخت میوه دار معرفت اولان سایهٔ حمایت وجود بیردن غیری یرده
اسـتراحت قیلمه اول درخت قدسینك ظـل همتنده تسلیم کلی ایله آسـوده
اول که سـنك کمال طلب وانقیادك ونوم مشابه‌سنده اولان فراغ قلب ودنیادن
انقطاعك مشـاهده قیلدقده بادنسیم مرحمت اول شجرهٔ تجلیات اسما وصفاتك
غصون شفقت وعنایت وشـاخهای نظر وهمتلرین تحریك ایدوب دهـان
اسـتعداد وکاوی نهاد که ثمرات جذبات ربانیه وفواکه معـارف سبحانیه نثار
ایلیه دیمکدر نتکیم ثوبان رضی الله عنه دن روایت اولنان اشـبو حدیث شریف
وجود عالم ربانی شجرهٔ خلد برین اولدیغنه حجت واضحه‌در قال صلی الله علیه
وسـلم (اذا لقیتم شجرة من اشجار الجنة فاقعدوا فی ظلها وکلوا من اثمارهـا
قالوا کیف یمکن هذا فی دار دنیانا یارسـول الله قال اذا لقیتم عالما فکانما لقیتم
من اشجار الجنة) ویاخود اعمـال صالحه وکسب محاسنه تکاسـل وتکاهل
ایلیوب جانب جبره کیدن وکهالتلرینه توکل تسمیه ایلیان تارك مجاهداته

خطاب ایدوب بیوررلرای جبری زنهارو زنهار کسب عملدن غافل اولمه ور یاض
انسانیه ده مثبته اولان وجودك شجره سنك علم و حیات وقدرت وارادت وسمع
وکلام و بصر شاخلرینك سایه سنده و تسبیح و تهلیل وذکر و فکر وصوم
وصلوة وانواع مجاهدات ایله مزین اولان ثمرات التذدن غیری یرده استراحت
قیلمه * یعنی راحت قلبك وغدای روحك حقه عبادت اولسون حتی جنتده
دخی تحت شجرهٔ طوباده راحت ابدیه ایله تنعم وثمرات جنت وفواکه بهشت
تناول ایلیه سن (اخرج ابن حبان عن ابی سعید ان رجلا قال یارسول الله ماطوبی
قال شجرة مسیرة مائة سنة ثیاب اهل الجنة تخرج من اکمامها واخرج ابن المبارك
وابن جریر عن شهر بن حوشب قال طوبی شجرة فی الجنة کل شجرة الجنة
من اغصانها من وراء الجنة * وجابر رضی الله عنه حضرت رسول علیه
السلامدن روایت ایدرکه برکمسنه سبحان الله العظیم دیسه انکیچون جنتده
برنخل غرس اولنور (واخرج الحاکم وصححه وابن ماجه عن ابی هریرة ان رسول الله
صلی الله علیه وسلم مر به وهو یغرس غرسا فقال الا ادلك علی غرس خیرلك
قلت ماهو قال سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر تغرس لك بکل واحدة
شجرة *وانس رضی الله عنهدن روایت اولنورکه (قال علیه السلام عند ختم
القرآن دعوة مستجابة وشجرة فی الجنة و بوحدیث شریفی دخی طبرانی قیس
ابن یزید جهنی دن اخراج ایدوب روایت ایدرکه (قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم من صام یوما تطوعا غرست له شجرة فی الجنة ثمرها اصغر
من الرمان واضخم من التفاح وعذوبته کعذوبة الشهد وحلاوته کحلاوة
العسل یطعم الله منه الصائم یوم القیامة * وعن ابن عباس رضی الله عنه قال قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم من مشی علی عزیمة بجمعة صلت علیه دواب
الارض ونون الماء ونبتت له بکل خطوة شجرة فی الجنة وذنب یغفر صدق
حبیب الله علیه صلوات الله * ایمدی ای طالب ثمرات اشجار عنایات ربانی ذکر
اولنان احادیث شریفه نك معانیٔ لطیفه سندن حصه مند اولوب ذکر و تسبیح
وتقدیس وتنزیه وصوم وصلوة ومجاهدات وطاعات اشجار مثمرهٔ جنت
اولدیغی معلوم اولدیسه * پس مؤمنه لازم اولدیکه سعی ومجاهده دن برآن
خالی اولمیوب اکر ریاض جنان واکر روضات جنانی اشجار محبت وطاعت
وازهار ریاضت ومعرفت واثمار مشاهده وحقیقت ایله معمور وآبادان ایلیه
بوخصه ﴿ مثنوی ﴾ جبر خفتن درمیان رهزنان ✽ جبر مبار زهرناده یاتمق وترك

مجاهدات ایله از باب نفس وهوا بینده قالقدر ﴿مثنوی﴾ مرغ بی هنگام کی یابد امان* وقتسز قوش یعنی مرغ بی پر و بال پروازه قصد اینسه قچان امان بولور* یعنی ﴿مثنوی﴾ مرغ پرنارسته چون پرآن شود* لقمهٔ هر گربهٔ دران شود* مقصد اقنجه لابد بر پرنجینك پنجه سنده هلاك اولور ایمدی شول طالب که طریق حرامیلری اولان مقلدلر میاننده قاله وشول سالك غیر مجذوب که عشق ومعرفت جناحینی اولمدن اشتیانهٔ بدندن مرغ روحی اوچه وشول مجذوب غیر سالك که شریعت وطریقت قنادلری بتمدین بو عالمدن کوچه لابد کاله واصل اولمیوب مقصود اصلیدن کروقالور وتسلیم ورضاده کامل اولمیان توکلدن لاف اورمق کندو یولنی اورر ﴿مثنوی﴾ ور اشارتهاش را بینی زنی* واکر حق سبحانه وتعالینك اشارتلرینه بورون اورەسن* یعنی عجب واستکبار ایله بیق بوروب و بورون او بنادوب انواع مسکنت وافتقار ایله جبههٔ انقیادك سجده گاه اطاعته وضع ایتمیەسن وجوارح واعضا سلامتنه قولی وفعلی ولسانی وحالی شاکر وحامد اولمیەسن ﴿مثنوی﴾ مرد پنداری وچون بینی زنی* کندیکی مرد صانرسن چونکه امعان نظر قیله سن کندیکی عورت کوررسن زیرا رجل حقیقی اولدر که کافر النعمة اولیوب شاکر وذاکر اوله وقوای بدنیەسن ماخلق له سنه صرف ایدوب حدود اللهدن خروج ایدن فسقەدن ونفسی محکومی اولان زن بی حیالردن اولمیه الحاصل شویله که عاقبت بین اولوب امر آلهی یه امتثال ایلمزسك ﴿مثنوی﴾ این قدر عقلی که داری کم شود* بوقدر عقلی که طوتارسن ضایع وکم اولور ﴿مثنوی﴾ سر که عقل ازوی بپرد دم بود کم* عقل که باشدن اوچه اول باش قویرق اولور زیرا انسانك شرفی عقلله در شویله که عقل کیده (اولئك كالانعام) قبیلندن اولور بلکه حیوانك دخی اشبهی اولمیوب دم مشابەسندەاولان اخس حیواناتدن اضل اولوب حقنده (بل هم اضل سبیلا) بیوریلور آه ای عاشق صادق حضرت مولانا قدس سره بو بیت سریفده کشف وشهود ایله ذوق اولناجق عجب اسراره اشارت بیورمشدر فافهم جدا ﴿مثنوی﴾ زانکه بی شکری بود شوم وشنار* و باعث تضییع عقل بودر که شکرسزلك نامبارك ومیشوم وعیب ومذموم شنار عیب معناسنەدر ﴿مثنوی﴾ می برد ناشکر را تاقعر نار* ناسپاس اولان ناس صورت ونسناس سیرتی شکرسزلك تاقعر نار سقره ایلدر ایمدی بنم جانم دولت دوجهانی استرسك شکرکی زیاده قیل ﴿سنائی﴾ بیت

شکر کوی از پی زیارت را * عالم الغیب والشهادة را * شکر اورا کسی چه داند گفت * کهر شکر او که داند سفت * کر همه مو بهاز بان کردد * هر یکی را هزار جان کردد * پس سوی شکر نعمتش پوبند * کر بکویند هم بد وکویند * کر کسی شکر اوفزون کوید * شکر توفیق شکر چون کوید ﴿مثنوی﴾ کر توکل میکنی در کار کن * اکر توکل ایدرسك توکلی اکتساب وکارده ایله والا جبر صرفه ذاهب اولوب بیکار اولمغی توکل عد ایلمه نتکم (ان الله لا یحب البطالین) بیورلمشدر ﴿مثنوی﴾ کیش کن پس تکیه برجبار کن * اولا زراعت وحبه یی زمینه القا ایله واعمال صالحه یی علی ما امر الله تعالی ایشله بعده جبار الهه اتکال وتکایله ایمدی ممکن اولدیغچه لوجه الله بر کسبله تقید کرکدر اما بعض کاهلار و بطالار تکاسلاریندن بر کسبله مقید اولمیوب انك نامنی ترك وزهد اطلاق ایدرلر اوقولهلر تسویلات شیطانیه یه تابع اولمشلردر آدمك جمله دن اسفل وکمتری بیکار اولانلردر وحکماء فرسك نصایحندندر که (قال لکل شیء داعیة وسبب فسبب طیب العیش مدارة الناس وسبب المدارة وفور العقل وسبب السر الستر وسبب المزید الشکر وسبب زوال النعمة البطر وسبب العفة غض البصر وسبب النشب الطلب وسبب العطب الغضب وسبب الزینة الادب وسبب الفجور الخلوة وسبب البغضة الحدة وسبب المحبة الهدیة وسبب الدعة الضعة وسبب المودة والاخوة البشاشة والبشر وسبب الفقر السرف وسبب الثروة حسن التدبیر وسبب المذلة المسئلة وسبب الحرمان الکسل وسبب الاموال الحلول بساحة الملوك * ایمدی اسباب مذکورهنك جمله سی سعی واجتهاددر * پس ای نخجیران عارفلر رحم الله امرأ نظر فتفکر وتفکر فاعتبر واعتبر فابصر وابصر دیمشلردر لایق اولان بودر که کسب واختیاری بکلیه سلب ایتمیوب جبر یلردن اولمیه سز وطریق صوابی الیکزدن قومیه سز

﴿باز ترجیح نهادن نخجیران توکل را بر جهد واکتساب﴾

تکرار نخجیران توکلی جهد اوزرینه ترجیح ایندکاری درکه ای شیر اکرچه جمله کلمات در بارك مقبول اصاغر واکابر وموافق شرع نبوی وسنت مصطفوی دروترك کسب وتداوی واستسلام للمهلکات ایتمکی توکله شرط دیانلر عند العلما مردود وکشی نفسنی تهلکه یه القا شرع شریفده حرامدر * اما ارباب حقیقت دیمشلردرکه توکلی معرفت اولدرکه وحدانیت حق مشاهده سندن طرفة عین غافل اولمیه زیرا توکل علی الله اولمزالاحقدن غیری فاعل کورمامکله اولور وبو ذکر اولنان معرفتك کمالی (لا اله الا الله وحده

لاشريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شئ قدير) قولى ترجمه ايتمشدر
واصحاب توحيد حقيقى توحيدده قشرى ولبى اعتبار ايدوب بيوررلركه توحيد
لبيده دخى لب لب واردر اولا لب اول اولدركه حق سبحانه وتعالانك نور
هدايتى ايله توحيدك حقيقت وسرى منكشف اولدقده اول نور ايله مشاهده
ايدرسنكه على الترتيب اشياء كثيره بجملتها فاعل واحددن صادر اولمش * پس
علم يقينى ايله معلومك اولوركه اسبابك سلسله سى وكيفيت تسلسلى واول
سلسله نك ارتباطى مسبب الاسبابه راجع ايمش لكن مرتبه ء مزبوره صاحبنى
ارباب تفرقه دن عد ايدرلر زيرا افعال وكثرت افعال وارتباط افعالى فاعل
ايله كورمشدر اكابناء بو كامرتبه ء فنا وتوحيد لب لب ديمزلر * اما توحيد لب لب
اولدركه بو مرتبه ده اولان موحد وجودده واحددن غيرى وجود كورميه
وحق اليقين معلومى اوله كه حقيقتده موجود واحد اولوب وجود واحدده
كثرت نظرنده تفرقه اولنه كوره در * مثلا بركمسه انساندن برينك رجلنى
بعده يدينى بعده وجهنى بعده رأسنى كورسه بو مقوله رائى به لابد كثرت غلبه ايدر
* اما اكر جملة واحدة انسانى كورسه انك خاطرنه احاد خطور ايتموب
بلكه مدرك شى واحد كبى اولور كذلك توحيد لب لب ايله موحد اولان عارف
كاملك دخى نظرنده رؤيت سموات وارض وساير موجودات فرق اولنيوب
بلكه كليسنى فى حكم الشئ الواحد مشاهده ايدر * نتكم روايت اولنوركه حاتم
اصمه بركون بركمسنه كلوب من اين تأكل *يعنى نردن يرسن يااصم ديدى اول
دخى من خزانة الله ديو جواب ويردى اول كمسنه (ايلقى عليك الخبز من السماء)
*يعنى بوخسه الله تعالى سكا نفقه ونانى سمادنمى القا ايدر ديدى حاتم اصم
دخى (اولم يكن الارض له لكان يلقيه من السماء) يعنى اكر ارض انك اولمسه
حقا سمادن القا ايدردى ديو جواب ويردى اول رجل ايتدى (انتم تعولون الكلام
* يعنى سز همان برقورى سوز سويليانلر دنسز همى ديدى (حاتم اصم دخى
(لانه لم ينزل من السماء الا الكلام) * يعنى انكيچون كلام سويلرمكه سمادن نازل
اولمادى الا كلام نازل اولدى ديدى اول رجل ايتدى (لااقوى على مجادلتك)
* يعنى بن سنكله مجادله يه قادر دكلم ديدى حاتم اصم دخى (لان الباطل لايقوى
مع الحق) ديو بيوردیلر وسرى سقطى به توكلدن سؤال اولندقده
التوكل الانخلاع من الحول والقوة) ديو بيوروب وسيد الطائفه جنيد
بغدادى قدس سره دخى (حقيقة التوكل ان يكون لله كالم يكن فيكون الله
كالم يزل بيور مشلر وشبلى دخى (التوكل كربة حسنة بيور مشلر
* يعنى توكل ترك اسباب وتوجه الى المسبب در ديمكدر قدس الله ارواحهم

* وقال علی كرم الله وجهه (ان اخيب الناس سعيا واخسرهم صفقة رجل اتعب بدنه فی آماله وشغل بها عن معاده فلم تساعده المقادير علی ارادته وخرج من الدنيا بحسرته وقدم علی آخرته بغير زاد * وحضرت عيسی عليه السلام دخی كسبه اولان شغلارنده حددن تجاوز ايدن طائفه يی توكله ترغيب ايدوب ای قوم (انی اصبحت ما ارجو ولا استطيع دفع ما احذروانا مرتهن بعملی والخير كله بيد غيری فای فقير افقر منی وای عبد احوج الی مولاه منی) ديو بيوردی * پس طائفهٔ نخجبران باب توكلده بو قدر حقايق بيان ايدوب ﴿ مثنوی ﴾ جمله باوی بانكها برداشتند * جمله سی شيره اوازلر قالدرديلر وای شيرديلر ديو چاغروب ايتديلر كه ﴿ مثنوی ﴾ كان حريصان كه سببها كاشتند * اول حريصلر كه اسبابی كوروب وسببلر تخمنی اكديلر * يعنی اسبابه تشبث ايلديلر ﴿ مثنوی ﴾ صد هزار اندر هزار ازمرد وزن * نيجه يوز بيك كره يوز بيك مرد وزن ﴿ مثنوی ﴾ پس چرا محروم ماندند از زمن * پس زمانه دن نيچون محروم قالديلر * يعنی سعی واقدام وجدواهتمام ايدن نيجه يوز بيك مرد وزن مرادلرينه نائل اولميوب زمانه ده محروم قالديلر واسبابدن برشيئك نفعن كورمديلر ﴿ مثنوی ﴾ صد هزاران قرن ز آغاز جهان * جهانك ابتداسندن الی يومنا هذا قرون ماضيه دن وقرون موجوده دن نيجه يوز بيك كروه ﴿ مثنوی ﴾ همچو اژدرها كشاده صد دهان * جانب مراملرينه اژدرها كبی صد دهان آچش ﴿ مثنوی ﴾ مكرها كردند آن دانا كروه * واول قوم دانا وطائفهٔ صاحب ارا وصول مراد ايچون مكرو تدبيرلر ايلديلر ﴿ مثنوی ﴾ كه ز بن بر كنده شد از مكر كوه * بومرتبه مكر كه جبال عظيمه اول مكردن قعرندن قوپمش اولدی يعنی مكر وخدعه ايله قلع جبال ايدرلر ايدی ﴿ مثنوی ﴾ كرد وصف مكرها شان ذوالجلال * اول ذوالجلال لايزال پادشاه بی زوال اول طائفه نك مكرلری نی كتاب كريمنده وصف ايدر ﴿ مثنوی ﴾ لتزول منه اقلال الجبال * اول مكردن البته قلل جبال زائل اولور ضمير منه مكره راجعدر حضرت مولانا قدس الله روحه سورهٔ ابراهيم ده بو آيت كريمه يه اشارت بيوررلر كه امم سالفه وقرون ماضيه دن نيجه سی قضا وقدردن خلاص اولمق ايچون هزار حيله ومكر ايدوب مكرلری كندولره راجع اولدبغندن خبرويرر قال الله تبارك وتعالی (وضربنا لكم الامثال وقد مكروا مكرهم وعند الله مكرهم وان كان مكرهم لتزول منه الجبال) يعنی ای طائفهٔ كفره شرك ومعاصی ايله

نفسلرینه ظلم ایلیانلرك ایتدکاری افعالك صفاتنی ومکرلری مقابله سنده کندولره
واقع اولان انتقام واهلاکك اوصافنی سزه بیان ایلدك دیمك اوله وصفاته امثال
اطلاقی غرابتدر هر ظالم ایچون مضروبه اولان امثال کبی اولدیغیچوندر بوتقدیرجه
امثال میمك وثاء مثلثه نك فتحیله اولان مثلك جمعیدر و یاخود ای منکرین ومشرکین
سز کفرده واستحقاق عذابده امم سالفه نك مثلی سز دیمك اوله * پس بوتقدیرجه
امثال کسر میم وسکون ثا ایله اولان جمع مثل اولور * حاصل کلام ای قوم
ضالین سزك مثلکزی وامم سالفه نك امثالنی سزه بیان ایدوب انواع تنبیهات
ایلدك تاکه خواب غفلت وغرور مستیٔ اثناسندن بیدار اولوب سزدن غیربلری
عبرت المازدن اول سز غیربلرك حالندن عبرت الهسز و کفر وعصیان وشرك
وطغیاندن قلبکزی پاك ایدوب توحید وایمانه رجوع ایلیه سز (وقد مکروا مکرهم)
وکفار مشرکین ابطال حق واثبات باطل قصدیله بذل وسع واستفراغ
جهده ملتبس اولان مکر عظیملریله تحقیق مکر ایتدیلر (وعند الله مکرهم) وانلرك
مکری عند الله مکتوب ومحفوظدر * یعنی حق سبحانه وتعالی مکر کفارك
مقابله سنده کندیلرك مکرندن اعظم برمکرایله مجازات ایدر دیمکدر بوتفسیر
اوزرینه مکر فاعلنه مضاف اولور و یاخود حق سبحانه وتعالی کفاره
ایده جکی مکر کفارك مستحق اولدقلری عذابدن عبارت اولوب عذاب مزبور
کفاره شعور وظنلری اولمدیغی جهتدن اتیان ایده جکدر که اول عذاب عند الله
ثابت وامر محققدر دیمك اوله و بوتفسیر اوزرینه مصدر مفعولنه مضاف اولور
و یاخود حذف مضاف اوزره مجاز فی الکلمه اولوب وعند الله جزاء مکرهم
دیمك اوله (وان کان مکرهم لتزول منه الجبال) عامهٔ قرا لتزول کلمه سنده اولان
لامك کسریله قرائت ایتمشلر و کسائی لامك فتحیله قرائت بیورمشلردر وقرائت
اولیده وجوه ثلثه یی محتملدر وجه اول ان نافیه ولام کون منفیدن لام
جحود اولمسیدر و بوتقدیرجه کان کلمه سنده ایکی قول واردر
قول واحد کان تامه اولوب کلامدن مقصود تحقیر مکر کفار اولمقدر * پس
معنای نظم کریم دیمك اولور که مکر کفار مکر حقیردر * یعنی ثبوت وقوتده
جبال راسیات مثابه سنده اولان شرایع نبویه نك ازاله سیچون کفارك مکرلری
ثابت اولمادی وثبوتی دخی امر ممتنع ومحالاتدندر دیمك اولور وعبد اللهك
وماکان مکرهم قرائتی حرف ان نافیه اولدیغنی مؤیددر وقول ثانی کان ناقصه
اولمقدر * و بوصورتده خبر کانده بصریون وکوفیون بیننده ایکی قول
مشهور واردر قول اول بصریینك درکه خبر کان محذوف اولوب لام خبر

محذوفه متعلق اوله تقديری نظم شريف (ماكان مكرهم ثابتا التزول منه الجبال)
ديمك اوله *وقول ثانی قول كوفيوندركه لام مع مدخوله خبر اوله * يعنی جبال
راسيات مثللو اولان شرايع متينه مكر كافرين ايله زائل اولمز ديمكدر *وجه ثانی
ان مخففة من الثقيلة اولمسا قدر بو تقديرجه معنای نظم شريف تحقيق شان
بودر كه انلرك مكری جبال مثابه سنده اولان شرايعك زوالی ايچون اولدی
ديمك اولور وابن عطيه بيورركه بووجهله اولان قرآنك معناسی كفارك مكر بنی
تعظيمدر زيرا مكر كفار امور عظامك ذهاب وزوالی ايچون واقع اولمشيدی
فلهذا مكر دخی عظيم اولمش اولور ووجه ثالث ان شرطيه وجوابی محذوف
اولمقدر تقدير كلام وان كان مكرهم معدا لازالة اشباه الجبال الرواسی وهی
المعجزات والايات فانه مجاز يهم بمكر هواعظم منه * يعنی اكر انلرك مكری
مانند جبال راسيات اولان معجزات وآياتك ازاله سيچون اولورسه اول مراده
كفار واصل اولمز بلكه مكرلری كندولرينه عليه اولور *زيرا حق سبحانه
وتعالی كفار بدكرداره ايلدكلری مكر مقابله سنده مكر عظيم وعذاب اليم ايله
مجازات ايده جكدر ديمك اولور ومعالم التنزيل واكثر تفاسيرده بوآيت كريمه نك
تفسيرنده اشبو حكايتی امام علی كرم الله وجهه دن روايت ونقل ايدرلر كه
*حضرت ابراهيم عليه صلوات الله الرحيم نمرودی ايمانه وتوحيد يزدانه دعوت
ايتدكده نمرود ايتدی اكر ابراهيم عليه السلامك ديديكی صادق ايسه بزه
لازمدر كه بر طريقله سمايه صعود ايدوب اسمانده كيم واردر واسمان دخی
نه شی در كوره وز *پس امر ايلديكه درت دانه كركسی هنوز ياوری ايكن
طوتوب بسلديلر وكوشتدن غيری نسنه يدرمديلر چونكه كركسلر تمام بيو يوب
قوتده حد كماله ايرشدكده بر تابوت دوزدروب وتابوتك جانب سفليسنده بر پنجره
وجانب علو يسنده بر پنجره وضع ايتديلر ونمرود كند وسی برآدميسی ايله
تابوتك ايچنه اوتورروب تابوتی درت كوشه سندن درت كركسلرك اياغنه
بند ايتديلر وبالای تابوته بر عصا وضع ايدوب عصايه كوشت پاره قوديلر
كركسلر عصا اوجنده كوشت پاره يی كوردكاری كبی آرزوی كوشت ايله براغوردن
هوايه پرواز ايدوب تابوتی معا كوتورديلر وكوشت پاريه طمع ايله بركون بركيجه
اوچدقلرنده نمرود مصاحبنه ايتديكه تابوتك فوقنده اولان دريچه يی آچوب
سمايه نظر ايله وكوركيم سمايه قريب اولدقمی پس اول كمسنه سمايه نظر ايتدكده
ای نمرود سما اولدن نه هيئاتده اوزرينه ايسه كما فی الاول هيئات مزبوره اوزرينه

مطلب
قصة صعود
نمرود الی السماء

طوروب اصلا تفاوت واقع اولمامش دیدی نمرود ایتدی جانب سفلیده
اولان دریچه‌یی دخی آچوب وجه آرضه نظرایله کورکیم نقدر بعید اولمشز
دیدی اول دخی باب سفلی یی آچوب نظر ایتدکده ای نمرود زمین کویاکه جمله
دریا وجبال رآسیات دخان کبی کورینور دیوجواب ویردی پس پنجره لرك
قپاقلرین قپایوب برکون دخی اوچدیلر نمرودك مصاحبی برموجب اشارت
نمرود دریچهٔ بالادن جانب اسمانه نظر ایتدکده کما فی الاول مشاهده ایدوب
وروی زمینه دریچهٔ سفلی دن نظرایتدکده اصلا زمین دن نسنه کورمیوب
انجق بردومان وسیاهلق کورینور دیدی وشدت هوا دخی کرکسلری
طیراندن منع ایدر اولدی وبو اثناده جانب سمادن کوش نمروده برندای مهیب
ایرشدی که ای کمراه بی حاصل نه دیلر سن ونه جانبه کیدرسن عکرمه
رضی الله عنه روایت بیوررلر که نمرودك مصاحبی اولان غلامده تیر وکمان
وارایدی ندای مز بوری اشتدکده جانب آسمانه براوق آتدی حکمت خدا بین المغرب
والمشرق حرارت شمسی اعتدال ایچون خلق اولنوب سماده معلق اولان
دریادن برماهی نمرودك تیرنه کندونفسنی فدا ایدوب تیرمزبوره اول ماهینك
الودهٔ خونی اولوب تابوتك اوزرینه دوشدی وبرروایتده سهم مرمی جوهواده
اولان طیوردن برطیره اصابت ایلدی دیمشلر الحاصل علی کلا التقدیرین نمرود
لعین سهمی خون آلود کوردکده حاشا خدای آسمانك ایشنی تمام ایلدك
دیوب تابوتك فوقنه نصب اولنان خشبی تابوتك آلت یانبه وضع ایله دیو
غلامنه امر ایدوب غلام اول خشبی اوجنده باغلنان کوشت پاره ایله تابوتك
جانب سفلی سنه اوزادوب کرکسلر کوشت پاره یه ایرشمك آرزوسیله
جانب سفلی یه توجه ایدوب تابوتی کیروجه آرضه کتوردیلر پس نمرودك مکری
بوایدی وجبال دخی کرکسلرك قنادی کورلدیسندن وتابوتك کورلدیسندن
اولان صدایی فزع قیامت صانوب جبال راسیات عظمتی ایله حرکته کلدی
پس (وان کان مکرهم لتزول منه الجبال) قول کریمی بوکا اشارتدر دیمشلر
الحاصل نمرودك مکروحیله وسعی وجهدی قضا وقدرك منعنه قادر اولمایوب
بالاخره دماغنه بربعوضه دخول ایدوب انکله هلاك اولدی ایمدی قضا وقدره
مکر وحیله نك فائده سی اولمدیغی مقرر اولدی پس سن دخی هرنه قدر کسب
وکاره چالشوب دراودراو مکروخدعه لر ایلسك ﴿ مثنوی ﴾ جزکه آن قسمت
که رفت اندرازل ❋ که اول قسمت ونصیبدن غیری که تقدیرازلده واقع اولدی

* مثنوی * روی ننمود ازشکار وازعمل * شکاردن وعملدن یوز کوسترمدی یعنی تقدیر اولنان شی شکار وکسب وجهد وعملدن حاصل اولمایوب بلکه مقدر اولان هرنه ایسه زمانی کلدکده ظاهر اولدی * مثنوی * جمله افتادند ازتدبیر وکار * جمله مدبرلر تدبیر وکاردن عاجز اولدیلر ورأی وتدارکاردن فائده کورمدیلر * مثنوی * ماند کار وحکمهای کردکار * عاقبت حق سبحانه وتعالی نك کاری وحکملری قالدی ومراد حقنه ایسه اول اولدی * مثنوی * کسب جزنامی مدان ای نامدار * ایمدی ای نامدار کسبی برنامدن غیری بیلمه زیراکسب وسبب مجرد برآلت ملاحظه در حقیقتده نظر اولنسه البته تأثیر یوقدر * مثنوی * جهد جزوهمی مپندار ای عیار * پس جهدی وهمدن غیری بیلمه ای عیار اکابناء که مقدر اولمیان مرادك وصولنه جهدك قطعا فائده‌سی یوقدر خصوصا امورك کلیسی بروفق تقدیر رحمانی اولوب نهج تدبیر انسانی اوزره اولمدیغن امام علی کرم الله وجهه بیان ایدوب بیورمشلردر که * نظم * لوکانت الارزاق تجری علی مقدار مایستاهل العبد * لکان من یخدم مستخدما وغاب نحس وبداء سعد * واعتدل الدهر الی اهله واتصل السور ذو المجد * لکنها تجری علی سمتها کما یرید الواحد الفرد *

---

* نکرستن عزرائیل علیه السلام برمردی وکریختن آن در سرای *
* سلیمان علیه السلام وتقریر ترجیح توکل برجهد وقلت فائده جهد *

مطلب

* عزرائیل برمرده نظر ایتمه‌سن واول مردسلیمان نبی علیه السلامك سراینه قاچمه‌سن وجهدك اوزرینه ترجیح توکلك تقریری وقلت فائدهٔ جهدی بیان ایدر وبوبیان لطیف بوخبر شریفه اشارتدر که سورهٔ لقمانده (وماندری نفس بای ارض تموت) آیت کریمه‌سنك تفسیرنده ثبت اولنوب قاضیٔ بیضاوی وشیخ علی سمرقندی تفسیرلرنده بووجهله مسطوردرکه (روی ان ملك الموت مرعلی سلیمان علیه السلام فجعل ینظر الی رجل من جلسائه یدیم النظر الیه فقال الرجل من هذا فقال ملك الموت فقال کانه یریدنی فمر الریح ان تحملنی وبلقینی بالهند (وتفسیر سمرقندیده وسأل سلیمان انه یحمله علی الریح ویلقیه ببلاد الهند) دیو مسطوردر (ففعل ثم قال ملك الموت لسلیمان کان دوام نظری الیه تعجبا منه لانی امرت ان اقبض روحه بالهند وهوعندك) وقاضی بیضاوی رحمة الله علیه روایتمن بوره‌یی ایراددن صکره بیوررلرکه (وانما جعل العلم لله والدرایة للعبد لان فیهما معنی الحیلة فیشعر بالفرق بین العلمین ویدل علی انه ان اعمل حیله وانفذ فیها وسعه لم یعرف

ماهو الصدق به من كسبه وعاقبته فكيف بغيره ممالم ينصب له دليلا عليه
پس حضرت مولانا بو اجر منيفك مفهوم شريفنی نظمه كتوروب بيوررلر كه
﴿ مثنوی ﴾ راد مردی چاشتگاهی در رسيد * بركريم كسنه برقوشلق
وقتنده ارشدی ﴿ مثنوی ﴾ در سرا عدل سليمان درد ويد * سليمان عليه
السلامك عدلی سرايته يلدی ﴿ مثنوی ﴾ رويش ازغم زرد وهر دو ولب
كبود * انك وجهی غمدن زرد وايكی دوداغی كوكرمش ﴿ مثنوی ﴾ پس
سليمان كفت ای خواجه چه بود * پس سليمان عليه السلام ای خواجه
سكا نه حال واقع اولدی ديدی ﴿ مثنوی ﴾ كفت عزرائيل درمن اينچنين *
يك نظر انداخت پر از خشم وكين * خواجه حضرت سليمان عليه صلوات
الله المنانه ايتدی عزرائيل بكا خشم وكيندن پرغضب وقهرايله مالامال
بونجاين برنظر ايلدی ﴿ مثنوی ﴾ كفت هين اكنون چه ميخواهی بخواه *
حضرت سليمان خواجه يه ايتدی آكاه اول وشمدی نه ديلرسك ديله ﴿ مثنوی ﴾
كفت فرما بادرا ای جان پناه * خواجه سليمانه ايتدی ای جان پناه ايدبجی
باده فرمان ايله كه ﴿ مثنوی ﴾ تامراز ينجا بهندستان برد * تابنی بورادن خطهٔ
هندستانه ايلده ﴿ مثنوی ﴾ بوكه بنده كان طرف شد جان برد * بولايكه بنده
ضعيف اول جانبه كيده جان ايلده يعنی زمين هندستانه وارمغله بولايكه جان
خلاص ايدم * ايمدی خصلتمز بوره اكثر ناسده موجوده وبوصفات ايله
متصفه اولوب (اينما تكونوا يدرككم الموت ولوكنتم فی بروج مشيدة) آيت
كريمه سنده اولان تحقيقدن غافل اولوب وطول امل كندولر ينی قضاوقدردن
شاغل ايتمكله حضرت مولانا بوقصه دن مستميته حصه ايچون بيوررلر كه
﴿ مثنوی ﴾ نك زدرويشی كريزانند خلق * اشته كذلك خلق دخی
درويشلكدن فرار ايدرلر ﴿ مثنوی ﴾ لقمهٔ حرص وامل زانند خلق ﴿ ع ﴾ اول
سببدن لقمهٔ حرص واملدرر بوخلق * سلطان دنيا ودين سيمرغ قاف
يقين * كنج عالم عزات * كنج سرای دولت * شاه اقليم آدم ابراهيم بن ادهم *
بيوررلر كه بزدرويشلك طلب ايتدكجه توانكرلك اوكيمزه الور غيريلر توانكرلك
ديلدكجه درويشلك بولورلر * ايمدی مرتبهٔ ولايته نائل اولاين دير ايسك
دنيا واخرتدن برذره يه نظر ايتمه ودائما حقه توجه ايدوب ماسوادن فارغ اول
وحلال لقمه تناول ايله والا وصول الی الحق مجرد قيام شب وصيام روز ايله
ميسر اولمز ﴿ مثنوی ﴾ ترس درويشی مثال آن هراس * درويشلك خوفی

اول کسنه نك خوفی کیدر که عاقبت خوف ایتدیکنه اوغرایوب موتدن
خلاصه قادر اولمادی * ایمدی سن دخی ﴿ مثنوی ﴾ حرص وکوشش را تو
هندستان شناس ﴿ حرص وکوشش وسعی وجهدی هندستان اکله * یعنی فقر
ودرو بشیدن خلاص اولاین دیو هرنه قدر حریص اولوب انواع سعی وکوشش
ایدرسك انجق همان بلاو مشقت چکوب * بیت نه کار جهد ایدرسك بر مراده *
نصیب اولمز مقدرن زیاده * مفهومنجه مقدردن زیاده بر ذره یه نائل اوله مزسن
بلکه سعی ایدنلرك اکثری محروم قالوب نیجه کسنه لرك سعی وجهدی یوغیکن
انواع دولت وثروته نائل اولورلر نتکم ادم الاولیا امام علی المرتضی کرم الله وجهه
بیوررلر ﴿ نظم ﴾ للناس حرص علی الدنیا بتدبیر * وصفوا هنالك ممزوج
بتکدیر * کم من ملح علیها لاتساعده * وعاجز نال دنیاه بتقصیر * لم یرزقوها
بعقل حین مارزقوا * لکنهم رزقوها بالمقادیر * لوکان عن قوة اومغالبة *
طار البزاة بارزاق العصافیر * ایمدی قصه دن حصه ندر معلوم اولدیسه
ینه قصه یه کلالم ﴿ مثنوی ﴾ بادرا فرمود تا اورا شتاب * بر دسوی قعر هندستان
بر آب ﴿ سلیمان نبی علیه السلام باده امر ایتدی تا که اول کسنه یی اقصای هندستانك
جانبنه صو اوزرینه ایلتدی یعنی هندستانك نهایتنده بر جزیره یه کتوردیکه
اطرافی آب ایدی ﴿ مثنوی ﴾ روز دیکر وقت دیوان ولقا ﴿ ایرته سی کون دیوان
وخلقله ملاقات وقتی ﴿ مثنوی ﴾ پس سلیمان کفت عزرائیل را ﴿ پس سلیمان
عزرائیله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کان مسلمانرا بخشم از بهر آن ﴿ که اول مسلمانه اندن
اوتوری غضب وخشم ایله ﴿ مثنوی ﴾ بنکریدی تاشد اواره زخان ﴿ نظر
ایلدك که اول کسنه خانماننده ووطن مألوفندن اواره وسرکردان اولدی
بعض نسخه ده خان یرینه جیله جان واقع اولمشدر * یعنی اکا انکچون می
نظر ایلدك که جانندن اواره اولدی دیمکدر ﴿ مثنوی ﴾ کفت من ازخشم کی
کردم نظر ﴿ عزرائیل علیه السلام سلیمان علیه السلامه ایتدی بن اکا غضبدن
نچان نظر ایلدم ﴿ مثنوی ﴾ ازتعجب دیدمش دررهکذر ﴿ بلکه یولده کچرکن
اکا تعجبا نظر ایلدم والا نظرم خشم ایله دکل ایدی وتعجبمه دخی باعث بوایدیکه
﴿ مثنوی ﴾ که مرا فرمود حق کامروز هان ﴿ حق تعالانك فرمانی بکا بووجهله
صادر اولمش ایدیکه بوکون آکاه اول ﴿ مثنوی ﴾ جان اورا تو بهندستان
ستان ﴿ ای عزرائیل انك جانی سن هندستانده ال پس اول کسنه یی سنك
دیوانکده کوردیکمده ﴿ مثنوی ﴾ ازعجب کفتم کر اورا صد پرست ﴿ تعجبدن

ایتدم اکر اول کسنه‌نك یوز قفادی دخی وارایسه ﴿ مثنوی ﴾ او بهندستان شدن دوراندرست * اول کسنه هندستانه کتمك دوردر * یعنی اول کسنه هندستانده اولمق بعیددر دیمك اولور * ایمدی ای مستمع حصه‌مند چونکه نتیجهٔ کار معلوم اولدی ﴿ مثنوی ﴾ تو همه کار جهان را همچنین * کن قیاس وچشم بکشا و ببین * سن جهانك جمله کارنی بونجلاین قیاس ایدوب وخواب غفلتدن بیدار اولوب عقل وتدبر چشمنی کشاده قیلوب دیدهٔ عبرت بین ایله نظر ایدوب کورکم فقردن خوف ایلین وتحصیل دنیایه حریص اولوب سعی و حذر ایله مقدردن خلاص ممکن دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ زانکه بکریزیم ازخود ای محال * کیمدن قچالم کندومزدنمی ای کمسه محالدر * یعنی کشی کندوسندن قچماق ممکنمی دربو خود امر محالدر کذلك موتدن دخی قچماق محالدر * زیرا قنده قاچسه‌ك موت سنکله بیله‌در ﴿ مثنوی ﴾ ازکه بربایم ازحق ای وبال * کیمدن قپارز حقدنمی قپارز ای صاحب وبال مضاف اوزره معنا وبالمشدر * حاصل کلام قضاو قدر بزم عین ونفسمز کبیدر * پس قضاء الهیدن فرار کشی کندو ذاتندن فرار کبیدر * ایمدی حق سبحانه وتعالینك قضاسندن فرار ایله کمسنه خلاص اولمز وحق تبارك وتعالینك ارادت ازلیه ومشیت علیه‌سی برشیئك حصولنه تعلق ایتدکجه اول شیئه هیچ فرد واصل اولمز ﴿ سنائی ﴾ ستم دوست راجو از دراوست * دوست دارمکه دوست دارد دوست * دررضای خدای خویش بکوش * بمرادش مرادخود بفروش * کرترا تیغ میزند ذره کن * ورترازخم میزند خه کن * بقضای خداندا رضا * نشناسی خدا برابخدا * بابحکم خدای راضی شو * ورنه بخروش و پش قاضی شو * تاترا ازبلاش برهاند * ابله انکس که اینچنین داند *

﴿ ترجیح نهادن شیر جهد را برتوکل وفوائد جهد را بیان کردن ﴾

شیر جهدی توکل اوزرینه ترجیح قومه‌سنك وجهدك فوائدنی بیان ایله‌سنك بیانندەدر ﴿ مثنوی ﴾ شیر کفت آری ولیکن هم ببین * جهدهای انبیا و مؤمنین * شیر طائفهٔ نخجیرانه ایتدی بلی امر دنیاده توکل لطیفدر وقضا تیرنی سپر جهد ایله کمسنه دفع ایتمامشدر بزم عقیده وایمانمز دخی بونك اوزرینه‌در ولیکن بزم دیدیکمز اکتساب ناقص توکل وقضایه عدم رضا دکلدر * پس انبیا ومؤمنینك سعی واجتهادنی هم کور بوخود معلومدر که قضایه رضا وتسلیم وتوکل وجمله اموری حقه تفویض ایتمك انبیای عظام علیهم السلام مسلمدر

ومؤمنين دخى انبيا اثرينه كيدوب حال آنكه سعى واجتهاد اخرويدن برآن خالى اولمامشلردر ❊ مثنوى ❊ حق تعالى جهد هاشان راست كرد ❊ حق سبحانه وتعالى انلرك جهدلرينى راست ايلدى ❊ مثنوى ❊ انكه ديدند ازجفا وكرم وسرد ❊ انى كه جفادن وكرم وسرددن كورديلر ❊ يعنى نفسلرينه مشقت اولان طاعات ومجاهداتدن نه كورديلرسه بموجب (ان الله لايضيع اجر المحسنين) عندالله ضايع اولميوب مساعئ جميله لرى مشكوره ومجازات ومكافات حسنه لرى موفوره اولدى ❊ مثنوى ❊ حيله هاشان جمله حال آمد لطيف ❊ انبيا واوليا ومؤمنين اصفيانك طريق مجاهده در نفسلرينه اولان حيله لرى واوزرلرينه تحميل ايتدكلرى مشقتلرى جمله سى حال لطيف وخصال شريف كلدى ❊ مثنوى ❊ كل شئ من ظريف هو ظريف ❊ ظرافت ذكاوكياست معناسنه در ❊ ايمدى بروفق كل شئ من الظريف ظريف هرنسنه كه ظريفدن صادر اولا جمله سى خوب وظريف ومستحسن ولطيفدر ❊ مثنوى ❊ دامهاشان مرغ كردونى كرفت ❊ انبيا واوليانك داملرى كردون وافلاكه منسوب مرغ طوتدى ❊ مثنوى ❊ نقصهاشان جمله افزونى كرفت ❊ انلرك نقصى جمله زيادهلك طوتدى يعنى دنياده فقر وفنا اختيار ايتدكلرى دار بقاده رفعت وسعادت اولدى ❊ ايمدى اى مجبران كژفهم اوليوب بن سنزه ديديكم سعى واكتسابده عدم توكل ملاحظه ايتميه سز وسزدخى توكل وقضايه رضا ديوجانب تكاسل وبطالت وسمت جبرو كهالته كتميه سز زيرا اكتساب قضاو قدره مقابله اوليوب بلكه قضايه مقابله ترك اكتساب ايتمكدر نتكم امام محمد غزالى قدس سره العالى بيوررلركه (ينبغى ان لايظن معنى الرضاء بالقدر ترك الدعاء بل ترك السهم الذى ارسل اليك حتى يصيبك مع قدرتك على دفعه بالترس بل تعبدك الله تعالى بالدعاء ليستخرج به من قلبك صفاء الذكر وخشوع القلب ورقته لاستعذبه لقبول الالطاف والانوار) ايمدى قضايه رضا بودركه توصل رضاى حق ايچون من عندالله سبب وصول اولان شيئه تشبث ايليه وقضايه عدم رضا بودركه فرمان حقه مخالف ورضاء الهيه مغاير اولان جانبه كيدوب اسباب وصول رضايى ترك ايليه مثلا بركمسنه يه كمال عطش وحرارت عارض اولوب تشنه لب ايكن بفضل الله تعالى آب روانه ملاقى اولدقده عطشنى قضادر بانى زعم ايدوب اوبجى ايله وياخود براوت ايله آب رواندن نوش ايدوب دفع عطش ايتمه سى وريان اولماسه قضايه رضا اولمزو بومقوله بيهوده وضعه توكل دينلمز بلكه حق سبحانه وتعالينك

قضاسنه رضا وامر ینه تسلیم اولمق سکا احسان قیلدیغی آب حیات ایله ازالهٔ عطش ایتمکدر * پس شول نسنه که حدود شرع یعنی‌دن تجاوز اقتضا ایلیه قضایه رضادن اولمز بلکه معنای رضای قضا محاب اللهه توصل باینده اولان بذل جهد وحفظ اوامر وترک نواهی ایله مشغول اولوب اظهارا واضمارا اللهه اعتراضی ترک ایتمکدر وابن عطاء الله اسکندرانی دخی نصوص الحکمده بیوررلر که (اجتهادک فیما ضمن لک وتقصیرک فیما طلب منک دلیل علی انطماس البصیرة منک) ایمدی عبد ایچون مضمون اولان شول رزقدر که قوام وجود عبد انکله حاصل اوله ورزق مز بورک مضمونی اولدیغی شو معنی در که حق سبحانه وتعالی اول رزق ایچون تکفل ایدوب عبادتی اکا شغلدن فارغ قلمشدر واول بابده سعی واجتهاد طلب ایتمامشدر کما قال الله تعالی (وأمر اهلک بالصلوة واصطبر علیها لانسئلک رزقا نحن نرزقک والعاقبة للتقوی) بز دخی بو توکله راضی یز اما عبادندن حقک مطلوبی اولان موصل سعادت اخرویه وسبب قرب جوار ربانی اولان عبادات وطاعات وریاضات ومجاهدات وسائر اعمال صالحاتدر ومطلوب اولدیغنک معناسی بودر که ذکر اولنان اعمال صالحه‌یی عبد مؤمن اکتساب واجتهاد ایدوب مراعات شروط اسباب واوقات ایتمکه موکولدر زیرا بین العباد سنت الله بونک اوزرینه جاری اولمشدر (لاتبدیل لسنت الله ولن تجد لسنة الله تبدیلا) ایمدی شول نسنه که حق تعالی عبدی ایچون ضامن اولمشدر انک حقنده (وکأین من دابة لاتحمل رزقها الله یرزقها وایاکم) دیو بیورر وشول امور که حق تعالی انی عبادندن طلب ایتمشدر انک حقنده (وان لیس للانسان الاماسعی) دیو بیورر وبو حدیث قدسی‌یی دخی بعضیلر روایت ایدرلر که قال الله تعالی (عبدی اطعنی فیما امرتک ولاتعلمنی بمایصلحک) پس بونلرک جمله‌سی اکتساب اخرویه دلائل واضحه‌در قال الله تبارک وتعالی (یاایها الذین آمنوا اذکروا الله ذکرا کثیرا وسبحوه بکرة واصیلا) وبعض مواعظده مسموعدر که یقول الله عزوجل یا ابن آدم اکثر من الزاد فان الطریق بعید وجدد السفینة فان البحر عمیق وحقق العمل فان الصراط رقیق واخلص العمل فان الناقد بصیرة فشهواتک فی الجنة وراحتک الی الآخرة وکن لی اکن لک وتقرب الی بهوان الدنیا وحب الابرار ان الله لایضیع اجر المحسنین) وقال کذلک یاعبدی اصبر وتواضع ارفعک واشکرنی ازدک واستغفرنی اغفرلک (واذا دعوتنی استجب لک وتب الی اتب علیک واسئلنی اعطک وتصدق ابارک لک فی رزقک

ولاتكن ممن يرجو الاخرة بلا عمل و بالجمله ترجيح كسبه متعلق اولان ايات واحاديث ومواعظ ونصايحك نهايتى يوقدر حتى امام على كرم الله وجهه بيورردلركه ﴿ نظم ﴾ اذا انت لم تزرع وابصرت حاصدا * ندمت على التفريط فى زمن البذر * ومااليوم البعث زاد سوى التقى * تزودته حتى القيمة والحشر * يعنى معناى بيتى قاضى ميرحسين ترجمه ايدوب ديمشلركه ﴿ شعر ﴾ اى دوست كه اسباب زراعت دارى * تاكه كذرد عمر تودر بيكارى * چون علم وعمل آب وزمين ست ترا * كراهل دلى تخم سعادت كارى * ايمدى اى طالب هدايت وراغب عنايت وجوب اكتساب اخروى دليل نقلى وبرهان عقلى ايله ثابت ومقرر اولديسه طريق جبردن رجوع ايدوب ﴿ مثنوى ﴾ جهد مى كن تاتوانى اى كيا * اى زبدهٔ مكونات معرفت خالق المصنوعات ايچون ايجاد اولنديغك بيلوب ودخى (وماخلقت الجن والانس الاليعبدون) آيت كريمه سنك معناى شريفين فهم وتعقل ايدوب قادر اولدقچه وطاقتك يتدكجه جهد وجد ايله

﴿ درطريق انبيا واوليا ﴾

انبيا واوليانك طريقنده حتى مساعى جميله كز عند الله مشكوره اولوب مقامات اوليايه نائل وجوار انبيايه واصل اوله سز ﴿ ازكفتار عطار ﴾ اكربى شرع آيد فرع دانش * بجز زنديق درين سر نخوانش * بشرع احمد اينجا پاك دل باش * تواند پاكبازى باش نقاش * شريعت رهنماى سالكان شد * نمود جمله ديد واصلان شد * زقول شرع مكذر تاتوانى * كه يابى تو بقاى جاودانى * زيرا ترك اجتهاد امر حقه عدم انقياد در پس ﴿ مثنوى ﴾ باقضا پنجه زدن نبود جهاد * قضايه پنجه اورمق جهاد اولمادى ﴿ مثنوى ﴾ زانكه اين راهم قضا برما نهاد * زيرا كسب واجتهادى بزم اوزريمزه قضاء الهى وضع ايلدى * ايمدى ترك اكتساب ايدوب كيرو حقدن مقدر اولانه راضى يم ديمك لاف وكذاف وبلكه قضا وقدره اعتراض واختلاف ايدوب مقتضاى طبعه اتباع ايتمكدر * ايمدى اى طالب صادق طريق مجاهده كه مسلك انبيادر اكا ذاهب اولكه ربح عظيم اله كتوره سن ﴿ مثنوى ﴾ كافرم من كرزيان كردست كس * دررة ايمان وطاعت يك نفس * كافرم بن اكرراه ايمان وطريق طاعتده بركيمسه برنفس زيان ايلمش ايسه زيرا حق سبحانه وتعالى (وماكان الله ليضيع ايمانكم) بيوروب طاعت وعبادت يولنده صرف اولنان عمر عزيزك برنفسى ضايع اولماز * ايمدى حضرت مولانا اختيار كفر بجه محال ايسه جزاء محسنين دخى ضايع اولمق محالدر وجد وجهده انبيا طريقنه كيدرسك طاعتك ضايع اولماز بيورمغله

ریاوسمعه وبین الناس شهرت ایچون عبادت قلانلری استثنا بیورمشلردر زیرا انلرك عبادتلری حقیقتده حقه اولمیوب بلکه هوای نفسلرینی آلهه اتخاذ ایتمکله بوت پرستدن فرق اولنماز وشرك خفیدن قورتلماز واومقولهنك عبادات مشوبه سی (وقدمنا الی ماعملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا) آیت کریمه سی فحواسنجه هباء منثور اولور زیرا خالصه اولمیان حسنات درکاه عزته صعود ایتمز فلهذا حق سبحانه وتعالی (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) بیوروب من عمل دیو بیورمدی پس ضایع اولان خالص اولمیاندر اما عجبدر که عمل بارریا دخی صاحبنی بطریق الاستدراج کشف وکرامته دوشروب کندیجه صاحب وجود ومتکبر ومتعجب اولوب برموجب (یخادعون الله وهوخادعهم) کرامتی اکامکر عظیم وآخرتده باعث عذاب الیم اولور بلغم باعورایله برصیصا درکات نارده خوار وزار اولدقلری کبی پس مقصود بالذات اولان غل وغشدن پاك اولمش شول اعمال حسنه خالصه‌درکه قلب مکدری ماسوادن تخلید ومحبت الله ایله تجلیه ایدن حسنات خالصه‌در نتکم حکیم سنائی بیوررلر * نظم * نادر بن خاکدان نه بینی رنج * زسی زان سرای بر سر کنج * کژم وسر درمانه ناخورده * زسی بر درسرا پرده * پس بفضل الله تعالی جوارح واعضا صحت وسلامتده اولوب وطاعات فرموده یه عبدك استطاعتی وارایکن اظهار عجز عن الاکتساب ایتمك الم وجعی یوغیکن تمارض ایدوب صداعم واردر دیو باشن باغلیانه مثل اولمغله حضرت مولانا اومقوله کمسله یه خطاب ایدوب بیوررلرکه * مثنوی * سرشکسته نیست این سررا مبند * ای قصدایله جبری اولان کمسنه که شکسته دکلسن بو باشکی باغلمه * معنای جبرلغتده صنق کوکی باغلامق وزور ایتمك وبرکمسنه‌نك حال وخاطرین خوش ایتمك معناسنه کلور بومصراع شریفده جبر صنق باغلامق معناسنه اولدیغن اشعار بیوروب سرشکسته دکل ایکن یاشن باغلیان کبی سنك عبادت وطاعته قدرت وارایکن نیچون تکاسل وتمارض ایدوب کندوکی جبره اسناد ایدرسن دیو بیوررلر * ایدی اللهم انی اعوذ بك من الجبن والبخل والفجر والکسل وغلبة الدین وقهر الرجال) دیو حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات تعلیم بیوردیغی دعاء مستجابه ایله حق سبحانه وتعالی دن استدعای توفیق وعنایت ایدوب * مثنوی * یك دوروزی جهد کن باقی بخند * بر ایکی کون جهد قیل بعده ضحك ایدی یه واصل اول یعنی او بقوده اغلیان

اویانقلقده کورلر دیمشلر * ایمدی سن دخی ظل خیال وخواب مثال اولان دنیای سریعة الزوالده ریاضات ومجاهدات وعشق وجذبات ایله یان یاقیل ودرگاه عزته یوزك سوروب آه وزاری قیل که دار بقای بی زوال وحضور پادشاه لایزالده اجر جزیل کوروب مسرت سرمدی یه واصل اوله سن * ایمدی بنم جانم ﴿ مثنوی ﴾ بد محالی جست کو دنیا بجست * اول کمسنه که دنیا استدی معنا ده ممتنع الحصول اولان بر محال بداستدی ﴿ مثنوی ﴾ نیك حالی جست کو عقبی بجست * وشول کمسنه که عقبایی استدی بر حال خوب استدی که دولتنه زوال اولمز ﴿ عطار ﴾ که ای مسکین چرا چندین بکردی * بکوتا اندرین دنیا چه کردی * جهان جان طلب کز یار هواهی * وکرنه همچو برف کوه وکاهی * توی غافل درین دنیای مکار * که ناکاهت برون ایدز پر کار * تواین دم خفته آکاهی نداری * که اینجا عین الله نداری * همه مردان سوی درکاه رفتند * زبوی خویشتن اکاه رفتند * اکر مردی تواند دار دنیا * خبرداری زاعیان عین عقبا * طلب کن اینچنین مردان حق تو * که بردی از همه در ره سبق تو * ایمدی ای عاشق صادق ﴿ مثنوی ﴾ مکرها در کسب دنیا باردست * کسب دنیاده اولان مکر وحیله لر وسعی وکوششلر بارددر ﴿ مثنوی ﴾ مکرها در کست عقبی واردست * اما کسب آخرتده اولان سعی واجتهاد ونفسه حیله لر ایتمك واردر بعض نسخه ده کسب عقبی یرینه ترك دنیا واقع اولمشدر اول تقدیرجه ترك دنیاده اولان مکرلر دخی کسب آخرت اولمش اولور مکر دنیا ومکر آخرت ندر دیو سؤال ایدرسك ﴿ مثنوی ﴾ مکر آن باشد که زندان حفره کرد * مکر اولدر که زندانی دلوك ایلدی یعنی سجن دنیایی کاشك ذکرالله ایله دلوب وروحنی مجلس طبیعتدن قورتاروب عالم جبروته کندی وقضایی لاهوتی سیرایتدی ﴿ مثنوی ﴾ آنکه حفره بست آن مکر یست سرد * اول کمسنه که کشاده اولان دلوکی اورتوب باغلادی وسد ایتدی اول بر مکر سرد وبارددر یعنی حبسدن رها بولمقدر پس ای مستمع قابل ﴿ مثنوی ﴾ این جهان زندان ومازندانیان * بو جهان اسفل زندان مظلمدر وبز محبوس نوارق افلاکی اولان زندانیلرز ﴿ مثنوی ﴾ حفر کن زندان وخود راوارهان * زندانی دلوك ایله وکندوکی حبسدن خلاص قیل یعنی قید بند وجود وهمی اولمقدن خلاص استرسك افناء بشریت ایدوب اجنحهٔ عشق ومحبت ایله جوهوای لامکانه پرواز قیل کأن بعض کمسنه لر الدنیا مزرعة الآخرة) بیورلمشدر نه عجب بو دنیا بر شیئه یرامز ایش دیو خاطر

ایتمکله حضرت مولانا انلره جواب طریقیله بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ چیست دنیا ازخدا غافل بدن * حقیقت دنیانه‌در خدادن غافل اولمقدر ﴿ مثنوی ﴾ نی قماش ونقره وفرزندوزن * یوخسه سز ملاحظه قیلدیغکز کبی دنیا دیدکاری قماش ونقره وفرزند وزن دنیا دکلدر * شو بلکه بو مذکورات عبد مؤمنك قلبنی خدادن غافل ایتمیه دنیا اولماز امامذ کوراتدن بریسنه مالك اولمایوب خدادن غافل اولورسه اهل دنیا اولان اول کسنه‌در نتکیم حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمدن (ماالدنیا یارسول الله) دیو استعلام اولندقده (کل ماالهاك عن مولاك فهو دنیاك) دیو بیوردیلر ایمدی حقیقتده اکر فقیروا کرغنی واکر محسوس واکر معقول قلبده فروزان اولان نور محبة اللهه هرنکیم حجاب اولوب حقدن ومحبت آلهیدن غافل ایدرسه حقیقتده دنیا اولدر حتی امام علی کرم الله وجهه دخی محدث فتور واحتیاج اولان فقرك اوزرینه مورث سرور وابتهاج اولان غنایی ترجیح ایدوب بیوررلر که ﴿ نظم ﴾ بلوت صروف الدهر سبعین حجة * وجربت حالیه من العسر والیسر * فلم ار بعد الدین خیرا من الغنی * ولم ار بعد الکفر شرا من الفقر * وابوطالب مکی رضی الله عنه قوت القلوب نام کتاب لطیفنده بیوررلر که (روینا عن رسول الله صلی الله علیه وسلم) (ان الله تعالی فی خلقه مثوبات فقر وعقوبات فقر فمن علامة الفقر اذا کان مثوبة ان یحسن علیه خلقه ویطیع به ربه ولایشکو حاله ویشکر الله تعالی به علی فقره ومن علامة الفقر اذا کان عقوبة ان یسوء علیه خلقه ویعصی فیه ربه ویکثر الشکایة ویسخط القضاء وهذا النوع من الفقر الذی هو عقوبة هوالذی استعاذ منه النبی صلی الله علیه وسلم ولیس هوالفقر بمال انما هو فقر النفس الی الخلق والفقر من الجلال * وابوالمکارم علاء الدولة السمنانی بیوررلر که عجبدر که خلق عالم درویشلری محتاج اعتقاد ایلیوب والبته محتاج و بی نوا اولمق کرکدردرلر اما خبرلری یوقدر که حق سبحانه وتعالی فقراسنی آج ومحتاج ایتمز نیجه محتاج ایدرکه آمرزیش جهانده خود مقصود انلردر * ایمدی فقرا حقنده غیره مشغول ومحتاج دکللردر حتی مجدالدین بغدادی سفره سنه‌سنوی ایکیوز بیك دینار خرج ایدرلر ایدی بن دخی حساب ایلدم فقرایه بشیوز بیك التونلق املاك وقف ایلدم دیو بیوررلر * پس بوتقدیرجه فقر بعض محلده غنی اوزرینه ترجیح اولوب وفقر غنادن افضل اولدیغنه بوحکایات وروایات وحضرت مولانانك مثنوی شریفنده اولان ابیات شریفه

منافی ومناقض اولمز زیراکه ﴿مثنوی﴾ مال راکز بهر حق باشی حول ﴿شول مالی که رضای حق ایچون حامل اوله سن ﴿مثنوی﴾ نعم مال صالح خواند رسول ﴿ اومقوله ماله حضرت رسول علیه السلام نه کوچك مالدر مال صالح دیو اوقور کما قال علیه السلام (نعم المال الصالح للرجل الصالح) پس رضای حق ایچون اولان مال دنیادن اولمیوب دیندن اولور ﴿ ایمدی دنیانك ونقره وقماش وفرزندك ضرری نه وجهله در دیو بیان ایدوب بیوررلر که ﴿مثنوی﴾ آب در کشتی هلاك کشتی است ﴿ آب که کشتینك ایچنده اوله کشتینك هلاکنه سببدر ﴿مثنوی﴾ آب اندر زیر کشتی پشتی است ﴿ اما آب زیر کشتیده اولورسه حامل کشتی اولوب سفینه نك جریانه معین ویاریدر کذلك وجود انسان کشتی واموال وارزاق آب کبیدر شویله که مالك محبتی قلبه دخول ایدرسه سبب هلاك اولور اما محبت دنیا قلبه داخل اولمیوب ومحبة اللهه مانع اولمزسه ضرر ویرمیوب بلکه سلوکنه معین وظهیر اولور ﴿مثنوی﴾ چونکه مال وملك را ازدل براند ﴿ زان سلیمان خویش جز مسکین نخواند ﴿ چونکه حضرت سلیمان علیه صلوات الله الرحمن مال وملکی قلبندن سوردی یعنی محبتنی کوکلندن اخراج ایلدی اول سببدن سلیمان علیه السلام کندینی مسکیندن غیری اوقومدی روایت ایدرلر که سلیمان علیه السلام الله المنان اکثر اوقاتده فقرا ایله هم صحبت اولوب وطعامی فقرا ایله معا تناول ایدرلردی برکون برغافل کلوب یا سلیمان سن سلیمان جهان اوله سن نیچون فقرا ومساکین ایله اوتوروب یمك یرسین دیدی حضرت سلیمان دخی انا المسکین اجالس المساکین واکل معهم) دیو جواب ویردیلر ای طالب فوز وفلاح وسالك طریق صلاح ابو النجیب سهروردی قدس الله روحه اداب المریدین نام کتابنده بین الفقر والغنی تحقیق لطیف ایدوب بیوررلر که (اجمعوا علی ان الفقر افضل من الغنی اذا کان مقرونا بالرضاء) فان احتج محتج بقول النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (الید العلیا خیر من الید السفلی) قیل له الید العلیا تنال الفضیلة باخراج مافیها والید السفلی تجد المنقصة بحصول الشیء فیها) ففی تفصیل السخاء والعطاء دلیل علی فضل الفقر فمن فضل الغنی للانفاق والعطاء علی الفقر کان کمن فضل المعصیة علی الطاعة لفضل التوبة) یعنی بعضیلری فقر غنادن افضل دردیمشلر واکر برکسنه دست دهنده دست ستاننده دن افضل اولدیغنه ذکر اولنان حدیث شریفله استدلال ایدرسه جواب بودرکه ید منفقه مالنی ایثار وفی سبیل الله

نثار ایتمکله فتح باب فقر ایتمش اولور و ید فقیر اخذ مال ایله فتح باب غنی ایتمش اولور * پس خیریت دهنده غنی جهتندن اولمیوب ومفضولیت کیرنده فقر جهتندن اولمیوب بلکه باب غنایی فتح ایتدیکیچون فقر غنادن ادنی اولور * پس تفضیل سخا وعطا فضیلت غنایه دلیل اولمز وغنایی فقره تفضیل ایدنلر لاجل الانفاق والایثار تفضیل ایتمشلردر مثلا معصیتی طاعته تفضیل ایدنلر معصیت اوزرینه توبه ترتب ایتمك اعتبار یله درو الا عجب وریا وسمعه دن ظاهر اولان طاعت خالصه اوزرینه معصیت نه وجهله تقدیم اولنور * پس غنایی فقره تفضیل نفس غنایی نفس فقره تفضیل دکلدر بلکه غنانك لازمی اعتبار یله در * نتکم حضرت مولانا قدس الله سره الاستاد دخی بیورمشلردر * ایمدی شول غنی کم قلبنده محبت دنیا اولمیوب مائل فقر حقیقی اوله اول دخی فقرا زمره سندن معدود در نتکم حضرت سلیمان علیه السلام کندویی مساکیندن عد ایلدی بحر زخار حقایق شیخ محمد عربیدن نقل اولنورکه * حکایت * بر رجل صالح مدینهٔ اندلسدن دیار مصره کیدرکن ساحل دیارده صورت فقرده بر زاهده ملاقی اولوب شدت حری دفع ایچون قصبدن بر مسکن وستر عورت مقداری حصیردن لباسی اولوب بهر یوم اوچ ماهی صید ایدوب بریسن ازاد و بریسن فی سبیل الله انفاق و بریسن دخی کفاف ایدوب بوحال اوزره عبادت وطاعت ومجاهده وریاضت ایدردی بن تعجب ایدوب ای عزیز بوموضعده مستقر اوله‌لی نقدر مدتدر دیدم اوتوز سنه یه قریبدر دیدی * پس برقاچ کون زاهد مزبور ایله هم صحبت اولدم بعده جانب مصره متوجه اولدقده زاهد ایتدی ان شاء الله تعالی داخل مصر اولدقده فلان اسم ایله مسمی اولان عزیزی بولوب بوفقیردن دست بوس ایدوب بزم ایچون بر نصیحت التماس ایلیه‌سز دیدی * پس وداع وراه مصره عزیمت ایلدم وداخل مصر اولدیغمده اول عزیزی استفسار ایلدم مسکننه دلالت ایتدیلر واردیغمده برسرای عالی ودرسرایده نیجه خدام کوروب جائزکه بنی تغلیظ ایتمشلردر دیو تکرار وبتکرار سؤال ایدوب بالآخره مطلوبم صاحب خانه ایدوکی معلوم اولوب عزیزه ملاقات مراد ایتدیکمده سلطان مصره کتدی دیدیلر حیرتم زیاده اولوب هرنه حال ایسه مترقب قدوم میمنت لزومی اولدم ناکهان کوردمکه خدم وحشمله کلوب وبکادقتله نظر ایدوب ایچرو کتدی بعد زمان بنی دعوت ایتدیلر حضورینه واردقده سلامم الوب نه دیارك سلامن کتوررسن دیدی بن دخی وطنمدن

خبرویروب زاهدك سلامن ونصیحت التماس ایلدیکن تبلیغ واعلام ایلدم
بعد اتمام المصلحه کیدر اولدقده نصیحتی الوب ابلاغ ایلیه سن دیدی * پس
کیدر اولدیغمده تکرار حضوربنه واروب زاهدك التماسن اعلام ایلدم اکابزدن
سلام ایلیه سن محبت دنیایی کوکلدن چیقاره سن دیه سن دیدی حیرتم زیاده اولوب
مصردن عودت ومنزل زاهده مراجعت ایتدکده بکا استقبال ایدوب
عزیزدن نه خبر دیدی بن دخی بعد تبلیغ السلام واقع حالی اعلام ایلدم برشهقه
اوروب بیهوش اولدی بعده صحوه کلوب اوتوز ییلدر که قلبمدن محبت دنیا
ازاله سیچون بو عزلت وبو صورت اختیار ایلدم هنوز محبت دنیادن خلاص
اولمدم اما صورت اغنیاده کوردیکك عزیزك قلبنده مقدار ذره دنیایه رغبت
اولمیوب وصورت غنایی اختیار وباب سلطانه ملازمت قیلدیغی نیجه مظلوملره
دستگیر اولوب کریبان عجزلرین ایدی قهر ظلمدن تخلیص ایچوندر دیو تحقیق
ایلدی ﴿بیت﴾ سرم بدینی وعقبی فرونمی اید * تبارک الله ازین شیوه که درسر ماست *
ایمدی دنیانك ضرری محبتنده اولدیغی مقرر اولدیسه حضرت مولانا
برمثال دخی ایراد ایدوب بیوررلر که ﴿مثنوی﴾ کوزهٔ سر بسته اندر آب زفت *
عیق وعریض صونك ایچنده باشی واغزی باغلانمش اولان کوزه ﴿مثنوی﴾
ازدل پر باد فوق آب رفت * باد ایله پر اولان کوکلندن آب اوزرینه کتدی
* یعنی ایچی آبدن خالی واغزی دخی بند اولمغله صویه غرق اولمیوب آب اوزرنده
یوریدی کذلك درونی هوای عشق حق ایله مالامال ودهان دلی شهوات
طبیعیه ولذات نفسانیه دن بسته اولان کوزهٔ وجود سالك دخی آب دنیایه
غرقدن خلاص اولوب درجهٔ اعلاده سیر ایدر ﴿مثنوی﴾ باد درویشی
چو در باطن بود * چونکه برسالکك درونده درویشلك هواسی اوله
﴿مثنوی﴾ برسر آب جهان ساکن بود * کوزهٔ پر باد وسر بسته غرقاب
اولمدیغی کبی بو دخی دریا حب دنیایه غرق اولمیوب جهان جانده ساکن اولور
﴿مثنوی﴾ کرچه جمله این جهان ملك ویست * کرچه بو جهان جمله انك ملکیدر
﴿مثنوی﴾ ملك درچشم دل اولاشی است * لکن هرکز جهانه التفات
ایتمیوب ملك دنیا انك قلبی کوزنده لاشی در * حجة الاسلام امام محمد غزالی
قدس سره بیوررلر که باعث عذاب قبر دنیایه قلبك علاقه سی درخصوصا
زن وفرزند دخی دنیادن معدود در * پس دنیایه تعلق ایتمامش کم واردر
بو تقدیرجه عذاب قبردن هیچکس خلاص اولمامق لازم کلور دیو سوال اولنورسه

جواب بودر که اغنیا ایکی قسمدر برقسمی شول عاشق صادقلردر که اکرچه اموال واهل وعیاللرینه نوع ما علاقه ایتمشلردر لکن حقه اولان عشقی ومحبتلری جمله دن زیاده اولوب دنیا ایله مسرور اولمزلر ولقاء موتی کربه کورمزلر و بونلرك مثالی بودر که بعض کسنه لرك ساکن اولدقلری خانه وشهرلرینه کرچه تعلقلری واردر لکن ریاست وسلطنت وقصر وایوانه اولان تعلقلری اغلبدر * پس انلره منشور پادشاهی کلوب برولایتك تصرف وحکومتی اعطا اولنسه وطن مألوفلرندن نقل رخت ایدوب حکومته کتدیکی کندویه رنج و الم اولمز بلکه مسرت کلیه حاصله اولوب نائل اولدیغی دولت عظمایه کوره ترك ایتدیکی شی لا شی وحقیر اولور * ایمدی انبیا واولیا ومؤمنین اصدقانك اهل وعیال ووطنلرینه من وجه التفات قلبلی دخی وار ایسه حق محبتی جمله یه غالب ولذت عشقله دمع جانلری عذب اولمغله کوش هوشلرینه نداء ارجعی القا اولندقده اسباب دنیویه لاشی اولوب عائقه واحده دن ذره وشمه قلبلرینه بول بولمز

* بیت * هرکه ازدیدار برخوردار شد * این جهان درچشم اومردار شد *

اما اغنیانك برقسمی دخی دنیایی دوست اتخاذ ایدوب قلبنده محبة الله دن ذره وشمه بولمغه اولمامغله درونلرین حب دنیا وظلمت ماسوا احاطه ایدوب (والذین یکنزون الذهب والفضة ولاینفقونها فی سبیل الله فبشرهم بعذاب الیم) قول کریمینك فحوای شریفی اوزره عذاب قبردن خلاص اولمزلر ودنیاده تحصیل ایلدیکی اعمال خبیثه سیله کرفتار عذاب الیم اولورلر * عطار * درخیال هرچه باشی عین انی آن زمان * درچو درآتش درآید دردمی چون اخکرست *

اما عجب درکه عموما خلق عالم ادعاء محبة الله قیلوب دنیایه محبتمز یوقدر دیرلر لکن حق محبتنه قلبه برمعیار واردر که صدق وکذب اول معیارده هویدا اولور * مثلا شهوات نفسانیه وظواهر شیطانیه هربار که قلبه برمنکری القا ایلدکده انك خلافنده اولان احکام شرع مبین غالب شهوات وقاهر تسویلات اولوب کوکل فرمان حقه میل وانقیاد ایدرسه حقه اولان محبتن اثبات ایدر والا دعواسنده کاذب اولوب * مثنوی * درمیان ناقدان رزقی متن * بامحك ای قلب دون لافی مزن * وفقنجه کذبت یاکذاب خطابیله تبهیت وتبکیت اولنور ودنیانك وجودیله عدمی بنم قتمده مساوی بدر دینلر دعواسنده اول زمان صادق اولور که دنیاسی الندن کتدکده غمکین اولمیوب جمله سی دریای محبة اللهده غرق اوله زیرا مستغرق دنیا ایکن فراقی غمندن خبردار دکلدر * پس وبضدها یتمیز

الاشياء مصداقنجه شی خود ضدیله منکشف اولنور مثلا بر کمسنه محبوبیله مستمرا وصلت وصحبتده ایکن ادعاء عدم محبت قیلوب اتفاقا افتراق واقع اولنسه قلبنده مستتر اولان آتش عشق بعد المفارقه ظاهر اولوب ودود آه ایله شعله‌زی پیوسته دماغ اولدقده عشقندن دیوانه سان و پروانه وار آتش فراقده سوزان اولور * ایمدی دنیایه هیچ عدم تعلق ممکن اولمز الا مقدار ضرورتده قناعتله اولور ایمدی بنم جانم بو امثال واحوال معلوم ومفهومك اولدیسه محبت دنیایی قلبکدن اخراجه همت ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ پس دهان دل ببند ومهر کن * کوزه‌وش دهان دلکی بندایله ومحکم مهرله تاکه ایچنه ماء محبت دنیا کیرمیه ﴿ مثنوی ﴾ پر کنش از باده مهر من لدن * اول قلبی باد محبت من لدن دن پرایله بعض نسخه ده مهر یرینه علم من لدن واقع اولمشدر یعنی دل بسته‌یی من لدن علمندن مملو قبل دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ جهد حقست ودوا حقست ودرد * جهد حق در دوا حق در درد حق در ﴿ مثنوی ﴾ منکر اندر نفی جهدش جهد کرد * منکر اول شیرك جهدنی نفی ایلمکه جهد ایلدی جهد شده اولان ضمیر غائب شیره راجعدر وبو محلده شیردن مراد بحسب الشریعة والطریقة جهد واکتسابك فوائد لطیفه بیان ایدن علماء بالله در ومنکردن مراد نخجیرانه تمثیل اولنوب سعی واکتسابی نفی ایدن بطله وعطله در که جانب جبری طوتوب تیه غوایتده ضالین اولمشلردر * حاصل معنی سعی وجهدك ودوا ودردك ثابت فی الحقیقه در اکرچه منکر جهد اولانلر اثبات جهد ایدنلرك جهدنی نفی ایتمکه براهین عقلیه ونقلیه ایله جهد ایدرلر لکن نفی جهدده واقع اولان اجتهادلری کندولرینی تکذیب وجهدی اثبات وتصدیق ایتمش اولور

﴿ مقرر شدن ترجیح جهد بر توکل ﴾

جهدك توکل اوزرینه ترجیحی مقرر اولمسنك بیاننده‌در ﴿ مثنوی ﴾ زین نمط بسیار برهان کفت شیر * بو اسلوب ونمطدن که بیان اولنمشدر شیر دلبر چوق دلائل قاطعه وبراهین ساطعه سویلدی ﴿ مثنوی ﴾ کز جواب آن جبریان کشتند سیر * که اول جبریلر جوابدن طویدیلر یعنی ملزم اولوب کسبك توکل اوزره ترجیح وتقدیمی ظاهر ومبین اولدی ﴿ مثنوی ﴾ روبه وآهو وخرکوش وشغال * دلکو وجیران وطوشان وچقال ﴿ مثنوی ﴾ جبر رابکذاشتند وقیل وقال * جبری وقیل وقالی قودیلر بحسب التأویل روبه نفسك امر دنیاده اولان حیله‌سی وآهو حلال وحرام دیمیوب هر کوردیکی متاعه شکار دردیو

صحرامه‌سی وخرکوش حق یولنده وطریق مجاهده‌ده مخنث اولوب بشریت چالیسنك التنده تنبل اولوب یاتمه‌سی وچقال کمال حرصندن بررطریقله مسلمانلرك اللرندن اموال وارزاقنی حیله ایله الوب ومتصل تحصیل دنیا ایچون قپوقپو کزوب حال انکه مال ورزقی دخی وارایکن محضا برمنصب الایم دیو حالنی اعلام ایچون اولو یوب اغلامه‌سی‌در و بوصفات خبیثه ایله متصف ایکن عبادات وطاعات یولنه دعوت اولندقده الله کریمدر بزم عبادتمزه احتیاجی یوقدرازلده قسمتمز نه ایسه اول اولور حقه توکل ایتمشزدر وقضایه راضی یز دیو جاهلانه وغافلانه نیجه کلمات ایدوب سمت عبادته وجانب طاعته برقدم ایلروقومز وامورد نیویه‌ده بوقدرجد وجهد وسعی وکوششلر ومکر وخدعه‌لر ایدر* پس عقل معاد وروحله صفات مز بوره بوقدر محاجه‌دن صکره ملزم اولوب بالاخره سیئاتن مشاهده ایدوب وقیل وقال و بحث وجدالی ترك ایدوب ❊مثنوی❊ عهدها کردند باشیر ژیان* شیر ژیان وقغان ارسلان ایله عهدلر ایلدیلر ژیان هیبتلو و برنجی صفتلورده استعمال اولنور بیرژیان دخی دیرلر اکرایجی معناسنه‌در ❊مثنوی❊ کاندرین بیعت نیفتد درزیان * بو وجهله عهد ایتدیلرکه بو بیعتده ارسلانه زیان دوشمیه ❊مثنوی❊ قسم هر روزی بیاید بی جکر* هر کونك غداسی بی زحمت ومشقت ارسلانه واصل اوله بی خون جکر تقدیرنده در ❊مثنوی❊ حاجتش نبود تقاضای دیکر* شیره غیر تقاضا وطلبه حاجت اولمیه* پس بو بابده نیلك و بوکانه تدبیر ایتمك کرك دیو بونك اوزرینه قرارداده ایتدیلرکه مقارعه ایده‌لر ❊مثنوی❊ قرعه برهر کوفتادی روزروز* نخجیران‌دن قرعه هر کیمك اوزرینه دوشرسه روز بروز ❊مثنوی❊ سوی آن شیرآودویدی همچو یوز* اول شیرك جانبنه پارس کبی یلردی یعنی قرعه هر کیمه کاور ایسه بلاتوقف لقمهٔ شیر اولماغه کیدردی ❊مثنوی❊ چون بخرکوش آمد این ساغر بدور * چونکه برساغر دور ایله خرکوشه کلدی ونوبت اکا ایرشدی ❊مثنوی❊ بانك زد خرکوش آخر چند جور* خرکوش بانك اوردی وایتدی اخر نیجه‌یه‌دکدر بوجور * معلوم اوله که بومحله کلنجه بحسب الافاق نخجیراندن مراد بطالت وکهالت اوزره اولان عاطللر وشیردن مراد کسب ومجاهده‌ده سعی موفور ایدن عاقللردر و بحسب الانفس نخجیراندن قوای نفسانیه وهواجس شیطانیه وشیردن مراد عقل معاد اولور اما شمدی بومحلده شیردن مراد نفس اماره ونخجیراندن مراد قوای

روحانیه وحواس ظاهره و باطنه وخرکوشدن مراد عقل معاداولور یعنی عقل معادغدای نفس اولدیغنه رضا کوسترمیوب وقوای سائره‌یی دخی دست تغلب نفسدن تخلیص ایچون تدبیر قیلدیغیدر وقوای سائره عقل معادده بوقدر زکاوکیاست اولدیغی مجربلری اولمامغله مقتضای عقله مخالفت وانکار اوزره اولدقلریدرکه حضرت مولانا اول بیانه شروع بیوررلر

انکار کردن نخجیران برخرکوش درتأخیر رفتن برشیر

ارسلانه کچ کتمك بابنده نخجیرلر خرکوش انکار ایلمه‌سنك بیاننده‌در ❊ مثنوی ❊ قوم کفتندش که چندین کاه ما ❊ طائفهٔ نخجیران خرکوشه ایتدیلرکه بوقدر وقت وزمان درکه‌یز ❊ مثنوی ❊ جان فداکرديم درعهد وفا ❊ عهدمزك وفاسنده جانمزی فدا ایلدك ❊ مثنوی ❊ تومجو بدنامیٔ ماای عنود ❊ سن بزم بدنام‌لغمز استمه ای عنود ❊ مثنوی ❊ تانرنجد شیر روروزود زود ❊ تاکه سنك کچ حرکتکدن شیر رنجیده‌خاطراولمیه ❊ ایمدی توقف ایتیوب عجله ایله وتزتز کیت حواس ظاهره و باطنه وسائر قوای روحانیه نفس الندن زبون اولمغله خلاصی امر محال کوروب وعقل معادك علوم وفضائلدن وفننده سحر حلاله مالك اولدیغندن غافل اولمغین انی ضعیف ملاحظه‌سیله انکار ایدرلر عقل معاد دخی بونلره جواب ویروب نه‌دیدیکن حضرت مولانا بیان بیوررلر

جواب کفتن خرکوش ایشانرا

خرکوش انلره جواب ویرمه‌سنك بیاننده‌در ❊ مثنوی ❊ کفت ای یاران مرا مهلت دهید ❊ خرکوش انلره ایتدی ای یاران وخلان بکا مهلت ویرکز ❊ مثنوی ❊ تابمکرم از بلا بیرون جهید ❊ تابنم بوبابده اولان مکرم سببی ایله بلادن طشره صچرایه سز وشیرپنجه‌سندن خلاص اوله‌سز ❊ مثنوی ❊ تاامان یابد بمکرم جانتان ❊ تاکه بنم مکرم سببی ایله سزك جانکز امان بوله ❊ مثنوی ❊ ماند این میراث فرزندانتان ❊ بومکر سزك ابنا وفرزندانکزه میراث قاله حتی باشلرینه بربلاکلدکده بن ایتدیکم مکر ایله بلادن خلاص اولهلر دیدی ❊ مثنوی ❊ هرپیمبر امتانراد رجهان ❊ هرنبی امتلرینی جهانده ❊ مثنوی ❊ همچنین تامخلصی میخواند شان ❊ همچنین تابرمخلص ومنجایه دعوت ایلدی مخلص فتح میمله در اسم زمان اسم مکان مصدر میمی در ❊ مثنوی ❊ کزفلك راه برون شو دیده بود ❊ زیراهر برنبی فلکدن طشره

اولمق يولنى كورمش ايدى ﴿مثنوى﴾ درنظر چون مردمك پيچيده بود * هر بربنى نظر ناسده مردمك كبى پيچيده ايدى ﴿مثنوى﴾ مردمش چون مردمك ديدند خرد * خلق عالم انبياء عظامى كوز ببكى كبى صغير وحقير كورديلر ﴿مثنوى﴾ در بزركى مردمك كس ره نبرد * لكن حقيقة ومعنى مردم ديدۀ مردمك عظمتنه كسنه ايلمدى كذلك انبياء عظام واولياء فخام ديدۀ ناسده حقير كورنديلر لكن من حيث الحقيقه انلرك مرتبۀ عليا وعظم شانلرينه واقف اولماديلر وانلر عالم الملك وملكوتك مردم چشمى اولديغنه يول بولمديلر ونورديدۀ عوالم كليه اولديغن اذعان قيلمديلر اى بادۀ ذوقك اب تشنه سى وباديه شوقك سركشته سى اولان عاشق صادق كاشف استار اسرار قيومى حضرت جلال الدين رومى قدس سره بو ابيات شريفه ده انبياء كرام عليهم السلام فلكدن خروج طريقنى كورديلر ديوب انواع معانئ غامضه ولطائف كثيريه اشارت بيورمشلردر * ايمدى بحردن قطره ومهردن ذره سى على قدر الطاقه بيان اولنوب مستعد ورزش نور محبة الله اولان صادقلرك كوش هوشنه اهدا اولنه ﴿محمديه﴾ بنه عرض ايلدى دلبر يوزين قصر جلالدن * بنه نالنده شيدايم شراب لايزالدن * بنه كشف حجاب ايتدى كوزم كوكلم جهاننده * بنه جانه نداايتدى نداى ذوالتعاليدن * نيدرلرانى كم انك دلى سويليه رازن * نيدرلرجانكم باشن چكه اعلى الاعاليدن * نم درياى توحيده چومحو محض مستغرق * كتورسم نوله كركوهر بودرياى وصاليدن * ايمدى معلوم اوله كه افلاك وكواكب دست كاتب مانند قلم الات اسماء الهيه واسباب ظهورات صفات ربانيه اولوب تشكلات واتصالاتى دخى مظاهر توجهات واجتماعات حقايق اسما اولمغله بوعالم صورت ومقام شهادتده بالواسطه مؤثرلردر وتشكلات واتصالات من بورهنك صور ونتايجى بو نشاء دنيويه ده صور امزجه واشخاص واقوال واعمال واصول ايله متشخص اولوب تأثيرلرى مجرد عنصريات وطبعياتده واقع اولور * پس انبياء عظام واولياء كرام نور بصر بصيرت ايله نظرايدوب حقيقت انسانيه محبوس طوارق افلاكى اولان بوتيره خاكى اولمايوب بلكه حقيقت انسانيه لطيفۀ ربانيه دن عبارت وبو قفص مسدسه كرفتار اولمزدن مقدم بلبل كلزار جنت اولوب آشيانى خطائر قدس ومأواسى مجلس انس ايدوكن معاينه قيلوب ووطن اصلى يه وصوللرى بوتيره خاكى وكواكب افلاكى حكمندن خلاص اولمادقچه ميسر اولماديغن مكاشفه ايتمكله آتش

مطلب كيفيت خروج انبيا واوليا عن احكام الافلاك والكواكب

جذبهٔ رحمان ونور محبت سبحانی ایله وجود بشریه واحکام طبیعیه لرین افنا ایتمکین مقید محور حکم زمان اولمیوب بلکه زمان انبیا واولیانڭ محکومی اولور (نتکم عمر بن الفارض قدس الله روحه بیوررلر ﴿ شعر ﴾ فبي دارت الافلاك * فاعجب لقطبها ال * محيط بها والقطب مركز نقطة * ولا قطب قبلي عن ثلث خلفته وقطبية الاوتاد عن بدلية) مضمون ابیات شریفه بودر که شمدی مقام قطبیتده بن قائم وافلاك بنم وجودم سببیله دورایدر * یعنی بن افلاکه قطب معنوییم دوائر افلاك بنم اوزریمه دور ایدوب بن اقطار افلاکی احاطه ایتمشمدر ومرکز ایکن محیط اولمق خواص قطب معنوینڭ عجایبندندر * زیرا قطب حسی کندو اوزرینه دورایدن دوائری احاطه ایلمز بلکه وسطده مفروضه اولان مرکز نقطه محاطه اولور * پس قطب معنوی اولان انسان مرکز افلاك ایکن کبرو افلاکی احاطه ایتمشدر وقطب اعتبار ایتدکلری انسان کاملڭ احاطه سی علم وقدرت وشرف ورتبه جهتندن اولور وانسان کامله قطب اطلاق اولندیغی انکچوندر که اکمل انسان مقام فردیتده متمکن اولوب احوال خلق انڭ اوزرینه دورایدر اما بو دخی ایکیدن خالی دکلدر یابودر که مقام قطبیتده اولان کامل عالم شهادتده اولان مخلوقاته قطب اوله بو تقدیرجه قطب مزبور انتقال ایتدکده ابدالدن کندویه اقرب کیم ایسه آنی مقامنه استخلاف ایدر اولیاء روم اصطلاحنده بونلره مقامات وکرامات ارلری دیرلر ویاخود عالم غیب وشهادتده اولان جمیع مخلوقاته قطب اوله قطب مزبور کندو مقامنه ابدالدن استدیکنی استخلاف ایتمز وبوکا قطب الاقطاب دیرلر که متعاقبا عالم شهادتده در نه آنی برقطب سبق ایتمشدر ونه آخری اکا خلیفه اولمشدر واول شول روح محمدیدر که (لولاك لما خلقت الکون خطابیله مخاطبدر وجمیع زمانده قطب الاقطاب اولان حقیقتده روح محمدیدر ابن فارض طیب الله انفاسه اول معنایه اشارت ایدوب (ولا قطب قبلي عن ثلث خلفته * وقطبية الاوتاد عن بدلية) دیو بیوررلر وابدال واوتاد واقطاب وسائر ارباب مقاماتڭ تفصیلی مثنوی شریفده اولان ایکنجی حکایت کمرد بقالڭ طوطیسی قصه سیدر حکایت مزبوره ده * ع * کم کسی زابدال حق آگاه شد * بیتنڭ شرحنده تفصیل اولنمشدر حاصل کلام مدد وجود وبقا وثبات جملهٔ عالم ودوران افلاك وکواکب وغیرها حضرت جمعیت حقیقته متعلقه در وصورت عنصریهٔ انسان کامل اول حقیقتڭ صورتیدر کما قال صلی الله علیه وسلم (ان الله خلق

آدم على صورته) * پس قطب دائرهٔ افلاك بلكه مركز جميع موجودات
صورت انسان اكلدر وبقاء صورت عالم بوصورت انسانيه نك بقاسنه منوط
ومربوطدر كما قال عليه السلام (لايقوم الساعة وعلى الارض واحد يقول الله
الله * اى يذكره كماهوهو) پس قطب عالم بوصورت انسانى اولوب دوران
و بقاء افلاك دخى اكا متعلق اولورو بحرمواج اسرار ومعانى شيخ سعيد الدين
فرغانى بيوررلركه اكر برسائل سؤال ايدوب صورت انسانى نك خود تعين
وتحققندن اول صورت افلاك ثابت وقائم ايدى وصورت آدمى نك عدم تعيندن
صكره دخى صورت عالم ودوران افلاكه هيچ برخلل ونقصان ترتب ايلمز
*پس آدم نه وجهله قطب الافلاك اولور جواب بودر كه اكرچه آدم حسا بوغيدى
امامعنى وار ايدى زيرا بر موجب (فاحببت ان اعرف) ايجاد عالمدن مقصود
كمال ظهور ايدى وكمال ظهور حقيقت جمعيت ذات اجمالا وتفصيلا بوظهورك
ظهورينه موقوف ايدى وذكر اولنان حقيقت جمعيه نك كما هوظهورى صورت
انسانيهٔ كامليه دن غيريسى دكلدر زيرا افلاك وعناصر ومولدات وما فوقها
وما تحتها انساندن ماعدا هرنقدر مظاهر وارايسه هر بريسى حضرت
جمعيتدن برحقيقت وبرصفت وبراسمدن زياده نك مظهرى دكلدر (فلهذا بوكمال
جمعيتدن غيريسى حمل امانتدن ابا ايلديلر كما قال الله تعالى انا عرضنا الامانة
على السموات والارض والجبال فابين ان يحملنها واشفقن منها وحملها الانسان)
يعنى حق سبحانه وتعالى كمال ظهورايله مظهر جمعيت مزبوره اولماقلغى
اعلاى عالمدن سماوات واسفل عالمدن ارض وجبال ومابينهما اولنلره عرض
ايليوب لكن هربرنده حكم قيد وجزئيت غالب اولمغله قبول امانتدن ابا ايلدوب
انسانك كمال قابليتى اولديغيچون بوصورت جمعيهٔ عنصريه بى قبول ايلدى
ولحكمة عظيمة ولمصلحة كلية الله سبحانه وتعالى ايجاد عالى صورة بوصورت
انسانيه يه تقديم ايلدى واول توجه ايجادينك قبله سى صورت انسانيه اولدى
زيرا مقصد ومقصود انسان ايدى *پس مدد وبقاء اجزاء عالم بوصورتك
تعيندن اول انك كينونت مزبوره سيله حكما ومعنى اول توجه ايجادى يه
مضاف ايدى پس مقصود اصلى اولان بوصورت انسانيهٔ كامليه حسده
دخى متعين اولوب مدد وقيام وبقا وثبات عالمك حفظنه بوصورت عنصريهٔ
انسانى متصدى اولدى ومقام قطبيت ومستقر مركزيتده استقرار بولدى
و بنه شيخ سعد الدين فرغانى شرح تائيه ده ﴿ نظم ﴾ عجايب ايات غرايب نزهة *

رغائب غايات كتاب نجدة * بيتني شرح ايتدكدن صكره برقاچ مقدمه بيان ايدوب
بيوررلر كه تشكلات واتصالات افلاك وكواكبك صورونتايجى نشأهٔ دنيويه ده
صور وامزجه واقوال واعمال ايله متجسده ومتشخصه اولديغى كبى صورت
انسانيه نك دخى قوا واعضاسيكه مجمل جميع عوالمدر كذلك صور ومظاهر
حقايق واسماء آلهيه در وتشكلات واتصالات صورت انسانى كه اقوال
واعمال تشكلات مزبوره دن عبارتدر انلردخى مظاهر توجهات واجتماعات
حقايق واسمادر لكن حقيقت صورت انسانيه غش دنس بشريت ايله
مكدر اولماغله وجه مشروح اوزره اولان مظاهريتندن غافل اولمشدر واكرچه كيم
اول تشكلات واتصالاتك صور ونتايجى اعراضدر فاما افلاك واطباقده
متجسده اولوب وجميع صور برزخى وحشرى وجنانى وغيرها اول هيأت
متجسده نك عينى اولور ونفوس انسانيه برزخده صور مزبوره يه متعلقه
اولوب وبرزخده واقع اولان نعمت ونقمت انلره اولصورك تناسبى حيثندن
اصابت ايدر فامانيت خالصه وقصد صحيحه مقارن اولان اعمال صالحه وافعال
واقوال طيبه وصادقه نك بحسب القوة تجسدى بالوحدة والاخلاص فلك اعلاى
عليين ده مقدر اولور حتى وحدت واخلاص برقول وعمل اوزرينه كمال مرتبه
غالب اولسه (اليه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح يرفعه) نص كريمنك
خواسنجه كليت ايله عالم وحدته مرتفع اولوب بو افلاكده صورت باغلمز
كما اشار اليه قوله عليه السلام (لا اله الا الله ليس لها دون الله حجاب حتى يفضى
اليه) وقال صلى الله عليه وسلم (ماقال عبد لا اله الا الله مخلصا من قلبه الا
فتحت له ابواب السموات حتى يفضى الى العرش) فاما شول فعل وقول كه
نيت خالصه وقصد صحيحدن خالى اولسه او مقوله اعمال مشوبه هباء منثور
اولوب بو عالم خاك واب وهوا وآتشدن تجاوز ايتمز تنكيم بونك تفصيلى بوندن
اقدم مثنوى شريفده * ع * تااليه يصعد اطياب الكلم) ودخى * انبيا چون
جنس عليين بدند * ابيات شريفه سنك شرحنده مفصلا سبق ايتمشدر * پس
اعمال غير خالصه وصالحه نشأهٔ اخرويه ده صور متناسبه يه منضم وجسمانيت
ايله مصور اولوب وعذاب شديده موجب اولمغيچون جسامت عظيمه
حاصل اولور واشار اليه قوله صلى الله تعالى عليه وسلم (ان غلظ جلد الكافر
اثنان واربعون ذراعا وان ضرسه مثل احد * وان مجلسه فى جهنم مابين مكة
والمدينة * ونصوص قرآن عظيم وحديث شريف رسول رب ورحيم ايله

نظر ارباب کشف وشهودده مبین درکه کرسیٔ کریم فرش جنت وعرش عظیم سقف جنت اولدیغی بیان بیورلمشدر وحق سبحانه وتعالی سعت کرسی بی نه‌شیٔ ایله وصف بیورمش ایسه عرض جنتی دخی اول شیٔله وصف بیورمشدر کما قال الله تعالی (وسع کرسیه السموات والارض) وکقوله تعالی (وسارعوا الی مغفرة من ربکم وجنة عرضها السموات والارض اعدت للمتقین * الخ * ودلالات حدیث شریف دخی بودرکه قال علیه السلام (ان فی الجنة مائة درجة ما بین کل درجة کما بین السماء والارض والفردوس اعلاها درجة ومنها تفجر الانهار الاربعة ومن فوقها یکون العرش) پس مقاصد صحیحه بی هر فنی اعمال واقوال جمله‌دن زیاده مؤید اولورسه جنت فردوسده صور حدایق واشجار واثمار وانهار وحور وقصور ایله متجسد اولور کما قال الله تعالی (وان لیس للانسان الا ما سعی * وان سعیه سوف یری * ثم یجزیه الجزاء الاوفی) وقال الله تعالی (فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره) پس بو آیات بینانک مضمون سعادت آیاتی بو معنایه دلالات ایدر اما سعی وعمل اعراض قبیلدن اولوب تعریف عرضده ایسه (العرض لا یبقی زمانین) دینلمشدر وتعریف مزبور تعریف صحیح وامر مقرردر نص کریم سبحانی ایسه سعی وعملک عیننک رؤیتنی اثبات ایتمشدر بو تقدیرجه اعراض اعمال زمان ثانیده نه کیفیتله مرئی اولور دینورسه اشبو تقریر اولنان وجه اوزره متجسد اولور کما قال صلی الله علیه وسلم (فی حدیثه القدسی حاکیا عن الله تعالی فقال یا محمد اقرأ امتک منی السلام واخبرهم ان الجنة طیبة التربة عذبة الماء وانها قیعان وان غراسها سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر) پس تجسد مزبور حقیقت کامل وساطت اعمال حسنه واقوال طیبه منبسط وبناه کلی انبساط مذکور ایله محکم اولور اما ذکر اولنان اوجات عالیاتک وصولنه سبب درجات کثیره واردر لکن مراتب مزبوره نک اصول کلیاتی مقامات ثلثه‌یه منوط درکه اولا اسلام ثانیا ایمان ثالثا احساندر اکابناء که چونکه اول سر وجودی مراتب استیداع افلاک وعناصر ومولدات ورحم مادرده اولان مرتبهٔ استقرار دن تجاوز ایدوب بو صورت نفس ومزاج انسانی ایله ظاهر اولدی ایسه احکام کثرت عناصر ومولداته ملابستی سببی ایله حکم وحدت وطهارت وبساطت سر وجودی ذکر اولنان آثار کثرت حرکات وسکنات طبیعی واحکام انحرافاته مغلوب ومحبوس اولوب کندونک مبدأ وحدتی ولابدی اولان عود ورجوعندن وطرق ظاهری وباطنیٔ

معاددن كمال حجاب ايله محجوب قالدى پس شونلرك كه توفيق وعنايت ازليهٔ ربانيهٔ قرين حاللرى اولوب مادروپدرينك وساطت تقليدى وياخود بر رسولك دعوتى وياخود خليفهٔ رسول اولان مرشد كاملك ارشاد ودلالتى ايله مبدأ ومعاددن خبردار اولورسه اولاوبالذات اثرآگاهى ظاهر نفسده باهر اولوب لاجل التدبير الك مزاج وقوى وجوارح واعضا سنه اصابت وسرايت ايدوب قولا وفعلا حركات وسكنات نامضبوطه وصور انحرافات نامربوطه ايله ظهوردن اعراض ايدر واحكام شرعيه‌ده مدرجه اولان وحدت عدالته انقياد كلى ايله متوجه اولور واول زمان انلرك دائرهٔ مقام اسلامه دخوللرى كه اطاعت اوامر وزواجر شرعه بويدن عبارتدر درست اولور وحالت مزبوره‌ده داخل دائرهٔ اسلام اولان شخص انسانينك حضرت حقه واسما وصفات مقدسهٔ ربانيه‌يه ارتباطى بطريق التعلق اولور *زيرا مربوبك اسم رب وصفت ربوبيتـه ومخلوقك اسم خالق وصفت خالقيته ومهدينك اسم هادى وصفت هدايته وتائبك اسم تواب وقابل التوب صفتنه ومغفورك اسم غفار وصفت مغفرته وهلم جرا تعلقلرى ضروريدر وكذلك مقام اسلام كه اسباب وعلل تعلقى ايله عالم حكمته تقيددر وهر شيئك برسبب وعلت ظاهره‌يه استنادى واسباب وعلل مزبوره‌يه مضاف اولان اشيانك رؤيتى دخى اسماء الهيه‌نك مظاهر وآثاريدر ومادمكه بركسنه داخل دائرهٔ اسلام اولديه انك تعلقى اسماء كليه‌يه اولميوب دون البعض بعض اسما وصفاته‌در اماچونكه مقام اسلامك حقايقيله محقق اوله اولمردمسلمك تعلقى اسما وصفات كليه‌ده تمام اولور وبومرتبه‌دن صكره مبدأ ومعاد وطريق عودك اثرآگاهيسى قواى باطنى وحواس نفسه سرايت ايدوب تكاثف وتلطفه جهد ايدر ونفسنى (صم بكم عمى فهم لا يرجعون) دار مضيقندن خلاص ايدر ونطق وسمع وبصر وفكرت ووهم كه فضول ومالا يعنى ايله ذكر وفكر اثار وغيردن بكليته محجوب ومستور قالمش ايدى نسمات محبات الهيه كشف استار حجاب ايدوب توفيق وهدايت سبحانى ايله جمله سنى ماخلق له سنه صرف ايدوب عمله كتورروذاتنى اسم سميع وبصير وعليم ومتكلم ايله متخلق قيلور وقواى باطنه سنى حضيض نقايص وانحرافات جهل وبخل * وطيش وظلم وقساوت قلب والى غير ذلك صفات رديه‌دن خلاص ايدوب اوج كمالات وصور اعتدالات عقل وكرم وحلم ورافته نائل اولماغيچون سعى بليغ ايدر وبومرتبه‌يه قدم نهاده اولدقده مقام اسلامدن رتبهٔ سنيهٔ ايمانه ترقى ايتمش اولور واثناى سيرده كليات مقامات ايماندن اولان توبه وزهد وورع وتوكل ورضا مقاملرينى

مشاهده ایدوب وهر مقامت جزء باشنده اسماء حقله مثلا کریم وحلیم وعلام ورؤف و بونك امثالی اسماء ایله روفق تخلقوا باخلاق الله کندوبی متصف ایدر * فلهذا او باب تحقیق مقام ایمانه مقام تخلق اطلاق ایدرلر وچونکه باطن وظاهردن احکام انحرافات وجه مشروح اوزره منتفی اوله * مشیئة نفسده کامن اولان صورت وحدت وعدالت متولد اولوب اسم قلب ایله مسمی اولور (ویحکم وسعنی قلب عبدی المؤمن التقی * اول دل آکاه توابع اسم ظاهردن براسمك مرات مجلی ومحل تجلیسی اولور که اسم مز بور شخص مز بورك منشأ تعین نفس ومزاجی اولمش ایدی وسقوط نطفه ونفخهٔ روحك وقتنده وزمان ولادتنده شخص مز بور اول اسمك محکوم تأثیری وتربیهسنك مربوبی اولمش ایدی * پس واسع حق اولان قلب مؤمن بومرتبه یه نائل اولدقده اول اسم ایله متحقق اولور * یعنی سالك مز بورك قلبنده اول اسم تجلی ایتدکده سالکك اسمی ورسمی بکلیته مرتفع اولوب سالکده اول اسمدن غیری شیء باقی قالمز * پس بومرتبه ده مقام ایماندن اوجات درجات احسانه اعتلا وارتقا ایتمش اولور واول اسمکه انك مرآت قلبنده جلوه کر اولمش ایدی وشول اثر که اسماء ذاتیه نك انارندن اثر ایتمش ایدی سالك فانینك سمع وبصر وید ورجل وعقلی اولور حتی بومقام تحققك حقیقتنده وارد اولان (کنت سمعه وبصره ویده ورجله) حدیث شریفی وسائر اخبار واثارك لطائفنی ذوق سلیم ایله فهم ایدر بعده مراتب اسما وافلاك صفاتده سیران ایدوب هر براسمك تحقق اولسالکی براسم آخرك تحققنه مستعد ایدر حتی اسم ظاهر جامع اولدیغی جمیع اسما متحد اولور واول وقتده اول مرد کامل ورجل فاضل باطن روحك سیرینه عزیمت قیلوب جمیع اسماء باطن تنزیهی ایله تحقق میسر اولور واول حینده تجلی جمعی کمالیه ایریشوب سیری کمال بولور وذکر اولنان سیر وسلوك امت محمددن اولان فرد کامللرك سیریدر اماسیر مصطفوی کامللرك نتیجهٔ سیرلری اولان حضرت جمعدن قاب قوسین واندن مقام احدیت جمع اوادنی درکه اندن اعلی واکمل مرتبه اولمیوب ورتبهٔ مز بوره انجق حضرت سید الانبیاء والمرسلینه مخصوصدر وبوذکر اولنان مراتب ومقامات اسلام وایمان واحسانه عمر بن الفارض قصیدهٔ تائیه سنده اشارت ایدوب بیورررلر که ﴿نظم﴾ فلابس منها بالتعلق فی مقام الاسلام عن احکامه الحکمیة * عقایق احکام دقایق حکمة * حقایق احکام رقائق بسطة * وللحس منها بالتحقق فی * مقام الایمان عن اعلامه العملیة *

صوامع اذكار لوامع فكرة * جوامع آثار قوامع عزة * وللنفس منها بالتخلق في * مقام الاحسان عن انبائه النبوية * لطائف اخبار وظائف منحة * صحائف اخبار خلائف حسبة * وللجمع من مبداء كائن وانتهاء * فان لم تكن عن ابة النظرية * غيوث انفعالات بغوث تنزه * حدوث اتصالات ليوث كتيبة * وخصائص كامل اولدركه باطن وسری ايله غالبا مشاهد حضرت غيب اولوب مقام احسانده علوم غيب ولدنی يی روحی ونفسی ايله مطالعه قيلور وحواس ظاهره و باطنه سی ايله مقام ايمانده اثار وعبراته مشغول اولوب ومزاج وقواسی مقام اسلامده عبادت بدنيه يه مداومت وانواع احكام ابتلاآت شرعيه يه ملازمت ايدوب جميع اوقات واناتی زينت شرعيه معمور وظاهر و باطنی دريای احكام طريقته مستغرق اولور اما كامل من بورك سرشر بنی وروح لطيفه نك حضرت غيب ومقام احسانده مقيد اولديغنك فائده سی تجليات ذاتی وعلوم حقيقی ومكاشفات صحيحه ايله متصف اولديغيدر وحواس وقوای ظاهره و باطنه سی دخی مقام ايمانده مقيد اولديغنك فائده سی بونشأه دنيويه ده فكر وذكر وسماع وعبرات ايله ونشأه اخرويه ده رؤيت دائم بالبصر وسماع كلام بی واسطه و بونك امثالی تشريفات ايله متلذذ اولديغيدر ومزاجی مقام اسلامده مقيد اولديغنك فائده سی ابتلا آت احكام شريعت ايله تحقق ونشأه دنيويه ده اجرای وامر شرعله تلذذ واحكام شريعتدن هر برحكمك دقايق حكمتی وصوم وصلوة وحج وزكات وسائر عبادات وطاعاتك تعيين وتحديد اعداد وحصر اوقات ومقادرينك علل واسرارنی كشف وشهود ايله معاينه قيلديغی در وكامل من بورك جمع عوالم ونشأه دنيوی و برزخی وحشر وجنانی ده كمال انبساط حقيقتی تقيد مزاج ايله مقام اسلامده باز بسته اولمسی در وعبادات وطاعات وحسنات شرعيه نك برزخده وحشرده حاصله اولان صورونتايجندن بهرمند و برخوردار اولماقلق مقام اسلامه متعلق دروجنات وحور وقصور وذكر اولنان صورك عينيدر ونيجه اوقات اولوركه كامل من بورك نفس حواس ومزاجی همرنك سر اولور اما ذكر اولنان حكم من بوره نك نشأتی اقتضاسيله حالت من بوره نك دوام وثباتی مستمر اولمز زيرا لی مع الله وقت يورلمشدر * ايمدی ای نور حديقة عالم ونور حدقة آدم مراتب من بوره يی سير وتماشا ايدوب حقيقت ذاتيه سندن خبردار وعشق ومحبت ربانيه ايله برخوردار اولان عاشق صادقلر احكام افلاك صور يه دن دخی عروج ايدوب افلاك حقيقيه اسما وصفات وذاته عروج ايتمكله

ابو الوقت اولورلر سندخی اکا کوره سعی وکوشش ایدوب انبیاء عظامك خصوصا حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیاتك امتنه ترك ایتدیکی میراث شریعت وطریقت ومعرفت وحقیقته وارث حقیقی اولمغه بذل همت وحقدن مددوعنایت رجا ایلیه سن وداهیهٔ عظیمهٔ هجوم شیر نفسدن نخجیران قوای روحانیه یی تخلیص ایلیه سن ﴿سید﴾ کوهر دریای وحدت آدمست ای آدمی * کرجو آدم سر اسما راېدانی آدمی * جان اکر خوانم ترا باشد بدین معنی مکر * کرسر تحقیق میدانم که جان عالمی * کر هدایت یابی ازمن عنده ام الکتاب * هم سلیمانی هم اسم اعظمش راخاتمی * کر ببینی صورت خود رابچشم معرفت * روشنت کردد که هم جمشیدو هم جام جمی * رنك نمردی وفرعونی ودجال چورفت * هم خلیل وهم کلیم وهم مسیح مریمی * ازخیال بیش وکم فارغ شو واسوده باش * تابکی در بند آن باشی که بیش ویا کمی * کی شود روشن بخو رشید رخش چشمی که او * ازمحیط معرفت نادیده هر کز شبنمی * ای نسیمی وقت آن شد کز دم روح القدس * نفخهٔ چون صور اسرا فیل درعالم دمی *

﴿ اعتراض نخجیران برسخن خرکوش ﴾

خرکوشك سوزنه طائفهٔ نخجیرانك اعتراض ایلدکارین بیان ایدر ﴿مثنوی﴾ قوم کفتندش که ای خر کوش دار * قوم نخجیران بطریق الاعتراض خرکوشه ایتدیلر ای خر بزم کلامنزه قولاق طوت ﴿مثنوی﴾ خویش را اندازهٔ خر کوش دار * کندیکی خرکوش مقداری طوت یعنی رحم الله (امرأ عرف قدره ولم یتعد طوره) حدیث شریفی ایله عمل ایدوب مقدارکی بیل وحدکدن تجاوز ایتیوب حمارلکی ترك ایله زیرا حدنی بیلمیان حمار کبی احمقدر مصراع اولده اولان خرحمار وکوش سمع معناسنه در حضرت مولانا قدس سره نجینسنده اولان لطیفه یی مراد بیورمشلردر ﴿مثنوی﴾ هین چه لافست این که ازتو بهتران * آکاه اول بونه لاف وکذافدر که سندن بهترلری وقوت وجسامتده مهترلری ﴿مثنوی﴾ درنیاوردند اندر خاطران * سن ایتدیکك لافی خاطره کتورمدیلر آن ضمیر مصراع اولده لافه راجعدر ﴿مثنوی﴾ معجبی یا خود قضامان در پی است * ای خر کوش سنك بو لافکه سبب ایکی نسنه در یا بودر که معجب وخود پسندسن ویا خود قضا بزه قفامزده در که سنك عجب وانانیتك ایله بربلایه دوش اولورز ﴿مثنوی﴾ ورنه این دم لایق چون تو کیست * بوخسه بونطق وکلام سنك کبی لك قچان لایقیدر بوابیات شریفه دن مراد قوای جسمانیه وحواس نفسانیه شیرنفسی

قوتده وعقلی ضعفده ملاحظه سیله نفسه غلبه سنی محالاتدن عداتدکلر یدر ﴿ مثنوی ﴾ بازجواب خرکوش نخجیران را ＊ خرکوش طا نفۀ نخجیران کیروجواب و یردیکنی بیان ایدر ﴿ مثنوی ﴾ کفت ای یاران حقم الهام داد ＊ خرکوش ایتدی ای یاران حق سبحانه وتعالی بکا الهام و یردی ﴿ مثنوی ﴾ مر ضعیفی را قوی رایی فتاد ＊ تحقیقا بر ضعیفه بر رای قوی دوشدی ＊ ایمدی ای نخجیران وضعفایه اعتراض ایدن صورت بنیان نظر بکرز صورته حصر ایتمیوب چشم دلدن غبار اعتراضی رفع ایدوب عبرته نظر ایدیکزکم صورة چوق حقیر وصغیر واردرکه صنعت وکاری کبیر اولوب جسامت وضخامتی اولانلردن اول کارك ظهوری میسر اولمز و بونك امثالی چوقدر سزه برقاچنی بیان ایدهیم جملهدن بریسی ﴿ مثنوی ﴾ آنچه حق آموخت مر زنبوررا ＊ اول نسنه یی که حق سبحانه وتعالی زنبوره تعلیم ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ آن نباشد شیر راو کور را ＊ اول صنعت شیر و یابان حماریته اولمز ﴿ مثنوی ﴾ خانها سازد پر ازحلوای تر ＊ اول نحل ملهمه حلوادن یروعسل الله مالا مال خانهلر بنا ایدر ﴿ مثنوی ﴾ حق روان علم را بکشادەدر ＊ اول علمك قپوسنی نحل اوزرینه حق تبارك وتعالی فتح ایلدی وحی وافهام الٓهی ایله مسدس الشکل خانهلردوزوب حذاق مهندسین انك صنعتنده متحیرن اولوب آلتسز شکل مسدس اوزره برخانه بنا سنه قادر اولمزلر کما قال الله تبارك وتعالی (واوحی ربك الی النحل ان اتخذی من الجبال بیونا ومن الشجر ومما یعرشون ثم کلی من کل الثمرات فاسلکی سبل ربك ذللا یخرج من بطونها شراب مختلف الوانه فیه شفاء للناس) الآیة (روی ان العسل ینزل من السماء فیستقر فی مکان فیأتیه النحل وتشربه ثم تأتی الخلیه فتلقیه فی السمع الممتالة لاکما یظن بعض انه من فضلات الغذاء نستحیل فی المعدة عسلا) ابن عطا قدس الله روحه بو آیت کریمهده اولان وحی حقی تفسیر ایدوب بیوررلر که (الهمها ودلها علی الموضع وعلمها کیف یضع مافی بطنها لایضع الاعلی حجر صاف اوخشب نظیف لایخالطه طین ولاتراب ＊ و برمثال دخی بودرکه ﴿ مثنوی ﴾ آنچه حق آموخت کرم پیله را ＊ اول نسنه یی که حق سبحانه وتعالی ایپك قوردینه تعلیم ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ هیچ پیلی داندان کون حیله را ＊ هیچ برفیل عظیم جسامتی ایله کرم پیلهنك حیله سنی بیلور می ＊ ایمدی ای نخجیران بو صنایع و بدایع جثه وجسامته کوره اولمز ﴿ بیت ﴾ کار خلقست اینك علت ملت است ＊ هرچه زان

درکه رسد بی علت است * پس اول قادر لایزال ومقتدر بی زوال زنبور عسلی قابل وحی ایدوب وانك لعابی تشریفی ایچون فیه شفاء للناس اوازه سنی جهان وجهانبانه ایرکوردی وکرم پیله نك بیلدیکی حیله ده فیل عظیم فرومانده ودم بسته قالدی خصوصا شو شرف وکرامتی که آدمه احسان بیورمشدر ساکنان مواضع افلاککی به میسر اولمامشدر زیرا برموجب (وعلم آدم الاسماء کلها ثم عرضهم علی الملائکة) ﴿ مثنوی ﴾ آدم خاکی زحق آموخت علم * آدم خاکی علم شریفی حق سبحانه وتعالی دن تعلم ایلدی ودخی (وعلمناه من لدنا علما) مکتب خانه سنده قرائت ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ تابه هفتم اسمان افروخت علم * حتی اسمان هفتمه دکین آدمك علمی شعله لنوب سبع سموات انك علمی نوری ایله منور ومزهر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ نام وناموس ملك رادرشکست * ملکك نام وناموسنی شکست ایتدی * یعنی ملائکه (اتجعل فیها من یفسد فیها ویسفك الدماء ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك) دیمشلر ایکن آدم تعلیم اولندیغی اسما ایله جمله ملائکه یه عرض قیلنوب جانب حقدن (فقال انبؤنی باسماء هؤلاء ان کنتم صادقین) دیو ملائکه یه خطاب اولندقده ملائکه اسماء مشار الیهاده عدم شعورلرینه اعتراف ایدوب (سبحانك لاعلم لنا الا ما علمتنا انك انت العلیم الحکیم) دیو عجزلرین بیلوب خلافت آدمده واقع اولان استفسارلرندن معذرت ومغفرت دیلدیلر وکندولرندن نفی علم قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ کوری انکس که درحق درشکست * اول کمسنه نك کورلکنه که حقه شك وکمانده در مراد ابلیس علیه اللعنه درکه بو بیت ایله تعریف بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ زاهد شش صدهزاران ساله را * التی یوز بیك ییللق زاهدی که شیطاندر ﴿ مثنوی ﴾ پوز بندی ساخت آن کوساله را * پوز بند اناسنی ایمسون ایچون بوزاغنك اغزینه باغلادقلری دهان بنددر وحضرت مولانا برسبیل استعاره تخییلیه ابلیسی کاوساله یه تشبیه ایدوب و پوز بند ایله شیطانك قیاسات عقلیه سن مراد ایدوب بیوررلر که اول کاوساله ایچون بر پوز بند دوزدی * یعنی قیاس باطل وهمسی طریقی حقدن شیطانی رجیم ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ تانتاند شیر علم دین کشید * تا که بستان لدنیدن البان علم دینی چکوب امکه واستفاضه یه قادر اولمایه ﴿ مثنوی ﴾ تانکردد کرد آن قصر مشید * تا اول قصر مشید ومأوای عالینك اطرافنه طولانمیه . قصر مشیدن مراد حب الهی وعلم لدنیدر حق سبحانه وتعالی انی آدمك قلبنه القا ایلدی وشیطان عجب و پندار وانانیت واستکباری

جهتندن اول ذوقدن بی بهره ومحروم قالدی وسبب حرمانی آدمك ظاهر بنی
كوروب باطنندن غفلتی اولدی كذلك * مثنوی * علمهای اهل حس شد
پوز بند * مجرد علم ظاهره قناعت ایدوب موجب علم ایله عمل ایتمیان وعلم لدنی
طالبی اولمیوب انبیا واولیانك اثرینه كتمیان ارباب حسك علومی انلره پوز بند
اولدی * یعنی دهان همتلرین بند ایلدی * مثنوی * تانكیرد شیرازان علم بلند *
تا اول علوم عالیهٔ یقینیه دن شیر طوتمیه * یعنی مرشدان كاملاندن اولان البان
اسرار وحقائق علم لدنی ولذات محبهٔ سبحانیه دن دماغ جان ودهان جنانی لذت
وذوق المایه واستفاضهٔ انوار جذبات حق قلمیه زیرا انجق بسته پای الفاظ
وعبارات وقید بند قیاسات عقلیات اولنلر اصحاب ذوق ووجدانك اتفاقی
بودر كه اسرار انبیا واولیادن ذره وشمه ذوق اله مزلر * ایدی اذوق واحوال
انلرك قابنده ظاهر اولور كه رفع ماسوا ایدوب كوكل یوزینی خاك راه اولیا ابلیه
واول ذوقی ظاهرده ارامیوب كوكلده ارایه زیرا * مثنوی * قطرهٔ دل رایكی
كوهر فتاد * دل قطره سنه بر كوهر دوشدی * مثنوی * جان بدر یاها كردونها
نداد * كه حق سبحانه وتعالی اول كوهری دریالره وافلاكه ویرمدی واول
امانتی انلرده قومدی قطره دن مراد لحم صنوبر الشكل اولان درون دلده
مردمك دیدهٔ مقداری برقطره دم رقیق ولطیفدر كه محل حیات اولدر اكا
سویدای قلب دیرلر وكوهردن مراد نفخ روح قدسی اضافی ونور محبت
ربانیه در كه افلاك وبحارده اول كوهرك وضعنه استعداد یوقدر وسویدای
دل بحسب الصورة مردمك چشم مقداری ایكن من حیث المعنی عرشدن اعظم
اولوب حقنه (قلب المؤمن عرش الله) دیو بیورلمشدر اما قلب اطلاق اولنانی
مجرد اول لحم صنوبری وباخوددم سویدایی قیاس ایدوب ظاهرده اولان
صورت صغیره سنه نظر ایدنلر انده ودیعت اولنان اسرار آلهیه ووسعت قلبدن
خبردار اولمیوب محروم قالمشلردر * فلهذا ارباب تحقیق بیورمشلردر كه
(ینبغی لك ان تعلم ان القلب لیس عبارة عن الصنوبرية فانها وان سمیت قلبا فانما
تلك التسمية على سبيل المجاز وباعتبار تسمية الصفة والكامل باسم الموصوف
والمحمول والافكل عاقل يعلم ان القلب الذى اخبرالحق على لسان نبيه بقول
ماوسعنى ارضى ولاسمائى ولكن وسعنى قلب عبدى المؤمن التقى النقى الوداع
ليس هو هذا الصنوبرى الشكل فانه احقر من حيث صورته ان يكون محل
سره جل علاه فضلا ان يسعه ويكون مطمح نظره الاعلى ومستواه وانما القلب

الانسانی عبارة عن الحقيقة الجامعة بين الاوصاف والشؤن الربانية والخصايص والاحوال الكونية الروحانية ﴿لمحرره﴾ آلهی عشقك نوری نهانی كوكلمده بوالدم * جمالك شوقنه یاندم عیانی کوکلمده بولدم * سوردم یرله یوزمی بو یادم قانه کوزمی * یتردم کندو اوزمی جابانی کوکلمده بولدم * جنتك کوثر ایرماغی طوبی باغ وایوانی * حور وولدان وغلمان سیران کوکلمده بولدم * کتوردر ملکلر سلام عزتله حقدن هم کلام * قالمز جانلرده هیچ ظلام سلطانی کوکلمده بولدم * قلب المؤمن بیت الله قلب المؤمن عرش الله * اولدکسه عبدی عبدالله ایمانی کوکلمده بولدم * ایمدی بنم روحم حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم (ان الله لا ينظر الى صوركم ولا الى اعمالكم بل ينظر الى قلوبكم واحوالكم) بیورمشدر * پس صورت پرستلر معتاد ن غافل وظاهر بینلر احوال باطندن ذاهللردر چونکه بویله‌در ﴿مثنوی﴾ چند صورت آخر ای صورت پرست * ای صورت پرست نجیه دك آخر صورت ﴿مثنوی﴾ جان بی معنیت ای صورت پرست * سنك بی معنی جانك صورتدن خلاص اولمدی * ایمدی صورتدن کچ ذر قبل که واقف معنی اوله‌سن زیرا ﴿مثنوی﴾ کر بصورت آدمی انسان بدی * اکر بنی آدم صورت ایله انسان اولیدی ﴿مثنوی﴾ احمد و بوجهل خود یکسان بدی * احمد و بوجهل خود یکسان اولوردی * ایمدی نظر صورته دکل سیرته‌در و بو آیت کریمه بوکا دلیلدر که (ماهذا الا بشر مثلنا) دینلره (قل انما انا بشر مثلكم يوحى الى) دیو جواب ویرلدی * پس بحسب الصورة ایکیسی دخی مشترکاردر لکن من حيث المعنى بوجه ما مناسبتلری یوقدر مثلا ﴿مثنوی﴾ نقش بر دیوار مثل آدمست * دیوار اوزرنده اولان نقش آدم کبیدر ﴿مثنوی﴾ بکر از صورت چه چیزی او کمست * امعان نظر ایدوب کور که من حيث الصورة انك نه شی ناقصدر * ایمدی اکسك اولان نه شی ایدوکن بیان ایدوب بیوررلر ﴿مثنوی﴾ جان کمست آن صورت باتاب را * اول دیوارده تاب وزینت ایله اولان صورتك ناقص اولان جانیدر ﴿مثنوی﴾ رو بجو آن کوهر نایاب را * یوری اول نایاب ونادر وممتاز و بی نظر کوهر جانی طلب ایله که صورتدن مراد اولدر قال علی کرم الله وجهه ﴿نظم﴾ الناس من جهة التمثال اکفاء * ابوهم آدم والام حواء * فانما امهات الناس اوعية * مستودعات والاحساب اباء * فان يكن لهم من اصلهم شرف * يفاخرون به فالطين والماء * وان اتيت تفجر من ذوى نسب * فان نسبتنا جود وعلياء * لافضل الا لاهل العلم انهم * على الهدى لمن استهدى ادلاء * ﴿مثنوی﴾ شد سر شیران علم

جمله پست * جملهٔ شیران عالمك باشلری پست ونكون ومنكوس الرأس اولدی
﴿ مثنوی ﴾ چون سك اصحاب را داد ندست * چونكه كهفك كلبنه صدر
وقدر و یردیلر دست بو محلده صدر وقدر معناسنه‌در * یعنی عنایت ربانی
وتوفیق سبحانی سك اصحاب كهفك رفیقی اولمغله اصحاب كهفك مقارنتی ایله
داخل جنت اولوب وقرآن عظیم الشانده (وكلبهم باسط ذراعیه بالوصید)
قول كریمی ایله اسمی مذكور اولدی وشیرلر سلطان وحوش ایكن قطمیره
میسر اولان عز و شرفدن سرنكون اولوب اسفلده قالدیلر مع هذا شیرك
جثه‌سی قطمیره كوره جبل عظیمدر اما قطمیر مرتبهٔ اعلاده اولان انسانیت
مرتبه‌سینی بولوب شیر دركات اسفلدن اولان صفت سبعیتده خوار وزار اولدی
﴿ مثنوی ﴾ چه زیانستش ازان نقش نفور * اول منفور و قبیح صورتدن قطمیره
نه زیان واردر ﴿ مثنوی ﴾ چونكه جانش غرق شددر بحر نور * چونكه
انك جانی دریای نوره غرق اولدی ﴿ قطعه ﴾ بصورت آدمی شد قطرهٔ آب *
كه چل روزش قرار اندر رحم ماند * وگر چل ساله را عقل وادب نیست *
بتحقیقش نشاید آدمی خواند * ایمدی كركدر كه صورته قالمیوب طالب سیرت
اوله‌سن ﴿ مثنوی ﴾ وصف صورت نیست اندر خامها * خامه وقلملرده
صورتك وصفی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ عالم وعادل بود در نامها * عالم وعادل
نامه‌لرده اولور حاصل كلام ذكر سبب ارادهٔ مسبب طریقی اوزره خامه
ایله كتاب مراد اولنوب مكاتیب ومراسلاتده بر كمسنه‌یی توصیف لازم كلسه
صورت جمیله‌سی وچشم وابروسی نقش اولنمیوب بلكه اوصاف حمیده‌دن
اولان عدل وعلم وراقت وحلمی ثبت اولنور كرچه صورت پرست یننده نقش
صورت دخی معتبر ایسه ده ارباب معنی قتنده صورت زائله‌یه اعتبار یوقدر
﴿ مثنوی ﴾ عالم وعادل همه معنیست پس * الحاصل عالم و عادل صفاتی
جمیعا معنیدر فقط غیری دكلدر ﴿ مثنوی ﴾ كش نیابی در مكان پیش و پس *
كه اول صفاتی سن مكان ومحل وجهات سته‌ده بولامزسن زیرا صفات علم
وعدل وسائر اخلاق حمیده داخل مكان اولان بدن صفاتندن اولمیوب صفات
روحانیه‌در اول ایسه داخل حیطهٔ جهات دكلدر ولامكاندن اولان روح
اضافیدر نته‌كم حضرت مولانا بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ می زند بر تن زسوی لامكان *
عدل وعلم صفتلری ایله موصوف اولان جان تن اوزرینه جانب لامكاندن اورر
یعنی روح جسمه عالم غیبدن پرتو صالر ﴿ مثنوی ﴾ می نگنجد در فلك خورشید

جان* خورشیدجان افلاکه صیغمز قنده قالدیکه ابدانه صیغه *یعنی روح قدسی داخل تحت ذل کن اولمیوب کون ومکانه صیغمز وشانکده (قل الروح من امر ربی) بیور بلوب ظاهر رسوم علمده ابهام اولندی * اما انبیاء عظام واولیاء کرامه مکاشفه لرنده روحی اوصافیله مبین ایدوب دیدهٔ فواد ایله کوستردی وعند الانبیاء والاولیاء روح حق سبحانه وتعالینك برسر عظیمیدرکه افهام خلق تنك وعلیله وادراکاری قلیله اولمغله روحدن خبر ویرمیوب کتم اسرار بیوردیلر وفی الحقیقه روحك ماهیت وکیفیت خلقتی حقدن غیری کمسنه بیلمز خلق عالم ماهیت روحی نه کیفیت ایله بیلورکه تکون روحده کندولر معدوم ایدی حق سبحانه وتعالی صفات وذاتنی نعت تجلی وکشف ایله بلاحجاب عدم عیان ایتدکدن صکره روحی قدرت قائمه وارادت ازلیه سیله ایجاد ایدوب ظاهری غیب الله وباطنی سرالله وصورتی صورت آدم ایله مصوره اولدی *زیرا حق سبحانه وتعالینك ارادت عالیه سی خلقت آدمه تعلق ایلدکده روح آدمی احضار ایدوب صورت آدمی روحك صورتی اوزره تصویر ایلدی * فلهذا حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم بطریق الابهام والاشارة (خلق الله آدم علی صورته) بیوردی وروح مؤنث سماعی اولوب مؤنث لفظی اولمغله علی صورته بیورلدی قال ابن عباس (الروح خلق من خلق الله صورها علی صورة بنی آدم وما نزل من السماء ملك الاومعه واحد من الروح وقال ابوصالح الروح کهیئة الانسان ولیسوا بانسان وقال مجاهد الروح علی صورة بنی آدم لهم اید وارجل ورؤس یأکلون الطعام ولیسوا بملائکة وقال بعضهم الروح شعاع الحقیقة یختلف اثارها الی الاجساد وقیل الروح لم تخرج من الکون لکان علیها الذل فقیل من ای شیء اخرجت فقال من سد جماله وقدس جلاله بملاحظة الاشارة وغشیها بجماله ودارها بحسنه واسلمها بسلامه وحیاها بکلامه فهی معتقة من ذکر کن وسئل الواسطی عن الروح این مکانها حین اظهرها فقال ان الارواح خلقها وقبضها قبل الاجساد این کانت تری صار ما عاش عیانا لان الدنیا والآخرة عند الارواح سواء * ایمدی بو ذکر اولنان وجوه ایله روح تحت حکم افلاکه داخل اولمز وبوندن اقدم اوائل مثنوی شریفده * بیت * تن زجان وجان زتن مستور نیست * لیك کس رادید جان دستور نیست * بیتنك شرحنده نفس ایله روح وروح اضافی ایله روح حیوانی تفصیل اوزره بیان اولنمشدر

﴿ ذکر دانش خرگوش و بیان وفضیلت ومنافع دانش ﴾

خرگوشك وعلم ودانشی وفضیلت ومنافع علمك ذكرو بیانیدر ﴿ مثنوی ﴾
این سخن پایان ندارد هوش دار * معارف آلهیه وحقایق ربانیه‌ده اولان
كلمات دقیقه حدو نهایت واندازه وغایت طوتمز عقل واذعان طوت وسوزك
معانیسن فهم ایت ﴿ مثنوی ﴾ هوش سوی قصهٔ خرگوش دار * عقلی
خرگوشك قصه‌سی جانبنه طوت ﴿ مثنوی ﴾ گوش خر بفروش ودیگر
گوش خر * گوش حماری فروخت ایله و برغیری قولاق صاتون ال ﴿ مثنوی ﴾
کین سخن رادر نباید گوش خر * زیرا گوش ظاهری اذن خر مثابه‌سنده‌در
صیت وصدا مثالنده اولان عباراتدن غیری‌سن ایشتمز وكلمات قدسیه‌نك معانیٔ
روحیه‌سن فهم ایتمز بلكه حقایق اسرار بابنده اولان دقایق نكاتنی ادراك ایدن
گوش هوشدر ایمدی ﴿ بیت ﴾ قوعقلی و یرالیكی عشق الینه * كم ایلته وادی
ایمن الینه * وفقنجه عقل معاش گوش حسی‌ یی ترك ایدوب عقل معادو گوش
هوش اله كتور مكه سعی و كوشش قیل ﴿ مثنوی ﴾ روتورو به بازیٔ خرگوش
بین * یوری سن خرگوشك روباه بازلغین یعنی دلكو كبی حیله بازلغنی كور
بعض نسخه‌ده شیرگیری سازیٔ خرگوش بین واقعدر یعنی خرگوشك شیر
طوتجاق دوزنی كور دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ مكرو شیراندازیٔ خرگوش بین
خرگوشك شیرانداز اولان مكر وحیله بازلغن كور یعنی خرگوش شیری نه مقوله
مكروحیله ایله چاهه ایتدیكنی استماع ایله دیمك اولور * ایمدی فنون عالیه وعلوم
سامیه جنبه‌یه كوره اولمایوب وجمله هنرلر علم ایله اولدیغی محقق اولدیسه
حضرت مولانا فضیلت علم ومدحت وثنای علمه شروع ایدوب بیوررلركه
﴿ مثنوی ﴾ خاتم ملك سلیمانست علم * خاتم ملك سلیماندر علم ﴿ مثنوی ﴾ جمله
عالم صورت وجانست علم * جمله عالم صورت وجاندر علم * یعنی سلیمان علیه السلام
جن وانس ووحوش وطیور وجمیع اجناس مختلفه‌یه حكم ایدوب خاتمی ایله قبضهٔ
تسخیره كتوردی واول خاتمك نقشی وحضرت سلیمانك حكمی علم ایله اولمش ایدی
كما قال الله تعالی حكایة عن سلیمان (یاایها الناس علمنا منطق الطیر) ای مستمع قابل
سلیمان علیه السلام جن وانس وطیور ووحوشه پادشاه اولدیغی ایله مفاخرت
ایتمیوب بلكه عالم منطق الطیر اولدیغیله فخر ایلدی باخصوص علم منطق
الطیر * صغیر طیوردن مراددر * شكرویاخود شكایتیدر * پس سلیمان علیه
السلام علمی بوری ملك سلیمانیدن اعلا كوروب مفاخرتی برای ملك اولمایوب

علم منطق الطیر ایله اولدی * پس جلال وجمال وذات وصفات وقدرت وارادت الهیه یه متعلق اولان علم نه مرتبه عالیدر اکا کوره قیاس ایلیکه اول علم وحکمتك قدرنی حقدن غیری بیلمز کما قال الله تعالی (ومن یؤتی الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا) ایمدی حکمت قرآن عظیمده درت معنی اوزره تفسیر اولنمشدرکه بریسی موعظه معناسنه در وسورهٔ نساده (انزل الله علیك الکتاب والحکمة) آیت کریمه سنده اولان حکمتدن دخی مراد مواعظ قرآندر دیمشلر ومعنای ثانی حکمت فهم علم معناسنه در نتکم سورهٔ مریمده (وآتیناه الحکم صبیا) وسورهٔ لقمانده (ولقد آتینا لقمان الحکمة) آیت کریمه لری فهم علم معناسنه تفسیر اولنمشدر ومعنای ثالث حکمت نبوت معناسنه اولوب سورهٔ نساده (ولقد آتینا آل ابراهیم الکتاب والحکمة) وسورهٔ بقره ده (واتاه الله الملك والحکمة) آیت کریمه لری ای بالنبوة دیو تفسیر اولنمشدر ومعنای رابع حکمت بیان وقرآن معناسنه در نتکم سورهٔ نحلده (ادع الی سبیل ربك بالحکمة والموعظة) آیت کریمه سی ای بالبیان والقرآن دیو تفسیر اولنمشدر پس بو معنالره واقف اولمق اولدیسه حق سبحانه (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا) بیوروب خلق عالمه علمدن شیء قلیل اعطا اولندیغندن خبر ویردی * پس شخص واحدك مذکور اولان علم قلیلدن نصیبی اقل من القلیل ودریادن قطره ومهردن ذره اولور حق سبحانه وتعالی نصیب مزبور قلیله خیر کثیر دیوب (ومن یؤتی الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا) بیوردی وجمیع دنیایه قلیل دیوب (قل متاع الدنیا قلیل) بیوردی * ایمدی دلائل مزبوره ایله معلوم اولدیکه علم شریف متاع دنیانك جمله سندن اعلی وعالمك جانی اولدی ونظام عالم علم ایله اولدیغیچون حق سبحانه وتعالی (اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم) بیوردی ومفسرین ومحققینك اکثری اولوا الامردن مراد علماء دیندر دیمشلر * زیرا پادشاه اسلامك سبقی مفتینك قلمنه تابعدر امافلم مفتی تبع تبع سلطان اولمز زیرا (یرفع الله الذین آمنوا منکم والذین اوتوا العلم درجات) قول کریمی اوزره عندالله علمانك درجات عالیه سی واردر وتورات وانجیل وزبورده دخی علمك فضیلتی بیان اولنمشدر توراتده فضیلت علماء اولان دلیل بودرکه حق تعالی موسی علیه السلامه بیوررکه (یاموسی عظم الحکمة * فانی لا اجعل الحکمة فی قلب * الا واردت ان اغفرله * فتعلمها ثم اعمل بها ثم ابذلها کی تنال کرامتی فی الدنیا والآخرة) وانجیلك سفر ثانیسندن دخی بو وجهله ترجمه

مطلب فی فضیلت العلم والعلم الکسبی والوهبی الفرق بین المعرفة والعلم والجمع بین الظاهر والباطن

اولمشدر (ویل لمن سمع بالعلم ولم يطلبه * كيف يحشر مع الجهال الى النار * اطلبوا العلم وتعلموا * ولاتقولوا نخاف ان نعلم ونعمل * ولكن قولوا نرجو آن نعلم فنعمل * والعلم يشفع لصاحبه * وحق على الله ان لا يخزيه * يقول الله يامعشر العلماء ماظنكم بربكم * فيقولون ظننا ان يرحمنا ويغفر لنا فيقول قد فعلت انى استودعتكم حكمتى لا لشر اردت بكم بل الخير آردت بكم ادخلوا جنتى برحمتى) وز بورده دخى بووجهله مسطوردركه (ياداود اذا رأيت عاقلا فكن له خادما قال لاحبار بنى اسرائيل احابوا الانقياء فان لم تجدوا انقياء فالعلماء فان تجدوا عالما فاجابوا العقلاء * فان التقى والعلم والعقل ثلث مراتب * ماجعلت واحدة فى احد من خلقى وانا اريد هلاكه) * پس برسائل سؤال ايلسه كه زبورده اولان ترتيبدن تقوى علمدن افضل اولمش اولور زيرا تقوى علمه تقديم اولنمشدر علامهٔ شيرازى رحمة الله عليه ردة التاج نام كتابيكه انموذج علوم ديمكله معروفدر اول كتاب لطيفنده بوكا جواب ويروب بيورررلركه * مادامكه علم اولميه تقوى دخى اولمز * زيرانه شيئه عزيمت ونه شيدن اتقا ايده جكن بيلد كچه * ناشا يسته دن پرهيز * وشايسته ايله عمل ايتمكه قادر اولمز * پس متقى اولدركه هم عالم وهم عامل اوله * وشك يوقدركه عالم عامل عالم غير عاملدن * وعامل غير عالمدن افضلدر امانعريف علمده كمال صعوبت اولمغله اختلاف اولنوب حقيقت علم نه مقوله دندر * مقولهٔ اضافه دنميدر * وياخود مقولهٔ انفعالدنميدر * وعلمك تصورى بديهى وياخود كسبيميدر * واكر كسبى ايسه تحديدى ممكنميدر دكلميدر * هر برى برسوز سويليوب اختلاف ايتمشلردر * تحقيقين اسنيانلر كتب كلاميه وحكميه مطالعه ايدسونلر وبالجمله بطريق الاجمال بعضيلر علمه بديهى ووجدانى وبعضيلر كسبى وضرور يدر ديمشلر * ابتدى مطلق علم وعلم مقيدواردر پس اكر بديهى ووجدانى واكر كسبى وضرورى ديانلرك قفنده مطلق علمك تعريفى بوقدر ومطلق علم علم واجب وعلم ممكنه شامل اولوب مطلق علمك تعريفى ممكن دكلدر وعلم واجبك تعريفى علم ممكنك تعريفنك غيريدر زيرا علم واجب فعلىٔ ذاتى حقيقى ازليدر وعلم ممكن انفعالىٔ عارضىٔ مجازىٔ كسبيدر وكلام واصولده علمك تعريفى بووجهله دركه (العلم مايتميزله المعلوم تميزا تاما لا يحتمل النقيض) وعلم مقيددخى ايكى قسمدر برقسمى كسبيدر وبرقسمى شول شيدن عبارتدركه حق سبحانه وتعالى آنى عباد خواصنه بطريق الوحى والالهام والكشف اعطا ايدر وكشف دخى باى وجه كان معلوم مطلوبك وجهندن رفع حجاب

اولقـدن عبارتدر وعند ارباب التحقيـق علم مفيدك قسم ثانيسى كسـبيات ورسميانادن اولميوب وجدانيـات وذوقيـات قبيلندندر * الحـاصل على كلا التقديرين طلب علم فرض اولمغله حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسـلم (طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة بيورمشدر) ومسـلم ومسلمه اوزرينه فرض عين اولان علمده دخى اختلاف اولنوب احياء العلومده امام محمد غزالى قدس سره العالى ناس بو بابده يكرمى فرقه‌دن زياده اولمشلر در دبو بيوررلر پس متكلمين ديرلر كه فرض اولان علم علم كلامدر كه توحيد بارى انكله ادراك اولنور وذات وصفات حق انكله بيلنور وفقهـا ديرلر كه فرض اولان علم علم فقه‌در كه عبادات وطاعات وحلال وحرام وجميع معاملات انام انكلـه معلوم اولور ومفسرين ومحدثين ديرلر كه فرض اولان علم علم كتاب وسنتدر علو ملك كابينه وصول كتاب وسـنت ايله ميسر اولور وصوفيون ديرلر كه (اطلبوا العلم ولو بالصين) حديث شريفيله مراد بيوريلان بزم علممزدر وبعضيلر ديرلر كه علم مزبور عبدك حالنه وعندالله واقع اولان مقامنه علميدر وبعضيـلر ديرلر كه علم مذكور شـول علمدر كه اخلاص وآفاتى نفوسى ولمهٔ ملك ايله لمهٔ شيطـانى تميز ايليه وبعضيلر ديرلر كه بو علمدن مراد علم باطندر * پس بو تقديرجه لازم كلور كه علم مزبور اول علمك اهلى اولان اقوامه مخصوص اولوب لفظ عمومندن منصرف اوله پس بووجهـله اولان حصر مردوددر وابو طالب المكى بيورمشدر مسلم ومسلمه اوزرينه فرض عين اولان شول علمدر كه مبانى اسلام بيان بيوريلان حديث شريفك مضمونيدر كما قال عليه السلام (بنى الاسلام على خمس) زيرا واجب اولان خمس مزبوردر كه كلمهٔ شهادت واقامت صلوة وصوم وايتاء الزكوة واستطاعتى اولان اداء حجدر * پس علم مفيد كسبى اولدر كه بوذكر اولنانلرك اركان وشرائطنى وواجبات وسننى ونكاح وطلاق وكندويه متعلقـه اولان سائر معاملاتى بيله بونلر كسـبيدر وشيخ صدرالدين قنوى قدس سره مفتاح الغيبده بيوررلر كه (اعـلم ان الحضرة العلمية مشتمـلة على مراتب كثيرة كلية * وهى حضرة العـلم وحضرة المعرفة * وحضرة الحكمة * وحضرة التقدير والقدر * فالعـلم الكشـف الاحاطى التميزى للمعلومات على ماهى عليه من كل واحد بلوازمهـا ولوازم لوازمها * والمعرفة هى العـلم بحقـايق المعلومات من حيث حقيقتهـا مجردة من لوازمهـا ولوازم لوازمها وترتيبها فى مراتبهـا لاغير * والحكمة عبارة عن العـلم بالمراتب والحقـايق

المرتبة والترتب الواقع بين حقايق المعلومات واللوازم والعوارض وبالمواطن والاحوال * وحضرة التقدير تلى حضرة العلم وهى عبارة عن تعين اقدار الحقايق وخصوصياتها فى العلم بحسبها على قدرها فالتقدير من المقدر القدير بحسب قدر المقدر العزيز وقدره فى العلم * ومن كوشف بهذه الحضرات كلها واحاط بحقايقها بمابه الامتياز وبمابه الاشتراك كان اكشف المكاشفين) انتهى كلامه (جعلنا الله واياكم منهم بفضله وكرمه فانه على مايشاء قدير) * ايمدى معلوم اوله كه علم معرفتدن اعمدر ومعرفت اخصدر وايكيسنه دخى علم اطلاق اولنور * وعلم بزه نسبت ايله كشفى احاطى وتمييزى انفعاليدر وواجبه نسبت ايله كشف تام حقيقى ذاتى فعليدر وعلم وهبى اهل الله خواصك علوميدر كه * وحى والهام وكشفه منقسمدر * واقسام مزبوره نك دخى هربرى خاص وعامه منقسمدر * زيراوحى حق انبيا ورسل عليهم السلامه نسبت ايله خاص وغيره نسبت ايله عامدر نحل وموجودات سائره به واقع اولان وحى كبى كما قال الله تعالى (واوحى ربك الى النحل) والهام دخى بالنسبة الى الاولياء خاص وبالنسبة الى غيرهم عامدر وكشف دخى اهل ملوكه نسبت ايله خاص وسائرناسه نسبت ايله عامدر كشف مزبوردخى كرك باطل وكرك حق اولسون مثلا اهل الله وعارفينه واقع اولان كشف كشف حقدر وسحره وكهنه وبونك امثالى ضالينه اولان كشف باطلدر پس بونك تفصيلى تطويل اقتضا ايدر بزم ايسه مقصودمز شول علمدركه * ارثيه ذوقيه كشفيه الهاميه * والقاآت ربانيه وواردات غيبيه وفيوضات وتجليات سبحانيه درايمدى شول علم كه اهل اللهه مخصوصدر دون الكسب والاستفادة من الغير اولياء كرامه من عند الله كشف معنوى وارث حقيقى ايله حاصل اولمشدر وكاه اولور كه علم مز بور ارباب كشف وشهوده حق سبحانه وتعاليدن بلا واسطة فيض اولور كقوله تعالى (وعلمناه من لدنا علما) وقال الله تعالى (الرحمن علم القرآن خلق الانسان علمه البيان) وكاه اولور كه عقل كل ونفس كليه وساطتى ايله حاصل اولور كما قال الله تعالى (اقرأ وربك الاكرم الذى علم بالقلم علم الانسان مالم يعلم) زيرا ارباب تحقيق قلم ايله مراد عقل اولدردبو بيورمشلردر كما قال عليه السلام اول ما خلق الله القلم) وقال الله تعالى (ن والقلم ومايسطرون) ارباب حقيقت نونى تفسير ايدوب نفس كليه وقلم عقل اول وما يسطرون قول كريمى ايله مراد مايسطر على قلوب العباد من عالم الغيب بوسيلة آدم الحقيقى الذى هو ابوهم المعبر عنه

بحقيقة الانسان الكبير والعقل المذكور ومن هذا يسمونهما بالارثية لانهما يصل اليهم من ابيهم المعنوى دون الصورى بالارث المعنوى) ديو بيورمشلردر كاقال الله تعالى (واورثنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا) الى آخر الآية وقال الله تعالى (والذين هم على صلواتهم دائمون اولئك هم الوارثون الذين يرثون الفردوس هم فيها خالدون) * ايمدى صفات مزبوره ايله متصف اولنلر حقيقتده بعد الانبيا اولياء اصفيادر كاقال عليه السلام (العلماء ورثة الانبياء) وقال عليه السلام (علماء امتى كانبياء بنى اسرائيل) * پس هر كيمك علمى وجه مشروح اوزره اولورسه وارث حقيقى اولدر زيرا علمانك علمده خصوصا علوم ارثيه ده اشتراكارى اولمغله انبياء بنى اسرائيله مشابه اولديلر وقال الله تعالى (شهد الله انه لا اله الا هو والملائكة واولوا العلم قائما بالقسط لا اله الا هو العزيز الحكيم) وقال الله تعالى (وما يعلم تأويله الا الله والراسخون فى العلم يقولون آمنا به كل من عند ربنا وما يذكر الا اولوا الالباب) * پس حقيقتده علمده راسخ اولنلر وكل من عند الله دينلر موحدين محققين دركه اولوا الالباب انلرك شانكه صادقدر وعند التحقيق راسخون فى العلم اولان علماء بالله دن اولان اولياء اتقيادر ونوم العالم خير من عبادة الجاهل حديث شريفى دخى من حيث الحقيقة انلرك شاننده در * يعنى نوم عالم حقيقى آلهى غير حقيقى اولان عالم غير عاملك عبادتندن خيرايدر زيرا علمى ايله عامل اولميان من حيث المعنى جاهلدر وحضرت عيسى عليه السلام علوم مزبوره يه اشارت ايدوب بيورررلر يابنى اسرائيل لاتقولوا العلم فى السماء كل من يصعد اليه يأتى به ولا فى تخوم الارض كل من ينزل يأتى به ولا من وراء البحار كل من يعبر يأتى بل العلم مجبول فى قلوبكم مركوز فى نفوسكم تأدبوا بين يدى الله اداب الروحانيين وتخلقوا باخلاق الصديقين يظهر لكم العلم حتى يغطيكم ويغمركم وروى سعيد ابن المسيب عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنهما قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (ان من العلم كهيئة المكنون لا يعلمه الا اهل المعرفة بالله فاذا نطقوا به لم ينكره الا اهل العزة بالله * پس خلاصهٔ كلام وزبدهٔ مرام بودركه الله سبحانه وتعالى هو الظاهر وهو الباطندر * ايمدى ظاهر ظاهر ايله و باطن دخى باطن ايله معلوم اولور * پس علم ظاهر شطرينه منقسم اولور شطر اول قرآن عظيمك ظاهرندن مستفاد اولان علمدركه حدود شرعيه وعقائد اسلاميه يى متضمن اولوب علم مزبور يدن مشابه سنده در وشطر ثانى حواس ظاهره واعضاء وجوارح انسانيه دن اولان قوت سمع و بصر ولامسه وشامه وقواى سائره ايله

حاصله در * پس قوی واعضاء مذکوره دن هر بریسی ایله نشأهٔ انسانیه ایچون
برعلم حاصل در و بو مذکورات نشأهٔ انسانیه نك عمال ظاهره سی در که
(سنریهم آیاتنا فی الآفاق) وفق شریفنجه آفاق عالمده مبسوطه اولان آیات
ربانیه وعلوم سبحانیه یی اخذ و باطنه ایصال ایدر وعلم باطن دخی نوعنه منقسمدر
برنوعی بطون قرآنیه دن مستفاد واسرار آلهیه وحقایق غیبیه یی متضمن
اولان علملدر و برنوعی دخی حواس باطنه وقوای روحانیه که روح حیوانی وروح
خیالی وروح عقلی وروح فکری وروح قدسی و تجلیات ربانیه ایله مجلی اولان قلب
قائلی ایله حاصل اولورو بونلردخی نشأهٔ انسانیه نك عمال باطنه سیدر * پس
(وفی انفسهم) فحوای کریمی اوزره باطندن ونشأهٔ غیبیهٔ انسانیه دن وحقیقتدن
اخذ ونشأهٔ ظاهرهٔ عنصریه سنه ادخال ایدر و بالنسبة الی الظاهر علم
مذکور روح مثابه سنده در *پس روح بدنسز و بدن دخی روحسز قائم اولمدیغی
کبی علم باطن دخی علم ظاهر سز وعلم ظاهر علم باطنسز قائم اولمز بوتقدیرجه
(ان الله خلق آدم علی صورة الرحمن)حدیث شریفی ایله بیان بیوریلان نشأهٔ
انسانیه یه علملك اجتماعندن لازمدر که حتی ظاهری ظاهر و باطنی باطن ایله
مشاهده ایدوب بین الظاهر والباطن جمع ایله متصف اوله زیرا کمال انسانی
بونکله ظاهر اولور * اما ارباب ظاهردن بعضیسی کبی مجرد ظاهره
و باطنیلرك دخی بعضیسی کبی مجرد باطنه حصر اتمیه زیرا معلومی انجق علم
ظاهره حصر ایلین علم باطن ایله معلومی اولان شیدن محجوبلردر وکذلك معلومی
باطنه حصر ایدنلر دخی علم ظاهر ایله مدرك ومعلوم اولان شیدن محجبلردر
زیرا کمال وراثت محمدیه ظاهر ایله باطن بینی جمع اتمکله در * پس ظاهر و باطن
بینی جمع ایلین مرتبهٔ قاب قوسین ده اولان انسان کاملدر ومرتبهٔ علیهٔ مزبوره
قوس ظاهر و باطن وقوس وجوب وامکان وقوس حق وقوس خلقده جمع
اولان مرتبهٔ خلافتدر وانسان کامل بین القوسین حاق وسطده قائم وعلی
السویة طرفینه ناظر اولوب امر ظهور واظهار خلل کمالك وامکان ووجوب
بحرندن بریسی آخر اوزرینه بغی اتمامك ایچون برموجب (اعطی کل شیء خلقه)
بین بحری الوجوب والامکان برزخدر کما قال الله تعالی (مرج البحرین یلتقیان
بینهما برزخ لا یبغیان) اما انسان کامل مقام اکملیتده توجه ایدوب (وانفقوا
مما جعلکم مستخلفین فیه)فحوای کریمی اوزره علوم باطنه وظاهره دن انسانه
اعطا اولنان جمله اشیادن تجاوز ایدوب جمیع صور حسیه ونقوش عقلیه وغیبیه

ودقایق اسمائیهٔ وجوبیه وحقایق مظاهر امکانیه دن قلب مجلی ومرکی
وعزیمت کلیه ایله حضرت احدیته متوجه اولوب دل مصفاسنی تجلیٔ احدیة
الذاته مرآت تمام ومظهر کل ایتمکله مقام اوادنی یه نائل وقرب جوار حضرت
محمدیه یه واصل اولور ﴿ نظامی ﴾ سیر وجودش بلطافت رسید * درکمالش
بخلافت رسید * کشور اسماء آلهی کرفت * مملکت نامتناهی کرفت * یوم لا ینفع
مال ولا بنون الا من اتی الله بقلب سلیم) ﴿ حکیم سنائی ﴾ نیست از بهر آسمان
ازل * نردبان پایه به ز علم وعمل * علم سوی در اله برد * نه سوی ملك ومال وجاه
برد * علم با کار سود مند بود * علم بیکار پای بند بود * علم رانو شمر عمل ماده * دین
ودولت از ین دوشد زاده * تا تو در علم با عمل نرسی * عالمی فاضلی ولی نه کسی *
عالم علم عالمیست شکرف * نیست آن خطه خطهٔ خط وحرف * آنکه با خود
نبود هر کز یار * اوست از علم وعمر برخوردار * پس علمی ایله عامل اولان بومقوله
عالم عاملك جانیدر ودخی (موت العالم کموت العالم) انك ماصدق شانیدر قال
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم لعلی کرم الله وجهه (لان یهدی الله
بك رجلا خیر لك مما علیه تطلع الشمس) یعنی یا علی اکر حق سبحانه وتعالی
برمرد ه سنك وساطتکله هدایت ویره هر اول شی دن خیردر که آفتاب انك
اوزرینه طلوع ایلیه * یعنی زمین ومافیهادن اعلی دردیمك اولور * پس ای طالب
عاشق سن دخی برمرشد کاملدن تعلم علم حقیقی کسب ایدوب عمله سعی وکوشش قیل
وخرکوش عقل معادك تدبیری ایله نخجیران قوای ظاهره و باطنه یی نفس اماره
شیرندن خلاص ایلر وخاتم فضهٔ وجود فص یاقوته حرای قلبدن نیی کدورات
کثرات ماسوا ایدوب وحکاك جذبات آلهیه نك دست محبته تسلیم ایلیوب
معارف ربانیه وتوحید ذاته متعلقه اولان علوم لدنی یه ایله منتقش ایلیه سنکه
صاحب خاتم سلیمانی اولوب عالم ملك وملکوت ومافیهایی قبضهٔ تسخیر ودست
تصرفکده بوله سن زیرا علم شریف برمهر سلیمانیدر که ﴿ مثنوی ﴾ آدمی
رار بن هنر بیچاره کشت * آدمی به بوهنر جهتندن بیچاره اولدی ﴿ مثنوی ﴾
خلق دریاها وخلق کوه ودشت * در یارك وکوه وصحرالرك خلقی * یعنی
انسان علم ایله برو بحرك مخلوقاتنه غالب وعزیز اولوب وحوش وطیور مغلوب
وزبونی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ زو پلنك وشیر ترسان همچو موش * شیر و پلنك
انساندن فاره وار خوف وهراس ایدیجیدر ﴿ مثنوی ﴾ زونهنك بحر در صفرا
وجوش * نهنك دریا انسان خوفندن صفرا وجوشده در صفرا وجوش

بو محلده درون نهنك مضطرب ومتألم اولوب و بولانوب قينامقدن عبارتدر
نهنك تمساح ود كزمالكنه دير لر ﴿مثنوى﴾ ذو پری ودیو ساحلها كرفت *
خوف انساندن ديو و پری ساحلارده وطن طوتدى وطن كرفت تقديری
اوزره معنى و برلدى ﴿مثنوى﴾ هر یکی درجای پنهان جا كرفت * هر بريسى
جاى پنهانده مقر طوتدى * الحاصل كرچه خوفلرندن هر برى پنهان اولدى
ولكن (ان الشيطان للانسان عدو مبين) فحوای كريمى اوزره عداوتلرى
زائل اوليوب جبلتلرنده مركوز اولمغله وجودلرى پنهان وعداوتلرى مبين
وعياندر * ايمدى غافل مباش كه ﴿مثنوى﴾ آدمى رادشمن پنهان بسيست *
آدمينك دشمنى فتى چوقدر پس غفلت اوزره اوليوب ﴿مثنوى﴾ آدمىء باحذر
عاقل كسيست * حذر وتداركله اولان آدمى عاقل كسنه در فاذا كان كذلك
جن وانسدن ونفس وحواسدن قلبه وسوسه وبرن وسواس خناسدن
حق سبحانه وتعالى به على كل حال استعاذه لازمدرز برا ﴿مثنوى﴾ خلق
پنهان رشتشان وخوبشان * اكر آفاقده اولان مخلوقك نيك وبدلرى ونفع
وضررلرى واكر انفسده خلق اولنان اخلاق سيئه وحسنه نك سودوزيانى
﴿مثنوى﴾ مى زند بردل بهردم كوپشان * انلرك كوپ وتأثيرى هردمده
قلب اوزرينه اورر * يعنى وساوس شيطانيه وخواطر نفسانيه قلبه افكار
رديه الفاسيله اخلاق سيئه اظهارندن منفك اولمزلر والهامات ملائكه وخواطر
رحمانيه دخى كذلك قلبه اذكار وافكار الهى واعراض عن المناهى وحب ربانى
القاسيله اخلاق حسنه وعبادات خالصه واعمال صالحه اظهارندن خالى
اولمزلر (روى ابن مسعود رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم (ان للشيطان لمة وللملك لمة بابن آدم فاما لمة الشيطان فايعاد بالشر وتكذيب
بالحق واما لمة الملك فايعاد بالخير وتصديق بالحق فمن وجد ذلك فليحمد الله ومن
وجد الاخرى فليتعوذ بالله) صدق حبيب الله وصدق رسول الله وقال القاشانى
قدس سره فى شرحه للتائية والعقل الاول ملك مقرب وكله الله بالدعوة
اليه ويهدى القلب الى افق الروح والعقل الثانى ملك وكله الله بالدعوة الى عالم
الصورة لتعميره فصار لبعده عن الحضرة ودعوته الى اكل شجر الطبيعة
شيطانا * پس حق سبحانه وتعالينك آفاقى وانفسى ونورى ونارى مخلوقات
خفيه سى واردر وانلركه نور يلردر انسانه دوستدر وانلر كه نار يلردر دشمندر
كرچه نظر حسى ايله كورلمز لكن افعال واقوال وابدانده اثرلرى ظاهردر

و مثال بودر که ﴿ مثنوی ﴾ بهر غسل اردر روی درجو بیار ❊ مثلا فچان غسل ایچون برا برماغه کیره‌سن ﴿ مثنوی ﴾ ور تو آسیبی زند در آب خار ❊ آب دبنده اولان خارسکا راسیب والم ویرر ﴿ مثنوی ﴾ کرچه پنهان خاردر آبست پست ❊ اکرچه وجود خار درون آبده پست و پنهاندر ﴿ مثنوی ﴾ چونکه درنومی خلد دانی که هست ❊ چونکه آب ایچنده مخفی اولان خار سکا باته معلومك اولور که درون آبده خار وارایمش * پس شول کسنه که ظاهر بنی زینت شرعله تزیین ایدوب مجرد انکله اصلاح نفس ایتدم قیاس ایلسه همان ایچنده خار مخفی اولان آبه بکزر که قلبنه همزات شیطانیه دن برشی داخل اولدقده مکمن هوای نفسده اولان صفات ردیه وحب دنیا وشهوات طبیعیه‌سی حرکت ایدوب پای قلبه بار وشول کسنه لرك که میلی جانب اعلایه در اتفاقا بحسب البشریه کندوسندن برفعل ناشایسته ظهوره کله فی الحال الهامات ملائکه وتمیزات عقلیه ایله انواع ندامت ونفسی ملامت ایدوب توبه واستغفاره ملازمت ایدر * پس قلوب مؤمنینه همزات شیطانیه والهامات ملکیه اولمقدن خالی اولمزلکم حضرت مولانا بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ خارخار وحیها ووسوسه ❊ قلبده واقع اولان وحی ووسوسه لرك خلجان واضطرابی ﴿ مثنوی ﴾ ای هزاران کس بودنی یك کسه ❊ یالکز برکسنه دن دکل هزاران کسنه دن اولور * یعنی قلبه واقع اولان القاآت ملکیه والهامات ملائکه اکر خارجدن واکر مملکت وجودکده مانند ملائکه اولان اخلاق حسنه وقوای روحانیه‌نك نیجه یکندن واقع اولور یالکز بردن دکل کذلك اکر آفاقی واکر انفسی همزات شیطانیه واغوا آت نفسانیه یالکز برشیطان ویاخود برخاطره دن ظهور ایتمز بلکه نیجه بیك ابالیس آفاقی وانفسیدن نیجه وسوسه‌لر اولنور و بو احوال دخی برکسنه‌یه مخصوص دکل بلکه جمیع ناسه واقع اولور بهر حال هر کس بو ابتلاآت ایله ممتحن ودنیا دخی دار امتحاندر * ایدی ای طالب طریق هدایت ﴿ مثنوی ﴾ باش تا حسهای تو مبدل شود ❊ انبیا واولیانك ذوقندن ذوق وحال حاصل ایله که حتی سنك ظاهری اولان حسلرك باطنه تبدیل واخلاق ذمیمه خصائل حمیده‌یه مبدل اوله ﴿ مثنوی ﴾ تا بدینی شان ومشکل حل شود ❊ حتی سن دخی انبیا ذوقندن ذوق واولیاده فروزان اولان شمع وچراغ محمدیدن فتیله قلبی اشعال و پرشوق ایلدکسه الهامات ملائکه وخواطر رحمانیه ایله تسویلات شیطانیه وخواطر نفسانیه ودنیا و یه نك بیننی فرق وتمییز ایدوب ومشکل

قاليوب حل اولور و ياخود اكرسن جن وملائكه وجودنه انكار ايدرسك برقاچ كون صبر ايله كه اكر اضطرارى واكر اختيارى موت اصابت ايتدكده عين يقين ايله بوذكر اولنان احوال سكا منكشف اولوب مشكل قالمز حل اولور كما قال الله تعالى (وكشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد) امانه فائده اول زمانده اولان ايمان ايمان يأسدر مادامكه موت اضطرار يدن اول ايمان بالغيب ايتميه سن ايمانك مقبول اولمز * ايمدى بنم جانم انبيا و اوليا و كتاب كريم سبحانى خبر ويرديكى جميع خصوصه ايمان بالغيب ايله والا صكره واقع اولان ندامت وتأسفك ذره مقدارى نفعى اولمز * پس نظر ايدوب كوركم ﴿مثنوى﴾ تا سخنهاى كيان رد كرده * تا كيملرك سوزلرينى رد ايلمش سن ﴿مثنوى﴾ تاكيا نرا سرور خود كرده * تا كيملرى كندوكه سرور ايلمش سن * يعنى الهامات ملائكه وتسويلات شيطانيه دن كيمى قبول وكيمى رد ايلمش وقنغيسنك تابعى اولمش سن كندو حالنه متفطن اول وانى اخلافندن وقلبك قنغى جانبه ميلى زياده اولديغندن تحقيق ايدوب واقع حاله مطلع اول حضرت مولانا قدس سره اصلا ورأسا ملائكه وجنك وجودينى انكار ايدن فلاسفه دن بعضنه وقدريه وزنادقه يه تقريع ايدوب الزام اراده ايتمشلردر * زيرا طوائف مزبوره نك بعضى وزنادقه عموم اوزره ملائكه وجنك خارجده وجودى يوقدر ديرلر وافاقه اقرار ايدوب تأويلاتلر يني انفس اعتبار يله ايتمزلر بلكه مجرد افاقى انكار ايدوب فقط تأويلى اختيار ايدرلر * پس بوفرقه تيه غوايتده هالكين ودشت ضلالتده ضالين در اما ملائكه نك حقيقتلرنده اختلاف اولنمشدر تفسير بيضاويده بووجهله مسطوردركه واختلف العقلاء فى حقيقتهم بعد اتفاقهم على انها ذوات موجودة قائمة بانفسها فذهب اكثر المتكلمين الى انها اجسام لطيفة قادرة على التشكل باشكال مختلفة مستدلين بان الرسل كانوا يرونهم كذلك وقالت طائفة من النصارى هى النفوس الفاضلة البشرية المفارقة للابدان وزعم الحكماء انها جواهر مجردة مخالفة للنفوس الناطقة * يعنى حكما ملائكه جواهر مجرده در تدبير وتصرف تعلقيله اجسامه تعلق ايتمز ديرلر كذلك وجود جنده دخى اختلاف اولنوب كيرو تفسير بيضاويده بووجهله مسطوردركه والجن اجسام عاقلة خفية تغلب عليهم النارية والهوائية وقيل نوع من الارواح المجردة وقيل نفوس مفارقة عن ابدانها واصفها نيده دخى بووجهله مسطوردركه واكثر المتكلمين لما انكروا الجواهر المجردة قالوا الملائكة والجن

مطلب فى الملائكة ونفس الجن

والشياطين اجسام لطيفة قادرة على التشكل باشكال مختلفة واوائل المعتزلة انكروها لانها ان كانت لطيفة وجب ان لاتكون قوية على شيء من الافعال وان تفسد تراكيبها بادنى سبب وان كانت كثيفة وجب ان نشاهدها والالامكن ان تكون بحضرتنا جبال ولا نراها اجيب بانه لم لايجوز ان يكون لطيفة بمعنى عدم اللون لابمعنى رقة القوام واثن سلم انها كثيفة لكن لانسلم انه يجب ان نراها لان رؤية الكثيف عند الحضور غير واجب (ونقل عن المعتزلة انهم قالوا ان الملائكة والجن والشياطين متجسدون فى النوع ومختلفون باختلاف افعالهم اما الذين لايفعلون الا الخير فهم الملائكة واما الذين لايفعلون الا الشر فهم الشياطين واما الذين يفعلون تارة الشر وتارة الخير فهم الجن ولذلك عد ابليس تارة فى الملائكة وتارة فى الجن انتهى كلامه) وبحر زخار حقايق شيخ محى الدين عربى رضى الله عنه فص الياسيه ده بيوررلركه الوهم هو السلطان الاعظم فى هذه الصورة الكاملة الانسانية وبه جاءت الشرايع المنزلة فشبهت ونزهت شبهت فى التنزيه بالوهم ونزهت فى التشبيه بالعقل وارباب تأويلدن بعضيسى دخى ديرلركه ابليس قوت واهمه در وملائكه آدمه سجده ايلدى وابليس سجده ايتمدى ديمكدن مراد بودركه جميع قواى انسانيه نفس ناطقه يه منقادلردر اما قوت واهمه منقاد دكلدر ديمكدر اكر بو قوله ذاهب اولنلر ظاهر معناى آيت كريمه يه وملائكه وجن آفاقى يه اعتقاد تام ايدوب بعده (سنريهم آياتنا فى الآفاق وفى انفسهم) نص كريمنك فحواسنجه انفس اعتباريله تأويل وتطبيق ايدرلر ايسه مقبولدر والا العياذ بالله زنادقه وملاحده نك قول من بقلرى اولور فافهم جدا (وبعضيلر دخى ديرلركه ملك كاشف وشيطان ساتردر و(بعضيلر دخى اكر ملك واكر شيطان سببدر* پس سبب كشف ملك وسبب ستر شيطاندر وسبب خير ملك وسبب شر شيطاندر وسبب رحمت ملك وملك رحمتدر وسبب عذاب شيطان وشيطان عذابدر* پس هر قنغيسى كم سنى افعال ناشايسته دن منع ايدوب افعال مرضيه يه دعوت ودلالت ايدرسه ملكدر وهر قنغيسى كم بدكارلغه دعوت ونيكوكارلقدن منع ايدرسه شيطاندر زبدة العارفين عمدة الواصلين عزيز بن محمد النسفى بيوررلركه شهر نسفده ايكن بر كيجه رؤياده حضرت شمس ضحى وبدر دجى خاتم الانبيا محمد المصطفى عليه من صلوات الله الاوفاك جمال فرخنده فاليله نورچشم باطنم پرنور اولوب بكا بيورديلركه اى نسفى اعوذ خوان اولان ديوى ولاحول خوان اولان شيطانى بيلورميسن

بیلمزم یا حبیب الله دیدم یوردیلرکه فلان کسنه دیو اعوذ خوان وفلان دخی
شیطان لاحول خواندر ای نفسنی انلردن احتراز ایلیه سن * پس ایکیسی
دخی معلوم اولوب من بعد انلر ایله صحبتی ترك ایلدم عزیزنسنی یوررلرکه
بو فقیرك قتنده اکرعالم علوی واکرعالم سفلینك کارکانی جملهٔ ملائکه درهربرینك
علمی ومقامی معلومدر کما قال الله تعالی (ومامنا الاله مقام معلوم) *پس انلرك
علمی زیاده ونقصان ونوع دیکر اولمز وهر بری کندی عملنه مشغولدر وذکر
اولنان علم وعملك هر بری انلرده ذاتی وذاتلریله همراه درهیچ بریسی قادر
اولمزکه اول عملی ایتمیه لر و یاخود خلافن اشلیه لر کقوله تعالی (لایعصون الله
ماامرهم ویفعلون مایؤمرون) وعمر بن الفارض قدس الله روحه قصیده
تائیه سنده یوررلرکه ﴿نظم﴾ وتلحظ اشباحا ترااى بانفس *مجردة فی ارضها
مستجنة تباین انس الانس صورة لبسها* اوحشتها والجن غیرانیسة *
یعنی اول خیال باز اشخاص وصوری که پس پرده دن کوسترسن انی کوررسن
یعنی صور جنیانك کندولرینك نفوس مجرده لریله که بزم بصرمز ایله مدرك
اولان ماده دن مجرده در وانلرك نفوسنك محل کینونتی بر زمینده درکه بزم
نظر یمزدن مستوردر وشول صورتلرکه نفوس جنیان انی تلبس ایتمشدر
سنك اوزرکه بروحشت وخست ایله ظاهر اولور که وحشتمز بوره جنلرك همراهی
اولوب بروجهله مباین ومخالف انسیدرکه صورت آدمیانده موجوده در
زیرا جنیان ایله آدمیان بیننده عدم مناسبت اولمغله کندولری وصورتلری
انیس آدمی اولمز * پس مذهب اغلب محققان اولدرکه آدم علیه السلام
ابوالبشر واصل صورت انسانی اولدیغی کبی ابلیس دخی جنیلرك اصل
و پدر پدر وابلیس علیه اللعنه انسانك دشمنیدر وحکم هدایت اولاد آدمك
عمومنه شامل اولدیغی کبی حکم کفر وغوایت دخی ابلیس علیه اللعنه نك عقبنه
عام دکلدر زیرا آدمیانك بعضیسی کافر وجنیانك دخی بعضیسی مؤمن اولوب
انبیاء علیهم السلامه ایمان کتوردیلر کما قال الله تعالی (قل اوحی الی انه استمع نفر
من الجن فقالوا انا سمعنا قرآنا عجبا یهدی الی الرشد فآمنا به ولن نشرك بربنا
احدا) ایمدی معلوم اوله که بحکم (خلق الانسان من صلصال کالفخار وخلق
الجان من مارج من نار) خلقت آدم آب وخاك وبنیهٔ ابلیس آتش وهوادن اولوب
آب وخاك ایسه ظهورده وتصورده صورت اتم واکملدر * پس لاجرم صورت
آدمیان صورت وخلقت جنیاندن اتم واکمل اولوب جنیلرك صورتی کالده

آدمدن ادنی وصورت حشرات و بهایمدن اعلی در *فلهذا جنیان کندیلرك
نفوسنده موجوده اولان بعض قوی واسطه‌سیله بنی آدمدن بریسنه ظاهر
اولسه‌لر من حیث اصلهم خلقهم صور محسوسه ایله کمال ظهوری قبولده
نقصانلری اولمغله غالبا صور موحشه ایله باهره اولورلر بودخی معلوم اوله که
(اهبطوا منها جمیعا) نص کریمنك خطابنده عالم دنیایه نزول ایتمکده جن دخی
مشترك اولوب اصل وخلقت جنیان ایسه حکم بطون انلرك اوزرینه غالب
اولمق ایدی * پس لاجرم ملکوت آسماندن ملکوت زمین ودنیایه انلرك نقللری
وطن غیبیده مقدر اولوب منزل ومقاملری دنیاده غیبی و بطونی اولدی اما
برغیب و بطون که بین الدنیا والآخرة واقع اولان غیب و بطون و برزخیدن
ادنادر * فلهذا احوال برزخ انلردن دخی مستور درو بزم منزل ومقاممز
ظاهر وانلرك منزل ومقاملری بزه نسبت غیب اولمغله بز انلری کورمزز *زیرا
صورت هوا وحقیقت صورت آتش بزه نسبت ایله غائبدر نشأۀ جن ایسه
آتش وهوادن اولوب لابد بزم نظر ظاهر یمزدن غائبلردر وحق سبحانه وتعالینك
حکمت عظیمه ونعمت جلیله سی در که جن بزم نظر یمزدن غائب و بز انلره ظاهر
ایکن مادامکه جمیع اعیانك مالکی وجمله مکوناتك خالقی اول قادر وقیومك امری
اولمیه علی العموم جنیان بزم صور ظاهره مزه برضرر وکزنده قادر اوله مزلرحتی
او یمزك قپوسن بندایتسه‌ك وصو قابنك اغزنی آچق قوماسق انلر چوزوب
آچمغه قادر اولمزلر حاصل کلام نفوس وصور جن حسنده وانسده وبهجتده
وروح وراحتده بزه ملتبس اولدیغمز صورتدن وموادن مجرده در لکن بعضیلری
بزم حسمزه مناسب اولان صورت اظهار ایتمك استدکارنده حسن صورتده
صورت انسانیدن کثیر صورتده آب وآتش میاننده ظاهر اولورلر * پس رأی
دخی جن مز بور پس پرده دن ظاهر اولدیغی صورت خیالی ایله آشکاره کوروب
مستوحش اولور وصورت مزبوره جنك فعلی اولوب فی نفسها کماهو فی نفس
الامر اول صورت حقیقت دکلدر و بو تفصیلدن مراد ملائکه وجنك وجودنی
انکار الحاد وزندقه اولوب ومشرب فلاسفه دن بعض کم کشتدلرك اتباعندن
نهی ایدوب طریق انبیا واولیایه تبعیت ایتمك ایچون مؤمن صادقلری ترغیبدر

﴾ بازطلبیدن نخجیران ازخرکوش سراندیشه اورا ﴿

کیرو نخجیران خرکوشدن انك اندیشه سنك سرنی طلب ایتدکلرینك بیاننده در

﴿ مثنوی ﴾ بعد ازان کفتند کای خرکوش چست ❊ بعده طائفهٔ نخجیران ایتدیلر ای چست وچالاك اولان خرکوش پرهوش ﴿ مثنوی ﴾ درمیان آر آنکه درادراك تست ❊ اورتایه کتور اول نسنه یی که سنك فکر وادراك وعقل دراککده در ﴿ مثنوی ﴾ ای که باشیری تودرپیچیدهٔ ❊ ای خرکوش برشیره صارلمش سن یعنی انکله خصومت ومقابله یه قصد ایتمش سن ﴿ مثنوی ﴾ بازکورایی که اندیشیدهٔ ❊ آشکاره سویله شول رأی وتدبیری که فکر وخاطره ایلمش سن یعنی فکروخاطره که بزدخی واصل و بو بابده مشاوره یه داخل اوله لم زیراکه ﴿ مثنوی ﴾ مشورت ادراك وهشیاری دهد ❊ مستشیره مشورت ادراك وهشیارلق ویرر ﴿ مثنوی ﴾ عقلها مر عقل رایاری دهد ❊ عقللر برعقله قوت ویرر ومعین ویاری اولور کما قال بعض الحکماء ینتظم العقل من انواع الکلام ودخی حکما دیمشلر که مشورت عقلی زیاده ایلك ونادانلقدن ال چکمکدر باخصوص ﴿ مثنوی ﴾ کفت پیغامبر بکن ای رای زن ❊ حبیب ذوالمنن بیورد بلر که ای رای وتدبیر ایدیجی مشورت (کالمستشار مؤتمن) مشورت ایله که (المستشار مؤتمن) در بوحدیث شریفی مسلم و بخاریده ترمذی ابوهریره دن ونسائی ام سلمه دن روایت ایدرلر که قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (المستشار مؤتمن) یعنی مشورت طلب اولنان کسنه امین قلنمشدر زیرا برکسنه برکارده برکسنك رأیینی طلب ایلسه استشار فلان فی الامر من فلان دیرلر الحاصل برکاره عزیمت اولندقده استشاره لازمدر باخصوص ای خرکوش سنك قصدك شیرایله پیچیده اولمقدر ❊ پس استشاره جمله دن زیاده سکا لازم کلمشدر ❊ ایمدی ای خرکوش امر مز بورده بزی کندیکه مستشار ایدوب رأی وتدبیرکده خطا ایتمامك ایچون بهرحال مشاوره ایله دیدیلر

﴿ منع کردن خرکوش ازراز ایشان ﴾

❊ آخرکوش نخجیرانی رازنهانی عیان وآشکاره ایلمك طلب ایتدکلرندن منع ایلدیکیدر ﴿ مثنوی ﴾ کفت هر رازی نشاید باز کفت ❊ خرکوش ایتدی هرراز واسراری آشکاره سویلمك مناسب ولایق دکلدر زیراکه ﴿ مثنوی ﴾ جفت طاق آید کهی که طاق جفت ❊ کاهی چفت تك وتك دیدوکك چفت کلور ❊ پس امور آتیه نك تحقق ووقوعی معلوم اولمدقجه قبل الوقوع بطریق الاخبار والاستشاره انی ظاهر وآشکاره ایتمك عندذوی العقول مقبول دکلدر باخصوص حکمادن قس بن سعده فرزندنه ایلدیکی وصیتده بودخی مذکوردرکه ❊ ولاتشاورن مشغولا وان کان حازما لبیبا ولاخائفا

وان كان فهيماً عليماً ولا تستودعن دمك احداً وان قربت قرابته فانك اذا فعلت ذلك لم تزل وجلاً وكان المستودع بالخيار في الوفاء والغدر) ايمدى مرد كامل اوليان مشاوره يه سزاوار اولمازو هر تدبيردخي موافق تقديراولماز صدكلمهٔ علي دندر كه (رب امل خائب * رب رجاء يؤدي الى الحرمان * ورب ربح يؤدي الى الخسران) بيورلمشدر * پس كشف ضميردن ايسه حفظ اسرار ايلمك اولى در وهر كسي دوست قياسيله كوكلده اولاني اسانه كتورمك روا دكلدر * خصوصاً امام علي ابن ابي طالب رضي الله عنه اظهار اسراردن دخي نهي ايدوب بيوررلر كه ﴿ نظم ﴾ فلا تفش بسرك الا اليك * فان لكل نصيح نصيحا * فاني رأيت غواة الرجال * لايتركون اديما صحيحا) ايمدى اي مخبران كشف اسرارده مضرات كثيره واردر مثلا ﴿ مثنوي ﴾ از صفا كردم زني با آينه * اكر صفادن مرآته دم اوراسن ﴿ مثنوي ﴾ تيره كرددزود باما آينه * على الفور آينه بزه تيره ومكدر اولور * بو بيت شريفده مشبه محذوف ومشبه به مذكوردر كه مشبه به آينه ومشبه حصول مراده اولان اسباب وصول هرنه ايسه اولدر وتيره كئ مرآت اسباب وجه مرادي نماينده اولمايوب عدم قابليتي اولمقدن كنايه در * پس صمت وسكوتك فوائدينه متفطن اوليان وحبس نفس قلميانلر محضا صفادن اوتري مرآت اسباب مرامه نفس اوروب سوز سويلسك مرآت من بوره مكدر اولوب رخسار مراد رونما اولماز (كما قيل لاتفش سرك اوزيرك فان لكل وزير وزيرا ﴿ رباعي ﴾ اي دوست مكو سردل خويش بكس * آينهٔ دل تيره مكردان بنفس * چون غنچه زبان خويشتن كش بدهان * تا چند كني هرزه درايي چو جرس * پس اي وصول مرادك حصولنه طالب اولان كسنه ﴿ مثنوي ﴾ دربيان اين سه كم جنبان لبت * بواوچ نسنه نك بياننده لبكي ازدبرت بلكه هركز سويلمه ﴿ مثنوي ﴾ از ذهاب وز ذهب وز مذهبت * ذهابكدن وذهبكدن ومذهبكدن يعني (استر ذهبك وذهابك ومذهبك) حديث شريفيله عامل اول زيرا اذاتم العقل نقص الكلام بيورلمشدر ﴿ مثنوي ﴾ كين سه رابسيار خصمست وعدو * زيراكه بواوچك خصم وعدوسي بسياردر ﴿ مثنوي ﴾ دركمينت ايستد چون داند او * چونكه خصم وعدو ذهاب وذهب ومذهبكي بيله كين فرصتكده مكين اولوب طورور * وسنك ضرر كه مترقب اولور حقا بودر كه زمانه ده هر كمي دوست قياسيله كشف راز ايلسك لابد ضرر ين چكمامك اولماز آه كم زباني موافق ونهادي منافق احباب صورتنده

اعدا وصادق صورتنده كاذبلردن حق سبحانه وتعالى عبادنى حفظ ايليه ولساندن كشف اسرار اولمقدن خالص القلب اولان مظلوملرى صاقليه نته كيم امام على كرم الله وجهه ظاهرى باطننه مطابق اولميان كسنه لردن شكايت ايدوب بيوررلركه ﴿ نظم ﴾ هذا زمان ليس اخوانه * ياايها المرء باخوان * اخوانه كلهم ظالم * لهم لسانان ووجهان * يلقاك بالبشر وفى قلبه * داء يوانسه بكتمان * حتى اذا ماغبت عن عينيه * رماك بالزور والبهتان * هذا زمان هكذا اهله * بالود لايصدقك شأن * ياايها الفرد كن مفردا * دهرك لاتأنس بانسان * ايمدى اى جان پدر وجكر پارهٔ مادر زنهار كتم اسرار ايلمكه سعى وكوشش قيل وهيچ فردك تملقنه فريفته اولمه شويلمكه بو نصيحت ايله عامل اولميوب ﴿ مثنوى ﴾ وربكويى بايكى دوالوداع * اكر برايكى كسنه يه رازكى سويليه سن اول راز واسراركه الوداع قيلمكه عالمه فاش اولمق مقرردر زيرا ﴿ مثنوى ﴾ كل سر جاوز الاثنين شاع * هر سر كه ايكى كسنه يى تجاوز ايلدى اول سر شايع اولدى اثنين دن مراد كرك شفتين وكرك خارجده ايكى كسنه اولسون شويله كه ايكى يى متجاوز اوله بهر حال شايع اولور اماسندن غيرى ايكى مراد كل بلكه سنكله ايكى اولمقدر ﴿ سجعه ﴾ اى بزبان نكته كذار آمده * وى بسخن نادره كار آمده * نقطهٔ نطقست ترا بر زبان * كشته ازان نقطه زبانت زيان * كركنى ان نطقه ازين حرف حك * برخط حكم تو نهد سرفلك * غنچه كه نبود بدهانش زبان * لعل وزرش بين كره اندر ميان * سوسن رعنا كه زبان آورست * كيسه تهى مانده زلعل وزرست * منطق طوطى خطر جان اوست * قفل نه كابهٔ احزان اوست * كرچه سخن خاصيت زنده كيست * موجب صد كونه پراكنده كيست * برسخن بيهده كم شو دلير * تاكه ازان پايه نيفتى بزير * پس لاجرم ستر اسرار لازمدر وياخود اغياردن احتياط واحتراز كركدر وبالجمله احباب صادقه يه دخى كشف اسرار اولدقده بطريق التمثيل والكنايه اولوب تصريح اولمامق كركدر مثلا ﴿ مثنوى ﴾ كردوسه پرنده رابندى بهم * اكر ايكى اوچ مرغ پرنده يى بر برينه بند ايدسك ﴿ مثنوى ﴾ برزمين مانند محبوس ازالم * المدن بر اوزرنده محبوس قالورلر وپروازه قادر اولمزلر * پس حبسدن خلاص ورها بولمق ايچون ﴿ مثنوى ﴾ مشورت دارند سر پوشيده خوب * سر پوشيده وخوب مشورت طوترلر * يعنى لسان حال وبعض حركات وسكنات ايله ظاهرى مخفى مشورت مصلحتنه ايدرلر

بروجهله مشـورت كه ﴿ مثنوى ﴾ دركنايت باغلاط افكن مشوب ﴿ظـاهر حالنه نظر ايدنلره كنايت ايلمكده مختلط ومشوب وغلاط افكن اولور حاصل كلام مقصود ومرام نه ايدوكى ظاهرندن بركسه معلوم اولمز مثلا برقاج مرغ پرنده صيد اولنوب بر يره بند اولسه بالكنايه مشـاوره لرى بو اسلوب اوزره اولور كه كاه حركات ايدوب بر بر يله قناد اوررلر وانكله خلاص ممكن اولمديغن بيلوب بالآخره سكوت وسكونتى اولى كوروب حركتدن كسـنه اولورلر *پس طيورك عدم حركت وسكوننه ناظر اولان اول طيورزمين ايله الفت ايلدى قياسيله بندلر ينى كشاده ايتدكده جمله پران اولوب على الاتفاق بندن خلاص اولورلر و بونك تتمه سنى حضرت مولانا قدس سره بونك سياقنده واقع اولان طوطى حكايه سنده تفصـيل بيوررلر * ايمدى عاقله لازمدر كه لسـان حال طيوردن حصه مند اولوب كشف راز ومشورت دخى ايدرسه بطريق الكنايه والمغالطه مكالمه ايليه ﴿ بيت ﴾ لب چو كشـايى كروهوش باش * ورنه زبان دركش وخاموش باش * باخصوص وجه مشروح اوزره اولان مشـاوره سنت در زيرا ﴿ مثنوى ﴾ مشورت كردى پيمبر بسته سر ﴿ حضرت رسول عليه السلام اصحاب رضى الله عنهم ايله مستور و بسته سر مشـورت ايلردى ﴿ مثنوى ﴾ كفته ايشـانش جواب و بى خبر ﴿ اصحابه جوابى ديمش ومنافقلر وخارجده اولنلر امر مشاوره دن خبردار دكل وظاهر كلامدن دخى نسنه فهم ايتمزلر ايدى اكا بناء كه ﴿ مثنوى ﴾ درمثالى بسته كفتى راى را ﴿ حضرت فخر عالم صلى الله تعالى عليه وسلم مشاوره مراد بيورسه لر دأب شريفلرى بو ايديكه رآى شريفلرين بعض مثاله تقييد ايدوب سويلردى ﴿ مثنوى ﴾ تانداند خصم ازسر پاى را ﴿ تاكم خصم اول كلامك سرو پاينى بر بردن فرق ايتميه ومشـاوره نك اوزر ينه دربيليه ﴿ مثنوى ﴾ اوجواب خو يش بكرفتى ازو ﴿ حضرت فخر كائنات عليه اكمل التحيات كندو جواب شريفنى طوتردى يعنى حفظ بيوررلردى ﴿ مثنوى ﴾ وزسؤالش مى نبردى غير بو ﴿ وحضرت رسول عليه السلامك سؤالندن واصحابه بيورديغى كلامندن غيريلر ودينى محمديدن آريلرشمۂ واحده استشمام ايتمزلردى وحين مشاوره ده بركسنه اولسه ذوالوجهين برحديث بيوررلر ايدى كه اصحاب رضى الله عنهم سر حديث شريفه تحصيل اطلاع ايدوب منافقين فهم وادراك ايلمزدى (مثلا خمروا آنيتكم واوكوا اسـقيتكم واغلقوا ابوابكم) حديث شريفندن مفهوم مرادى فهم ايدوب آنيۀ قلبلرين تخميرواسقيۀ مقاللرين ايكا

وابواب افواهی اغلاق ایدوب سکوتی کندولره شعار قیلورلردی ونامحرملر سر حدیثی فهم ایتمیوب انجق معنای ظاهرینه حمل ایدرلردی * روضة الاخبارده مسطوردر که * خاتم الانبیا سلطان الاولیا حضرت محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفی هجرهٔ نبویه نك سکزنجی سنه سنك اول ماه رمضاننده جانب مکه یه عزیمت وفتحنه نیت بیوردقده حضرت عائشهٔ صدیقه رضی الله عنهایه خفیة بنم اسباب سفرم مهیا ایله دیو بیوردیلر *پس حضرت ابی بکر الصدیق عائشهٔ صدیقه یی حضرتك مهمات سفریله تقید ایتدیکن کورمکله یا عائشه نبی علیه السلام غزایه می کیدر دیو سؤال ایدوب حضرت عائشه واقفه دکلم دیو جواب ویردی زیرا نه جانبه توجه ایده جکلری معلومی دکل ایدی حضرت ابی بکر الصدیق سؤالده مبالغه ایدوب اکر حضرت رسول علیه السلامك غزایه عزیمتی وار ایسه یا عائشه بیان ایله که بن دخی اسباب سفر ایله تقید ایده یم دیوب بو مکالمه ده ایکن حضرت رسول علیه السلام سعادت خانه سنه کلوب * پس ابو بکر الصدیق حضور سعادت موفور رسوله بوز سوروب یا رسول الله سفر داعیه سببی اولدی دیو سؤال ایتدکده نعم دیو بیوروب قریش اوزرینه می دیو سؤال ایلدکده بلی ولکن بو رازی کمسنه یه سو یلمه درونکده مخفی طوت دیوب (اللهم خذ علی ابصارهم فلا یرونی الابغتة) دیو دعا ایلدی * وسائر اصحاب رضی الله عنهم طرف رسول علیه السلامدن اسباب سفری مهیا ایتمك بابنده قیام کوسترملر ایچون مأمور اولوب هر بری اسباب سفره اشتغال کوستروب لکن نه جانبه عزیمت اولنه جقدر جزما بیلمزلردی حتی سید عالم صلی الله علیه وسلم طرق مدینهٔ حفظ ایتدروب جانب مکه یه کمسنه کتمامك وکیدن وار ایسه اله کتورلمك ایچون ضبط بیورمشلر ایدی وابو قتادهٔ انصاری سکز یوز نفر اصحاب رضی الله عنهم ایله قبیلهٔ اضم اوزرینه ارسال بیوردیلر که عوام ناس اول تصورده اوله لر که حضرت فخر کائنات صلی الله تعالی علیه وسلم اضم قبیله سنك اوزرینه نیت وعزیمت ایلمش اوله * پس حضرت رسول علیه السلام عسکر اسلام ایله مدینه دن جانب مکه یه نهضت بیوردقلری اضم قبیله سنه کیدنلرك مسموعلری اولدقده عقب رسوله روان وسقیا نام منزلده سرور کائنك خدمت شریفلریله مشرف اولدیلر الحاصل مشاوره بابنده اولان سنت نبویه وجه مشروح اوزره در سندخی اکا کوره عمل ایلیه سن

﴿ قصهٔ مکر خرکوش ﴾

مکر خرکوشك قصه سی بیاننده در حاصل کلام خرکوش طائفهٔ نخجیرانه کشف اسرارك انواع مضراتنی بیان ایدوب وخاطره سنی هیچ فرده اچیوب تدبیره تقید ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ ساعتی تأخیر کرداندر شدن * خرکوش جانب شیره کتمکده علی خلاف العاده برساعت تأخیر وتراخی ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازان شد پیش شیر پنجه زن * اندن صکره شیر پنجه زنك اوکنه کیتدی * پس بونده تنبیه بودرکه نفس اماره شیرنك مراداتنی همان استدیکی کبی ویرمیوب تأخیر وصبر ایلیه سنکه حتی برکات صبر ایله اکا غالب اولوب مظفر اوله سن ﴿ مثنوی ﴾ زان سبب کاندر شدن اوماند دیر * خرکوش شیره کتمکده کیج قالدیغی سببدن ﴿ مثنوی ﴾ خاك رامی کندومی غرید شیر * شیر خاکی پنجه سیله قوپاردی واکردی وکومردی * یعنی غداسی کیج کالدیکندن جبلتنده اولان سبعیت صرفه مقتضاسنجه غضبه کلوب یری پنجه سیله قازوب صوت مهیب ایله چاغرمغه باشلادی کذلك نفس امارهنك مقتضای طبعنه موافق اولان مراداتی هرنه ایسه مساعده اولنمیوب وغداسی کلمیوب تأخیر اولنسه صفت سبعیتی ظهور ایدوب صورت غضب ایله کوز بنور وهرکوردیکی ایله چکشوب بولدیغنك عرضنی پامال ایدر اکا بناء شیر صفت اولان حکامی کرسنه ایکن دیوان حکومته چیقمقدن منع ایدرلر وشبع حاصل اولمدقچه مصالح خلایق ایله تقید ایتمه دیرلر اما غریب حالتدرکه نفس ظالمك مراداتنی دخی ویردکنك خصلت اولمیوب صفت جهنمیت ایله هل من مزید دیوب‌ـو بلر وسبعیتنه قوت کلور * پس بای وجه کان مرادات نفسی ویرمیوب صبر ایله غلبه ایلمکدن غیره چاره یوقدر نفسه غالب مطلق اولان آنجلقدر * پس ارسلان خرکوشك عجله ایله زماننده کلمدیکندن بومرتبه الم کشیده اولوب ﴿ مثنوی ﴾ کفت من کفتم که عهد آن خسان * کندو کندویه ایتدی بن دیدمکه اول ادنی واخسلرك عهدی ﴿ مثنوی ﴾ خام باشد خام وسست ونارسان * خام اولور خام اولور وسست وضعیف ونارسان اولور وعهدلرنده لابد بی وفا اولور ﴿ مثنوی ﴾ دمدمهٔ ایشان مرا ازخر فکند * انلرك بالاتفاق اولان آوازه ودمدمه سی بنی حماردن براقدی ازخر فکندن مراد فریفته اولمق معناسنه اوله ویاخود انلره اعتماد ایدوب بیان حماری واکا مانند شکار فربه صیدندن بنی الی قودیلر

دیمك اوله * یعنی طوشانك كمه سنه انتظار چكوب حمار كبی فربه وجثه دار
شكاردن قالدم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ چند بفریبد مرا این دهر چند * بود هر بنی
نیجه بر الدار نیجه بر كذلك نفس اماره صاحبلری اهل دهرك حیله وخدعه سنه
فریفته اولمقدن خالی اولمز ومفتون وفریفته اولدقجه كندویه لومدن خالی
اولمزو بر یره متوجه اولوب اموال خبیثه دن مرادی اوزره النه بر فرسته كرمسه
سبب اولانه شتم ایدوب بن انك سوزی ایله بو خدمتی الدم بو خدمته فلان
خدمت وفلان منصبده بو قدر مال فراوان الیه كیرردی دیو تأسف ایدوب
قلیله قناعت ایلمز زمانه ده اولان اراذل اومقوله نك اسمنه قرنتی دیو تعبیر ایدرلر
حق تعالی هدایت ایلیه وكیروشیر ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ سخت درماند امیر
سست ریش * سست ریش تور كیجه كوشك صقال دیمكدر ولكن اصطلاحات
عجمده ولسان تركیده دخی بو تعبیر تدبیر وتداركی ضعیف اولان كسنه دن
كنایه در * حاصل بیت سست ریش و بی اندیش اولان كسنه محكم عاجز قالور
دیمكدر ﴿ مثنوی ﴾ چون نه پس بیند نه پیش از احمقیش * چونكه اول امیر
احمقلغندن نه اردنی ونه اوكنی كوره احمقیده اولان یاء مصدریه اولوب
و بو بیت مثل موقعنده در و بالجمله حماقت پیشه وضعیف اندیشه اولان عاجز
وفرومانده وطریق رأی باصوابدن محروم قالور * پس امیره لایق اولان بودركه
سست ریش و پس و پیشنی كورمین ابلهلردن اولمیوب بلكه آخر بین وعاقبت
اندیش اوله وهر برقدمن زمینه احتیاط اوزره وضع ایدوب نفع وضرین
بوقلایه زیراكه ﴿ مثنوی ﴾ راه همواراست وزیرش دامها * یول ظاهر حالده
هموار ولطیفدر فاماغفلت ایته كه التنده شبكه وداملر واردر * پس احتیاط
لازمدر ﴿ مثنوی ﴾ قحط معنی درمیان نامها * نامار میانده معنی قحطی
واردر * یعنی هر اسم مسماسنه موافق اولمز نیجه كسنه واردر كه اسمی مؤمن
تسمیه ایتمشلردر لكن مسماده ایماندن اثر یوق ونیجه سنه عادل دیرلر عدلدن
شمه یوق وعاقل دیرلر عقلدن بهره سی یوق * ایمدی نامارده قحط معنی مقرر
اولدیغی كبی هر هموار اولان طریق دخی سالك وطالبی حقه موصل اولمز
زیرا اهده اولان دام وشبكه یه كرفتار اولور * پس هر كس اقلیم وجودینك
حاكمیدر كما قال علیه السلام (كلكم راع وكلكم مسؤل عن رعیته) ایمدی
حاكم عالم وصفت عدل ایله متصف اولمیوب تدبیر عقل معاد ودلالات نور
جذبات ایله سلوك ایتمز ایسه طریق ومسلكنده اولان دام تزویر نفس وشبكه

طمع وهوایی کور عیوب کرفتار شرکهٔ انانیت اولور وظرف معانی اولان نام
وکفتاری بی معنی اولان الفاظ مهملهدن تمیز ایده میوب ورطهٔ جهل هلاك
حقا پیش و پسی کورمین احمقلر الندهدر داملر وضع اولنان راه هموار • عماثلدر
ومعناسی اولمیان دیزومیز وشقلق مقلق قبیلندن اولان الفاظ مهملهٔ بی معنا یه
مشابه در کرچه ظاهرحالده کندیکی طریق همواره ولکن اول طریقدن
وار نلرك اکثری چاه طبیعته ودام نفسه کرفتار ومقصود اصلی یه واصل اولمیوب
درکات اسفله • خوار وزار اولمشدر * پس حضرت مولانا قدس الله
سره الاسنا اکثرالفاظمز بوطه وتراکیب مضبوطه نك حقیقتنه نظر اولندقده
معنادن خالی وصاحب تلفظك دامی اولدیغنه اشارت ایدوب بیوررلر که
﴿مثنوی﴾ لفظها ونامها چون دامهاست ❊ الفاظ واسامی دام وشبکهلر
کبیدر ﴿مثنوی﴾ لفظ شیرین ریك آب عمر ماست ❊ لفظ شیرین بزم عمر یمز
آبنك ریکیدر * یعنی صلاح الدین نورالدین قطب الدین عماد الدین مثللو بحسب
الظاهر چوق شریف وعالی اسملر واردر لکن معناسی لفظنه مطابق اولمیوب بلکه
بحسب المعنی مفسد الدین * ومظلم الدین و هادم الدین دیمکدر لکن حقیقت
بین اولمیان نیجه کول طبیعتلر مجرد لفظه قناعت ایدوب طالب معنی اولمامغله
اسامیٔ مزبوره کندو یه دام اولوب ذات مسما یه نظر ایتمیوب دیدهٔ فؤادی
کورو کوش نهادی کراولمغن مسمیاتی جمله مطابق اسما قیاس ایدرلر ومعنادن
بی نصیب قالورلر * پس ایمدی بو بی معنیلر معنادن عاری اولان عبارات
فصیحه شکلنده صناعات شعریه ایله تکلم اولنان الفاظ کبیدر که طاق طرمبین
وطاق طرمبات مثللودر * پس بومقوله الفاظ بی معانی (کسراب بقیعة یحسبه
الظمآن ماء) نص کریمی وفقنجه سراب قیعانه مشابه درا کابناء حضرت
مولانا شیرین لفظ آب عمر یمزك ریکیدر دیو بیوررلر * یعنی آب جاری قومده
باتوب نه وجهله غائب اولورسه مجرد ظاهری لطیف اولان طاتلو دل وکلام
مصطلح دخی بزم آب روان عمر یمزی ضایع وتلف ایلرچونکه الفاظ شیرین
جاذب ماء جاری وراکد اولان رمل وریك ماننده اولدیسه هر لفظ بو حکمه
داخل اولورمی دینورسه هر لفظ بو حکمه داخل دکلدر بلکه مطلقا الفاظه
متعلقه اولان علوم بی طائل عمر انسانی ضایع ایدیجیدر ومریدو محبی جمعی
ایچون الفاظ وعباراتنده انواع تعسفات اختیار ایلیوب محضا خلق بنم الفاظ
وعبارت و پندونصیحتمده اولان طلاقت لسانمه افکنده • اولسونلر دیودام

نزو برايدنلرك بى معنى و بى ذوق اولان كلمات مسروقه لرى ودرلو درلو تصنع
واراتلريدر بوخسه ﴿ مثنوى ﴾ آن يكى ريكى كه جوشد آب ازو ❊ اول
بر ريك كه اندن صو قينار اول بوحكمه داخل دكلدر ولكن ﴿ مثنوى ﴾
سخت كم يابست روآن رابجو ❊ بوديديكم قتى نادر الوجوددر يورى انى طلب
ايله حاصل كلام منبع آب حيات علم وعرفان وچشمه سار ماء زلال ذوق ووجدان
وساقئ جذبهٔ رحمان اولان صاحب كلام معجز نظام ووارث حقيقئ علوم
انبياء عظام اولان ذات ستوده صفات كسنه دن سوز آلوب صاتمز ونكلنده
تعسف چكمز ومعنى دار اولميان لفظ اندن صادر اولمز انك قلب شريفى دريای
علم وعرفان ولسان شريفى چشمه سار آب زلال معانئ فراواندر مرشد
كاملك برنشانى دخى بودر امابونك وجود شريف وجسم لطيفى عنقاى قاف
واكسير وكاف كبى نادر وكميابدر لكن هركسه لازم وواجب اولان انك وجود
بهبودنى بولوب آب زلال معرفت ونور جذبه ومحبتدن دل عطشانى ريان
وقلب مكدرنى فروزان ايتمكدر ❊ ايمدى فرصت الده ايكن طورمه وخواب
وراحتى كندوكه حرام ايله يورى اول وجود شريفى جست وجو ايله
واندن غيريله متسلى اولمه ❊ ايمدى اى عاشق صادق ﴿ مثنوى ﴾ هست
آن ريك اى پسر مرد خدا ❊ اول ريك مرد خدادر اى پسر يعنى اندن آب
جوشان اواوردبديكم ريكدن مرادم مرشد كاملك وجوديدر ﴿ مثنوى ﴾
كو بحق پيوست وزخود شد جدا ❊ كه اول مرد خدا كندودن جدا وحقه
واصل اولدى يعنى ترك اثنينيت وافناء بشريت ايدوب تجلئ ذاتده مستغرق اولمغله
وجود حقله باقى وصفات ربانيه ايله دوات سرمديه ايردى فلهذا ﴿ مثنوى ﴾
آب عذب دين همى جوشد ازو ❊ آب عذب دين هميشه اول مرشد كاملك
قلب طاهرندن قينار وانهار معارف ربانيه وشط وفرات لدنيه تفجر ايدوب
اراضئ مقدسهٔ قلوب طالبينه جريان ايدر انكچون ﴿ مثنوى ﴾ طالبانرازان
حيات است ونمو ❊ طالبلره اندن حيات ونشو ونما واردر وصفت عليهٔ مزبوره
بوذكر اولنان قدرت واعطا امر حقله اول مرشد كامله وانك اذنيله ارشاده
مأمور اولان ارباب فنايه مخصوصدر و بوحال و بو صفت ايله موصوف اولميانلر
ايسه مردان خدادن دكللردر فاذا كان كذلك ﴿ مثنوى ﴾ غير مرد حق
چو ريك خشك دان ❊ مرد خدادن غيريسنى قورى وصوسز قوم كبى بيل
﴿ مثنوى ﴾ كاب عمرت راخورد اوهر زمان ❊ كه اول هر زمان سنك عمرك

آبنی نوش ایدر* ایمدی ای نوردیده پدر مردان خدادن اولمیانلرك اكرذاتلری واكركلماتی تضییع عمر ایتدیکی محققدر * پس عمر یکی ضایع ایتمیوب بومقوله‌لر ایله صحبت ایتمه ومقارنتلرندن احتیاط واحتراز اوزره اول ﴿احمدی﴾ الدادی حرص وهوا نفسکی غرالغی قو* اوصلنه هی دلی دیوانه بور سوالغی قو* اهل‌حال اول کاه‌شمدن کبروشیدالغی قو * عقلکی باشکه دیرفکرایدوب اعمالنی قو* غافل اولمه کوزك آچ سن سنی انسان ایده کور* هم‌دم اهل‌دل اولوب تنکی جان ایده کور* کل‌عبث برله عمر یکی صقین ایتمه تلف* ربکه ایله عبادت که بودر فعل سلف* آدمی اول که دیسونلر سکاده خیرخلف* غفلتی ترك ایده کور تاکه بوله روح شرف* غافل اولمه کوزك آچ سن سنی انسان ایده کور* هم دم اهل‌دل اولوب تنکی جان ایده کور* تدبیا کیتدی ابزین ابزلیودر کاهه اولاش *اولیا بخشنده سرچشمه اولان شاهه اولاش* من عرف سرنی طوی عارف باللهه اولاش* نفسکی اکاه محقق دخی اللهه اولاش* غافل اولمه کوزك آچ سن سنی انسان ایده کور * هم‌دم اهل‌دل اولوب تنکی جان ایده کور* پس کلام اهل‌الله منبع حکم الهی ومصدر اسرار نامتناهی اولدیغنه اعتقاد تام ایدوب انلرك استماع مقالی مورث ذوق وحال وموجب قرب حضرت کبریا وجلال وواسطهٔ تجلیات جمال اولدیغن علم‌الیقین تحقیق ایدوب شك وکماندن پاك وعاری اولدکسه من بعد تکاسل وتهاون ایتمیوب همان بلاتأخیر وتوقف ﴿مثنوی﴾ طالب حکمت شواز مرد حکیم* مرد حکیم که مرادمرشد کاملدراندن طلب حکم الهیه اول که ﴿مثنوی﴾ تاازو کردی تو بیناوعلیم* حتی سن انك تربیه‌سندن بصیروعلیم اوله‌سن زیرا که ﴿مثنوی﴾ منبع حکمت شود حکمت طلب* حکمتی طالب اولان صادق اول حکیم حاذقك نظر اکسیر اثرلرنده تحصیل کال ومعرفت ایتمکله اول دخی منبع حکمت وعین جاری معرفت اولور ﴿مثنوی﴾ فارغ آیداوز تحصیل وسبب * و بوحال وبوکالی تحصیلدنصکره اول مرد کامل سببدن وتحصیلدن فارغ اولور یعنی اخذنا علمنا عن الحی الذی لایموت دیوب اولکی کبی قیل وقال اغیار ایله تقیداتمز ﴿سلطان ولد فرماید﴾ ازره قال فهم اونکنی* بحر رافهم ازسبو نکنی* حال ازقال اکرنموده شدی* دان که شکها ازدل زدوده شدی* ایك ازقال انکه دار دحال* برسد بیکمان بشهر وصال ﴿مثنوی﴾ لوح حافظ لوح محفوظی شود* اول طالبك سینه‌سی

لوح حافظ ایکن لوح محفوظ اولور ﴿ مثنوی ﴾ عقل او از روح محفوظی شود * اول طالب صادق ومستعدك عقلی روح قدسی اضافی وروح محمدیدن محظوظ اولور و بلاواسطه فیضی اندن الور یعنی طالب حق ابتداء حالده مرشد کامله قبل الوصول عبادات بدنیه وصلاح دینه متعلق اولان علوم شریفه یی کتب معتبره دن ضبط و کیمیسنی دخی بعضینك اساتیدن حفظ ایدوب وانبیا واولیا ومرشد کاملك اوصاف علیه سنه قولاقدن عاشق اولوب بعده حق سبحانه وتعالینك عون وعنایتی رفیق حالی اولمغله صدق ایله اولان طلبی برکاتنده (من طلب شیئا وجد وجد) وفقنجه اول مرد خدایه واصل وتربیهٔ شریفه سی حیطه سنه داخل اولدقده لسان قال اولمیوب لسان حالدن صادر اولان حقایق دینیه ودقایق علوم لدنیه یی ماسوادن پاك ولوح محفوظ مثابه سنده اولان لوح دل مصفاسندن زبان حال ایله اوقیوب وسمع جنان ایله اشیدوب شك وگماندن قورتیلور وعقل معاشی دخی عقل معاده تبدیل اولنوب مظهر روح محمدی اولان مرشد کاملدن افاضه اولنان روح اضافیدن محظوظ اولنوب کوندزی عید وکیجه سی قدر اولور وصفات حسنه مزبوره ایله متصف اولان اول مرشد کامل ومکملك خدمت شریفنی کندویه خیرمایهٔ سعادت دارین بیلورنته کم پیر کامل ومرشد مکملك وصفنده سلطان ولد قدس سره بیورمشلردر کوش هوشك دوش قیل ﴿ نظم ﴾ صحبت شیخ به زطاعتهاست * ز بر رنجش نهفته راحتهاست * مر علم وعمل عنایت اوست * داد او بحر وجهد توچو سبوست * نظر الشیخ البس العریان * من ثیاب الجنان والعرفان * عینه ناظر بنور الله * حشره ناشر بصور الله * آلة الحق قلبه الطاهر * هو ان كان منك فی الظاهر فعل جسم الولی فی الدنیا * هو من امر ربه الاعلی * خالق السفل والعلی واحد هو فی الدهر طالب واجد * نظر الشیخ یفتح العینین * منه یأتیك خالق الكونین * آنچه از وی بری تو هر نفسی * بزد سالها بجهد کسی * کر هست آنکه رفت بی رهبر * کار نابد زجیش بی سرور * پس طالب عاشق توفیق ربانی ایله چونکه بونك کبی کنز لا یفنی یه و کبریت احمره واصل اوله جهل وغفلت وخطا وزله دن مصون اولوب وحکماء فلاسفه نك اقوالنه احتیاجی قالماز وقلبی مرآت مجلی ومقابل لوح محفوظ اولوب آنده اولان علوم وحقایق بونده عکس ایدر ﴿ مثنوی ﴾ چون معلم بود عقلش مردرا * چونکه اول حالده اولمرد خدایه وطالب راه هدایه عقلی معلم ایدی ﴿ مثنوی ﴾ بعد از ان شد عقل شاکردی ورا * اندنصکره عقل انك برشاکردی اولور زیرا علم وحالی وروحی ماورای عقلده اولان مقام

خفی یه واصل وقرب جوار حضرت احدیته نائل اولدی واول مرد خدا
معراج روحانی ایتمکله ﴿ مثنوی ﴾ عقل چون جبریل گوید احمدا ＊ عقل
جبریل گبی دیرکه احمدا ﴿ مثنوی ﴾ گر یکی گامی نهم سوزد مرا ＊ اگر
برخطوه و بر قدم ایلروقویام تجلی نوری بنی احراق ایدر ＊ یعنی ایلهٔ معراجده
حضرت جبریل علیه السلام سدرة المنتهی ده قالدقده حضرت فخر عالم
صلی الله علیه وسلم (یا اخی لم تأخرت منی) دیو سؤال بیورمغله (اودنوت انملة
لاحترقت) دیو جواب ویردی ＊ پس عقل دخی مجذوب سالکك حضرت
حقه انجذاب کلی وکمال قربنی مشاهده ایدنجه کندی مرتبه سندن ایلرویه
استعدادی اولمامغله جبریل وش سالك منجذبك روحنه دیرکه (ای پیر ومعراج
محمدی وای وارث اسرار احمدی ＊ بن بو مرتبه دن ایلرویه تجاوز ایده مم
ویرقدم بوندن اعلی یه گیده مم ＊ سن سعادتله اوجات عالیاته عروج ایله وذات
وصفات حقك تجلیاتیله مشاهدهٔ جمال احدیة الذاتده مستغرق اول ＊ ولا
بن بوندن ایلرو گیدرسم نور تجلی بنی احراق وافنا ایدر ﴿ مثنوی ﴾ تومرا
بگذار زین پس پیش ران ＊ سن بنی بوندنصکره ترك ایله ورفرف عشقه سوار
اولوب ایلرو سور ﴿ مثنوی ﴾ حدمن این بود ای سلطان جان ＊ بنم حدم
بو ایدی ای سلطان جان ＊ پس وارث ایله موروث عنهك میاننده مناسبت تامه
اولمغله وارث کاملده دخی روحانیت ایله بو حالت ظهور ایدوب عقلی لسان
حال ایله انك روحنه بو کلماتی سویلر وسوزش عشقدن بو وجهله تأخر ایلر
﴿ شیخ عطار فرماید ﴾ یقین را پیشوا کن همچو سید ＊ که تا کار تو باشد جمله جید
＊ ترا او پیشوا و راه بین است ＊ درون جان او عین الیقین است ＊ درون جان تو او حق
رهنمایست ＊ که او هم عقل تست و جانفزایست ＊ دلا معراج داری هست معراج
＊ چرا تیری نیندازی با ماج ＊ چو ابراهیم این بت برزمین زن ＊ نفس از لا احب
الآفلین زن ＊ حقیقت بازجوی ازدل وجان ＊ که باشد در حقیقت دید جانان
＊ براندازی حجاب جان صورت ＊ ببینی حقیقت بی کدورت ＊ جمال جان دان
چون رخ نماید ＊ زدل رنگ حوادث درزدآید ＊ جمال دوست اندر خود نظر
کرد ＊ نمود جسم وجان زیروزبر کرد ＊ پس گرگدر که طریق حقه سالك
اولان طالب عاشق روحنی احکام نفس وطبیعتدن خلاص ایتملك ایچون
برکامل ومکملك دامن همتنه جان ودلدن تشبث قیلوب علم لدنی ومعارف ربانیه
تحصیلنه ومعراج روحانیه کمال مرتبه سعی وکوشش قیلوب تکاسل گوسترمیه

وكيجه نصفنده قالقوب درگاه قاضی الحاجاته يوز سوروب انبيا واوليانك جنت فردوسده همجواری اولماغيچون حق سبحانه وتعالی نك فضل واحسانی رجاايليه والا كهالات وبطالت ايله ايش بتمز * نتكيم حضرت مولانا بيوررلر ﴿ مثنوی ﴾ هر كه ما نداز كاهلی بی شكر وصبر * هر كيم كه كهالتدن بی شكر وبی صبر قالدی يعنی كندونك قدروقيمتن ونه مقوله نسخهٔ كبری اولديغين بليوب جوارح ظاهره سيله عبادت وطاعت وقلبی ايله محبت ولسانيله ثنا ومحمدت قيلدی ونواهيدن اجتناب ايتميوب هوای نفسنه اويوب امره امتثال وصبر ايلمدی ﴿ مثنوی ﴾ اوهمين داند كه گيرد پای جبر * اول كمسنه همان بونی بيلور كه جبرايافن طوتر وطريق جبره گيدر يعنی او مقوله كاهلار ديرلر كه بكام شد ارامق لازم دكل اول بنی نصيب ايسه هرقنده ايسم بولور واگر حق تعالينك اراداتی تعلق ايدوب وصفت هدايتی ايله هادی اولورسه طاعت وعبادتدن كسلم قالدروب قوت واستطاعت ميسر ايدر شمدی بنم طاعته رغبتم اولمديغی يد قدرت الهيده دكيلدر ديو ضلالته دوشوب ومذهبی جبری اولوب فساداتنی ابليس كبی حقه حواله ايدروجميع اوقاتنی هوای نفسی مقتضاسنه صرف ايدوب عياذا بالله تعالی دين وايماندن دخی خروج ايدر * پس بوصفات رديه ايله متصف اولان كاهلاردن اولمه زيرا ﴿ مثنوی ﴾ هر كه جبرآورد خود رنجود كرد * هر كيم كه جبر كتوردی واستطاعتی وارايكن اظهار عدم قدرت ايدوب طاعات حقده تكاسل ايلدی اول كمسنه كندوبی رنجور ايلدی ومريض دكل ايكن عارض كوسترنلر كبی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ تاهمان رنجوريش دركور كرد * تاكيم اول تمارض انی كورده هلاك ايلدی دركور هلاك كرد تقديری اوزره معنی ويرلدی زيرا استطاعتی وارايكن بوقدر ديو جبر كوسترمكله موتی منزله سنده اولوب احيادن اولان مؤمنين زمره سنه داخل اولمدی ايمدی ای مرد طالب قوت واستطاعتك اولدقچه طاعات وعبادتده سعی جميل ايله وعدم استطاعت اظهار قيلوب كفران النعمه اولمغی كندوكه لايق كورمه زيرامع القدرة اظهار عدم قدرت باعث ازالهٔ نعمت وسبب افناء قوتدر نتكيم كمال صحتده اولان كمسنه لاغ ومزاح ايله تمارض ايلسه فی نفس الامر حق تعالی اكا برمرض ويرر كما قال صلی الله عليه وسلم (لا تمارضوا فانكم اذا تمارضتم فتمرضوا) كاشف اسرار كبريا حضرت مولانا قدس سره دخی بوحديث شريفك مضمون منيفن نظم ايدوب بيوررلر كه

﴿ مثنوی ﴾ گفت پیغامبر که رنجوری بلاغ ﴿ حضرت پیغمبر علیه السلام
بیوردیکه لاغ ولطیفه ایله اولان خسته‌لك ﴿ مثنوی ﴾ رنج آرد تا بمیرد چون
چراغ ﴿ رنج کتورر وچراغ کبی منطفی اولور چراغ بمرد بجمده چراغ
سو یندی دیمك محلنده استعمال اولنور مثلا شمعه‌یی سو یندر دیه‌جك محلده
شمع رابکش دیرلر اصطلاحات عجمدندر اماعربده اطفی السراج دیرلر * پس
کندویه خسته ومریض‌لك تطیر ایدن کمسنه بر موجب حدیث شریف کرچکدن
مریض اولوب بلکه اول مرض باعث موتی اولمق مقرردر کذلك بیهوده
یره کندوده قدرت واستطاعت اولمدیغن اظهار ایدن کمسنه دخی بر مرض
ظاهری وباطنیه کرفتار اولور که هم قلبنی وهم قالبنی موتی حکمنده ایدر
﴿ مثنوی ﴾ جبرچه بود بستن اشکسته را ﴿ بحسب اللغة معنای جبرنه در شکسته
ومکسوری باغلمق ﴿ مثنوی ﴾ یا بپوستن رك بکسسته را ﴿ یاخود اوزلمش طماری
بر برینه متصل قیلمغه دیرلر * پس جمیع مکسوراتك مصلحی اول جلیل وجبار
وفاعل مختار اولان خالق وپروردکاردر انکیچون طائفهٔ عرب حضرت حقه
یاجابر المکسور دیو مدد وعنایت طلب ایدرلر ایمدی ای کندویی جبری کوسترن
کاهل ﴿ مثنوی ﴾ چون درین ره پای خود نشکسته ﴿ طریق طاعت وبوراه
عبادنده سن کندی اباغك چونکه شکسته قیلمدك ﴿ مثنوی ﴾ بر که می
خندی چه پا رابسته ﴿ ایاغی نیچون باغلرسن وکیمی استهزا ایدوب کولرسن
حال آنکه جمیع اعضا وجوارحك سالم وسقامتدن اثر یوق * پس ای جبری
پای قوت وقدم استطاعتك حبال کسالت ایله بسته قیلوب عاجز وماندهیم دیوب
(وجاهدوا فی سبیل الله) امرنه اطاعت ایتمیوب وطریق طاعته کیتمیوب تمارض
ایدرسن * ایمدی ای کهله و بطله اکرسز طریق حقده شکسته پاا ولید یکز
حق تعالی جل شانه وعم نواله کمال فضل واحساننده‌ن سزك مکسور کزی جبر
ایدوب پای بقا وساق بی فنا وبراق رعنا اعطا ایدردی زیرا شو یله که روح پرفتوح
مدارج معارج اعلایه ارتقا ایچون سوار اولدیغی اسب همتك عنان عزیمتی
کبرو چکمیه و بال و پرطلبنك سوخته وشکسته اولمسندن خوف ایتمیوب
(ومن یتوکل علی الله فهو حسبه) دیوب جولاندن کسسته اولمیه لاجرم حضرت
جلیل وجبارك سر جبریکه برموجب (اناعند المنکسرة قلوبهم) شکستکانك
جبرخاطریدر عالی همت اولان سالك مرتقی عین یقین ایله حالتمز بوره‌یی
مشاهده ایدر وشك وکمانی قالمز که ﴿ مثنوی ﴾ وآنکه پایش دررہ کوشش

شكست * اول كمسنه كه مراد شمس ضحى وبدر دجى حبيب خدا حضرت
محمد المصطفى عليه الصلوة والسلامدر طريق وكوششده قدم مباركلرى
تورم ايدوب شيشدى * پس ﴿ مثنوى ﴾ دررسيد اوراق و برنشست *
جانب آلهيدن اولذات عاليشانه براق ايرشدى واوزرينه سوار اولدى صحيحينده
مسطوردر كه حضرت رسالتپناهك مبارك اياقلرى طول قيام و كثرت تهجددن
متورم اولمغله ام المؤمنين حضرت عايشهٔ صديقه رضى الله عنها وعن ابيها يه
رقت كلوب يارسول الله (اتكلف هذا وقد غفرلك ماتقدم من ذنبك وماتأخر)
ديوب سؤال ايلدى حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم (افلا اكون عبدا شكورا)
ديو جواب بيورديلر حتى حضرت خاتم الانبيا تهجدده مبارك اياقلرين كاه
برين وكاه برين قالدروب زمينه دكشدرى دكشدرى قوردى * پس جبريل
امين وحى ايله نازل اولوب سورهٔ طه يى وحى ايلدى قال الله تعالى (طه ماانزلنا
عليك القرآن لتشقى الا تذكرة لمن يخشى) كلمهٔ طه نك معناسنده واعلالنده
اختلاف اولنوب بعضلر لغت عك ده طه يارجل معناسنه در وبعضيلر لغت
عنده دخى كذلك طه يارجل يرينه استعمال اولنوردىشلر * حتى ابن سمين تفسيرنده
كلبيدن حكايت ايدر كه عكده بركمسنه يه يارجل ديوسويلسك وندا ايلسك
مادامكه طه ديميه سن جواب ويرمز ديمش * وقاضى بيضاويده رحمة الله
عليه دخى عكه لغتنده يارجل معناسنه اولديغنى يازدقدنصكره بيوررلركه (فان
صح فلعل اصله ياهذ فتصرفوا فيه بالقلب والاختصار) وبعضيلردخى
طه قرآءت ايدوب يامحمد اياغك يره باص ديو حضرت رسول عليه السلامه
امردر ديمشلر * وبونك اصلى طأ ايكن همزه سى هايه قلب اولنمش اولورو ياخود
اصلده طاها اولوب وطئ بطئ دن امر اوله وها مفعول ضميرى اولوب ارضه
راجع اوله صكره همزه ساكن اولدوغيچون الفه تبديل اولنوب اصلنه نظر
ايله همزه حذف اولنماز حاصلى معنى طاء الارض بقدميك ديمك اولور وبالجمله
* يامحمد بزسكا قرآن كريمى عبادت ايله نفسكره مشقت وزحمت ويرمك ايچون انزال
ايلمدك * لكن شول من ايچون تذكره * وموعظه كوندردك كه اللهدن خوف
وخشيت اوزره اوله * آه اى عاشق صادق * درياى قلزم انوار تجلى شيخ
روزبهان بقلى قدس الله روحه العالى * سورهٔ طه تفسيرنده بيوررلر كه *
ان حروف المعجم صناديق اسرار الحق مع حبيبه لايطلع عليها بالحقيقة احد
غيره وكل لسان يخبر عنها بقدر مافتح فى قلبه من علوم السريه * بعده بيوررلر كه

بالبداهه قلب عارفه واقـع اولان بودر كه حق سبحـانه وتعالى حبيب اكرم صلى الله عليه وسـلم روح شريفى ايله عدمدن قدمه مقدمندن خـبر و روب طـا ايله روح احدى وسر محمدى نورغيبدن قبل الخروج صحـارئ هو يتده طواف ايتد يكنه اشارت بيور يلور * ودخى روح محمدى وصول ذات سرمديه ومشاهدهٔ صفات ازليه طلبى ايچـون طيران ايدوب حتى حقه حقـله واصل اولدى ودائرهٔ هو يت غيبده جولان ايدوب حتى حق ايله بولدى ومافى الحق اولانى حقله حقدن بيلدى * پس اول حبيب رب العالمين قدس حقله مقدس وطهـارت صفتايله مطهر اولدى (كانه قال ياطواف فقار الهوية فى غيب الازل * ويامطهرا من الاكوان والحدثان * ياهـاديا بنورى خلقى الى ماوطأ احد على بساط هو يتى افضل منك * طو بى لك تحت اقدام همتك صحارى الازليات والابديات * حتى بلغ سرك سرهو يتى بهوا ئى تهوى * وتلطفت بلطفى هوى نجم همتك * بعدار تفاعها بى فى هواء وحدانيتى على بساط ملكى وملكوتى * فطاب بطيب وصالى * ياطه لاجل ذلك قسمت به بقولى * والنجم اذاهوى * طو بى لمن اهتدى بهديك * وطاب عيش من هوى طر يقتـك * يا بدر افق سمـوات القـدم * و ياغواص قاموس الكرم * طاشـت العقول فى ادراك مقـاماتك * وهـامت القلـوب فى اودية محبتك وطارت الارواح من حقايق اشـاراتك * وقال الاستـاد الطاء اشارة الى طهـارة القلب * عن غيرالله والهاء اشارة الى اهتداء قلبه الى الله * پس اول بدردجى حبيب خدا اكواندن بريسى تحمل ايده مديكى اثقال سطوات ربو بيتك تحتنده ايكن حق سبحانه وتعالى كال لطفندن حبيبنه اثقال عبوديتى مخففه قيلوب (ماانزلنا عليك القرآن لتشقى) بيوردى * يعنى اى حبيبم وطلبا لمقام المحمود بزم بسـاط حضرتمزه وطئ قدم ايليان رسولم لاجل زيادة الهدايه نفسـكه مشقت و يرمه زيراحبيم بزسـكا ازل آزالده هدايت ايتمشزدر وسنى خاصة مجاهده وقربتمز ايچون اصطفا ايلمشزدر حال آنكه رسالت ومحبت كثرت مشاهده يه محتاج دكلدر زيراسن مشاهده ده سن بزسكا قرآن كريمى انكيچون انزال ايلدك كه بزم ذات وصفاتمزك اسرارندن خبر و يره سن وعباد مؤمنين دخى اسرار عبوديت واحكام معرفت وعزت ربو بيتى استماع جنان ايله سـندن ايشيدوب عارف اوله لر وسـكا قرآنى انكيچون انزال ايلدككه عنان قرآن سنك عنان همت عليه كه مقارن اولوب سنى منازل عاليهٔ (ثم دنى فتدلى) يه ايرشـديره * پس موانست قرآنله قچان بزه واصل اوله سن بن

کندی نفسیله سنك مونسك اولورم وچونکه بنی کوره سن قرآنی بندن بلاواسطه ایشیدەسن * پس ارواح اهل خشیت دخی عدمدن خروجلری حیننده در پای قدمده مستغرقلر اولوب مشاهدهٔ ذات وصفاتدن منازل شهودلرینی عارف و بساط قربده اولان خاصیت واصطفائیتلرینی عالم اولدیلر وحق سبحانه وتعالی دخی ارواحه لطفی ایله تجلی ایدوب ارواحه اولان محبت وانبساطندن خبرویردی * پس برموجب امر الهی ارواح داخل اشباح اولدقلرنده خشیت عظمت وصوات هیبت ارواحده باقیه قالوب وارواح عالم باللّه ووصلت وفرقتدن آگاه اولمغله وحشت فراق ارواحه غلبه ایلدی * پس مقام فراقده ایام وصالی ارواحه تذکیر ایچون ومناهل وموارد اصلیه‌لرینه واصل اولمزدیوواقع اولان ظنون وحسبان ومعارضهٔ نفوس وتخویف شیاطینی رفع وازاله ایچون کمال فضل واحسانندن حبیب اکرم صلی اللّه تعالی علیه وسلمه قرآن کریمی وحی وانزال ایلدی * شعر * سقی اللّه ایامالنا ولیالیا * مضت فجرت من ذکرهن دموع * فیاهل لنا یوما من الدهر اوبة * وهل لی الی ارض الحبیب رجوع * ایمدی معلوم اوله که ارباب خشیت عارف ذات وصفات اولان علماء باللّه در کما قال تعالی (انما یخشی اللّه من عباده العلماء) زیرا خشیت رؤیت عظمت حقدن صادر اولوب قلوب علمایه واصل اولور * پس وقتاکه علما منازل امتحان وحجابه داخل اولدیسه انلرك وجه اسرارنه غبار اغیار ووحشت استکبار تداخل ایتمامك ایچون قرآن عظیمی حق سبحانه وتعالی حبیبنه انزال ایدوب عظایم عظمت جبروت وسلطان قهر کبریاء ملکوتنی تذکیر ایلدی * پس حضرت رسول الثقلین امام القبلتین براق اوزرینه اوتوروب براقی سدرة المنتهی یه اوچردی واندن رفرفه سوار اولوب مدارج اعلایی اوادنی یه یتوردی وشریعت وسنتنه تبعیت ایدن وطریقت ومعرفت وحقیقتدن بهره آلان امت ضعیفه‌سن دخی شفاعت ایدوب معراج یوللرینی کوستردی * مثنوی *

حامل دین بود اومحمول شد * ابتداء حالده اول کزیدهٔ انبیا وجان جانان اولیا حبیب خدا حامل اعمال دین ومتحمل اثقال شرع متین ایدی محمول براق ورفرف اولدی * مثنوی * قابل فرمان بداومقبول شد * وفرمان الهی یی قبول ایدیجی ایدی مقبول ومحبوب اولدی * ملاجامی فرماید نظم *

طرهٔ اونافهٔ دولت کشای * غرهٔ اونور سعادت فزای * بارقهٔ لطف درافشان درو * ابرعنایت کهرافشان درو * عشق رك جانش کشیدن کرفت *

دل پی جانان طپیدن کرفت * بر مژه ازاشك ره خواب زد * راه طلب رازسرشك آب زد * چون نم آن ابر کرامت نثار * باز نشاند ازره مقصد غبار * قاصدی ازکشور نور انبیان * پاك ازآلایش ظلمانیان * آمد وآورد براقی چو برق * پیکری ازنورقدم تابفرق * بود بیك لحظه درآن نیم شب * آمدن ورفتن او ای عجب * بودبلی نور زمین آسمان * درسفر نورنکنجد زمان * عالم ازآن نور بود مستنیر * دست بزن جامی ودامانش کیر * بو که ازانجا بضیایی رسی * راه بیابی و بجایی رسی * ای رؤیت جمال محمدی به عاشق اولان صادقلر ﴿ مثنوی ﴾ تاکنون فرمان پذیرفتی زشاه * تاکه اول رسول رب العالمین شمدی پادشاه لایزالدن امری قبول ایدیجی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بعدازان فرمان رساند برسپاه * بعده خلق جهان وسپاه اکون اوزرینه فرمان حق ایرشدردی یعنی تبلیغ رسالت ایچون جن وانسه مبعوث اولدی اقرار ایدنلر مؤمن وانکار ایدنلر کافر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ تاکنون اختر اثر کردی درو * شمدیه دکن آلات تأثیرات اولان اختر انده اثر ایلدی یعنی قبل الوصول الی النبوة والرسالة نجوم اول مصدر علومه اثرایچون واسطه اولدی اما بعد اداء العبودیة وافناء البشریة قوت ازقوت حق می زهد * نه ازعروقی کز حرات می جهد * مضمونجه احکام طبیعتدن خلاص ونجومدن متأثر اولمقدن رها بولوب ﴿ مثنوی ﴾ بعدازان باشد امیر اختر او * اندن صکره اول سلطان انبیا واولیا اخترك حاکمی اولدی * یعنی مسبب الاسبابك مشاهده سیله سببدن منقطع وفلك اسما وصفاته عروج وسماء دنیانك حکمندن خروج ایدوب مظهر اسما وصفات کلیه اولدقدن صکره انك وجود شریفی حاکم نجوم وکواکب وامیراختران وستارکان اولدی نجومه حاکم اولمنك معناسی بوندن اولجه * م * کرفلك راه برون شود یده بو د * در نظر چون مردمك پیچیده بود * بیتنك شرحنده و برقاچ محلده مفصلا مذکور اولمشدر ایدی بنم جانم بونی تحقیق بلکه قوت ابدال حق دخی بو بیلجه در نتکم حضرت مولانا مثنوی شریفك جلد ثالثنك ابتداسنده بیوررلر که * م * همچنان این قوت ابدال حق * هم زحق دان نه ازطعام ونه ازطبق * جسمشانراهم زنور اسرشته اند * تازروح وازملك بکذشته اند * چونکه موصوفی باوصاف جلیل * زآتش امراض بکذر چون خلیل * کردد آتش برتوهم بردوسلام * ای عناصر مر مزاجت راغلام * هرمزاجی راعناصر مایه است * وین مزاجت برتر از هر پایه است * این مزاجت ازجهان

منبسط * وصف وحدت را کنون شد ملتقط * ای معراج رسول علیه السلامه حاشا منکر اولان وحضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات نجومه امیر وحاکم اولدیغنه شبهه قیلان وانبیاء عظامدن خوارق عاده نیجه معجزات باهرات واولیاء کرامدن دخی انواع کرامات صادر اولدیغنه اعتماد ایتمیان منکرین ضالین ﴿ مثنوی ﴾ کر ترا اشکال آید در نظر * اکر بو خصوص ایچون نظر وفکر کده سکا اشکال وتردد کلور ایسه ﴿ مثنوی ﴾ پس تو شك داری درانشق القمر * پس منکر انشقاق قمر اولان مشرکین وکفار مکه کبی سن دخی انشقاق قمرده شك وشبهه طوتارمیسن * یعنی شق قمرده دخی شك وکمانك وارمیدر بوخود آیت کریمه ایله مثبتدر وهم شاك اولان مطلقا کافردر * پس مؤمن اولان شکدن عار بدر قال الله تبارك وتعالی (بسم الله الرحمن الرحیم اقتربت الساعة وانشق القمر وان یروا آیة یعرضوا ویقولوا سحر مستمر وکذبوا واتبعوا اهواءهم وکل امر مستقر) تفسیر بصائرده مسطوردر که برشب مهتابده حضرت بدر دجی محمد المصطفی علیه الصلاة والسلام فناء کعبه ده صنادید قریشك میاننده سعادت ایله اوتروب انلری دین اسلامه دعوت بیوررلردی قریش طائفه سی دخی کندولرینك هوالری مقتضاسنجه هر بری برجواب نامربوط سویلردی * پس ابوجهل دخی بر یهودینك تعلیمی ایله ایلرو کلوب یا محمد اکر بن استدیکم معجزه یی اظهار ایدرسك بلاتوقف ندوتکه اقرار ایدوب ایمان کتوره یم دیدی حضرت رسول علیه السلام دخی هرنه معجزه استرسك استه حق تعالی کوسترمکه قادردر دیدی ابوجهل دخی استرمکه ماهی ایکی شق ایلیه سن کوره وزدیدی * پس حبیب خدا محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفی انکشت مبارکیله ماهه اشارت ایلدکده بامر الله تعالی وباشارة رسوله بدر منیر ایکی پاره اولوب وحراطاغنه اینوب بر پاره سی برجاننده و بر پاره سی برجانبندن کذر قیلدی بعده کیرو مقامنه واروب بر یره قاوشدی عبدالله ابن مسعود رضی الله عنه بن جبل حرانی ماهك فلقتینی میاننده کوردم دیو بیورمشلر آمنا وصدقنا و برروایتده دخی ماهك بر نیمه سی کوه حرانك بالاسنده و بر نیمه سی دخی دامنده کورندی دیمشلر و بر روایتده دخی ماه بدرك نصفی جبل قعیقعانده ونصف آخری جبل قبیسده کورمشلر الحاصل هر کس سمتنده کوره مشاهده ومعاینه قلمشلر * پس حضرت نبی آخر الزمان علیه صلوات الله الرحمن انده موجود اولنلره اشهدوا اشهدوا دیو خطاب ایدوب نیجه سی ایمانه

كلديلر وابوجهل لعين وقريش مشركلرينك اكثرى ايمانه كليوب هذا سحر ابن ابى كبشه ديوب حاشا معجزات رسالت پناهى سحره حمل ايتديلر وهدايت بولمديلر باخصوص سفردن كلان ابناء سبيلدن هر كيمه سؤال ايتديلرسه كوردك ديو تحقيق (ومن يهدى الله فهو المهتدى ومن يضلله فلا هادى له) ودانيال عليه السلام كتبنده آخر زمانده مبعوث اوله جق پيغمبرك بر معجزه سى دخى قمرى ايكى شق ايتمكدر ديو مسطور اولديغن روايت ايدرلر ﴿ مولانا جامى عليه رحمة البارى ﴾ اى ز تو شق خرقهٔ ماه منير * پيش تو مهر آمده فرمان پذير * قصر نبوت بتو چون شد بلند * كسر بمقصورهٔ كسرى فكند * چتر فرازندهٔ فوقت سحاب * سايه نشين چتر تو از آفتاب * سايه نديدت بزمين هيچكس * نور بود سايهٔ خورشيد بس * جانت ازآلايش تن پاك باد * سايه برانداخت برين خاك باد * جامىٔ عاجز كه نواساز تست * بسته لب ازنكتهٔ اعجاز تست * اى بسراپردهٔ يثرب بخواب * خيز كه شد مشرق ومغرب خراب * پس ارواح انبيا ومرسلين وملائكهٔ مقربين واوليا وعارفين من آدم واولاده الصالحين كشف رؤيت حق وقرب وصال وجود مطلق ودخول جوار حضرته چكدكلرى انتظاره حق سبحانه وتعالينك علم ازليسى شامل اولديسه وقوع ساعت قدوم ميمنت لزوم محمد صلى الله عليه وسلمه مقرونه اولديغنى ارواح انبيا واوليا وعباد اصفياسنه تبشير بيوردى * پس حضرت محمد رسول الله عليه صلوات الله نبوت ورسالت ايله مبعوث اولدقده طائفهٔ مشركين شك وريب ايتمكله الله سبحانه وتعالى صدق وعدنى عيان ايدوب اعظم آيات ساعتدن اولان انشقاق قمرى انلره كوستروب واقتراب ساعتدن عالمينه خبر بروب (اقتربت الساعة وانشق القمر) آيت كريمه سنى جبريل عليه السلام ايله حبيبنه انزال ايلدى قال عبد العزيز المكى (الاقتراب يدل على مضى الاكثر وبقى الاقل عن قريب) يعنى قيامت قريب اولدى حال بوكه اقتراب ساعتك اعظم آياتندن اولان انشقاق قمر دخى واقع اولدى وطائفهٔ قريش بوآيت عظيمه ومعجزهٔ باهره بى كوردبلر كبرو ايمانه كليوب يوزدوندرديلر ورسول عليه السلامى كذبه ومعجزبى سحره حمل ايلديلر وكندو هوالرينه تابع اولديلر وعند ظهور الثواب والعقاب مشركينك تكذيبنى ومؤمنينك تصديقندن هر بر كار قرار كرفته در وخير وشر هر كسك عملنه كوره جزا مقرردر وقيل معناه سينشق القمر بووجهله معنى ويرنلر تفسيرى بين الجمهور مقبول اولميوب صحيح سكوت افاده سن ويره جك جوابلر ويرلمشدر * پس

بو آیت کریمه‌نك معنای ظاهر یسنده بالتصدیق الکلی والایمان الاصلی اقراردن صکره (ان للقرآن ظهرا و بطنا ولبطنه بطنا الی سبعة ابطن) حدیث شریفنك فحواسنجه تفسیر قاشانی‌ده بو وجهله مسطوردرکه انما کان انشقاق القمر آیة قرب القیامة الکبری لان القمر اشارة الی القلب لکونه ذاوجهین وجه مظلم یلی النفس ووجه آخر منور یلی الروح ولاستفاضته النور من الروح کالاستفادة القمر النور من الشمس وانفلاقه بتأثیر نور الروح منه وظهور شمسه من مغربها ای بروزها من حجاب القلب بعد کونها فیه علامة قرب الفناء فی الوحدة لکونه مقام المشاهدة المؤدیة الی الشهود الذاتی وان حملت علی دور الظهور الذی هو زمان المهدی المبعوث فی نسمها فانشقاق القمر انفلاقه عن ظهور محمد علیه السلام لظهوره فی دور القمر وان حملت علی الصغری فالقمر هو البدن لاستفادته نور الشعور والحیوة من شمس الروح وظلمته فی نفسه ویقویه قوله (یدع الداع) ایمدی ای مسلمان مستعد بالایمان ﴿ مثنوی ﴾ تازه کن ایمان نه از کفت زبان ٭ تصدیق بالجنان ایدوب ایمانکی تازه ایله اما سکا ایمانکی تازه ایله دیدیکم مجرد کفت زباندن ایمان ایله دیمك دکلدر زیرا تصدیق بالجنان اولمسه اقرار باللسانك اعتباری یوقدر جمله منافقین دخی اقرار باللسانده مشترکلردر نته‌کم سال جدبه‌ده بنی اسد قبیله‌سندن برجماعت مدینه‌یه کلوب کلمهٔ شهادتی لسانا اظهار ایلدیلر لکن تصدیق بالجنان ایتمیوب مؤمنین فی السر اولمدقلر یچون حق تعالی جل جلاله حبیبنه وحی ایدوب انلرك حاللری لسانلرینه موافق اولمدیغندن خبرویردی کما قال الله تعالی (قالت الاعراب آمنا قل لم تؤمنوا ولکن قولوا اسلمنا ﴿ مثنوی ﴾ ای هوارا تازه کرده درنهان ٭ ای سرنده ونهادنده هوایی تازه ایلمش اهل هوا وآلودهٔ حب ماسوا ﴿ مثنوی ﴾ تاهوا تازه است ایمان تازه نیست ٭ مادام که هوای نفس پژمرده وفنا اولمیوب تازه ونماده در ایمان تازه وقوی وحقیقی وکامل دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ کین هوا جزقفل اندروازه نیست ٭ زیرا که بو هوای نفس وحب ماسوا دروازهٔ ایمانك قفلندن غیری دکلدر ٭ یعنی مادام که هوای نفس قلبدن رفع وازاله ومحبت الهیه ایله کدورات طبیعیه ومیل ماسوا محو اولوب نهاد سالك مانند مرآت مصفا مجلی ومزکی اولمیه حب ذاتی ووطن اصلی به وصول میسر اولمز ﴿ مثنوی ﴾ کردهٔ تأویل حرف بکررا ٭ ای ظاهر انکار ایدوب هواسنی اله اتخاذ ایلین کمکشنه بکر حرفی وکلام حق مرادنفسك اوزره تأویل ایلمش سن وحقیقت معنادن روکردان اولوب مقتضای طبعك اوزره معنی ویرمش وجانب رخصته

کیدوب تارك عزیمت واحتیاط اولمش سن * ایمدی طریق ضلالتدن رجوع
ایدوب صراط مستقیمه توجه ایتمك استرسك ﴿ مثنوی ﴾ خویش را تأویل کن
نه ذکر را * کندیکی تأویل ایدوب قرآن عظیم وحدیث شریف وامر آخرت
ومعجزات رسالت پناهی تأویل ایتمه نفسکی شریعت وطریقته تبعیت ایتدیروب
احکام آلهیه وسنن نبویه یی نفسکه تابع ایتمکله تقیید ایتمه زیرا شرع شریف
وسنت سنیه کسنه نك تابعی دکلدر بلکه عالم وعالمیان انك تابعیدر ﴿ مثنوی ﴾
بر هوا تأویل حکمت میکنی * ای هوا پرست کتاب کریمی هوای نفسك اوزرینه
تفسیر وتأویل ایدرسن حقیقتی اوزره معنی وبرمزسن ﴿ مثنوی ﴾ پست وکژ شد
از تو معنیء سنی * فی نفس الامر معنای کتاب ربانی واحادیث نبوی روشن وعالی
ایکن سنك تأویل باطلکدن پست اولدی وکژکوروندی حاشا قرآن عظیم
وحدیث شریف من الازل الی الابد مستقیم وعالیدر دون ومنحرف اولان سنك
وجود خبیثکدر * ایمدی ای مؤمن صادق شول کسنه که قرآن عظیمك عالم آفاقیء
ناسوتیده واقع اولان معنای ظاهرینی انکار ایلیه ملحد وعنیددر وهر کیمکه عالم
انفس ملکوتیده اولان معنای باطنیسنی انکار ایلیه جاحد وجامد ومشبهیء
بلیدرا ماظاهر ایله باطن بینینی جمع ایلین قابل مستعد ومؤمن موحد ومسلم سنی
سعید دروهر کیمکه عالم جبروتده حد قرآنی عالم اوله عارف ورشیددر وعالم
لاهوتده اولان مطلع قرآنه مطلع اولسه عارف من یور محسن کامل ومطلع
غیوب وشهید ایمدر زیرا کتاب عظیم سبحانیدنك معناسیچون ظهر وبطن
وحد ومطلع واردر کما قال علیه السلام (ان للقرآن ظهرا وبطنا وحدا
ومطلعا) ظهر قرآن اول معنایه دیرلر ذهن اکا سبق ایتمکله معانیء
منیوره الفاظدن فهم اوله ومفهوم اولك لازمی اولان مفهومه بطن دیرلر
وحد اول مرتبه درکه فهوم وعقولك ادراکی اکا منتهی اوله ومطلع شول
اسرار سبحانیه واشارات ربانیه درکه قرآن عظیمدن علی سبیل الکشف
والشهود ادراك اولنه * پس مفهوم اول که ظهردر عوام وخواصك
جملهسیچوندر ولازم مفهوم که بطندر مخصوص بالخواص اولوب عوامك انده
مدخلی یوقدر وحد قرآن کمل خواصه مخصوص اولوب مطلع قرآن دخی
اخص خواص ایچوندر * یعنی تفسیر ظهر قرآن خلافته وتفسیر بطن ولایته
وتفسیر حد وراثته متعلق اولوب تفسیر مطلعك دخی تعالی شول محبوبیته
درکه انك شانندن کنت سمعه وبصره ویده ورجله حدیث شریفی ایله
خبرویرلمشدر کذلك احادیث شریفه وکلمات قدسیهء نبویه ده عوام وخواصدن

هر بر يسيچون انبأأت رحمانيه واشارات ربانيه اولوب شريعت مطهره ايچون دخی ظاهر و باطن وارد ر ومراتب علما دخی بحسب الظاهر والباطن متكثره اولمغله ايچلرنده فاضل ومفضول وعالم واعلم وارد ر * پس هر قنغی عالمك كه نسبتی نبی عليه السلامه انسب واتم وقرب ودنوی روح محمدی يه اقرب واقوی اولورسه شريعت ظاهره وباطنه ده اكمل وظاهر و باطنه جمله دن اعلم اولان اولدر * ايمدی مع اللطائف الانسيه مخاطبات قدسيه ده بين الآفاق والانفس مناسبته طالب اولان عاشق صادق زنهار ظنون فاسده وهمكه غلبه ايتمكله سنی غلطه دوشرميوب اصحاب لطيفهٔ قالبيه اولان اصفيايی لطائف اخردن عاريدر قياس ايتميه سن زيرا حقايق لطائف هر بر صاحب لطيفه نك وجودنده ياغالب او ياخود مغلوبا و ياخود اعتدال اوزره مجتمعه در وعرش نفسه قريب اولان فيض كرسی ايله غالبا وفيض عرش ايله مغلوبا نيرات علويه يه بلا واسطة تربيه ايتدوكی صاحب لطيفهٔ قالبيه فيوضات نيرات علويهٔ سمائيه وسفليهٔ عنصريه ايله نشو ونما بولوب لطائف عشر مستودعه اولان بدن مجعولك تكميلندن صكره حقايق لطائف سبعه يی بدن مزبور مجتمع اولور وحقايق سبع عند ارباب التحقيق بودر كه حق سبحانه وتعالی برموجب خمرت طينة آدم بيدی اربعين صباحا دست لطف وقهر ايله تخمير ايلديكی طينت آدم شول لطيفهٔ قالبيه در كه بطنان عماد ن حضرت احديته ونقطهٔ احديتدن حضرت واحديته تنزل وحقيقت واحديه علی عرش العشر استوادن صكره مراتب اربعين لاهوتيهٔ آحاديه وجبروتيهٔ عشراتيه وملكوتيهٔ مأتيه وناسوتيهٔ آلافيه ده عشراعشرا بين ظلمة الليل الخلقی ونور النهار الامری واقع اولان صباح حاجزده تخمير اولنمشدر كه لطيفهٔ مزبوره آدم وجود عارف واصل وواقف كاملدر نتكم علاء الدوله سمنانی موارد شوارد نام كتاب لطيفنده بو خصوصی تفصيلا ذكر بيورمشدر * پس لطيفهٔ سلاليه واخوانی تكميل اولمادقچه لطيفهٔ قالبيه نك دخی تكميلی ميسر دكلدر وحقايق سبعك بريسی دخی دار البوار ابتلاده انواع بلا ايله مبتلی اولان لطيفهٔ نفسيه در كه لطيفهٔ مزبوره نوح وجود عارفدر وبری دخی شول لطيفهٔ قلبيه در كه ذرهٔ ذريت انك صلبنده پرورده اولوب وذريت مزبوره نك صدف وجودنی درهٔ لطيفهٔ انانيه حاملدر كه لطيفهٔ مزبوره ابراهيم وجود عارفدر و بريسی دخی مناجاته مخصوصه اولان لطيفهٔ سريه در كه موسای وجود عارفدر و بريسی دخی لطيفهٔ روحيه در كه خلعت

خلافت ایله مطرزومعززاولمشدر واطیفهٔ من بوره داود وجود عارفدر وروح
قدسی ایله مؤیده اولان لطیفهٔ خفیه دخی عیسای وجود عارفدر * یعنی روح
قدسی وجود سالك مستعد وعارف کاملده اولان لطائف مستودعه دن
هر بر لطیفه‌نك قوای مختصه‌سی اولان امم لطیفه یه مقدم لطیفهٔ خفیه ایله
بشارت ایدوب ومفردات علویه وسفلیه‌ده واقع اولان جمیع حقایق مستکنه‌یی
جذب ایلاین آیات جلیهٔ سنیه نك ظهورینی روح قدسی مبشر اولور وآیات
جلیهٔ جاذبه دخی لطیفهٔ قالبیه ومرکبات خلقیه وامریه‌ده مستودعه اولان
لطائف نفسیه وسریه وروحیه وخفیه یی واحد حقیقی اولان جانب حقه
جاذبه ومستجمعه در واول شول لطیفهٔ اخفی در که عارف کامل ومکمل ومرد
واصل وفاضلك وجودنده تجلی ایدن سر محمدیدر ووجود اکمل من بور
صدف درهٔ لطیفهٔ انائیه کامله یی بالاصاله حامل اولوب ووجود لطیف من بور
لطیفهٔ قالبیه‌ده تربیه قلنمشدر * فلهذا مراتب سنیهٔ من بوره یه وصول بابنده
ارباب حقیقت بیوررلر که فالاهتداء الیه اما باخباره تعالی عن ذاته وصفاته
واسمائه او بتجلیه بعباده واشهاده نفسه لهم وجل جناب العزة عن ان یکون
شریعة لکل وارد ولا یطلع علیه الا واحد بعد واحد فهم الانبیاء والاولیاء
علیهم السلام الذین هم خلاصة خاصة اهل الوجود * ایمدی طالب حقه
واجب اولان انبیا اولیایه اقتدا وانوار واسرار ایله اهتدادر کما قال الله تعالی
(قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله) * پس هر کسه انوار سبحانیه
واسرار ربانیه انبیا واولیایه اولان تبعیتی مقداری ظاهر اولور * ایمدی عامهٔ
مؤمنینه واجب اولدیکه حقك وحدانیتنه وکتب منزله ورسل مبعوثه ویوم
آخر وجنت ونار وسؤال وحساب وثواب وعقابه وکتاب کریم ورسول رب
رحیم خبر ویردیکی هر شیئك بلاشك ولاشبهه تصدیقنه خالصا ومخلصا تأویل
وتوجیه‌سز ایمان کتوروب مقتضای شرع وسنت ایله عامل ونهی اولنان
هرنه ایسه انلردن بری وعاری اولوب ایمان غیب ایله بطریق التقلید عمل ایلیه که
حتی کیدرك مأمورات ومنهیاتدن هر برینك سر وحقیقتی اکا ظاهر ومنکشف
اولوب عند الانکشاف مأموراتی اتیان ومنهیاتدن انتهاسی مجرد تقلید ایله
اولمیوب بلکه عن علم ویقین وبلکه شهود وعیان مرتبه‌سی اولور * ایمدی
بنم جانم عبادت وطاعت ایتیوب ومجاهده وریاضت چکمیوب مجرد شناعت
نفس وفسادات طبیعته تابع اولمغله کاه حکماء فلاسفه مشربنه موافقت

كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ

وَعُدَّ نَفْسَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ

صدق رسول الله

وكاه دهريه وطبعيه ايله مناسبت وكاه ملاحده و زنادقه يه مقارنت ايله اكر معراج واكر چاه يوسف واكر آتش ابراهيمده درلودرلو تأويلات باطله يه ذاهب اولوب ظاهر معنايي انكاركلي ايله انكار ايدوب افلاك خرق والتيام قبول ايتمز ويوسفك چاهه اتلماسي ظاهردر واقع اولميوب اندن مراد انجق چاه طبيعتدر وطبع آتش دخي محرقدر ابراهيم دوشديكي آتشدن مراد آتش غضب نمرود در ديو بونك امثالي ترهات وكفريات سويليوب (من فسر القرآن برأيه فليتبوأ مقعده من النار) حديث شريفنه مظهر اولان ارباب هوايي حضرت مولانا مكس ايله بول حماره تشبيه ايدوب ديرلركه

﴾ زنافت تأويل ركيك مكس ﴿

مكسك تأويل ركيك وباطل ايله رعنالغه سي بيانندهدر و بعض نسخهده بواوچ بيت دخي واقع اولمشدر ﴾ مثنوي ﴿ مانداحوالت بدان طرفه مكس * اي تأويل باطل صاحبي سنك احوالك اول ذباب طرفه يه بكزر ﴾ مثنوي ﴿ كوهمي پنداشت خود راهست كس * كه اول مكس كندوسني بركمسنه زعم ايلدي ﴾ مثنوي ﴿ ازخود اوسر مست كشته بي شراب * واول مكس شرابسز كندوسندن سرمست اولمش ﴾ مثنوي ﴿ ذره خود رايديده آفتاب * كندونك ذره سني آفتاب كورمش ﴾ مثنوي ﴿ وصف بازان رابديده در بيان * بيان وتفصيلده طوغانلرك وصفني كورمش * يعني مقلده دخي كذلك عالم جبروتك باز شكار بازمعانيك اوصاف عليه سني كتابلرده كوروب اشتمش ﴾ مثنوي ﴿ كفته من عنقاي وقتم بي كمان * مكس ديديكي بونلر دخي بن بي شك وكمان عنقاي وقت وزمانم ديمش ﴾ نظم ﴿ نه بيلدك بنه ايردك اشبوحالده * عقللر مات اولوبدر بوخيالده * حق بيلدم ديوفرياد ايدرسن * كه يعني خلقي هم ارشادايدرسن * بوكاعقليله كمسه ايرمامشدر * كوز ايله حقي كمسه كورمامشدر * بو بردريادرر عقللر ايرمز * اوزندن كچمين ربيني بيلمز * سني بن ايلمك شيطان ايشيدر * اوزين بن ايلمز اولكم كشي در * اوزوكه كل اوزوكه تكري دوستي * سكا ديرم بودر سوزك درستي ﴾ مثنوي ﴿ آن مكس بربرك كاه و بول خر * اول مكس صمان چوبي وحمار بولنك اوزرنده ﴾ مثنوي ﴿ همچو كشتيبان همي افراشت سر * كشتيبان كبي باشني بوجلدردي ﴾ مثنوي ﴿ كفت من دريا وكشتي خوانده ام * اول مكس ايتدي بن دريا

وكشتى اوقشم وهر برينك وصفن ايشتمشم ﴿ مثنوى ﴾ مدتى درفكر آن مى
مانده ام * برمدت كتابده كورديكم دريانك فكرنده وكشتى نك اوصافى
ملاحظه سنده قالمشم واصطلاحاتن از برليوب وخريطه لر پيدا ايدوب
وهرسمتنى اذعان ايتمشم * ايمدى دريابى وكشتى بى بندن اعلى بيلور بوقدر
﴿ مثنوى ﴾ اينك اين درياواين كشتى ومن * ايمدى ايشته دريا ايشته كشتى يعنى
وصف درياوكشتى استماع ايتمكله برچقورجقده كه آت اياغندن حاصل اولورانده
جمع اولان بول جارى وصمان چوپنى كورديكى كبى بنم اوقودغم درياوكشتى بودر
﴿ مثنوى ﴾ مرد كشتيبان واهل وراى زن * كميجى بم وكمى قوللانوب
رئيسلك ايدن ودر يايوللرينى تشخيصده صاحب رأى بنم ديوب تأويل فاسده
وزعم كاسديله رعنالندى ﴿ مثنوى ﴾ برسردر ياهمى رانداوعمد * در يازعم
ايتديكى بول خرك اوستنده اول مكس كندو كوزينه صال قدر كورونن صمان
چوپنى صال يرينه سوردى ﴿ مثنوى ﴾ مى نمودش اين قدر بيرون زحد * بومقدار
حقيركه بول خرو برك كاه وجثه صغيره ذبابدر اكا حددن بيرون وقياسدن
افزون كوروندى ﴿ مثنوى ﴾ بود بى حد آن چنين نسبت بدو * چنين چاهين
لفظندن مخففدركه بول معناسنه در * يعنى بول خردن اولان ابركندى فى الواقع
مكسه نسبت ايله بى حد وساحل ايدى ﴿ مثنوى ﴾ آن نظركو بيند آنراراست كو *
قنى اول نظر درست بين كه بول جارى راست كوره يعنى هرشئ حقيقتى اوزره
كوره (اللهم ارنا الاشياء كما هى) اماى جان پدر نظر حقانى مكسه اعطا اولنميوب
اول نظردن بهره جنس انسان ايچوندر وانسانلردن معدود اولوب نظر
حقانيدن بى نصيب اولانلر دخى همان اول مكس برك كاه سوار و يابول افتخار
مقوله سيدر * پس چونكه بويلجه در ﴿ مثنوى ﴾ عالمش چندان بود كش
بنشست * مكسك عالمى اولقدر اولوركه انك نظر و بينشيدر ﴿ مثنوى ﴾
چشم چندين بحرهم چند ينش است * اول مكسك كوزى بوقدروهم دريا
دخى اكا بوقدردرحاصل كلام هركسك عقل واذعان وفهم وادراكى كندويه كوره
اولوب عالمى بينشنه ودريا دخى چشمنك احاطه سنه كوره اولور ديمكدر * پس
مجردوهم وخيال ايله تأويله تقيد ايدوب وتوجيهات باطله لرى عقل ضعيفلرينه
خوب ولطيف كورينن صاحب پندارلردخى بونك كبيدر نتكم حضرت مولانا
قدس سره بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ صاحب تأويل باطل چون مكس * پس تأويل
باطل صاحبى مكس كبيدر ﴿ مثنوى ﴾ وهم او بول خرو تصوير خس * انك

وهم وظنی بول حمار وتصویر باطلی خسدر * یعنی صاحب زعم اولان مؤولك
کشتیء عظیم کبی ملاحظه قیلدیغی وجود مکدری بول حب دنیا ایچنه دوشمش
برلكاه وفکر ووهمی بول حمار وعقل وادراك وچشم دراکی مکس کبیدر دیمکدر
﴿ مثنوی ﴾ کر مکس تأویل بکذارد برای * اکر مکس رأی فاسد وعقل کاسدیله
تأویلی ترك ایده جك اولورسه ﴿ مثنوی ﴾ آن مکس را بخت کرداند همای *
بخت وطالعی اول مکسی همای اوج پرواز ایلر ﴿ مثنوی ﴾ آن مکس نبود کش
این عبرت بود * اول مکس که فضل حق ایله اکا بو عبرت و بو حالت میسر اوله
اول مکس اولمز * یعنی اکا مکس دیمز و مکس کبی حقیر باقلمز زیرا تأویل باطلدن
راه تحقیقه کیدوب همای اوج قربت اولدی ﴿ مثنوی ﴾ روح اونی درخور
صورت بود * انك روحی صورت ظاهره سنه کوره اولمز بلکه عالم صورت
وجهان طبیعتدن خروج وعالم حقیقت ومعنایه عروج ایتمکله عقول
وفهوم ادراکنده دم بسته و کم کشته اولور ﴿ احمدی ﴾ بو عالم سفلی یی
قویوب علوی یه جهد ایت * مقصوده ایرش اولمه بکون همت کوتاه * موسی
کبی سن طور تجلی یه چیقارسن * کوش ایلر یسك وادیء ایمنده انا الله * کل مصر
معانیده عزیز اولمغه جهد ایت * جان یوسفنه جسمك اوین ایلمه بن چاه * نالشلر
ایدر هر کیجه تا صبحه دك احمد * شوقیله وارر عرشه چیقار آه سحرکاه

﴿ تواپدن شیراز دیر آمدن خرکوش ﴾

خرکوشك کیج کلدیکندن شیردارلدیغی وغضبه کلدیکنی بیان ایدر ﴿ مثنوی ﴾
همچو آن خرکوش کو بر شیر زد * مثلا اول خرکوش کبی که اول کندویی
شیره اوردی یعنی شیره پنچه اوردی ﴿ مثنوی ﴾ روح اوکی بود اندر خورد قد *
انك روحی نچان قدینه لایق ایدی * یعنی روح قده وسیرت صورته کوره اولمز
زیرا خرکوشك قدی صغیر وحقیر ایکن شیر دلیر ایله پنچه اوروب عاقبت شیری
چاهه آتدی وسائر نخجیرانی شرندن خلاص ایلدی * پس خرکوش شیره
وارمقده زیاده مکث ایتمکله ﴿ مثنوی ﴾ شیر میکفت از سر تیزی وخشم *
شیر حدت وغضبندن وسر خشمدن کندو کندویه ایتدی ﴿ مثنوی ﴾
کز ره کوشم عدو بر بست چشم * که راه کوشدن عدو کوزم باغلدی * یعنی
نخجیرانك معاهده وواعدنه الدانوب عاقبت بین اولیوب کوزم باغلدیلر وبنی
سوزلرینه غره قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ مکرهای جبریانم بسته کرد * جبریلرك

مكری بنی بستهومقید ایلدی و یاخود جبر یاءنسبته مضاف اولیوب مكرهای جبر یام بسته كرد اوقنوب جبرك مكر و خدعهلری ایاغم بسته ایلدی * یعنی كسبی ترك ایتدیروب توكل ایلدم دیوصید وشكاره چیقمیوب انلرك سوزلرینه اعتماد ایله كار وشكاردن قالدم دیمك اوله ﴿مثنوی﴾ تیغ چوبینشان تنم را خسته كرد * انلرك تیغ چوبینی تنمی مجروح ایلدی * یعنی انلرك صادق ودرست اولیان كفت وسخنلری بنی شكسته خاطر ایتدی ﴿مثنوی﴾ زین زپس من نشنوم آن دمدمه * من بعد بن اول دمدمهیی استماع ایتمزم وانلرك اقاویل كاذبهسنه اعتماد ایتمزم ﴿مثنوی﴾ بانك دیوانست وغولان آن همه * انلرك كلمات غیر صحیحهلری بانك وصدای غولان بیابانیدر كه ابناء سبیله كیجه ایله صدا ایدوب واو كیجه سوارو پیاده یولجی شكلنده كورنمكله یولجی قیاسیله اردنه دوشوب وصداسنه الدانوب بالآخرة یولدن چیقوب هلاك اولور طائفهٔ جن دن غول دخی برنوع دركه انسانه بووجهله ضرر اصابتنه سعی ایدر او یوب غول بیابانه ندامت اودنه یانمه * عبث امنیهلر ایدوب ملوث اولنه بو یانمه ﴿مثنوی﴾ بردرآن ای دل تو ایشان راهه ایست * ای دل سن انلری یرت طورمه وصبرو توقف ایله الحاصل كفتارنده معنی اولمیان دروغ زن واهافلرك سوزلری غول بیابانی مقولهسیدر انلره الدانوب یولدن قالمه وجست وجودن كسسته وطریق طلبده پاشكسته اولیوب هجابوكلماتك بو كون اولمزسه بلكه یارین معناسی ظهور ایدردیو توقف وتراخی ایلمه همان مقلدهیی كلمات كاذبهلری ایله ترك ایدوب ارباب حقیقتی جست وجو ایلهزیرا ارباب تقلید جانسز بدندر ایمدی ﴿مثنوی﴾ پوست شان بركن كه شان جز پوست نیست * انلرك پوستنی قوپاركه انلر پوستدن غیری دكلدر یعنی شبر انلرك پوستنی دریده قیلدیغی كبی سندخی قلبكه حجاب اولان كلماتنی بی معانیی قلبكدن ازاله ایدوب استار وحجابی هتك ایله زیرا مقلدهنك كفتاری الفاظ وحروفدن غیری دكلدر معنادن خالی اولدقدنصكره پوست بیجاندر نتكم حضرت مولانا بیوررلر ﴿مثنوی﴾ پوست چه بود كفتهای رنكرنك * پوست نهدر درلودرلو كلمات وكونا كون مقالاتدر ﴿مثنوی﴾ چون زره برآب كش نبوددرنك * آب اوزره زره كبی كه مراد نقوش وارقادر روزكاردن حاصل اولور كذلك اول كفتار بی معنی و بی ذوق دخی زره آب كبی بی قرار و بی درنكدر زیراآب اوزرنده اولان نقوشك درنك وقراری اولماز ایمدی ای مستمع قابل ﴿مثنوی﴾ این سخن چون پوست

ومعنی مغزدان * بوسوزکه سوبلنور بوست کبی ومعنای سخنی مغزولب کبی بیل ﴿ مثنوی ﴾ این سخن چون نقش ومعنی همچو جان * بوسوز نقش کبی ومعنا اکاجان کبیدر بوسوزك که معناسی اولیه واول سوزك صاحبی سوبلدیکی سوزدن بی ذوق اوله مستمعینه دخی ذوق بخش اولمایوب بی مغز ومالا یعنی اولور اما ارباب سخن معنی دارمیدر یوخسه بی ذوق و وجدانمیدر ارباب ذوقدن غیریسی ادراك ایده مز زیرا درون حالنه وقوف کسب ایتمیوب الفاظ وعبارته فریفته اولورلر اکا بناء که ﴿ مثنوی ﴾ پوست باشد مغز بدرا عیب پوش * پوست یارمز ایچك عیبنی سترایدیجیدر جوزك چورکنی ظرف حوز وآجی بادمی پوست بادم پوشیده قیلدیغی کبی الفاظ وعبارات دخی متکلمك درونندہ اولان عیبنی پوشیده قیلمشدر * کذلك حق سبحانه وتعالی دخی بموجب اولیاء الله عرایس الله ولایری العرایس الا المحرمون ﴿ مثنوی ﴾ مغز نیکورا زغیرت غیب پوش * غیرتدن مغز نیکونك غیب پوشیدر غیبدن مراد بومحلده وحدت حق وفیاض مطلقك تجلیء احدیة الذاتنده مستور ومستغرق اولان ارباب فنا واصحاب وجدان وبقانك حقیقتلری ودرونلرنده اولان اسرار ومعانیدر که عارف کاملرك مغز نیکو ولب لطیفلریدر * اسم غیور کال غیرتندن معانیء اولیابی وجمال جان مردان خدای دیدهء نامحرمدن سترایدوب لطافت درونلرینه نظر اغیار دوش اولماز ﴿ سلطان ولد فرماید ﴾ نور را غیر نورکی بیند * دیدهء دیوحورکی بیند * جنس باید که جنس راداند * غیر کاتب نبشته کی خواند * ظاهر وباطن اولیا جانند * زان چوجان آن کروه پنهانند * اولیارا بجهد نتوان دید * مکر ایشان کنند خویش بدید * کر نمایند روی خود ز کرم * شود ازلطف شان جحیم ارم * آنچنان دولتی کر باشد * که بشده شسته در سرا باشد * ای برادر غلام مردان باش * کرد ایشان چوچرخ کردان باش * بندکی شان خلاصهء عملست * هر که روشان ندید درا ملست * بامیدی همی کند شادی * که بذیرد خرابش آبادی * بی یقینی همی رود درراه * حال اوکاه نیك وکاه تباه * نظر مرد حق یقین بخشد * نفس را فهم وعقل ودین بخشد * عکس نورش پذیر وساکن باش * همچو نبشه زهر شجر متراش * پس ای سالك راه حقیقت سن دخی طالب معنی اولوب مجرد الفاظ وعبارانه الدانمه زیرا ﴿ مثنوی ﴾ چون قلم ازباد بد دفتر ز آب * چون قلم باددن ودفتر آبدن ایدی * یعنی کلمات ولسان باددن * وتقریر ودفتر آبدن اوله ﴿ مثنوی ﴾

هرنه بنویشی فنا کردد شتاب * هرنکه بازار ایسك فوری محو ونابود اولور * پس بادوزان صو اوزره نقش ایتـدوکی صورآن واحـدده برباد ونابود اولدیغی کبی بالکز قیل وقال ایله آب تصورات وامنیه‌ده کره بنداولان نقوش خیال دخی دائم وثابت اولمایوب سریع الزوال وناپیـد اولور ﴿ لمحرره ﴾ صو اوزره نقش اولان جسمك خیالنه سن الدائمه * آنك نقاشنی کورسن همان زینیه الدائمه * بناسی بادایله طورن وجودك قصرینه الدائمه * تموج ایلیان دریایه باق موجینه الدائمه * کونش تابنده چون شبنم بیلورسنکیم اولور زائل ﴿ مثنوی ﴾ نقش آبست اروفاجویی ازآن * بی ذوق ومالایعنی اولان کلمات فی المثل نقش آب در اکراندن وفا استرسك ﴿ مثنوی ﴾ باز کردی دستهای خود کزان * کندو اللروکی اصیرجی اولدیغـك حالده کبرو دوزرسن یعـنی مأمولك اولان وفادن اثر بولمایوب دندان ندامتی دهان تأسفه وضع ایدوب حرمان ایله دوزرسن ﴿ مثـنوی ﴾ باددرمردم هـوا وآرزوست * باددن مراد مردمده اولان هوا وآرزودر ﴿ مثنوی ﴾ چون هوا بکذاشتی پیغام هوست * چونکه هوای نفسی ترك ایلیه سن هویت آلهیه نك الهامی مرتبه سیدر ﴿ مثنوی ﴾ خوش بود پیغامهای کردکار * حق سبحانه وتعالی نك پیغاملری خوب ولطیفـدر ﴿ مثنوی ﴾ کوزسرتا پای باشد پایدار * زیراکه الهامات سبحـانیه وتجلیات ربانیه نقش آب کبی بی ثبات اولمایوب سراپا یعنی من الازل الی الابد برقرار وپایدار اولور ﴿ مثنوی ﴾ خطبهٔ شاهـان بکرددوآن کیا * شاهـلرك خطبه‌سی ودبدبه وشوکت وسلطنت ودولتی متغیر ومتبدل اولور ﴿ مثنوی ﴾ جزکیا وخطبهـای انبیا * انبیا واولیا نك خطبه ودولتلرندن ماعداسی فانیدر ﴿ مثنوی ﴾ زانکه پوش پادشاهان ازهوا ست * زیراکه پادشاهلرك پوش وهیبت وسـلطنت وشوکتلری هوادندر فاما ﴿ مثنوی ﴾ بارنامهٔ انبیا ازکبریاست * انبیاء عظام علیهم السـلامك اجازت نامه وحکم وحکومت وتصرف وقدرتلری عظمت وکبریا صاحبی اولان خدای لایزالدندر الحـاصل دولت دنیا بی بقا وبی ثبات وسعـادت اخرویه ابدی وسرمدیدر بو خود عوام وخواصك مشـهودیدرکه ﴿ مثنوی ﴾ ازدرمها نام شاهان برکنند * اقچه‌لردن شاهلرك نامنی رفع وازاله ایدرلر یعنی سکه‌لر متغیر ومتبدل اولور ﴿ مثنوی ﴾ نام احمد تاابد برمی زنند * اماسرورکائنات علیه اکمل التحیا نك نام شریفنی تاابد اوررلر یعـنی سیم وزردن بعض الواح دوزب اسم

محمد واحمد علیه السلامی تبرکا آنك اوزرینه قازدیروب حرزوحمائل ایدرلر
وپادشاه اسلام اولنلرك اكثری سكه نك بریوزینه انی ضرب ایدرلر وكتب وصحفده
نام احمد وانبیایی یازوب ذكر ایدرلر * پس نام احمد ابدا اكرالواح ظاهره واكر
لوح قلبده مضروبه ومنقش اولمقدن خالی اولماز وشول قلبده كه نام احمد
وروح محمدینك محبتی اولمایوب سر مصطفوی ایله مسكوك اولمیه قلب اقچه
والتون كبی اولوب كچمز وآخرتده منقر قدر اعتبار اولنماز * پس حضرت
مولانا قدس سره الاعلی پادشاهلرك نامی سكه لردن مرفوع اولوب انبیاء
عظامك خطبه واسامی شریفلری باقیدر متبدل اولمازدیو بیوروب لكن بعض
كمسنه كأن سؤال ایدزكه یا مولانا انبیاء پیشینك دخی شرایعی منسوخه اولوب
وجمله سنك اسم شریفلری مضبوط ومعلوم اولمدی بو تقدیرجه جزئیا
وخطبهای انبیا دیو واقع اولان استثنا نه وجهله صحیح اولور دیو واقع اولان
سؤال مقدره جواب طریقی اوزره بیوررلركه ﴿ مثنوی ﴾ نام احمد نام جمله
انبیاست * حضرت محمد رسول الله صلی الله علیه وسلمك نام جمیع انبیانك
نامیدر یعنی نام احمد مجمع اسامی جمیع انبیا وجمله شرایعك خلاصه واكملیدر
وجمیع ارواح انبیانك محشری روح محمدی اولوب هر كلان رسول ونبی نبوت
ورسالته اول نور محمدی ایله واصل اولدیلر واول نور ایله مبعوث اولدیلر واولیای
كرام دخی چراغ قلبلرین اول شمع محمدیدن ایقاد ایتدیلر * پس شرع محمدی
ونور احمدی معدن انوار واسرار جمیع انبیا واولیا ومركز دائرهٔ جمیع شرایع
واحكام الهیه در ابدی چونكه نام احمد ذكر اولنه حقیقتده جمیع انبیا
ومرسلین واولیا وموحدین مذكور اولور واشباحده اولان كثرت انلرك
وحدتلرینی منافی اولماززیرا ﴿ مثنوی ﴾ چونكه صد آمد نود هم پیش ماست *
چونكه یوز كلدی طقسان هم بزم قتمزده در * یعنی مائه اكمل اعداد
اولوب مادونی اولان مجموع اعداد داخل حیطهٔ مائه در ومادون
مائه مرتبهٔ مائه ده اولمایوب اما مائه محیط جمله اعداددر ومائه تعداده دخی
آخر مرتبهٔ اعداددر كذلك وجود شریف احمدی دخی صورة مؤخر اولوب
معنا محیط جمیع مراتبدر وعند ارباب التحقیق خود كثرات اعداده اعتبار
اولمایوب قلیل وكثیر واحددر زیرا واحد آحاد وعشرات ومأت والوفده
بالمرات موجوددر * پس مرتبهٔ واحدیتی مشاهده ایدن كامللر سر واحدیتی
جمله ده موجود بیلورلر وجمله یی آنكله موجود كوررلر ﴿ عطار ﴾ محمد

بر همه عالم رسولست * رسول سرور صاحب قبولست * حقیقت اوست درهر دوجهان نور * که اندر هردوعالم اوست مشهور * تو بی شاه وهمه آفاق خیل اند * تو بی اصل وهمه عالم طفیل اند * زهی شرعت نموده روی در دل * کشوده رازهای سر مشکل * تو بی جمله چه کویم اندرین کار * حقیقت نقطهٔ وعین پرکار * طفیل توهمه کردیم پیدا * زنور تست روشن جمله اشیا * اکر بینادلی در جسم وجان رو * دمادم اندرین رازنهان شو * جمال بی نشان درياب در كل * حجاب آب وکل کردان تودر دل * ایمدی ای طالب عشق سبحانی وراغب ذوق ربانی کرکدر که کثرت ماسوا یی سن دخی قلبکدن رفع وازاله وترك هوا ایدوب طریق حق ومسلك انبیا واولیایه کیدوب روحکی ذکر اولنان اتحاد معنویده حشر ایتمکه حقدن مدد وعنایت طلب ایلیه سن والفاظ وعبارتده پابسته اولمیوب اوج عالیات معنایه جولان ایلیه سنکه الهام حقه لایق اولوب پیغام حق کوش هوش ایله استماع ایلیه سن ﴿ بيت ﴾ ازآن دم یافتم این دمدمه من * کنم اندردم تو زمزمه من * چومن کرناله وفریاد داری * وزان دم اندرین دم یاد داری

﴿ هم دربیان مکر خرکوش ﴾

خرکوشك شیره ایلدیکی مکروخدعه بیاننده در ﴿ مثنوی ﴾ درشدن خرکوش بس تأخیر کرد * خرکوش شیره کتمکده چوق تأخیر ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ مکررا باخو یشتن تقریر کرد * کندو بی کندو یه رازداش ومخاطب ایدوب شیره ایده جك مکری کندو یه تقریر ایلدی وقتی چوق تدبیر وتفکر ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ درره آمد بعد تأخیر دراز * مکث مدید وامد بعید دنصکره خرکوش یوله کلدی ﴿ مثنوی ﴾ تابکوش شیر کوید یك دوراز * تاشیرك كوشنه برایکی راز سویلیه وشر پنجهٔ شیردن خلاص اوله کذلك عقل معاد اربابی دخی جمیع کارلرنده عجله ایتمیوب تأنی یی کندو یه شعار ایدرلر وحرکات وسکنات وجمله اطوار وافعالده عاقبت بین اولمغله انواع تفکردنصکره برایشه شروع وعزیمت ایدرلر زیرا (العجلة من الشیطان * والتأنی من الرحمن) بیورلمشدر *پس طريق صوابی فهم ایدوب کندی داهیهٔ عظیمه دن خلاص ایدن عقلدر نتکیم حکما عقل ایچون درت مرتبه اعتبار ایدوب مرتبهٔ اولیده اولانه عقل هیولانی دیرلر وعقل هیولانی اولدر که مبداء فطرتده معقولات بدیهیات ونظریاتك جمله سندن خالیه اولوب لکن طفلك کتابته اولان استعدادی کبی عقل هیولانی دخی معقولات مزبوره یه مستعده در ومرتبهٔ ثانیه ده اولانه عقل

مطلب فی بیان مراتب العقل

بالملكه دیرلر یعنی عقل بالملكه یه اوایلدن توالی یه ملكهٔ انتقال حاصل اولمغله نفس ناطقه معقولات بدیهیه یی تحصیل ایدوب بدیهیاتدن نظریاته انتقال ایدر مثلا شول صبینك قوتی کبی که تزعزع وحرکت ایدوب قلم ودواتی بیلور وبسایط حروفك کتابتنه قادر اولور ومرتبهٔ ثالثه ده اولان عقله عقل بالفعل دیرلر اگرچه کیم مابعدنه نسبت ایله عقل مزبور بالقوه ایسه جدا فعله قوت قریبه سی اولمغله عقل بالفعل تعبیر اولنور یعنی عقل بالفعل ایچون معقولات نظریه حاصله اولور لكن معقولات نظریه یی بالفعل مطالعه یه قادره اولمایوب بلكه عندنده مخزونه اولور مثلا غیر کاتب بالفعل اولان قوت کاتب مستكمل الصناعه کبی ومرتبهٔ رابعه ده اولان عقله عقل مطلق تعبیر اولنوب وآنك معقولاتنه عقل مستفاد دخی تسمیه ایدرلر زیرا عقل مزبوره عقل فعال وعقل بالملكه دن مستفاددر یعنی حال مباشرتده صنعت کتابتی مستكمل اولان کاتب کبی عقل مستفاد صاحبی دخی معقولات مكتسبه یی مطالعه قیلور واگر عقل مستفاد غایت کمالده اولورسه اکا قوت قدسیه دخی تسمیه ایدرلر ان شاء الله تعالی مثنوئ شریفده بوکا متعلق مبحث کلدکده تفصیل اولنه ایمدی قوت عاقله مجردة عن المادة بر جوهرهٔ مضیئه درکه ❋ مثنوی ❋ تاچه عالمهاست درسودای عقل ❋ سودای عقلده عجب عالملروار در ❋ مثنوی ❋ تاچه پهناهاست دردریای عقل ❋ دریای عقلده نه عجب وسعتلر وار در سودای عقلدن مراد عقلك وجودیدر پهنا عریض معناسنه در لكن بو محلده واكثر مواضعده وسعت معناسنه استعمال اولنور ❋ مثنوی ❋ صورت ما اندرین بحر عذاب ❋ مثلا بزم صورتمز بو بحر عذاب ودریای شیرنده که مراد دریای عقلدر ❋ مثنوی ❋ می دود چون کاسه ها بر روی آب ❋ آب اوزرنده اولان کؤس وآیینه کبی یلر وحرکت ایدر ❋ مثنوی ❋ تانشد پر بر سر دریا چو طشت ❋ مادام که بزم صورتمز کاسه سی آب عقلدن مملو اولمیه دریا اوزرنده اولان لكن کیبدر ❋ مثنوی ❋ چونکه پر شد طشت دروی غرق گشت ❋ چونکه درون طشت آب دریا ایله طولدی غرق بحر اولدی کذلك تا کم کؤس وجود آب دریای عقل معاددن واسرار ومعانیسدن پر اولمیه سیر کثرات وعالم صورتدن خالی اولمز وحقایق واسرار ایله مالا مال اولدقده عالم صورتدن اولان نقوش والواندن تجاوز ایدوب دریای علم وحكمت وقاموس عقل وفراسته غوطه ایدوب مشاهدهٔ وحدت ایله مستغرق بحر احدیت

اولور ﴿ عطار ﴾ عيان وعقل رادر پيش ميدار * دمادم جان ودل باخويش ميدار * زعقلت كار بكشـايد نه ازعقل * كه نقلست اين كه بشنيدى توازعقل * همه كارجهان آثار عقلست * درين جاى خطرچه جاى نقلست * درآن دريا قدم زن تابن آب * نمود عشـق من اينجاى درياب * درآن دريا همه جانست وجانان * نمودش عين پيدا است وپنهـان * چوسر كردانى اندرعين دريا * بجاهركـس كه رسى در منزل ما * ايمدى مرشـد كامل ومرد فاضلار عاشـق صـادقلرى درياى عقل كل آشنا لغه دعوت ايدرلر سندخى بو بحرده آشـنا اولوب قعر درياية غوطه قيل كه در يتيم معـانى اله كتوره سن وسـينه كى صدف كوهر اكر نمايهٔ اسرارربانى ايده سن ﴿ مثنوى ﴾ عقل پنهانست وظاهر عالمى * عقل پنهاندر وظـاهر اولان عالم شهادته منسـوب اولاندر كه بوعالم صورتدر پس ﴿ مثنوى ﴾ صـورت ماموجى ياازوى نمى * بزم صورنمز اول دريادن برموج وياخود بمدن برنمدر ﴿ مثنوى ﴾ هرچه صورت مى وسيلت سازدش * هرنسنه يه كه صورت وجسم اول درياية وسـيله دوزر ﴿ مثنوى ﴾ زان وسيلت بحردور اندازدش * لاجل هذه الوسيلة درياى عقل صورت وجسمى كندودن ايراغ ايلر * يعنى درياى نورعقل كله غوطه قلق ايچون جسم وصورت هرنه كم وسـيلهٔ واسطه دوزرايسه وصلت درياية واسطه اولميوب بلكه سبب دورى وباعث مهجورى اولور زيرا اكا واصـل اولان كندو نور يدر * ايمدى عقل كل غيره وسـيله اولور اما عقل كله آخرى وسـيله اولمز وكندو نفسن عارف اولان عارف رب اولور * پس نفسنى بيلمك استين عقل كلى واسـطه قيله كه عارف نفس اوله ﴿ عطـار قدس سره ﴾ زعقل كل شـود اسرار پيدا * نمود جسم جان كرددهويدا * زعقل كل ببينى هرچه پيدا است * كه نورعشق اندروى مصفاست * زعقل كل اكـرره بردهٔ تو * چرا اندردرون پردهٔ تو * محمد عقل كل ديدست تحقيق * زحق دريافتست اين سر توفـيق * محمد عقل كل دان ودكر هيچ * درين اسرارنى اى دوست مرپيچ * ازودرياب سرجمله اشيا * ازو كردان توجان ودل مصفا * ايمدى اى طـالب درياى زخار اسرار آلهى ﴿ مثنوى ﴾ تانبيند دل دهندهٔ راز را * مادام صورت قيدنده اولان دل دهندهٔ راز اولان محبوب ازلى يى كورميه ﴿ مثنوى ﴾ تانبيند تيردوراندازرا * ومادام كه تيردوراندازى مشاهده قلميه يعنى سببدن كذرايدوب مسبب الاسبابى كورميه وياخود تيردوراندازه مضاف اولميوب نه بيندكه سنك فاعلى اولمق اوزره مادام كه تيروجود رمى سهام وجودايدن فاعل حقيقى يى ديدهٔ بصيرت ايله مشـاهده

ایچیه ❊ مثنوی ❊ اسب خود را یاوه داند وز ستیز ❊ می دواند اسب خود در راه تیز ❊ اول غافل کندونك اسبنی ضایع اولمش بیلورو عنادندن آتنی یولده تیز یلدررر اسبدن مراد غافل اولان شخصك عقل معاشی در که دائما آکا سوار اولوب روحنی یلدرر ❊ عطار ❊ زعقل سفل افعال جهانست ❊ که نورش در زمین و در زمانست ❊ زعقل سفل دیدن باشد ای جان ❊ ولیکن در نبخشد جان جانان ❊ زعقل سفل خیری می نیاید ❊ بجا کارد از آنجا که کشاید ❊ مثنوی ❊ اسب خود را یاوه داند آن جواد ❊ اول جواد کندو اسبنی گم کشته بیلور ❊ مثنوی ❊ واسب خود او را کشان کرده چو باد ❊ مع هذا کندی اسبی باد یو یان کبی آنی کشان ایلمش ❊ مثنوی ❊ در فغان و جست و جو آن خیره سر ❊ اول سراسیمه وسر کشته ایسه جست وجوده وغلط ایدوب فغانده در ❊ مثنوی ❊ هر طرف پویان وجویان در بدر ❊ اسبنی طلب ایدیجی اولدیغی حالده هر طرفه یلیجی وقپودن قپویه تجسس ایدیجیدر بو یله دیو که ❊ مثنوی ❊ کانکه دزدید اسب ما را کو و کیست ❊ اول کسنه که بزم اسبمزی سرقه ایلدی قنی و کیمدر ❊ یعنی من عرف سرندن آکاه و روح و عقلدن خبردار اولمیان کمراه عالم ملکوت وارواح ومعانی واسرار عقل وروحنی طلب ایلین اسب پویان اوزرینه راکب ودوان ایکن سوار اولدیغی آتنی ضایع ایلدم ظنیله جست وجوایدن غافل کیمدر ❊ پس عارف کامل ومرد واصل اکا جواب ویروب دیر که ❊ مثنوی ❊ این که زیر ران تست ای خواجه چیست ❊ حالا سنك او یلوغك التنده اولان اسب نه در ای خواجه عجب غفلتدر که عارف واقفدن عیانا اسب عقل وروح سواردن خبر الدقدن صکره کبر و فهم وادراکایده میوب بو وجهله سؤال ایدر که ❊ مثنوی ❊ آری این اسب اسب لیکن اسب کو ❊ نعم اسب در لکن اسب قنی ❊ پس عارف واقف جواب ویرر که ❊ مثنوی ❊ با خود آی ای شهسوار اسب جو ❊ ای غافل عنه وغفلت پرده سن در یده قیل کندیکه کل ای شهسوار اسب جو که حق حقیقتکی بیله سن وعالم ارواحی کندی روحنده وعالم جبروتی عقلنده سیر و تماشا ایده سن وعالم لاهوتی سرنده مشاهده قیله سن خصوصا حق سبحانه وتعالی (وهو معکم اینما کنتم) دیو بیورمشدر ودخی (ونحن اقرب الیه من حبل الورید) دیو تبشیر بیورمشدر ❊ پس بو اسراردن خبردار اولمیوب بو وجهله اولان معیت وقربدن غافل وکندیکی مهجور بیلمك مرتبهٔ انسانیتدن دوردر ❊ عطار ❊ همه سالك ترا تو در سلوکی ❊

حقیقت بشکی شمس الدلوکی * توهم هستی بخود خودرا طلبکار * حقیقت
نطقهٔ بر عین پرکار * ندانم ناچه نوری که حضوری * زنزدیکی فتاده دور
دوری * درونت نور خورشید حقیقی * که با روح القدس اینجا رفیقی * صدف داری
توو جوهر ندیدی * بزیر ابروماه و خور ندیدی * درون خود نظر کن آفتابی *
که زو بگرفته جانت نور تابی * دلت آیینه است وصیقلش یار * که بردار دازو
اینجای ژنکار * هر آیینه جمال یار درتست * حقیقت ای پری رخسار درتست *
زخود جوهر چه همچو بی که یابی * برون از خود مجوز یرا نیابی * زخود غائب
مشو ای دل بکی دم * که درجان مر تو داری هر دو عالم * حجاب دوست
عین پوست باشد * چو پرده رفت کلی دوست باشد * ایمدی بنم جانم جو بندهٔ
جان وطلب کنندهٔ حقیقت انسان روح و حقیقتنك کمال ظهورندن خفاسن
ملاحظه ایدوب جانم قنده در دیو سؤال ایدر خبری یوقدر که * مثنوی *
جان ز پیدایی و نزدیکیست کم * ونفخت فیه من روحی ایله تشریف بیوریلان
روح انسانی کمال ظهور وغایت قربندن کمو پنهاندر * مثنوی * چون
شکم پر آب واب خشکی چوخم * مثلا شکم انسان خم کبیدر که درونی آب
ایله پردرو کو یك ابی وظاهری خشك اولدیغی کبی انسانك دخی ظاهری خشك
وخالیدر * پس وجود انسانیده روحدن آرو یك سرمو اولمیوب
جمله وجودی روح محیط ایکن روحدن خبری اولمیوب جو بندهٔ
روح اولور مع هذا دیدهٔ بصیرت ایله نظر اولنسه روحدن غیری نه وارد رلکن
کمال ظهوری جماله نقاب اولوب چشم دلی روشنا اولمین مشاهدهٔ جمال روحه
قادر اولمز * پس کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا قدس سره الاسنی غایت
جلاسندن مخفی وشدت اشراقندن مستور اولان روح پرفتوحی ضیا ایله
الوانه تمثیل ایلدیلر کما قال قدس سره العزیز * مثنوی * کی ببینی سرخ وسبز
وفوررا * ای صاحب نظر قزیل و یشیل ومور رنکلری سن نجان کوررسن
* یعنی کورهمزسن * مثنوی * تا ببینی پیش از بن سه نور را * مادامکه
ذکر اولنان الوان ثلثه دن اول مظهر الوان نوری کورمیه سن الوان ثلثه
ذکر ایله حصر مراد دکلدر بلکه الوانك عمومی مراد اولوب ذکر جزو واراده
کل قبیلندندر * پس اولا مشاهده اولنان نوردر وواسطهٔ نور ایله الوان
دخی مرئی اولور * مثنوی * لیك چون دررنك کم شد هوش تو * ولیکن
چونکه سنك هوشك مستغرق فی الالوان اولدی * مثنوی * شد زنور آن

رنكهار و پوش تو * اول رنكلرسكا نوردن حجاب ورو پوش اولوب تماشای
الوان مشاهدهٔ نوردن دیدهٔ نوردیده‌کی خیره و بی مزقودی * مثنوی *
چونکه شب آن رنكها مستور بود * پس چونکه لباس لیل الوانی بوربدی اول
کوردیکك الوان متنوعه کونه واروب مستوراولدی * مثنوی * پس بدیدی
دید رنك از نور بود * پس بلاشك ولاشبهة کوردك که رؤیت الوان
متنوعه نوردن ایدی * ایمدی معلوم اوله که شیخ رئیس ابوعلی سینافندده
الوانك وجودی کبرو الوانك ظهور یله‌در و بعضیلر مذهبنده وجود
الوان بواسطة النور در ووجود الوان لونك ظهور یله‌در دیلر مشاهدهٔ
الوان لون ایله اولور الوان الوانك غیر یله کورلمز دیو نورك رؤیتنی انکار ایدرلر
باخصوص نور اظهر اشیادر و بلکه جمیع اشیانك ظهوری نور ایله‌در زیرا
نور ظاهر بنفسه ومظهر لغیره‌در * پس منکر نور اولنلر ایچون کرکدر که وقت
غروب شمس وغیبت سراجده وظلك وقوعنده محل ظل ایله موقع ضیا بیننده
ادراك تفرقهٔ ضروریه حاصل اولوب وراء الوانده نور برمعنادر که الوان
آنکله مدرك اولدیغنه اعتراف ایده‌لر ولکن نورك الوان ایله شدت اتحادی
اولدیغی اجلدن ممتاز عن الالوان اولمیوب غایت ظهورندن مخفی اولور
و بومعنانك عدم ادراکی بو وجهتدندرکه الوان نورك رو پوشی اولمشدر
وظهور الوان دخی انوار ثلثه ایله حاصل اولور که بریسی نور بصر و بریسی
نور شمس وقمر و بریسی نور شمس وچراغدر * پس اولا انوار ثلثهٔ مزبوره
حاصله اولوب بعده الوانك وجودی ظاهر اولور * ایمدی حق سبحانه وتعالینك
اسماء حسنی سندن بر اسم شریفی دخی نوردر اول نورك تعریفنده بو وجهله
تحقیق ایتمشلردر النور هو الظاهر الذی ظهر به کل ظهور فان الظاهر
فی نفسه المظهر لغیره یسمی نورا و بعضیلر تعریف نورده بطریق الایجاز
بیورررلر که النور عبارة عما یظهر به الاشیاء وارباب تحقیقدن بعضیسی دخی
بیورمشلر که وقد یطلق النور علی کل حال معنویة ترد علی القلب و بها یکشف
المستور من العلوم اللدنیة التی علمها الله تعالی عباده المخلصین والافراد المخصصین
بها والواردات الالهیة ترد من جانب الاله بطرد الکون وصور المکونات
عن القلب * پس مستکشفان استار اسرار و مستفتحان قناع انوار اولانلرك
ضمیر مهر تنویرلرینه مخفی اولمیه که چونکه وجود مقابل عدم اولدیسه لامحاله وجود
ایچون ظهور مقرر اولدی زیرا عدم ظلمتدن اشد بر ظلمت دخی بوقدر * فلهذا

مطلب
فی تحقیق اللون ورؤ

مطلب
فی اسم النور

وجود ظلمت عدمدن بری و بلکه عدم دخی امکاندن عار یدر * پس جمیع اشیایی ظلمت عدمدن وجوده اخراج ایلین موجد مکونات اسم نور ایله تسمیه اولنمق وحقیقتده نوردیمك اکلابقدر * فلهذا نورالانوار اطلاق ایدرلر * پس وجود باری بر نور فائضدر که نور ذات واسما وصفات ونور حقایق افعالندن علی ذوات الموجودات افاضهٔ نور ایدوب عموما اشیا مظاهر نور الهیه در وسموات وارضك نوری موجد السموات والارض ومافیهما اولان پروردکار لایزالدر کما قال تعالی (الله نور السموات والارض) ای مفیض النور علی السموات و الارض ومن فیهما * پس ذرات نور شمسدن هر برذره شمس منوره نك وجودنه داله اولدیغی کبی سموات وارضین ومابینهما ممکن الوجود اولان موجوداتدن دخی هر برموجود موجدی اولان واجب الوجودك وجودنه دلالت ایلمشلردر *فلهذا قال ابو بکر الصدیق رضی الله عنه (مارأیت شیئا الاورأیت الله قبله) * ایمدی معلوم اوله که نور ایکی قسمه منقسم اولور برقسمی ظاهر و برقسمی باطندر وظاهر دخی ایکی قسمه منقسم اولور بری محسوس و بریسی دخی معنو یدر * پس محسوس اولان نور بصردر که حق جل وعلا ذوی الابصارك اعین قلو بنده خاصهٔ باصره یه ملابسه ومقارنت ایله بالاعتبار سر تدبیری ودیعت قیلدیغی کبی نور بصرده دخی اعتبار ودیعت قلمشدر وقسم ثانی که معنو یدر ونور علمدر واول شمول علمدر که من ای جهة کان وعلی ای نوع کان بالسلوك الی المعلوم حقایق علم قائم اولمز الاعلمك نوری وحقیقتی ایله قائم اواور وعلمز بورك دخی حصولی یاسلوك عقلی و یاخود سلوك شرعیله اواور وعلمز بورك حقیقتی تنزیه ر بوبیت ایچون اولان ظهور حکمت وشهود عبودیتدر وقسم ثانی که نور باطندر که اول نور بصیرتدر اما نور باطن دخی سکز قسمه منقسمدر اولا نور قلب ثانیا نور ایمان ثالثا نور نفس رابعا نور روح خامسا نور عقل سادسا نور سر سابعا نور قرآن ثامنا نور کشفدر و انوار ثمانیهٔ مز بوره دن هر بر نور ایچون اسرار عرشدن برسر واردر زیرا انوار مذکوره نك کلیسی حقایق عرشیه در حتی سر ثمانیهٔ حمله عرش دخی انوار مز بوره دندر * پس نور ایمان انوار صفاتدن مستمد اولدیغی کبی نور قلب دخی انوار ایماندن مستمدر وقبل التکالیف الشرعیه والاوامر النبو یه قلب مؤمن انوار ایماندن مفاض علیه در وفراست متفرسین دخی اول نوردندر وانلر شول متوسمیندر که حق سبحانه وتعالی انلری کتاب کر یمنده ذکر ایدوب (ان

مطلب تقسیم النور

فی ذلك لآیات للمتوسمین) دیو بیورمشدر * پس عیون قلوب مؤمنین قابلهٔ
لانوار الایمان اولدقده حق سبحانه وتعالی عالم ملکی جملة وتفصیلا انلره کشف
ایدوب بعده عالم ترکیبی واطوار ترکیبده ودیعه اولان اشیابی ادراك ایدر
باخصوص ترکیبده مودعه اولان هرذره اختلاف اوزره بنهدر * پس عین قلب
مؤمن ذرات مزبوره‌دن هر برذره‌یی عین حقیقتده نورا آلهیدن برنور ایله قائمه
اولمش نور مشاهده ایدرز یرا ذرهٔ مزبوره موصل اولان نور ایله قائمه اولمش
برنوردر ومؤمن مشار الیه قلبنی وجسمنی نور کورر ونور نفس دخی نور روحدن
مستمددر * پس شول کمسنه‌نك نفسی که ظلمات طبایع وکدورات
عاداتدن تزکیه‌یه مستعد اولوب حتی نور نفس ایله نور روحی قبول ایلسه
محبة الله‌ده مستغرق شهود اولور ونور مزبور شول نوردر که عالم ملك
ایله عالم ملکوت بیننده واقع اولوب جبروت ایله مسمی اولان لطیفه‌نك
نور حقایق علمی شول ارواح ونفوسك اسراری اول عبد خالصه کشف
اولمغله نفوس مزبوره وارواح مذکوره عالم آخره انتقال ایدوب
اطوار ملائکهٔ کرام ایله علی اختلاف انواعهم حق سبحانه وتعالینك
موجوداته اولان لطائف تصرفینی مشاهده ایدر وافواه ذاکریندن صادره
اولان کلمهٔ طیبه وتسبیحات وتهلیلاتی نور ساطع اولدیغی حالده صعود
الی السماء ایتدیکن معاینه قیلور اما مشاهدهٔ مذکوره زمان استغراقده واقع اولور
ونور عقل دخی نور سردن مستمددر * پس شول سالك که عقل ماسوادن سقوط
ایله خالق الامر والکونك معرفتنه مستقیم اولسه نور وجود ایله نور سره نظر
ایدوب عجایب ملکوتی مشاهده وحقایق قدسیاتده سیاحت قیلور وقادر
مطلق ومعبود بالحق عالم علویه وسفلیه وجزؤیه وکلیه‌یی کلمهٔ واحده ایله
درجادون درج وحقیقتدون حقیقه نه وجهله ربط ایلمشدر علم یقین ایله بیلوب
اسرار ملکوتی من حیث الامر علی الاجمال ومن حیث الحکم علی التفصیل
مشاهده ایدر ونور سر دخی نور قرآندن مستمدر * پس شول کمسنه که
اکوانك سقوط وفناسیله ملاحظهٔ اغیاردن تطهیر سر ایلسه اول کمسنه‌یه
انوار تحقیق قرآن وحقایق معارف وانواع تجلیات تلاقی ایدوب بحر قرآنده
سباحت وفضای سنتده سیاحت ایلمکله بحر قرآندن لؤلؤ ومرجان وفضا
سنتدن جوهر عقیان اخراج ایدر ونور قرآن نور سبحانیدر که نور مزبور نور
کشف اعلی در کما قال الله تعالی (وانزلنا الیکم نورا مبینا) ایمدی علم شریفه

پوشیده اولمیه که استضایهٔ ملکوتیات ایچون حق سبحانه وتعالی اسم نوری سمواته بسط ایلیوب وعالم ملکوتیات علویات ایله دخی عالم ملك مظلم ادراکا ولنما غیچون نورانیتنی وجه ارضه بسطا بلدی * پس خالق الملك والملكوت ومظهر الامر والخلق وفاعل مطلقك اسم نوری ملکده باطن وحق ومن تبدر وملکوتده ظاهر وحقیقت ومطلقدر * پس شول کسنه نك که نظری من حیث القالب والجسم اوله نور ملکه نظر ایدر وشول کسنه نك که نظری نور روح وایمان ایله اوله نور ملکوته نظر ایدر ونور عقل ایله بصیر اولان نور کرسی یه نظر ایدر ونور سر ایله بینا اولان نور عرشه نظر ایدر ودیدهٔ سری نور قرآن ایله روشنا اولان نور صفاته نظر ایدر ونور کشف ایله منور اولان نور خدا مشاهده قیلور * پس کیمه کم حق سبحانه وتعالی نور من یوری کمال فضل واحساننده کشف ایلسه اسرار آخرت اکا منکشفه اولوب قبرده مونسی اول نور اولور وآخرتده دخی اول نور ایله حشر اولور کما قال الله تعالی (یوم لا یخزی الله النبی والذین آمنوا معه نورهم یسعی بین ایدیهم وبایمانهم) وعرش حق سبحانه وتعالینك نورندن وکرسی وقلم نور عرشدندر ولوح وسموات نور کرسیدندر وملائکهٔ کروبیون دخی نور عرشدن وملائکهٔ صافون نور قلمدن وملائکهٔ نور لوحدن وملائکهٔ تصریف نور کرسیدندر وجبروت که بین السماء والارض اولان برزخدر نور سمواتدندر وارض نور جبروتدندر وحیوان نور ملکدندر ونبات نور حیواندندر وجماد نور نباتدندر ونبات نور انساندندر وانسان دخی نور عرشدندر فرجع الامر عودا الی بدایته * پس شول مؤمن که اسم نورك حقیقتی اکا منکشف اوله (ان الزمان قد استدار کهیئة یوم خلق السموات والارض) حدیث شریفنك اسرار معانیسی اکا فتح اولور وبو نطو یلدن مراد درج ندر یجی تنبیه اولمیوب بلکه انسان مستعد بو مذکوراتی کندو حقیقتنده مشاهده قیله دیمکدر زیرا وجود انسان کاملده اولان عقل نور عرشدن ونطق نور کرسیدن وروح نور قلمدن ونفس نور لوحدن وقلب نور سماواتدن وجسم نور ارضدندر * ایمدی هر نورك مستقری انسان کاملك وجودنده مودع اولوب وجود انسانی محط انوار آلهی * ومهبط اسرار نامتناهیدر * فافهم جدا * بیت * یوز کدر طور سینارق منشور * بلندی اشته کورنور علی نور * کوکل دار السلام اولدی سلامك * بریدر کعبه وهم بیت معمور * ایمدی اشیای نور آلهیده مستغرق مشاهده ایدن ارباب بصیرتدر وحق اشیا ایله کوروب اثردن مؤثره استدلال

ایدنلر ارباب استدلالدر تنکیم حضرت مولانا بیوررلر ❊ مثنوی ❊ نیست دیدرنك بی نور برون ❊ الوانك مشاهده سی خارجده اولان نورسز میسر دکلدر زیرا شب مظلمده الوان واشکال کورنمز ❊ مثنوی ❊ همچنین رنك خیال اندرون ❊ کذلك رنك خیال درون دخی نور بصیرت وضیای عشق ومحبت وتجلیات صفات احدیت اولمدقجه مشاهده اولنماز امانور بیرون ایله نور درونده فرق بودرکه نورظاهری غروب شمس وقمر وانطفاء سراج وعمی بصرایله محجوب وغایب اولمق متصوردر امانور درون که پرتونور تجلیء جمال الهیدر جمیع موجوداته وجوداول نور بی افولدن افاضه اولنوب آنك غروب وتغیری محالدر ❊ پس لاجرم الوان ظاهر نورظاهری اولمادن مشاهده ممکن اولمدیغی کبی نور ربانی اولمدین دخی قیام اشیا واحوال درون مشاهده اولنمق میسر کلدر ❊ مثنوی ❊ این برون از آفتاب وازسها ❊ بونور ظاهر آفتاب وسهادندر یعنی کواکب مضیئه دندر ❊ مثنوی ❊ وآندرون ازعکس انوار علا ❊ واول نورباطنی عکس انوارخدا ❊ وپرتو تجلیات صفات واسمادندر ❊ مثنوی ❊ نور نور چشم خود نور دلست ❊ نور چشمك نوری خود نور قلبدندر ❊ مثنوی ❊ نورچشم ازنوردلها حاصلست ❊ زیرانور چشم کوکللرنورندن حاصلدر ❊ مثنوی ❊ بازنور نوردل نورخداست ❊ کذلك کوکل نورینك نوری نورخدادر ❊ مثنوی ❊ کوزنور عقل وحس پاك وجداست ❊ که اول نور خدا نور عقل وحسدن جدادر وياخود عقل وحس اول نوردن جدادر یعنی عقل معاش وحس اول نوری ادراك ایلمز ونور خدا دخی عقل وحس نوری اولمقدن منزهدر وحقیقتده نوراطلاقی حقه صحیحدر وماسوایه نور اطلاق اولنماق مجاز محضدر وعند ارباب الظاهر نور ظهورمعناسنه اولوب ظهور ایسه امر اضافیدر زیراشیء ایکیدن خالی دکلدر یاغیر اوزرینه ظاهر وياخود غیردن باطندر ❊ پس نور بالاضافة ظاهر وبالاضافه باطندر وظهور نورایسه لاجرم ادراکات اوزرینه در واقوای ادراکات عند العوام حواس اولوب حاسهء بصر دخی ادراکاتدندر بالاضافه حس بصری به مدرکه اولان اشیا دخی اوج قسمدر ❊ برقسمی بنفسه مبصر اولمیان شیدر که مثلا اجسام مظلمه کبی ❊ وبرقسمی بنفسه مبصر اولوب لکن انکله غیری مرئی اولماز مثلا اجسام مضیئه دن اولان کواکب وجرهء نارغیرمشتعله کبی ❊ وبرقسمی دخی هم بنفسه مبصر اولوب وهم غیرنی مبصر در مثلا شمس وقمر ونیرات مشتعله

مطلب
رؤیة البصر علی ثلثة انواع

كبي ابعدي نورچشم برقوت باصره در كه ذوالعينين اولان هرحيوانده موجوددر لكن چشم حيوانده انضمام نورقلب اولمامغله حس حيواني حقيقت اشيايي فهم ايتمز * پس نورچشمنده نورعقل وقلب وروح اولميان كمسنه انسان صورت وحيوان سيرتدر وحجة الاسلام امام محمد الغزالي قدس سره مشكات الانوارده بيوررلر كه قلب انسانيده عين واردر وعين قلبه كاه عقل وكاه روح وكاه نفس انساني تعبير اولنور * پس عقل ايله مراد اولان بودركه عاقل انكله بهيمه ومجنون وطفل رضيعدن ممتاز اولور وقوت باصره ده يدي نقيصه اولوب عقل نقايص مزبوره دن پاك وعاريدر * پس بصره ده اولان نقيصه ﴿ اولا ﴾ بودركه عين غيريني حس ايدر لكن كندو ذاتني ادراك ايتمز عقل ايسه هم غيري وهم كندو نفسني وصفات نفسي ادراك ايدر زيرا عقل نفسني علم وقدرت ايله مشاهده وعلم نفسني وعلم نفسه اولان علمني وعلم نفسيله علمنك علمني الى غير النهاية ادراك ايدر وبو برخاصيتدركه مايدرك بآلة الاجسام اولانك بريسي ايله تصور اولنماز ﴿ ثانيا ﴾ عين كندويه بعيد اولاني وافراط ايله كمال قربده اولاني ادراك ايتمز عند العقل ايسه قرب وبعد متساوي اولوب طرفة عين سماواته عروج ولحظهٔ واحده ده تخوم ارضه نزول ايدر وبلكه جناب قدسه طيران ايدر * پس نورعقل ودل انموذج نورخدادر كرچه كم ذروهٔ مساواته ترقي دخي ايتمز ايسه ده انموذج محاكاتدن خالي دكلدر ﴿ ثالثا ﴾ عين وراء حجابده اولاني ادراك ايتمز اما عقل بدن خاص ومملكت قريبه سنده تصرف قيلديغي كبي عرش وكرسي وماوراء حجاب سماواتده وملأ اعلى وملكوت اسمي ده دخي تصرف ايدر وبلكه حقايقك كليسي عقلدن محتجبه اولماز وعقلك محجوب اولماسي صفات نفسدن برسبب ايله محتجب اولديغندندر ﴿ رابعا ﴾ عين اشيانك ظواهر وسطوح وصور وقوالبني كوروب بواطن وحقايق اشيايي ادراك ايتمز عقل ايسه بواطن وحقايق اشيايه رفتار وتغلغل ايدوب حقايق وارواحنه مطلع اولور واشيانك سبب وعلت وغايت وحكمتنه واقف اولوب نه شيدندر ونيجه خلق اولنمشدر وقاچ معنادن جمع ومركب اولمشدر ومراتب وجوددن قنغي مرتبه يه نزول ايتمشدر وخالقنه اولان نسبتي نه وجهله در ومخلوقاته اولان نسبتي نه جهتدندر جمله سن استنباط ايدر ﴿ خامسا ﴾ عين بعض موجوداتي باصره ومعقولاتك جمله سندن قاصره در ومحسوساتك دخي اكثريني كورمز زيرا اصوات وروايح وطعوم وحرارت

مطلب
في نقيصة البصر من العقل والفرق بينهما

و برودت وقوای مدركه‌دن اولان سمع و بصر وشم وذوقی ادراك ایتمز و بلكه صفات باطنهٔ نفسانیه‌دن اولان فرح وسرور وغم وحزن والم ولذت وعشق وشهوت وعلم وارادت و بونك امثالی موجوداتی فهم ایتمز یراعین مختصر المجری وضیق المجالی اولوب عالم اشكال والواندن تجاوزه قادر اولمز اجسام ایسه فی اصلها احس اقسام موجودات اولوب والوان واشكال اعراض اجسامدر اما عقل موجودات مز بوره‌نك كلیسنی ادراك ایدوب وحكم یقین وصادق ایله جمله سنده حكم وتصرف ایدر * پس اسرار باطنه عندالعقل ظاهره ومعانیٔ خفیهٔ جلیه‌در وحواس خمس ظاهری و باطنی جواسیس عقل اولوب و بونلردن ماعدا عقلك نیجه خوادمی دخی واردر ﴿سادسا﴾ عین مالانهایه‌ اولانی ادراك ایتمیوب انجق متناهیه اولان صفات اجسامی كورر عقل ایسه علم غیرمتناهی یه كوره معلومات بی نهایه ادراك ایدر واكرچه كم عقل علوم مفصله‌یی ملاحظه قلبه حاضردن اولان حاصل لاجرم متناهی اولور فاما بو قدروار دركه عقلك مالانهایه‌سی واردر ﴿سابعا﴾ عین كبیری صغیر ومتحركی ساكن وساكنی متحرك كورر مثلا دریاده كاره قریب فلك جاریده اولان كمسنه‌لر جبال راسیانی كندیلریله معا حركت ایدر ملاحظه قیلور حال آنكه متحرك دكلدر ومثلا شمس وقری جنه وسپر مقداری كورر وكواكبی التون قدرجه كوروب وظلال ونجومی وصبیانی ساكن كورر اما عقل شمس و بعض كواكب اضعاف مضاعفه جرم ارضدن كبیر اولدیغن ادراك ایدوب وصبی دخی من حیث النشو والنما والزیادات مستمرا متحرك اولوب ظل دخی حركتدن كسسنه اولمیوب كواكب دخی هر لحظه ده امیال كثیره حركت ایلدیكن ملاحظه ایدر كما قال صلی الله تعالی علیه وسلم لجبریل علیه السلام (ازالت الشمس فقال لانعم فقال كیف قال منذ قلت لا الی ان قلت نعم قد تحرك مسیرة خمسمأة سنة) * پس انواع غلط بصر متكثره اولوب عقل غلطدن عاریدر امابرسائل سؤال ایدوب عقلاء خودنظر عقلیده غلط ایتدكارین كوری بورز درسه بوسؤاله جواب و یروب یوررلركه سن دیدیكك عقلاده خیالات واوهام و بعض اعتقادات واردركه انلرك احكامنی احكام عقل ظن ایدرلر * ایمدی غلط خیالات واوهام واعتقاداته منسوب اولوب عقله غلط نسبت اولنمز زیرا قچان عقل غشاوهٔ وهم وخیالدن مجرد اولسه اندن غلط متصور اولمیوب بلكه اشیایی عقلی ماهی علیه ادراك ایدر لكن تجرید عقلده عسر

عظيم اولمغله هركسه ميسر دكلدر وتوازع من بوره‌دن عقلك كما هو تجردى اولمز الا بعد الموت اولور وعند الموت غطا منكشف واسرار متجليه اولمغله هراحد خير و ياخود شردن هرنه تقديم ايلمش ايسه يوم جزاده حاضر بولوب كتابنى مشاهده ايدر وصغيره وكبيره برشئ ترك اولنميوب جمله سنى احصا قيلوب (فكشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد) خطاب مهيبنى استماع ايدر * پس غطا نه در ديرايسه‌ك غطا خيال ووهم و بونلرك امثاليدر واوهام وخيالات باطله واعتقادات فاسده . ايله مغرور اولنلر . وجه مشروح اوزره كشف غطا اولدقده (ربنا ابصرنا وسمعنا فارجعنا نعمل صالحا) قول كريمى لحواسنجه برمخلص ومنجا استيوب نالشلر ايدر اما امنيه‌سى حصوله قرين اولميوب نالشى مفيد اولمز * ايمدى بنم جانم غشاوه وهم وخيال واعتقادات فاسده‌دن مجرد اولان شول عاقلك عقلى دركه روح قدسيدن استفاضه انوار ايدوب غش ودنس بشريه‌دن مقدس اوله وروح قدسى روح محمديدركه جميع خلايق انوار معارفى اول روح الارواحدن استفاضه ايدوب واكا بلا واسطة حقدن افاضه اولنور * پس اى عاشق صادق سندخى مظهر سر محمدى اولان كامل ومكملردن مستفيض اولوب كدورات نفسانيه‌دن خلاص اولدقده (موتوا قبل ان تموتوا) مرتبه‌سن كوروب (لو كشف الغطاء ماازددت يقينا) معناسنى فهم ايدرسن وروح وسرك روح محمدى وسر احدى يه واصل اولدقده نورچشمك نورقلبدن ونور قلب دخى نور خدادن اولور والاشب تيره كثرت ولياه مظلمه انانيتده . اولنلر نورى قنده كوررز يرا ﴿ مثنوى ﴾ شب نبد نور وندیدی رنكها * كيجه نور يوقدر رنكارى دخى كورمدك ﴿ مثنوى ﴾ پس بضد نور پيدا شد ترا * پس نورك ضدى سببى ايله سكا نور پيدا اولدى * يعنى الاشياء تنكشف باضدادها وفقنجه كيجه‌نك ظلمتى اولمسه نورك ضياسى بيلمزدى * ايمدى مرشد كامله واصل اولان عاشق مستعد دخى قبل وصول المرشد كنديك صفات بشريه‌سى چاه مظلم طبيعتده . مكدر ايكن مرآت قلبنه مطلع نور محمديدن آفتاب حقيقتى پرتوا نيتدكده (واشرقت الارض بنور ربها) لحواسنجه اراضى مقدسه قلبى منور ومزهر اولوب قبل اشراق النور نه مرتبه ظلمتده ايدوكى معلوم اولور ومقتضاى صفات نفسده اولان انواع تلوناتى مشاهده . ايدوب تنزل وترقيسن فرق وتميز ايدر * ايمدى بنم جانم ﴿ مثنوى ﴾ ديدن نورست آنكه ديد رنك * اول نورى كورمكدر بعده .

رنکی کورمکدر ﴿مثنوی﴾ وین بضد نوردانی بی درنك * و بومعنایی یعنی
اول نور بعده رنکی کورمکی بلافکر و بلاتوقف نورك ضدیله بیلورسن ایمدی
ظاهری اولان احوالده بونی بتلك بدیهیاتدن اولوب ملاحظه ونظره
احتیاجی قالمدیغی کبی اراضیٔ قلبی نورمحمدی ایله پرضیا اولان عاشق صادقك
دخی توقفی قالمزکه بشریتك ظلمتی نورمصطفوی ایله رفع اولوب عیوب نفس
آنکله وکمالی دخی آنکله بیلنور وکاهدن قلب اوزرینه واقع اولان نقطهٔ سویدا
اول نور ایله سچیلور وکیز اولی آشکاره اولور ﴿مثنوی﴾ رنج وغم راحق پی آن
آفرید * حق تعالی جل شانه رنج وغمی انکچون خلق ایلدی که ﴿مثنوی﴾
تابدین ضد خوش دلی آید بدید * تابوایکی ضد سببی ایله خوش دلك ظهوره
کله مثلا خستهلق اولماسه صاغلق وفقر اولماسه غنا والم اولماسه حضور
وغم اولماسه سرور وذلت اولماسه عزت ورحمت اولماسه راحت بیلنمزدی و بری
بریندن فرق اولنمزدی کذلك عاشق صادقلرك قلبنده دخی احیانا رنج کثرت
وماسوادن حاصل اولان غم وکدورت انکچوندرکه عالم وحدت ونورمحبت
وتجلیٔ احدیتی آنکله فرق ایدوب دائما مجاهده ومشاهده ده اوله وظلمات
قلبدن حفه صغنوب وروی نیازی عتبهٔ چاره سازه قویوب (اللهم اجعل
فی قلبی نورا وفی سمعی نورا وفی بصری نورا وعن یمینی نورا وعن شمالی نورا
وفوقی نورا وتحتی نورا وامامی نورا وخلفی نورا واجعل لی نورا) مناجاتندن منفك
اولمیه ﴿مثنوی﴾ پس نهانیها بضد پیدا شود * پس نهانیلر ضد ایله
پیدا اولور و باخود چوق کزلو اولی ضد ایله آشکار اولور ﴿مثنوی﴾ چونکه
حق رانیست ضد پنهان بود * چونکه حقك ضدوندی یوقدر پنهاندر یعنی اول
قادر مطلق وجناب حقك وجودده شریکی والوهیتده ضدی یوقدرکه
وساطت تضاد وتقابل ایله ظهور ایده بلکه مرایای موجوداتده جمیع اسماء
متقابله وصفات متضادهٔ ایله تجلی حقدن غیری یوقدر * فسبحان من اختفی
عن الخلق بشدة ظهوره واحتجب عنهم لاشراق نوره * آه ای عاشق بیچاره
تجلیٔ احدی الذات عاشقی افنا ایدوب کندیلکمز قالدقده اول بیند و بی
شریك اولان احد وصمدك نورندن غیری باقی قالمیوب حق سبحانه وتعالی
مرآت دل مصفادن کندی جمالن کندی مشاهده ایدر آکاهی قلبه
سن نورکه جلا ویر ﴿عطار﴾ قدیمی محدثم من دردو عالم * زنودارم عیان
دیداین دم * چه حالست این که جمله جان تو باشی * مرا پیدا وهم پنهان

تو باشی * نمی بینم بجز ذات تو ای جان * حقیقت مرمرا بنمود اعیان * منزه
چون تو بی من خود که باشم * که بی بود تو من هرگز نباشم * آه کم غایت خفاسی
کمال ظهورندندر * ﴿ مثنوی ﴾ که نظر بر نور بود آنکه برنك * ایمدی چونکه
پنهان ضدیله عیان اولور نظر اول نوره او لوراندن صکره رنکه اولور ﴿ مثنوی ﴾
ضد بضد پیدا بود چون روم و زنك * ضد ضدیله پیدا اولور رومی و زنکی کبی
﴿ مثنوی ﴾ پس بضد نور دانستی تو نور * پس نوری اکر آفاقی واکر انفسی
صدی اولان ظلمت ایله بیلدك ﴿ مثنوی ﴾ ضد ضد رامی نماید در صدور
صدور وظهورده ضد ضدی کوستررر * یعنی ضد ضددن ظاهر اولمق
ممکناتده اعتبار اولنوب واجب الوجودده ضد اعتباری یوقدر زیرا ﴿ مثنوی ﴾
نور حق را نیست ضدی در وجود * حق نوری ایچون وجودده ضد یوقدر که
﴿ مثنوی ﴾ تا بضد اورا توان پیدا نمود * تاکم ضد ظلمت اولان نور کبی انی دخی
ضدیله کوسترمك ممکن اوله * یعنی وحدتی مقابل کثرت واطلاقی دخی مقابل
مقید دکلدر وحدتی کثرتدن واطلاقنی قیددن فرق ایتمکله مطلق وجوده
استدلال ایدوب عارف اولهسن ﴿ شیخ رضی الله عنه ﴾ ان الذی
اظهر الاعیان اوظهرا * ما زاد حکما عن الامر الذی ظهرا * هو الجلی الخفی فی
تصرفه * فلیس یظهر منه کلما ظهرا * مقدس الذات عن ادراك ماظهرا * لکنه
یهب الارواح والصورا * ایمدی نظر حق بین جمله کثرات واضداد ایله
متجلیه برحقیقت مشاهده ایدرکه کثرتی وحدت ووحدتی کثرتنه مزاحم
و برمز وکثرات ومظاهر حقه محل ومکان اولمز اما (الم نشرح لك صدرك)
معناسندن خبردار اولمیان محجبك سینه سی بو مقالدن منشرح اولماز ﴿ عطار ﴾
کمالش عقل وجان هرکز ندیدند * اکرچه راه بنسیاری بریدند * فروشد عقلها
درقطرهٔ آب * همه در قطره پنهانست در یاب * همه در بحر این اندیشه
غرقند * زفکرت دائما بو بان نفرقند * ایمدی بنم جانم مادامکه سن سنکله سك
﴿ مثنوی ﴾ لاجرم ابصار مالاتدرکه * لاجرم بزم ابصارمز انی کورمز
﴿ مثنوی ﴾ وهو یدرك بین تواز موسی وکه * واوهو حالیه اولوب ضمیر منفصل
حقه راجع ومفعول یدرك محذوف اولوب تقدیر کلام وهو یدرك الابصار
دیمکدر و بین تواز موسی وکه جملهٔ مستأنفه در یعنی حال بو که خدای متعال
جمیع ابصاری کورر وسن بزم ابصارمز حضرت خدایی کوره مدیکی
موسی علیه السلام وجبل طوردن کورکه (رب ارنی انظر الیك) دیدکده

﴿ لن ترانی ﴾

(لن ترانی) یاموسی بیور یلو ب وجبل طور نور تجلی یه طاقت کتور میوب پاره‌لندی وحضرت موسی بیهوش اولوب دوشدی بونك تفصیلی مقدما مثنوی شریفك اوائلنده تفصیل اولنمشدر امانفی ادراك نفی رؤیتی مستلزم دکلدر زیرا ادراك احاطه یه دیرلر حق سبحانه وتعالی ایسه محاط اولمقدن منزهدر معتزله ایسه خلافنه ذاهب اولوب رؤیتی انکار ایدرلر و بو بیت شریف سورهٔ انعامده اولان (لاتدرکه الابصار وهو یدرك الابصار وهواللطیف الخبیر) آیت کریمه‌سنه اشارتدر روی ابوسعید الخدری رضی الله عنه عن النبی صلی الله علیه وسلم انه قال فی قوله تعالی (لاتدرکه الابصار لوان الجن والانس والشیاطین والملائکة منذ خلقوا الی ان فنوا اصفوا صفا واحدا مااحاطوا بالله ابدا) وقال ابو یزید البسطامی فی قوله (لاتدرکه الابصار) ان الله احتجب عن القلوب کما احتجب عن الابصار فاذا وقع التجلی فالبصر والفؤاد واحد) یعنی محدثاتدن اولان ابصار ظاهره و باطنه‌دن اکابرشیٔ لاحق اولمازاول فرد واحد (لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد) وقادر مطلقك صمدیتی هر لحوقدن مقدس ومنزهدر ودرك ولحوق مخلوقاته منسوبدر (وهو یدرك الابصار) یعنی اول بی مثل و بی نظیر وسمیع و بصیر ابصاره تجلی ایله افنای محدثات ایدوب برموجب (کنت سمعه و بصره) عارف فانینك نور بصر بصیرتی اولوب برلحوای وبی بصرانکله کورر وعند التجلی فی الرؤیة بنور الربوبیة ابصار ظاهره و باطنه متساوی اولور وذات حق ادراك اولنمقدن ولحوق محدثاتدن لطیفدر وتجلیسنه مستحق اولن عبادنی خبیردر وایجاد مکونات وابداع موجودات اول ذات پاکك کمال لطف وکرم وعنایت فضل واحسانندندر لایحیط به العلوم ولایدرکه الفهوم (واحاط بکل شیٔ علما) حقاذات بیچونی حدثان نیچه ادراك ایده بیلور که عند ظهور سطوات تجلی الذات وجودکون عدمدر وحق سبحانه وتعالی مشابهته حدثاندن مقدس اولان بصر قدیم ایله ابصاری ادراك ایدوب وانوار صفاتنی ابصاره اکسا ایتمکله ابصاردخی حق نور حقله مشاهده ایدر رؤیتی کندی نفسیله اولمز زیرا خالق بیچونك ذات لطیفی مطالعهٔ خلقدن ممتنعدر و براطیف وکریم درکه قلوب عاشقین بالعجز والاضطرار نعت عشقله ضیاء وجه کریمه منجذبه وارواح عارفین بحار محبتده مستغرقه وفضای هو یتده فانیه اولدقلری تجلیات لطف وجمالدندر وقلوب طالبین دخی معارك اشواقده مدهوش

مطلب تفسیر وهو یدرك الابصار

مطلب
تفسیر اسم لطیف

وعقول سالکین بیداء الوهیتده مضمحل و بیهوش اولدقلری ادراك غوامض علم الٰهیدندر هو اللطیف الذی ان دعوته لباك وان قصدته آواك وان احببته ادناك وان اطعته کافاك وان عصیته عافاك وان اعرضت عنه دعاك وان اقبلت الیه هداك وقال الجنید اللطیف من نور قلبك بالهدی ورب جسمك بالغذا وجعل لك الولایة فی البلوی و یحرسك وانت فی اللظی و یدخلك الجنة المأوی وقال الحسین فی قوله اللطیف قال لطف عن الکنه فانی له الوصف ومن لطفه ذکره لعبده فی الدهور الخالیة اذ لا اسماء مبنیة ولا ارض مدحیة قبل سبق الوقت واظهار الکون ومافیها فهذا معنی اللطیف * مولانا جامی فرماید * هست تو بی هستی مطلق تو بی * هست که هست بود الحق تو بی * چشم مشبه زجمال تو کور * عقل منزه زکمال تو دور * هست زتنزیه تو تشبیه نو * نیست جز این غایت تنزیه تو * نور بسیطی و غبار بت نه * بحر محیطی و کنار بت نه * نیست کنار بت ولی صد هزار * کوهرت ازموج فتد بر کنار * موج تو بود آنکه شدی جلوه کر * درخود برخود بهزاران صور * در تتق ذات تو هر سر که بود * روی در آیینهٔ علت نمود * صورتشان عکس نماشد زذات * ذات زتکرار صور شد ذوات * انجمن جمع همه عالم است * رونق آن انجمن ازآدم است * باتو خود آدم که وعالم کدام * نیست زغیر تو نشان غیر نام * کرچه نمایند بسی غیر تو * نیست درین عرصه کسی غیر تو * چون فتم از پای مرا دست کیر * انت نصیری والیك المصیر * ایمدی ای مستمع قابل ابصاره عدم رؤیت من حیث ذاته اولوب من حیث الصفات والآثار دکلدر اکرچه معنی چشم ظاهر ایله کورلمز لکن معنی صورتده ظهور ایتمکله اثردن مؤثره وصورتدن معنایه استدلال اولنور * پس کر کدرکه اختلاف صور ایله مصوردن محجوب اولمیه سن کورمزمیسن که رای اندیشهٔ صورت هزار وصدهزار صورت حرف وصوت ظاهر اولوب وسن صوت وحرفك امواجنی مشاهده ایدرکن بحر مواج اندیشه قنده ایدوکن بیلمزسن لکن لطافت امواجدن لطافت بحر مواجه استدلال ایدرسن اکابناء کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا روح الله روحه بیورلرکه * مثنوی *
صورت ازمعنی چوشیر ازبیشه دان * عالم معنادن بو عالم صورتی بیشه دن ظهور ایدن شیر کبی بیل یعنی شیرك نشو ونما ومقر ومأواسی بیشه زارده ظهور ایدوب عودتی دخی بیشه زاره اولور کذلك عالم صورت دخی بیشه زار معنادن بروز ایدوب کبرومعنایه رجوع ایدر * مثنوی * باچوآوازو سخن

اندیشه دان * و یاخود عالم صورتی فکر واندیشه دن صورت بند اولان نطق
وصوت کبی بیل یعنی عالم معنی فکر واندیشه وعالم صورت آواز وسخن مثابه سنده در
بو خود مشاهدر که ﴿ مثنوی ﴾ این سخن وآواز ز اندیشه خاست * بو آواز
وسخن اندیشه دن ظهور ایتدی فاما ﴿ مثنوی ﴾ تو ندانی بحر اندیشه کجاست *
بحر اندیشه سن قنده در بیلمزسن زیرا که انسانه نه متصل ونه منفصل ونه خارج
ونه داخلدر انکچون بلنمه سی بغایت مشکلدر ﴿ مثنوی ﴾ لیك چون موج
سخن دیدی لطیف * ولکن چونکه سخنی لطیف کوردك ﴿ مثنوی ﴾ بحر
آن دانی که باشد هم شریف * آنك بحرنی دخی هم بیلورسنکه شریف والطیفدر
﴿ مثنوی ﴾ چون ز دانش موج اندیشه بتاخت * چونکه بحر عقل ودانشدن
موج اندیشه اولان حرف وصوت جانب نطقه چابدی ﴿ مثنوی ﴾ از سخن
وآواز او صورت بساخت * سخندن واول سخنك آوازندن الفاظ وعبارات
شکلن باغلیوب صورت دوزدی ﴿ مثنوی ﴾ از سخن صورت بزاد و باز مرد *
وسخندن صورت کلام تولد ایدوب کیرو مرد وزائل ایلدی ﴿ مثنوی ﴾
موج خودرا باز اندر بحر برد * بحر دانشدن حاصل اولان موج سخن کندویی
کیرو بحر دانشده ایلندی زیرا حروف وکلمات اعراض سیاله کبی ایکی زمان
باقی قالمز نتکم شیخ محمود شبستری دخی کلشن رازده بیوررلر که ﴿ کلشن ﴾
یکی دریاست علم ونطق ساحل * صدف حرفست وجوهر دانش دل * بهر
موجی هزاران درشهوار * برون ریزد زنقل نص واخبار * هزاران موج
خیزد هردم از وی * نکردد قطره هرکزکم از وی * وجود علم از آن دریای
ژرفست * غلاف در او از صوت وحرفست * معانی چون کند اینجا
تنزل * ضرورت می شود اورا تمثل * کلشن رازك ابیاتنده اولان دریادن مراد
مطلق وجوددن عبارت اولوب وانك کناری تجلی ذاتیدر که حضرت علمدن
عبارتدر وابر صفت قدرت وارادتدر و باران صفت اقدس وصدف اعیان
ثابته وماهیات ممکنه وحروف بسیطهٔ عالیه ودرر ولآلی وجواهر متلالی
معارف فطری وموج شؤنات آلهیه در و یاخود دریا حقیقت محمدیه ابر اسماء
ذاتیه وصفات اولیه و باران فیض اقدس اسمائی وصدف استعدادات ذاتیه
وقابلیات ازلیه ودرر وجواهر معاهد اولیه در که الست بربکم حیطه سندن
منعقد اولمشدر وساحل صفت کلام نفسی ونطق معنوی حقیقی صورت علم
وموج انبساط نفس رحمانی ومدد فیض وجودی در که هردم مد وجزر

وقبض و بسط اندن حاصلدر و یاخود دریا عالم جبروت واحدیت وابر تجلیٔ ثانی وساحل عالم ملکوت وابر اسماء افعال و باران فیض مقدس وصدف تعینات معنویه ودرر ولآلی علوم وادراکات مرکبه ومعارف ذوقیه ومشاهدات روحیه ومقامات قلبیه وتجلیات آلهیه وجواهر اعیان روحیه وجسمیه وموج استمرار آثار صفت تکوین اوله و یاخود دریا وجود انسان کامل وامواج احوال معنویه وحالات قلبیه وساحل متضمن علم وادراك اولان عدم شعور که فنا فی الله اندن عبارتدر و باران فیض انوار تکمیل وصدف کوش سامع طالب وجواهر معارف انوار ربانیه و یاخود بر توجیه دخی بو وجهله ممکن درکه دریا دل داناو سحاب تجلیات و باران تطور شهود ومشاهدات وصدف اطوار قلبیه ودرولؤلؤ انوار سبعه وساحل متضمن علم وادراك اولان نشأهٔ عنصریه ومرتبهٔ بشریه‌در وکذلك لسان ساحل وحروف وکلمات صدف ومعانی درر وجواهردر * ایمدی بنم جانم بو مقدمات معلومك اولدیسه ﴿ مثنوی ﴾ صورت از بی صورتی آمد برون * صورت بی صورتلك عالمندن ظهوره کلدی یعنی عقل کلدن امتداد نفس رحمانی ایله ظاهر ومراتب کونیه‌ده متشکل اولوب حروف وکلمات کبی معانی اسماء آلهیه بارزه و باهره اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بازشد کانا الیه راجعون * کیرو کلدیکی یره کیتدی زیرا بزکه موجودات ممکنه‌یز تحقیقا جله‌مز اکا راجعلرز ای عاشق صادق دریای مطلق وجودك موجی ایکی نوعدر که بریسی جمالی و بریسی جلالیدر موج جمالی ایله صور کثراتی هویدا ایدوب موج جلالی ایله دخی تعینات مقتضیات جمالی مختفی ایدر اما اختفادخی عدم صرف اولمیوب بلکه تموج جلالده شب وروزك تعاقبی کبی تعینات جمالی باطن ومقتضای تعینات جلالی ظاهر اولور زیراکه اشیاده ایکی وجه واردر نتکیم ابتداء مثنویٔ شریفده * هر کسی کودرماند از اصل خویش * بیتنده بونك ذکری سبق ایتمشدر یعنی وجهینك بریسی ظهور ووجود و بریسی بطون وعدمدر * پس تجلیٔ جمال ایله اشیانك وجه وجودی وتجلیٔ جلال ایله وجه عدمی ظاهر اولور ودورهٔ دنیا وآخرت کبی اشیانك دخی جلال وجمالك دورهٔ معینه‌لرنده برر اقتضالری واردر * بیت * چو موجی برزند کردد جهان طمس * تعین شد کأن لم تغن بالامس وهمچنین دریای وحدتك دخی امواجی ایکی نوعدر * بریسی انبساط بساط جواهر واعیان صورت ومعنای مقتضیدر و بریسی دخی جانب مرکز وحدت

وفناء ذاتی به امواج کثراتك انقباضنی مقتضی در وجهان وجهانیان موج
انقباضی ایله منطمس اولوب کویا که اولدن دخی معدوم کبی مختفی اولور
وحالت مزبورده مقتضای وهم وخیال پیش نظر سالکدن مرتفع اولوب
فناء ذاتیء ممکنات حد شهوده رسیده اولور اما اوبله دکلدر که ممکن ایچون
برذات وحقیقت اولوب وکندو حدندن تجاوز ایتمکله ممکن ایکن واجب
اوله حلول واتحاد محالدرز براوجود اضافینك وجود مطلق وهستیء حقك
وراسنده برغیر حقیقتی بوقدر * پس دوریء حق وحقیقتی فراموش ایتمك
کشی کندی نفسندن دوراولمقدر کماقال الله تعالی (یاایهاالذین آمنوالاتکونوا
کالذین نسوا الله فانسیهم انفسهم) یعنی حقه قریب وبعید اولمق زمانی
ومکانی دکلدر زیراحق جل وعلازمان ومکاندن منزهدر وبعید اولمق جانب
بنده دندر جانب حقدن اولماز زیرا حق عبادنه حبل الوریددن اقربدر وقلب
وروحدن دخی نزدیکترد ر وغایت بعدایله قرب مفرط قوت باصره یه مانع شهود
ورؤیت اولدیغی کبی کمال قرب وحضور دخی مانع رؤیت وادراکدر * پس
حقدن بعید اولمق عبد کندو انانیتنه قریب اولوب توجهنی هستیء موهومنه
مقصور ایتمکدن عبارتدر وتقرب الی الله دخی عبدفانی کندودن وخصوصیت
تعینـنی ادراکدن دوراولوب وبصیر بصیرت ودیدهء فؤادی کلیت ایله وحدت
حقه متوجه اولمقدن عبارتدر فلهذا حق سبحانه وتعالی یه قرب وبعد معنویدر
صوری دکلدر * م * آنکه هست اواقرب از حبل الورید * تو فکنده تیرفکرترا
بعید * قرب نی بالا و پستی رفتنست * قرب حق ازحبس هستی رفتن است *
و بوذکر اولنان فناوانتفا وتلاشی واختفادخی نوعینه منقسم اولوب بریسی کلی
وجزوی آفاقی و بریسی دخی کلی وجزوی انفسی دروجزویء آفاقی بر موجب
(کل یوم هوفی شأن) هردم واقع اولور اماکلی آفاقی انتقال فرداریه نك
عندنده واسماء ذاتیه دن هر براسمك اقتضاسنجه حصوله کلور جزوی انفس
ایسه تابع آفاقیدروکلیء انفسی متضمن مظهرکلیه اولان فنا و بقا حالنده
بحسب اختلاف احوال سالکین ظهوره کلور وامواج مزبوره متضمن نشأت
وشئونات لایتناهی اولور * بیت * هزاران نشأهء داری خواجه در پیش * پیرء آمد
شد خودرا بیندیش * زیرا بحسب اقتضاء جمال وجلال ومقتضای فرداریهء
اسماءذاتیه وجودده وعدمده جمال وجلالدن هر برینك براقتضاسی واردر که
اقتضاء مزبورایله مقتضیات جمیع اسما ظهوره کلمکله نشأت وظهورات
غیرمتناهیه باهره اولور (فلاتعلم نفس مااخفی لهم من قرة اعین) (قل اللهم

مطلب.. فی بیان القرب والبعد الی الله تعالی

مالك الملك تؤتي الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء) پس كاشف اسرار كبريا حضرت مولانا معانئ مزبوره يه اشارت ايدوب بيوررلركه ﴿ مثنوى ﴾
پس ترا هر لحظه مرك ورجعتيست * پس اى سالك قابل ومستمع مقبل نور بصيرت ايله باقسه ك سكا هر لحظه موت ورجعت واردر * يعنى فى كل آن اعدام وآنك مثلى ايجاد مقرردر لكن امثال تجدد واشكال تعاقب ايتمكله غافلار بو اسرار الهيه دن محتجبلردر * پس برفحواى معناى حقيقئ (بلهم فى لبس من خلق جديد) ممكناتدن هر برفرد على الدوام خلق جديده در ﴿ مثنوى ﴾
مصطفى فرمود دنيا ساعتيست * فلهذا سرور انبيا واوليا حبيب خدا حضرت محمدا المصطفى عليه من صلوات الله الاوفى (الدنيا ساعة) بيوردى وقال تبارك وتعالى (وما امرنا الا واحدة كلمح بالبصر) وقال الله تعالى (وما امر الساعة الا كلمح بالبصر او هو اقرب) * پس عمر دنيا برساعت اولديغى محقق اولديسه عمر انسانى اول ساعتده بردمدر ﴿ كاشنى فرمايد ﴾ نه وارسه بودمده درد مى دوى * فوت ايتمه ديرم سكا دمى دوى * دمدن توره دى مكرم آدم * آدم دم ايمش دميله همدم * دمدن دمه دم ويردى وجودى * چون صورته معنى ايده جودى * صورت بوله لى دميله اعيان * معنى بوزيدر كوريننْ اكوان * عشقله ديرى چودمدن ايمش * محدث ديمه كوز قدمدن ايمش * دمدن ديريلن بولور بقايى * بلمزنه اولور عدم وفنايى * ديربله اولوب قيامت اولغل * محشرله قيامتك ندر بيل * بو كونده در استك بولا كور * بو كوندر اودا كلاغى بيله كور * ونده بولنور نه وارسه انده * بوندن كيده بور نه كتسه انده * بو مزرعه ده اولان اكنجى * انده واروبن اولور بجيجى * ايمان ديلسك امامه اويغل * اول وجهه كوره دويغل * پس حضرت مولاناسر لبس وخلق جديدى بيان بيوردقدن صكره بحر انديشه ومنبع فكر و پيشه يى عيان ايدوب بيوررلركه ﴿ مثنوى ﴾ فكرماتيريست ازهودر هوا * بزم فكريمز هواده هويت ذات احديتده كويا برتيردر ﴿ مثنوى ﴾ درهواكى پايد آيد تاخدا * پس اول تير فكر هواى وجود انسانيده نچان اكلنور اكلنمز يعنى هوايه رمى سهالدن راميك تيرى هواده مكث ايتميوب تيرانداز عودت ايتديكى كبى بزم دخى هواى وجودمزده اولان تيرفكريمز رامئ حقيقى اولان جانب خدايه كلور زيرا اسهام افكار وافهام هواى قلوبه قدرت ربانيه دن رمى اولنوب برموجب (كل شئ يرجع الى اصله) بنه حقه رجوع ايدر الحاصل امتداد نفس رحمانيدن افاضه بيوريلان وجود اضافى برمقتضاى جلال موجوداتدن قبض اولنوب جناب

احديته عود ايدر ايمدی ای سالك روشن دل ﴿ مثنوی ﴾ هر نفس نومی شود دنیا وما ❊ بزم وجودمز ودنیا ومافیها هر نفس وهر آنده مرده وحی وكهنه ومتجدد اولور ولكن ﴿ مثنوی ﴾ بی خبر از نو شدن اندر بقا ❊ بو وجهله اشیا تجدد جهان وجهانیاندن بی خبردر ﴿ كلشن راز ﴾ جهان كلست وزيك طرفة العين * عدم كردد كه لا يبقی زمانين * دكر باره شود پیدا جهانی * بهر لحظه زمين وآسمانی * بهر لحظه جهان این كهنه پیرست * بهر دم اندرو حشری ونشرست * دروچیزی دوساعت می نماید * در آن حالت كه می میرد بزاید * وليكن طامة الكبری نه اینست * كه این يوم عمل وآن يوم دینست * يعنی قياس ايدرز كه دنيا آناً فآناً كهنه وجديد اولمقدن خالی اوله مع هذا لحظة فلحظة ايجاد واعدام اولنمقده‌در * ايمدی بو عالم كون وفساد اقتضای لطف وجمال ومقتضای قهر وجلال ايله نيست وهست اولمقدن كسسته اولماديسه عمر انسانی دخی آب روان وسيل دوان كبی اولمغله بيوررلر كه ﴿ مثنوی ﴾ عمر همچون جوی نو نومی رسد ❊ انسانك عمر بردخی ماء جاری كبی طورمز كيدر ونونو تعاقب ايدر وكذرانيدكجه نفس رحمانيدن لا ينقطع امتداد عمر اولور اكا بناء ﴿ مثنوی ﴾ مستمری می نمايد در جسد ❊ عمر جسد انسانيده دائم ومستمر كورينور ومتجدد الامثال اولمغله حركتی فرق وتمييز اولنمز نتكيم بيوررلر ﴿ مثنوی ﴾ آن زتيزی مستمر شكل آمدست ❊ كمال سرعت وغايت جريانندن اول عمر مستمر الشكل كلمشدر وحاسهٔ باصره طول ودرازه قياس ايدوب غلطه دوشمشدر فلهذا حضرت مولانا روح الله روحه كمال سرعت سيران ووحدت ايله ظهور كثراتی نقطهٔ نار بهٔ جواله به تشبيه ايدوب بيوررلر كه ﴿ مثنوی ﴾ چون شرر كش تيز جنبانی بدست ❊ مثلا شرر كه سن آنی الكله سرعت اوزره تحريك ايده سن اكر وضع استقامتله حركت ايتد برسك خط مستقيم مرتسم اولمش كوررسن واكر استداره اوزره حركت ايتد برسك بر دائره ارتسامن كوررسن * پس بو نوجهله اولوردر ايسك ﴿ مثنوی ﴾ شاخ آتش رابجنبانی بساز ❊ مثلا برشاخی آلوب اوجنی آتشه ياقوب كندو صنعتله تحريك ايلسك ﴿ مثنوی ﴾ در نظر آتش نمايد بس دراز ❊ نظرده طول ودراز آتش كورينوب سرعتله حركتندن شكل نقطه اولديغن حس بصری ادراك ايده ميوب غلط ايدر ﴿ كلشن ﴾ زهر يك نقطه زين دور مسلسل * هزاران شكل ميكردد مشكل * زهر يك نقطه دوری كشته دائر * هم اوهم مركز هم دور در

دورسایر * الحاصل نقطهٔ جواله‌ناردن وقطرهٔ نازله‌آبدن ظاهره اولوب ذهنده
وخارجده نقطه دن غیری نسنه‌دکل ایکن مدرك جمیع انواع محسوسات اولان
حدقهٔ بصریه نك خزینهٔ حس مشترکنده اولان خیاله هیئت دایره وخط
مستقیم صورتنده کورینور ای چشم ظاهر بین دنیا برساعت وعمرانسانی
برآن نه وجهله اولور که مکث مدید واحد بعید اولدیغی مقرردر در ایسك
﴿ مثنوی ﴾ این درازی مدت ازتیزیٔ صنع * صنع الهینك تیزلکندن
بودرازیٔ مدت وزمان ممتدی ﴿ مثنوی ﴾ می نماید سرعت انکیزیٔ صنع *
سرعت انکیزیٔ صنع حق کوستر * یعنی درازیٔ مدت انسانه نسبتله در *
زیرا حقیقت کاردن غافلدر تیزیٔ صنع الهی برآنی بیجه بیك بیل کوستر *
والاحقه نسبت ایله ایام وسال اولمز وبالجمله ماده امکه عقل حواس ظاهره ایله
صور مختلفه وکیفیات مقتضیاتی حس ایدوب وقوت واهمه صور کیفیات
محسوسه دن معانیٔ متقابله ومبانیٔ متبابنه یی ادراك وتعقل ایلیه ماهیات
وحقایق وتباین صور نوعیهٔ خلایقك اختلافاتنه حکم ایدوب کثرتدن خلاص
اولمز * فاما عقل استباع وهم وخیالدن خلاص اولوب وکشف صحیح
وشهود صریح اولان نهایت تجرده نائل اولسه ظهور موجودات ووجود
مکونات امر اعتباری اولدیغی حکم ایدوب جمیع کائنات عند وجود الحق
نابود اولدیغنه شك وکمانی قالمز * ودخی (کسراب بقیعة یحسبه الظمآن ماء
حتی اذا جاءه لم یجده شیئا ووجد الله عنده) آیت کریمه سنك معناسندن خبردار
اولور * بیت * نمود وهمی ازهستی جدا کن * نه بیکانه توخودرا آشنا کن * آه ای
غافل بیچاره اولین وآخرین طامة الکبری وقیامت عظمی ده قبرلرندن قالقوب
میدان عرصاته دعوت اولند قلرنده دیدهٔ فؤادلرنده اولان غطا منکشف
وحقیقت حاله واقف اولمغله دنیاده بروقت ویا برساعت اکلندکدیه لر کما قال
تعالی (کانهم یوم یرونها لم یلبثوا الا عشیة او ضحیها) ایمدی ای طالب
اسرار الهیه نقطهٔ نسبدن هر بر نقطه وحضیض اضافات فلك هستی وجزؤی
ومنطقهٔ آسمان تعین بالاو پستی بر مقتضای (کل یوم هو فی شأن) ادوار مسلسلهٔ
حرکات انقباضی وانبساطیدن هر بر دوره ده امتداد نفس رحمانی بر شکل مخصوص
تعین ایدروم انب استکمالده واد وار متعاقبهٔ متتالیه واکوار متناسبهٔ
متوالیه ده تعین مز بوردن هر بریسی اکسیر اعظم وحجر مکرم ارواح ونفوس
اجسام کائنات اولان نشأهٔ انسانیه کمالیه یه ایرشنجه استحالات متکثره ایله مرتبه

دن مرتبه به ونشاه‌دن نشاه‌به جریان وسریان ایدوب انواع هزار اشکال وصور ایله تشکل ایدر * شعر * یک دایره فرض کن جهان را * هر نقطه ازو میان نماید * این دایره پیش نقطه نیست * لیکن بنظر چنان نماید * تو نقطهٔ آتشین بگردان * تا دایرهٔ عیان نماید * این نقطه زسرعت تحرک * صد دایره هرزمان نماید * این نقطه بتو شهادت وغیب * هم ظاهر و هم نهان نماید * هر لحظه بتو جمال مطلق * در صورت این وآن نماید * هر لحظه بتو کمال هستی * در کسوت ناقصان نماید * ایعدی بنم جانم (وهو معکم) سرندن آگاه اولوب و بو معینک غمزه‌سی ادراکنده صاحب نظر اولورسك (اینما تولوا فثم وجه الله) نه معنی اولدیغن علم یقین ایله بیلورسن آه کم بو بنلك وسنلك دوست جمالنك نقابی واین وآن وجه کریمك حجابیدر گرچه کم سرانگشت دیدهٔ بیداره مانع ورؤیت آفتابه حجاب اولمز ولیکن سر انگشت دیده اوزره نه وضع اولنسه دیده‌یه کورمك قالمز وصد آفتابه حجاب اولور آه ای عاشق صادق بو بر عجب حالتدر که نه افشایه امکان ونه اخفایه طاقت واردر و بوکا نه اشارت وافی ونه عبارت کافیدر آه کم بو سر مکتومده زبان لال وحضرت محبوب ازلی غایت کبریا وجلالده‌در * ع * لباب قصه بماندست وگفتن امکان نیست * خلاصهٔ کلام بو اسرار عظیمه مجرد قیل وقال ایله بلنمز الا مطلع نور حقیقت محمدیه اولان مرشد کاملك خاك راهی اولمغله انك نظر اکسیرندن دل طالبه (جذبة من جذبات الرحمن توازی عمل الثقلین) نوری القا اولنمغله بلنور وهرنه اولسه اول نور ایله بولنور * بیت * ای خداجارا تو بنمای آن مقام * کاندرو بی حرف می روید کلام * فلذا کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا بیورلرکه * مثنوی * طالب این سر اگر علامه ایست * بوسرك طالبی علم وفضیلتده علامهٔ عصر دخی اولورسه علم قال و بحث وجدال ایله بو عروس اسرارك جمال پاکاندن کشف قناع اولمز * ایعدی اگر طلبنده صادق ایسه * مثنوی * نك حسام الدین که سامی نامه ایست * اشته کامل ومکمل اولان حسام الدین چلبی که وجود شریفی نامهٔ سامی وطریق حقه گیدنلرك زمانه‌سنده مقتدا وامامیدر * ایعدی آنك دامننه تشبث ایلسون وفی زماننا طالب اولنلر دخی زمانك صاحبی اولان مرشد کاملی بولوب اندن علم لدنی اخذ ایلسون دیك اولور * سلطان ولد فرماید * شیخ پاکت کند بگیر اورا * چون پلیدی مهل چنان جورا * دفع چرك وحدث زآب بود * چونکه درآب رفت پاك شود * کس زخود هیچ پیشه نآموزد * بی

چراغی چراغ نفروزد * شمع مرده ززنده زنده شود * مرده ماندچو پیش او نرود * پیشه نورست و پیشه ورچوچراغ * جوراستاد کش کریز ازلاغ * هرمریدیکه اوزشیخ رسید * نور دل رابچشم روح بدید * اولیا درتنند و بیرونند * درکم آمدجمله افزونند * عین وصلند درجهان فراق * ظاهرا جفت وباطنا همه طاق * تابد جمله قایمند بحق * علمشان نیست ازکتاب وورق * نائبان حقند در دوسرا * پیشوا وعزیز وراهنما *

﴾ رسیدن خرکوش بشیر ﴿

خرکوش شیره ایرشدیکن بیان ایدر ﴾ مثنوی ﴿ شیراندر آتش ودرخشم وشور * شیر کرسنه لکندن وخرکوش کلمکده زیاده توقف ایتدیکندن آتش غضبی مشتعل اولوب کمال حدت ایله غضب واضطرابده ایدی پس ناکهان ﴾ مثنوی ﴿ دیدکان خرکوش می آیدزدور * کوردیکه اول خرکوش اوزاقدن کلور ﴾ مثنوی ﴿ می دودبی دهشت وکستاخ او * اول خرکوش بی خوف و بی دهشت و بی کستاخ و بی تکلیف یلر یعنی کأن تأخیروتوقفسز خدمتده قصور ایتمامش کبی بی باك کلور کستاخ کاف فارسینك ضمه سیله بی تکلفانه و بی ادبانه وضع ایده نه دیرلر ﴾ مثنوی ﴿ خشمکین وتند وتیز وترش رو * غضبناك وحدتلو وترش رو اولدیغی حالده خرکوش ارسلانه کلور یعنی ارسلان خرکوشی بو هیئت ایله کلدیکن کوردی وهیئت من بوره انك صداقتنه دلیل و برهان اولماغیچون خرکوش حیله ایدوب کندوبی ارسلانه ترش رووتند خوکوستردی ﴾ مثنوی ﴿ کزشکسته آمدن تهمت بود * زیراشکسته وزبون کلمکدن متهم اولور ﴾ مثنوی ﴿ وزدلیری دفع هر ریبت بود * وجرأت ودلیرلکدن هرریب وشبهه دفع اولور وحرکت دلیرانه یه دکه حال ایله شبهه اولمز الحاصل خرکوش بوخدعه وحیله ایله ﴾ مثنوی ﴿ چون رسید او بیشتر نزدیك صف * چونکه شیرك صفه زیاده یقین رك ایرشدی ﴾ مثنوی ﴿ بانك برزدشیرهای ای ناخلف * شیرنعره اوروب های ای ناخلف دیو خرکوشك اوزرینه حیقردی وایتدیکه ای کستاخ ﴾ مثنوی ﴿ من که کاوانرا زهم بدریده ام * بن که کاولری براوغردن یرتمشم وپاره پاره قلمشم ﴾ مثنوی ﴿ من که کوش شیر نرمالیده ام * بن که ارکك ارسلانك قولاغنی بورمشم وزبردست تغلبده زبون قلمشم ﴾ مثنوی ﴿ نیم خرکوشی که باشدکه وچنین * بریارم عقللو ونصف کوش خرمقداری اولان خرکوش کیم اوله که بونك

كبی ضعیف ﴿ مثنوی ﴾ امر مارا افكند او بر زمین * بزم امر مزی زمینه راقه یعنی اطاعت فرمان ایتمیوب بزی تحقیر ایلیه كذلك شیرموت واظفار قهر آلهی هر امره وقتیله امتثال ایتمیوب تأخیر ایدن كهله و بطله یه خطاب ایدوب دیركه ای امر الهی یی وراء ظهرلرینه براغوب توانی وتكاسل ایدن خركوش مثاللرنه عجب خوف وخشیتسز طوررسز شیرموتك و بطش شدید ربانینك پنجه سنه كیرمكدن قورقازسز بن خودمنم دیكر نیست دین فراعنه ونمرود وشداد وقوم عاد وقهرمان ونریمان وكیقباد و بونك امثالی بدنهاد وضلالت معتادك جانلرین حلقومندن چیقاروب ارقه سن یره كتوردم وسرای ومقاملرین منزل زاغ و بوم وسرلرین لقمۀ مار ومور وطعمۀ هوام ایلدم * پس سن بنم پنجه مدن نچان قورتیلورسن نیچون عاقبت اندیش اولمزسن ایمدی ای خركوش سیرت ﴿ مثنوی ﴾ ترك خواب وغفلت خركوش كن * خركوشك خواب وغفلتنی ترك ایله وكندوكه طوشان اویقوسن و یرمه اجلدن خلاص اولورم صانمه و بن اویوم كوزم خود آچوقدر دیمه زیرا طوشان دخی كوزی آچق اویور بیلیان آنی بیدار صانور * ایمدی بیدار شكل اولان غافللر وامر آخرتده متكاسللر غفلت اویقوسنده درخبرلری یوقدر كه * بیت * صارمشوب چیقدی درخت عمركه مار اجل * آشیان تنده یاتور بلبل جان بیخبر * ایمدی او یقودن اویان ﴿ مثنوی ﴾ غرۀ این شیر ای خر گوش كن * ای خر لایفهم غضب آلهی واجل شیرنك غره وخروشنی گوش هوشله استماع ایله غره كسر غین ایله غریدن معناسنه در ومصراع ثانیده اولان خر یعنی حمار وكوش اسمع معناسنه در * سید * كوكل ویرمه جهانه بی وفادر * كوكل ویرمك اكا بالله خطادر * بوكا جان ودلیله اكیل باق * فنادر بو فناصانمه بقادر * كوزك آچ عارفا ای مرد كامل * قواق طوتكم بنم سوزم سكادر * بقاملكینه عزم ایله قدم بص * فنادر بو جهان بالله فنادر * بقاسی وار اولیدی بو جهانك * قالیدی باقی شو اكم مصطفادر * بونك هركز بقاسن بولمدیلر * شولركم انبیا واولیادر * بونك كولمكلری آغودن آجی * بونك سوكولری جمله بلادر * زهی مغبون دكلی درشوكسه * كه دایم دنیه ایچون مبتلادر * جهانك چون بقاسی یوق نسیمی * بونی قویوب حقه دونمك روادر

﴿ عذر گفتن خركوش ﴾

خركوشك شیره معذرت دیلمه سنك بیاننده ﴿ مثنوی ﴾ گفت خركوش الامان

عذرم هست * خرکوش شیره ایتدی الامان برعذرم واردر ﴿ مثنوی ﴾ کرد هد عفو خداوندیت دست * اکرسنك خداوندلکك عفوی ال و یره * یعنی عفوك میسر اولورسه عذریمی بیان ایده یم ﴿ مثنوی ﴾ کفت چه عذر ای قصور ابلهان * شیر خرکوشه ایتدی نه مقوله عذر ای ابلهلر قصوری ﴿ مثنوی ﴾ این زمان آیند در پیش شهان * شاهلر حضورینه بوزمانمی کلورلر وزمانسز عذرمی اولور یعنی جان حلقومه کلوب علامات آخرت وصور برزخیه وتشاکل اعمال خبیثه عیان اولدقده و یوم حسابه حشر اولدقده عذر واعتراف ذنوب ایدوب (لوکنا نسمع اونعقل ماکنا فی اصحاب السعیر) فحوای کریمی اوزره تأسف ایتدیککك نه بی مفیداولور بلکه (فاعترفوا بذنبهم فسحقا لاصحاب السعیر) فحواسنجه رحمتدن بعیداولوب عذاب سعیره لایق اولور * ایمدی قبل معاینة العذاب ومشاهدهٔ احکام الآخرة ایمان بالغیب ایله خوف وخشیت اوزره اولوب عبادات وطاعات وامر آلهی یه امتثال ایله وخطایه توبه ایدوب معذرت دیلك کرکدر که حق سبحانه وتعالی فضل واحسانندن مغفرت ایدوب اجر کبیر عنایت ایلیه کما قال الله تعالی (ان الذین یخشون ربهم بالغیب لهم مغفرة واجر کبیر) * ایمدی ای غافل وقتسز عذر ایدن زمانسز اوتن خروسه بکزر پس ﴿ مثنوی ﴾ مرغ بی وقتی سرت باید برید * وقتسز قوش سن سنك باشك کسمك کرك ﴿ مثنوی ﴾ عذر احمق رانمی شاید شنید * احمق اولانك معذرتن قبول ایتمك وجوابن استماع ایلمك لایق دکلدر زیراکه ﴿ مثنوی ﴾ عذر احمق بدتر ازجرمش بود * احمقك عذری کناهندن بدتراولور ﴿ مثنوی ﴾ عذرنادان زهرهر دانش شود * جاهلك عذری هرعلمك زهر یدر زیراهرنه وجهله عذر ایلسه طریق عذری بیلیوب ارباب علم ودانشه المویرر وعذری کناهن تازه لر ﴿ مثنوی ﴾ عذرت ای خرکوش ازدانش تهی * پس ای خرکوش سنك دخی عذرك علم وادبدن خالیدر ﴿ مثنوی ﴾ من نه خرکوشم که درکوشم نهی * بن سنجلین خرکوش خردکلم که عذرکی بنم کوشمه قویاسن * یعنی معذرتك اصغا ایدیوه سن ﴿ مثنوی ﴾ کفت ای شه ناکسی راکس شمار * خرکوش ایتدی ای سلطان وحوش وشیر باهوش برحقیر وضعیف ناکسی کس عد ایله ﴿ مثنوی ﴾ عذراستم دیدهٔ را کوش دار * برمظلوم وستم دیده نك عذر ینه قولاق طوت وکلماتنی اصغا ایله ﴿ مثنوی ﴾ خاص از بهرزکات جاه خود * خصوصا

﴾ کندی ﴿

کندی منصب وعزتك زکاتیچون اولسون * مثنوی * کرهی را تو مران
ازراه خود * برکراهی کندی بولندن یعنی درکاهکدن سورمه حضرت مولانا
قدس سره عتابنده عباد مذنبین درکاه عزته یوزسوروب وانواع تأدب وتذلل
ایله تضرع وزاری قیلوب ورحمت رحیمدن مأیوس اولمیوب بووجهله نالش
ونیاز ایلمك لازم ایدوکن تعلیم بیوررلر * مولانا جامی قدس سره *
ای که پیش توراز نهانم * آشکارا است تابکی خوانم * چون کند دست قهرمان
اجل * طی این نامه خطا وخلل * زآب عفوش رقم بشوی نخست * پس
بکلك کرم که در کف تست * بهرآزادیم برات نویس * وزخطاها خط نجات نویس *
مپسندم ازآن صحیفه خجل * یوم نطوی السماء کطی السجل * جامی ازکفت
وکو به بندزمان * هیچ سودی ندید چندزبان * پس خرکوش نیازه باشلیوب کیرو
بووجهله تضرع ایلدیکه * مثنوی * بحر کوآبی بهرجومی دهد * دریاکه اودریا
هرجویه آب ویرر یعنی * کاشن * بخاری مرتفع کردد زدریا * فروبارد
بامرحق تعالی * مضمونی اوزره دریاجویه اول جهتدن آب ویرر که حرارت
شمس ایله ابخرهٔ ماهوایه صعود ایدوب سحاب دخی ابخرهٔ متصاعده‌یی
کندویه جذب ایتدکدن صکره بادوزان ابر بارانی بربرینه متراکم قیلوب
باذن الله تعالی زمینه متقاطر اولور وانهار وجداول اولوب سیل فراوان
روان اولور وجویلر آنکله جریان ایدر وبحر بیکرانك فضل وعطا وجود
وسخاده بومرتبه عظم شانی وار ایکن * مثنوی * هرخسی رابرسرورو
می نهد * هربرخس وخاشاکی باشی ویوزی اوزره قورفی الحقیقه خار
وخاشاك قعر دریایه باتمیوب اوستنده چالقانور * مثنوی * کم نخواهد کشت
دریا زین کرم * دریابوکرمدن کم وناقص اولمز وعظم شاننه شین کلمز
* مثنوی * ازکرم دریا نکردد بیش وکم * دریاکرمدن زیاده وناقص اولمز
* یعنی کرمدن دریا ارتمز وخس وخاشاکی برسرایتدوکندن کندویه نقصان
ترتب ایتمز * کاشن * وجود توهمه خاراست وخاشاك * برون انداز ازخود
جمله راپاك * برو توخانهٔ دل را فروروب * مهیاکن مقام وجای محبوب * پس
شیرخرکوشه خطاب ایدوب * مثنوی * کفت دارم من کرم برجای او *
بن کرمی کرمك یرنده طوتارم * یعنی کرم واحسانه لایق اولنلره کرم ایدرم
زیراظلمك تعریفی وضع الشیء علی غیر موضعه در * پس کرمی غیرموضعنه وضع
ایلمك ظلمدر نتکم دیمشلردر * نظم * نکویی بابدان کردن چناذ ست * که

بد کردن بجای نیک مردان * وشعرای عربدن دخی مسموعدر که * بیت * ووضع
الندی فی موضع السیف بالعلی * مضر کوضع السیف فی موضع الندی * دیو غیر
موضعنه وضع شیئدن تحذیر ایدرلر * ایمدی ای خرکوش لاجرم بن کرمی
محلنه ایدرم * مثنوی * جامه هر کس برم بالای او * هر کسك جامه سنی قامتنه
کوره بچرم زیرا مقتضای عدل بودر * بیت * هرچه هست از قامت ناساز بی
اندام ماست * ورنه تشریف تو بر بالای کس کوتاه نیست * پس بلاطاعت
وعبادت رب کریمك کرمنه مغرور اولمامق کرکدر کما قال الله تعالی (یاایها
الانسان ماغرك بربك الکریم الذی خلقك فسواك فعدلك) * پس خرکوش
تکرار نیاز ایدوب * مثنوی * کفت بشنو کر نباشم جای لطف * ایتدی اکرچه
لطف وکرمه محل ومستحق دخی دکلسم عذر وجوابمی اصغا ایله * مثنوی *
سر نهادم پیش اژدرهای عنف * عنف وقهر اژدرها سنك اوکنده باش
قودم جوابمی استماع ایله بعده امرك نه ایسه اجراقیل بن تسلیم کلی اولمشمدر
* ایمدی ای شاه وحوش بنم عذرم بودر که * مثنوی * من بوقت چاشت
درره آمدم * یعنی امتثال امرده تکاسلمدن تراخی ایتمدم حقیقت حال بودر که
بن قوشلق وقتنده حضورینه عزیمت ایدوب یوله کلدم و یالکز دخی کلیوب
* مثنوی * بارفیق خود سوی شاه آمدم * کندو رفیقمله جانب شاهه کلدم
زیرا ای شاه وحوش نخجیران ایله سنك میانکده واقع اولان عهد ومیثاق
اوزره * مثنوی * بامن از بهر تو خرکوشی دکر * سندن اوتوری بنمله برغیری
خرکوشی * مثنوی * جفت وهمره کرده بودند آن نفر * اول قوم جفت
وهمراه ایلمشلر ایدی اتفاقا یولده کلورکن * مثنوی * شیر اندر راه قصد بنده کرد *
برشیر بنده یه قصد ایلدی و یالکز بکا دکل * مثنوی * قصد هردو همره آینده
کرد * هرایکی آینده وهمرهه قصد ایلدی یعنی عقل معاد نفس اماره شیرنه
بوکونا جواب سویلدی * مثنوی * کفتمش ما بندهٔ شاهنشهیم * بن اول
شیره ایتدم بز برشاهنشهك بنده ومحکومی یز * مثنوی * خواجه تاشان
که آن درکهیم * اول درکاهك حقیر خواجه تاشلری یوز واول شیر بنم بوکلامم
اشتدکده * مثنوی * کفت شاهنشه که باشد شرم دار * بکا عتاب ایدوب
دیدیکه شاهنشاه کیم اوله شرم وحیا طوت * مثنوی * پیش من تو یاد
هرناکس میار * سن هرناکسك نامنی بنم حضورمده یاده کتورمه والا
* مثنوی * هم ترا وهم شهت را بردرم * هم سنی وهم شاهکی برتارم
* مثنوی * کر تو بایارت بکردید از درم * اکر سن رفیقکله بنم قپومدن رجوع

ایدرسك ﴿ مثنوی ﴾ گفتمش بگذار تاوقت دگر ❊ بن اول شیره ایتدم قوزی هلاك ایله حق بر کره دخی ﴿ مثنوی ﴾ روی شه بینم برم ازتو خبر ❊ شاهمك یوز ین کوره یم سندن خبر ایلده یم ﴿ مثنوی ﴾ گفت همره را گرونه پیش من ❊ اول شیر ایتدی همراهکی بنم یانمده رهن قو ﴿ مثنوی ﴾ ورنه قربانی تواندر کیش من ❊ یوخسه سن بنم آیینو کیشمده قربان سن ﴿ مثنوی ﴾ لابه کردیمش بسی سودی نکرد ❊ اول شیره بسیار تضرع وزاری قیلدم لیکن برفائده ایتمدی ﴿ مثنوی ﴾ یارمن بستد مرا بگذاشت فرد ❊ خواه وناخواه بنم یارمی آلدی بنی یالکز قودی مع هذا ﴿ مثنوی ﴾ یارم اززفتی سه چندان بد که من ❊ بنم یارم یوکلکده وجثه وجسامتده اوچ اولقدرایدیکه بن یعنی اوچ بن قدر ایدی ﴿ مثنوی ﴾ هم بلطف وهم بخوبی هم بتن ❊ هم لطافتده هم خوبلقده هم سمیزلکده ❊ ایمدی ای شاه انك تدارکی کورلمزایسه ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازین زآن شیراین ره بسته شد ❊ شمدن صکره اول شیردن بو یول مسدود در ﴿ مثنوی ﴾ حال من این بود باتو گفته شد ❊ بنم حالم بوایدیکه سکا عرضه قیلندی ﴿ مثنوی ﴾ ازوظیفه بعد ازین امید بر ❊ شمدن صکره وظیفه دن قطع امید ایله ﴿ مثنوی ﴾ حق همی گویم ترا والحق مر ❊ (قل الحق ولو کان مرا) حدیث شریفنك فحواسنجه حق سوزی سکا سویلرم وحق سوز اجی در ﴿ مثنوی ﴾ گر وظیفه بایدت ره پاك کن ❊ اگر سکا وظیفه گرکسه یولی پاك وطاهر ایله ﴿ مثنوی ﴾ هین بیا ودفع آن بی باك کن ❊ آگاه اول واهمال وامهال ایتمیوب گل اول بی باکی دفع ایله ❊ گرنباشم جای لطف ❊ بیتندن بو محله گلنجه خرگوشدن مراد عقل وشیردن مراد نفس اماره ومحاکات ایلدیکی شیر آخر آثار وعکوس نفس اماره در وهمراه خرگوشدن مراد توفیق ربانیدر ❊ پس عقل معادك توفیق سبحانی رفیق وهمراهی اولمغله شیر نفس اماره نیجه خدعه گوستروب اوشیر ژیانی سبعیتندن جدا قلیوب چاه فقر وریاضته آتمق استر ونخجیران قوای روحانیه یی دخی انك شرندن خلاص ایتمکه ومدرکات ظاهره وباطنه یی رها قلمغه همت ایلر

﴿ جواب گفتن شیر خرگوش را وروان شدن با او ﴾

خرگوشه شیرك جواب ویردیکی وخرگوش ایله اول شیرك جانبنه گتدیکی بیان ایدر ﴿ مثنوی ﴾ گفت بسم الله بیاتا او کجاست ❊ شیر ایتدی بسم الله

کل تا اول شیر قنده در ﴿ مثنوی ﴾ پیش در شو کرهی کو بی توراست * او کیمجه کیت اکر سن طوغری سویلرسن. ﴿ مثنوی ﴾ ناسزای اووصد چون اودهم * حتی انك ویوزآنك کبینك سزا ولایقن ویرم ﴿ مثنوی ﴾ وردروغست این سزای تودهم * واکر بو کلامك کذب ودروغ ایسه سنك لایقکی ویرم ﴿ مثنوی ﴾ اندر آمد چون قولاووزی به پیش * خرکوش برقلاوزکبی شیرك اوکنه کلدی ﴿ مثنوی ﴾ تا برد اورا بسوی دام خویش * تاشیر کندینك دامی جانبنه ایلده ﴿ مثنوی ﴾ سوی چاهی کونشانش کرده بود * برچاهك جانبنه که خرکوش انی نشان ایلمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾ چاه مغ رادام جانش کرده بود * خرکوش اول چاه عمیقی شیرك جاننه دام وشبکه ایلمش مغ دریك وعمیق معناسنه‌در ﴿ مثنوی ﴾ می شدند این هردو تا نزدیك چاه * بو ایکیسی که مراد خرکوش ایله شیردر تا چاهك قتنه کتدیلر ﴿ مثنوی ﴾ اینت خرکوش چوآبی زیرکاه * اشته سکا برخرکوش صمان التنده برصو کبی یعنی عقل معادك شیر نفسه ایتدیکی خدعهٔ خفیه شول آبه بکزرکه اوستی صمان ایله مستور اولوب وصمان التنده صوا اولدیغن بیلمینلر ایچنه دوشر ﴿ مثنوی ﴾ آب کاهی را بهامون می برد * آب برصمانی صحرایه ایلدرهامون صحرا معناسنه‌در * یعنی صمان چو بی غایت ایله خفیف وضعیف اولمغله صو یه باتمیوب صحرایه کتورر کذلك عقل سلیم صاحبلری اولمیان سفهایی دخی آب میل ومحبت دنیا صحرای طول آمال وامنیاته کتورروعمرلر ینی هباء منثور ایدر ﴿ مثنوی ﴾ آب کوهی را عجب چون می برد * آب برطاغی عجب نیجه ایلدر یعنی ایلده مز کوهدن مراد الرجال کالجبال وفقنجه کوکل صاحبلری اولاز مردان خدا وعلم دینده ثابت اولان علماء بالله در آب میل وهوا وماء فکر ماسوا انلرك جبال راسیات کبی تمکین حاصل ایدن قلوب ثابته‌لرینی تحریك ایده‌مز هیچ آب جبالی تحریك ایتسونمی وبو بیت شریف محل تعجبدر که آب طاغلر قدر یغیلان صمان چوبلرینی آن واحد ده یرندن قالدیروب صحراره پریشان ایدوب لکن جبالی تحریکه قادر دکلدر اما قدرت حق کور که شیر کوهوشك کوزینه خرکوش ضعیف برك کاه کبی کورنمش ایکن خرکوش هوشك خدعه سیله شیر کندو یرندن قالقوب چاهه دوشوب هلاك اولدی * کذلك انسان دخی شیرنفس اماره التنده برك کاه کبی زبون قالوب وانوك التدن خلاصی امر محال کورینور ایکن توفیق ربانی عقل معاده رفیق اولدقدن

صکره ضعفده بر کاه کبی ایسه دخی جبل شامخ کبی اوزرنده اولان ثقلت نفسی رفع ایدوب * شیر اماره بالسوءچاه ریاضته دوشورر ﴿مثنوی﴾ دام مکر او کند شیر بود * ایمدی لطف حق کور که خرکوشك مکری دامی شیره کند اولدی ﴿مثنوی﴾ طرفه خر کوشی که شیری می ربود * عجبه وطرفه خرکوش که رشیر قاپدی یعنی صورة ضعیف ایکن برقوی وعظیم شیری هلاك ایتدی ایمدی ضعفا صورتنده حق سبحانه وتعالی نك عباد اصفیاسی قهار وجبار نیجه متکبرلری هلاك ایلدوکی قتی چوق واقع اولمشدر * مثلا ﴿مثنوی﴾ موسیٔ فرعون را بارود نیل * بر موسی فرعونی نیـل ارمغنه ﴿مثنو﴾ می کشد با اشکر وجمع ثقیل * اشکری وجمع ثقیلی ایله چکر یعنی حضرت موسی علیه السلام فرعون وآل فرعونه حقیر کورنمش ایکن تأییدات الٰهیه ایله فرعونی آل وعسکری ایله آب نیله چکوب حضرت موسی قومیله آب نیلی کچوب فرعون ذوالاوتاد نیله غرق وهلاك اولدی وکذلك ﴿مثنوی﴾ پشهٔ نمرود را با نیم پر * بارم قناد ایله بر بعوضهٔ ضعیفه نمرودی ﴿مثنوی﴾ می شکافد بی محابا در زسر * بی میلی ومحاباوبلا رحم باشنك درزنی یرار * وبونك دخی قصه سی بودر که وجه ارضده اول جبار اولان نمرود ابن کنعان دروهلاك نمروده باعث پشهٔ نیم پراولوب بونك دخی روایتنده اختلاف اولنمشدر روضة الصفاده بعض تواریخ مشهوره دن بووجهله نقل اولنمشدر چون حضرت ابراهیم علیه السلام بلیهٔ آتش نمرود دن عون حقله خلاص اولدی ونمرود عنود دولت دنیا وجاه وحشمته مغرور اولوب دعوای الوهیتدن قطع لسان ایتمیوب حضرت ابراهیم علیه السلامی کندو ایله مقاتله یه دعوت ایلدی حضرت ابراهیم علیه السلام دخی درکاه قاضی الحاجاته مناجات ایدوب نمرودی واتباع واشیاعنی احس واحقر حیواناتدن برنوع ایله هلاك اولماغیچون دعاء علیه ایلدی پس نمرود عنود روز موعدده اشکر بسیار مور وملخ شمار ایله مرتب ومسلح اولوب شهردن طشره چیقوب برمیدان فسیحده صف باغلایوب طوردی وحضرت خلت پناه فردوتنها کلوب اشکر نمروده برابر اولدی نمرود لعین صورت مزبوره یه تعجب ایدوب یاابراهیم سنك عسکرك قنده در دیدی حضرت پناه دخی عن قریب عزیز وقهار خالق وپروردکار اول عسکری ارسال ایدر دیو بیوروب سؤال وجواب آخره ایرشدکده فرمان خدای لایزال ایله جنود پشه ایرشوب اولا نمرود عاصی نك اشکر نکبت مأثرينك اسلحه سی

مطلب هلاك نمرود با بعوضه

بعده لحوم وعظامنی اکل ایدوب انلردن اثر قومدی وابو اسحق بن ابراهیم الثعلبینك مجالس العرايس نام کتابنده بو وجهله مسطوردر که نمرودك سلطنتندن درتیوز بیل مرور ایتدکدن صکره حق سبحانه وتعالی نمروده صورت بشرده برملك کوندروب نمروده نصیحت ایدوب ای بندۂ ضعیف افعال ناشایسته دن ال چکوب سنی وجمله کائناتی خلق ایلین پروردکارك وحدانیتنه ایمان کتور وذنوب ومعصیت ودعوای الوهیت ایلدوککه توبه ایدوب بغی وعصیاندن فراغت ایله والا سنی هلاك ایدر دیو اوچ کون کلوب ایمان تکلیف ایلدی نمرود جهل وعنادنده مصر اولوب جهانده بندن غیری پادشاه می واردر اکر آسمانك دخی پادشاهی وار ایسه اکا سویله عسکرین کوندروب انلر ایله محاربه ایده لم دیدی ملك دخی نمروده ایمدی اوچ کونه دکن سکا مهل اولسون جمله عسکرك جمع ایدوب حاضر اول دیدی اول پلید واحمق دخی اوچ کون ایچنده جمله عسکرین آلات جنك ایله مرتب ومهیا ایدوب دردنجی کونی صحرایه چیقوب جنود آلهیه ایله منتظر حرب اولدی پس حق جل وعلا اول ملکه امر ایدوب نمرودك اوزرینه بعوضه دن برباب فتح ایلدی فی الحال لشکر بعوضه برابر سیاه عظیم اولوب کونش یوزینی طوتوب عالمی ظلمات احاطه ایتدی ونمرودك عسکری اوزرینه اوشوب جمله لحومن یوب عظامندن غیری قالمدی *وبر روایتده جنود بعوضه لشکر نمرودك یوزینه وکوزینه اوشوب جمله سی نبات النعش کبی پراکنده اولوب فرد واحد قالمدی نمرود یالکز قالوب تعجب ایلدی پس ناکهان بامر الله تعالی بر پشۂ نیم پر نمرودك بورنندن کیروب دماغنه صعود ایلدی و بینیسنی ییمکه باشلایوب نمرودك فریادی آسمانه پیوسته اولدی *بر روایتده قرق بیل وبر روایتده درتیوز بیل سلطنتدن سبق ایدن مدت مقداری بعوضه نمرودك دماغنده مکث ایدوب درد سره مبتلا اولدی وبر وجهله دفعنه چاره بولامایوب خدامنه مطارق دوزدوروب باشنه اوررلردی وانلر اوردقجه برمقدار آرام ایدوب ضرب اولنمادقجه المی مشتد اولوردی ونمروده زیاده جه مرحمت ایدن وکندویه دخی احسان اول ایدیکه مطرقه یی سر بی دولتنه ایکی اللریله اوره لر وهرکیم که نمرودك خدمتنه کاسه دست بوسدن اول خدمتلری اول ایدی که نمرودك یاننده اولان مطرقه یی آلوب بی طاقت اولنجیه دکن باشنه اوررلردی وهرکیم که خدمتمزبوره

مطلب نصیحة الملك للنمرود

زياده چه قيام كوسترمه نمرودك بخش وعطاسندن جمله دن زياده اول حصه مند اولوردي پس حق سبحانه وتعالى نمرودي وجه مشروح اوزره دنياده درنيوزيل معذب ايدوب بعده بعوضه مغزودماغنى اكل ايدوب * جاننى ناره طپشردي * عطار * نيم پشه بر سر دشمن كماشت * درسر اوچارصد سالش بداشت * مثنوى * حال آن كوقول دشمن راشنود * كوراول كمسنك حالنى كه قول دشمنى استماع ايلدي * مثنوى * بين جزاى آن كه شد يار حسود * كورآنك جزاسنى كه حسوده يارو هم صحبت اولدي * بيت * حذر كن زآنچه دشمن كويد آن كن * كه برزانوزنى دست تغابن * ودشمن سوزينى ديكليوب وحسود ايله همدم اولاندن مرادكم ايدوكن بيان ايدب بيوررلركه * مثنوى * حال فرعونى كه هامان راشنود * اول فرعونك حالنى كوركه هامانك سوزنى استماع ايلدي زيرا هر باركه فرعون آسيه ايله عهد ايدوب موسى عليه السلامه ووحدانيت حقه ايمان كتورمكه ميل ونيت ايلدكجه وزيري هامان ايله مشاوره ايتدكده سن بوقدر زمان ربوبيت ادعا ايدركن شمدي عرضكى پايمال ايدوب كندوكه خدمتكار اولان بركمسنه يه مى تابع اولورسن ديوب كانه عرضن صاقنوب دوستانه سويليوب دولت ايماندن محروم قودي ومعنى جمله دن زياده دشمنلك ايدوب مخلد فى النار اولمغه سبب اولدي * مثنوى * حال نمرودي كه شيطان راشنود * واول نمرودك حالنى كوركه وسوسهٔ شيطانه فريفته اولوب قول باطلنى اصغا ايلدي * يعنى شيطان صورت بشره تمثل ايدوب نمروده كورندي وحاشا تكرى سن سن ابراهيمه تابع اولمه ديوب اغوا ايدوب اول خرلايفهم دخى آنك سوزيله مغرور وغضب الهيده مقهور اولدي * عطار * مبر فرمان شيطان تو زنهار * كه كرداند ترا اوحور ومردار * مشوما نند اودرعين لعنت * زلعنت دركذر درياست رحمت * ره فسق وفجور ت اونمودست * كه عين آتش او برزدودست * حاصل كلام قصه دن حصه بودر * مثنوى * دشمن ارچه دوستانه كويدت * دشمن اكرچه سكا دوستانه سويلر ليكن سن انى * مثنوى * دام دان كرچه زدانه كويدت * دام بيل اكرچه كم سكا صورتا دانه دن سويليه * مثنوى * كرتراقندى دهدآن زهردان * اكر عدوسكا قند وسكر ويره سن انى سم هلاهل بيل * مثنوى * كن بتن لطفى دهدآن قهردان * اكرجسمكه كه متعلق بر لطف ايليه سن انى قهر محض

بيل * يعنى مراد نفس وشيطاندر كه حق سبحانه وتعالى (ان الشيطان للانسان عدو مبين) بيوردى وقال الله تعالى (ان النفس لامارة بالسوء) وقال عليه السلام (اعدى عدوك نفسك التى بين جنبيك) پس نفس و شيطان دوستانه كاه بطالت وكهالت وكاه عجب وانانيت وكاه سمعه وريا ايله عبادت وطاعت يوزندن كور ينوب طبيعتكه موافق هرنه القا ايدرسه آنى دام تزوير وعاقبتى موجب عذاب سعير بيل ﴿ عطار ﴾ ترا ابليس اينجا داورى كرد * ترا انداخت دراندوه در درد * زمانى خوشدلى بنود اينجا * دلت ابليس چون بر بود اينجا * همه طبعت حواس ناخوش تست * همه كبرت بدوزخ آتش تست * ببين چندين هزارسال كابليس * نبودش كارجز تسبيح وتقديس * همه طاعات او برهم نهادند * زاستغناى حق بر باد دادند * چو نفس كافرست اندر نهادت * كه همراهى در اينجا اوفتادت * بصورت ره مكن مانند شيطان * كه صورت مى نكنجد نزد جانان * براه انبيا روتا توانى * كه راه انبيا شرعت دانى * ايمدى مادامكه قضاء آلهى اولمه احتراز واحتياطك فوائدى بسياردر ليكن ﴿ مثنوى ﴾ چون قضا آيد نبينى غير پوست * چونكه قضاء آلهى كله پوستدن غيرى سن كورمز سن وصورتدن بچوب حقيقت كاره واقف اولمزسن ﴿ مثنوى ﴾ دوشمنان راباز نشناسى زدوست * ودشمنلرى دوستدن فرق وتميز ايتمزسن كما قال صلى الله تعالى عليه وسلم (اذا جاء القضاء عمى البصر * واذا حل القدر بطل الحذر) ﴿ عطار ﴾ قضا پيوسته اندا اينجا يكايك * بيايد برسر آن جمله بى شك * قضاى حق همه برسر نوشتست * عزيزاندر همه طينت سرشتست * قضاى نيك وبدكل ازخداست * وليكن قول ما بر انبيا است * براه انبيا رواز بدى دور * تواى جان تابمانى غرقهٔ نور * بفعل بدمرو نيكوكزين تو * بجز نيكو بى اينجامبين تو * كمان نيك بر وز بد جدا شو * حقيقت پاك روجون انبيا شو * ايمدى اى دل بيچاره ﴿ مثنوى ﴾ چون چنين شد ابتهال آغاز كن * چونكه بويله اولدى تضرع ونيازه آغاز ايله ﴿ مثنوى ﴾ ناله وتسبيح وروزه ساز كن * ناله وتسبيح وصوم وصلوته مباشرت ايله وحقك وقدرندن ينه حقه صغن (اللهم انى اعوذ برضائك من سخطك واعوذ بعفوك من قهرك واعوذبك منك)ديو حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم تعليم بيوردقلرى دعايى لسانكدن وقلبكدن اكسك ايتمه ودخى ﴿ مثنوى ﴾ ناله ميكن كه توعلام الغيوب * اى پادشاه لايزال سن

علام الغيوب سن ﴿مثنوى﴾ ز برسنك مكر بد مارا مكوب * زير سنك مكر بد ده
بزى دوكه ديوناله وافغان ايله ناله ميكن معناسى سهولت معنى ايچون مصراع
ثانيده اجرا اولندى ﴿مثنوى﴾ كر سكى كرديم اى شير آفرين * اى شير
خالق ايديجى معبود بالذات اكر بز نفسمزه اويوب كابلك ايلدكسه ﴿مثنوى﴾
شير را مكمار برما از كمين * سن لطف واحسانكه عفو ومغفرت ايدوب
كميندن شيرى بزم اوزريمزه حواله قيلمه * يعنى درونمزده مختفى اولان شير نفس
اماره يى بزه غالب قيلمه (اللهم لاتكلنى الى نفسى طرفة عين ولا اقل فى ذلك)
﴿مثنوى﴾ آب خوش راصورت آتش مده * الهى خوش ولطيف آبه آتش
صورتن ويرمه ﴿مثنوى﴾ اندر آتش صورت آبى منه * آتشده صورت مائيت
قومه يعنى آب خوش مثالنده طاعات وعبادات وفقر ومجاهداتى بزه صورت
نار يده كوستريوب وحقيقتده نار اولان هواى نفس وغنا وثروت و بطالت
وكهالتى صورت آبده كوسترمه ﴿عطار﴾ رياضت اختيار كاملانست *
كسى كوره رود اينش نشانست * زفقرست اى برادر اين قناعت * قناعت كن كه تابينى
سعادت * قناعت جوهرست ازعالم عشق * كه ميخوانند اورا آدم عشق * اللهم ارنا
الحق حقا فنتبعه * وارنا الباطل باطلا فنجتنبه * ﴿مثنوى﴾ ازشراب قهر چون
مستى دهى * الهى چونكه خلقه شراب قهردن مستلك ويررسن ﴿مثنوى﴾
نيستها راصورت هستى دهى * يوقلره وارلق صورتن ويررسن يعنى وجودلرى
عدم حكمنده اولان زينت دنيايه وارلق صورتن ويروب اكا محبت ايدنلرچاه انانيته
دوشوب وباقيات صالحات اولان وطن اصلى وعالم آخرتى اونودوب پندار هستى
آتشنه احراق ايدرسن * بيت * بصورت ماندهٔ حيران ودل مست * اكر مرد
رهى در نيست شو هست * ﴿مثنوى﴾ چيست مستى بند چشم از ديد چشم
مستلك ندر چشمك باغلمه سى دركورمه سندن يعنى چشم كورمكدن بر مرتبه
بند اولا كه ﴿مثنوى﴾ تانمايد سنك كوهر پشم يشم * حتى صخره ومرمر
وسنك وحجر جوهر و پشم وصوف يشم مجلا وصاف كورينه يعنى ادانى
واسافل اعلى و بد وقبيح نيك ومليح كورينه ودنيا سرخوشلغى هرشيئك
حقيقتن كورمكدن كوزنى باغليه * اللهم ارنا الاشياء كما هى ﴿مثنوى﴾
چيست مستى حسها مبدل شود * شراب قهر الهيدن مستلك ندر حواس
مبدل اولمقدر * وحواس ادراكات صورى ومعنوى متغير اولوب اشيايى
على ماهى عليه ادراك ايتمامكدر * ﴿مثنوى﴾ چوب كز اندر نظر صندل

شود * مثلا ابلغون اغاجی نظرده صندل اولماقدر ﴿ عطار ﴾ حجاب تست صورت بامعانی * بقدر عقل توزاز نهانی * همی کوبی مکر پیدا رکردی * زمستی یکزمان هشیار کردی * کاشف اسرارهای کبریا شه جلال الدین مولانای ماقضا وقدر بندچشم اولدیغن تحقیق ایتمك ایچون هد هدك قصه سنه شروع بیوررلر

﴿ قصهٔ هد هد و سلیمان علیه السلام در بیان آنکه ﴾
﴿ چون قضا آید چشمهای روشن بسته شود ﴾

هدهد وسلیمان علیه السلامك قصه سی درآنك بیانندهکه چون قضا وقدر کله روشن چشملر بسته اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون سلیمان راسراپرده زدند * چونکه سلیمان علیه السلام ایچون سرا پرده اوردیلر * یعنی عدل وداد ایچون صدر سلیمانیده سراپرده حکم وحکومت وضع ایتدیلر ﴿ مثنوی ﴾ جمله مرغانش بخدمت آمدند * جمله مرغان وطیور حضرت سلیمان علیه السلامك حضور سعادتنه کلوب * وچتر همایونی اوکنده خدمته ال بغلایوب طوردیلر اکابناءکه ﴿ مثنوی ﴾ همزبان ومحرم خود یافتند * مرغلر سلیمان علیه السلامی کندولرینه همزبان ومحرم بولدیلر ﴿ مثنوی ﴾ پیش او یك یك بجان بشتافتند * لاجرم براول حضرتك خدمتنه جان ودل ایله یلدیلروسعی جمیل قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ جمله مرغان ترك کرده چیك چیك * چیك چیك اسماء اصواتدندر صغیر مرغه دررلر * یعنی جمله طیور حضرت سلیمانك اوکنده صیت وصدالدین ترك ایلمش وخاموش اولمشلرایدی ﴿ مثنوی ﴾ باسلیمان کشته افصح من اخیك * مرغلر حضرت سلیمان ایله سنك برادرکدن افصح اولمشلرایدی * یعنی برادرکله سن نیجه فصیح مکالمه ایدرسك طیور دخی حضرت سلیمان علیه السلام ایله دخی افصح تکلم ایدوب احوالن عرضه قیلورلرایدی ﴿ مثنوی ﴾ همزبان خویشی وپیوندیست * همزبانلق خصملق وپیوندلکدر * یعنی ایکی همزبانلق میاننده اتحاد والفت مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ مرد بانامحرمان چون بند یست * مرد نامحرملر ایله مقید ومحبوس کبیدر * فی الحقیقه بر کمسنه آخر دیاره دوشوب اول دیار خلقنك لسانن فهم ایتمسه اول کمسنه محبوسدر * کذلك محرم قدس آلهی اولان مردان خدا دخی حاللرندن خبردار اولمیان نامحرملر ایچنده مقید ومحبوس کبیدر * ع * روح راصحبت ناجنس عذا بیست الیم * پس حضرت مولانا همزباندن مراد اصل محرم اسرار خدا اولان عارفلر ونامحرملردن

مراد عشق ومحبت * وجناب قدس الله آشنالق ایمیان جاهلار اولدیغن بیان ایدوب بیورورلر که ﴿ مثنوی ﴾ ای بسا هندو وترك همزبان * ای نیجه چوق هندو وترك واردر که بحسب اللغة متغایر ایکن * لسان حال وعشق ومحبت خدای متعالده بربریله همزبان وبربرینه مهربانلردر ﴿ مثنوی ﴾ ای بسا دو ترك چون بیگانگان * ای مستمع قابل قتی چوق واقعدر که ایکی ترك بر لسان وبرلغت تکلم ایدرکن بربرینه حالداش اولمامغله بیگانه لرکبیدر (الارواح جنود مجندة فما تعارف منها ائتلف وماتناكر منها اختلف) ﴿ جامی ﴾ معارف کرچه موبارك باشد * چه حاصل زان چو دل تارك باشد * درون تیره ازمیل زخارف * زبان مکشای درشرح معارف ﴿ مثنوی ﴾ همزبان محرمی خود دیگرست * محرملق همزبانی خود غیبدر * یعنی بر بریله حال دیلن سویلشمك وسر درونه تحصیل اطلاع ایلمك ظاهر ده اولان همزبانلقدن بشقه در انلرك لسانی اوزکه در ﴿ مثنوی ﴾ همدلی ازهم زبانی بهترست * همدللك همزبانلقدن اعلی در یعنی وحدت حقه عارف وسر درونه واقف اولدقدنصکره اکر هندو واکر ترك اکر عرب واکر عجم مساویدر اکا بناء که ﴿ مثنوی ﴾ غیرنطق وغیرایما وسجل * نطقسز وایما واشارت وسجل کتابتسز ﴿ مثنوی ﴾ صدهزاران ترجمان خیزد ز دل * قلبدن صد هزاران ترجمان ظاهر اولور * یعنی لسان الحال انطق من لسان المقال فحوانجه عارف واصللر ابتدا حاللرین لسان حال ایله عیان ایدوب بعده اقتضا ایدرسه لسان قالی دخی کشاده قیلوب سیراولنان مقاماتی بطریق التمثیل والتشبیه تحت عبارات والفاظده کتوررواهل قال اولنلر فهمنده جاهللر وارباب مقاماتك دخی نیجه سی انوك اذعاننده عاجز وقاصرلردر * پس برکمسنه لسان تصوفی قوت علم ایله تعلم ایدوب لکن ذوق وحالتدن بی بهره اولسه سر دروندن غافلدر انوك بیلدیکی اصطلاحات کندویه نجات ورمز واولیاء کرامك عبارات التنده مکنوز اولان نور حقیقت محمدیه دن نصیب بولمز * پس حقیقتده همزبان اولان محرم شهود وجه جمال وهمدم نسیم قرب وصال اولنلردر پس حضرت مولانا مناسبتله همدمیت ومحرمیتك تعریفن ایتدوکدنصکره کبر وقصه یه شروع ایدوب بیورورلر که ﴿ مثنوی ﴾ جمله مرغان هریکی اسرار خود * جمله طیور هر بری کندو اسرارنی ﴿ مثنوی ﴾ ازهنروز دانش وازکار خود * کندونك دانش وهنر وکار وکردارندن ﴿ مثنوی ﴾ باسلیمان یك بیك

وامی نمود * سلیمان علیه السلامه واحد ابو احد عیان کوستردی ﴿ مثنوی ﴾ ازبرای عرضه خود درامی ستود * حضور سلیمانه عرضه قلماغیچون کندوسنی مدح ایلدی * یعنی کندولرینی مدح (فاما بنعمة ربك فحدث) فحوای شریفی اوزره اولوب ﴿ مثنوی ﴾ ازتکبرنی وازهستئ خویش * عرض دانش وهنر ایلدوکاری عجب وتکبروانانیتلرندن دکل ایدی ﴿ مثنوی ﴾ بهرآن تاره دهد اورا به پیش * بلکه عرضه داشت هنر ایتدکاری انکیچون ایدی تاکه حضرت سلیمان علیه السلام اول مرغلرك هر برینه کندی حضور شریفنه یول ویره وحذمتنه لایق وسزاوار ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ چون بباید بنده را ازخواجهٔ * چونکه براسیره خواجه دن لابد اوله برده * فتح بالیله اسیر معناسنه در یعنی چونکه برنده برافندی به قول اولمق ایسته افندی بنی السون دیو ﴿ مثنوی ﴾ عرضه دارد ازهنر دیباجهٔ * اول غلام وجاریه هنرلردن بردیباجه عرضه طوتار یعنی هنرلرینك برمقدارین پیشکاه خواجه یه عرضه قلوب حذمتنه وصول امیدنده اولور دیباجه بونك کبی محلده برمقدار معناسنه استعمال اولنور ﴿ مثنوی ﴾ چونکه دارد از خریدا ریش ننك * اما چونکه بنده خواجه نك مشتری بلمکندن عارطوته یعنی اونخواجه یه بنده اولمق استمیه ﴿ مثنوی ﴾ خود کند بیمار وکروشل ولنك * اول بنده کندوسنی خسته وصاغر وچولاق واقساق ایلر وتمارض قیلور کذلك اجناس طیور دخی عرضهٔ داشت هنره آغاز ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ نوبت هد هد رسید وپیشه اش * هدهدك وانك پیشه وکارینك نوبتی ایرشدی ﴿ مثنوی ﴾ وآن بیان صنعت واندیشه اش * وآنك صنعت واندیشه سی بیانینك نوبتی ایرشدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت ای شه یك هنر کان کهترست * هد هد ایتدی ای شاه کشور عدالت برهنرکه اول هنر حقیر تردر ﴿ مثنوی ﴾ بازکویم کفت کوته بهترست * عیان سویلیم حال آنکه برموجب (خیر الکلام ماقل ودل) کلامك اختصاری مطلوب وبهتر در یعنی جمیع طیور جنابنا عانیشانکه دانش وهنرلرین عرضه قلمغه کلمشدر * پس غیری طیوره مضایقه وانتظار چکدر میوب همان جمله دن برهنرم عرضه قیلوب کلامی موجز سویلیوب اطناب ایتمیم * پس حضرت سلیمان علیه السلام دخی هد هده التفات ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ کفت برکوتا کدامست آن هنر * ایتدی سویله تااول قنقی هنردر ﴿ مثنوی ﴾ کفت من آنکه که باشم اوج بر * هدهد ایتدی یاسلیمان زمان اول وقتده که بن اوج اوزره اولم ویاخود پرباء فارسیله اواوب اول زمانکه بن

حوهوا واوج علایه پرواز ایدیجی اولام ﴿ مثنوی ﴾ بنکرم ازاوج باچشم یقین * چونکه اوج هوادن چشم یقین ایله نظر ایدم ﴿ مثنوی ﴾ من ببینم آب درقعر زمین * قعر زمینده بن آبی کوردم و یاخود باچشم یقین مصراع ثانی به مصروف اولوب قعر زمینده اولان آبی بن دیدۂ یقین ایله کورورم دیمك اوله ﴿ مثنوی ﴾ تاکجا یست وچه عمقست وچه رنك * تا اول آب قنده وعمقی نمقدار در ولونی نیجه در ﴿ مثنوی ﴾ ازچه می جوشد زخاکی یازسنك * اول آبندن قینار برخاکدن ویاخود برطاشدن می تفجر ایدر بنم مشهودمدر بومعنی هدهدك خاصیتندندر نته کم کمال الدین دمیری حیوة الحیوانده دیمشکه * ویذکر عن الهدهد انه یری الماء فی باطن الارض کما یراه الانسان فی باطن الزجاج * وزعموا انه کان دلیلا لسلیمان علی الماء بهذا السبب تفقده لما تفقده ﴿ مثنوی ﴾ ای سلیمان بهر لشکرگاه را * هد هدایتدی ای سلیمان لشکر کاهدن اوتوری * یعنی لشکر بر محله نزول ایتدکده آبی پیدا ایتمکیچون ﴿ مثنوی ﴾ درسفر میدار این آگاه را * سفرده بانکده طوت بو آبدن آگاهی ﴿ مثنوی ﴾ پس سلیمان کفت ای نیکو رفیق * پس سلیمان علیه السلام ایتدی ای نیکو رفیق ﴿ مثنوی ﴾ در بیابانهای بی آب عمیق * بی آب وصوبی عمیق اولان بیابانلرده بزمله اول ﴿ مثنوی ﴾ تا بیابی بهر لشکر آب را * درسفر سقا شوی اصحاب را * تاکه لشکردن اوتوری آب بولاسن وسفرده اصحابه سقا اولاسن بو بیت اخیر سلطان ولد قدس سره نکدر * بونده ارباب حکومته اولان حصه بودر که هرنه قدر عزودولت وقدر ومنزلت وعقل وکیاست صاحبی دخی اولورسه صورتا حقیر ایسه دخی ارباب هنردن اعراض ایتمایوب حذ متنه کتوره زیرا انسان مدنی الطبع اولمغله بربرینه محتاجدر وهر مناصب وخدماتی اهلنه تفویض وتقلید ایلیوب نااهله منصب ویرمکدن احتراز ایلیه * زیرا برکاری نااهله ویرمك اشراط ساعتندندر کما قال علیه السلام (اذا وسد الامر الی غیر اهله فانتظر الساعة) اکرچه اشراط ساعت کبریدن دخی اولمزسه هر دولتك نکبتی واشراط ساعتی مناصبنی نااهله ویرمك وحکامی تیز تیز تبدیل ایتمك ونا قصات العقل اولانلرك سوزن طوتمق وراء حجابده مقتضای طبعه موافق اولان ارباب هوا ایله صحبت وساز وسوز ومضحك ومسخره ایله عشرت ایدوب خلقه یوزن کوسترمامك * وفقرا وضعفا ورعایا وبرایاکی حضوره یته کتورمیوب مظالم خلقی کندو استماع ایتمامك ورشوت آلوب التزام ایله

مطلب
نصیحت للملوك
ولارباب السلوك

منصب و برمكدر * وشهرتی ووظیفه خواری چوغالدوب ایرادی مصرفندن قلیل اولمقدر زیرا مادهٔ ظلم قلت ایراد دن نشأت ایدر * واءوان سلطانك دخی بیت المال خیانتلری حدلرندن زیاده طنطنه وشهرته تقید ایتدوكلرندن حاصل اولور * وعلمانك دخی اسانلرینی حق كلام سویلمكدن حب جاه ودنیا وطمع وحرص قطع ایدر * پس پادشاهلره لازم در كه هر كسك حالنه واقف اولوب هیچ كسه حدندن تجاوز ایتدرمیه وكندو دخی جان ودلدن شرع مطهره تابع اولوب اقامت حدود الله ده بذل مقدور ایلیه * وفقرا وصلحایه میل ومحبت ایدوب عدل ودادی كندویه شعار ایتمكله فقرا وصلحا واولیا واصفیانك كوكللرینه كیروب رعایای و برایانك جان عزیزلرندن سوكلوسی اوله حتی جمیع ناس خیر دعا ایتمكده بی اختیار اوله * پس بووجهله اولان پاشادهلرك عمری طویل ودولتی پایدار * وسلطنتی برقرار اولوب دنیا وآخرت پادشاهلغن بولور و بونك خلافنه اولان حاكملرك عمری كوتاه وكندولری كمراه ودولتلری از زمانك ایچنده برباد وتباه اولور * وراه حقه سالك اولان عاشق صادقلره دخی حصه بودر كه بموجب (كلكم راع وكلكم مسئول عن رعیته) هر كس كندو وجودی مملكتنه پادشاهدر * ایمدی قصهٔ هدهد وسلیماندن بطریق التأویل مراد بودر كه * ع * روح سلطان وجودست برسر بر قلب شاه * مضمونجه سرای بدنده صدر قلب اوزرینه سرای پردهٔ روح سلیمانی وضع اولنوب روح كاه حكومته اوتوردقده حواس خمسهٔ ظاهره و باطنه وقوای بدنیه وروحیه جمیعا پیش تحت روحه كلوب وخدمته ال باغلیوب هر بری خدمته لایق اولماغیچون كاروهنرلرین عرضه قیلورلر وهدهد كه مراد اولنان عقلدر اول دخی كندوبی پادشاه اولان روح سلیمانه عرضه قیلوب (وجعلنا من الماء كل شیٔ حی) اولمغله ای سلیمان وجود بن خاك حضیض طبیعتدن قناد آچوب جوهوای تجرده جولان ایتدكده كثافت ارض بشریه بكاپرده وحجاب اولمیوب وهرشیئك اصلی ندندر وماء علم ودانش نه مقوله موضعدن تفجر ایلدیكن كوروب سن عساكر حواس وقوا ایله هرنه منزله نزول ایلسك سبب هلاكاری اولان عطش حب ماسوالرین آب محبت ومعرفت وماء علم وحكمت ایله دفع وازاله ایدوب هامون طول املده هلاك اولمقدن حفظ ایدرم * پس بن سنك سفرده وحضرده یانكده بغایت لازم دیمكله روح دخی عقلك هنرینی اصغا ایتدكده كندویه رفیق موافق اولدیغن بیلوب * ایمدی ای عقل مستفاد من بعد

بنم یانمدن مفارقت ایتمیوب دائمابکام افقت ایله دیوب عقلی خدمتنه یار صادق وهمدم موافق ایلدی اما قوت واهمه که زاغدن مراد اولدر عقلده بومقوله هنر اولدیغنی انکار وحسد ایدوب چونکه عقلده بومقوله هنر واردر دام قضا وقدری دانهٔ فکر ونظرك التنده نیچون کورمز دیو معارضه ایلدی عقل دخی صحیح سکوت افاده ایده جك جواب باصواب ویروب قوت واهمه یی تبکیت ایلدی که شمدن صکره واقع اولان بیانك تأویلیدر

﴿ طعنهٔ زاغ در دعوئ هدهد ﴾

زغك دعوای هدهدده طعنه اورمه سن بیان ایدر ﴿ مثنوی ﴾ زاغ چون بشنود آمداز حسد ✽ زاغ چونکه هدهددن بوسوزلری اشتدی حسددن ایلرو کلدی ﴿ مثنوی ﴾ باسلیمان کفت کو کژ کفت و بد ✽ سلیمان علیه السلامه ایتدیکه اول هدهد اکری وقبیح سویلدی یعنی صادق القول دکلدر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ ازادب نبود به پیش شه مقال ✽ حضور شاهده سوز سویلمك ادبدن اولمز ﴿ مثنوی ﴾ خاصهٔ خود لاف دروغین ومحال ✽ علی الخصوص لاف وکذاف وزیاده کذب ودروغ اولوب واول لافك هدهددن کلمك ممتنع ومحال اوله دروغین فتح دال وغین ایله دخی قراءت اولنمق جائزدر زیرا غین لغتده غیم معناسنه درکه سحابك قرانتوسی وسمایی پوشیده قلمقدر وهرشیئ که ذهنی پوشیده قیله اکادخی غین دیرلر ✽ پس بومحلده پرده معناسندن مستعار اولوب بوتقدیرجه معنا بودر باخصوص بولاف اوله که انده پرده اول کذاف محالاتدن اوله وهدهده لاف اسناد اولنمق نه جهتدندر دیو سؤال ییوربااورایسه ﴿ مثنوی ﴾ کرمر اورااین نظر بودی مدام ✽ اکر اول هدهدك دائم بونظری اولایدی ﴿ مثنوی ﴾ چون ندیدی زیرمشتی خاك دام ✽ براوج خاکك التنده طوزغی نیچون کورمزدی ﴿ مثنوی ﴾ چون کرفتار آمدی دردام او ✽ اول هدهد دامه نیچه کرفتار کلوردی ﴿ مثنوی ﴾ چون نفص اندر شدی ناکام او ✽ اول هدهد قفصده نیچون ناکام وناچار اولوردی بوتأویل دخی وجه درکه هدهددن مراد اسرار خفیهٔ الهیه یه عارف واحوال ضمائره واقف ارباب کشف وشهود وزاغدن مراد حالات ومکاشفات اولیایی انکار ایدن بعض عنود وجود اوله ﴿ مثنوی ﴾ پس سلیمان کفت ای هدهد رواست ✽ پس سلیمان علیه السلام هدهده خطاب ایدوب ای هدهد روامی دردیدی ﴿ مثنوی ﴾ کزنو دراول

قدح این درد خاست * که اول قدحده سنده ن بودرد ظاهر اولدی یعنی قدح دهان وشراب لسانکدن ابتدا بوکوناتیره لك نمایان اولدی ﴿مثنوی﴾ چون نمایی مستی ای خورده تو دوغ * نیجه مستلك کوسترسن ای ایران ایچمش کسه ﴿مثنوی﴾ پیش من لافی زنی آنکه دروغ * بنم حضورمده بر لاف اوررسن اندن صکره اول لاف دروغ وکذب اوله * یعنی بنم حضورمده کذب اختیار ایدوب قادر اولمدیغك هنری کندوکه اسناد وانکله تفاخر ایدوب لاف وکذاف سویلیه سن

﴿ جواب کفتن هدهد طعنهٔ زاغ را ﴾

زاغك طعنه سنه هدهدك جواب دیدکیدر ﴿مثنوی﴾ کفت ای شه برمن عورو کدای * هدهد حضرت سلیمان علیه السلامدن حسود بلاسیله چونکه معاتب اولدی جواب و یروب ایتدی ای شاه رسالت پناه بن عریان وکدا او زره واقع اولان ﴿مثنوی﴾ قول دشمن مشنواز بهر خدای * دشمن قولنی اصغا واستماع ایلمه حق رضاسیچون اولسون ﴿مثنوی﴾ کر ببطلانست دعوی کردنم * اکر دعوی ایلدیکم مقارن کذب و بطلان ایسه ﴿مثنوی﴾ من نهادم سر ببر این کردنم * بن حکمکه سر قومشم وامرکه مطیع اولمشم بو یمنی کس ﴿مثنوی﴾ زاغ کو حکم قضارا منکراست * زاغکه اول زاغ حکم قضایه منکردر کذلك امر قضا وقدره انکار ایدن زاغ طبیعت وغراب جبلتلر دخی ﴿مثنوی﴾ کر هزاران عقل دارد کافرست * اکر هزاران عقل دخی طوترسه کافردر * ایمدی فرق مختلفه نك مذاهبنه وهر برینك منشأ غلطنه عارف اولان وارث کامل حقیقت محمدیدر * پس ارباب شهود اسرار وجوده عارفز ومراتب کونیه ده مختفی اولان آب معنایه واقفز دیسه لر کرامات اولیا ومکاشفات اصفیایه انکار ایدن معاندین چونکه انلرك مکاشفه لری واردر وارض بشریتده مکتوم اولان بلا وقضایی نیچون کورمیوب دامذلیه پابسته اولورلر معلوم اولدیکه کشف وشهودك اصلی بوقدر بلکه برقوری لاف وکذافدر دیدکلری وارث حقیقت محمدیه بونلری تبکیت ایچون عارفین ومکاشفینه بطریق الامتحان بواعتراضه جواب ندردیو سؤال ایتمکله اول هدهدان معارف وموحدان وعارفان دخی زاغ جبلت اولان منکرین قدریه ومعتزله کبی قضا وقدره انکار ایتمشلردر هزاران عقل

ودانشلری دخی وار ایسه حتی ستر ایدیجیلردر دیو جواب ویررلر * ابعدی منکر قضا وقدر اولان کمسنه ﴿ مثنوی ﴾ درتو ارکافی بوداز کافران * فرضی اکر سنده کافرلردن بر کاف اولسه یعنی عقاید اسلامیه دن ناقص بر حرف وبر عقیدهٔ فاسدهٔ موجبهٔ کفر اوله ﴿ مثنوی ﴾ جای کندو شهوتی چون کافران * عورتك فرجی کبی رایحهٔ خبیثه ومحل شهوت سن کاف یارق معناسنه وران دخی او بلقدر که کاف ران ایله کسدن کنایه دخی وجهدر کاف راندن مراد فرج زندر حاصل کلام برخوای کریم (انما المشرکون نجس) شرك نجاست معنویه درودخی (القدریة مجوس هذه الامة) حدیث شریفنك موجبنجه ودخی امام حسن رضی الله عنهك (من لم یؤمن بالقدر خیره وشره فقد کفر ومن حمل المعاصی الی الله فقد فجر) قول شریفی اوزره قضا وقدر وخیر وشر حقدن ایدوکنه ایمان واعتقاد ایتمین زمرهٔ مؤمنیندن اولمدیغی مشعر احادیث شریفه واخبار صحیحه وارد اولمشدر وکما قال علیه السلام (لا یؤمن احدکم حتی لا یؤمن بالقدر خیره وشره) وقال صلی الله علیه وسلم (الایمان بالقدر نظام التوحید) قدریهٔ اکفار ایتمیلر اهل قبله در دیو آیت کریمه ایله استشهاد ایتمکله توقف ایدوب تکفیر ایدنلردخی افعال عباد عبدك خلقیدر وحقدن شر صادر اولمزدیو مجوسیلر کبی حقه شریك اسناد ایتدکلری ایچوندر قضا ایسه من الازل الی الابد واقع اوله جق احواله جاری اولان حکم کلی اجمالی آلهیدر قدر دخی حکم قضا موجودات اوزرینه صور تفصیلیه ایله اوقات معینه ده واقع اولدیغیدر * پس متضمن شرك اولان اعتقادات باطلهٔ ثنویه وقدریه دن شویله سنده دخی بعض اعتقادات فاسده اولورسه درونك محلی رایحهٔ قاذورات شرك اولوب وکاف ران فواحش کبی اکر لسانك واکر عقایدك جنابت باطنیه دن خلاص اولمیوب خباثت معنویهٔ ابدیه ده ملوث وناپاك وعذاب دوزخده خوار وزار اولورسن * ابعدی ای غافل وعقیده سی باطل کندیکی تلوث باطنیدن تطهیر ایتمك ایچون آتش آه توبه وندامت وسوزش درون صداقت ایله حمام سینه کی قیزدیروب واوله های چشمه سارکدن جریان ایدن دموع لعل گون ایله غسل ایدوب وآب زلال توحید وایمان وشراب طهور ذوق ووجدان نوش ایدوب امراض شرك وطغیان وبرص کفر وعصیاندن خلاص اوله سن که حتی سن دخی ارباب کشف وشهود زمره سنه لاحق اولوب جو هوای قرب لامکانده

پروازایلیه‌سن * پس هدهد صاحب نظر سلیمان علیه السلامه ایتدی یا سلیمان
﴿ مثنوی ﴾ من ببینم دام را اندر هوا * بن جوهواده طیران ایدر کن زیر
خاکده مستور اولان دامی کورورم ﴿ مثنوی ﴾ کرنپوشد چشم عقلم را قضا *
اکر قضاء آلهی عین عقلمی پوشیده قیلمزسه ﴿ مثنوی ﴾ چون قضا
آید شود دانش بخواب * اما چونکم ناکهانی قضاء سبحانی کله عقل
و دانش خوابده اولور * یعنی اسرار قضا عقل و دانشه خواب وغفلت و پرد
وفکر ونظر وحدت بصرك نفعی اولمز ﴿ مثنوی ﴾ مه سیه کردد بکیرد آفتاب *
ماه سیاه اولور وآفتاب طوتیلور * یعنی قضاء آلهی کلدکده ماهه خسوف
وآفتابه کسوف واقع اولدیغی کبی عقل قمر ظلمت ونور بصیرت آفتاب
منزلت خسوف و کسوفه وارر واراضیٔ مقدسهٔ قلب مظلم ومکدر قالور
﴿ مثنوی ﴾ ازقضا این تعبیه کی نادرست * قضاء آلهیدن بو تعبیه یعنی
بومکر وتخلیط نچان نادر وقلیلدر یعنی نادر وعجب دکلدر بلکه قضاء حقدن
بونك امثالی مکر وتخلیط چوق واقع اولمشدر وتعبیه عسکری قورقوتمغه
دخی دیرلر ای عبی الجیش یعنی تبرساند جیش را وفی الصحاح عبیة الجیش
تعبیة وتعبئة اذا هیئته فی مواضعه * یعنی بو تقدیرجه قضاء الهی عباداللهی
تخویف ومنهی قلمقدن خالی دکلدر دیمك اولور وجه ثانی اوزره اولان معنی اولی
فهم اولنور ﴿ مثنوی ﴾ ازقضادان کوقضا را منکرست * اول کسنه که
قضاء آلهی‌یه منکردر انك انکاری دخی قضادن بیلز برا کافرك کفرینه
قضاء الهی تعلق ایتمسه اول شخص آلودهٔ کفر اولمز * پس کافرك کفری ومنکرك
انکاری وهرکسك نیك و بدکاری قضاء کردکار بدندر ﴿ عطار ﴾
قضا رفتست زاول تا با آخر * زباطن اونمود وسرظاهر * قضا رفتست هر ذرات از
اول * ازآن کردند اینجا که معطل * قضا رفتست اینجا هر کسی را * فتاده سر این
اینجابسی را * قضا رفتست جمله سالکانرا * نمود راز هم پنهان وپیدا
* قضا رفتست وبنوشتست از پیش * تو پیش اندیش اینجا پرمیندیش * تواز پیش
قضا چون میکریزی * که باحق این زمان تومی ستیزی * کنون با قصهٔ آدم شوم باز *
در بن دم مز بدان همدم شوم باز * عیان قصهٔ آدم بکویم * نمود قصهٔ او هم بکویم *

﴿ قصهٔ آدم علیه السلام و بستن قضا نظر ﴾
﴿ اورا از مراعات صریح نهی وترك تأویل ﴾

مطلب
قصهٔ آدم وحوا عليهما السلام

حضرت آدم عليه السلامك قصه سى وقضاء آلهى انك چشمنى نهى صريحك رعايتندن بغلمه سى وترك تأويلدن دخى غافل قيلمه سى بيانندهدركه نهى صريحدن مراد (ولاتقربا هذه الشجرة فتكونا من الظالمين) آيت كريمه سيدر وترك تأويل مراعاته معطوف اولوب حاصل كلام آدم ترك تأويلده اولان فوائد وسمت تأويلده اولان شدائدى كورهميوب جانب تأويله كتمكله جنتدن اخراج اولندى ديمك اولور * ايمدى اى ولد آدم پدرك آدم ومادرك حوا عليهما السلامك قصهٔ غريبه سنى استماع ايله كه حق تبارك وتعالى كتاب كريمنده ذكر ايدر قال الله تبارك وتعالى (وقلنا يا آدم اسكن انت وزوجك الجنة وكلا منها رغدا حيث شئتما ولاتقربا هذه الشجرة فتكونا من الظالمين) يعنى حق سبحانه وتعالى بزم عظمتمز ايله آدمه ايتدك يا آدم سن وزوجك جنتده ساكن اولكز وجنتده اولان ارزاق وثمراتدن هرنه مكانده دلرسكز وقنغيسن اشتها قيلورسكز واسعا ورافها اكل ايديكز وشو شجرهٔ منهيه يه قريب اولميه سز بو آيت كريمهده واقع اولان نهى مقدمات تناولدن اولان قربه تعليق اولنديغى مبالغهٔ نهى وتحريم تناول ايچوندر زيرا اندن تناول ايدرسكز انك سببى ايله ظالم لنفسه زمره سندن اولورسز * يعنى اعمال ظالمين ايله عمل ايدرسكز ظالمره ملحق اولوب نفسلريكزه ضرر ايدرسز وناقصيندن اولورسز ديمك اولور وشجرهٔ منهيهده اختلاف اولنوب بعضيلر شجرهٔ علم ايدى هركم اندن تناول ايدهه نيچه نسنه بيلوردى وبعضيلر شجرهٔ مزبوره بردرخت ايديكه تناول ايدندن حدث لازم

مطلب
فى الشجرة المنهية
اى شجرة كانت

اولوردى وبعضيلر دخى شجرهٔ تين ايدى ديمشلر وسعيد بن جبير رضى الله عنه درخت انكور ايدى بيورمش وابن عباس رضى الله عنهما واكثر مفسرين شجرهٔ حنطه ايدى ديو بيورمشلر اما قاضى بيضاوى رحمة الله ايدر (والاولى ان لاتعين من غير قاطع كالم يتعين فى الآية لعدم توقف ماهو المقصود عليه) وتفسير نيسابوريده بووجهله مسطوردركه ذكر السدى عن ابن عباس وابن مسعود وناس من الصحابة رضى الله عنهم (ان الله تعالى لما اخرج ابليس من الجنة واسكن آدم الجنة بل وحده وما كان معه من يستأنس فالقى الله تعالى عليه النوم ثم اخذ ضلعا من اضلاعه من شقه الايسر ووضع مكانه لحما وخلق منه حوا فلما استيقظ وجد عند رأسه امرأة قاعدة فسألها من انت قالت امرأة ولم خلقت قالت لتسكن الى فقالت له الملائكة امتحانا لعلمه ما اسمها فقال حوا قالوا ولم قال لانها خلقت من شئ حى فلما اراد آدم مديده اليها منعته

الملائكة وقالوا اد مهرهـا قال فاصداقها قالوا ان تصلى على محمد وآله قال ومن محمد قالوا من اولادك خاتم النبيين ولولاه لما خلقت) وعن ابن عباس (ان جندا من الملائكة حملوا آدم وحوا عليهما السـلام على سرير من ذهب كما يحمل الملوك ولباسهما النور على كل واحد منهما اكليل من ذهب مكلل بالياقوت واللؤلؤ وعلى آدم منطقة مكللة بالدر والياقوت حتى ادخل الجنة) نيسابورى بو ايكى روايتى يازدقدن صكره يوررلركه (فهذا الخبر يدل على ان حوا خلقت قبل الجنة والخبر الاول دل على انها خلقت فى الجنة) والله اعلم بحقيقة الحال *حاصل كلام چونكه آدم داخل جنت اولوب كندو جنسدن هيچ فرد آخر كورمه مكله مستوحش اولوب بامر الله تعالى آدمه نوم غلبه ايدوب خواب استراحته واردى وحق تبارك وتعالى اول حينده آدمك ضلع ايسر اسفلى كه قصيرى ديمكله معروفدر آدمك خبرى يوغيكن حوايى اندن خلق ايلدى *پس چونكه آدم جنتاو يخوسندن بيدار اولوب نظر ايتدكده غايت حسن وجمال ايله آراسته كندو جنسندن برمحبوبه نورسته بى سر بالينده اونورمش كوردى * پس حضرت حوايه اى سروقامت وخوب قيافت سن كيمسن ديو سؤال ايلدى حوادخى بن سنك زوجكم حق تعالى بنى انكيچون خلق ايلديكه بكامونس اوله سن وبنمله آرام طوته سن ديدى * پس ملائكه آدمك علم ودانشين امتحانا سؤال ايدوب ياآدم بو كيمدرديديلر آدم عليه السـلام عورت ديدى اسمى ندر ديديلر حوادر ديدى سبب تسميه ٔ حوا ندر ديديلر حى دن خلق اولنديغى دردىدى ياآدم حوايه محبتك وارمى ديديلر واردر ديدى ياحوا سن دخى آدمى سورميسن ديديلر سومزين ديدى مع هذا حوانك آدمه محبتى آدمك كندويه اولان محبتندن زياده ايدى ليكن حوا راست كو يلك ايلدى (فقالوا الوصـدقت امرأة فى حبها لزوجها اصدقت حوا) وقال صلى الله عليه وسلم (ان المرأة خلقت من ضلع ان يستقيم لك على طريقة فان استمعت فيهـا عوج وان ذهبت تقيمهـا كسرتها) وكسرها طلاقها ديو شرح ايتمشلر* پس ملائكه حوايى آدمه مهر صلوات شريفه ايله تزويج ايتديلر وايكيسى دخى بربرله مونس اولوب جنتده سر وخرامان كبى روان اولديلر ونعم فراوان جنتدن حيث ماشاء تناول وتنعم وديدكلرى مكانده تفرج قيلوب انجق شجره ٔ كندمدن نهى اولنديلر وتفسير يزيديده مسطوردركه بوآيت كريمه معتزله يى رده برهان ساطعدرزيرا معتزله ديرلركه جنت هنوز مخلوقه وموجوده دكلدر

مطلب
فى ستر المرأة حب زوجها

الجواب اکر جنت موجوده اولمايدى (يا آدم اسكن انت وزوجك الجنة) بيورلمزدى ومعتزله ديرلر که شجره مزبوره دن آدم وحوا نهى اولنديقلرى دلالت ايدر که جنده اولميوب بلکه روضات دنيادن بر روضه ده اوله زيرا جنده اوليدى انده خود آدم بر شئيدن تحريم قلنمزدى اهل سنت وجماعت طرفندن جواب بودر که جنده ولدان وغلمان دخى واردر ليكن انلرك استمتاعى حرامدر بودخى اول مثابه ده در * وكرو معتزله ديرلر که اکر بوندن مراد جنت خلد اوليدى آدم انده امر ونهى ايله مكلف اولمزدى بوكا دخى جواب وبررلر که دنيا دار تكليف ايكن بعضيلردن تكاليف ساقطدر مثلا اطفال ومجانين كبى كه جمله تكاليفدن بريلردر وبو دخى جائزدر که جنت على العموم دار تكليف اولميوب ليكن خاصة آدمه فى وقت دون وقت جاى تكليف اوله باخصوص (لا يسئل عما يفعل وهم يسئلون) قول كريمى اوزره ودخى (ولله ملك السموات والارض) فحواسنجه حق سبحانه وتعالى ملكنده كيف مايشاء تصرف قيلور اکاچون وچرا وكيف ولم ومتى واين دينلمز وعلى كل حال جنده تكليف دخى مستبعد دكلدر زيرا اجماع مسلمين بونك اوزرينه در که جميع ناس جنده معرفة الله ايله مأمور ومكلفلردر وينه معتزله ديرلر که جنت دار حزن والم وسراى اندوه وغم دكلدر آدم ايسه بلا والم واندوه وغم كوردى * جواب بودر که حق سبحانه وتعالى عجب دكلدر که ايكى ضدى بر يرده جمع ايليه زيرا ديلديكنه قادردر مثلا طبع نار محرقه ايكن ابراهيم عليه السلامى احراق ايتميوب بردوسلام وكل ورياحان وباغ وبستان اولدى كذلك آدم عليه السلامه دخى جنده واقع اولان محنت فى النعمة آتشده اولان نعمت كبى اوله وبونك سرى بودر که عبد مؤمن نه محنت والم حالنده نوميد ونه نعمت وراحتده امين اوله * ومعتزله برسؤال دخى ايدرلر که اکر جنت دار ثواب اولان جنت اوليدى آدم اندن خروج ايتمزدى كما قال الله تعالى (وماهم عنها بمخرجين) * كا دخى جواب بودر که جنتدن خروج ايتميان جنته ثواب ايله داخل اولاندر آدم ايسه اول زمان جنته ثواب اعمال ايله داخل اولمدى مثلا رضوان وخازنان جنت جنتدن طشره چيقديقلرى انكچوندر که جزاء اعمال وثواب ايچون داخل جنت اولمامشلردر تفسير نيسابوريده دخى اختلافات مزبوره بووجهله مسطوردر که ثم هذه الجنة كانت فى الارض اوفى السماء وعلى تقدير كونها فى السماء هى دار ثواب ام جنة اخرى فقال ابو القاسم البلخى وابو مسلم الاصفهانى وهى الارض وحملا الهبوط

مطلب
سؤال معتزله وجواب اهل سنت

من بقعة الى بقعة كما فى قوله (اهبطوا مصرا) قالا لان دار الثواب للخلد ولوكان فى جنة الخلد لما لحقه الغرور من ابليس بقوله (هل ادلك على شجرة الخلد وملك لا يبلى) ولان من دخل هذه الجنة لايخرج منها لقوله تعالى (وماهم عنها بمخرجين) ولان بعد ابليس بان غضب الله عليه كيف يقدر ان يصل الى جنة الخلد ولان دار الجزاء يدخل المكلف فيها بعد العمل ولاعمل لآدم وقتئذ ولانه تعالى خلقه فى الارض ولم يذكر نقله الى السماء ولوكان قد نقله لكان ذكره اولى لان ذلك النقل من اعظم النعم وقال الجبائى (هى فى السماء السابعة اهبط منها الى السماء الدنيا ثم منها الى الارض) وقال الجمهور هى فى دار الثواب والدليل عليه ان اللام فى الجنة ليست للعموم لان السكنى فى جميع الجنان محال فهى للعهد ولامعهود بين المسلمين الا دار الثواب فوجب صرف اللفظ اليها) انتهى كلامه * پس سهام قضا كار قدردن شصتن بو اوب نشانهٔ سينهٔ آدمه اصابت ايده جكندن آگاه اولميوب جنتده حوا ايله آدم كشت وگذار وسير ورفتار ايدوب صفاده ايكن ابليس عليه اللعنه نك درون پرخار وسينهٔ پركينه سن آتش حسد احراق ايدوب علولرى پيوستهٔ دماغ اولدقده . بالآخرة آدمه مكر ايدوب جنتدن خروجه وطاعتدن دونمكه باعث اولدى كما قال الله تعالى (فازلهما الشيطان عنها) اى اصدر زلتهما عن الشجرة وحملهما على الزلة بسببها ونحاهما وبعدهما (فاخرجهما مما كانا فيه) اى من الكرامة والنعيم ومن الرتبة ولين العيش *پس فعل زلل آدمى حق سبحانه وتعالى شيطانه مضاف قيلدى زيرا سبب زله شيطاندر كما قال الله تعالى (رب انهن اضللن كثيرا من الناس) * پس بو آيت كريمه ده دخى اضلال اصنامه مضاف قيلندى زيرا سبب ضلالت انلردر * يعنى شيطان آدم ايله حوايه وسوسه قيلدى كما قال الله تعالى (فوسوس لهما الشيطان) بعضيلر وسوسهٔ شيطان آدمه خارج جنتدن واقع اولدى زيرا شيطان مقدما جنتدن مطرود اولوب تكرار جنته داخل اولمدى ديرلر و بعضيلر شيطان آدمه دهان ماردن تكلم واغوا ايلدى ديرلر نتكم وهب بن منبه بيوررلر كه مار شتر بختى مثالنده چار پاى ايدى ونوع چار پاده جمله دن اعلى ومستحسن مار ايدى آدمى اضلالدن صكره دنيايه رد اولنوب مار صورتيله متشكل اولدى * پس خزنهٔ جنت مانع دخول اولمامق ايچون ابليس بطن ماره كيروب جنته داخل اولدقدن صكره بطن حيه دن چيقوب اغوايه مقيد اولدى *ابن اسحق ايدر ابتدا شيطانك مكر وحيله وكيد وخدعه سى بو وجهله اولديكه

آدم ايله حوايى اوردى يكى كبى نوحه وزارى يه باشلادى انلر سؤال ايدوب نيچون آغلرسن ديديلر شيطان ايتدى سزه اغلارمكه موت اصابت ايدوب بويله كبى نازو نعيمدن دور اولورسز ديدى ابليسك بوكلماتى حوا ايله آدمك درونه كمال مرتبه تأثير ايلدى * پس شيطان فرصت غنيمتدر ديوب (هل ادلك على شجرة الخلد وملك لايبلى) ديو آدمه سويلدى و بالجمله شجرهٔ منهيه دن ابتدا حوا تناول ايدوب ياآدم بن يدم نسنه اولمدم ديو انواع الحاح وابرام ايله آدمه دخى ويروب تناول ايتدكده (بدت لهما سوأتهما) فحواى شريفى اوزره موضع عورتلرى مكشوف اولوب ايكيسنه دخى عقوبت ارشدى * پس حكمت ندركه حوا يدكده عقوبت اولنميوب آدم تناول ايتدكده ايكيسنه دخى عقوبت واقع اولدى * جواب بودركه آدم پيش رو ومقتدى واصل ايدى حوا ايسه فرع آدم ورعيت ايدى مادامكه مقتدا واصل اولان صفت صلاح ايله موصوف اولسه فرع رعيتدن هرنه مرتبه فساد ظهور ايتسه بركات صلاح مقتدا ايله رعيته اثر ايتمز كما قال صلى الله عليه وسلم (ان الله لايهلك الرعية وان كانت ظالمة اذا كانت الائمة هادية) * پس آدم عليه السلام بعد كشف العورة شرمسار اولوب جنتك درختستاننه قاچدى حق سبحانه وتعالى (ياآدم اين انت) يعنى ياآدم قندهسن سن خود اعلم مخلوقات ايدك ديونداايلدى (اناهذا يارب) يعنى ميان اشجارده يم ديو خبر ويردى قال الانخرج يعنى حق تعالى يا آدم نيچون طشره چيقمزسن بيوردى قال (استحيى منك يارب) * يعنى يارب سندن اوتانيرم ديدى قال الله تعالى (اولم انهكما عن هذه الشجرة) * يعنى بن سزه بودرختدن تناول ايتميه سز ديو منع ونهى ايلمادممى ديدى آدم ايتدى الهى ومولاى ابليس بزه سنك اسم شريفكله قسم ايلدى بن قياس ايدردمكه هيچ احد سنك اسم شريفكله يلان يره قسم ويمين ايليه كه قوله تعالى (وقاسمهما انى لكما لمن الناصحين) پس حق تعالى حوايه عتاب ايدوب يا حوا سن آدمى مغرور قيلدك * ايمدى سن دخى كرها برحمل ايله حامله اولكه بطنكده اولان حمل وضع ايتمك استدكده كرارا ومرارا مشرفهٔ موت اوله سن ديو بيوروب بعده حيه يه عتاب ايدوب ايتدى ياحيه سنك جوفكه ابليس حلول ايدوب بنم عبدمى مطرود قيلدى پس سن دخى ملعونه سن شمدنصكره سنك زادن غيرى نصيبك بوقدر سن بنى آدمه وبنى آدم دخى سكا عدودر (اهبطوا بعضكم لبعض عدو) ديو

مطلب
خروج خاتم سليمان من الجنة

بيوروب جندن اخراج اولنديلر * وهب بن منبه دن روايت اولنور كه وقتا كم آدم لطف حقله داخل جنت اولدقده حق سبحانه وتعالى آدمه بر خاتم سليمانى ويردى ويوردیكه (يا آدم هـذا خاتم امن خلقته لك * لاتنس فيه عهدى فاخلعه) يعنى * يا آدم بو خاتمى سكا احسان ايلدم وسنك عزتك خاتمه قيدايتدم * زنهار اول عهدى فراموش ايلمه والا بو خاتمى سندن آلوب غيره ويرورم *ديدى عكرمه رضى الله عنهدن مرويدر كه * خاتم مزبور مربع الشكل ايدى برجانبنده (انا الله لم ازل) و برجانبنده (انا الله الحى القيام) و برجانبنده (انا الله العزيز لاعزيز غيرى الامن البسته خاتمى يعز بعزى) و برجانبنده آية الكرسى ياز يلوب آخرنده (محمد رسول الله خاتم الانبيا) يازلمش ايدى * وخاتمك حواشيسنده (ان يستقر هذا الخاتم على من عصى الرحمن) نقش اولنمش ايدى * روايت اولوركه چونكه آدم اول خاتمى انكشت مباركنه وضع ايلدى آدمك انكشتندن بر برق لمعان ايلديكيم آفتاب وجه ارضه نوجهله ضيا كستر اولورسه اشجار وحيطان جنت دخى اندن ضيا بخش اولدى وفرش جنت بو يا ومعطر ودماغ جان روايح طيبه سندن مبخر اولدى * پس آدم عصيان ايتدكده خاتم انكشت آدمدن طيران * وسدرة المنتهى يه جولان ايدوب شاخ سدره يه آويخته اولدى * وبر روايتده دخى ركن عرشده آويخته اولدى ديرلر (فقال الخاتم آلهى قد نقض عهدك وانك جعلتنى لاهل الطهارة فقيل استقر فلك الامان وانك تبعث الى ولى من اوليائى يقال له سليمان بن داود اتدخل الدنيا كلها راغمة فى طاعتى ولا يملكه بعده احد) ❊ عطار ❊ توبى آدم زذات حق نموده * بسى كفته ابا حق هم شنوده * درون جنت جان بودى اى دل * كر ابر كو بمش ابن ازمشكل * توز بشان آمدى اينجا حقيقت * فتادستى تو در عين طبيعت * تو بى آدم ازان دم ياد آور * زمانى ازخداوندى تو مكذر * اكر آدم تو بى زان دم دمى زن * كزآن دم اين وجود تست روشن * دم آدم دم تست اين بدان هان * بجز جانان مبين درسر پنهان * درون جنت وحوران سراسر * به پيش تو كر بسته تو بنكر * بهشت نقد جوى ازنسيه بكذر * كه هستى اين زمان ازخويش برتر * آه اى همدم نسيم جان ومحرم قرب وصال اولان عاشق صادق ونى كبى درونى آه سوزايله يانق وبغرى نالهء زار ايله دلك دلك ارباب تحقيق بيو ررلر كه شجرهء منهيه دن مراد شجرهء محبتدر كه بموجب (يحبهم ويحبونه) درخت ميوه دار مزبور جنتده لاجل آدم

غرس اولنمشدر * وحق تعالی شجرهٔ مزبوره‌یی انوار قدس ایله الباس ایدوب شجرهٔ موسادن حضرت موسی علیه السلامه اولان تجلی کبی آدم ایله حوایه تجلی اولوب ایکیسی دخی شجرهٔ مزبوره‌یه تعشق ونهی اولندقلرینی فراموش ایتمشلردر * وآدمك اندن نهی اولنمه‌سی ایکی معنی ایچوندرکه بریسی عزت ودلالت محبوبی ایچوندر زیرا عزت تتمهٔ حسن وکمالیهٔ جمالدندر وبریسی دخی عاشق شوریده حالی محبت وعشقه لاجل الحث والتحریص صدر (فان الانسان حریص لما منع) مع هذا عجب بودرکه آدم جنتده شجرهٔ منهیه‌دن غیری برشیء تناول ایتمدی وبلکه آدم شجرهٔ محبتدن منهی اولمسه انواع کثرات مستلذات نفسانیه‌دن شجرهٔ محبته میل ایتمیدی محبت ایسه غدار وجانیدر * پس حق تعالی شجرهٔ محبتی ذکر ایدوب آدمی شجره‌دن نهی ایله تحریص علی المحبة ایلدی وبو قصهٔ عجیبه حضرت موسی علیه السلامك حالنه مشابه‌درکه وقتاکم حق سبحانه وتعالینك ارادت ازلیه‌سی موسانك جمالنه متشوق ایتمکه تعلق ایلدیسه حضرت موسانی طلب رؤیت ایله مبتلا قیلوب وباب طلب رؤیتی جمله عاشقلرینه کشاده ایلدی وموسایه بلاواسطهٔ جبریل تکلم ایتمکله موسی علیه السلام اقداح کلام ایله سکران ولذات شراب سماع ایله حیران وجمال حقه مشتاق وبی درمان اولوب رؤیت جمالی طمع ایلدی وحالت سکره جلابیب حیا مرتفع اولوب (رب ارنی انظر الیك) نیازینه آغاز قیلدی بعده رداء کبریا وازار عظمت وعلا ایله رد النوب حق تعالی (لن ترانی) بیوردی کذلك آدم علیه السلامی دخی ید قدرتیله خلق ونفخت فیه من روحی ایله مکرم ایدوب ومسجود ملائکه ایلیوب کندو جوارنده جنتده اسکان ایلدی وحوانی اکا تزویج ایدوب آدم دخی جمال حقی جمال اللهدن هر مرآت جیلده مشاهده قیلدی وشجرهٔ محبتی مابینلرنده اثبات ونهی ایله اکا دلالت ایلدی * پس (یا آدم اسکن انت وزجك الجنة فکلا منهما رغدا حیث شئتما ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظالمین) دیو بیوردی یعنی حد عقلدن حد عشقه متجاوز اولوب استجلاب محبت ایله نفسکزه ظلم ایدرسز زیرا محبت ومحنت ملازمان وبلا وولا توأمان وجنت دار السلام جای امان در سلامت ایسه اصحاب سلوه وملامت ارباب غلوه مخصوصدر فاین الفارغ السالی من المحب الغالی ومالاهل القرار فی دار السلام ﴿بیت﴾ فبتنا علی رغم الحسود وبیننا * یطیب کطیب المسك شربت به الخمر * فلما اضاء الصبح

فرق بينه *وای نعیم لایکدره الدهر * ﴿ عطار ﴾ چه کو بی بی سر و پا حوش همی کرد * چو مردان اندر بن در پای پر درد * چو کو بی پیش شه تسلیم او باش * راه شرع و ترس از بیم او باش * دران می جمله ذرات مستند * زآن در بود حق بانیست هستند * وقال ابن عطا نهی عن جنس الشجرة فظن آدم ان النهی عن المشار الیه فتناول علی حد النسیان وترك المحو فلذلا علی التعمد والمخالفه قال تعالی (فنسی ولم نجد له عزما) وقال بعضهم معناه انه نهاهما عن قرب الشجرة وقضی علیهما ما قضی لیریهما عجزهما وان العصمة هی التی تقومهما لا جهدهما وطاقتهما * پس کاشف اسرار کبرا حضرت مولانا قدس سره الاعلی دخی سرخ شریفده اولان بیان ایله ابن عطانك قولنی و معنای اخیری مراد ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ بو البشر کو علم الاسما بکست * ابو البشر که اول ابو البشر علم الاسما نك بکی در ﴿ مثنوی ﴾ صد هزاران علمش ندر هر رکست * انوك هر طمرنده صد هزاران علم وار درو اسمادن مرادنه در تحقیق بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ اسم هر چیزی چنان کان چیز هست * و شیئك اسمی انجلین که ازاده اول شیء ایله اولشدر ﴿ مثنوی ﴾ تا بپایان جان او را داد دست * تا نهایتنه دکن آنوك جاننه الوردی یعنی هر شیئك اسمی نه در وخاتمه وعاقبتی نه او لاجقدر انوك علمی جان آدمه منکشف اولدی * یعنی حق سبحانه وتعالی (وعلم آدم الاسماء کلها) بیوروب اسماده اولان الف لام استغراق جنس ایچون اولدی پس استغراق جنس مقتضی در که جمیع اشیانك اسماسنی و حقایق مسمیاتنی معلوم ایدینه یعنی علم آدم الاسماء والمسمیات وحقایقها * حاصل کلام حق تبارك وتعالی آدمه شول اسماء صفات خاصه سنی تعلیم ایلدیکه اسماء منبوره ایله جمیع صفاته عارف اولوب * وانوار صفات ایله طرایق معارف ذاته مهتدی اولدی وحق تعالی آدمه مدارج حالات اولان اسماء مقاماتنی دخی تعلیم ایلیوب واسماء مخزونه سندن بر اسم تعلیم ایلدیکه انکله جمله اسامی بی بلدی * مثلا حق تبارك وتعالی نسانه اسم عینی بلدروب مجرد اسمی ایله اقتصار اولنمیوب بلکه اسمانك کلیسنی بلدردی شول وجهله که بصرانسانه عینك اسم لونی تعلیم ایدوب * مثلا اسود ویاخود ابیض میدر بلدردی وسمعنه دخی صوتنی و شمنه رایحه سنی وذوقنه اسم طعمنی ولمسنه لینت وخشونتنی واسمسنی وکذلك اسماء صفات واخلاقنی وخواص ومنافع ومضارنی قولنه وعقلنه تعلیم ایدوب واسماسیله اسم حلقتنی دخی تعلیم ایدوب اجزاسندن

هر بر جزؤ ایچون براسم ولون وطعم ورایحه وصفت وخاصیت وماهیت وحقیقت اخری اولدیغی انساندن غیریسی بیلمز زیرا انسان اشیانك صور ومعانی وحقایقنی بلمك ایچون احسن تقویمده خلق اولنوب واشیاء مذکوره یی ادراك ایده جك جمله' مرن بوره دن هر برشیئك حسبجه انسانده برآلت مدرکه واردر که مدرکات کلیه' مذکوره ملائکه ده بوقدر والا انجق قوت مدرکه' عقلیه' ملکیه به متعلق اولان شئ' واردر *پس آدم ملائکه اوزرینه فضائل جمه ایله تفضیل اولنوب اسماء مسمیات کلیه ایله جمله' ملائکه یه عرضه قیلندی * وهربرینك اسماء وحقایقندن خبرو بردی وحقدن من غیر واسطة مشاهده' خطابه قوت واستعدادی اولمغله آدمك علی ملائکه نك علمنه غلبه ایلدی *وقال ابن عطا (لولم یکشف لآدم علم تلك الاسامی لکان اعجز من الملائکة فی الاخبار عنها) * ابدی آدم هرشیئك حقایقنی بلدیسه ﴿ مثنوی ﴾ هرلقب کوداد آن مبدل نشد * هرلقبی که آدم و بردی لقب من بور متبدل ومتغیر اولمدی زیراهرشیئه که باعتبار الحقیقة نه اسم تسمیه ایتدیسه القاب من بوره اشیانك لوح محفوظده مثبت اولان اسماسی ایدی ﴿ مثنوی ﴾ آنکه جستش خواند اوکاهل نشد * آدم علیه السلام اول کسنه یه که جست وچابك اوقودی اول بطی وکاهل اولمدی زیرا اول اسمی آدم علیه السلام اول کسنه یه (وعنده ام الکتاب) مرتبه سندن سوبلدی ﴿ مثنوی ﴾ هرکه آخر مؤمنست اول بدید * هرکیمکه عاقبتی مؤمن وآخری سعادت اوله جقدر انی اول کوردی وخاتمه سی ایمان ایله مختوم اولمغله اکا مؤمن دیدی ﴿ مثنوی ﴾ هرکه آخر کافر او راشد پدید * هرکیمکه عاقبتی کفر ایله اوله جقدر آدم علیه السلامه پیدا وهو یدا اولدی * یعنی (واذاخذ ربك من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم واشهدهم علی انفسهم الست بربکم قالوا بلی شهدنا ان تقولوا یوم القیمة اناکنا عن هذا غافلین اوتقولوا انما اشرك آباؤنا من قبل وکنا ذریة من بعدهم افتهلکنا بما فعل المبطلون) آیت کریمه سی فحوای شریفی اوزره آدم علیه السلام وجه ارضه هبوط ایتدکدن صکره برکون جبریل امین نزول ایدوب امرحقله آدمك ارقه سن صیغاوب الی یوم القیم آدمدن وجوده کله جك جمیع ذرات ذریت کتف آدمدن طشره چیقوب وحق سبحانه وتعالی انلردن تعهد آلوب (الست بربکم) دیو بیوردی بعضیلر اقرار ایتدیلر و بعضیلر انکار ایتدیلر اول کونه یوم میثاق دیرلر وکفر اوزره

مطلب
فی اخذ العهد من ذریة آدم علیه السلام

کیده جکلر بن ذراتی آدمك جانب شمالنده صف باغلیوب وعاقبتی خیر اولوب
وازلا وابدا سعادت ایله اولان ذرات انبیا واولیا ومؤمنین اصفیا عموما آدمك
جانب یمیننده صف باغلیوب حق سبحانه وتعالی آدم علیه السلامه جمیع ذریتنی
شکل وصورت وقد وقامت وصفتلری وهیئتلریله واسم وشهرتلریله واحدا
بواحد کوستروب مفصل ومشروح هر برینی سیر وتماشا قیلدی وابتدا جانب
شماله نظر ایدوب ذراتی کفاری سیه رو وازراق چشم و بدرایحه کوروب محزون
اولدی بعده جانب یمینه نظر ایدوب ذرات انبیا واولیا ومؤمنینی هر برینی مهر
انورو بدر منور سیر وقامت و خوب قیافت وروایح قدسیه وفوایح انسیه ایله
معطر اولدقلری حالده مشاهده قیلوب مسرور وخندان اولدی وهر برینك
اسامی وحلیه لرین بیلوب مؤمن تسمیه ایتدیکی مؤمن وکافر تسمیه ایتدیکی عاقبت
کافر اولوب متبدل ومتغیر اولمدی کما قال الله تعالی (ولو اننا نزلنا الیهم الملائکة
وکلمهم الموتی وحشرنا علیهم کل شیء قبلا ما کانوا لیؤمنوا الا ان یشاء الله ولکن
اکثرهم یجهلون) * ایمدی ای مستمع مستعد ﴿ مثنوی ﴾ اسم هر چیزی تو از
داناشنو * هر برشیئك اسمنی سن دانادن ایشت ﴿ مثنوی ﴾ سر رمز علم
الاسماء شنو * علم الاسما رمزنك سرنی ایشت * یعنی اسمك مجرد ظاهرینه
قالمیوب حقایق مسمیاته عارف اولمغچون حق سبحانه وتعالی آدم علیه السلامه
تعلیم بیوردیغی رمز سر علم الاسمایی عالم اولان عارف واصل ومرشد کاملدن
استماع ایت که حق جل وعلا وارث حقیقت احدیه ومظهر تجلیات صفات
واسماء کلیه اولان کمله دخی هر شیئك اسما ومسمیات وحقایق صفاتنی کندو
فضل واحسانندن بیلدیروب کشف وشهود صاحبلری یدر * وشیخ مؤید الدین
جندی شرح فصوص الحکمده شیخ صدر الدین قنویدن روایت ایدر که
صدر الدین قنوی محی الدین عربی رضی الله عنهدن روایت ایدوب بیوررلر که
شیخ رضی الله عنه برکون بکا ایتدی یا ولدی صدر وقتاکم بن بلاد اندلسدن
بحر رومه واصل اولدم کندو نفسمله قصد ایلدمکه بحره کیرمیم وراکب سفینه
اولمیام الا ظاهره و باطنه وجودیه دن حق سبحانه وتعالی بکا ونیم ایچون
و بندن آخر عمرمه دکن مقدر اولان جمیع احوالك تفاصیلنی مشاهده
ایتدکدن صکره راکب بحر اولام * پس حضور تام وشهود تام ومراقبه
کامله ایله حقه توجه ایلدم * پس حق سبحانه وتعالی آخر عمرمه دکین بندن
جریان ایده جك ظاهره و باطنه یی بکا مشاهده ایتدیروب حتی ای صدر الدین

مطلب
مشاهدات شیخ
رضی الله عنه

سـ ـك باباك اسحق بن محمد ايله وسنكله صحبت ايدوب وسنك عموما احوال وعلوم
واذواق ومقامات وتجليات ومكاشـفاتك والله حق سبحانه وتعـاليدن اعطـا
اولنه جق جميع حظوظك مشهودم اولوب بعده على بصيرة و يقين راكب بحر
اولدم وهرنه كه مشـاهده ايتدم ايسه اولان اولدى وشمدن صكره دخى اوله جق
من غير اخلال واختلال اوسـه كركدر ديو بيوردى وشيخ رضى الله عـنه
فتوحات مكيه ده دخى كندى حالن بيان ايدوب بيوررلركه (ولقد آمنا بالله و رسوله
وماجاء به مجملا ومفصـلا مما وصل الينا من تفصـيله ومالم يصل الينا ولم يثبت
عندنا فنحن مؤمنون بكل ماجاء به فى نفس الامر اخذت ذلك عن ابوى اخذ
تقليد ولم يخطر لى ماحكم النظر العقلى فيه من جواز واحالة ووجوب فعملت
على ايمانى بذلك حتى علمت من اين آمنت و بماذا آمنت وكشف الله عن بصرى
و بصـيرتى وخيالى فرأيت بعين البصر مالا يدرك الا به ورأيت بعين البصيرة
مالا يدرك الا به ورأيت بعين الخيال ما لا يدرك الا به فصار الامر لى مشـهودا
والحكم المتخيل المتوهم بالتقليد موجودا قدر من اتبعته وهو الرسـول المبعوث
الى محمد صلى الله عليه وسلم وشاهدت جميع الانبياء كلهم من آدم الى محمد
عليه السـلام واشهدنى الله تعالى المؤمنون بهم كلهم حتى مابقى منهم من
احد ممن كان اوهو يكون الى يوم القيمة خاصـتهم وعامتهم ورأيت مراتب
الجماعة كلهـا فعلمت اقدارهم واطلعت على جميع ما آمنت به مجملا مماهو فى العالم
العلوى وشهدت ذلك كله فمازحزحنى علم مارأيته وعاينته عن ايمانى فلم ازل اقول
واعمل مااقوله واعمله لقوله النبى صلى الله عليه وسلم (لا لعلمى ولا لعينى ولا لشهودى
فواحيت بين الايمان والعيان) الخ * ايمدى اى طالب مستعد سن دخى ولى كامل
ومرشد مكملدن بروسـيله ابتغا ايله كه مشكوة ولايت محمديه مظهر يندهٔ قائم
وصورة كمالية انسانيه ايله ظاهر اولوب مرتبهٔ اوادنى دن مقام قرب قاب
قوسـينه مبعوث و بو وجهله موصوف اوله حتى اول وارث كامل حقيقت
محمديه دن مجلاى حق اولمغه لايق برقلب صاف الهكـتوروب وحقايق اشيايه
واقف اولوب آب وكلده آلوده اولمش مضغهٔ مكدره وقلب تيره وچشم خيره دن
خلاص اوله سن وزمانه ده بو بله مرشـد قنده بولنور و بولندبغى تقديرجه
بزمراتب عز بوره يه نه وجهله واصل اولورزدبو دون همت اولميوب حق سبحانه
وتعالينك قدرتنه برشئ محال اولمادبغنه ايمان كتورمسن (من طلب شيئا وجد
وجد) بيورلمشدر وشيخ رضى الله عنه حالنى بيان ايدوب مشـاهداتنى تمام عيان

ایتدکدن صکره بیوررلرکه (وماذکرت ماذکرته للفخر لا والله وانما ذکرته لامر بن الامر الواحد اقوله تعالی (واما بنعمة ربك فحدث) وای نعمة اعظم من هذه والامر الآخر لیسمع صاحب همة فتحدث فیه همة لاستعمال نفسه فی استعمالها فینال مثل هذا فیکون معی وفی درجتی وانه لاضیق ولاحرج الا فی المحسوس) * ایمدی (علو الهمة من الایمان) لخواسنجه لازم اولان همت ومرشدکامله خدمتدر * پس حضرت مولانا قدس سره بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ اسم هر چیزی برما ظاهرش * هر برشیئك اسمی بزم قتمزده انك ظاهریدر * یعنی بزم همان هرنسنه یی ظاهر حال ایله بیلورز حقیقتنی ادراك ایدهمزز ﴿ مثنوی ﴾ اسم هر چیزی برخالق سرش * فاما هر برشیئك اسمی خالق الکونین ورازق الثقلینك قتنده انك سرو حقیقتیدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ نزد موسی نام چوبش بدعصا * موسی علیه السلامك قتنده انك چوبنك نامی عصا اولوب حقیقتی ثعبان ایدوکندن خبری یوغیدی ﴿ مثنوی ﴾ نزد خالق بود نامش اژدها * اما خالق بیچونك قتنده انك نامی اژدها ایدی * یعنی حق سبحانه وتعالی (وما تلك بیمینك یا موسی) دیو موسی علیه السلامه سؤال ایتدکده (هی عصای اتوکاء علیها واهش بها علی غنمی ولی فیها مآرب اخری) دیو بیلدیکی مرتبه دن خبر ویروب حق سبحانه وتعالی (القها یا موسی) دیو عصایی زمینه القا ایلمك امر ایدوب حضرت موسی دخی امر الهی ایله عصایی زمینه براقدقده بموجب (فاذا هی حیة تسعی) عصا حیة متحرکه اولوب موسی علیه السلامه عظمت خدادن هیبت ودهشت وعصانك فی الحال حیه اولدیغندن خوف وخشیت واقع اولمغله بموجب (قال خذها ولا تخف سنعیدها سیرتها الاولی) حق جل وعلا یاموسی عصایی اخذ ایله وخوف ایتمه که عصانك سیرتنده اولان صفت ثعبانیتی صورت اولیسی که عصا ایتندر عن قریب اکا تبدیل ایدرم بنم قدرتم کامل وهر شیئه شاملدر دیو بیوروب موسی علیه السلام حیه یه بوغازندن یاپشوب انه الدبغی کی کما کان عصا اولوب عصانك عندالله اولان اسم وحقیقتنی مشاهده ایدوب عارف اولدی وکذلك ﴿ مثنوی ﴾ بدعمررا نام اینجا بت پرست * حضرت عمر رضی الله عنهك قبل الاسلام نامی بین المشرکین بت پرست ایدی ﴿ مثنوی ﴾ لیك مؤمن بود نامش درالست * لیکن (الست بربکم) عالمنده حضرت عمرك نام شریفی اسم مؤمن ایله مسمی ایدی * پس (فرجع الامر عودا الی بدایته) وفقنجه لاجرم ازلده اولان اسم حقیقتی بعد دخول الاسلام ظاهر اولوب حضور حقده ایمان

کامل ایله ختم اولدی * فلهذا حضرت علی کرم الله وجهه بنم خوفم سابقه دندر دیو بیوررلر ایدی زیرا خاتمه دخی علم الهیده اولان سابقه یه تابعدر * مولانا جامی * ای بلطف انجمن جان آرای * تیغ مهرت چمن دل پیرای * دست جودت ز ازل نخل نشان * تا ابد بر سر ما نخل فشان * و بو مثال دخی * مثنوی * آنکه بد نزدیک ما نامش منی * اول نسنه که بزم قتمزده نامی نطفه اولدی * مثنوی * پیش حق این نقش بد که با منی * اما عند الله اول منی بو نقش صورت انسانیه در که بنلک ایله مشهود اولدی الحاصل اسماء اشیاء نوعینه منقسم اولوب بر نوعی اسم صوری ومجاز یدر که لابد زائلدر و بر نوعی عند الله ثابت اولان اسم حقیقتی در که اصلا وقطعا قابل تبدل وتغیر اولمیوب ازلا وابدا ثابتدر * پس فی الحقیقه اسماء حقایق اشیادن عبارت اولوب (والحقایق لا تنقلب) مفهومی بو معنایه اشارتدر وآدم علیه السلامه من عند الله تعلیم اولنان اسما دخی حقایق مزبوره نك اسماسیدر * مثنوی * صورتی بود این منی اندر عدم * بو منی عدمده یعنی کون غیبده بر صورت ایدی * مثنوی * پیش حق موجود نی بیش ونه کم * وصورت مزبوره عند الله بلا زیادة ولا نقصان وجود ایدی * مثنوی * حاصل آن آمد حقیقت نام ما * پیش حضرت کان بود انجام ما * حاصل کلام حقیقتده اولان بزم ناممز حضور حقده اولان نه ایسه اول کلدیکه اول بزم انجام وعاقبتمز اوله * یعنی انجام کار بزم هر نیه منجر ایسه حضور حقده ناممز اولدر دیمك اولور وبالجمله (السعید قد یشقی والشقی قد یسعد) حدیث شریفی (السعید سعید فی بطن امه والشقی شقی فی بطن امه) حدیث شریفنك مفهومنه مغایر اولمیوب بلکه انجام کاره نظر اولندقده ایکیسنك دخی معناسی بردر وعلم ازلی نه ایسه ظهور ایده جك اولدر * مثنوی * مرد را بر عاقبت نامی نهد * حضرت حق وفیاض مطلق عاقبت کارنه اوله جق ایسه مردی انکله تسمیه ایدر وحکمی انك اوزرینه اجرا ایدر * مثنوی * نی بر آن که عاریت نامی نهد * وضع الهی اولان اسما انك اوزرینه دکلدر که خلق اکا بر عاریتی نام اطلاق ایدر * یعنی خلق بعض کسنه یه مؤمن وموحد تسمیه ایدرلر لیکن عیاذا بالله عاقبتی کفر اوزرینه کیدر و بعضیسنه کافر وفاسق تسمیه ایدرلر ولیکن لطف حق ایله آخری صلاح وایمان وتوحید وایقان اوزره ختم اولور * پس خاتمه ده نه صفات ایله متصف اولور ایسه حق قتنده انك اسمی اولدر ابدی ای مؤمن موحد * مثنوی * چشم آدم کو بنور پاك دید *

آدم عليه السلامك چشم روشناسى كه نور پاكله كوردى ﴿ مثنوى ﴾
جان وسر نامها كشتش پديد * جان ونامارك سر وحقيقتى آدم عليه السلامه
ظاهر وهويدا اولدى ﴿ مثنوى ﴾ چون ملك انوار حق دروى بيافت *
چون ملك آدم عليه السلامده انوار حق بولدى ﴿ مثنوى ﴾ درسجود
افتاد ودر خدمت شتافت * لاجرم ملك سجوده دوشدى وخدمته شتاب
قيلدى يعنى وقتا كم حق سبحانه وتعالى طينت آدمى دخى دست قدرتيله تخمير
وصورت رحمان اوزرينه تصوير ايتدكدنصكره انوار صفات واسرار
ربوبيتى الباس (ونفخت فيه من روحى) ايله اعزاز وسرير خلافته اجلاس ايلدى

مطلب جلوس آدم على سرير الخلافة

*روايت اولنور كه آدم عليه السلامك جلوس ايلديكى تحت سعادت بختك
يدى يوز پايه سى اولوب وهر ايكى پايه نك مابينى يدى يوز يللق مسافه ايدى
﴿ عطار ﴾ چو آدم درجهان اعزاز كل يافت * خدارا هم درون جان
ودل تافت * نظر مى كرد جمله خويشتن ديد * اكرچه خويشتن بى خويشتن
ديد * رموز علم الاسما درون يافت * خدارا هم درون وهم برون يافت * تمامت
انبيا در خويشتن يافت * نمود اوليا هم تن بتن تافت * بعد ازان جبرئيل وميكائيل
عليهما السلامه فرمان الهى صادر اولوب اى جبرائيل ويا ميكائيل آدمك تختنى
كتوروب سمواتى سيران ايتديريكزكم (اتجعل فيها من يفسد فيها) دينلر
آدمك شرف ومنزلت وقدر وفضيلتنى كورسونلر ديو بيوردى * پس جبرائيل
وميكائيل سمعا وطاعة ديوب برموجب فرمان منان خالق الاكوان تخت
خلافت ايله آدمى تعظيما وتكريما كتوروب سبع سمواتى سير ايتديردكدنصكره
عرش مجيدك برابرنده تخت آدمى وضع ايدوب اى مكرم آدم * بيت * تو دارى نور
اسرار الهى * نشسته اين زمان بر تخت شاهى * ديوب آدمه مدح وثنا قيلديلر
بعده جميع ملائكه يه امر ربانى صادر اولوب جمله سى آدمك تختى جانبنه
وارمق فرمان اولندى * پس ملائكه پاى تخت آدمه شتاب قيلوب آدم عليه السلامه
نظر ايتدكده ﴿ نظم ﴾ ملائك ديد كردش ايستاده * همه ديده سوى آدم
كشاده * طبقها پر ز نور اندر كف دست * كرفته جمله اندر هستيش هست *
مضمونى اوزره ملائكه آدمى احاطه ايتمش كوروب ملائكه دخى آدمه نظر
ايتدكلرنده (خلق الله آدم على صورته) تاجنى باشنده (ونفخت فيه من روحى)
خلعتى قامتنده (يحبهم ويحبونه) كمرى ميان عصمتنده آراسته بر حسن وجمال
فرخنده فال وخجسته خصال كورديلر كه جميع ملائكه ملاحت ولطافت

جمال آدمدن واله وحیران ومست وسکران اولدیلر * بیت * رویی که خدای
آسمان آراید * کردست مشاطه رانه بیند شاید * پس عبودیتده اکمال صفات
ربوبیت ایچون نور جمال احدی الذات وجه آدمده تجلی ایدوب جمیع ملائکه یه
(اسجدوا لآدم) دیو امر اولندی * نظم * زهی نور تجلی در دل
وجان * فکنده عاشقان بی جای وسامان * زهی نورت یقین جان ودل
شد * ازآن این مشکلات جمله حل شد * پس ملائکه چونکه آدمی
مشرق انوار تجلی ذات ومطالع آفتاب اسرار اسما وصفات مشاهده ایتدکاری
کبی برموجب (فسجد الملائکة کلهم اجمعون) وبرفحوای کریم (فقعوا له
ساجدین) فی الحال امر الهی یه اطاعة وانقیادا وفضیلت وخلافت آدمه
تعظیما وتکریما آدمی کندولره قبله وسجده کاه ایدوب وجبهۀ عبودیتلرین
زمین نیازه وضع ایدوب تجلی ذاته طاعت وعبادت وآدمه سجدۀ تعظیم
وحرمت ایتدیلر کما قال قتاده رضی الله عنه (کانت الطاعة لله والسجود لآدم)
* عطار * سوی جنت شتابان شد ومادم * سجود عشق کن اینجای آدم *
توآدم سجده کن تاجان نمایی * زجان کلی شود عین خدایی * سجود آدم
اینجا در یقین کن * توسر اولین وآخرین کن * عمر بن عبد العزیز رضی الله
عنه ابتدا آدمه سجده قیلان اسرافیل علیه السلام ایدی * فلهذا حق سبحانه
وتعالی اکا تکریم ایدوب جبهۀ مبارکه سنده قرآن عظیم الشان یازیلوب
سائر ملائکه دن ممتاز ومکرم اولدی دیو روایت بیورمشلر * وملائکه نوردن
خلق اولنوب نورك ایسه اطاعت وانقیاد شاننده اولمغله آدمه سجده قیلدیلر
کما قال علیه السلام (خلقت الملائکة من نور) اما ابلیس برفحوای (الا ابلیس
ابی واستکبر وکان من الکافرین) استکبار وسجده دن ابا ایلدی زیرا ابلیسك
خلقتی ناردن ایدی استکبار ایسه نارك شانندن وطلب علو طبعنده در وآدم
اوزرینه حق ستر اتمکله کافرلردن اولدی ونامی دخی انکیچون ابلیس تسمیه
اولندی * روزبهان بقلی قدس سره تفسیرنده بیوررلر که (فلما سجد الملائکة
لآدم فابی ابلیس عن السجود لان الملائکة رأوا فیه سر الله وعلیه لباس الله
مصبوغا بصبغ الله ولم یر ابلیس ما کشف لهم فابی واستکبر من غضب الله
علیه وکان من الکافرین) ای فی سابق علمه من المطرودین * نظم * چرا در
نقش مغروری چو ابلیس * چرا چندین کنی ای دوست تلبیس * زلعنت دور
شو رحمت طلب کن * نمود جسم وجان را تو ادب کن * مکو من همچو آدم

مطلب
سجود الملائکة لآدم
وهی سجدة التحیة

ربنا کوی * تو دوصل جانان درجنا جوی * حاصل کلام آدم علیه السلامك علم ودانش وفضل وبدننشنه حد وغایت اولمامغله حضرت مولانا قدس سره الاسنا بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ مدح ابن آدم که نامش می برم * بو آدمك مدحنی ایدوب نامنی یادایلدرم یعنی اوصاف علیه سنی ذکر ایدرم ﴿ مثنوی ﴾ قاصرم کر تاقیامت بشمرم * اکر قیامته دك آدمك فضائلنی عدایلسم کنه قاصرم یعنی بیکده بروصفین ایدمزم حقا * یرادلمش اولورسه هب کویا * اماقضاوقدری کور کبم ﴿ مثنوی ﴾ این همه دانست وچون آمد قضا * بوجمله یی بیلدی وچونکه قضا کلدی ﴿ مثنوی ﴾ دانش یك نهی شد روی خطا * برنهیك دانشی اکا خطا اولدی ﴿ مثنوی ﴾ کای عجب نهی ازپی تحریم بود * کندوبه ایتدیکه آیا نهی تحریم ایچونمی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ یابتأویلی بدو توهیم بود * ویاخود تأویلی وتوهیم می ایدی یعنی (ولاتقربا هذه الشجرة) نهینده متردد اولوب عجبا نهی مزبور تحریمی ویاخود تأویله منسوب اولان تنزیهی میدر دیوب عاقبت جانب تأویله عزیمت ایلدی نهی تحریمی اولدرکه مرتکبی مستحق عقاب اوله مثلا (ولاتقربوا مال الیتیم) قول کریمنده اولان نهی کبی ونهی تنزیهی اولدرکه فاعل مستحق عقاب اولمایوب فقط ترك اولی ایلمش اولور وکندوبی منهی دن تنزیه لازم کلور کاورد فی هذا الحدیث (قال علیه السلام من اکل الثوم والبصل والکراس فلایقربن مساجدنا) ﴿ عطار ﴾ قضا پوشیده کرده چشم ایشان * درین معنی نجا آید باسان * چوحوایت کرفتی دورکردی * میان جزؤ وکل مغدور کردی * پس قضاء ناکهان ﴿ مثنوی ﴾ در دلش تأویل چون ترجیح یافت * آدمك قلبنده تأویل چونکه ترجیح بولدی ﴿ مثنوی ﴾ طبع در حیرت سوی کندم شتافت * آدمك طبعی حیرتده ایکن جانب کندمه شتاب ایتدی ﴿ نظم ﴾ طبیعت این زمان ازحق جدا کرد * همه کارت عجب بی اقتضا کرد * چوشد کارت نبه آدم نباشی * درین جنات حق همدم نباشی * دمادم کی نظر درسر کندم * که درهر کندمی غرقه ست قلزم * ایمدی ای جان پدر ﴿ مثنوی ﴾ باغبان راخار چون درپای رفت * چونکه باغبانك پاینه دیکن باتدی ﴿ مثنوی ﴾ دزد فرصت یافت کالا برد تفت * دزدکه مراد شیطاندر باغبان جنت اولان آدمك پای عقلنه خارفکر وطن باتمغله کندو همنه مشغول اولدیغنی کوروب فرصت بولوب

مطلب
فی بیان نهی التحریم والتنزیه

على الفور متاع عصمت وكالای احتیاطنی ایلتدی وسرقه ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ چون زحیرت رست بازآمد براه ❊ چونكه آدم علیه السلام حیرتدن خلاص اولوب كیرو یوله كلدی ﴿ مثنوی ﴾ دید برده رخت دزد ازكار گاه ❊ كور دیكم دزد اسبابی كاركاهدن ایلتمش ❊ یعنی اسباب عصمت ومتاع طاعت ابلیس دزد النه كیروب حلل جنانی قامت بالالرندن خلع ایدوب چاه مظلم طبیعتده عریان قومش پس آدم علیه السلام نیه اوغرادیغنی بیلوب ﴿ مثنوی ﴾ ربنا انا ظلمنا كفت وآه ❊ (ربنا انا ظلمنا) دیدی وآه ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ یعنی آمد ظلمت وكم كشت راه ❊ یعنی ظلمت كلدی وصراط مستقیم وطریق قویم ضایع اولدی دیوناله وافغان ایلدی بو بیت شریف سورهٔ اعرافده اولان (ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرین) آیت كریمه سنه اشارتدر ❊ یعنی آدم ایله حوا انواع تأسف وندامت ایله توبه ایدوب ای بزم ربمز ودردمزه درمانمز بزمر تكب معصیت اولماغله نفسمزه ظلم ایلدك آلهی اكر توبه ومعذرتمزی قبول وراحتكاه عفو ومغفرت ایلمز ایسك بز مغبونین وخاسریندن اولوب ضرر عظیم ایتمش اولورز یعنی (فتلقی آدم من ربه كلمات فتاب علیه انه هو التواب الرحیم) قول كریمی اوزره آدم ربیسندن (ربنا ظلمنا) كلماتنی تلقی ایتدكده حق تعالی توبه لرین قبول ایلدی زیرا حق تبارك وتعالی عبادینك توبه سن قبول ومعصیتن مغفرت ایدیجی ومبالغه ایله رحمت قلیجیدر وارباب تفسیر آدمه رب العزتدن تلقی ایلین كلماتده اختلاف ایدوب ❊ عكرمه وسعیدبن جبیر وحسن رضی الله عنهم كلمات من بوره (ربنا ظلمنا انفسنا) آیت كریمه سیدر دیمشلر وبو قول قرآن عظیمه موافق وحال آدمه لایقدر وقال عبدالله بن مسعود رضی الله عنه (ان احب الكلام الی الله ماقال ابونا حین اقترف الخطیئة سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك ولا آله الا انت ظلمت نفسی فاغفرلی انه لا یغفر الذنوب الا انت) یعنی آدم تلقی ایلدیكی بو كلمات ایدی دیمش اما قول ابن عباس بودركه (قال آدم یارب الم تخلقنی بیدك قال بلی قال الم تنفخ فی من روحك قال بلی قال الم تسبق لی رحمتك غضبك قال بلی قال الم تسكنی جنتك قال بلی قال فلم اخرجتنی منها قال بشوم معصیتك قال یارب ارایت ان تبت واصلحت اراجعی انت الجنة قال بلی) ابن عباس رضی الله عنه آدمك تلقی ایلدوكی كلمات من بوره دردبو بیورمش ❊ وعبیدبن عمر رضی الله عنه بیورركه قال آدم یارب اشئ كتبته علی قبل ان

مطلب
اختلاف المفسرین فی تلقی آدم علیه السلام

تخلقنی ام شیء ابتدعته من قبل نفسی قال بل شیء کتبته علیك قبل ان اخلقك قال فما کتبته علی فاغفرلی * وبعضیلر دخی روایت ایدرلر که آدم ساق عرشه نظر ایتدکده * لا اله الا الله محمد رسول الله * یازلمش کوروب پس کندو دن زله صادر اولدقده حبیب خدا محمد المصطفی صلی الله علیه وسلمی شفیع کتوروب یارب حبیبك محمد عشقنه بنی مغفرت ایله دیو مناجات ایلدی حضرت رب العالمین وارحم الراحمین یا آدم محمدی نه دن بیلدك که بکا شفیع کتوردك دیدی آدم علیه السلام ایتدی الهی سیدی ومولای آنوك نام شریفنی ساق عرشده سنك اسم شریفکه مقارن کوردم تحقیق بیلدم که عبادك ایچنده سنك عندکده جمله دن معزز ومکرم محمد علیه السلامدر حق سبحانه وتعالی * یا آدم حبیبم محمد مصطفی حرمتنه سنی مغفرت ایلدم دیو بیوردی فلهذا قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (کنت نبیا وآدم محبوك فی طینته ولقد کنت وسیلته الی ربی) ﴿ مناجات ﴾ زهی سرور که چرخ مهر وافلاك * بنزد همت آمد کف خاك * زهی مهتر که قدر تو فزونست * زجمله انبیا خود رهنمونست * ترا برهنمو نی حق فرستاد * یقین این عزت وتمکین ترا داد * بتو امید میدارم شفاعت * کزین رنجم تو بخشایی براحت * امیدی داشتم هست آن امیدم * که دل کشته سیاه وموسپیدم * ضعیف ومبتلا وخوار مانده * عجایب خسته وغمخوار مانده * امید من تویی در هر دو عالم * نظرها میکنی درمن دمادم * طلبکار تو بودم در جهان من * کنونت یافتم رایکان من * چنانت عاشقم ای یار اینجا * که بر کر دون زدم خرکاه اینجا * تومیدانی که راز جان ما چیست * درین درد وبلا درمان ما چیست * بکن درمان در دما حقیقت * که قوت یافت از هر سو طبیعت * فنا کرد ان مرا از بود خیشم * که دیدم در فنا معبود خویشم * وبعضیلر دیرلر که آدم علیه السلام رب العزتدن تلقی ایلدوکی کلمات حروف تهجی درکه الفاظك مفردات ومقدماتی اندن مرکب اولور ومفردات ومقدماتدن دخی ادله واخبار مرکبدر * پس ادلهٔ صحیحه واخبار صادقه دن حقایق علومه وحقایق علومدن اعمال صالحه یه رسیده اولوب ومجموع علم وعملدن ایمان کامل حاصل ومتحقق اولور وتحقیق ایمان ایله عبد مؤمن حقیقت توبه یه نائل وقرب جوار رب العزته واصل اولور کما قال تعالی (ان الله یحب التوابین ویحب المتطهرین) انشاء الله تعالی عن قریب مثنوی شریفده * اضافت کردن آدم زات را بخویشتن * سرخنده ارباب تحقیق (ربنا ظلمنا انفسنا) آیت کریمه سنده نیلر تحقیق ایلدوکی

تفصیل و بیان اولنه * پس حضرت مولانا قضا وقدر چشمی پوشیده قیلدیغن
بیان ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ این قضا ابری بود خورشید پوش *
بو قضاء آلهی برابر خورشید پوش درکه ﴿ مثنوی ﴾ شیر واژدرها شود
زو همچو موش * شیر واژدرها قضاء آلهیدن موش کبی اولور بو سوز
هدهد اسانندندر نتکیم سیاق بوکا دلیل واضحدر ﴿ مثنوی ﴾ من اکر دامی
نبینم کاه حکم * پس ای سلیمان زمان بن اکر حکم سبحانی وقضاء ربانینك
وقت اتیانده بر دام وشبکه کورمیم ﴿ مثنوی ﴾ من نه تنها جاهلم در راه حکم *
امر آلهی بولنده همان یالکز بن جاهل وغافل دکلم بلکه جمله عالم وعالمیان
وعالمان وفاضلان وقت ظهور قضاده حیران وسر کردانلردر * آه کیم ای
چوکان قضاده طوب اولان سالك ﴿ مثنوی ﴾ ای خنك آنکو نکو کاری
کرفت * ای دولتلو وسعادتلو اول کسنه که نیکو کارلق طوتوب اندن اعمال
خالصه وصالحه ظاهر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ زور را بکذاشت اوزاری کرفت *
وزور وقوت و کندو عملنه اعتمادی ترك ایدوب تضرع وزاری سمتنی طوتدی
و کیجه یی کوندوزه قاتوب ناله وافغاندن منقطع اولمدی اعدی بنم جانم سندخی
مقدار کی اکله ودرد ایله ایکله ﴿ مثنوی ﴾ کر قضا پوشد سیه همچون
شبت * اکر قضاء آلهی سنك درونکی شب کبی سیاه قیلوب ظلمات نفسانیه
نور صباح محبتی پوشیده قیله زنهار رحمت سبحانی وطلوع آفتاب عشق
ربانیدن نومید ومأیوس اولمه وناله وزاریدن فراغ قیلمه که ﴿ مثنوی ﴾ هم
قضا دست بکیرد عاقبت * سنك الکی ینه عاقبت قضا طوتار وآفتاب محبتی
زیرا بر ظلمات طبیعتدن اول اخراج ایدر وشب تیرهٔ کثرتی رفع ایدوب نور لامع وحدت
ایله منور ایدر ﴿ مثنوی ﴾ کر قضا صدبار قصد جان کند * واکر قضا
صدبار جانکه قصد ایلیه وسنی هلاك ایتمك دیلیه ﴿ مثنوی ﴾ هم قضا جانت
دهد درمان کند * ینه قضاء آلهی سکا جان ویرر و بی درمان اولان دردکه
درمان قیلور ﴿ مثنوی ﴾ این قضا صدبار اکر راهت زند * بو قضا اکر
صدبار یولك اوره ﴿ مثنوی ﴾ بر فراز چرخ خرکاهت زند * سنك خرکاهکی
چرخ برین اوزره اورر یعنی خیمهٔ قرب ودنوکی اوج اعتلای لامکانده نصب
ایدر ومرتبهٔ قاب قوسینه ایرکورر ﴿ مثنوی ﴾ از کرم دان این که می
ترساندت * وقضا وقدرکه سنی تخویف ایدر حقك کرمندن بیل زیرا (انما
یخشی الله من عباده العلماء) ودخی (ان الذین یخشون ربهم بالغیب لهم مغفرة

واجر كبير) بيورلمشدر * پس بوندہ قضاء حقدن خوف وخشيت اوزرہ اولان آخرتدہ خوف وحزندن امين اولور * وخوف ايتميوب سخت حقدن امين اولان آخرتدہ هول عظيم وعذاب اليمه كرفتار اولور ايمدي قلبدہ اولان خوف وخشيت جانب حقدن عباد مؤمنينه كرم ورحمتدر * پس بر موجب (فان الجنة المتقين) ﴿مثنوى﴾ تا ملك ايمنى بنشاندت * حتى سنى خوف واتقاسيبى ايله ايمنلك ملكنه كه دارالخلد ديار دردر انده نصب ايدرد حتى (الا ان اولياء الله لاخوف عليهم ولاهم يحزنون) زمرہسنه ملحق قيلور قال الله تبارك وتعالى (ان المتقين فى جنات ونهر فى مقعد صدق عند مليك مقتدر) ﴿مثنوى﴾ اين سخن پايان ندارد كشت دير * بوسوزكه قضا وقدرك اسرارينه متعلق اولان كشف وشهود در حد وپايان طوتمز صدر بعيد اولدى وقصهٔ شير وخركوش كيرو قالدى ﴿مثنوى﴾ كوش كن تو قصهٔ خركوش وشير * پس شمدنصكرہ شير وخركوشك قصه سن استماع ايله كه سر انجاملرى معلوم اوله

﴿ واپس كشيدن خركوش ازشير چون نزديك چاہ رسيد ﴾

چونكه خركوش چاهه قريب اولدى شيردن اياغنى كيرو چكديكى بيانندہدر * يعنى خركوش شيرہ قيلاووزاولوب ايلرو كيدركن چاهه يقلشدقده ايلرو كتميوب كيرو قالديغنى بيان ايدر ﴿مثنوى﴾ چونكه نزد چاہ آمد شير ديد * چونكه شير چاهك يانه كلدى كورى ﴿مثنوى﴾ كزرہ آن خركوش ماند و پا كشيد * كه اول خركوش يولدن قالدى واياغن چكدى * پس چونكه شير خركوشك بو وضعنى كوردكدہ ﴿مثنوى﴾ كفت پا واپس كشيدى تو چرا * اكا اى خركوش اياغكى نيچون كيرو چكدك ﴿مثنوى﴾ پاى را واپس مكش پيش اندر آ * اياغكى كيرو چكمه ايلرو كل ديدى ارتباط معنى ايچون كفت كلمه سنك معناسى آخر كلامدہ اجرا اولندى ﴿مثنوى﴾ كفت كو پايم كه دست وپاى رفت * خركوش شيرہ ايتدى قنى بنم اياغم والم كتدى * يعنى حركتنه محالم ودست وپايمدہ رفتارہ قوتم قالمدى ﴿مثنوى﴾ جان من لرزيد ودل ازجاى رفت * بنم جانم خوفدن لرزان اولدى وكوكلم يرندن كتدى يعنى يوركم قوپدى ﴿مثنوى﴾ رنك رويم رانمى بينى چو زر * وكمال خوفه نشان خودرنك رويمك زر كبى صفرتن كورمزميسن ﴿مثنوى﴾ زاندرون خودمى دهد رنكم خبر * رنك رويم خود دروندن خبرو برر ﴿مثنوى﴾ حق چو سيمارا

معرف خوانده است * حق سبحانه وتعالى چونكه سيمايى معرف اوقومشدر * يعنى كتاب سبحانيده (يعرف المجرمون بسيماهم) ودخى (وعلى الاعراف رجال يعرفون كلا بسيماهم) ودخى (سيماهم فى وجوههم من اثر السجود) بيوروب هر كسك سيماسى ارباب بصيرت اولنلره احوال درونندن خبرويرر وسيمادن معلوملرى اولور * فلهذا * مثنوى * چشم عارف سوى سيما مانده است * عارفك چشمى سيما جانبنده قالمشدر * يعنى هر كسك احوالنه سيما سندن استدلال ايدرلر * مثنوى * رنك و بو غماز آمد چون جرس * الوان وروايح جرس كبى غماز كلدى * يعنى صورت شيئك كيفيتندن خبرويرديكى كبى رنك و بو بدن دخى مافى الضمير ارباب فراسته ظاهر در * مثنوى * ازفرس آكه كند بانك فرس * مثلا فرسك صهيلى مستمع اولان كمسنه يى فرسدن خبردار ايدر يعنى اسب كشنديكى كبى وجودى مرئى دكل ايكن وراء ديوار ده ودرون آخورده وشب تيره ده آوازندن فرسك وجودينه حكم اولنور الحاصل هر جنس آوازندن معلوم اولور وصورت وشكلندن بيلنور * مثنوى * بانك هر چيزى رساند زو خبر * زيرا هر شيئك صدا وآوازى اول شيئدن خبر ايرشدرر * مثنوى * تابدانى بانك خراز بانك در * حتى صداى درايله بانك خردن درو خرى تشخيص وتمييز ايدرسن * يعنى بركمسنه كلامه آغاز ايلسه اول باب علم ومعرفتى كشاده قيلور يوخسه امر دنيا ومالايعنى اولان الفاظ مهمله مى تكلم ايدر كفتارندن معلوم اولور حضرت مولانا قدس سره (انا مدينة العلم وعلى بابها) حديث شريفنك مضمونجه علماء بالله اولان عارفينك كلمات دررباررلرى باب علمك كشاده اولديغنه وكفتار ناهموار جهلا وار باب دنيايى (ان انكر الاصوات لصوت الحمير) فحواى كريمى اوزره اصوات حماره تمثيل ايتمشدر * پس هر كس كفتارندن معلوم اولور * مثنوى * كفت پيغامبر بتمييز كسان * حضرت رسول رب العالمين خلقى برىبرندن تمييز وتشخيص ايلمك بابنده بيورديلر * مثنوى * مرء مخفى لدى طى اللسان * انسان لسانى طى ايلمك قتنده مخفى ومستور در * يعنى سويلميجه احوالى ظاهر اولمز زيرا (الظاهر عنوان الباطن) بيورلمشدر ودخى (المرء مخفى تحت لسانه) حديث شريفى وارد اولمشدر * قطعه * مرد پنهان بود زيرزبان * چون بكويد سخن بداننددش * خوب كويد لبيب كوبندش * زشت كو يد سفيه خوانندش * زيرا لسان ترجمان جنان وبلبل كلزار جنان جاندر * ايمدى ارباب كمالك قالى حالنه وظاهرى باطنه موافقدر زيرا

﴿ مثنوی ﴾ رنك روازحال دل دارد نشان * رنك رو كوكل حالندن نشان طوتر وسيمادرونه دلالت ايدر ﴿ مثنوی ﴾ رحمتم كن مهرمن دردل نشان * ای محبوب ازلی سن خودعالم السر والخفياتسن بنم حالمه رحمت قيل ومحبت ذاتيء قلبمده نصب ايله ﴿ سيد ﴾ ياندردی عشقك جانمی سندن بكا درمان كرك * كرچه يولكده عاشقك جان ودلی سوزان كرك * دوشدم ينه عشق اودينه بريان يورك كريان كوزم * هر كيمكی دوشدی عشقكه بريان وهم كريان كرك * صون سا قيا كا ٔسا رحيق چال مطرباعشقار فيق * كيم مست اولان بوباده دن غلطان هم حيران كرك * پس رنك رو احوال درونه نه وجهله دلالت ايدر ديو سؤال ايدنه بيوررلركه ﴿ مثنوی ﴾ رنك روی سرخ دارد بانك شكر * روی سرخك اونی شكر بانكنی طوتر * يعنی بطر يق ذكرمسبب ارادهٔ سبب شكردن مرادنعمتدر ونعمت حقيقی عشق ومحبتدر * يعنی عند ظهورالتجلی عاشقك رخ كلكونی ورداحمر كبی كل كل اولورنتكم شيخ عطار عليه رحمة الغفار دريای ابرارنام قصيده سنده بوكا اشارت ايدوب بيوررلر * بيت * دل زعشق ارغرق خون خواهی بروهمت كار * سرخیٔ اجزای آهن ازدم آهنكرست * عاشقان راچهره ازخوناب دل كلكون بود * سرخیٔ رخسار مستان ازشراب احمرست ﴿ مثنوی ﴾ رنك روی زرد دارد صبرونكر * كذلك صبر دخی ذكرمسبب ارادهٔ سبب اولمق اوزره صبر ونكر بلاومحنتدن كنايه اولوب وجه ده اولان صفرت دردو بلايه دلالت ايدر نكر ونكرضم نون وكاف وضم نون وسكون كاف ايله برامرعظيم سهمناك وكارسخت وهمناك معناسنه در جمع انكاردر * يعنی رو يك زرداولسی نعمت مقابلی اولان نقمت وضد منحت اولان محنتك اصابتنه دلالت ايدرمثلا ارباب دنيا نعمت ظاهره نك زوالی ونقمت صوريه نك اصابتی ايله خوف وخشيت ووجهلرنده صفرت عارضه اولديغی كبی عشاق آلهينك دخی بعض عوارض بشريه ومقتضيات طبيعيه ايله مرأت مصفالرينك كمال جلاسنه خفا كلوب كثرت ماسوا وغبارمنی وما واقع اولمغله حرارت آتش عشقدن نوع ماهجور اولوب برودت نفس حاصله اولسه اندن زياده كارسهمناك وامر خطرناك اولميوب عجبا بوكدورت وظلمت نه مقوله زله دن عارضه اولمشدرديو حزين وغمناك اولوب برموجب (حسنات الابرار سيئات المقربين) خشيت عظمت خدادن برك خزان كبی زرد واوراق بيد كبی لرزان اولور * ع * آخراين كبريت احرنيست طين اصفرست * پس عقلی معاد ايله تأويل اولنان خركوش

هوش نفس اماره شیرنك الندن نه وجهله خلاص اولسم و برخدعه ایله
انی چاه ریاضته دوشرسم دیولرزان وخراسان واصفراللون اولوب شیر نفسه
وضرغام مونه ایتدی ﴿مثنوی﴾ درمن آمد آنکه دست و پا برد * بکا اول
حالت کلدیکه دست و پایی قطع ایلر ﴿مثنوی﴾ رنك رو وقوت وسیما برد * رنك
رو وقوت وسیمایی ازاله وافنا ایدر * ایعدی ای نفس امارهلك صفتن ترك ایدوب
صورته کوکل باغلمه ودنیایه الدائمه ودولت وثروت وقدرت وقوتکه غره اولمه
وفرح وسرور قیلمه که هادم اللذات اولان موت بی امان سنك رنك رویك
صولدروب وقوت وقدرتدن اثرقومه یوب کرم وسرد دن صاقنوب
نازونعمت وحضور وراحت ایله طوتدیغك بدنك جیفهٔ خبیثه وطعمهٔ مار ومور
ایدر * پس حضرت مولانا طیب الله انفاسه اسان خرکوشدن احوال موتك
بیانه شروع ایدوب بیوررلر که ﴿مثنوی﴾ آنکه درهرچه در آید بشکند * اول
نسنه که یعنی ضرغام پلنك انتقام اجل هرنه شیئه که کاه و پنجهٔ قهروهلاکی
اوره البتة انی شکست وزار ایدر ﴿مثنوی﴾ هر درخت از بیخ بن او بر کند *
وهر درخت میوه دار عمری برند نقو پاروب کوکنی بوقارو کتورر * ایعدی
ای نفس غافل وعاقبت امره جاهل ﴿مثنوی﴾ درمن آمد آنکه ازوی کشت
مات * باکه کلدی اول نسنه که اندن مات اولدی ﴿مثنوی﴾ آدمی وجانور
جامدو نبات * انسان وحیوان وجماد ونبات ﴿مثنوی﴾ این خود اجزا اند
کلیات ازو * زرد کرده رنك وفاسد کرده بو * بوذکر اولنان موالید
ثلثه خود کلیات اولان عناصر وطبایعدن اجزادر کلیات دخی تغیر وفنا الندن
لوننی زرد ورایحه سنی فاسد ایلمشدر افلاك وکواکب دخی داخل کلیاتدر
* پس کلیات نه وجهله فانیلر وزرد رو وفاسدة الروایح اولور دیر ایسك
﴿مثنوی﴾ تاجهان که صابرست وکه شکور * تاکم جهان وجها نیان
کاه بلاومحنته صبروکاه نعمت وراحته شکر ایدیجی ﴿مثنوی﴾ بوستان که
حله پوشدکاه عور * بوستان کاهی اوراق سبز وازهار اثمار حله لرین پوشان
وکاه باد قهر وجلال وحسن وجمالن زواله ایرکوروب خزان وعریان اولور * پس
بودخی کاه موجود وکاه معدوم اولوب اماته واحیایه محاکات وحشر ونشره
مضاهات اولدی کما قال الله تعالی (وهو الذی یرسل الریاح بشرا بین یدی
رحمته حتی اذا اقلت سحابا ثقالا ثقناه لبلد میت فانزلنا به الماء فاخرجنا به من
کل الثمرات کذلك نخرج الموتی لعلکم تذکرون) ﴿مثنوی﴾ آفتابی کو برآید

نارکون * شول برآفتاب پرتابکه نارکون اولوب حین طلوعده یوقارو کلور وشعشعۀ پرضیاسی ایله دشت وصحرا روشنا اولور * مثنوی * ساعتی دیگر شود اوسرنگون * برغیری ساعتده اول مهر منیر سرنکون اولوب آفل وچشمده زائل اولور وروز فیروزسیه پوش اولوب وجهنه شب نقاب اور بنور * پس بودخی آمدوشد وتغیر وتبدلدن خالی اولمدی * ایمدی ارباب فکرونظر هرشیئك فناسن مشاهده واختلاف لیل ونهاری معاینه قیلدقده کندینك دخی فناسن ملاحظه قیلوب بقا ودوام موجد مکونات اولان واجب الوجوده مخصوص اولدیغن تعقل ایدوب ریب وکماندن قورتیلور کما قال الله تعالی (واختلاف الليل والنهار وما انزل الله من السماء من رزق فاحيا به الارض بعد موتها وتصريف الرياح آيات لقوم يعقلون) * مثنوی * اختراني تافته برچارطاق * شول نیرات مشتعله که چارطاق کردون اوزره طلوع ایتمشدر * مثنوی * لحظه لحظه مبتلای احتراق * انلر دخی حالت واحده اوزره اولمیوب فلك تدویرلرنده اولان حرکاتده بحسب البطوء والسرعة گاه تراجع وگاه تقابل ایله احتراق ولحظة فلحظة تغیر وتبدلدن آسوده اولمزلر * مثنوی * ماه کو افزود زاخترد رجمال * ماه که حسن وجمال ونورنی اشعالده کواکب سائره دن زیاده اولدی بویله ایکن * مثنوی * شد زرنج دق اوهمچون خیال * ماه بدردق رنجندن خیال وش اولدی بعض نسخه ده همچون خلال واقع اولمشدر * یعنی قمر بعد المحاق شمس ایله اجتماعدن اون ایکی درجه منحرف اولسه شکل خلالده خیاله هلال کورینور ودق حادن جکرده حاصل اولان برحرارت محرقه در که اطبا مرتبۀ اولیده تفطن ایدرلر ایسه علاجن امید ایدرلر ووسط حالده بیلنورسه علاجی ممکن اولمیوب حرارت کتدکجه کبدی احراق ایدوب وجسمی نزار وخلال وار برخیاله دوندروب بالآخرة هلاك ایدر کذلك ماه دخی تدریجله شمسه قریب اولدقجه تربیعه واروب کتدکجه دقدن ضعیف اولان کمسنه کبی ماه دخی خلال وخیال اولوب بالآخرة حین اجتماعده مختفی ومحاق اولوروبونلردن ماعدا * مثنوی * این زمین باسکون وباادب * بوزمین که ادب وسکون ایله در * یعنی حرکتی یوغیکن * مثنوی * اندرآرد زلزله ش دررز تب * تاکهسان زلزله انی حالرزه سنه کتورر باخصوص یوم قارعه ده برموجب (ان زلزلة الساعة شئ عظيم) زلزلۀ عظیمه اولوب (واذا الارض مدت) فحوای کریمی اوزره

مطلب في بيان مرض الدق

جبال راسيات زايله ومندكه و وجه ارض بسيطه اولور ﴿ مثنوى ﴾ اى بسا كه زين بلاى مرده ريك * اى جبال كثيره بوارته قالمش بلادن مرده ريك ارته قالمش معناسنه در يعنى عاقبت الامر قهر وفنادن برخواى (وتكون الجبال كالعهن المنفوش) و برمغزاى (و بست الجبال بسا فكانت هباء منبثا) الاية ﴿ مثنوى ﴾ كشته است اندر جهان او خرده ريك * جهان ايچره اول جبال خرده ريك اولمشدر * يعنى پاره پاره وريزه ريزه وقوم كبى ذره ذره اولمشدر تحقق وقوعنه وآنا فآنا سريع الاستحاله اولديغنه بناء كشته شد ديو بيورمشلر (وترى الجبال تحسبها جامدة وهى تمر مر السحاب) الاية ﴿ عطار ﴾ زمين وآسمان اينجا شودكم * مثال قطره در عين قلزم * زمين وآسمان اينجا نبينى * بجزيك جوهرى پيدانه بينى * زمين و آسمان اينجا مبين تو * بجز حق كر حق عين اليقين تو * زمين وآسمان اور انظر كن * اكر مردى دلت را باخبر كن * جمال يار بر تو يافته يار * شدستى همچو من مست ازمى يار * چو من جوياى دلدارى هميشه * دمى ناسوده دركارى هميشه * فراوان سال ره پيموده تو * دمى اينجا يكه ناسوده تو * تمامت كو كبان ازتست پيدا * بنور ذات تو كشته مصفا * صدف دارى جهان اندر كشيده * جمال جوهر معنى نديده * درين بحرى فنادى زار ومحزون * مثال دانه در هفت كردون * آه اى عاشق صادق چونكه دنيا متبدل ومتغيردر (لا احب الافلين) ديوب بو كا كوكل باغلمه وسريع الزوال والاستحاله اولديغن بوذكر اولنان امثالدن اذعان قيل باخصوص كورمزميسن ﴿ مثنوى ﴾ اين هوا باروح آمد مقترن * اكرچه بو لطيف هوا روحه مقترن كلدى ومد حيات انسانى اولدى ﴿ مثنوى ﴾ چون قضا آيد وبا كشت وعفن * چونكه قضاء الٰهى كلسه اول هوا تعفن حاصل ايدوب وعفونتدن وبا ظاهر اولور بو مصراعك مقدما طبيب الٰهى ايله عاشق كنيزك اولان پادشاه حكايه سنده * ع * ورزنا افتد وبا اندر جهات * بيتنده شرح اولان تحقيقه مغاير دكلدر بودخى اسبابدن بريسى در ﴿ مثنوى ﴾ آب خوش كو روح را همشيره شد * آب لطيف وشيرين كه اول ماء روحه (وجعلنا من الماء كل شئ حى) فحواسنجه يار وهمشيره اولدى روح مؤنث سماعى اولوب همشيره لفظى مناسب اولمغله همشيره بيورديلر * يعنى ماء دخى سبب حيات اولمقدن روحه برابر ومماثل اولماغله كأن همشيره كبى اولدى بويله ايكن ﴿ مثنوى ﴾ درغديرى زرد وتلخ وتيره شد * برغدير ده يعنى بر كولده كه جريان ايتمايوب ماء

جلد اول صحيفه ١٨٨

راكداوله صاری واجی وبولانق اولدی تورکی‌ده مثلدر که* قابنده چوق طورن صو قوقار* دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ آتشی کوباد دارد در بروت * شول بر آتش که بیغنده بل طوتار بومحلده باد بروت کبر وتعظم وسر کشلك معناسنه استعمال اولنور مثلا آتش یانان برده کورلدی وچار لدی مقرردر * وآتش برجوهر نورانی وعلوی اولغله کورلدیسی تکبر ینه واعتلاسی سر کشلکه حمل اولنور معهذا ﴿ مثنوی ﴾ هم یکی بادی بروخواند یموت * هم برباد اول آتشك اوزرینه یموت اوقودی یعنی آتشی اطفا ایدر مثلا شمعه پف دیوب سویندرمك کبی و بروجه دخی بودرکه کرهٔ نار فلك قمرك مقعرینه تماس اولوب عناصرك جمله سندن اعلا ایکن زمینده مشتعله اولان نار کندوبی اسفلده کوروب بن برعالی وجود ایکن سفل بکانه لایق دریو تکبر ایله کرهٔ ناره صعود ایده‌بن دیدکجه هوا آنی کندویه تبدیل ایدوب قوت محرقه سنی محو ونابود ایلر کذلك عناصر بر برینه منقلبه اولوب تبدلات وتشکلاتدن خالی اولمز ﴿ مثنوی ﴾ حال دریا زاضطراب جوش او* فهم کن تبدیلهای هوش او * دریانك حالنی وتبدلات سروهوشنی دریانك اضطراب وجوشندن وامواج وخروشندن فهم وادراك ایله هوش عقل معناسنه درعقل ایسه برشیٔ ودوه ایاغنی باغلامغه دیرلر یعنی ریاح متتالیه دن دریاجوش وخروشه کلوب وطاغلر وقطار قطار شتران کبی متشکل اولان امواج ودراو در او نقش اولنان کرهلر متجددالامثال اولوب تعاقب ایلدوکن و برآن برصورت اوزره برقرار اولمایوب هرآن وساعتده انواع تشکلات وتغیرات بولدیغن دریانك متصلا جوش وخروشندن اذعان قیل دیمك اولور * رباعی* چیزی که نما یشش بیك منوالست * واندرصفت وجود بریك حالست *دربد ؤنظر کرچه بقایی دارد * آن نیست بقا تجدد امثالست ﴿ مثنوی ﴾ چرخ سر کردان که اندر جست وجوست * چرخ دوار که جست وجوده در یعنی (الملاءالاعلی یطلبون الله کما انتم یطلبونه) مضمونی اوزره چرخ سرکردان دخی موجد مکوناتك عشقی ایله دوران ایدوب رضای حق جست وجوده ومقصد اصلی بی تجسسده در ﴿ مثنوی ﴾ حال اوچون حال فرزندان اوست * آنك حالی دخی جوفنده اولان فرزندلر ینك حالی کبیدر یعنی جوفنده اولان موالید ثلثه خصوصا اکمل موالید اولان نوع انسان کبی سعی وطلب وتبدل وتغیرده در ﴿ مثنوی ﴾ که حضیض وکه میانه کاه اوج * مثلا کاه حضیض وکاه میانه وکاه اوج در

یعنی شمسك وسائر کواکب سیاره نك فلك ممثللرندن مفرز ومختلف اولان فلك
خارج مرکز ومتمملرك که اوج وحضیضی وار در آفتاب وکواکب انلرك تحتنده
کاه اوج وکاه حضیض وکاه میانه ده حرکت ایتمکله ﴿ مثنوی ﴾ اندر واز
سعد ونحسی فوج فوج * اول کواکبده سعد ونحسدن فوج فوج وار در یعنی
کاه سعد وکاه نحوستدن خالی دکلدر واوج حضیض وممثل وخارج مرکز
وبعض اصطلاحات هیئت ونجوم مقدما دائره وشکللریله تفصیل اولنمشدی
﴿ کلشن راز ﴾ هر آنچه در زمانست ومکانست * زیك استاد وازیك کارخانست
* کواکب کر همه زاهل کمالند * چراهر لحظه در نقص وزوالند * همه درجاه
وسیر واون واشکال * چرا کشتند آخر مختلف حال * چراکه درحضیض وکه
دراوجند * کهی تنها فتاده کاه زوجند * دل چرخ ازچه شد آخر بر آتش
* زشرق کیست اوندر کشاکش * همه انجم در وکردان پیاده * کهی
بالاوکه شیب اوفتاده * عناصر بادوآب وآتش وخاك * کرفته جای
خود درزیر افلاك * لازم هر یکی درمرکز خویش * ننهد پای یك ذره پس
وپیش * جهان را سر بسر در خویش می بین * هر آنچه آمد آخر پیش می بین *
ایمدی چونکه عالم کون وفساد لحظة بلحظة دکرکون اولدیغی مقرر اولدیسه
﴿ مثنوی ﴾ ازخودای جزوی زکلها مختلط * فهم میکن حالت هر منبسط
* ای کلیاتدن مختلط اولان جزوی مرکب اولمیان هر مفردات وبسایطك حالنی
کندوکدن فهم وادراك ایله یعنی صلب پدردن رحم ماده ورحم مادردن
دنیایه کلوب عمرك آخره ایرشنجه نشاءه دن نشاءه یه وحالدن حاله انتقال ایدوب
ومعنی دخی عقل وفکر وکیفیتك تبدلات وتغیرات قبول ایلدوکی کلیات
دخی بو تبدل وتغیردن خالی دکلدر وبنم تبدلم نه وجهله در دیرایسك بو آیت
کریمه یی سمع قبول ایله استماع ایله قال تعالی (هو الذی خلقکم من تراب ثم من
نطفة ثم من علقة ثم یخرجکم طفلا ثم لتبلغوا اشدکم ثم لتکونوا شیوخا
ومنکم من یتوفی من قبل ولتبلغوا اجلا مسمی ولعلکم تعقلون هو الذی یحیی
ویمیت فانما یقول له کن فیکون) ﴿ مثنوی ﴾ چونکه کلیات را رنجست ودرد *
چونکه کلیاته رنج ودرد واردر ﴿ مثنوی ﴾ جزو ایشان چون نباشد
روی زرد * جزو کلیات نیچون روی زرد ومتبدل ومتغیر اولمیه ﴿ مثنوی ﴾
خاصه جزوی کو ز اضدا دست جمع * خصوصا شول جزوی که انوك ترکب
وجمعیتی اضداددن درکه طبایع اربعه در ﴿ مثنوی ﴾ زآب وخاك وآتش

وبادست جمع * وآب وخاك وبادوآتش دن جمع اولمشدر * پس بو اضداد اربعه
كمال اعتدالدن دوردر لكن اعتداله قريب اولماغله برقاچ كون جمعيت ايدوب
بالآخره پراكنده و پريشان اولورلر ﴿ عطار قدس سره ﴾ ترا اين چرخ گردان
خورد خواهد * بگردت تا همه بودت بكاهد * خدا زان كين وجودت خرد كردد *
ترا اين هفت چرخ اندر نورد دد * شود اجزاى ظاهر عين باطن * ز ظاهر بگذر
وبنگر بباطن * درون خود نظر كن آفتابى * كزو بگرفته جانت نور وتابى *
اى عاشق صادق ﴿ مثنوى ﴾ اين عجب نبود كه ميش از گرگ جست *
بو عجب دكلدر كه قيون قورددن صچرادى وقاچدى ﴿ مثنوى ﴾ اين عجب
كين ميش دل در گرگ بست * اما عجيب وغريب بودر كه ميش وغنم كرك درنده يه
كوكل باغلادى * كرگدن مراد بو جهان فانى دركه خلق جهانى مذبحه يه كلمش
كوسفندان كبى ذبح وشكمن دريده وفنا ايتمكدن خالى دكلدر ايمدى دنيا وما
فيهادن منقطع اولوب حب وميلنى قلبدن دور ايتمك عجب دكلدر بلكه عجب
بودر كه بو بى رحم وشفقت اولان كرك درندۀ جهانه كوكل باغلايوب سنى
مقصد اصليدن محروم ايتمكله قهر وهلاك نفسكى القا ايتمكدر وياخود
طبايع وعناصر اربعۀ متضادهنك امتزاجلرينى ميش وكرك تمثيل ايدوب
انساننك سقامت وموتى عجب دكلدر زيرا اضدادك بر برندن مفارقتى مقرردر
بلكه عجب بودر كه (الضدان لايجتمعان) ايكن عناصر اربعه بر برينه كوكل
ويروب مصالحه ايتمشلردر * نظم * چار طبع مخالف سركش * پنج روزى
بوند باهم خوش * گر يكى زين چهار شود غالب * جان شيرين برآيد از قالب *
﴿ مثنوى ﴾ زندگانى آشتىٔ ضدهاست * زندگانى وصحت انسانى اضداد
اربعۀ مزبورهنك بر بريله صلح واجتماعيله در ﴿ مثنوى ﴾ مرگ آن كاندر ميان
شان جنگ خاست * موت اولدر كه اضداد مزبورهنك بيننده اختلاف وجنك
پيدا اولوب مزاج اعتداليسى فساده واردى بونك تفصيلى مقدما ابتداء مثنوى جلد اول صحيفه ١٠١
شريفده * ع * تن زجان وجان ز تن مستور نيست * بيتنك شرحنده روح
حيوانى واضافى مبحثنده بيان اولنمشدر وبو موته موت حيوانى تعبير اولنمشدر
﴿ مثنوى ﴾ لطف حق اين شير را وكور را * الف دادست اين دو ضد دور را *
حق سبحانه وتعالىنك لطف واحسان وقدرت وارادتى وجود انسانيده
اولان بو شير وكوره وبو ايكى دوره الفت ويرمشدر يعنى عناصر وطبايعه امتزاج
ويروب اضداد ايكن بر برنه مألوف اولدى ﴿ مثنوى ﴾ چون جهان

رنجور و زندانی بود * چونکه جهان بالکلیه رنجور وزندانی اوله ﴿ مثنوی ﴾ چه عجب رنجور اکرفانی بود * مریض اکر فانی اولورسه عجب دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ خواند بر شیر اوازین رو پندها * خرکوش عقل معاد نفس اماره شیرنه بو بوزدن انواع پند ونصایح اوقودی ﴿ مثنوی ﴾ کفت من پس مانده امزین بندها * وبن بو بندلر سببندن پس مانده اولمشم وکوکلمی حب ماسوادن تخلیه ایتمشم دیدی وانی قناعت وریاضت چاهنه دوشردی

﴿ پرسیدن شیر ازسبب واپس کشیدن خرکوش پارا ﴾

خرکوشك اباغنی کیرو چکمه سندن شیرك سؤال ایتمه سی در ﴿ مثنوی ﴾ شیر کفتش تو زاسباب مرض * شیر خرکوشه ایتدی سن اسباب مرض دن ﴿ مثنوی ﴾ این سبب کو خاص کاینستم غرض * خاصة بو سببی بیان ایله که بنم غرض ومقصودم بودر یعنی تبدلات جهان وفناء انسان وزوال جمیع جهانیان معلوم در لکن بنم مقصودم بودر که سن چاهدن دور اولوب اباغك کیرو چکدوککه باعث ندرانی تفهیم ایله ﴿ مثنوی ﴾ کفت آن شیراندرین چه ساکنست * خرکوش شیره جواب ویروب ایتدی اول شیر بوچاهده ساکن در ﴿ مثنوی ﴾ اندرین قلعه زآفات ایمنست * اول شیر بوقلعه ده آفاتدن امین ومحفوظ در یعنی چاه وریاضت وقلعهٔ عصمت وهدایتده طوروب شیران بیشه زار معرفت اولان نفس مطمئنه صاحبلری آفات شیطانیه ونفسانیه دن محفوظ ومصون وامین وسالم در وهامون حرص وطمع وتیه طول امله غره وسرکشته اولان شیرنفس اماره چاه طبیعتده هالکدر * ایمدی ای طالب هدایت تیه غوایت وچاه طبیعتده کمراه وتباه اولمقدن احتیاط ایدوب چاه ریاضته کیروب امین اول زیرا ﴿ مثنوی ﴾ قعرچه بکزیدهر کوعاقلست * هر کیم که عاقلدر قعرچاهی اختیار ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ زانکه درخلوت صفاهای دلست * زیرا که خلوتده صفاهای درون واردر ﴿ مثنوی ﴾ ظلمت چه به که ظلمتهای خلق * ظلمت چاه یکدر که خلقك ظلمتلرندن یعنی ظلمات اختلاط ارباب دنیادن ظلمت یکرکدر ﴿ مثنوی ﴾ سرنبرد آنکس که کیرد پای خلق * اول کمسنه که خلقك اباغن طوتر باشن خلاص ایلمدی * یعنی کوکلنی دنیایه وطبیعته بند ایدوب عوام خلق اولان ارباب دنیایه محبت والفت وصحبتدن خالی اولمیان کمسنه لر حقله آشنالق ایده میوب وطریق عشاقه کیده میوب کیدرلك امکاندن دخی محروم اولوب (یالیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا) قول کریمی اوزره آه وندامت وتأسف وغرامت

چکر اما نه فائده اول زمانده اولان ندامت وعرامت ایله عذابدر غیری شیٔ حاصل اولمز * ایمدی ممکن اولدقجه طالب حقه لازمدر که قلبنی دنیادن ودنیا دوستلری اولان دون ودنیلردن دوندروب خالصا ومخلصا حقه توجه ایدوب اهل حق واصحاب صفا ایله صحبت ایلیه والا دنیا عموما پرشهوت وحرصدر وارباب دنیا دخی حرص وطمع بلاسندن بربرلرینك دم وهلاکنه تشنه ایلردر ﴿ عطار ﴾ همه درمحنت اندای قوم دنیا * تمامت بیخبر ازنوم دنیا * همه درخواب وفارغ جمله ازمرك * ببسته دل درین دنیای بی برك * چنین درخواب کی بیدار کردند * چنین اغیار کی بایار کردند * بدند ایشان همه غرقاب دنیا * شده کل اندر ین کرداب دنیا * درین کرداب جمله مبتلاند * فرومانده درین عین بلااند * تراکرذات کلی آرزو یست * دراینجا کاه جای جست وجو یست * برون کن ازسرت پندار دنیا * مشو تو بعد ازین غم خوار دنیا * بکردان رخ ازوای دوست زنهار * رخ آورآنکهی درحضرت یار * عدم کن جسم وجانت در بر یار * مبین خودرادر اینجاکه یکبار * الحاصل خرکوش شیره بوقدر کلمات ایتدکدن صکره ﴿ مثنوی ﴾ کفت پیش آزخم اوراقاهرست * شیر خرکوشه ایتدی خوف وهراس ایله ایلروکل بنم زخمم و پنجهٔ قهرم انی هلاك ایدر ﴿ مثنوی ﴾ تو ببین کان شیر درچه حاضرست * ای خرکوش همان سن کورکم اول شیر چاهده حاضرمیدر * یعنی چاهده ایسه واروب بکا خبر کتور که انی هلاك ایده یم دیدی خرکوش مکر ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ کفت من سوزیده امزان آتشی * شیره ایتدی بن اول آتشی وغضوب ظالمدن سوزان اولمشم ﴿ مثنوی ﴾ تومکراندر برخویشم کشی * ای شیر مکر سن بنی کندوسینه که چکه سنکه ﴿ مثنوی ﴾ تابه پشت تومن ای کان کرم * حتی سنك مظاهر تکله ای کان کرم بن ﴿ مثنوی ﴾ چشم بکشایم درین چه بنکرم * کوزم آچم وچاه ایچنه نظر ایلیم والا یالکز کندم چاهه نظر ایتمکه قادر دکلم دیدی

﴿ نظر کردن شیر درچاه ودیدن عکس خودرا وآن خرکوش را ﴾

شیرچاهه نظر ایلهسی وآب چاهده کندینك وخرکوشك عکسنی کورمهسی بیانندهدر ﴿ مثنوی ﴾ چونکه شیراندر برخویشش کشید * چونکه شیر خرکوشی سینهسنه چکدی ﴿ مثنوی ﴾ درپناه شیر تاچه می دوید خرکوش شیرك حفظ و پناهنده چاهه دکن بلدی ﴿ مثنوی ﴾ چونکه

درچه بنگریدند اندر آب * چونکه شیر سینه سنده اولان خرگوش ایله معا چاهده
اولان آبه نظر ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ اندر آب از شیر واو در تافت تاب * شیر وخرگوشدن
آب ایچنده عکس وتاب ظاهر اولدی بو محلده تاب عکس وتافت یلدرادی
معناسنه در ﴿ مثنوی ﴾ شیر عکس خویش دید از آب تفت * شیر کندی عکسنی
کوردیکه صودن یلدرادی تفت تافتدن مخففدر ﴿ مثنوی ﴾ شکل
شیری در برش خرگوش زفت * بر شیرک شکلنی وسینه سندن بر فربه وسمین
خرگوش کوردی زیرا کندینک عکسیدر ﴿ مثنوی ﴾ چونکه خصم
خویش را در آب دید * چونکه شیر کندینک خصمنی چاهده اولان آب
ایچنده کوردی ﴿ مثنوی ﴾ مر ورا بگذاشت واندرچه دوید * شیر
خرگوشی خارج چاهده قویوب کندوسی درون چاهه اتلدی هر معنانک
بر صورتی اولمغله چاه مظلم مزبور دخی اول شیرک صورت ظلمی ایدیکه
مظلوملرک هلاکی ایچون حفر ایتمش ایدی * پس بر موجب (من حفر بئرا لاخیه
یوشك ان یقع فیه) کندی قازدیغی قیویه دوشدی کذلك هر بر ظالمك عباد
اللهی هلاك ایچون حفر ایلدیکی ظلم وستم قبولری روز جزاده بر چاه مظلم
اواوب کیمسه‌نک حبسی هاویه وکیمسه‌نک قراری حاقه وقارعه وویل ودرك
اسفلده اواور وبعضیسی ایتدیکی ظلمك جزاسنی هم دنیاده وهم آخرتده
ذوق ایدر ﴿ عطار ﴾ زفعل زشت شیطان در بلایی * چنین استاده رسوا
مبتلایی * کسی هرگز کند آنچه تو کردی * که مر فرمان زخود راهی ندیدی *
زفعل تو خود اندر چه فکندی * که تا حیران وزار ومستمندی * پس لاجرم
ارباب ستم عاقبة العاقبة چاه معاصی ومظالمه سرنکون اوله جقلرندن حضرت
مولانا خبر ویروب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ بر فتاد اندر چهی کو کنده بود *
اول شیر بر قیویه دوشدیکه اول چاهی حقیقتده اول شیر قازمش ایدی
﴿ مثنوی ﴾ زانکه ظلمش بر سرش آینده بود * زیرا که (من عمل صالحا
فلنفسه ومن اساء فعلیها) فحواسنجه شیرک جور وستمی باشنه کلیجی اولدی
* یعنی اول شیر ژیان نخجیرانه ایلدیکی ستم چاهنه سرنکون اولدیغی کبی
اگر ظالم لغیره واگر ظالم لنفسه دخی چاه مظلم جزاء سیئه یه سرنکون اولمسی
مقرر دیمکدر ﴿ مثنوی ﴾ چاه مظلم گشت ظلم ظالمان * چاه مظلم اولدی ظلم
ظالمان ﴿ مثنوی ﴾ اینچنین گفتند جمله عالمان * بویله دیدی بو یله جمله
عالمان قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (الظلم ظلمات یوم القیامة) چونکه

حقیقت حال بو بله جه در پس ﴿ مثنوی ﴾ هر که ظالمتر چهش باهول تر * هر کیمکه اشد ظلم ایله ظالم ایسه انك چاه ظلمی جمله دن زیاده مظلم ومخوف وهولناکدر * ایمدی متنبه اولوب اکا کوره کمال احتیاط اوزره اول وظلم کاریدن فراغت قیل زیراکه ﴿ مثنوی ﴾ عدل فرمودست بدتررابتر * عدل الهی بدتره بدتر بیورمشدر کما قال الله تعالی (وجزاء سیئة سیئة مثلها) وبعض نسخه ده * عدل فرموست سلطان بشر * واقع اولمشدر * یعنی ظلمدن رجوع اید یکز کیم سلطان بشر افضل افراد اهل وبرومدر علیه السلام (عدل ساعة خیر من عبادة ستین سنة) بیورمشدردیمك اواور ای ظلم کاروستم پیشه اولان مغرور ومقهور استماع ایله که حضرت مولانا نه بیورر ﴿ مثنوی ﴾ ای که تو از جاه ظلمی می کنی * ای شول کسنه که جاه ومنصب ایچون خلقه ظلم وجور ایدرسن ﴿ مثنوی ﴾ از برای خویش چاهی میکنی * خبرك یوقدر که کندی هلاکك ایچون برچاه عمیق هاویه حفر ایدرسن وهیچ شك وشبهه قیله که ایچنه سرنکون دوشرسن اما نه فائده ظلم قلبکی وایمانکی قراردوب قولاغك کروچشمك کور اولوب ایشتمز وکورمزسن قیاس ایتمه کیم کندکدن غیره ضرر ایلیه سن کشی کندویه ایتدیکن کسنه کسنه یه ایتمز ﴿ مولاناجامی علیه الرحمه ﴾ سفله کانی که سرافراخته اند * بهردنیای تودین باخته اند * جاهلانند همه جاه طلب * خویشتن راعلما کرده لقب * چشمها بندند در بن تیره مغاك * کشته ازجیفهٔ دنی ناپاك * جستن پاکی از ین قوم خطاست * زآب ناپاك طهارت نه رواست * بیخ ظلم ازدل خودپاك بکن * شاه ظالم بسیاست بشکن * بلکه آن بیخ چو برکنده شود * شاه ناچار سرافکنده شود * تیغ برکش مکش ازکینه وری * به که باشد دلت ازکینه بری * حیف باشد که در آن روزکران * ازتو پرسند کناه دکران * سختیٔ روز جزا آسان کن * از برای دکران هم آن کن * کله ازعدل وقبا پوش ازداد * بر توان نکته فراموش مباد * ای کلام حق واخبار صادقهٔ انبیا واولیا ایله متنصح ومتأثر اولمیان ظالم وستمکار ﴿ مثنوی ﴾ کردخود چون کرم پیله برمتن * ظلمدن قطع بد ایله وایپك قوردی کبی اطرافکی چویروب اورمه ﴿ مثنوی ﴾ بهرخود چه می کنی اندازه کن * کندکدن اوتوری قیو قزارسك باری مقدارنجه قاز * یعنی اکر غیره واکر کندیکه ایلدیکك ظلم وتعدی ومعاصی وفسادات چونکه سکا راجع اولوب حق سبحانه وتعالی

(يوم تجد كل نفس ما عملت من خير محضرا وما عملت من سوء تود لو ان بينها وبينه امدا بعيدا) ديو بيورمشدر * ايمدی چاه طبیعت و بئر معصیتی حفر ایدرسك باری اول مقدار حفر ایله که ایچنه دوشدکده مخلد فی النار اولمیوب توبه واستغفار ایله خلاص اوله سن والا که (ولو یری الذین ظلموا اذ یرون العذاب ان القوة لله جمیعا وان الله شدید العذاب اذ تبرء الذین اتبعوا من الذین اتبعوا ورأوا العذاب وتقطعت بهم الاسباب) فحوای کریمی اوزره ظالم وفاسقلره ومنکر ومنافقلره واتخاذ انداد ایلیان مشرکلره خبر و یریلان عذابی شمدیدن ملاحظه ایدوب قبل انقطاع الاسباب توبه وندامت ایدیکز وجمیعا قوت اللهه مخصوص اولدیغن مشاهده ایدوب نه وجهله شدید العقاب اولدیغنی دیده بصیرتله بیلکز وکوریکز یوخسه حین رؤیت عذاب وبعد وقوع العقاب وانقطاع الاسباب نادم اولدیغکزك فائده‌سی یوقدر * ایمدی عظمت وجاهه تکیه ایله وزیردستکده اولان ضعفایه حقارت نظری ایله بقمه * مثنوی *

مر ضعیفان را تو بی خصمی مدان * سن ضعیفلری ناصر ومعینسز بیلمه ضعفانك معین وناصری اول ملك قادردر و بو کا دلیل قاطع و برهان ساطع ایسترسك * مثنوی * ازنبی اذجاء نصر الله خوان * قرآن عظیمدن (اذا جاء نصر الله) سوره سن اوقو وآگاه اول که اصحاب رسول علیه السلام ورضی الله عنهم ابتداء اسلامده قلیل وضعیف ایکن قوی وغالب وکفار مکه وسائر مشرکین مغلوب ومقهور اولدیلر وعون ناصر ومعین ایله غرب وشرقه حکم ایدوب دین اسلام ایله جهان وجهانیانی منور ومشرف قیلدیلر * یعنی سورهٔ (اذا جاء نصر الله) حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه وحی وانزال اولنوب حق تبارك وتعالی بیوررلر که (بسم الله الرحمن الرحیم)(اذا جاء نصر الله والفتح) قاضی بیضاوی رحمة الله علیه اظهاره ایاك علی اعدائك وفتح مکة وقیل المراد جنس نصر الله للمؤمنین وفتح مکة وسائر البلاد علیهم) دیو تفسیر بیوررلر *یعنی کلمهٔ نصر فاعلنه مضاف مفعولی محذوفدر که خطاب حضرت رسول الله علیه السلامه اولوب (اذا جاء نصر الله ایاك) تقدیری اوزره معناسی حبیم چون خدای متعال لك عون ونصرتی سکا کله وفتحده اولان الف لام دخی عوض عن الاضافة ومفعولی محذوف اوله که مکه در * یعنی حق تعالینك فتحی که فتح مکه در میسر اوله (ورأیت الناس یدخلون فی دین الله افواجا) واللهك دینی که دین اسلامدر ناس فوج فوج وگروه گروه دین حقه داخل

مطلب
تفسیر سورة النصر

اولدقلری حالده کوره سن (فسبح بحمد ربك) خدای متعالسنی کفار اوزرینه غالب ایدوب انواع نعم جلیله سن مشاهده ایلدکده تعجبا سبحان الله دیوسوبله ور بکلك حمد وثناسنه ملتبس اولدیغك حالده خدای متعالك شان بیچونه لایق وسزاوار اولمیان اوصاف ونقایصدن تنزیه وتقدیس ونعمت حقده شکر ایله (واستغفره انه کان توابا) وامتك ایچون ربکدن مغفرت طلب ایله که تحقیقا حق تبارك وتقدس تائب اولان عبادنك توبه لرینی مبالغه ایله قبول ایدیجی وتوابین ومتطهرینی مغفرتیله سوو یجیدر کما قال الله تعالی (ان الله یحب التوابین ویحب المتطهرین) اذاجاء نصرالله قول کریمنده اولان اذانك جوابی وعاملی فسبح قول کریمیدر دیمشلر * یعنی اذاجاءك النصر والفتح وکثرة الاتباع والامم فاشتغل انت بالتسبیح والحمد والاستغفار وبعضیلردخی اذاجاء کلمه سیله منصوب اولوب جوابی محذوفدر دیمشلر تقدیر کلام اذاجاءت هذه الاشیاء فقد عظمت نعم الله تعالی علیك دیمك اولور * وبین النصر والفتح فرق ندر که حتی فتح نصر اوزرینه عطف اولندی دیو سؤال ایدنه امام فخر رازی علیه رحمة الباری جواب ویروب بیوررلر که نصر مطلوبك تحصیلنه اعانتدر فتح ایسه نصره متعلق اولان مطلوبك تحصیلیدر * پس نصر فتح ایچون سبب کبیدر * فلهذا ابتداء نصر ذکر اولنوب فتح معطوف علی النصر اولدی * وبرجواب دخی بودر که نصر کمال دیندر وفتح نعمتك تماممندن اولان اقبال دنیویدر کما قال الله تعالی (اکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی) * وبرجواب دخی بودرکه نصر دنیاده ظفر علی المنی در فتح ایسه جنتده اولان مأمولك حصولیدر کما قال الله تعالی (وفتحت ابوابها) الحاصل اظهر اقوال بودر که نصرك معناسی طائفهٔ قریشك ویاخود جمیع اعرابك اوزرینه غلبه در وار باب تفسیردن بعضیسی بوفتحدن مراد فتح خیبر وبعضیلردخی فتح طائفدر دیمشلر ولکن تفسیر کبیرده ابن عباس رضی الله عنهمادن نقل اولنورکه بوفتحدن مراد فتح مکه درکه فتح مزبور فتح الفتوح در دیو بیورمشلردر وبین المفسرین دخی مشهور اولان بودرکه بوسورهٔ کریمه ده اولان فتحدن مراد فتح مکه درو کبیرو تفسیر کبیرده مسطوردرکه ذکرنا ان الاصح هو ان السورة نزلت قبل فتح مکه واما الذین قالوا انها نزلت بعد فتح مکة فذکر الماوردی انه علیه السلام لم یلبث بعد نزول هذه السورة الاستین یوما مستدیما للتسبیح والاستغفار وقال مقاتل عاش بعد السورة

مطلب
ما الفرق بین
النصر والفتح

حولا ونزلت (اليوم اكملت لكم دينكم) فعاش بعدها ثمانين يوما ثم انزل آية الكلالة فعاش بعدها خمسين يوما ثم نزل (لقد جاءكم رسول من انفسكم) فعاش بعدها خمسة وثلاثين يوما ثم نزل (واتقوا يوما ترجعون فيه الى الله) فعاش بعدها احد عشر يوما وفى رواية اخرى عاش بعدها سبعة ايام والله اعلم كيف كان ذلك *اما تفسير معالم التنزيل ده قتاده ومقاتل رضى الله عنهمادن روايت اولنور كه حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم بو سورهٔ كريمه نك نزولندن صكره ايكى سنه حياتده اولدى ديو بيورمشلر * پس سورهٔ نصرك وقت نزولنده اختلاف اولنوب فتح مكه هجرتك سكزنجى سنه سنده ونزول سورهٔ نصر اونجى سنه ده واقع اولدى ديو روايت اولنمغله كلمهٔ اذا بو محلده مجرد وقت ايچوندر ديمشلر وروى الحافظ البيهقى عن ابن عباس قال لما نزلت (اذا جاء نصر الله والفتح) دعا رسول الله صلى الله عليه وسلم فاطمة وقال انه نعيت الى نفسى فبكت ثم ضحكت فسئلت عن ذلك قال اخبرنى انه نعيت اليه نفسه فبكيت ثم قال اصبرى فانك اول اهلى لحاقا بى فضحكت وقد رواه النسائى بدون ذكر فاطمة وروى ان العباس عرف ذلك و بكى فقال النبى عليه السلام (ما يبكيك فقال نعيت اليك نفسك فقال الامر كما تقول) قال ابن عطاء فى قوله (اذا جاء نصر الله والفتح) اذا اشغلك به عما دونه فقد جاءك الفتح من النصر والفتح هو النجاة من السجن والبشرى بلقاء الله وقال الواسطى اى فتح عليك العلوم (فسبح بحمد ربك واستغفره) على ما كان منك من قلة العلم بما ربك منك (انه كان توابا) وقيل اذا فتح الله قلبك برؤية امنه عليك اقبل الله قلوب عباده اليك حتى يأتوك فوجا فوجا * وبالجمله حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم سال حديبيه ده قريش ايله مصالحه ايدوب كتب تواريخ وتفاسيرده مفصل ومشروح نقل اولنديغى اوزره بنو خزاعه داخل عهد وامان رسول عليه السلام و بنو بكر قبيله سى دخى قريش قومنك عهدنده اولوب طرفيندن بربنه مضرات اصابت ايتمامك اوزره صلح اولمش ايكن ذكر اولنان ايكى قبيله نك ميانه نده بعثت نبى عليه السلامدن اول مقاتله واقع اولمغله عداوت اوزره اولدقلر يچون قبيلهٔ بنى بكر عداوت مزبوره يى كوكللرنده صاقلايوب وبعد الصلح هركس آلات حرب وسلاحن براغوب امن وامان اوزره اولوب بوحال اوزرينه برسنه مرور ايتدكده بنى بكر قبيله سى عداوت قديمه يى اظهار ايدوب مكيلردن استمداد ايلديلر انلر دخى امداد ايتمكله امان وعهد رسولده اولان

بنو خزاعه قبیله سنك اوزرینه واروب خیلی کمسنه قتل ایدوب بقیه سنه
هزیمت واقع اولدی * پس امر حقله جبریل امین نازل اولوب بنو بکر وطائفهٔ
قریش نقض عهد ایتدکلرین خبر ویروب ومکهٔ مکرمه نك فتحیله تبشیر ایلدی
بعده حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اصحاب کزین ایله واروب مکهٔ
مکرمه یی فتح ایدوب دین محمدی ضعیف ایکن قوی واهل اسلام فئهٔ قلیله
ایکن در یامثال وانجم شمار اولوب جمیع ادیانك وجمله اناسك اوزرینه نصرت
وفتح حقله منصور ومظفر وغالب مطلق اولدیلر * ایمدی حق اوزره اولان
مؤمنینك صورت ظاهره لرنده اولان ضعفلرینه نظر ایتمیه سزکه انلرك معین
وناصری الله رب العالمین وخیر الناصرین در باخصوص اولیا واتقیانك الله دن
غیری حامی ومعینلری یوقدر وانلر دخی حقدن غیریدن امداد واعانت دیلمزلر
* مثنوی * کرتو پیلی خصم تو از تورمید * ای ظالم فرضی اکرسن فیل
ایسك وصورتده وقوتده زیمان بنیل ایسك وخصمك سکا نسبت ضعیف
وزبون اولمغله سندن اورکدی ومقاومته قادر اولمیوب قاچدی * یعنی بویله
ایسه دخی زنهار غافل اولمه که ای مغرور ومقهور * مثنوی * نك جزا
طیرا ابابیلت رسید * اشته سکا ابابیل قوشی جزا یتشدی * یعنی طیرا ابابیل
اصحاب فیل نه وجهله هلاك ایتدیسه قوت وقدرت ودولت وسلطنته مغرور
اولوب (قلب المؤمن بیت الله) دیو بیوریلان مؤمنین اتقیا واولیاء اصفیانك
کوکللری کعبه سن هدمه نیت ایلین ظالمره بیلمدیکی یردن بلا ویروب
اضعف ضعفادن برعبد حقیر الندہ هلاك ایتمکه قادردر آمنا وصدقنا
و بو بیت شریف ایله کاشف اسرار قیومی مولانا جلال الدین رومی سورهٔ
الم ترکیف ده بیان بیوریلان اصحاب فیلك قصه سنه اشارت بیورررلر * تاریخ
عام الفیلده اختلاف اولوب بعضیلری حضرت رحمة للعالمین دنیایه کلمزدن قرق
ییل اول واقع اولمشدر دیرلر و بعضیلری یکرمی اوچ سنه اول واقع اولدی دیوب
بعضیلری دخی یوم الفیلدن صکره اللی کون مرور ایتدکده حضرت فخر عالم
علیه السلام متولد اولوب عالم شهادتی قدم میمنت لزوملریله مشرف ایلدی
دیو روایت ایدرلر واکثر مورخین حضرت رسول علیه السلامك مولد
شریفلریله اصحاب فیلك قصه سی بریلده واقع اولدی دیو تحقیق ایدرلر اصح
روایت دخی بودر دیمشلر واصحاب فیلك اجمالا قصهٔ پرحصه سی بودر که
یمن ولایتنك والیسی اولان ابرهه بن الصباح نام مغرور ومقهور شهر صنعاده

مطلب
قصهٔ اصحاب فیل

بر كنيسا بنا ايدوب در و ديوارن زيب وزيوره غرق ايدوب اسمنی قليس ديو تسميه ايلدی وكنيسا بناسنه دخی باعث بو اولديكه مكهٔ مكرمه شرفها الله تعالی يه بهر سنه اطراف واكنافدن افواج كثيره كلوب بيت الله الحرامی زيارت ايدرلر ايدی ابرهه خلقك بو وضعندن متألم اولوب خلق عالم كعبه زيارتنه كتميوب بنم بنا ايلديكم كنيسايی زيارت ايتسونلر ديو مقدورن صرف ايدوب اول زمانه كلنجه اندن شهرتلی ومذهب ومطلا بر كنيسه دخی بنا اولنمامشيدی حكمت خدا كنانه قبيله سندن بر رجل دلير ابرهه نك كنيسا بنا ايدوب خلق زيارت كعبه دن منع ايتديكن استماع ايتمكله صنعايه عزيمت ايدوب و بر كيجه واروب كنيسهٔ مزبوره نك ايچنه بول وغايط ايدوب و ديوارينه نجس سوردی *و بر روايتده دخی طائفهٔ عربدن بريسی كنيسايه قريب محلده آتش ايقاد ايدوب روزكار شديد اسمكله آتشی كنيسايه اولاشدروب احراق بالنار اولدی ديرلر * پس علی كلا التقديرين ابرهه قضيهٔ مزبوره دن خبردار اولدقده غضبه كلوب البته واروب كعبه يی هدم ايدرم ديو قسم عظيم ايلدی وحبشه عسكريله قالقوب ومحمود نام برجنه دار وقوی فيل و بيله سنجه بر قولده سكز و بر قولده اون ايكی و بر قولده بيك رأس فيلر كتوروب انواع كبر وغرور ايله مغمس نام موضعه كلدكده اشراف مكه ايله عبد المطلب ابرهه يه قارشو چيقوب بو داعيه دن فراغت ايله ديو ثلث مالنی عرضه قيلوب ابرهه قبول ايتميوب عنادندن دونمديو تخريب مكه نيتی ايله فيلری جانب حرمه سوروب ميلره واردقلرنده برخطوه ايلرو كتميوب فيل بانلر هرنه قدر چنكال ومعول اوروب اقدام ايتدكجه مفيد اولمزدی وشام و يمن طرفنه منصرف ايتدكلرنده سرعت وشتاب ايله دونوب كيدرلری * پس بونلر بو كاره اشتغال اوزره ايكن حق سبحانه وتعالی جانب بحردن طير ابابيل كوندروب هر برينك چنكاللرنده بر ر ومنقارلرنده دخی بر رطاش كتوروب هر برنده اوچر طاش وار ايدی واحجار مزبوره نك اصغری مرجمك مقداری واكبری نخود مقداری ايدی * پس طير ابابيل ذكر اولنان احجاری ابرهه عسكرينك باشلرينه اوروب بقدرة الله تعالی احجار مزبوره اول قوم طاغينك باشلرندن كيروب دبرلرندن چيقوب هلاك ايلدی وعاقبت ابرهه نك دخی اول ايكی قولنی اوموزندن وايكی اياغنی اويلوغندن كتوروب بعده باشندن اوروب هلاك ايلدی وهلاك اولان آدملردن برينی بو كسنه بر اليله آتی

مطلب
تفسير سورهٔ فيل

وكندوسيله قالديروب برماكبى الده طوردى احجار مز بوره بقدرة الله
بونلرى باقوب فى الحال قاوكبى ايدردى قصه نك تفصيلن استين كتب تواريخه
مراجعت ايلسون كما قال الله تعالى (بسم الله الرحمن الرحيم) (الم تركيف فعل ربك
باصحاب الفيل) خطاب رسول عليه السلامه در واستفهام تقريريدر حاصل
معنى يا حبيبم سن كورمدكمى ربك اصحاب فيله نه ايشلدى *يعنى اصحاب فيله
واقع اولان آثارى مشاهده واخبارى تواتر ايله استماع ايدوب همان معاينة
كورمش كبى اولدك وعلم ضرورى حاصل اولدى زيرا رؤيتده اصل رؤيت
بالبصر اولمقدر واستفهام دخى تقرير ايچون اولوب تحقيقا حبيبم سن كوردك
ومشاهده ايلدك ديمك اولور رسول عليه السلام ايسه اصحاب فيله واقع اولان
بليه يى چشم ظاهر ايله كورمامش ايدى ارباب تفسير رحمهم الله بوسؤاله
جواب ويروب بيوررلركه بومحلده اولان رؤيتدن مراد رؤيت قلبدر رؤيت قلب
ايسه علمدر وعلم ضرورى قوتده وجلاده مشاهده وعيان ايله مساوى اولديغيچون
علمدن رؤيت ايله عبارت اولندى وعلم ضرورى دخى اصحاب فيلك اخبارى
متواتر اولديغيچوندر كما روى عن ابن عباس رضى الله عنهما (انه رأى من
الحجارة التى اهلك الله تعالى بها اصحاب الفيل عند امهانى رضى الله عنها
نحو قفيز مخططة بحمرة كالجزع الظفارى) وعن عائشة رضى الله عنها وعن
ابيها قالت (رأيت قائد الفيل وسايسه اعميين مقعدين يستطعمان) (وارسل
عليهم طيرا ابابيل ترميهم بحجارة من سجيل) وحبيبم ربك اصحاب فيل اوزرينه
ابابيل ديمكله موصوفه طير ارسال ايلدى آنجلين طيركه سنك وكلدن اولان
حجاره يى اصحاب فيل اوزرينه رمى ايتدى وياخود ترميهم طيردن صفت اخرى
اولمغله حال اولمق اوزره طير ابابيل انلرك اوزرينه رمى حجاره ايتدكارى حالده
(فجعلهم كعصف مأكول) * پس حق سبحانه وتعالى اول طائفهٔ طاغيه يى
عصف مأكول كبى قيلدى عصف شول صمان چوپى دركه بعد الحصاد
ريح عاصف انى داغيدوب پريشان ايدر ومواشى اكل ايدر *وفى التفسير الكبير
انه ورق الزرع الذى يبقى فى الارض بعد حصاده وتعصفه الرياح فتأكله
المواشى *وقال ابو مسلم العصف التبن كقوله تعالى (ذو العصف والريحان)
كأنه مايعصف به الريح عند الذر فتفرقه عن الحب وهو اذا كان مأكولا
فقد بطل ولا رجعة له ولا منفعة فيه وقال الفراء هو اطراف الزرع قبل ان يدرك
السنبل* وقيل هو الحب الذى اكل لبه و بقى قشره ولفظ ابابيل صفت طيردر

مطلب
في تحقيق لفظ ابابيل

زيرا طير اسم جمعدر * فلهذا ترميهم تا ايله و يا ايله دخي قراءت اولنمشدر وابابيل اساطير وشماطيط وعباديد كبي اولوب واحدي يوق برجمعدر بعضيلر ايسه ابابيلك واحدي عجول كبي ابولدر زيرا عجولك جمعي عجاجيلدر ديمشلر و بعضيلر دخي واحد ابابيل ابال و باخود بروزن سكين ابيلدر ديمشلر وفرا ايتمشكه ابابيلك واحدي دنانيرك واحدي دينار اولديغي كبي ابال در ديسه لر صواب اولوردي ديمش الحاصل ابابيل شيئا بعد شئ اولان جماعتدر وابابيل طيرك غيرينه دخي بطريق الاستعاره اطلاق اولنور ومرغ ابابيلك لون وصورت ومقدار وهيئاتنده روايات مختلفه واردر * وفي تفسير البغوي ثم قال ابومسعود لعبد المطلب انظر نحو البحر فنظر عبد المطلب فقال ارى طيرا ابيض نشأت من شاطئ البحر فقال ارمقها ببصرك اين قرارها قال اراها قد دارت على رؤسنا قال تعرفها قال لا والله ما اعرفها ماهي بنجدية ولا تهامية ولا غربية ولا شامية قال وما قدها قال اشباه اليعاسيب في مناقيرها حصا كأنه حصى الخزف قد اقبلت كالليل يكسع بعضها بعضا امام كل فرقة طير تقودها احمر المنقار واسود الرأس طويل العنق فجاءت حتى اذا جاءت بعسكر القوم ركدت فوق رؤسهم فلما توافقت الرجال كلها اهالت الطير ما في مناقيرها على من تحتها مكتوب على كل حجر اسم صاحبه * وابن سيرين ابن عباس رضي الله عنهمادن روايت ايدركه ابن عباس بيورمشلركه طير ابابيلك فيل خرطومي كبي خرطوملري وكلاب دبشي كبي ديشلري واراايدي * قال كانت طيرا لها خراطيم كخراطيم الفيل واكف كأكف الكلاب * وروى عطاعنه قال طير اسود جاءت من قبل البحر فوجا فوجا * امام فخر الدين رازي تفسير كبيرده بيوررلركه * ولعل السبب انها ارسلت الى قوم كانوا في صورتهم سواد اللون وفي سيرتهم سواد الكفر والمعصية * وعن سعيد بن جبير انها بيض صغار ولعل السبب ان ظلمة الكفر انهزمت بها والبياض ضد السواد * وقيل كانت خضرا ولها رؤس مثل رؤس السباع ومناقير صفر وقيل كانت بلقاء كالخطاطيف * واقول انها لما كانت افواجا فلعل كل فوج منها كان على شكل آخر * وكل واحد وصف ما رأى انتهى كلامه * ومعناي سجيلده دخي

مطلب
في تحقيق لفظ سجيل

مفسرين درت قول يازمشلردر * قول اول سجيل في الاصل فارسي اولوب كلنين ايديكه بريسي سنك وبريسي كلدر * پس معرب ايتدكلرنده سنك سنج وكل جيل ديو معرب اولوب سنج حجر وجيل طين معناسنه استعمال اولندي

بعده بعلبك كبى ايكيسى بركلمه اولوب * سنك وكلدن منحجره اولان احجاره سجيل اطلاق اولندى * قول ثانى سجيل سجلدندر وسجل صو ايله طولو اولان بيوك قوغايه ديرلر تكيم اعراب سجلت الماء سجلا فانسجل ديرلر اى صببته بالدلو فانصب * يعنى صو بى دلو ايله دوكدم صودخى دوكلدى ديمكدر * پس (ترميهم بحجارة من سجيل) قول كريمى رمى اولنان حجاره حق سبحانه وتعالينك خزانهٔ قهرندن منصبه در ديمك اولور حتى بعضيلر ياايله يرميهم قراءت ايدوب وفعل رمى حقنده اسناد اولنوب يرميهم الله اولمق اوزره ضميرى ربه اوزرينه ارجاع ايتمشلر * وماخوذ اسم جمعك تذكير وتأنيثى مساوى اولوب تأويل جماعتده اولديغيچون مؤنث واسم جمع اولديغنه نظرايله مذكر اولمغله ضمير طيرا بايله ارجاع اولنمش كامر ذكره * قول ثالث سجيل ارسال معناسنه اولان اسجالدندر ديمشلر مثلا بهيمه يى مادريله ارسال ايتسه لر اسجلت البهيمة مع امها دينلور وكذلك خيل مسجل دخى دينلور يعنى مرسل مطلق ديمكدر بوتقديرجه معنى ان تلك الحجارة مما ارسله الله عليهم ديمك اولور عذاب ايسه ارسال ايله وصف اولنمشدر مثلا بومحلده وبردخى (فارسلنا عليهم الطوفان) قول كريمنده وبعض محلده دخى واقع اولمشدر * قول رابع سجيل سجلدن مأخوذ دركه سجل مربور كتابدر وسجين اعمال كفارك مكتوب اولان ديوانه علم اولديغى كبى سجيل دخى عذاب كفار مكتوب اولان ديوان ايچون علمدر فكأنه قيل بحجارة كائنة من جملة العذاب المكتوب فى الكتاب المسمى بسجيل حتى طيرابابيل رمى ايتدوكى حجاره دن هر برينك اوزرنده صاحبنك اسمى يازلمش ديو روايت اولنوب قول مربور دخى قول رابعه موافق در وعبدالرزاق قاشانى طيب الله انفاسه تفسيرنده بيوررلركه (فهى لاتقبل التأويل كاحوال القيامة وامثالها واما التطبيق فاعلم ان ابرهة النفس الحبشية لماقصد تخريب كعبة القلب الذى هويت الله بالحقيقة والاستيلاء عليها واراد ان يصرف حجاج القوى الروحانية الى قليس الطبيعة الجسمانية التى بناها واراد تعظيمها فخرا فيها قريشى العاقلة العملية بالقاء فضلة الغذاء العقلى فيها من صور التأديب المخصوص بالامور الطبيعة كالعادات الجميلة والآداب المحمودة اووقع شرار من نار الشوق التى اوقدها غير قريش القوى الروحانية فاحرقها بالرياضة فسائق جنوده وعباء جيوشه من جيشة القوى النفسانية وصفتها الظلمانية بالطبع كالغضب والشهوة وامثال ذلك وقدم فيل شيطان الوهم

الذی لا ینهزم عن جنود العقل و یعارضه فی الحرب والشیطان اکثرما ینسب کل یکون بصورة الفیل * کما رأه معاذ فی زمن رسول الله صلی الله علیه وسلم ولهذا قال علیه السلام (ان الشیطان لیضع خرطومه علی قلب ابن آدم فاذا ذکر الله خنس) جعل الله کیدهم فی تضییع (وارسل علیهم)طیور الافکار والاذکار بیضاء صورة بنور الروح ابابیل ای جماعات کصور القیاسات وکثرة الاذکار (ترمیهم بحجارة من سجیل) ای ریاضة مما سجل وحض بکل واحد منهم کتب علی کل واحدة اسم المرمی بها بقلم الشرع والعقل وعین ان هذه الریاضة مزجرة للقوة الفلانیة مهلکة لها کالانقهار والتسخر للغضب والصوم للشهوة والضعة للتکبر والذلة للتجبر) وامثال ذلک فجعلهم هلکی ها مدة لا حراکلها (کعصف مأکول) ای کقوی نباتیة امیتت وذهبت قوتها وخاصیتها ووقفت عن فعلها لضعفها بالریاضة انتهی کلامه ایمدی ای دولت وثروت وقوت وقدرتنه غره اولان غافلار چونکه ضعفا ومساکینک دستکیری حق سبحانه وتعالینک عون وعنایتی اولوب ابرهه یاپیلی مبتلای بلای ابابیل ایلدیسه سندخی متنبه وآکاه اولوب مظلوملرک تیر آه سحر کاهندن حذر قیل کما قال علیه السلام (رب اشعث اغبر ذی طمر لوا قسم علی الله لابر)زیرا ﴿ مثنوی ﴾ کر ضعیفی در زمین خواهد امان * اکر بر عبد ضعیف زمینده امان دیلیه یعنی برظالمک ظلمندن مضطر اولوب یاسمیع ویابصیر ویاعزیز ذوانتقام دیو یوزین یرلره سوروب درکاه رب العزته مناجات وظالمک ظلمندن دادوفریاد دیوب امان ایسته ﴿ مثنوی ﴾ غلغل افتد در سپاه آسمان * اول مظلوم وستم دیده نک آه وانین وتضرع وحنین ایتدوکندن عساکر آسمانه غلغله دوشر یعنی ملائکه ایچنه غلغله دوشوب لاجرم حق تعالی اول مظلومک ظلمنی ظالمدن آلوب انتقام ایدر ﴿ بیت ﴾ مترسیکه پاک اندرون شبی * برآرد زسوز جکر یاربی * امای ظالم بلکه سن دیرسنکه بن خود بو قدر جور وستم ایدرم ونیجه قلوب هدم ایدرم کیرو دولت وسلطنتم یرنده در بکا کمسنک آهی کچمز آخرته قالورسه قالسون ایمدی تحقیق بیله سنکه بو حال اوزره اولان کمسنه ظالم اولدیغندن غیری کافردخی اولور اویله دکلدرکه حق سبحانه وتعالی ظالمنرک ظلمنی کورمیه ومظلوملرک حقنی الویرمیه لکن حق تعالی جل جلاله عاصی وظالملری حین فسادلرنده بلا تأخیر مؤاخذه یه قادر ایکن تأخیر ایلدوکی اهمال دکلدر بلکه امهالدر یا بودرکه مهل ایله متنبه اولوب

انصافه کله ودنیاده حلاللق دیلیوب وتوبه واستغفار ایدوب ایشی آخرته قالیه وياخود بودرکه نارسعیرده عذابی شدید اولمسی ایچون استدراج اوله کما قال تعالی (ولاتحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون انما یؤخرهم لیوم تشخص فيه الابصار مهطعين مقنعی رؤسهم لا یرتد اليهم طرفهم وافئدتهم هواء وانذرالناس يوم يأتيهم العذاب) ای ظالملر خبری کوز بوقدر که حق تعالی قلبکوزه کدر ومظلم ایدوب آنافآنا صفات ردیه ایله درکات ناره سرنکون ایتمکده در لکن کیفیتنده بیخبرلرسز * م * چند چندت کبرم وتو بی خبر * درسلاسل ماندهٔ پاتابسر * زنك تو برتوت ای دیك سیاه * کرد سیمای درونت را تباه * بردلت زنکار برزنکارها * جمع شد تا کوز اسرارها * ایمدی ای مستمع قابل ومتنصح مقبل هرکس اعمالیله اکر دنیاده واکر آخرتده مجازات اولندیغنه اعتقاد تام اوزره اولاسن واصلا وقطعا شك وشبهه ایتمیه سن ونیك وبدهرنه واقع اولورسه کندوعملکدن بیله سن مثلا ﴿ مثنوی ﴾ کربد ندانش کزی پرخون کنی * اکر رضیعی دیشك ایله اصروب پرخون ایلیه سن برموجب (کاندن تدان) سن دخی انوك جزاسن چکوب ﴿ مثنوی ﴾ درد دندانت بکیرد چون کنی * بقدرة الله تعالی سنی برعظیم دیش اغریسی طوتر نیجه ایدرسن * پس دیشکی قوپاردر وجراجه واروب دبندن چیقاررسن چون کنی ده چون کنی قراتنده دخی امکان واردر محلنه مناسبدر لکن کنی فتح کاف ایله اولدقده چون اماله سز قراءت اولنور * پس حضرت مولانا مناسبت ایله بوقدر نصیحت وموعظه بیوروب شیر معهود دخی بوقدرزمان طائفهٔ نخچیرانه جوروستم ایدوب وهر برینی اصیروب وپاره لیوب ظلمی کمالنه بولنغله برخرکوش ضعیفك حیله سیله انی هلاك ایلدوکی قصه یه شروع ایدوب بیورورلر که ﴿ مثنوی ﴾ شیر خودرا دید درچه وزغلو * شیر چاهه اتلدیغی کبی غیری کورمیوب کندوبی کوردی ﴿ مثنوی ﴾ خویش را نشناخت آن دم ازعدو * وغلو وهجوم وغضب وتجاوزندن اول حالده کندوبی عدودن تشخیص وتمییز ایدهمدی غلو هجوم ایدوب حددن تجاوز ایتمك معناسنه در ﴿ مثنوی ﴾ عکس خود را اوعدوی خویش دید * چاه ایچنده اولان کندوعکسنی اول شیر کندویه عدو کوردی ﴿ مثنوی ﴾ لاجرم برخویش شمشیری کشید * لاجرم شیر کندواوزرینه برشمشیر چکدی وکندو کندوبی قهر وهلاك ایلدی * ایمدی ای غافل اکرسنك دخی دیدهٔ بصیرتك کشاده ایسه سندن حاصله

اولان اخلاق ذميمه چاهنك قعرنه دوشدكده معاينه ومشاهده ايدرسن كه هرنه ستم كه سكاعدودن اصابت ايليه لاجرم كندو صفات رديه كدن حاصل اولان عكسيكدر وكذلك فلان نكسنه بكا ظلم ايلدى دشمنم در ديو اخذ انتقام اعاده ى ايلدوكك كندو عكسنه غلو وهجوم ايدوب هلاك اولان شيرك حاله سى كبى در فالهذا حضرت مولا اقدس سره بيوررلركه ﴿مثنوى﴾ اى بسا ظلمى كه بينى در كسان ٭ اى چوق ظلم كه غيرى كسنه لرده كوررسن يعنى غيريلردن سكا واقع اولان جور وستم كه مشاهده ايدرسن ﴿مثنوى﴾ خوى تو باشد در ايشان اى فلان ٭ اول ظلم ظالملرده سنك خويكدر اى فلان يعنى سنك اخلاق سيئه واوصاف قبيحه ك غيريلرده عكس ايدوب انلرك يوزندن حق سبحانه وتعالى سنك عملكى سكا ظلم كوستروب جزا وعقاب ايدر كما قال تعالى (وكذلك نولى بعض الظالمين بعضا بماكانوا يكسبون) پس هرشيئك حقيقتنه نظر اولنسه حق جل وعلانك اسرار وحكمى مشاهده اولنور بو كاكسنه نك عقلى ايرشمز ﴿مثنوى﴾ اندر ايشان تافته هستئ تو ٭ سنك كبروانانيتك انلرده يلدرامش ومنعكس اولمشدر ﴿مثنوى﴾ ازنفاق وظلم و بدمستئ تو ٭ سنك نفاق وظلم و بدمستلككدن يعنى وجودكده ظهور ايدن نفاق وظلم وغرور وحب دنيادن نوش ايتدوكك خمر نخوت و بنك غفلتك بدمستلكى واخلاق رديه دن هرنه ايسه صورت بنداوب غيريلرك مراياى وجودنده يوز كوستررسن ايسه بكا ظلم ايتديلر ديو عداوت ايدرسن مع هذا رونما اولان كندو احوالكدر ﴿حكايت﴾ اولنور كه حضرت موسى عليه الصلوة وعلى نبينا بركون مكالمه ده مناجات ايدوب الهى ظلم صورتنده اولان بعض عدل مخفى وحكم خفيه كى بكا مشاهده ايتدر ديو رجا ايلدى حق سبحانه وتعالى حضرت موسانك رجاسن قبول ايدوب ياموسى فلان چشمه ساره واروب عبادته مشغول اول كه بنم اسرار خفيه مى مشاهده ايليه سن ديو خطاب مستطاب ايله ايله تشرف بيوردى موسى عليه السلام دخى بموجب فرمان خالق الاكوان چشمه سار معهوده واروب بركوشهٔ نهانيده عبادته اشتغال بيوردى ناكهان بررجل اسب سوار كلوب اول چشمه سارده آتندن اينوب وساز وسلحن وقو بندن بركيسه التونن چيقاروب چشمه كنارنه قويوب قضاء حاجت ايتدكدن صكره النوبوزين يويوب واسباب وسلاحن الوب آتنه سوار اولوب كيتدى والتونى فراموش ايلدى بعده برچوبان كلوب قيونلرين صوواروب

واول التونی بولوب الدی وقو یننه قویوب کیتدی بعده راعی کلوب چشمه دن صوایچر کن مکر التونن فراموش ایلین رجل فارس التونن اونتدیغن خاطرینه کتوروب بروجه استعجال دونوب اول چشمه یه کلدکده اعمایی بولوب بنم التونمی کوروب المادکمی دیو سؤال ایلدی اول دخی ای مرد فارس بن اعمایم سنك التونك نه کوردم ونه الدم دیو فریاد ایندکجه فندهمند اولمیوب اعمایی اوروب قتل ایلدی واسبنه سوار اولوب بادصرصر کبی شتاب قیلدی * پس حضرت موسی علیه السلام آکهی سیدی ومولای بونده اولان حکمت خفیه کی بوعبد مستمند که اظهار قبل دیدی حق سبحانه وتعالادن خطاب عزت ایر یشوب ایتدی یاموسی مشاهده ایلدوکك احوالك جمله سی بنم عدلمدر زیرا مقدما کان مردفارس کندودن صکره چشمه یه کلان چوبانك سابقا بیك فلوریسن ظلما وغصبا آلوب چوبان خوفندن استمکه قادر اولمیوب بنم درکاهمه یوز سوروب عدلمه حواله ایلمش ایدی حالا رجل فارسك فراموش ایتدوکی التون اول چوبانك ایدی که حق مستحقنه واصل اولدی وصکره کلن اعمای مقتول دخی رجل فارسك مقدما والدن قتل ایدوب ورجل مزبور یتیم قالوب دعواجی اولمامغله قصاص اولنمامش ایدی حالا رجل مزبور پدرینك قاتلی اولان اعمایی قتل ایدوب قصاص یرین بولدی وبنم عدلم دخی ظاهر اولدی دیو بیوردی * حضرت موسی علیه السلام بو حکمت خفیه دن آکاه اولدقده یوزین سجده یه قویوب بحر حیرته مستغرق اولدی وحق سبحانه وتعالی جل جلاله نك قدرت وعدالتنی مشاهده بیوردی ﴿ مناجات ﴾ ای زعدل توسماوات بپای * نورعدالت ززمین ظلم زدای * نام توعدل بود کار توعدل * آشکا راشده آثار توعدل * ظلمهایی که بعالم پیدا ست * همه عدلست ولی ظلم نماست * نسبت ظلم بتونیست ادب * ظلمت ماش دهد ظلم لقب * جام عدلی بسرجامی زیر * کش زمستی نکند ظلم انکیز * ازهمه ظلم رهایی بخشش * دولت عدل نمایی بخشش * تابهر سفله که ظلم اندوزد * رستن ازظلمت ظلم آموزد * ایمدی بنم جانم کشی نه ایدرسه کندویه ایدر وغیریلردن هرنه ستم کوررسه کندوعملنك مجازاتن جکر اکابنـاء کاشف اسرارقیومی مولانا جلال الدین بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ آن تو یی وآن زخم برخودمی زنی * یعنی برموجب (المسلمون کنفس واحدة) اول ظلم وعداوت ایلدوکك کسنه حقیقتده غیری دکل سنسن واول زخم ستمی کندوکه اوررسن وکندوهلاککه قصد ایتمش اولورسن *

* مثنوی * بر خود آن دم تار لعنت می تنی * واول دمده کند واوزر یکه تار لعنت طوقورسن * یعنی ابلیس کبی کندوکه لعنت ایتمش اولورسن تار مطلقا دیه‌یه دیرلر که فرق معناسنه در اکر آدمینك فرقی اولسون و کرك جبالك دپه‌سی اولسون وقرارمش معناسنه دخی کلور مثلا چشمه خورشید تار وشب تار دیرلر وآخرینه برها کتوروب تاره دخی دیرلر وتاریك دیرلر قرا کو معناسنه اولور وکرباس وقماش وسایر طوقنان نسنه نك اریشنه دخی تار دیرلر بونده مراد اولنان اریش معناسی در * مثنوی * درخود آن بدرا نمی بینی عیان * ولکن کندوکده مرکوز اولان افعال قبیحه واعمال سیئه نك خبثنی عیانا کورمزسن کندو عیبکی بیلمزسن * مثنوی * ورنه دشمن بودئی خود را بجان * یوخسه کندکده اولان اوصاف ردیه‌یی عیانا کوریدك جان ودل ایله نفسکه وافعال سیئه که عدوی بالذات اولوردك وذکر اولنان اوصاف رذله‌نك محو وازاله‌سنه کوشش قیلردك * مثنوی * حمله برخود می کنی ای ساده مرد * وای ساده مرد کندو اوزریکه حمله ایدردك * مثنوی * همچو آن شیری که برخود حمله کرد * اول شیر کبی که کندو عکسنك اوزرینه حمله ایلدی یعنی سنك وجودکده ماء علم وهدایت تفجر ایلسه اول شیر قعر چاهده اولان آبه نظر ایدوب صورت سبعیه‌سن کورمکله اوزرینه حمله ایلدوکی کبی سن دخی مرآت قلبك ذکرالله ایله تصفیه ایدوب چاه طبیعتکه نظر ایلسك ونفسکده اولان صفات سبعیه وصوت ردیه‌یی کورسك اوزرینه هجوم ایدوب اول صفاتی محو وازاله ایدردك ویاخود هرنه ایدرسك شیر کندویه ایدوب هلاك اولدیغی کبی سن دخی کندو کندوکه ایدوب مضراتی سکا اصابت ایدردیمك اوله معنای اول سباقه کوره ومعنای ثانی سیاقه کوره در * مثنوی * چون بقعر خوی خود اندر رسی * چونکه کندو خویکك قعرینه وصفانکك غورینه ایریشه سن * مثنوی * پس بدانی کز تو بود آن ناکسی * پس بلاشك ولاشبهة بیلورسن که اول ناکسلك سندن ایدی یعنی سنك عکوس صفات ذمیمه‌ك اولوب غیردن دکلمش مثلا * مثنوی * شیر را در قعر پیدا شد که بود * نقش اوانکش دکر کس می نمود * قعر چاهده شیره ظاهر اولان شیرك کندو نقشی ایدی * اول نقش شیره غیری کسنه کورندی کذلك سکا دخی آخر کسنه‌دن اصابت ایلین جور وستم کندو نقش صفاتکدر سن انی غیردن کوررسن * ایمدی بنم جانم قوت بازوکه استناد ایله * مثنوی * هرکه دندان ضعیفی می کند * هرکم که بر ضعیفك

دندانن قوپاره ﴿ مثنوی ﴾ کارآن شیر غلط بین می کند * حقیقتده اول غلط
بین اولان شیرك كارنی انلر یعنی کندو کندویه زیان ایدر ﴿ مثنوی ﴾
ای بدیده خال بد بر روی عم * ای عمکسی یوزنده خال بد کورمش کسنه
﴿ مثنوی ﴾ عکس خال تست آن از خود مرم * اول سنك عکس حالکدر
عکسدن نفرت ایله خال ایکی مصراعده دخی بك معناسنده اولن خامجه ایله در
(خلاصهٔ بیت) (کل مؤمن اخوة) موجبنجه ای والد آدم سائرنا سده کوردکك
عیوب ونقایص سنده اولان عیوبك عکسی در اکر سنده اول عیب اولماسه
سائر اخوان مؤمنینده دخی ذره قدر عیب کورمزدك وهیچ فرده نظر حقارت
ایله بقمزدك اکابناء که ﴿ مثنوی ﴾ مؤمنان آینهٔ همدیکرند * (المؤمن
مرأت المؤمن) حدیث شریفی فحواسنجه مؤمنین بر برینك آینه سی در ﴿ مثنوی ﴾
این خبر اازپیمبر آورند * بوخبری تا حضرت نبی علیه الصلوة والسلامدن کتوردلر
یعنی مذکور اولان حدیث شریفی روایت صحیحه ایله راویان احادیث روایت ایدرلر
* وطبرانی دخی اوسطده بوحدیث شریفی انس رضی الله عنهدن روایت
بیورمشدر * پس مؤمن چونکه مرأته نظر ایلیه انده رونما اولان رنك روی
صفاتدن رنجیده اولمیوب کندو اعمالنك جمال عکسنی مشاهده ایتدیکن بیاور
ونماینده اولان اوصافی غیره وکناهی آینه یه اسناد ایتمیوب کندوده اولان
صفاتك تبدیلنه سعی ایدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ پیش چشمت داشتی شیشهٔ کبود *
پیش چشمکه برشیشهٔ کبود طوتدك ﴿ مثنوی ﴾ زان سبب عالم کبودت
می نمود * اول سببدن عالم سکا کبود کورندی بعض نسخه ده بو بیت بویله
واقع اولمشدر * جام روزن ساختی شیشهٔ کبود * نور خورشید کبودت می نمود *
یعنی جام روزنی شیشهٔ کبود دوزدك آفتابه منسوب اولان نور بیاض اول سببدن
کبود کورندی والا اکر نور خورشید واکر عالم کبود دکلدر بلکه علت شیشه
وجامده در * ایمدی ای نور دیدهٔ پدر ﴿ مثنوی ﴾ کرنه کوری آن کبودی دان
زخویش * اکر اعمی دکلسك اول کبودلکی کندکدن بیل عالم وخورشید عالمدن
بیلمه ﴿ مثنوی ﴾ خویش رابد کومکو کس رانو بیش * ویرامز در ایسك
کندیکه یرامزدی ارتق سن غیره بد دیمه ﴿ عطار ﴾ بلااز خویش بین
ازغیر منکر * که اینجا نیست غیرو سیر منکر * بلااز خویش بین صورت رها کن *
ازین آلودکی خود باصفا کن * بلاهامی کشی ازنفس مردار * کرفت آینهٔ
دل جمله زنکار * بلاهامی کشی ازخوی بدتو * بدوزخ بازمانی تاابدتو * بنادانی

كرفتاري درانيجا * حقيقت خويش آزاري در اينجا * تواند ر پرده اكنون مانده باز * چو واصل آمدى پرده برانداز * فناباش وفنابكزين كه اينجا * حقيقت درفنابودست يكجا * نهان شو همچو مردان درصفا تت * نكه كن آنكهى درديد ذاتت * ايمدى بنم ايكى كوزم اعمى وضرير اولمه عالمده عيب ونقصانى كورمه كندى عيبكدن غيرى عيب كورمه كندى حالكه مشغول اول غيريلرى كامل كنديكى ناقص بيل لسانكى غيبت كويلكدن حفظ وصيانت قيل روى الديلمى فى فردوس الاخبار عن انس رضى الله عنه انه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (طوبى لمن شغله عيبه عن عيوب الناس وانفق الفضل من ماله وامسك الفضل من قوله) * حكايت * پيشواى اهل ملامت شمع جمع قيامت برهان مرتبهٔ تجريد سلطان معرفت توحيد حجت (الفقر فخرى) ثوبان بن ابراهيم ابوالفيض اعنى ذوالنون مصرى قدس الله روحه يه اهالئ مصر زنديق اعتقادنده اولوب بعضيلرى دخى شك وحيرتده قالوب وفاتنه دكن علو شانندن كسنه آكاه اولميوب مادامكه حياتنده ايدى عموما اهالئ مصر اول ذات ملك سماته انكار اوزره ايديلر بركون ذوالنون مصرى حضرتلرندن ديار مصرده نيك مردلر وارميدر ديو بركسنه سؤال ايلدى بيورديلر كه اهالئ مصرك جملهسى صلحاونيك مرداندر وبندن ادنى واحقرى بوقدر حتى بن فاسد اولديغم ايچون ايچلرنده بنى قبول ايتميوب بن فاسدسن ديورد ايديلر ديوب جواب ويردى زهى خلق حسن زهى لطف وكرم * ايمدى بنم جانم مردان خدانك اخلاق جميله واوصاف جليله لرى بويله جهدر * ذوالنون مصرى قدس سره نك كفتار نصيحت شعارلرندندر كه بيورر سخت ترين حجب كشى نفسنى كورمكدر علامت محبت الله حبيب اللهه متابعتدر ماسوادن فكرى منقطع اولميوب قلبى سوزان اولميان محب خدايه كاس محبت صونمزلر هرشيئك عقوبتى واردر عقوبت محبت اولدر كه حقدن غافل اولهسن عارف هرساعت خاشعتردر زيرا هرساعت نزديكتردر معرفت اسرار الهيه يه اطلاعدرز يرا عارف پيوستهٔ انوارر بانيدر * پس بوحال وبوصفت ايله متصف اولوب عيبى كندى نفسنده كورر واسرار الهى يه واقف اولوب ترك بحث وجدل ايلين الله نوريله ديدهٔ بصيرت تحصيل ايلين مؤمن وموحد وعارف متفردلردر زيرا * مثنوى * مؤمن اربنظر بنور الله نبود * مؤمن كامل وعارف واصل اكر نور خدا اله نظر ايدر اولميدى * مثنوى * عيب مؤمن را

مطلب حكايهٔ ذوالنون مصرى

برهنه چون نمود * احوال عیب واسرار خفیه مؤمنه آشکارا نیجه کور ینوردی *ایمدی اسرار خفیهٔ آلهیه یه عارف اولان مؤمنین (و بی یبصر و بی یسمع) حدیث شریفنك مظهری اولنلردر قال علیه الصلوة والسلام (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) صدق حبیب الله رواه البخاری فی التاریخ والترمذی عن ابی سعید والطبرانی عن ابی امامة * امای نور محبت ومعرفتدن بی بهره اولان تیره دل ومحجوب غافل ﴿ مثنوی ﴾ چونکه تو ینظر بنار الله بدی * چونکه سن نار الله ایله نظر ایدر اولدك * یعنی بموجب (نار الله الموقدة التی تطلع علی الافئدة) نظرك آتش حقد وحسد ونار قهر وغضبدن ناشی اولوب و بعد وفراق وعجب وانانیت آتشنه سوزان اولدیغك حالده اثنینیت ایله نظر ایدرسك ﴿ مثنوی ﴾ نیکو بی را وا ندیدی از بدی * ایلکی یرامزلقدن فرق وتمیز ایلمدك واشیانك حقیقتنی بیله مدك * یعنی مرایای عالمده کندی کندن عکس ایلین قبایح اعمال وفضایح افعال مطالعه ومشاهده ایده میوب نار جهلده و آتش فراقده معذب قالدك باری ای غافل اصلاح حال رضلالکه اشتغال کوستروب ﴿ مثنوی ﴾ اندك اندك نور را بر نار زن * اندك اندك وتدریجله نور توحید ومعرفت وضیای عشق ومحبتی نار بشریت وآتش انانیتك اوزرینه اور که ﴿ مثنوی ﴾ تاشود نار تو نورای بوالحزن * حتی سنك نار انانیت ولهب نفسانیتك نور محبت وخورشید ضیا بخش وحدته تبدیل اوله ای حزن وغم صاحبی زیرا مادامکه نار بشریت نور وحدت ایله ملکیته مبدل اولمیه دنیا وآخرتده حزن والمدن خلاص اولمزسن * ایمدی نارك نور اولمغیچون درکاه ملك متعاله خلوص بال ایله تضرع وابتهال قیلوب بووجهله مناجات ایله که ﴿ مثنوی ﴾ هم توزن یارب ازان آب طهور * الها ملکا پروردکارا اول نور عشق ومحبت وضیای توحید ومعرفت آب طهورندن لطف وکرمله نار بشریت اوزرینه سن اور ﴿ مثنوی ﴾ تاشود این نار عالم جمله نور * تا که بوعالم طبیعتك ناری جمله نور اوله یوخسه آلهی سیدی ومولای اکر سنك فضل واحسانك چشمه سارندن جریان ایدن ماء توفیق وهدایت وآب رحمت وعنایت سبب اصوق نار جحیم بعد وفراق اولان نار طبیعت وآتش انانیتی اطفا ایدوب جنان جنان وصراط باریك طریق اسلام وایمان نور توحید وایقان ایله واسع وفروزان و پرضیا ولمعان اولمزسه ایواه ودریغ بوتیه غفلتده کم کشته اولان باشمز آلهی لطف وکرم سنکدرسن عنایت

وهدايت قيل اى كريم ورحيم الله ﴿ مثنوى ﴾ آب ودريا جمله درفرمان تست ❊ آب ودريا جمعاسنك فرمانكده در اكثر نسخه ده آب ايله دريا ميانده واو عاطفه واقع اولمشدر ❊ يعنى نهور وشطوط وآبار وعيونده اولان جنس ماء خصوصا جمله دريا سنك حكمكده در ديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ آب وآتش اى خداوند آن تست ❊ الهى ومولاى آب وآتش سنك مخلوقك ومملوكك وفرمانكه مطيعلردر كركسه آب وآتش صورى وكركسه معنوى اولسون وياخود آبدن مراد رحمت ومغفرت ونار دن مراد قهر وغضب وجلال اولوب بوتقديرجه حاصل معنى خداوندا اكر رحمت واكر غضب سنكدر ديلرسك رحمتكله عفو ومغفرت وداخل جنت ايدرسن وديلرسك قهر وجلالكله وعدالتكله مجازات ومكافات ايدرسن اما الهى (سبقت رحمتى غضبى) بيورمشسن لطف واحسانكدن اومارزكه رحمتك وعفوومغفرتك درياسنه بوعاصى وروسياه قوللريكى غرق وبحر عشق ومحبتده مستغرق ايليه سن قدرت وقوت سنكدر ﴿ مثنوى ﴾ كرتو خواهى آتش آب خوش شود ❊ الهى اكر ارادت عليهٔ ازليهك تعلق ايدوب تجليات جمالك اولورسه نار محرقه آب لطيف ولذيذ اولور ﴿ مثنوى ﴾ ورنخواهى آب هم آتش شود ❊ واكر ارادتك تعلق ايتميوب قهر وجلالك ظهور ايدرسه آب دخى آتش سوزان اولور حاصل كلام اكر ظاهرا اولان آب وآتش واكر نار وآب باطنى سنك امركله بر برينه منقلب اولور وبزده اولان نار غضب وآتش عصيان دخى اكر نور محبت وآب معرفتكله بونورسه جمله سى نوره واخلاق سيئه حسنه يه تبديل اولور شويله كه كوكلده نور محبت ومعرفت طلوع ايتميوب قهركه مظهر اولورسق جمله نيكمز دخى بد اولور (قل اللهم مالك الملك تؤتى الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بيدك الخير انك على كل شئ قدير) ﴿ مثنوى ﴾ اين طلب درماهم ازايجاد تست ❊ الهى ومولاى بزده اولان بوسعى وكوشش وجد وطلب دخى سنك ايجاد كدندر ولطف واحسانكدندر ﴿ مثنوى ﴾ رستن از بيداد يارب داد تست ❊ الهى بيداد وظلمدن خلاص اولمق سنك عدل ودادكدر وظلمات نفسدن نجاته چيقمق سنك هدايتكدر كما قال الله تعالى (فمن يرد الله ان يهديه يشرح صدره للاسلام ومن يرد ان يضله يجعل صدره ضيقا حرجا كانما يصعد فى السماء كذلك يجعل الله الرجس على الذين لايؤمنون) ﴿ مثنوى ﴾ بى طلب تواين طلب مان داده ❊ يا الهى بو بزم طلبمزى

سن طلبسز و یردك یعنی سنك یولکی طلب ایلدیکمز نفس طلبك یزده وجودی بوغیکن سن احسان ایلدك ﴿ مثنوی ﴾ کنج احسان برهمه بکشادهٔ * آلهی احسان خزینه سن جمله عالمك اوزرینه فتح وکشاده ایلمش سن بعض نسخه‌ده مصراع ثانی بویله‌در * ع * بی شمار وحد عطاها دادهٔ * یعنی ای کریم وجواد بی حد وشمار عطالر ویرمش سن امیددرکه نا رمز دخی نوره تبدیل ایلیه سن ﴿ مناجات ﴾ ایا داناى اسرار ضمائر * شناسای تمنای خواطر * شفا بخش درون درد مندان * دوا فرمای درد مستمندان * نظر قیل جان کوزینی اچی ویرکل * کرم قیل رحمت آبن ساچی ویرکل * بنی سورمه آلهی سن قپوکدن * بنی ردایتمه یارب حضرتکدن * بکاهر نه قیلورسك بن سزاوار * ولی لطفکه کوره ایله سن کار * سنك لطفکدن ایدر بن بن امید * که ایتمیه سن آخر بنی نومید * که سن ویردك چراغ عقله نور * کنه بندن عطاکی ایلمه دور * اوله تابنده اولدقجه حیاتم * که روشن ایلیه راه نجاتم * بنی سن حضرتکده قیل یکانه * بنی بندن ایراغ ایت جاودانه * بنی شیرانه نفسه زور مندایت * بنم پنجه‌ده اول کابی کزندایت * بنی بوتن نشیمندن جداقیل * دل وجان کاشنیه آشناقیل * دیار قدس ایچنده خانه ویرکل * اول اقلیمده بکاکاشانه ویرکل * بوکوکلم محرم اسرارك ایله * وجودی مشرق انوارك ایله * دکشدرکل بو اخلاق وصفاتی * یوغل دلدن بونقش کائناتی * هدایت نورنی جانه دلیل ایت * عنایت رهبرن هادی السبیل ایت * دماغ درد مندمه دوا ایت * دوامی خاکپای مصطفی ایت * نه عذر ایدمکه بحد در کناهم * مکرکم لطفك اوله عذر خواهم * آلهی واقف اسرار سنسن * شفا بخش دل بیمارسنسن * آلهی اولمدن توفیق سندر * بوجان ایرله‌دن تحقیق سندن * آلهی بوامیده سن وفاقیل * بنی سن حضرتکه آشناقیل * شود مده کم نفسدن قاله رمو * ارشدر رحمتکدن بکا رهو *

﴿ مژده بردن خرکوش بسوی نخجیرانکه شیر درچاه افتاد ﴾

شیرچاهه دوشوب هلاك اولدی دیو خرکوش جانب نخجیرانه مژده ایلتمه‌سی بیانده‌در ﴿ مثنوی ﴾ چونکه خرکوش ازرهایی شاد کشت * چون خرکوش عقل معادحالت ابتلای شیرنفس اماره‌یی مشاهده ایدوب وچاه ریاضته دوشروب پنجه‌سندن خلاص اولدیغندن شاد اولدی انواع شکر وثنا ایدرك ﴿ مثنوی ﴾ سوی نخجیران دوان شد تابدشت * جانب

نخجیرانه صحرایه دکین یلرك کتدی ﴿ مثنوی ﴾ شیر را چون دید درچه کشته زار * خرکوش شیری چاهده چونکه مقهور وخوار وکشته وزار کوردی ﴿ مثنوی ﴾ چرخ می زد شادمان تامرغ زار * رقصه کنان وشاد وخندان اولدیغی حالده تامرغزاره روان اولدی وچونکه خرکوش (موتوا قبل ان تموتوا) مرتبه‌سن بولوب ودخی (المؤمنون لایموتون) حالنی مشاهده ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ دست می زد چون رهید از دست مرك * وچونکه خرکوش موت طبیعی الندن قورتلدی سرورندن اللرین بر برینه اوردی ﴿ مثنوی ﴾ سبز ورقصان درهوا چون شاخ وبرك * هواده فصل بهارده شاخ وبرك سبز ورقصان اولدیغی کبی خرکوش دخی سبز ورقصان وخرم وشادمان اولدی ﴿ مثنوی ﴾ شاخ وبرك از حبس خاك آزاد شد * شاخ وبرك حبس خاکدن آزاد اولدی ﴿ مثنوی ﴾ سر برآورد وحریف باد شد * باشن خاکدن یوقارو کتوردی وباد صبانك مصاحب وحریفی اولدی * یعنی کذلك عقل معاد دخی نفسی چاهر یاضته براغوب روح انسانی حبس طبیعتدن وخاك بشریتدن خلاص اولدقده عالم قدسه سر برآورده اولوب نسمات فوحات محبات الهیه واستروح روایح قدسیه انسیه ایله سبز وخرم اولور دیمکدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ برکها چون شاخ را بشکافتند * اوراق اشجار چونکه اغصانی شق وفلق ایتدیلر ﴿ مثنوی ﴾ تا بالای درخت اشتافتند * تابالای درخته سکردوب ذروهٔ اعلایه عروج ایلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ بازبان شطأه شکر خدا * شطؤ نخلك ابتدا چقان بپراغی وزرع وورق زرعه دخی دیرلر * یعنی هنوز ظهور ایدن اوراق اشجار وزرع زبان شطأ ایله شکر خدایی ﴿ مثنوی ﴾ می سراید هر برو برکی جدا * سرایدن کسر سین وفتح ایله سریدن ایرلامق وتغنی ایتمك معناسنه کاور سراید سرایدن لفظندن فعل مضارعدر الحاصل هر بر ورق وثمر بشقه بشقه تسبیح خدا ایدوب تغنی وترنم ایدر یعنی برموجب (وان من شیء الا یسبح بحمده) بووجهله حمد وثنا وتسبیح ودعا ایدرلر که ﴿ مثنوی ﴾ که بپرورد اصل مارا ذوالعطا * ذوالعطا والاحسان اولان خالق الاکوان بزم کوکزی زمینده فصل شتاده بسلدی اصل بونده کوك ودانه معناسنه در ﴿ مثنوی ﴾ تا درخت استغلظ آمد واستوی * تاکه اصل حبه وزرع نحیف وضعیف ایکن قوی وغلیظ وساقنك اوزرینه قائم ومستوی اولدی ابیات

مز بوره ايله سورهٔ فتحده اولان بو آيت كريمه يه اشارت اولنمشدر قال الله تعالى (هو الذى ارسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله وكفى بالله شهيدا محمد رسول الله والذين معه اشداء على الكفار رحماء بينهم تراهم ركعا سجدا يبتغون فضلا من الله ورضوانا سيماهم فى وجوههم من اثر السجود ذلك مثلهم فى التورية ومثلهم فى الانجيل كزرع اخرج شطأه فآزره فاستغلظ فاستوى على سوقه يعجب الزراع ليغيظ بهم الكفار وعد الله الذين آمنوا وعملوا الصالحات منهم مغفرة واجرا عظيما) صدق الله العظيم و بلغ رسوله الكريم ونحن على ذلك من الشاهدين * ايمدى اى عاشق بو آيت كريمه نك تفسيرنه سمع جانك وكوش هوشك دوش قيل كه حق سبحانه وتعالى نه بيورر (هو الذى ارسل رسوله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله) يعنى اول واحد وفرد وصمد حضرت خداى متعال جل عن الشبه والمثال رسولى وحبيبى محمد المصطفى صلى الله عليه وسلمى هدايته ملتبس اولدېغى حالده و ياخود هدايت سببيله و ياخود لاجل الهداية ودين حق ايله كه حقيقتده دين حق ودين كامل دين اسلامدر جميع اديانك اوزرينه غالب ايتمك ايچون جمله خلقه ارسال ايلدى زيرا اول رحمة للعالمينك قلب شريفلرى مشكات نور قرآن ودين منيفى بيان معرفة يزدان وآداب فى حضرت الله اولوب دنياده زمان دعوت سعادت بنيانلرينه ايريشن خلقك جمله سنه بالفعل وتقدم ايلين خلقك كليسنه بالقوه رسولدر وآخرنده اولين وآخرين تحت لوالرنده بالفعل آسوده اوله جقلردر وانبياء عظام عليهم السلامك جمله سندن اول سيد الكونينه ايمان كتورمكله اخذ ميثاق اولنمشدر الحاصل ما كان وماسيكون انك حرمتنه وانك عشقنه وجوده كتورولمشدر (فسئل الحسين متى كان محمد صلى الله عليه وسلم نبيا وكيف جاء برسالته فقال نحن نعد فى الرسول والرسالة والنبى والنبوة اين انت عن ذكر من لا ذكر له فى الحقيقة الا هو وعن هويته الا بهويته واين كان النبى عن نبوته حيث جرى القلم بقوله محمد رسول الله والمكان علة والزمان علة فاين انت عن الحق والحقيقة ولكن اذا ظهر اسم محمد صلى الله عليه وسلم بالرسالة عظم محله بذكره له بالرساله فهو الرسول المكين والسفير الامين جرى ذكره فى الازل بالتمكين بين الملائكة والانبياء على اعظم محل واشرف حال) ودين اسلام اديان سائرده حق اولان شيئك نسخيله واديان آخرده اولان فساد و بطلانى اظهار واهل اسلام سائر اديانك اوزرينه مسلط اولمغله غالب اولمشدر زيرا امت محمد

مطلب
تفسير آيت آخر سورة الفتح

جمله ادیانك اوزرینه غالبدر باخصوص نزول عیسی علیه السلام وخروج مهدیده وجه ارضده برکافر باقی قالمیوب جمله سی اسلام دینی قبول ایدرلر *پس بو صفات جلیله ایله متصف اولان حبیبنه الله سبحانه وتعالی بالذات شهادت ایدوب (وکفی بالله شهیدا محمد رسول الله) دیو بیورر یعنی حق تبارك وتعالی حبیبنه شهادت رسالت ایله کافیدر (عن ابن عباس شهدله بالرسالة وهو قوله محمد رسول الله) ویاخود شهادتن وعدایلدیکی شیٔ اوزرینه و یاخود اظهار معجزات ایله رسول علیه السلامك نبوتنه حق جل جلاله کافیدر (وعن الحسن شهد نفسه انه سیظهر دینك) ومحمد رسول الله قول کریمی مشهود به ایچون جمله مبینه در ویاخود رسول الله صفت ومحمد مبتداء محذوفك خبری دخی اولق جائزدر ای هو محمد اشارة الی قوله رسوله بالهدی ویاخود محمد مبتداء ورسول الله عطف بیاندر وحق سبحانه وتعالینك شهادتی شهادت ازلیه در پس حبیبنك اصطفائیتنه ازل آزالده شهادت ایلیوب بعده اصحاب واحباب واشیاع واتباعنی رضی الله عنهم دخی اختصاصات شریفه واخلاق حمیده وعلامات صحیحه وآداب جمیله ایله الی یوم القیام وصف ایدوب بیوررلرکه (والذین معه) ای معه فی الازل باصطفائیة الولایة بنعت الارواح لابرسم الاشباح والذین معه جمله سی محمد رسول الله جمله سنه معطوفدر *یعنی ازلده اصطفائیت ولایت ایله موصوف اولان حبیب اکرم واصحاب رسول الله (اشداء علی الکفار رحماء بینهم) اشداء علی الکفار محمد رسول الله والذین معه نك خبریدر رحماء بینهم دخی خبر بعد الخبردر واشداء جمع شدید ورحماء جمع رحیم در * یعنی اصحاب رسول الله کفار اوزرینه اشداء وغلیظلردر و بر برینه کالوالدمع الولد رحمادر فهم لا تأخذبهم رأفة بل هم کالاسد علی فریسته لان الله امرهم بالغلظة علیهم وامرهم باللین للمؤمنین کما قال الله تعالی (اذلة علی المؤمنین اعزة علی الکافرین) وعن الحسن بلغ من تشددهم علی الکفار انهم کانوا یتحرزون من ثیابهم ان تلزق بثیابهم ومن ابدانهم ان تمس ابدانهم و بلغ من رحمتهم فیما بینهم انه کان لایری منهم احد مؤمنا الاصافحه وعانقه لاخلاف فیها یعنی کفار اوزرینه برمرتبه شدیدلر ایدیکه کافرك ثوبلری ثوبلرینه و بدنلرینی بدنلرینه دوقنمقدن تحرز ایدرلر ایدی ومرحمتلری دخی بردرجه ده ایدیکه برمؤمن برمؤمنی کوردکده لابد مصافحه ومعانقه ایدردی ولکن امام اعظم رضی الله عنه معانقه یی

مطلب
تقبيل ومعانقه

تجويز بيورمامشلردر وتقبيلى دخى تجويز ايتمشلردر (وقال لا احب ان يقبل الرجل شيئا من جسد رجل اخر) اما امام يوسف بو روايه اوزره معانقه يى تجويز ايتمشلردر عن انس كان اصحاب النبى صلى الله عليه وسلم (اذا تلاقوا تصافحوا واذا قدموا من سفر تعانقوا) رواه الطبرانى وعن تميم الدارى قال النبى صلى الله عليه وسلم (اول من عانق خليل الله ابراهيم وكان قبل ذلك السجود فهذا سجد هذا لهذا وهذا يسجد هذا لهذا فجاء الاسلام بالمصافحة) وعنه عليه السلام (تقبيل المسلم يد اخيه المصافحة) وعن عائشة رضى الله عنها قال رسول الله عليه وسلم (ايما مسلم قبل يد مسلم فهى احدى السجدتين لله تعالى) پس حق سبحانه وتعالى اصحاب رسول الله عليه السلامك اوصاف جمله سن زياده ايدوب بيورر كه (تراهم ركعا سجدا) ركع جمع راكع وسجد جمع ساجددر خطاب حضرت رسول عليه السلامه وياخود اولوا الابصارك هر برينه اوله * يعنى حبيبم سن انلرى راكعلر وساجدلر كوررسن * يعنى اوقات خمسه يى محافظه ايدوب بر فحواى كريم (وعلى صلواتهم دائمون) صلوته مداومت ايدرلر (يبتغون فضلا من الله ورضوانا) جملهٔ يبتغون حال اولمق اوزره موقع نصبده در * يعنى حق جل وعلادن ثواب ورضا ابتغا ايتدكلرى حالده سجود وركوعلر ين كوررسن الحاصل حبيبم سنك اصحابك بنم انواع عظمتمى چشم يقين ايله كوروب بساط عبوديت اوزرينه راكعين ورؤيت جمال وجلال ايله بساط حرمت اوزرينه ساجدين وبقاء حقله باقى اولوب بغير حجاب وعتاب مزيد كشف ذات ودنو وصال طلب ايدرلر مراتب سنيهٔ مز بوره ايسه محل رضوان اكبردر فلهذا انلر دخى حقدن فضل واحسان ورضوان رجا ايدرلر حق تبارك وتعالى دخى رجالرين قبول ايدوب سجود وخضوع وركوع وخشوعلرى حالنده معاينه قيلدقلرى عظائم ملكوتيه دن وجوه منوره لرنده تلالؤ ايلين انوار مشاهداتى وصف ايدوب بيوررلركه (سيماهم فى وجوههم من اثر السجود) يعنى سيماء المحبين فانهم لا يسجدون لشئ من الدنيا والعقبى الا الله مخلصين له الدين سيما نشان وعلامت معناسنه در وعلامتدن مراد شول نشاندركه كثرت سجوددن انلرك جباهنده ظاهردر من اثر السجود قول كريمى سيماء وجوهك بيانى وتفسيريدر وياخود جارده اولان مستكندن حالدر وعلامت مزبوره بر علامتدركه انلرك وجوهندن منفكه ومفارقه وزايله وآفله اولمز وعلامت مزبوره يوم قيامتده انلرك وجوهنده اولان نوردر عن ابن عباس والحسن

رضى الله عنهما هو بياض يكون فى وجوههم يوم القيمة روى الطبرانى عن ابى
ابن كعب رضى الله عنه عن النبى صلى الله عليه وسلم (هذا مع مالهم من مثل ذلك
فى الدنيا من اثر الخشوع والهيبة بحيث انهم اذا رؤى احدهم اورث لرائيه
ذكر الله واذا قراء اورث قراءته حزنا وخشوعا واخباتا وخضوعا وان كان رب الحال
زرى السيئة) وعكرمه وسعيد بن جبير رضى الله عنهما سيمادن مراد جباه
اوزرنده اولان اثر ترابدر ديو بيورمشلر وضحاك رضى الله عنه سهردن
واقع اولان صفرت وجهدر ديو بيورمشلر وعن سعيد بن المسيب هوندى
الطهور وتراب الارض وعن عطا استنارت وجوههم من طول ماصلوا بالليل
كقوله عليه السلام (من كثر صلوته بالليل حسن وجهه بالنهار) رواه جابر
وخرج ابن ماجه فى سننه اما عكرمه وسعيد بن جبير وسعيد بن مسيب سيمادن
مراد صفرت وجه وجبهده مرئى اولان اثر ترابدر ديو مراد بيوردقلرى
بعض مرائى وسالوسلرك كأن صلوتده اولدقلرين اشعار واظهار ايچون
جبهه لرينه تصنعا وضع ايتدكلرى اثر سجود اولان تراب دكلدر اوبله ظن ايتميه سن
طبراق انلرك باشنه زيرا ريا ايله اولان علامات من بوره خوارج سيماسندندر
نتكم ابراهيم بقاعى مناسبات القرآن نام تفسيرنده ديرلركه (ولايظن ان من السيماء
مايصنعه بعض المرائين من اثر السجود فى جبهته فان ذلك من سيماء الخوارج)
وفى نهاية ابن الاثير فى الثغنا ومنه حديث ابى الدرداء رضى الله عنه (رأى رجلا بين
عينيه مثل ثفنة المعز فقال اولم يكن هذا كان خيرا) يعنى ابو درداء بر رجلك
جبهه سنده اثر سجود اولديغن كوروب خوفا من الريا آنى كراهتدن عد ايلدى
وقد روى صاحب الفردوس عن انس رضى الله عنه عن النبى صلى الله عليه وسلم
انه قال (وابغض الرجل واكرهه اذا رأيت بين عينيه اثر السجود) فلهذا عبد
العزيز المكى بيوررلر (هو ليس من النحولة والصفرة لكنه نوره يظهره على وجوه
العابدين يبدو من باطنهم على ظاهرهم يتبين ذلك للمؤمنين ولو كان ذلك فى زنجى
اوحبشى) وقال ابن عطا ترى عليهم خلع الانوار لايحة پس حضرت حق
وفياض مطلق عباد خاص واولياء خواصنك اوصاف جميله سن شول امر
جليل ايله وصف ايلديكه جميع حظوظ وشهواتدن خلاص اولوب درونلرى
علايق تكوينيه دن مصفا ومحبت ذاتيه ايله مرأت قلبلرى مجلا اولميانلردن
غيريسن صفات سنيهٔ من بوره ايله اتصافه قادر اولمامغله حق جل وعلا
اول عباد اصفياسنك علوشانلرينه اشارت ايدوب بيوررلركه (ذلك مثلهم

فی التوریة) ذلك وصف مذكوره اشارتدر و یاخود اشارت مبهمه درکه
اشارت من بوره بی كزرع قول کریمی ایضاح ایدر وذلك مبتداء خبری
مثلهم دریعنی انلرك وصف عجیب الشانلری اوصاف من بوره ایله توراتده
مذكوردر روی اصحاب فتوح البلاد فی فتح بیت المقدس عن كعب الاخبار
رضی الله عنه ان سبب اسلامه ان اباه كان اخبره انه دخر عنده ورقتین جعلهما
فی كوة وطین علیهما وامره ان یعمل بهما بعد موته قال فلما مات فتحت
عنهما فاذا فیهما محمد رسول الله خاتم النبیین لانبی بعده مولده بمكة ومهاجرته
بطیبة لیس بفظ ولا غلیظ ولا سخاب فی الاسواق ولا یجزی السیئة
بالسیئة ولا یجزی بالسیئة الحسنة و یعفو ویغفر ویصفح امته الحمادون الذین
یحمدون الله علی كل شرف وعلی كل حال وتذال انفسهم بالتكبیر وینصر الله بینهم
علی كل من ناواه یغسلون فروجهم بالماء و یأتزرون علی اوساطهم واناجیلهم
فی صدورهم یأكلون قربانهم فی بطونهم و یوجرون علیها تراحمهم بینهم
تراحم بنی الام والاب وهم اول من یدخل الجنة یوم القیامة من الامم هم السابقون
المقربون والشافعون المشفع لهم * وعن كعب والمثل الذی فی التوریة
ماترجمته هم اعدائهم كقرون الحدید وفیما بینهم فی النفع والتوصل بالماء
والصعید ولربهم كهامة الزرع مع الریح والصدیق النصیح وفی الاقبال
علی الآخرة كالمسافر الشاحب * والباكی الناحب فعبر عنه فی كتابنا
بماذكر (ومثلهم فی الانجیل) مثلهم فی التوریة اوزرینه معطوفدر
یعنی ایكی كتابده دخی وصف جلیلری كزرع تمثیل مستأنف و یاخود
تفسیر وایضاحدرویاخود ومثلهم فی الانجیل قولنك خبریدر اخرج شطاه
ای فراخه یقال اشطاء الزرع اذا فرخ یعنی انلرك مثلی انجیلده و یاخود
توراتده و انجیلده شول زرع مثللودركه ورقنی اول حالنده اخراج واظهار
ایلیه فآزره ای فقواه من الموازرة وهی المعاونة اومن الایزار وهو الاعانة
یعنی پس اول شطوء معاونت ایدوب تقویت و یره فاستغلظ فصار من
الدقة الغلاظ یعنی پس رقت غلاظه تبدیل اوله فاستوی علی سوقه سوق
بو محلده جمع ساق دركه پای درخت معناسنه در * بونده پای درختدن
مراد زرعك قصبی در ای فاستقام علی قصبه یعنی زرع بعد الغلاظة من
الرقة ساقلری اوزرینه قائم اولدی بروجهله قیام كه یعجب الزراع زرعك
نما واستقامت وقوت وغلظتی وحسن منظری زراعی عجبه كتورر

حاصل كلام حضرت حق وقادر مطلق اصحاب كرام رضى الله عنهم ايچون بومثلى ضرب ايتمشدر * يعنى اصحاب رسول عليه السلام مبدأ اسلامده قليل وضعيف اولوب بعده برمرتبه كثير وقوى اولديلركه ناس انلرك قوت وكثرت وقدرت وهيبتنه تعجب ايدر اولديلر وشطأ اسلا مه اول داخل اولاندن كنايه در ديو تفسير ايتمشلر * زيرا سنبله ابتداء مفرده اولديغى حالده خروج ايتديكى كبى حضرت رسول عليه السلام دخى مفردا مبعوث اولدى * بعده سنبله قوتلنديكى كبى حضرت دخى اصحاب ايله قوت بولدى قال قتاده مكتوب فى الانجيل (سيخرج قوم ينبتون نبات الزرع يأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر) ومنا سبات القران ده انجيلده واقع اولان مثل بووجهله مسطور در (قال متى ضرب لهم مثلا قايلا يشبه ملكوت السموات حبة خردل اخذها انسان وزرعها فى حقله لانها اصغر الزرايع كلها * وقال مرقس وهى اصغر الحبوب التى على الارض فاذا طالت صارت اكبر من جميع البقول وتصير شجرة * وقال مرقس وصنعت اغصانا عظاما * وقال لوقا فنمت وصارت شجرة عظيمة حتى ان طائر السماء يستظل تحت اغصانها * يوحنا ومرقس ومتى ولوقا) حواريوندن درت كسنه دركه انجيلى بونلر يازمشلردر ومرقسك انجيلن طائفه روميان قراءت ايدرلر ومرقسك يازد يغى انجيل لسان رومه ترجمه اولنوب سائرينك لسان لاتين دركه اصل در وزرع ايله ضرب مثلده برتمثيل دخى يازمشلركه حالا ذكر اولنور (وقال مرقس من له اذنان سامعتان فليسمع وقال لهم يشبه ملكوت الله انسانا يلقى زرعه على الارض وينام ويقوم ليلا ونهارا والزرع ينمو ويطول وهو لا يعلم اولا عشب وبعد ذلك سنبل ثم تملى السنبل حتى اذا انتهت الثمرة حينئذ يضع المنجل اذ قد دنا الحصاد * قال متى هذا كله * قال اى عيسى يسوع المجموع ليتم ما قيل فى النبى القائل افتح فأتى بالامثال وانطق بالخفيات من قبل اساس العالم حينئذ ترك الجمع وجاء الى البيت فجاءه اليه تلاميذه وقالوا فسر لنا مثل زوان الحقل اجاب الذى زرع الزرع الجيد هو ابن الانسان * والحقل هو العالم والزرع الجيد هو بنو الملكوت والزوان هم بنو الشر والعدو الذى زرعهم هو الشيطان والحصاد هو منتهى الدهر والحصادون هم الملائكة فكما انهم يجمعون الزوان اولا وبالنار يحرق هكذا يكون منتهى هذا الدهر برسل ملائكته ويجمعون من مملكته كل الشوك وفاعل الاثم فيلقونهم فى اتون النار هنالك يكون البكاء وصرير الاسنان

حينئذ يضيء الصديقون مثل الشمس فى ملكوت) وحسن رضى الله عنه دن روايت اولنور انلر بيوروشلر كه (والذين معه) ايله مراد بيوريلان ابو بكر الصديق رضى الله عنه در (اشداء على الكفار) قول كريمى ايله مراد عمر بن الخطاب در (رحماء بينهم) عثمان بن عفان در (تراهم ركعا سجدا) على بن ابى طالب در (يبتغون فضلا من الله ورضوانا) قول كريمى ايله مبشرة بالجنة اولان بقية عشرة مبشره در رضى الله عنهم ودخى (كمثل زرع) قول منيفنده اولان زرعدن مراد محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم در اخرج شطأه) ابو بكر الصديق فآزره) عمر (فاستغلظ عثمان فاستوى على سوقه)على رضى الله عنهم در كه اسلام عليك سيفى ايله قايم اولدى يعجب الزراع المؤمنون ليغيظ بهم اهل مكه يه عمر رضى الله عنهك قولى دركه بعد الاسلام لانعبدالله سرا بعد اليوم بيوردى وعن عكرمه اخرج شطأه بابى بكر فازره بعمر فاستغلظ بعثمان فاستوى على سوقه بعلى (وكذا مثل طلاب الحق كمثل زرع اى كنبات مثمر اخرج فراخه اى اثمر يعجب الزراع اى الطلاب فآزره فاستغلظ لحمل الثمرة فاستوى على سوقه اى اثمر يعجب الزراع اى ثمر شجرة وجوده وهى قول بعضهم سبحانى ما اعظم شانى ليغيظ بهم الكفار كفار النفس لان شجرتهم غير مثمرة معدة لنار جحيم القطيعة (ليغيظ بهم الكفار) زكاده واستحكامده وقوتده انلرى زرعه تشبيه ايچون تعليل ويا خود سياقده اولان آيت كريمه يه تعليلدر * زيرا كفار بد كردار مؤمنين موحدينه وعد آخرتده احضار اولنان نعم لاتتناهى ودنياده اولان عزت وقوتى استماع ومشاهده ايتديكلرنده غيظ عظيم ايدرلردى * پس حق سبحانه وتعالى اصحاب رسول الله عليه السلام وجمله مؤمنلرك يوما فيوما كثرت وقوت وعزت وشوكتلرين زياده ايلديكى كفار خاكسارك بونلره غيظ وحسد وحقد وغضب ايتديكلرندن اوتوريدر * پس حق جل جلاله اصحاب رسول رضى الله عنهم وجميع مؤمنين صادقين مرادلرينه نائلين اولوب كشف جمال ايله ابد الابدين بلا وحشة ولا فترة سرور رؤيتده اولاجقلرين وعد كريم بيوروب تبشير ايدركه (وعد الله الذين آمنوا وعملوا الصالحات منهم مغفرة واجرا عظيما) منهم ده اولان من بيانيه در الله سبحانه وتعالى وعده ايلدى شول صادق قلره كه ايمان كتورديلر وعمل صالح اشلديلر بونلردن اولانه مغفرت ذنوب وستر عيوب واجر عظيم وعد بيوردى * اى مؤمن موحد انلرك ايمانى رؤيت نور الغيب بالغيب وتصديق الغيب برؤية الغيب در وعمل صالحلرى شوقا الى جمال الرحمن

حدثاندن خروجدر وحق تبارك وتعالى نك مغفرتى انلر ايچون اولوب عبوديتده
اولان تقصيراتن مغفرت ايلمشدر * زيرا كما يليق بالحق اداء حقوق عبادت حقنه هيچ
فرد قادر اولميوب وحقيقت ربوبيتده كندى قصورلرين ادراك ايتمكله الله
سبحانه وتعالى انلره اجر عظيم وعدايدوب بساط قربنده اجلاس ونور وصلت
ايله الباس وتاج محبت ايله متوج وشراب دنو وزلفى ايله مست ومدهوش ايلدى
كما قال الله تعالى (وسقيهم ربهم شرابا طهورا) وكذلك ايمان طلب ايله مؤمن
اولوب سلوكده وسير الى اللهده عمل صالح ايشلينلرك صفاتنى حق سبحانه وتعالى
تجليات صفاتيله ستر ايدوب وذات وصفات عظما سيله انلره تجلى ايتمكله
اجر عظيم احسان ايلدى * زيرا عظيم حقيقى الله تبارك وتعالى در ومنهم قول
كريمنده خواصه اشارت اولديغى ملحوظدر زيرا هر مؤمن وعد مزبور ايله
موعود دكلدر بلكه موعود اولانلر خواص ارباب محبتدر * مناجات * الهى
خواجهٔ كشور كائنات * ديباجهٔ دفتر موجودات * برگزيدهٔ جميع مصنوعات *
عليه الصلوة والتحيات نك روح مطهرلرينك صفاسى وروان منورلرينك
رضاسيچون باخصوص اجراء شرعده چكديكى زحمتلر ايچون واول ذات
مكرمك معجزاتى واحكام شريعتده بيان بيورلان اوامر ربانيه عزتيچون
وطريقتده واقع اولان كمالات انسانيه حرمتيچون * الهى اول حبيبك چاريارى
وآل اصحابنك قربتيچون وحبيبكه نازل اولان قرآن واكا اولان ايمان
حقيچون * وعشقك ميكده سنده اولان اهل خرابات ايچون * الهى عشاقك
چكديكى بلالر ايچون سنى جان ايله سونلره ايتديكك ابتلالر ايچون عشق اهلنك
حيرانلغى * درداهلنك سر كردانلغيچون وقضاى جبروتده باديهٔ محبتكه دوشوب
زلال وصالكه عطشان اولان عاشقلرك يوزى صويته وصحراى ملكوتده
عشقك بريه سنده بيجان وجذبهٔ شوقك ايله واله وحيران اولان مجذوبلرك اياغى
توزينه وعشق ميخانه سنده بادهٔ لعل لبندن مى فروشلق ايليان ساقىٔ خمر
جذبهٔ رحمانى اولان پير كامل ومكمل حرمتنه بوا كسكلى قوللرك ايمانى درستنه
وهيچ اولان اخلاصمزى هستنه بكور انعامك اولان ايمان واحسانكى
دارينده قائم قيل عشق شرابنى كندو دست تجلىٔ جمالكله ايچور وجذبهٔ
رحمان ايله بنى بنلكدن بكور اى جميل وكريم عاشق جمالك جلالك جمالكه
محب سن كنه ذاتكه عقل ايرمز اميد دركه بوبر آوج خاكى رحمتك درياسنده
غرق ايدوب مؤمنينه اولان وعدلركدن بوادنى قوللركه دخى نصيب ويره سن

آمین یارب العالمین * آه ای عاشق صادق ربانی وطالب سلوك طریق سبحانی حق سبحانه وتعالی تمثیل بیوردیغی زرع کبی * مثنوی * جانهای بسته اندر آب وگل * آب وگلده مقید ومحبوس اولان ارواح * مثنوی * چون رهند از آب وگلها شاددل * چونکه آب وگل وطبیعت وجسما نیتدن خلاص اولهلر شاددل اولد قلری حالده که سیاقنه مرهوندر * مثنوی * در هوای عشق حق رقصان شوند * حق سبحانه وتعالی نك عشق ومحبتی هواسنده رقصان اولورلر * مثنوی * همچو قرص بدر بی نقصان شوند * و بدر منیرك قرصی کبی بی نقصان اولورلر * یعنی قید آب وگلدن خلاص اولان ارواح خروج الی المعاد ایدوب ذل نقصانده پابستهٔ اوضاع مختلفهٔ فلکی ومحبوس احکام عنصری اولماقدن رها ونجات بولوب بدرلرینه خسوف وآفتاب مهرلرینه کسوف واقع اولمز دیمکدر * مثنوی * جسم شان در رقص وجانها خود مپرس وکمال غلیان عشق ومحبتدن اول عاشقلرك جسمی رقصده در * وجانلر ینی خود صورمه * مثنوی * وانکه گردد جان ازآنها خود مپرس * واول کسنه لرکه مرتبهٔ روحه واصل اولوب اشباحی عین ارواح اوله انلرك حالندن خود صورمه زیرا انلرك علوشانلرندن زبان ایله تقریر وبیان حدامکانده دکلدر * یعنی افنای هستی موهوم ایدوب فناء فنایه واران و باقی بالحق اولان اولیاء کملك احوالی قال ایله فهم اولنمز پس حضرت مولانا قدس روحه بوکره شیری روحه وخرکوشی نفسه تشبیه وتمثیل ومحبوس چاه طبیعت اولانلرك اروا حنه دریغ ایدوب بیوررلرکه * مثنوی * شیررا خرکوش در زندان نشاند * خرکوش نفس اماره شیر عقل وضرغام روحی محبس آب وگل وزندان قعر چاه طبیعتده اوتوردی وفضای وسیع وشکارجای منیع معارف آلهیه ومحبت ربانیه دن آلی قودی * مثنوی * ننك شیری کوزخرکوشی بماند * اول شیره زهی عیب وعارکه شیر دلیرایکن وپادشاه وحوش ایکن برخرکوشدن قالدی * یعنی زهی عیب ونقصان وعار وخذلان شول روحه که نفس النده زبون اولوب وانك مکر وحیله سنه الدانوب اسیر حب دنیا وشهوت وقید بند معصیت ومحبوس چاه طبیعت اولوب سعادت ودولت ابدیه دن محروم قالدی وبو بیت شریفده علم ظاهرده شیردلیرکچینوب نفس اماره احکامنده اسیر اولان ارباب جاه وحشمته دخی تعریض واردر نته کم بیوررلر * مثنوی * درچنان ننکی وآنکه این عجب *

انجلـین برعیب وعارده در وآندن صکره بوعجبـدرکه ﴿ مثنوی ﴾ فخر دین خواهد که کویندش لقب ٭ استرکه انك لقبنی فخرالدین دیه‌لر یعنی اسیر نفس وزبون شـهوت ومحکوم طبیعت وعاشـق شهرت وثروت وسراپا غرق حب ماسواایکن عجبدرکه کندوبی دین وطریقده مقتدا وپیشوا زعم ایلیـوب لاجرم خلق اکا فخرالدین واساس الاسلام وعلامهٔ زمان وفاضل دهردیوب وتعظیمی مشعر اولان بونك کبی القـاب ایله تکریم اولنوب زمانه سـنك امام فخرالدین رازیسی در دیو مدح وثنـا اولند یغن استروخلقك مدحندن نفس امارهسی صفا کسب ایدوب غروردن صابون شیشه سی کبی چاتلار حال آنکه علمی دخی یوق فرضی علمی دخی اولوب زمانه‌سـنك فخرالدین رازیسـی اولسـه مادامکه علمی ایله عامل اولمایوب اسـیر نفس اماره اولدقدن صکره علمندن اکانه فائده علمی زیاده اولد قجه راه حقـده حجابی زیاده اولوب بعد وفراق نارنه سوزان اولور ٭ وبندن اعلا کیم بیلور دیو طورمز لاف وکذاف اوررو کونده نیجه بیك مردان خدانك کفر وخطاسنه حکم ایدر حق سبحـانه وتعالی کبروغرور ایله سخرهٔ خرکوش طبیعت اولوب چاه انانیته سرنکون اولمقـدن صـاقلیه ونفسی علمنه عالم وعلمی ایله عامـل اولان قوللرندن ایلیه ﴿ جامی فرماید ﴾ ازمجـلد ندیده غیرازپوست ٭ پی نبرده بمغز هـاکـه دروست ٭ پوست آمد نصیب اهل حجاب ٭ مغزها بهرهٔ اولوا الالباب ٭ مردانا زخوان چوبوه خورد ٭ افکند پوست نابهیمه چرد ٭ وآنکه باشد بهیمه سیرت وخوی ٭ پوست چیند زبرزن وکوی ٭ پوسـت جزکثرت بیرونی نیست ٭ مغز جز وحدت درونی نیست ٭ ایمدی بنم جانم ﴿ مثنوی ﴾ ای توشـیری درتك این چاه فرد ٭ تك بومحلده قعر معناسنه مستعمل در یعنی ای اسیر طبیعت اولان کمسنه‌سن بوتنها چاهك قعرنده وجسمانیت بئرنك دورننده برشـیرسن ﴿ مثنوی ﴾ نفس چون خرکوش خونت ریخت وخورد ٭ نفس مکاره ایسه خرکوش کبی سنك قانکی دوکدی وایچدی یعنی کرفتار عـذاب الیم ایلـدی ﴿ مثنوی ﴾ نفس خرکوشت بصحراد رچرا ٭ سـنك خرکوش نفسك مراتع حب دنیا ومزارع ماسواده چراده در ﴿ مثنوی ﴾ توبقعر این چه چون وچرا ٭ سن ایسه بوچون وچرا چاهنده محبوس اولوب قالمش‌سن یعنی افتادهٔ قعرچاه بحث وجدال وامنیات وآمال ومیول طبیعی بی مال اولوب زاروزبون درکات نارنفسانیه اولمشسن ایمدی غفلتـدن بیدار اولوب وحق سبحـانه وتعالیدن

توفيق وهدايت استيوب خركوش عقل معادى شير نفس اماره يه غالب ايدوب
چاه رياضتنده تهذيب اخلاق ايتديرەسن حضرت مولانا قدس سره بنه
خركوشى عقل معاده وشيرى نفس اماره يه تشبيه ايدوب بيوردرلركه ﴿ مثنوى ﴾
سوى نخجيران دويدان شير گير ＊ اول شير طوتيجى خركوش جانب نخجيرانه
بلدى وسكرتدى ﴿ مثنوى ﴾ كه ابشروا اى قوم قدجاء البشير ＊ كه اى قوم
بر بريكيزه بشارت ايديكيز تحقيقا بشير ومژده ويرجى كلدى واهلاك عدو ايله
سزى خندان قيلدى ودخى (من افضل الاعمال ادخال السرور على المؤمنين)
حديث شريفى فحواسنجه خركوش نخجيرانه ايتدى ﴿ مثنوى ﴾ مژده مژده
اى كروه عيش ساز ＊ اى كروه عيش سازسزه مژده وبشارت اولسونكه
﴿ مثنوى ﴾ كان سك دوزخ بدوزخ رفت باز ＊ كه اول دوزخ كلبى كرو
اصلنه رجوع ايدوب دوزخه كتدى ﴿ مثنوى ﴾ مژده مژده كان عدو
جانها ＊ مژده مژده كه اول جانلر دشمنى ﴿ مثنوى ﴾ كند قهر خالقش
دندانها ＊ قهر حق وغضب قادر مطلق آنك دشلر ينى قوپاردى ﴿ مثنوى ﴾
آنكه ازپنجه بسى سرها بكوفت ＊ اول شير نفس اماره كه آنك پنجه سندن
چوق باشلر دوكلدى وياخود دوكدى يعنى پنجه سيله چوق باشلر قوپاردى
﴿ مثنوى ﴾ همچو خس جاروب مرگش هم بروفت ＊ اما جاروب مرك
دخى اول شيرى خس وخاشاك كبى سپوردى ووجود نى عالمدن كوتردى ＊ پس
قواى روحانيه وجسمانيه وحواس ظاهره وباطنه شير نفس اماره نك محووازاله
سندن نجات بولدقلرنه وعقل معادمعا ونتى ايله موت حيوانيدن خلاص
اولدقلرنه مسرور خندان اولوب ＊ الحمد لله الذى اذهب عنا الحزن ＊
ديوجد فراوان وشكر وسپاس بى پايان قيلدبلر

﴿ جمع شدن نخجيران كرد خركوش وثنا گفتن اورا ﴾

＊ اول چراكاهده اولان نخجيرلر خركوشك اطرافنه جمع اولسى وخركوشه ثنا ايتمه سى
بياننده در ﴿ مثنوى ﴾ جمع گشتند آن زمان جمله وحوش ＊ اول زمان جمله وحوش
اول چراكاهده جمع اولدبلر ﴿ مثنوى ﴾ شاد وخندان ازطرب در ذوق
وجوش ＊ شاد وخندان اولدقلرى حالده طرب وسروردن ذوق وجوشده كه
مراد قواى روحانيه در ﴿ مثنوى ﴾ حلقه كردند او چوشمعى درميان ＊
خركوش عقل معادك اطرافنى وحوش حواس ظاهره وباطنه وقواى روحانيه
وجسمانيه حلقه ايلديلر عقل معاد ايسه برشمع منور كبى اورتاده ايدى يعنى

نور عقلدن جمله سی بهره ور اولمغله * مثنوی * سجده آوردند و کفتندش که
هان * سجده کتوردیلر یعنی شمع عقلی تعظیم ایدوب سرفرو ایلدیلر واکا
دیدیلر که آکاه اول ای خرکوش عقل معاد * مثنوی * تو فرشتهٔ آسمانی
یاپری * سن یافرشتهٔ آسمانی ویاخود پری سنکه الکدن بو هنرلر ظهوره کلدی
* مثنوی * نه تو عزرائیل شیران نری * فرشته و پری دکل بلکه ارکك ارسلانلرك
عزرائیل سن که انی قهر کله هلاك ایدوب پنجه سندن لطفکله بزی دخی
خلاص ایلدکوسن بزه مرشد اولوب راه حق هدایت ایلدك ایمدی ای مرشد
کامل * مثنوی * هرچه هستی جان ما قربان تست * هرنه ایسك یعنی فرشته
و پری و عزرائیل وهرنه اولدکسه بزم جانمز سنك قربانکدر واختیارمز مطیع
فرمانکدر * مثنوی * دست بردی دست وبازیت درست * ال ایلتدك
یعنی شیر نفسه غالب و منصور ومظفر اولدك دست وبازو و قوت وقدرتك درست
اولسون * مثنوی * راند حق این آب رادر جوی تو * حق سبحانه وتعالی
بو آب علم وماء توفیقی سنك نهر اذعانکه وجوی استعدادکه سوردی
* مثنوی * آفرین بر دست و بر بازوی تو * آفرین وتحسین سنك دست
وبازوکه * مثنوی * باز کو تا چون سکالیدی بمکر * سکالیدن صنوصمق
معناسنه مصدردر اکر نیك واکر بد * یعنی آشکارا سویله که مکر ایله اول
ارسلانی کندوکه نیجه حسن ظن ایتدروب اینا ندردك حتی چاهه براقدك
وهلاك ایلدك * مثنوی * آن عوان را چون بمالیدی بمکر * اول ظالم
وعوانی خدعه ومکرایله نیجه قهر و پامال ایلدك * مثنوی * باز کو
تا قصه درمانها شود * اون شیره ایلدیکك قصهٔ مکری کیروسویله * یعنی التکرار
حسن موجبنجه تکرار ایله حتی قصهٔ مز بوره بزه انواع درمان اوله * مثنوی *
باز کو تا مرهم جانها شود * شیره نه وجهله فرصت بولدیغك بزه آشکارا وصراحة
سویله که حتی جانلریمزه مرهم اوله * یعنی ای مرشد کامل نفس اماره شیرینه وجهله
غلبه اولور بزه عیان و بیان ایله که سنك قصهٔ پرحصه ك درده درمان ومرهم
جان اولوب بزدخی اول کلبی زبون ایدملم وشرندن خلاص اولالم * مثنوی *
باز کو کز ظلم آن استم نما * آشکارا سویله که اول جور وستم نمانك ظلم وجفاسندن
* مثنوی * صدهزاران زخم دارد جان ما * بزم جانمز نیجه یوز بیك زخم طوتر
بونده حصه بودر که اصلاح نفسه سعی ایدن طالبلر هوای نفسانیه وآرزوی
طبیعیه سندن چوب عشق خدای متعال ایله شیر نفس اولدورن کاملاردن تعلم ایدوب
نفسلرینه انك ارشادیله غالب اوله لر * پس خرکوش عقل معاد نطقه آغاز

ایدوب *مثنوی* گفت تأیید خدا بود ای مهان* نخجیران قوای صوریه ومعنویه یه ایتدی ای کبار واشراف تأیید الهی وتوفیق ربانی ایدی *مثنوی* ورنه خرکوشی که باشد در جهان* یوخسه جهانده برخرکوش کیم اوله یعنی اکر عدوی آفاقی واکر عدوی انفسی اوزرینه غالب اولان عاقله انواع تحسین وآفرین اولنسه کندویه وجود ویرمیوب وقوت وقدرتی حقك توفیق وعنایت وعون ونصرتی لطف وهدایتندن بیله بودخی نفسك هلاکنه شاهد درز یرا نفسی محو وازاله اولمسه نفسه غرور کاوردی ومفاخره ولافه جرأت ایدردی *ایمدی نفسه غلبه حقك توفیقی ایله اولوراویله اولسه *مثنوی* قوتم بخشید دل را نور داد* حق جل وعلا بکاعون ونصرتندن قوت باغشلادی وقلبه نور توفیق وهدایت وضیای عشق ومحبت اعطا بیوردی *مثنوی* نور دل مر دست و پارا زور داد* کوکلده اولان نور هدایت وایمان وقلبده فروزان اولان آتش جذبهٔ رحمن دست وپایه زور وقوت ونفسه غالب اولمغه قدرت ویردی *ایمدی نفسه غالب اولانلر دللرنده نور محبت یزدان اولانلردن غیریسی دکلدر *مثنوی* از بر حق میرسد تفضیلها* تفضیلار یعنی قوت وقدرت وعون ونصرت وغلبه وفرصت وبونك امثالی جمیع فضائل وخصائل عباد خواصنه حق جانبندن ایریشور *مثنوی* بازهم ازحق رسد تبدیلها* تبدیللردخی کرو حضرت حق وفیاض مطلقدن ایریشور *یعنی قوت ضعفه وغلبه یی انهزامه وقدرتی عجزه وبالجمله هراحوالی عکسنه تبدیل ایلمك حق سبحانه وتعالیدن ایریشور هومقلب القلوب والابصار وهومحول الحول والاحوال *مثنوی* حق بدور ونوبت این تأیید را* حق سبحانه وتعالی بوتأییدوتوفیقی دورونوبت ایله *مثنوی* می نماید اهل ظن ودیدرا* اهل ظن وکمان وارباب بصیرت وعیانه کوسترر *یعنی هر بردور وهر برنوبتده حق سبحانه وتعالی استدیکی بنده سنی مؤید قیلوب اعدای آفاقی وانفسی یه غالب مطلق ایدر واکاویردیکی تأییداتی اکراهل ظن واکرارباب یقینه مشاهده ایتدیرر ومعاینه ایدرلر که تأییداتی من بوره توفیق ربانیدر والا برعبد ضعیف بوقدر کار عظیمه کندیلکیله قادر اولمز وبوبیت شریفده اشارت وتلمیح اولنان اسرار غامضه اسان قال ایله قابل تقریر وبیان دکلدر زامادور ونوبتلری تأییدات الهیه یه مقارن اولان مردکاملاره بواسرار خفیه عیاندر کوزلو یه کزلو یوقدر *پس حضرت مولانا جلال الدین

رومی قدس سره نوبته منسوب دولت وملکه مغرور اولنلره علی حدة خرکوش لساننددن بعض کلمات نصیحت نکات بیاننه شروع بیوردیلر

پند دادن خرکوش نخجیران را که بدین شاد مشوید

خرکوشك نخجیره بونکله شاد ومسرور اولمیه سزد بو نصیحت و برمه سی بیانندهدر (مثنوی) هین بملك نوبتی شادی مکن * آگاه اول ای غافل زنهار نوبته منسوب اولان ملك سببیله شادلق ایله ودنیا دولتنه مسرور اولمه (مثنوی) ای تو بستهٔ نوبت آزادی مکن * ای محبوس طوزاق افلاکی و بستهٔ تیره خاکی سن بستهٔ نوبت سن ازادلق دیله یعنی ملك نوبتی که دولت دنیادر که هر کس مناوبه ایله قسمت ازلیسی مقدارن تصرف ایدوب بالآخره نوبتی تمام اولدقده بالضروره ترك ایدوب صاحب نوبت دخی کلور اما احمق وغافللر ملك نوبتیه کوکل بغلیوب مدارج اعلایه ارتقادن محروم قالور ودرکات حب دنیا وماسوا ونار طبیعتنده بعد وفراق ایله سوزان اولور * پس مادامکه بستهٔ نوبت اوله سن مرتبهٔ حریته نائل اوله مزسن زیرا (بربسته دکر باشد و بربسته دکر) دیمشلردر (عطار) بهر نقشی که می بازی ندانی * که خواهی کشت اندر چاه فانی * دلا زین چاه آخر چند اشتاب * کنی چون عاقبت کشتی توغرقاب * درون چاهی وهیچت خبر نه * بخواهی مرد اگر خواهی وگرنه * که اینجا مانده درچاه بلا بی * بمیراز خویش تایابی رهایی * بده جان تابرون آیی زصورت * که درما نست جان دادن ضرورت * بده جان ازسر شوق وارادت * که تایابی عیان اندر سعادت * ای مرد طالب وطریق حقه راغب مرد آزاد وکامل اولدر که قلبنده نور محبت الهیه طلوع ایدوب محبت ماسوا ازاله اولندقدن صکره اشبو ذکر اولنان صفات ثمانیهٔ سنیه ایله محلی ومزین اوله یعنی اقوال وافعال واخلاقی حسنه وحمیده اولوب معارف الهیه صاحبی اوله وترك وعزلت وقناعت وخمول اختیار ایدوب دنیایه محبتدن واهل دنیا ایله صحبتدن دور ومهجور اوله وارباب هوادن شیر وپلنکدن احتراز اولندیغی کبی احتیاط ایلیه واختیار بنی رضای حقه تسلیم ایدوب (عسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم) فحوای شریفی اوزره بلا طلب وحرص جاه ومال حلالدن برنسنه فتح اولوب قبول ایدرسه دخی کوکلی مال وجاه ایله مسرور اولمیه ومال وجاهی اللدن کیتدیکنه دخی غم چکمیه وقلبی اهل دنیا

صحبتندن خوش اولیوب میلی اهل آخرته وفقرایه اوله واهل دنیادن نفع امیدنده اولیوب نفع وضر واعطا واحسان حقك اولدیغنه علم یقین وعین یقین حاصل ایلیه * پس صفات مزبوره ایله متصف اولان عبد خاص مرد آزاد وکاملدر زیرا جمله حجباتك اصولی درت شیئدر که بریسی حب جاه وبریسی حب مال وبریسی بلا تحقیق مجرد تقلید پدرومادرو بریسی دخی معصیتدر وکذلك اصول مقامات دخی درتدر اقوال نیك وافعال نیك واخلاق حسنه ومعارف الهیه انسان ایسه بو عالم سفلی یه مسافرته کلوب تحصیل کمال ایچون کوندرلمشدر ومدارج اعلایه ارتقا ایدوب قیود علایقدن خلاص اولان تحصیل کمال ایدنلردر اما بعضیلری بو عالم سفلی یه مسافر کلوب وطلب کماله کوندرلدکلرین بیلیوب اعمال اخرویه یه اشتغال کوسترمدیلر ودیدهٔ بصیرتلری حقیقت بین اولمیوب شهوت فرج وشهوت بطن ومحبت زن وفرزند بونلری فریفته قیلوب مقصود اصلیدن بازکشته وپیش رانده ایلدی وبعضیلری حقیقت حالی بیلمش ایکن تحصیل کماله مشغول اولمیوب حب آرایش مظاهر که صنم صغیر وحب مالکه صنم کبیر وحب جاهکه صنم اکبردر بونلره فریفته اواوب قرب جوار رحمانیدن بعید اولمشلردر * پس حقیقتده حجاب آدمی التی حجب اولوب یدنجیسی حب نفسدر ومقدما ذکر اولنان صفات ستهٔ توابع نفس اولوب حب نفسدن اعظم حجاب ونفسدن اکبر صنم دخی یوقدر واصنام سائره وساطت نفسله ظاهره اولور * پس مادامکه قیودات مزبوره وحجبات مذکوره ایله مقید وبسته نوبت اولدقجه حریت مرتبه سندن محروم اولمق مقرردر اماشونلرکه سابق الذکر اولدیغی اوزره صفات ثمانیهٔ جمیله ایله متصف ومتخلق اوله انلر اولیاء اصفیا ومخلصین انقیادر نتکیم حضرت مولانا قدس سره بیورررلر ﴿ مثنوی ﴾ آنکه ملکش برتر از نوبت تند * اول کسنه که انك ملکنی نوبتدن اعلا طوترلر * یعنی ترتیب ایدرلر وقلبنی تعلقات مزخرفه دن تطهیر قیلورلر ﴿ مثنوی ﴾ برتر از هفت انجمش نوبت زنند * انك ابدی اولان ملك وسلطنتی نوبتنی کواکب سبعه دن یوقارو اوررلر زیرا انبیا واولیا واصفیا واتقیا نوبت کواکب افلاکی اولان دولته میل ومحبت ایتمیوب حب الهی یه کوکل ویردیلر وعلایق کونیندن خلاص اولوب مرتبهٔ حریت بولدیلر * پس انلر محبوس طوارق افلاکی اولمقدن رها بولوب نوبت دیدهٔ دولتلری افلاك وکواکبدن عالی تر اولوب عرشبون زمرسندن اولدیلر ایمدی بنم روحم

﴿ مثنوی ﴾ برتر ازنوبت ملوك باقيند * نوبتدن برتر اولان ملوك باقيه درگه انبيا واوليا ومؤمنين اصفيادر ﴿ مثنوی ﴾ دور دائم روحها باساقيند * دوردائم روحلری ساقیلرایله در بعض نسخه ده * دور دائم روحهارا ساقيند * واقع اولمشدر * يعنی انبيا واوليا على الدوام ارواحه ساقيلك ايدرلر الحاصل انبيا واوليا وعاشقين وصادقينك روحلرينه دور دائم عشق ربانی ومعارف سبحانی ميكده سنده بادهٔ اسرار الهيه سقی اولنمقدن خالی دكلدر بلكه ابد الآباد تجليات ذات وصفاتده مستغرقلردر وحقدن غيری مشهودلری يوقدر * ايمدی ای طالب شراب عشق الهی اولان صادق ﴿ مثنوی ﴾ ترك اين شرب ار بكويی يك دوروز * اكر برايكی كون بوشربی ترك ايدوب تن پرورلكدن بری اوله سن وصوم ور ياضته اشتغال كوستره سن و باطنا دخی خمر محبت دنيا بی حلقوم قلبه القا ايتميوب حب ماسوادن بری واحكام نفسانيه دن عاری اوله سن ﴿ مثنوی ﴾ در كنی اندر شراب خلد پوز * پوز ودهانكی وافواه جنانكی جنت شرابندن ايلرسن و بادهٔ عشق سبحانی وخمر محبت ربانی نوش ايدرسن ﴿ عطار ﴾ زطاعت يكنفس غافل مشوتو * درين دنيا چنين بيدل مشوتو * دل وجان را منوركن بنورش * زطاعت جوی اينجا كه حضورش * تمامت انبيا كردند طاعت * صبوری كن خموشی كن قناعت * دمی طاعت كن وفرمان حق بر * زجمله ذرها اينجا سبق بر * دوا كن خو يشتن راپيش ازمرك * دوای نيست عاشق رابه ازترك * ايمدی ای سالك طريق حقانی مولانا جلال الدين رومی قدس سره خصم برونی اولان شيرك هلاكن تمام ايدوب خصم درونی اولان نفس اماره يه اشارت ايليوب بيوررلر كه ﴿ مثنوی ﴾ ای شهان كشتيم خصم ما برون * ای شاهلر بز ظاهرده اولان دشمنمزی قتل وهلاك ايلدك ولكن ﴿ مثنوی ﴾ ماند خصمی زو بتردر اندرون * درونمزده اندن بدتر وقوی تر بردشمن باقی قالديكه نفس اماره در

﴿ تفسير رجعنا من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر ﴾

آه كم نفس مكاره اماره بردشمن دوست رودركه جبلتنده مركوز اولان مكر وخداعه عقل ايرشمز قال الله تعالى (ان النفس لامارة بالسوء (وانهم حصب جهنم) پس برموجب فرمان (فاقتلوا انفسكم ذلكم خير لكم) نفس امارهنك قمع وقهری وشرنك دفع وازاله سنه سعی بليغ لازمدر زيرا نفس شوم برفحوای

حديث شريف (اعدى عدوك نفسك التى بين جنبيك) قوم شياطين) وكفار بدكرداردن زياده دشمندر ونفسله مجاهده افضل جهاددر كما قال عليه السلام (افضل الجهاد ان يجاهد الرجل نفسه وهواه) رواه البخارى عن ابى ذر الغفارى رضى الله عنه ﴿ عطار ﴾ تو بى كافر وليكن بى خبر تو * نمى بينى بت خود درنظر تو * تو بى كافر بتى دارى تو درچين * نظر بكشا بت خود درنظر بين * درونت پاك دار و باصفا باش * درآن لحظه تو ديدار خدا باش * ايمدى تربيهٔ نفسدن معرفت حاصل اولوب عارف نفس اولان ايسه عارف رب اولمغله نفس امارهلك صفتن مطمئنهلك صفتنه تبديل ايتمك عظائم اموردن اولوب اصلاح نفس اماره سالككرك سرمايهٔ سعادت واقبالى اولور زيرا (من عرف نفسه فقد عرف ربه) بيورلوب من عرف الكائنات والكواكب والسموات ومن عرف الحيوان والمعادن والنبات فقد عرف ربه ديو بيورلمامشدر * پس معرفت رب معرفت نفسه مشروط اولوب غيره مشروط اولمامشدر وروايت اولنور كه آدم صفى عليه صلوات الله نفخ روح رحمانيدن صكره ابتدا نظر كه ايلدى كندى نفسنه نظر ايدوب انك وراسنده خالق و پروردكارينك قدرت وقوت واعطا وعظمتنه نظر ايلدى وزبانن حمد وثنايه كشاده قيلوب (سبحان الذى خلقنى بقدرته) ديو سويلدى اماشيطان عليه اللعنه خلق اولندقده ابتداء اشيايه نظر ايدوب وجملهدن اشهر والطف آتشى كوردى * فلهذا امر ربانى يه عدم امتثال ايله آدمه سجده ايتميوب كندويى آتشدن بيلكله (خلقتنى من نار وخلقته من طين وانا خير منه) زبان دراز لغنه جرأت ايلدى اما آدم عليه السلام وراى نفسده قدرت آفريدكارى مشاهده ايتمكله جبههٔ عبوديت ونيازى عتبهٔ چاره سازى يه قويوب (ربنا ظلمنا انفسنا) ديدى پس هركيمكه حقيقتده ولد آدم ايسه كندى نفسى معرفتندن غيره مشغول اولمدى ونفسى معرفتنه اشتغال كوستر ميان مانند ابليس باب رحمتدن دور اولدى * ايمدى بنم روحم مادامكه نفس امارهنك صفات خبيثهسى زائل اولوب صفات حميده يه تبديل ومرتبهٔ مطمئنه يه رسيده اولمينجه حيات پذير اولمز ورذائلدن تخليه اولنمادقچه صاحبة الفضائل اولمز * پس قتل نفس تزكيه وتخليهدن عبارت اولوب تزكيهٔ نفس سبب فوز ونجات وواسطهٔ رفعت ودرجاتدر اما تزكيه وتخليه دخى طريق عقل ايله هركز ميسر دكلدر حتى فلاسفه و براهمه و بعض جهله وعنده تزكيهٔ نفس وطريق حقك سلوكى قدم عقل و نظر ايله ميسردر

قیاس ایدوب لاجرم علی العمیا مجاهدات وریاضاته اشتغال کوستردیلر وانبیا واولیایه اتباع ایتمامکله مهالك آفات ومسالك شبهات وضلالتده هالکین اولوب عنان استقامتی اللرندن براقدیلر (فان کان کذلك) تزکیهٔ نفس میسر اولمز الا انظر عنایت نبی علیه السلام ایله اولور ودخی جمیع احوالده متابع انبیا اولوب عمرنی سر تجربه وتزکیه وتصفیه ده کچورن وارث کامل ومرشد مکملك حسن تربیه وهمت علیه سیله حاصل اولور * زیرا بعثت انبیا وارشاد اولیا انك ایچوندر که نفوس مرضای امه دارو خانهٔ کرمدن معاجین شریعت وطریقت وشربت خانهٔ عشقدن شراب معرفت وحقیقت سقی ایدوب علاج ایلیه لر کماقال الله تعالی (هوالذی بعث فی الامیین رسولا منهم یتلو علیهم آیاته و یزکیهم و یعلمهم الکتاب والحکمة) پس لاجرم مجاهدهٔ بسیار ونیجه زمان خدمت ابرار کرکدر که برسالکه تزکیهٔ نفسه قادر اوله * فلهذا حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم هر بارکه برغزادن سعادت ایله عودت بیورسه لر (رجعنا من الجهاد الاصغر الی الجهاد الاکبر) دیو بیوررلردی * یعنی مجاهدهٔ نفس غزای اکبردن عد ایدرلردی * ایمدی بو یوله برطبیب حاذق وعیسی دم مشفق لازم اولوب عقل دراك بوطریقی ادراك ایده مدیکی محقق اولدیسه حضرت مولانا قدس سره الاعلی بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ کشتن این کار عقل وهوش نیست * بوخصمك قتل وقهری عقل وهوشك کاری دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ شیر باطن سخرهٔ خرکوش نیست * زیرا شیر باطنکه نفس اماره در سخرهٔ خرکوش عقل معاش دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ دوزخست این نفس دوزخ اژدهاست * آه کم بونفس اماره دوزخدر ودوزخ اژدهای هفت سردر ﴿ مثنوی ﴾ کو بدریاها نکرددکم وکاست * زیراکه اول دوزخ ودوزخ نفس دریالر ایله نقصان بولمز وبرذره اکسلمز * یعنی آتش وحدتنی اطفا واسکان ایتمز ﴿ مثنوی ﴾ هفت دریارا درآشامد هنوز * دوزخ بحور سبعه یی نوش ایدروهنوز ﴿ مثنوی ﴾ کم نکردد سوزش آن حلق سوز * اول حلق سوزك تابش وحرارتی ذره قدره اکسلمز واحراق ایتمکدن طویمز (هل من مزید) نعره سندن وازکمز کذلك حق سبحانه وتعالی نفسی صورت دوزخده خلق ایدوب جهنمك هر برقاپوسی مقابله سنده نفسده دخی صفات ردیه دن یدی صفاتی خلق ایلدیکه هر بری باعث دخول درکات جهنم اولور وصفات سبعهٔ ردیه بونلردر کبر وحرص وشهوت وحسد وغضب وبخل وحقد * پس هر کیمکه

نفسنی صفات مزبوره‌دن تزکیه ایدرسه درکات ناردن خلاص اولوب درجات عالیات جنانه عروج ایدر * پس نفس اماره وخدعه کار ومکاره براژدرهای هفت سر وبردوزخ ونار سقردرکه جمله دنیایی ودریالرقدر دولتی ونعمت وثروتی نوش ایلسه قناعت کلیوب (هل من مزید) دیمکدن خالی اولمز ایمدی (وقودها الناس والحجارة اعدت للکافرین) قول کریمی فحواسنجه * مثنوی * سنکها وکافران سنکدل * حجاره وسنك دل اولان کافرلر * مثنوی * اندر آید اندروزار وخجل * زار وخجل دوزخك ایچنه کیررلر وحطب نار اولورلر * مثنوی * هم نکردد ساکن ازچندین غذا * دوزخ بوقدر غذادن دخی ساکن اولمز واکا قناعت کلمز * مثنوی * تازحق آید مراورا این ندا * تاکیم حق سبحانه وتعالیدن اول دوزخه ندا کله بوبله دیوکه * مثنوی * سیرکشتی سیر کویدنی هنوز * طویدکمی طویدکمی وجن وناسدن تمام طولدکمی جهنم یوق یارب هنوز دیه کما قال الله تعالی (یوم نقول لجهنم هل امتلأت وتقول هل من مزید) * مثنوی * اینت آتش اینت تابش اینت سوز * ایشته سکا آتش ایشته سکا حرارت ایشته سکا شعله مستمعینی تحذیر درکه * یعنی جهنمك چونکه بونك کبی کرمیتی وتابش وشعله وسوزشن ایشیدکز * ایمدی باعث عذاب دوزخ اولان اعمالدن وصفات جهنمیه‌دن احتراز واحتیاط اوزره اولیکز دیمکدر (اخرج احمد فی مسنده عن انس عن رسول الله صلی الله علیه وسلم (قال لجبریل مالی لم ار میکائیل ضاحکا قط قال ماضحك المیکائیل منذ خلقت النار) واخرج الطبرانی فی الاوسط عن عمر بن الخطاب قال جاء جبریل الی النبی صلی الله علیه وسلم فقال یاجبریل مالی اراك متغیر اللون قال ماجئتك حتی امر الله بمفاتیح النار فقال یاجبریل صف النار قال ان الله امر بجهنم فاوقد علیها الف عام حتی ابیضت ثم اوقد علیها الف عام حتی احمرت ثم اوقد علیها الف عام حتی اسودت فهی سوداء مظلمة لایضیء شررها ولایطفی لهبها والذی بعثك بالحق او ان قدر ثقب ابرة فتح من جهنم لمات من فی الارض کلهم جمیعا من حره ولوان خازنا من خزنة جهنم برز الی اهل الدنیا فنظروا الیه لمات من فی الارض کلهم من قبح وجهه ومن نتن ریحه ولوان حلقة من حلق سلسلة اهل النار التی نعت الله فی کتابه وضعت علی جبال الدنیا لارفضت وما تقارت حتی تنتهی الی الارض السفلی) واخرج هنا (د) عن مغیث بن سمی قال ان لجهنم کل یوم زفرتین یسمعهما کل شیء غیر الثقلین الذین علیهم الحساب والعذاب) حاصل کلام برفحوای (ویل یومئذ للمکذبین)

حق سبحانه وتعالی جل جلاله‌دن (خذوه فغلوه ثم الجحيم صلوه) دیو خزنه
جهنمه امر اولندقده کفار ومنافقین وملاحده وزنادقه وفسقه وفجره وظلمه
وجبابره وبالجمله هوای نفسنه تابع اولوب امر حقه امتثال واعمال صالحه‌یه
اشتغال اتمیان عاصیلری ناره القا ایدرلر جهنم دخی دم چکوب ﴿مثنوی﴾
عالمی را لقمه کرد ودر کشید * عالمی بر لقمه ایلدی ویوتدی وقعرینه چکدی
درکاتنه براقدی وکرو طویمیوب وهنوز کالیله طولمیوب ﴿مثنوی﴾
معده‌اش نعره زنان هل من مزید * یعنی معده‌سی هل من مزید نعره‌سن اورجیدر
عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (ما رأیت
مثل النار نام هاربها ولا مثل الجنة نام طالبها ﴿مثنوی﴾ حق قدم بروی
نهد از لامکان * پس جهنم هل من مزید نعره‌سن اوردقده حق سبحانه وتعالی
لامکاندن قدمنی اول جهنمك اوزرینه وضع ایلیه ﴿مثنوی﴾ آنکه او ساکن
شود از کن فکان * اندن صکره اول جهنم ساکن اوله یعنی عالم امر وقبولدن
وحق تبارك وتعالینك ارادت ازلیه‌سندن (اخرج الشیخان عن ابی هریرة رضی
الله عنه قال قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (تحاجت النار والجنة
فقالت النار اوثرت بالجبارین والمتکبرین وقالت الجنة فالی لا یدخلنی الاضعفاء
الناس وسقطهم فقال الله للنار انما انت عذابی اعذب بك من اشاء وقال
للجنة انما انت رحمتی ارحم بك من اشاء ولکل واحدة منکما ملأها فاما النار
فلا تمتلئ حتی یضع الله تعالی رجله فتقول قط قط فهنالك تمتلئ ویزوی
بعضها الی بعض فلا یظلم الله من خلقه احدا واما الجنة فان الله ینشئ لها
خلقا) واخرج الشیخان عن انس عن النبی صلی الله علیه وسلم (قال لا تزال جهنم
یلقی فیها وتقول هل من مزید حتی یضع رب العزة فیها قدمه فیزوی بعضها
الی بعض وتقول قط قط بعزتك وکرمك ولا یزال فی الجنة فضل حتی ینشئ
الله لها خلقا فیسکنهم فضل الجنة) واخرج ابن عاصم فی السنة عن ابی بن کعب
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم جهنم تسأل المزید حتی یضع تعالی قدمه
فیها فیزوی بعضها الی بعض وتقول قط قط) معلوم اوله که ذکر اولنان
احادیث شریفه‌ده واقع اولان قدم متشابهاتدن اولمغله مذهب اسلافده اولنلر
تأویل ایتمیوب توقف وتسلیم ایتمشلردر ومذهب اخلافده اولنلر تأویل وتوجیه
بیورمشلردر وتأویلنده وجوه کثیره اولوب لکن بطریق الاجمال عند ارباب
التحقیق مقبول اولان وجوه بونلردرکه قدم مخلوقات الهیه‌دن بعض مخلوقك

مطلب
حدیث حتی یضع
الجبار قدمه

اسمی اوله وقدمده اولان ضمیر رب العزته راجع اوله و یاخود قدمدن مراد انبیا واولیا اولوب رب العزته اضافتی لاجل التعظیم والتشریف اوله وجه من یوری ابن ملك دخی تجویز ایدوب (والاستعارة لجماعة من الناس غیر بعیدة) دیمشدر و بو حدیث شریف برروایتده دخی انس رضی الله عنهدن بو وجهله مرویدر که (قال علیه السلام لاتزال جهنم تقول هل من مزید حتی یضع الجبار فیها قدمه فتقول قط قط وعزتك فیزوی بعضها الی بعض) بو حدیث شریفك شرحنده مولانا جامی علیه رحمة الباری بیوررلر که اصطلاحات کبارده قدم جبار انسان کامله اطلاق اولنور اول ملابسه ایله که قدم آخر عضو انساندن اولوب انسان دخی من حیث النشأت العنصریة آخر جمیع جهانیاندر کما قال علیه السلام (خلق الله آدم بعد العصر من یوم الجمعة فی آخر الخلق فی آخر ساعة من ساعات الجمعة) * ایمدی نوع مامشابهت بولندیغیچون انسان کامله قدم جبار اطلاقی ممکندر زیرا تابش وسوزش دوزخ انوار مؤمنین ایله منطفی اولدیغی حدیث شریف ایله مثبت اولوب انوار انبیا واولیا ایله بطریق الاولی تسکین اولمق مقرردر (کما قال علیه السلام تقول جهنم یوم القیامة جز یا مؤمن فان نورك اطفاء ناری) ﴿ مناجات ﴾ الهی سن صقله بو بلالردن * الهی سن خلاص ایت بو ابتلالردن * ملیکا پروردکارا بزم حاجتده * اکسیکمز یوقی سنك رحمتدن * بزم کنناهده اکسیکمز یوق سنك مغفرتده * یاسیدی ومولای اخرتمزه توشهٔ تقوابی زاد ایت و بو ضعفا قوللرك آخرت غصهلرندن آزاد ایت ﴿ نظم ﴾ نه بیلورم نیلیم نیجه ایدم * نه بیلورم قنده وارم نه ایدم * اولکم لطف ایلیوب غفران ایده * راه حق بزقوله آسان ایده * آلهی سیدی ومولای محبت آتشنه سوختهلری ناربعد وفراقدن سن قورتارازاده قوللوغه قبول ایلدکسه فضل واحسان سنکدر * نعمت ودولت بزه واکر دست ردایله نارهسوردکسه عدل سنکدر حسرت وندامت بزه ﴿ نظم ﴾ قانی اول دم کم خداد لشاد ایده * بوقفصدن بوقوشی آزاد ایده * پرو یره لطف ایلیوب پروازایده * بلبلان قدسله دمسازایده * قورناره بو کلخنك دودندن اول * انده دخی هم جحیم اودندن اول * بیلورم چالشمدم بن خدمته * یوزی قاره واریسارم حضرته * بندهایشی دائما نقصان اوا ور * حقه لایق عفو ایدوب غفران اولور * عفو ین اوموب فضلنه بن واقفم * عدل ایدرسه نیجیده بن لایقم * لطفی چوقدر قوللره لطفی عماد * ایلدم بن قولده اکا اعتماد * کرجهان خلقینه غفران ایلیه *

بحر جودندن نه نقصان ايليه اى مستمع قابل صفات نار معلومك اولديسه
نفس شوم دخى جزؤ دوزخ اولمغله حق سبحانه وتعالى هر قنقى عبدنه
احسان وعنايت ايدوب قدم ارشاد اوليا و پاى همت اصفيايى نفوس
انسانيه دن بربنك اوزرينه وضع ايلسه صفات نفسانيه جميعه وسوزش
نارطبيعيه سن تسكين ايدوب ناريتى نورانيته مبدل اولور وصاحب رياضت
وقناعت اولوب حرص وطمعندن هل من مزيد ديو نعره اورركن قط قط
ديو تسلى بولور نتكيم نفس شوم جزء نار اولديغن حضرت مولانا بيان
ايدوب بيوررلركه ﴿ مثنوى ﴾ چونكه جزؤ دوزخست اين نفس ما ❊ چونكه
بو بزم نفس اماره مز جزؤ دوزخدر ﴿ مثنوى ﴾ طبع كل دارند دايم جزؤها ❊
اجزا ايسه لاجرم دائما كلك طبعنى طوتارلر يعنى دوزخ هل من مزيد ديوب
كندويه قناعت كلديكى كبى نفسه دخى شهوت وشهرت وآلايش وثروت
وبخت ورياست وفساد وشناعتدن كلال وقناعت كليوب على الدوام هل
من مزيد ديوسويلر وتبديل صفات ايتمد كجه جزؤ دوزخ اولمغله
جانب كاه كيدر ﴿ مثنوى ﴾ اين قدم حق را بود كورا كشد ❊ پس نفس اماره
ده دخى طبع جهنم اولديسه بو قدم حققه مخصوص اولور كه آتش دوزخ نفسى
اطفا ايدر ﴿ مثنوى ﴾ غير حق راكه كمان او كشد ❊ كمان نفسى حقدن غيرى
كيم چكر بو محلده كمان چكمك قدرت وقوت وقهر وغلبه معناسنه در مثلا فلان
كمسنه فلانك يايين چكه مز ديرلر يعنى اول ايشك عهده سندن كله مز واكا غالب
اولامز ديمكدر ❊ ايمدى نفس آتشن دخى حق سبحانه وتعالى نك عشق ومحبتى
وتوفيق وهدايتى نورندن غيريسى سويوندره مز ايمدى بنم جانم چونكه
كمان نفسى حقدن غيريسى چكه مز هر تيردخى كمانه وضع اولندقده نشانه
طوغرى وارمز پس ﴿ مثنوى ﴾ در كمان ننهند الا تير راست ❊ كمانه قومزلر
الا طوغرى اولان اوقى قورلر ونشانى تير راست ايله اوررلر طوتهلم كه پيردن
همت ونظر دخى اولمش تيرراست ومستقيم اولمدقدن صكره نه فائده هدف
سعادته اصابت ايتميوب طريق ضلاله كيدر عجب حالدركه ﴿ مثنوى ﴾ اين
كمان راباز كون كژ تيرهاست ❊ بو كمانك اكرى وترس اوقلرى واردر الله اعلم
بو بيت شريفك مضمون ذوقيسى بودركه خلقت وجود انساندن مراد
حق سبحانه وتعالانك عشق ومحبت ومعرفتن تحصيل ايدوب روح انسانى
تعلقات كونيه وتمويقات تكوينيه دن خلاص اولمغيدى پس حضرت مولانا

قدس سره وجود انسانی کمانه تشبیه ایدوب کماندن نشانه اتیلان تیر مستقیم وراست اولمایجق نشانه وارمز * پس وجود انسان کأن برکماندرکه ایکی نوع تیرانداز اق ظاهر اولور بریسی بودرکه اکر نفس روحه تابعه ومرتبهٔ طمأنینه نائله اولورسه احکام طبیعتدن خلاص اولوب اعلای علیین اولان مقام قرب ووصلته عروج ایدر وبریسی دخی بودرکه اکر غلبهٔ نفس وطبیعتده اولوب نفس روحی کندویه تابع قیلوب شهوات دنیویه وتمتعات حیوانیه ایله آلوده اولورسه روح احکام طبیعتدن رها بولامیوب برموجب (عذاب جهنم و بئس المصیر اسفل سافلین) وعذاب ابدیده مغبول ومخذول اولورکما قال تعالی (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم ثم رددناه اسفل سافلین الا الذین آمنوا وعملوا الصالحات فلهم اجر غیر ممنون) ایمدی وجود انسان زه‌ بجب کماندرکه ایچنه وضع اولنان تیرنفس ایلرو ویاخود کیرواتیلور یعنی یامقبل ویاخود مدبر اولور پس ای عاشق صادق چونکه احوال معلومك اولدی ﴿ مثنوی ﴾ راست شوچون تیرواره ازکمان * تیرکبی راست اول وکمان نفسدن رها بول ﴿ مثنوی ﴾ کزکمان هرراست بجهد بی کمان * زیرا بلاشك ولا شبهة تیرراست کماندن صچرار یعنی شصتن بولوب هدف مراده اصابت ایدر یعنی کمان نفسدن واسطهٔ رها ونجات راستی واستقامتدر استقامت ایسه جمیع صفات حمیده‌نك اصلی ودرجات عالیات وذروهٔ مقامات اوجاته اعتلا وارتقایه باعث وبادیدر ﴿ نظم ﴾ میان جان الف زانست پیوست * که اندر صورت اوراستی هست * ولیکن تحصیل صفات جمیلهٔ مزبوره واکتساب خصائل مذکوره برامر عظیم اولمغله سورهٔ هودده (فاستقم کما امرت) آیت کریمه‌سی نازله اولدقده حضرت خواجهٔ جهان ورحمت جهانیان علیه صلوات الله الرحمن (شیبتنی سورة هود) دیو بیوروب صفات استقامت ایله کمال اتصاف امر عظیم وکاردشوار اولدیغن اشعار بیوردیلر ﴿ نظم ﴾ ای چوقلم صورت خود کرده راست * میل رقمهای کژاز توخطاست * ناقلم آسا برخودروی * کرچه همه نیك روی بدروی * هرکه بیك حرف قلم کژنهاد * حرف وی از لوح بقا محوباد * چند بدفتر رقم ناصواب * یادکن ازدفتر یوم الحساب * پس پیکار دشمن آفاقی ایچون عساکر صف شکن احضاری لازم اولوب جنك ایچون صفلر دوزلمك لابد اولدیغی کبی حرب وقتال عدوی انفسی ایچون دخی عساکر منصورهٔ طاعت وتقوی ایله صفلر باغلیوب روجه استقامت امره

امتثال ایله مجاهده‌دن غیره چاره یوقدر فلهذا حضرت مولانا بیوررلر که
﴿ مثنوی ﴾ چونکه واکشتم ز پیکار برون ٭ چونکه ظاهری اولان دشمنك
جنکندن رجوع ایلدم ﴿ مثنوی ﴾ روی آوردم به پیکار درون ٭ پس برموجب
حدیث شریف درونی اولان عدونك جنکنه توجه وعزیمت ایلدم یعنی شیر
ظاهری بی هلاك ایلیوب پلنك وضرغام نفس هلاکنه متوجه اولدم زیرا
بزشول بهادر غازیلر زکیم ﴿ مثنوی ﴾ قد رجعنا من جهاد الاصغریم ٭ تحقیقا
جهاد اصغردن که محاربهٔ کفار بد کرداردر رجوع ایلدك ودخی (فاقتلوا
انفسکم ذلکم خیرلکم) امرنه امتثال ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ بانبی اندر جهاد
اکبریم ٭ سنت سنیهٔ نبی علیه السلام ایله جهاد اکبرده یز ٭ یعنی قربت ربه من احه
ویرمامکیچون بشریت ایله اولان افعال واقوال وطاعتمزدن توبه ورجوع
ایدوب بلا مرسومات البشر به عین جمع وصرف اتحاده وصول وعمادون الله
وعن الله انقطاع کلی ایله اصل عدمه راجع اولوب کالم یزل حق ایله باقی
اولمغیچون سیوف هموم ایله قتل نفس ایدوب اول قدمی عبودیته وضع ایله
توبه ونفس ترك شهواته کمالیله مألوفه ایلدك ﴿ مثنوی ﴾ قوت از حق
خواهم وتوفیق ولاف ٭ نفس اوزرینه غالب اولمقده عون وعنایت وقوت
ونصرت وتوفیق وهدایتی حقدن رجا ایدرم ونفسه غالب اولدم ونور محبت
وآتش عشقیله محو اولوب نفسی مقهور قیلدم دیو (واما بنعمة ربك فحدث)
قول کریمی اوزره سوزسویلمکه اللهدن احسان وانعام تمنی ایدرم ﴿ مثنوی ﴾
تابسوزن برکنم این کوه قاف ٭ حتی بو کوه قافی اکنه ایله یرندن قوپارم لاف
بو محلده قوت معناسنه استعمال اولنور ویاخود سوزسویلمك معناسنه کلور
ویاخود لاف کندو معناسنه اولوب قتل نفس ایلدم دیمك عجب دعوای مرد
ونفسه غالب اولدم دیمك عظیم لافدرونفسی محو وازاله سرسوزن ایله کوه
قافی یرندن قوپارمق کبی محالدر ایمدی بو کاری باشه ایلدوب بو امر عظیمك
عهده‌سندن کلدم دیمکه توفیق ربانی وعنایت سبحانی لازمدر ٭ پس بنده دخی
معاونت واحسان رجا ایدرم یوخسه بزکندو لکمزایله نفسه غالب اولورز
دیمك برقوری لاف وکذاف وجبالی راسیاتی اکنه ایله یرندن قوپرمقدن دخی
دشواردر کما قال ابو هاشم (قلع الجبال بالابر ایسر من قلع صفة الکبر) ایمدی
ای سالك مجاهد ﴿ مثنوی ﴾ سهل شیری دانکه صفها بشکند ٭ سهل
وبی اعتبار بیل اول شیری که جنکده صفلر صیر ونیجه کافر باشی کسر بو محلده

شیر مرد دلیردن مستعاردر ﴿ مثنوی ﴾ شیرآن باشد که خودرا بشکند *
حقیقتده شیر دلیر اول کمسنه اولور که نفس وانانیت واوصاف بشریتنی کسر
وهدم ایلیه وآرزوی طبیعیه سندن چوب ملکیت مرتبه سنه رسیده اوله
﴿ سلطان ولد ﴾ کفت احمد که بدترین دشمن * مرترا نفس تست اندرتن
* قصد خون تودارد آن دشمن * مرد باش بپرورا کردن * زود بهر خداش
کن قربان * تا کنی کشف معنیٔ قرآن

﴿ آمدن رسول روم با عمر رضی الله عنه ﴾
﴿ ودیدن او کرامات عمر را رضی الله عنه ﴾

قیصر رومك ایلچیسی امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنهك حضور
سعادت موفورلرینه کلمسی وحضرت عمرك کراماتی علیه سنی کورمسی
بیاننده درکه رسول قیصر روم حضور عمر الفاروق رضی الله عنهه کلدکده
کفر اوزره ایکن عمر رضی الله عنهك همت علیه سیله نفس کافرنه غالب
وشرف اسلام ایله مشرف اولدی ﴿ مثنوی ﴾ در بیان این شنو یك قصهٔ *
بونك بیاننده برقصه ایشت یعنی حقیقتده شیر دلیر کندوده اولان کفر واثنینیت
وکبر وانانیتی کسر وهزیمت اولدیغنك بیاننده برقصهٔ پرحصه استماع ایلکه
کوش هوش ایله اذعان قیاورسك بهره مند اواوب ﴿ مثنوی ﴾ تابری ازسر
کفتم حصهٔ * حتی سر کفتارمدن برحصه ایلدهسن پس قصه بودر که
﴿ مثنوی ﴾ تا عمر آمدز قیصر یك رسول * تا حضرت عمر رضی الله عنهیه
قیصر رومدن مدینه یه برایلچی کلدی ﴿ مثنوی ﴾ درمدینه از بیابان نغول *
دور ودراز یولدن وبعید وبیاباندن درمدینه معناسی مصراع اولده اجرا
اولندی ﴿ مثنوی ﴾ کفت کوقصر خلیفه ای حشم * اول رسول مدینهٔ
منوره خلقنه قصر خلیفه قنی دیدی ﴿ مثنوی ﴾ تامن اسب ورخت را
انجا کشم * تاکیم بن اسب ورخت واسباب واثقالی اورایه چکم * یعنی خلیفه نك
قصر وسراینه نزول ایدم ﴿ مثنوی ﴾ قوم کفتندش که اوراقصر نیست *
قوم مدینهٔ منوره اول رسول رومه دیدیلر که خلیفه نك قصری وسائر
قیاصرهٔ کبی سرای یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ مر عمر راقصر جان روشنیست * حضرت
عمر رضی الله عنهك قصر وسرایی روشنا لکه منسوب جانیدر * یعنی سائر
امرا وملوك کبی عمر الفاروق عمارت ظاهره بنیادنه وجها من الوجوه
میل و تنزل ایتیوب بلکه برمو جب (طهر ابیتی للطائفین) تشید قصر

مشید قلب رشیده سعی واهتمام ایدوب حب منانی وعشق سبحانی ایله سرای
جنانی منور وروشنا اولمشدر وتجلیات ربانیه ایله لحظهٔ واحده تطهیرخانهٔ
دلدن کسسنه اولما مشدر ﴿ مثنوی ﴾ کرچه ازمیری ورا آو ازه ایست *
اکرچه کیم انک صیت جلالت وعظمتی واوآزهٔ خلافت وحکومتی اقطار
ارض وآفاق عالمه ایرشمش در اما خواجهٔ کائنات علیه افضل الصلوات
برموجب (الفقر فخری) افتخاری فقر ایله اولمغله ﴿ مثنوی ﴾ همچو درویشان
مر اورا کازه ایست * حضرت عمر رضی الله عنه دخی خلیفهٔ رسول رب العالمین
* وامیر المؤمنین اولوب اثر محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم ذاهب اولمغین
درویشلر کبی انک برحقیر وصغیر خانه سی واردر کازه خانهٔ حقیر معناسنه در
﴿ عطار ﴾ تو خانه دیدهٔ جانان ندیده * مر ان خورشید رخشان ندیده *
درون خانه معشوقست درباب * زبانت کوش کن جانا درین باب * دل عاشق بداند کان
چه حا است * دمی عاشقا اینجا وصا است * تو بین تا باز یابی کلشن جان
* وزین کلخن بروخود را مرنجان * دلت نور یست در کردون کرفته *
خود اندر خاك مانده خون کرفته * دلت نور یست چون می دوست داری *
که چون دیدار جانان می نکاری * ای عاشق صادق ارباب حقیقت خانهٔ دلك
وسعتندن بووجهله خبرویردیلر که عرش وهزار عرش وعرشده اولنلرناکاه دل
عارفه کلسه عارفك قلبنك برکوشه سنده ذره وش پنهان اولوب عارفك اندن
خبروآکاهی اولمزووسعت دل عارفه خود (لایسعنی ارضی ولاسمائی ولکن یسعنی
قلب عبدی المؤمن التقی النقی الوراع) حدیث شریفی دلیل قاطع و برهان
ساطعدر ولکن سعت مزبوره ایله متصف اولان شول عبد خالصك
قلبیدر که کوکلدن کوڭلنی رفع ایلیه وخاطره سندن تعلق ماسوایی ازاله
ایدوب خانهٔ یاری خیال اغیاردن خالی قیله وقاصر الهمه اولمغله قصر قیصر
بناسنه تقید ایتیوب علو همت اولوب بیت المعمور قلبی تعمیر ایلیه * ایمدی قصر
جنان عمر رضی الله عنه کمال وسعت وجلالت اوزره اولدیغی مقرردر امانه فائده
هرکس لذت دیداردن آکاه دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ ای برادر چون ببینی
قصر او * ای برادرانك قصرنی نیجه کوررسن ﴿ مثنوی ﴾ چونکه درچشم
دلت رستست مو * چونکه سنك دیدهٔ فؤادکده قیل بتمشدر کوزده قیل بتمك
چشمه عارض اولان امراضك بریسیدر که اشیای حقیقتی اوزره کورمکدن
آلی قور * ایمدی ای غافل سنك دخی چشم دلکده هواوهوس مولری وشرك

واثنینیت علتلری ظاهر اولوب رمد کثرت وجرب انانیت کوزیکی کورمکدن آلی قومشدر * پس قصر جان عمری ای رسول قیصر نه وجهله کوره بیلورسن ایمدی بنم کوزم نوری ❊ مثنوی ❊ چشم دل ازمو وعلت پاك آر * چشم دلی موی کثرت وعلت بشر یتدن پاك کتور * یعنی قلبکدن رفع ماسوا ایتکله دیدهٔ فؤادی وحدت بین اولمق مرتبه سنه ایرکور ❊ مثنوی ❊ وانکهان دیدار قصرش چشم دار * واندن صکره عمر رضی الله عنهك جان قصرنی کورمکه چشم امید طوت الحاصل ❊ مثنوی ❊ هر که راهست ازهوسها جان پاك * هر کیمکه جان ودلی ماسوادن پاك ونفس وطبیعته متعلق هوا وهوسلردن عاریدر ❊ مثنوی ❊ زود بیند حضرت ایوان پاك * اول جان پاك جمال حق وایوان پاك فیاض مطلق تیز کورر ❊ سید عمادالدین نسیمی فرماید ❊ حق بین نظری باید تاروی مرا بیند * چشمی که بود خود بین کی روی خدا بیند * دل آینهٔ اوکن کان تشنه دیدارست * تا همچو کلیم الله برطور لقا بیند * ازمشرق دیدارش انراکه بود دیده * انوار تجلی راپیوسته چو ما بیند * جان در طلب دردش باید که کند قربان * آنکو زلبش هردم صد کونه صفا بیند * آنراکه چو ماسینه صافی شد ازآلایش * درجام دل ازمهرش چون صبح ضیا بیند * چون سنبل پرچینش بابرك كل نسرین * محرم نتواند شد چشمی که خطا بیند * ای چشم نسیمی را ازروی تو بینایی * آنراکه تو منظوری غیرازتو کرا بیند * ایمدی ای نور دیده قصر بیقصور پاك دیدهٔ جان پاکدن غیریله مشاهده اولنمز دیدهٔ آلوده خاك قندن وایوان قدس ومجالس انسی کورمك قندن (بیت) نی یارهرکسی رادیدار می نماید * نی هرحقیرشه را رخسار می نماید * ❊ مثنوی ❊ چون محمد پاك شد زین ناردود * چون رسول امجد وحبیب واحد واحد حضرت محمد صلی الله علیه وسلم آتش ودوددن پاك اولدی * یعنی وجودشریفلری نارغضب وشهوت ودود کثافت بشریتدن پاك اولوب نور محبة اللهه مستغرق واحکام طبیعیه دن مجرد مطلق اولدی ❊ مثنوی ❊ هرکجا رو کرد وجه الله بود * بر موجب (فاینما تولوا فثم وجه الله) هرقنده کیم متوجه اولدی وجه الله ایدی ❊ سید ❊ مطلع نور تجلی آفتاب روی اوست * لیلة القدری که می کویند هست آن موی اوست * قاب قوسینی که درمعراج دیدآن شب رسول * کر بچشم دل ببینی آن خم ابروی اوست * خلد وفردوس ونعیم وروضه ودار السلام * چون بمعنی بنکری

وصف بهشت كوى اوست * كنج مخفى را طلسم واسم اعظم را كليد * طرهٔ عنبر نسيم سنبل سندوى اوست * آنجنانم غرقه در فكرش كه بر الواح وجود * نقش هر صورت كه مى بندم خيال روى اوست * جانم از پابوس وصلش كرچه دور افتاده است * چنداز زلف پريشانش كه همزانوى اوست * معجزات انبيا وسر علم من لدن * حرفى از ديوان سحر غمزهٔ جادوى اوست * چون نسيمى نحل اندر شان آن لب كس نديد * كين چنين پاكيزه شهد ناب در كندوى اوست * و بو بيت شريفده بر معنى دخى ممكندر كه حضرت عمر رضى الله عنه حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم كبى چونكه نارودود بشريت و كدورتدن خلاص اولدى * يعنى نور محمدى ايله قلبى مجلى اولوب بى غل وغش نور محمدى يه ملحق وسراحمدى يه ملصق اولدى اول دخى هر نه جانبه متوجه اولديسه نور محمدى ايله وجه الله ايدى (بيت) رويت كه صبح صادق شهر وجود ماست * از هر جهت كه مى نكرم فتح باب اوست * آه اى عاشق بيچاره محمد صلى الله عليه وسلم بو سرور وسرافرازدر كه روح شريفلرى نوح كشتىٔ طريقت وضميرمنيرلرى شاه راه حقيقتدر بر آفتاب دركه شعاع و پرتوى قلوب عشاقده رخشان وشمع ماه شريعتى عالم وعالميانه نور افشاندر بر ساقيدر كه دست كرمندن بر قطره بادهٔ عشق نوش ايدنلر سرمست جذباتدر و بر مروت كانيدر كه شفيع فرو ماندكان عرصاتدر ايواه ودر يغ اول بى دولته انك شفاعتندن محروم قاله * پس اول دولتدن بى بهره كيم در دينورسه * مثنوى * چون رفيقى وسوسهٔ بدخواه را * چونكه سن وسوسهٔ بدخواهه رفيق سن * مثنوى * كى بدانى ثم وجه الله را * اسرار معانىٔ ثم وجه اللهى قچان بيلورسن يعنى هر كز بيلمزسن * سيد * آنها كه بتقليد بجر دكرديدند * دورند ز حق زان بحقيقت نرسيدند * خورشيد يقين از افق غيب بر آمد * آن بى بصران ديده ببستند ونديدند * نزديكترازمى دم چشمى تو وايكن * بى معرفتان از رخ اين ماه بعيدند * مستان هوا در ظلماتند وضلالت * از عين حيات آب بقا را بچشيدند * آنها كه نكشتند بحق ديدهٔ جاويد * پژمرده و پوسيده بجاهيچو قديدند * اعمى شمر آن بى بصر آنرا كه بتحقيق * در ديدهٔ دل كحل بصيرت نه كشيدند * ايمدى اى روح مصور وقلبى نور محبة الله ايله منور * مثنوى * هر كه را باشد ز سينه فتح باب * هر كيمه كيم سينه دن فتح باب اوله يعنى علم لدنىٔ وجودى دفترندن اوقيوب وآفاقه و كثرانه نظر ايتميوب كندو حقيقتندن خبردار اوله و كوكل كوزى آچيلوب لوح ضميرين مشاهده ايليه * مثنوى * اوز هر ذره ببيند آفتاب * انك وحدته

کثرت مزاحمه و برمبوب هر ذره دن نور آفتاب هویت معاینه قیلور * شعر *
من آن گنجم که در باطن هزاران گنج وزر دارم * من آن بحرم که در دامن بدریاها
گهر دارم * من آن چرخ پرانوارم در اقلیم الوهیت * که درهرخانهٔ برجی
هزاران ماه وخوردارم * خیال روی شمس الدین مرا ناموس جان شد *
نه دراندیشهٔ شمسم نه پروای قمردارم * آه ای نور دیدهٔ دل * مثنوی * حق
بدیدست ازمیان دیگران * حضرت حق ووجود مطلق میان اغیاردن ظاهر در
* مثنوی * همچو ماه اندر میان اختران * ماه اخترلر اورتاسندن ظاهر
وهویدا اولدیغی کبی * سید * شول تمام آیك یوزندن چونکه رفع
اولدی نقاب * ظلمتك دورانی یچدی ظاهر اولدی آفتاب * لبلرك جام میندن
جمله اشیا اسریمش * طیب ای پاکیزه ساقی بارك الله ای شراب * دلبرك
بولنده سالك چون ایکیلك پرده در * منلکك محو اولمایجه آره دن کتمز حجاب * قاضی
الحاجات ایمش لعلکك مکر کیم عاشقه * هرنه کیم قیلدی تمنا استجب کلدی جواب *
ای نسیمی سجده قیل شول ماهه کیم حقدن سکا * فاعبدوا اياه فاسجدوا واقترب
کلدی خطاب * اما قنی بردیدهٔ حق بین که اغیار کورمیه وانکشت انانیتی چشم
دلندن رفع ایده ای مسترشد مستعد * مثنوی * دوسرانکشت بردوچشم نه *
ایکی برماغك اوجنی ایکی کوزك اوزرینه وضع ایله * مثنوی * هیچ بینی
ازجهان انصاف ده * عیان اولان جهاندن هیچ کوررمیسن انصاف ور * پس
انصاف بودر که جهاندن برشی کورمزسن فاما * مثنوی * کرنبینی ازجهان
معدوم نیست * اکرسن کورمز ایسك فی نفس الامر بو جهان خود معدوم
دکلدر بلکه معدوم اولان سنك نور بصرکدر (بیت) نورخورشید درجهان
فاشست * آفت ازضعف چشم خفاشست * مثنوی * عیب جزرانکشت
نفس شوم نیست * عیب عین بصیرتکه مانع رؤیت اولان انکشت نفس شومدن
غیریتك دکلدر * ایمدی بنم کوزمك نوری جمال حق ودیدار فیاض مطلق
کوندن عیان وتجلیات الهیه قلوب عشاقه شمس تاباندن انور ودرخشاندر
لکن سنی اول تجلیدن محروم ایلین قلبك کوزینه وضع ایلدیکك انکشت نفس
شومدر * ایمدی بنم جانم سن دخی چشم بینا اولمق استرسك * مثنوی *
توزچشم انکشت رابردار هین * غفلتی قالدروآگاه اول وکوزکدن سرانکشت
بشریتی رفع ایله * مثنوی * وانکهانی هرچه می خواهی ببین * واندنصکره
هرنیچه دیلرسك دیدهٔ بصیرت ایله نظر قیل * عطار * عجابت

چیست این صورت شدای دوست * ازان اینجای تو پیوسته در پوست * حجابت صورتست ای کار دیده * خود اندر پنج وشش ناچار دیده * خود اندر چار وشش داری همیشه * زغفلت خویش خوش داری همیشه * حقیقت در یکی شو آخر کار * حجاب این دو یی از پیش بردار * یگانه باش و بگذار از دو یی تو * مگو دیگر زمای و تو یی تو * چراغی از چراغی باز کن تو * دیگر زین راز دیگر راز کن تو * چنان دان کین همه از یک چراغند * فتاده از ازل در عین باغند * چو در تو لذت نفس وهوا یی * مثال قطره از دریا جدایی * ایمدی بنم جام جمال دوست ودیدار رحمان وقصر جانان ایکیلك ایله کورلمز مثلا ﴿ مثنوی ﴾ نوح را کفتند امت کو ثواب * نوح نجی علیه السلام امتی قنی ثواب دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ کفت آن زان سوی واستغشوا ثیاب * نوح علیه السلام ایتدی اول جانبدنکه سرور یکز درجامه پیچیده ایدوب یوز یکزو کوزیکز بوردیکز ثوابی انکیچون کورمزسز و یاخود نوح علیه السلام ثواب اول جانبدندر یعنی حقك وحدانیتنه و بنم رسالتمه ایمان واقرار ایتمکله ثواب حاصل اولور دید کده باشلرینه ثیابن بوریدیلر وقولقلرینه پرمقلرین صقوب کلام نوح نجی بی استماع ایتمدیلر مثنوی شریفك بو بیتی سورهٔ نوحده اشبو آیت کریمه دن مقتبسدر قال الله تعالى (وانی کلما دعوتهم لتغفر لهم جعلوا اصابعهم فی آذانهم واستغشوا ثیابهم واصروا و استکبروا استکبارا) یعنی (وانی کلما دعوتهم) الى الایمان (لتغفر لهم) ما سلف من ذنوبهم (جعلوا اصابعهم فی آذانهم) لئلا یسمعوا صوتی (واستغشوا ثیابهم) غطوا بها وجوههم مبالغة فی الاعراض عنی کیلا یرونی (واصروا) واقاموا على کفرهم واکبوا على المعاصی من اصر الحمار على العانة اذا صر اذنیه واقبل علیها (واستکبروا) عن اتباعی (استکبارا) عظیما لانهم (قالوا انؤمن لك واتبعك الارذلون) یعنی نوح النبی علیه صلوات الله وعلى نبینا حق جل وعلا قومنك ذنوب ماضیه سن مغفرت ایتمك ایچون سرا وجهرا وعلانیة وخفیة ولیلا ونهارا توحید وعبادت وتقوی وطاعته دعوت ایدوب طریق فوز وفلاح ومسلك نجات ونجاحه هدایت ایلدکجه قومی انك هدایتی قبول ایتمیوب طریق اسلام وایماندن فرار ایلدکارین حق تبارك وتعالى کتاب کریمنده لسان نوح علیه السلامدن بطریق الحکایه وتسلیهٔ لرسوله بیان بیورر * یعنی نوح علیه السلام ایتدی الهی سیدی ومولای سنك امر شریفك اوزره تحقیقا بن هر بارکه بو قومی توحید وایمانه دعوت

ابدوب سنك عفو ومغفرتكله نائل رحمت اولملرين ديلدم بو قوم ضالين بمله درتشی اوزرینه معامله ایلدیلر اولا بودرکه بندن صدور ایلیان حجج و بيناتی شنوا اولمامغیچون انكشتلرين كوشلرينه وضع ايتديلر ثانيا بودركه بنم يوزمی كورممك ايچون سر بی سعادتلرين ثياب خباثت صفاتلريله بوريديلر كأنه نه كلامم اشيدهلر ونه يوزم كورهلر وكمال تصامم حاصل اولماغيچون هم قولقلرين پارمقلريله وهم باشلرين ثوبلريله اورتديلر ثالثا بودركه كلمات حق استماع ايتمامكده و بغی وفسادو كفر وعناد لرنده مصرين اولديلر رابعا بودركه بالغا الى النهاية القصوى استكبار عظيم ايله استكبار ايتديلر * پس نوح عليه السلام قومنك بووجهله قبول ايمان ايتميه جكن بيلوب برفحوای آيت كريمهٔ (وقال نوح رب لاتذر على الارض من الكافرين ديارا) هلاكلريچون دعاء عليه ايتمكله حق سبحانه وتعالى وجه ارضده كافرلردن فرد واحد باقی قوميوب جملهسنی طوفانده غرق وهلاك ايلدی ❊ سلطان ولد ❊ سالها می‌نمود دعوت نوح * قفل جانی نكشت ازو مفتوح * باخلايق بحدنه صد سال * پندمی دادهم بقال و بحال * كس ازان قوم پند اونشنيد * جامهٔ پند اكرد در از تنيد * ای عاشق صادق ودرونی نی كبی درد عشق ايله يانق ار باب حقيقت بو آيت كريمهنك تفسيرنده بووجهله تحقيق ايدرلركه حضرت نوح النجی عليه السلام مشكات نور عظمة الله اولمغله اول ذوالجلال والاكرام نوح عليه السلامی قومنه ارسال بالانذار ايدوب (انا ارسلنا نوحا الى قومه ان انذر قومك من قبل ان يأتيهم عذاب اليم) ديو بيوردی * پس نوح عليه السلام قومندن كمال عصيان وغايت طغيان مشاهده ايتمكله قوم عصاتی حق تبارك وتعالينك قهر جبروتی مس ايلهسن اختيار ايلدی زيرا انبيا واوليا درجات قربده متفاوتلردر يعنی انبيا واوليانك بعضيسی نور جلال و بعضيسی دخی نور جمالدن و بعضيسی نور عظمت و بعضيسی دخی نور كبريادن خروج و بروز ايتمشلردر * پس انبيا واوليادن شول ذوات اصفياكه نور جمالدن بروز ايليه قومی اوزرينه بسط وانس وسهولت ولطافت ايراث ايدرلر ونور عظمتدن بروز ايتمش ايسه قومنه هيبت واجلال ايراث ايدرلر * پس نوح عليه السلام هر باركه قومنی توحيد وايمانه دعوت ايلدی انلرك عدم فهوم وقصور استعدادلری اولمغله دعوت نوحی استماع ايتمامك ايچون اصابع غفلتلرين آذان مخالفتلرينه وضع ايدوب تصامم ايتديلر وشهوات نفسانيه ومستلذات دنياويهيه كمال تعلقلری اولمغله تعليم نوح انلره

واصل اولمامغیچون ثیاب جهل وعناد ایله تغطی وتلبیسات ابدان ایله التحاف
واحتجاب ایتدیلر وغایت ظلام وجود وکثافت استعدات وکدورات فؤادلری
اوزره مصر ن اولوب تجرده عزیمت قلمدیلر واستعلاء نارغضب واستعلاء
صفات نفسلر یچون قبول حقدن استکبار عظیم ایله استکبار ایتدیلر وطوفان
عجب وانانیتده غرق وهلاك اولدیلر * پس شول جبار وجاهل وعنید وغافل که
معصیت وفساداته اصرار ایلسه اصرار مزبور اکا ضلالتده تمادی ایراث
ایدوب حتی اعمال قبیحه سی کندو یه مستحسن کورینور وافعال خبیثه سنی
مستحسن کوردکده استکبار ایدوب اولیا واصفیا وعلما وصلحانك نصایح
ومواعظن سمع قبول ایله استماع ایتیوب تکبر وتعلیه ایدر (قال سهل قدس سره
الاصرار علی الذنب یورث الاستکبار والاستکبار یورث الجهل والجهل یورث التخطی
فی الباطل والتخطی فی الباطل یورث القساوة فی القلب وقساوة القلب تورث النفاق
والنفاق یورث الکفر) ﴿ سلطان ولد فرماید ﴾ هستیت پرده است وتو خودرا *
پرده پنداشتی زجهل وعمی * هین مبر برخود این کمان زخری * نیك بنکر که پای یا که
سری * تو تنی تادرون تن جانی * یا که درجان نهفته جانانی * هست درجسم
تو هم آن وهم این * هر کدامین که بهترست کزین * این بهین را بخویش
کن مقرون * ازچه کمترین شدی مفتون * کفررا بین سرشته باایمان * همچو تن
کاندروست مسکن جان * نیم دینت برد بجانب جاه * نیم کفر افکند نکون درچاه *
دائما می فزای ایمان را * کم کن ازکفر زعم شیطان را * کرشوی اینچنین ولی
کردی * ازعطای خدا ملی کردی * امانه چاره ای فثم وجه الله سرندن غافل
ومعرفت نفسنه جاهل اولان بیچاره لر ﴿ مثنوی ﴾ رووسر درجامها پیچیده اید *
روی جان وسرجنانکز لباس انانیت وجامهٔ بشریته صارمش ونفس وطبیعت
ثیابنه بورنمش سز ﴿ مثنوی ﴾ لاجرم بادیده ونادیده اید * لاجرم (ولهم اعین
لا یبصرون بها) فحواسنجه کرچه چشم بینا شکلکز و بلکه انسان صورتنده
اولدیغکز جهتدن قابلیتکز دخی موجود در لکن حجبات جسمانیه وکدورات
نفسانیه ایله مستور ومحتجب اولمغله وجه حق وحقایق اشیادن بیخبرسز
علی الخصوص ﴿ مثنوی ﴾ آدمی دیدست وباقی پوستست * آدمی خود
حقیقتده دیده وعیندر ماباقیسی قشر وپوستدر * یعنی مردمك چشم انسان
العین تعبیر اولنوب انسانه دخی انسان اطلاقی اشیاء آخره نسبت انسان العین
مثابه سنده اولدیغیدر * پس انسان فی الحقیقة عیندن عبارت اولور اماعین

دخی قنی عیندر بیاورمیسن ﴿ مثنوی ﴾ دیده آنست آنکه دید دوستست * کوزاودر که دوستی کوره وکورمك دخی اولدر که دوستی کوره‌ز یرا آدم دیده در دیده‌ایسه دوستی کورندر * پس دوستی کورمیان دیده عین اولمز وعین اولمیان انسان آدم اولمز واکا انسان العین دینلمز بلکه (ان هم الا کالانعام بل هم اضل سبیلا) مصداقنجه حیوانات وبهائم قبیلندن اولور * ایمدی بنم ایکی کوزم ﴿ مثنوی ﴾ چونکه دید دوست نبود کور به * چونکه بردیده‌یه دوستی کورمك میسر اولمیه اومقوله کوزکور اولق مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ دوست کو باقی نباشد دور به * وشول دوست که باقی اولمیه اندن دور اولمق یکدر بعض نسخه‌ده مصراع ثانی (ع) کرسلیمانست ازوی مور به * واقع اولمشدر زیرا حقدن غیری هر نیه دل بسته اولسه زائلدر * پس مرد خدا اولدر که توجیه قلب الی الحق ایدوب تعلقات جسمانیه وتعویقات نفسانیه‌دن دوروپای فانیدن اختیار یله مهجور اوله ﴿ سلطان ولد ﴾ چند روزست عمر این عالم * جانها هست بستهٔ یکدم * ازدمی زندهٔ که چون بادست * نیك بنکر که سست بنیادست * زنده ازباده شو پیمانه باد * اعتمادی مکن برین بنیاد * زنده ازعشق شو نه ازتن وجان * تابمانی چوعشق جاویدان * حاصل کلام وغایت مرام ﴿ مثنوی ﴾ چون رسول روم این الفاظ تر * درسماع آورد شد مشتاقتر * رسول قیصر روم چونکه اهالیٔ مدینهٔ منوره‌دن بوتر و تازه وخوب ولطیف الفاظ علیه وکلمات سنیه‌یی سمع قبوله کتوردی حضرت عمر رضی الله عنهك جمال فرخنده فالیله مشرف ورؤیت قصر جنابیله روشندل اولمغه اشد اشتیاقله مشتاق اولدی ای مستمع قابل مولانا جلال الدین رومی طیب الله انفاسه بو محلده دخی طالب صادقلره مرشد کاملدن نشان ویرر * یعنی انسان کامل ومرشد مکملك علاماتندن بریسی دخی بودرکه انك طلبنده اولان مسترشد اثنای طلبده مرشد کاملك اسم شریف ووصف لطیفنی استماع ایلسه قلب سالکده‌نار محبتدن براهلهٔ وشوق پیدا اولوب وکتدکجه اثرکیفیت سوزش عشق شعله‌زن اولمغله ملاقات ذات ملك سماتنه اشتیاق عظیم ایله مشتاق اولور نتکیم اول دلیل فائق وطبیب حاذق وعیسی دم مشفق عمر الفاروق رضی الله عنه‌یه رسول قیصر رومك اشد اشتیاقنی بیان ایدوب وشمدن صکره تحقیق بیورد قلری دخی طریق ارشاد واسترشاد ومرشد کامل ومکملك سمات وعلاماتنی ایضاح وعیان ایتمکدر * ایمدی بنم روحم همان کوش هوشك دوش وحصه‌مند

اولمغه كمال سعي و كوشش قيل * پس رسول قيصر روم ﴿ مثنوى ﴾ ديده را
برجستن عمر كماشت * ديده سنى عمر رضى الله عنهك جست وجو وطاب رؤيتنه
حواله قيلدى و بروجهله متأثر شوق وذوق اولديكه ﴿ مثنوى ﴾ رخت را
واسب را ضايع كذاشت * رخت واسب واسبابنى ضايع قيلدى كذاشتك معناى
لازميسى و يرلمشدر * يعنى كمال اشتياقندن اسباب واثقال واسب واحمالن و بلكه
كندى وجودن دخى يتوردى وعمر الفارو قدن غيرى مرادى قالميوب
﴿ مثنوى ﴾ هرطرف اندر پى آن مرد كار * اول مردكارك اثرنده وطابنده
هرطرفه ﴿ مثنوى ﴾ مى شدى پرسان اوديوانه وار * ديوانه وار كزوب
عمر رضى الله عنهدن خبرصوردى حقا طالبك طلبى بو اسلوب اوزره اولمسه
مردان خدا اكا چهره كشا اولمز * پس طلب بويله جه كركدر ﴿ عطار ﴾
چه كويم چون عمر اسرار دانست * حقيقت صاحب عين العيانست * زسر
مصطفى اوصاحب راز * بديده كفته باياران خودباز * حقيقت يافته اندرشريعت *
رها كرده بيكباره طبيعت * زعدل اوجهانى راسرايت * مرورا قربت وعز
وهدايت * اساس شرع اودائم تمامست * كه برارواح اودائم سلامست *
روان پاك اوازعالم پاك * براز نورست اودر عالم خاك * طلب ميكن نجات خود
از يشان * كه تاباى بى حيات خود از يشان * پس رسول قيصر روم جست
وجو ايدركن كندو كندويه ايتدى ﴿ مثنوى ﴾ كين چنين مردى بوداندر
جهان * عجبدركه جهانده بونجلين برمرد خدا اوله ونام شريفى جهانيانه
واوله اندازايكن ﴿ مثنوى ﴾ وزجهان مانندجان باشدنهان * اول مرد خدا
جهاندن جان كبى نهان اوله فى الحقيقه مرشد كاملك نام شريفى ايله جهان
مالامالدر لكن كندوسى مانند جان نهاندر ﴿ مثنوى ﴾ جست اوراتاش چون
بنده بود * رسول قيصر عمرى طلب ايلدى تاكه كه بنده اوله وجمله امور ينه انى
تحكيم ايدوب و بودنابودين تسليم ايليوب كندوسى ارادندن چيقه پس ﴿ مثنوى ﴾
لاجرم جوينده يابنده بود * لاجرم طالب مطلو بنى بولور * يعنى بووجهله اولان
جوينده لابد يابنده اولور كما قال صلى الله عليه وسلم (من طلب شيئا وجد وجد)
* پس رسول قيصر طلبنده بو اسلوب اوزره مجد ايكن ناكهان ﴿ مثنوى ﴾
ديداعرابى زنى اورا دخيل * بر اعرابى عورت اول رسول رومى دخيل كوردى
اعرابى شهرى اولميوب باديه وقراده ساكن اولان عربانه ديرلر ودخيل
خارجدن كلوب برقومك داخل حمايه سنه ديرلر * يعنى باديه عربلرندن برمرأه

مشفقه اول مرد غریبی كوروب وعمر بن الخطاب رضی الله عنهك طلبنده اولدیغن بیلوب ❊ مثنوی ❊ كفت عمر اینك بزیر آن نخیل ❊ اكازن اعرابی ایندی ایشته عمر اول خرما اغاجنك آلتنده‌در ❊ مثنوی ❊ زیر خرما بن زخلقان اوجدا ❊ اول خلیفهٔ رسول رب العالمین وامیر المؤمنین خرما اغاجنك آلتنده خلقدن جدادر ❊ مثنوی ❊ زیر سایه خفته بین سایهٔ خدا ❊ سایهٔ خدایی زیر سایهٔ خرماده خفته وآسوده كوردیدی وحضرت عمر رضی الله عنهك قنده اولدیغندن خبر و یردی كذلك ظل رحمان وسایهٔ یزدان اولان وارث كامل محمدی وواقف اسرار احدی دخی زیر درخت پر ازهار طریقت وشجرهٔ میوه‌دار معرفت وسایهٔ نخل بشریتده خفته وغنوده اولوب حقیقت حالندن سر شریفی خبر و یرد واوذات مكرمتی خبر آنلر سرندن خبر آلور ❊ سید ❊ بونیجه سر وقامتدر كه بكزر سرو بالایه ❊ بونیجه حسن صورتدر كه نور احسان ایدر آیه ❊ نه خورشید منور سن بوكون عالمده ای جانكم ❊ ملكلر واله وحیران قو بو حسن زیبایه ❊ قاشكدر قاب قوسین هركز اسرارینه عقل ایرمز ❊ ولی بو سری اول بیلدیكه قربان اولدی اول پایه ❊ لبك اول لعل احمر دردیشك شول دركوهردر ❊ كه لعلی طپراغه صالدی بوراقدی دری دریایه ❊ جهانك طپراغی چونكم عبیر و عنبر اولمشدر ❊ صبا مشكین صچك بو بن صالدن طاغ وصحرایه ❊ وصالك استین عاشق عجب سودایه دوشمشدر ❊ جهان وجانی ترك ایلر دوشر هر كیم بو سودایه ❊ بوكون ای خوبلرك شاهی امیری دلبری سنسن ❊ خیالك لشكری و یردی كوكل شهر ینی یغمایه ❊ كوزمدن كرچه پنهان در حبیبك صورتی اما ❊ كورینن وجه یدرانك نظر قیلدقجه هرجایه ❊ اولورسه اشیاقكدن نه غم هجر انله سید ❊ یوزیكی كوردی وكیردی بوكون فردوس اعلایه ❊

❊ یافتن رسول روم امیر المؤمنین عمر را رضی الله عنه خفته بزیر درخت ❊

رسول قیصر روم حضرت عمر رضی الله عنهی بولمه‌سی وزیر درختده خفته كورمه‌سی بیاننده‌در ❊ مثنوی ❊ آمد او آنجا واز دور ایستاد ❊ رسول قیصر روم اول محله كلدی واوزاقدن طوردی ❊ مثنوی ❊ مر عمر را دید در لرز او فتاد ❊ عمر رضی الله عنهی كوردی لرزه‌یه دوشدی یعنی پرتو آتش جذبه‌دن لرزان اولدی ❊ مثنوی ❊ هیبتی زآن خفته آمد بر رسول ❊ ورسول قیصرك اوزرینه اول خفته‌دن بر هیبت واقع اولدی ❊ مثنوی ❊ حالتی خوش كرد برجانش نزول ❊ ورسولك جاننه بر خوش حالت نزول ایلدی یعنی قمر طلعت وجه عمردن مرآت قلب رسولده انوار آفتاب محبت سبحانیه لمعان ایلدی حالتمز بوره مرشد كامله حین ملاقاتده آینهٔ

قلب سالكده مشاهده در كورنرك معلوميدر * پس رسول قيصر روم حالت مزبوره يى معاينه ايتدكده ﴿ مثنوى ﴾ مهر وهيبت هست ضد همدكر * اين دو ضد را ديد جمع اندر جكر * محبت وهيبت بر برينك ضديدر لكن رسول بو ايكى ضدى جكرنده جمع اولمش كوردى * يعنى عمر بن الخطاب رضى الله عنهك رويتندن رسولك قلبنه هم خوف وهيبت مستولى اولوب وهم جمال خليفه يه باهزار جان عاشق وحيران اولوب هم حقدن خوف وخشيت وهم حقه عشق ومحبت حاصل اولوب خوف ايله الفت ضدان ايكن تجليات جلال وجمالى قلبنده جلوه كر كوردى ﴿ مثنوى ﴾ كفت باخود من شهانرا ديده ام * پس رسول قيصر روم چونكه بو حالات عجيبه يى مشاهده ايلدى وكندو كندويه ايتدى بن پادشاهلر كورمشمدر ﴿ مثنوى ﴾ پيش سلطانان مه وبكزيده ام * حضور سلاطينده كزيده ومختار ومقبول وكباردن اولمشمدر ولكن ﴿ مثنوى ﴾ از شهانم هيبت وترسى نبود * ملاقى اولديغم ملوك وسلاطيندن بكا رهيبت ودهشت وخوف وخشيت واقع اولمادى اما عجب قدرتدركه ﴿ مثنوى ﴾ هيبت اين مرد هوشم داربود * بو مرد خدانك هيبتى بنم عقل وهوشمى قاپدى على الخصوص ﴿ مثنوى ﴾ رفته ام در بيشهٔ شير و پلنك * بن بيشه زار شير و پلنكه كتمشم وببرو غضنفر بوز بن كورمشم ﴿ مثنوى ﴾ روى من زيشان نكرد ايد رنك * بنم بوزم انلردن رنكنى دوندرمدى يعنى خوف ايدوب متغير اللون اولمادم واندن ماعدا ﴿ مثنوى ﴾ بس شدستم در مصاف وكارزار * همچو شيران دم كه باشد كارزار * بسيار و بسيار مصاف وكاروزارده شير كبى اولدم اول دم كه كارزار ودشوار اوله يعنى هر باركه بر دشوار كار وحرب وقتال وجنك وجدال اولسه قغان ارسلان كبى شجيع ودلير اولوردم وبو قدر چوق كار زارده اولدم ﴿ مثنوى ﴾ بس كه خوردم بس زدم زخم كران * چوق زخملر يدم وچوق كيمسه لره زخم كران اوردم ﴿ مثنوى ﴾ دل قوى تر بوده ام از ديكران * اول حالده غيريلردن دلير وقوى تر اولمش ايدم اما عجب حكمت وغريب حالتدركه ﴿ مثنوى ﴾ بى سلاح اين مرد خفته بر زمين * بو مرد مهيب سلاحسز زمينده اوزره ياتوب اويومش ﴿ مثنوى ﴾ من بهفت اندام لرزان چيست اين * بن يدى اندام ايله لرزان ومانند برك خزان اولدم بونه تماشادر اى طالب صادق كذلك سالك مستعد دخى كشف وكرامتده وزهد عبادتده ملوك وسلاطين طريقتدن نيجه كباره خدمت ايدوب وهر برندن تكميل طريقت ايليوب مرتبهٔ كرامته وارمش ايكن وبيشه زار وجودنده صفات نفسانيه دن نيجه ببرو پلنك هلاك

ايليوب وانواع رياضات ومجاهدات چكوب كاه تنزل زخملرين يوب وكاه نفسه مخالفتلر ايله زخم كران اوروب تبديل اخلاق ايلمش ايكن ونحو وصرف ومعانى ومنطق وهيئات وحكمت آلاتن مهيا ايتمكله قيل وقال و بحث وجدالده نيجه لره غالب اولوب بر سؤاله هزار جواب ويروب كسنه دن يوزدوندرمز ايكن على طريق الاكملية وراثت كمالية كاهنده نشين اولان مرشد كاملك نظر شريفنه كلدكده جمله بلدكارين اونودوب ونطق كفتار دن قالوب وجذبهٔ رحماندن لرزان اولوب مرشد كامل يوزندن كورديكى اذواق وحالاتى مقدما بريسنده كورميوب باخصوص پيركامل ومرشد مكمل بى قيل وقال وبلابحث وجدال زمين تواضع ومسكتنده ومنزل فناء فناده خفته مثال ايكن نظرسالك وجه مباركنى كورديكى حينده جسم وجانده آتش عشق غليان ايدوب پيركاملك قوت وقدرت وهيبت وعزتنه وعندالله اولان منزلت وقربتنه علم ضرورى حاصل اولمغله خواب وخيال ومحبت خدادن غيرى هرحالدن كچوب جذبه وعشق وقرب حق وفيض فياض مطلق نه معنى اولديغن بيلور ومستغرق هيبت وعظمت خدا اولور زيرا ﴿ مثنوى ﴾ هيبت حقست اين ازخلق نيست ❊ هيبت حق هيبتى درخلقدن دكلدر ﴿ مثنوى ﴾ هيبت اين مرد صاحب دلق نيست ❊ بو هيبت مرد صاحب دلق هيبتى دكلدر اكا بناء كه (من خاف الله خاف كل شئ منه) حديث شريفنك فحواى منيفى اوزره ﴿ مثنوى ﴾ هركه ترسيد ازحق وتقوى كزيد ❊ هركيم كه حقدن قورقدى وتقوى اختيار قيلدى ﴿ مثنوى ﴾ ترسد از وى جن وانس وهر كه ديد ❊ جن وانس وهر كيم كه انى كوره بامر الله تعالى اندن قورقار كما قال صلى الله عليه وسلم (من خاف الله يخوف الله الخلق عنه ومن خاف الخلق يخوفه عن الخلق) صدق رسول الله ارباب شهود تعريف خوفده بووجهله تحقيق ايدرلركه (الخوف هو الانخلاع عن طمانينة الامن بمطالعة الخبر) يعنى (استحضار الخبر الوارد من الله تعالى على لسان الرسول بالترهيب) ايمدى معلوم اوله كه معناى خوف مستقبلده اولاجق برمكروهك اصابتى وبرمحبوبك فوتندن روعه وخوف ايتمكدر وخوف من الله حق جل وعلا يا دنياده عاجلا وياآخرتده آجلا عبادنى معصيتلرى سببى ايله مؤاخذه وعقاب ايتمكدن عبد مؤمن خوف ايتمكدر ❊ زيرا حق تبارك وتعالى قوللرم اكر مؤمنلر ايسه كز بنم عقابمدن خوف ايديكز ديو عبادى اوزرينه كندودن خوف ايتمكى واجب قلمشدر كما قال تعالى (وخافون ان كنتم مؤمنين) وقال عليه السلام (انا اعلمكم

مطلب في تحقيق الخوف والتقوى ومراتب الخائفين والمتقين

بالله واشدكم له خشية) وقال ابو عثمان اهل ولاية الله ثلثة اصناف الانبياء والملائكة والصديقون قال الله تعالى فى الانبياء (و يدعوننا رغبا ورهبا وكانوا لنا خاشعين) وقال فى الملائكة (يخافون ربهم من فوقهم و يفعلون مايؤمرون) وقال فى الصديقين (ويخشون ربهم و يخافون سوء الحساب) روايت اولنور كه بر كون حواريون حضرت عيسى عليه السلامدن رجا ايدوب يا نبى الله بزه علم اكبرى تعليم بيورديلر عيسى عليه السلام بيورديكم علم اكبر اوچ شى دركه غيرى دكلدر بريسى خوف من الله و بريسى حب الله و بريسى رضا بقضاء الله در و يحيى بن معاذ رازى قدس الله روحه بيورر كه هر شيئك زينتى واردر عبادتك دخى زينتى خوف وخوفك دخى علامتى قصر امل در وابو حفص طيب الله انفاسه بيوررلر كه خوف فاوب مؤمنده بر سراج دركه خيردن وشردن قلبده اولان هر شى انكله كورينور وعن ابن مسعود رضى الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (رأس الحكمة مخافة الله) وقال يحيى بن معاذ الهى كيف اخافك وانت كريم وكيف لا اخافك وانت عزيز (وقال فضيل قدس سره من خاف الله كل لسانه وقال ابو الحسين النورى الخائف يهرب من ربه الى ربه وسئل الجنيد عن الخوف (فقال توقع العقوبة مع مجارى الانفاس) وقال سفيان اصل الطاعة الخوف والرجاء والمحبة * وعلامة الخوف ترك المحارم * وعلامة الرجاء الرغبة فى الطاعة * وعلامة المحبة الشوق والانابة وقال ذو النون دلالة الخوف الهرب * ودلالة الرجاء الطلب * ودلالة المحبة قلة الخلاف * وقال وهب بن منبه * علامة الخوف طاعة الله ومن يعص الله ثم يزعم انه يخاف الله فقد كذب * وقال سهل بن عبد الله (الناس كلهم موتى الا العلماء والعلماء كلهم نيام الا الخائفون والخائفون كلهم فى القنوط الا الراجعون والراجعون كلهم فى الغرور الا المحبون والمحبون هم المؤثرون الله فى كل حال * وابو على دقاق قدس الله روحه بيوررلر كه * معناى خوفده اوچ مرتبه واردر بريسى خوف و بريسى خشيت و بريسى هيبتدر * پس خوف شرط ايمانندر كما قال الله تعالى (وخافونى ان كنتم مؤمنين) وخشيت شرط علمدندر كما قال الله تعالى (انما يخشى الله من عباده العلماء) وهيبت شرط معرفتدر كما قال الله تعالى (و يحذركم الله نفسه) پس ارباب خوفده دخى بو تقديرجه درجات ثلثه واردر درجهٔ اولى خوف عامه دركه خوف من العقوبة درو ايمان اشبو خوف ايله صحيح ودرست اولورزيرا ايمان تصديقدر * پس تصديق ايمان خوف دخى ايمزا ما خواص عبادك خوفلرى مجرد عقابدن اولميوب بلكه حقدن محتجب اولمقدن خوف ايدرلر كما قال عمر رضى الله عنه

لصهيب (نعم العبد صهيب اولم يخف الله لم يعصه) پس مرتبهٔ اولاده اولان خوف خائف تصديق وعيد وذكر جنايت ومراقبهٔ عاقبتدن تولدايدر حالت مزبوره دوام حضورالقلب مع الآخره در ودرجهٔ ثانيه في حالة اليقظة حلاوت ايله مشوبه اولان انفاس مستغرقه يه جريان مكردن خوف اتمكدر زيرا ارباب مراقبه دن عاشقلرك انفاسى حالت يقظه ده مستغرقه في المراقبه وحضور مع الله ده لذت شهودده ايكن حلاوة انس ولذت حضورك سلب واعراضى ايله مكر اصابت اتمكدن خوف ايدرلر زيرا حلاوة حضورمعنى انلرايچون حقدن استدراج ومكراولور * پس هر باركه حلاوة بالاقبال اتم اوله خوف من الاعراض دخى اشد اولور كما قال عليه السلام (انا اتقاكم لله واشدكم منه خوفا) ومرتبهٔ خواصده اولان كمسنه ايچون وحشة خوف اولمزالا هيبت واجلال جهتندن اولور ومرتبهٔ مزبوره وحالت مذكوره غايت خوفه اشارت اولنان اقصاى مراتب خوف دركه درجهٔ ثالثه در وهيبت مزبوره رهيبت عظيمه دركه عارف مكاشفه اوقات مناجاتنده عارضه اولور واحيان مسامره ده مشاهدى صيانت ايدروصدمهٔ عزت ايله معاينى قتل وهلاكه قريب اولور زيراعزت ابدا جلالت وغيردن احتجابى مقتضيدر * پس چون مسامر معاينه طلبنده اولسه صدمهٔ عزت فناء صرفله طالبى قهرايدر كما قال تعالى (فلما تجلى ربه للجبل جعله دكاوخرموسى صعقا) وبالجمله عقوبتدن خوف مقام نفس ومرتبهٔ غيبده در ومكردن خوف مقام قلب ومرتبهٔ حضورده در اما مقام سر ومشاهده ده خوف هيبت واجلال اولور زيرا اقصاى درجات خوف هيبت واجلالدر وحالات مزبوره اخص خواصه مختصه در ومعناى تقوى دخى طاعات حقله عقوبتدن تحرزدر واصل تقوى اولا ايمانا واتقانا اجتناب عن الشرك بعده اتقا عن المعاصى بعده اتقا عن الشبهات بعده مالايعنى اولان فضلاتى ترك ايدوب اخلاق ذميمه دن صفاتنى تطهير وخصال حميده ايله تخلق در وابوعبدالله رودبارى قدس سره دن تقوى نه در ديو سؤال اولندقده * التقوى مجانبة مايبعدك عن الله ديو بيورمشلر * وذوالنون مصرى طيب الله انفاسه دن دخى متقى كيمدر ديواستخبار اولندقده التقى من لايدنس ظاهره بالمعارضات ولاباطنه بالكلالة * ويكون واقفا مع الله موقف الاتفاق ديو بيورمشلر * ابن عطا بيوررلركه تقوانك ظاهرى وباطنى وار در ظاهر تقوى حدود اللهى محافظه در وباطن تقوى نيت واخلاصدر * وقال

القاسم بن القاسم التقوى هو المحافظة على آداب الشريعة * وعن ابى سعيد الخدرى
قال جاء رجل الى النبى صلى الله عليه وسلم فقال له اوصنى فقال اتق الله فانه جماع
كل خير وسئل عليه السلام عن معنى قوله تعالى (اتقوا الله حق تقاته) فقال (ان يطاع
فلا يعصى ويذكر فلا ينسى ويشكر فلا يكفر) وقال ابو يزيد البسطامى المتقى
اذا قال قال لله واذا سكت سكت لله واذا ذكر ذكر لله وقال عمر بن عبد العزيز
ليس التقوى صيام النهار وقيام الليل والتخليط فيما بين ذلك ولكن التقوى
ترك ما حرم الله واداء ما افترض الله فمن رزقك بعد ذلك فضلا فهو خير
الى خير قال تبارك وتعالى (وامر اهلك بالصلوة واصطبر عليها لا نسئلك رزقا
نحن نرزقك والعاقبة للتقوى * پس تقوى مأمورات اوزرينه اقدام ومنهياتدن
رجوع واحجام وشبهاتدن احتجاب وطاعاتده ترك تسويف واتباع
سنت وترك بدعت ومكارم اخلاقى استعمالدر وحقيقت تقوى متقى تقواسندن
دخى اتقا ايتمكدر * كما قال الواسطى ومعناه ان لا يرى تقواه وحق تقوى دخى
تحت سلطان هيبتده فنا ونعت حيا ايله مقام معرفتده تحير وسطوات
مشاهدهٔ جلالدن رؤيت عظمتده ذوبان قلب واستهلاك ومشاهدهٔ رحمن
ايچون ترك اكوان وحدثاندر * بيت * وصفت التقى كأنك ذو اتقى * وريح
المعاصى من ثيابك تسطع * عطار قدس سره * بتقوى زندكانى كن
درانيجا * دل وجان بامعانى كن درانيجا * بتقوى زندكانى كن چو عشاق *
كه در تقوى شوى اى مرد طاق * بتقوى زندكانى كن تواز دل * كه از
تقوى شوى در عشق واصل * بتقوى وبپاكى در جهان تو * بيا باى
دوست اينجاى جان تو * بتقوى وبپاكى در حقيقت * زنى دم اندر عين
شريعت * شريعت چيست مر تقوى سپردن * پس آنكه راز جانان چيست
مردن * زتقوى كر خبردارى تواى شيخ * درين جا كاه بيدارى تواى شيخ *
چه باشد عين تقوى پاكبازى * كه جان ودل بروى دوست بازى * هرانكو
پاك باشد همچو مردان * بپاكى بازبيند روى جانان * پس رسول قيصر روم
حضرت عمر الفاروق رضى الله عنهده ذكر اولنان اوصاف حميده وهيبت
عظيمه يى مشاهده ايتمكله كمال مرتبه متأثر الحال اولوب * مثنوى *
اندرين فكرت بحرمت دست بست * بوحيرت وبوفكر تك بحرنده مستغرق
اولوب انواع حرمت وعزت ايله ال بغلدى * مثنوى * بعد يكساعت عمر
ازخواب جست * وبرساعتدن صكره عمر رضى الله عنه خوابدن صچرادى

يعنى سعادت ايله اويقودن اويانوب اوطوردى معناى تأويليسى مراداولورسه اويقودن مراد حالت مراقبه وتوجه وزمان تجلى واستغراق درزيرا طريقهٔ كملده قبل المكالمه قاعدهٔ مستحسنه توجه على الصمت درنته كيم بونك تفصيلى كنيزكه عاشق اولان پادشاهك حكايه سنده سبق ايلمشدر

﴿ سلام كردن رسول روم باامير المؤمنين رضى الله عنه ﴾

امير المؤمنين عمر رضى الله عنه يه قيصر رومك ايلچيسى سلام ويرمه سى بيانده در ﴿ مثنوى ﴾ كرد خدمت مر عمر را وسلام * رسول قيصر حضرت عمره خدمت وحرمت وتعظيم وتكريم وسلام فراوان ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت پيغامبر سلام آنكه كلام * زيرا حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم اول سلام اندن صكره كلام ديو بيوردى كما ورد (السلام قبل الكلام) وفى رواية اخرى (السلام ثم الكلام) رواه الترمذى عن جابر رضى الله عنه ﴿ مولانا قدس سره ﴾ كوش ما منتظر پيام ترا * جان بجانى جسته پاك سلام ترا * درد لم خون شوق مى جوشد * منتظر بوى جوش جام ترا * كرده شاهان نثار تاج وكمر مرقباى كمين غلام ترا * بحق آن زبان كاشف غيب * كه رسان كلام بكوشم ترا * پس (السلام تطوع والرد فريضة) حديث شريفى فحواسنجه حضرت عمر رضى الله عنه دخى ﴿ مثنوى ﴾ پس عليكش كفت اورا پيش خواند * اول سوله عليكم السلام ديدى وحضور سعادتنه دعوت قيلدى ﴿ مثنوى ﴾ ايمنش كردو به پيش خود نشاند * وانى خوف وحزندن امين ايلدى و پيش ونظرنده اوطورتدى زيراكه ﴿ مثنوى ﴾ لاتخافوا هست نزل خائفان * خائفينك نزلى لاتخافوا قول كريميدر يعنى حقدن خوف ايليلرك طعام وغداسى خوف وخشيت جكميه سز ديو امين قلمقدر نته كيم حقك ربوبيتنه اقرار ايدوب وصدق وايماننده ثابت قدم وبروجه استقامت راسخ دم اولان خائفينه عند الموت وياخود حين بعث من فى القبور وبعد نفخ الصور ملائكه نزول ايدوب (لاتخافوا ولاتحزنوا) ديو تبشير ايدرلر كما قال تبارك وتعالى (ان الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل عليهم الملائكة الاتخافوا ولاتحزنوا وابشروا بالجنة التى كنتم توعدون) ﴿ مثنوى ﴾ هست درخورازبراى خائفان * زيرا خوف ايديجيلر ايچون سزاوار اولان لاتخافوا ولاتحزنوا نزليدر وانكله قلوب خاشيه يى امين قيلوب انواع نعم جنان ايله تبشيردر اكا بناءً كه ﴿ مثنوى ﴾ هركه ترسد مرورا ايمن كنند * هركيم كه سخت وعقابدن قورقه واطاعت حق

ایلیه انی قورقدیغندن امین ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ مردل ترسنده را ساکن کنند ❊ وتحقیق قلب خاشع ودل ترسنده یی ساکن ایدرلر واحسان عطایا ایله متسلی قیلورلر فاما ﴿ مثنوی ﴾ آنکه خوفش نیست چون کویی مترس ❊ اول کمسنه نك که خوف وخشیت وتفکر عاقبتی یو قدر اکا نیجه خوف ایله دیرسن یعنی خوف ایله دیمزسن زیرا خوف ایتمیلرك حقنده و(سواء علیهم ءانذرتهم املم تنذرهم لا یؤمنون) ودخی (وذر الذین اتخذوا دینهم لعبا ولهوا وغرتهم الحیوة الدنیا) بیورلمشدر وانبیا واولیانك موعظه ونصیحت ایدوب تخویف وتحذیر ایلدیکلری حقدن خوف ایدنلره در وحقك وحدانیتنه ایمان وقرآن عظیمه اتباع ایدوب حشر وبعثه وجنت وجهنمه وثواب وعقاب وسؤال وحسابه اعتقاد ایلیلره در کما قال الله تعالی (انما تنذر من اتبع الذکر وخشی الرحمن بالغیب فبشره بمغفرة واجر کریم) وقال الله تعالی (وانذر به الذین یخافون ان یحشروا الی ربهم لیس لهم من دونه ولی ولا شفیع لعلهم یتقون) ایمدی انعام واحسان طالبلره ومحتاجلره در والا ﴿ مثنوی ﴾ درس چه دهی نیست اومحتاج درس ❊ اول کمسنه که محتاج درس اولمیه اکانه وجهله درس ویررسن ایمدی بنم جانم مادامکه مرشد کامل وعارف واصلك حضور سعادت موفورلرنده رعنالق صتاسن وتواضع ومسکنت وتذلل ومسالت ایله کمال احتیاجك اولدیغن عرضه قلمیه سن علامۀ عصر دخی اولورسك مادامکه من ندانم دیوب یوقلق وافتقار منزلنده بولنمیه سن هر کزسکا انلردن بهره یوقدر وجمیع جهانیان مستغرق احسانلری اولسه لرسکا حصه یوقدر ﴿ سلطان ولد ﴾ درد دردش کشند چون مردان ❊ تا ابد زنده اند پر دردان ❊ مرد بی دردان که مرده بود ❊ دائما همچو یخ فسرده بود ❊ نیست بنده هر آنکه دردش نیست ❊ مشنواز کسی که کردش نیست ❊ هر کرا درد پیش پیش بود ❊ مرد بی پاچه کونه راه رود ❊ اندرین راه درد باشد پا ❊ آنچنان پا بر دبر سما ❊ مرد بی درد زشت جان دارد ❊ مرد بی درد کی امان دارد ❊ تن زجان زنده است وجان ازدرد ❊ مرد بی درد را نخوانش مرد ❊ پس قیصر رومك رسولی چونکه هزار درد بی شمار وانواع مسکنت وافتقار وخوف ومذلت بسیا رایله عمر رضی الله عنهك شمع محبتنده پروانه وار سوزان نار عشق یار ونی کبی فغان وزار قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ آن دل از جا رفته را دلشاد کرد ❊ حضرت عمر بن الخطاب دخی اول کوکلی یرندن کتمش عاشق سوزنده بالی دلشاد وخوش

حال ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ خاطر ویرانش رآباد کرد * وآنك خاطر ویرانی
معمور وآبادان ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ بعدازان کفتش سخنهای دقیق *
وبووجهله احسان اولنان بخش وعطادن صکره عمر رضی الله عنه رسول
رومه کلمات قدسیه دن انواع دقایق انسبه بیان ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ وزصفات
پاك حق نعم الرفیق * ونعم الرفیق اولان حق جل وعلانك صفات پاکندن
انواع تحقیقات بیان ایتدی ویاخود نعم الرفیق حضرت عمر رضی الله عنهك مدحی
اولوب حق تعالینك صفاتندن حقایق ودقایق سویلین عمر الفاروق نه کوکجك
ونه لطیف رفیقدر دیمك اوله ﴿ مثنوی ﴾ زنواز شهای حق ابدال را *
وبشریتی ملکیته وسیئه سن حسنه یه تبدیل ایلین ابداله حق سبحانه وتعالینك
نوازش واحسانلرندن سویلدی ﴿ مثنوی ﴾ تابداند اومقام وحال را * تاکم اول
رسول روم مقام وحالی بیله ومابینلری ذوق ووجدان ایله تمیز قیله * الحاصل حالا
وقالا رسول رومه دنیانك فناسن وماسوانك زوالن وصفات حقك وصفات
حق ایله متصف اولوب عشق سبحانی ایله زنده اولان عشاق وابدالك
بقاسن بیان ایدوب ارباب حال ایله اصحاب مقامك احوالن وفنا وبقاده
اولان مشاهداتك اسرارن تمام ایضاح ایله عیان ایلدی وحال ایله مقامده
بووجهله تحقیق ایلدیکه ﴿ مثنوی ﴾ حال چون جلوه ست زان زیبا
عروس * حال اول عروس زیبادن جلوه کبیدر * یعنی مرد طالبك هنوز تلونی
حالنده تجلیات صفات اولدقجه اثر حرارت محبت نظر ایردن قلبنده جلوه کراولوب
وکثرت وماسوا انی اول جلوه دن منصلا جداقیلوب وطالب دخی آنا فآنا
انك طلبنده اولوب کاه تنزل وکاه ترقیده اولدیغیدر ﴿ مثنوی ﴾ وین مقام
آن خلوت آمد باعروس * وعند ارباب التمکین مقام اعتبار ایتدکاری اول
عروس ایله خلوت کلدی * یعنی سالك قابل فنا نزوانه واردقده تجلی ذات
قلبنده جلوه کر اولوب تجلیات ذات وصفاتده مستمرا مستقر اولمغله وحدته
کثرت طاری اولمیوب بشریتی بکلیته ملکیته مبدل اولدی وتجلیدن غیری قلبنه
ماسوا کلمکدن خلاص اولدی واغیار رفع اولوب جمله یار اولدی وحقدن
غیرینك وجودی قالمیوب مرتبهٔ بقایه واردی وتلوندن وتنزلدن خلاص
اولوب صاحب مقام اولدی ﴿ مثنوی ﴾ جلوه بیند شاه وغیر شاه نیز *
شاهدن مراد صاحب مقام وغیر شاهدن مراد اهل حالدر ویاخود شاهدن
مراد انسان اکمل وغیر شاهدن مراد سالکین وطالبیندر * ایمدی جلوه یی

اكرشا واكرغيرشاه دخى مشاهده ايدر ولكن * مثنوى * وقت خلوت نيست جزشاه عزيز * وقت خلوتده اول سلطان غالب وشاه عزيزدن غير بسى يوقدر * يعنى تجليات ذات بحت واقع اولدقده شيخلك ومريدلك قيدلرى اطلاق و بسطه واروب شهود احديت مطلقه دن غير شى قالمز اما حالات من بوره صاحب مقامدن غيريده ظهور ايتمز * مثنوى * جلوه كرده خاص وعام را عروس * كرچه عروس خواص وعوامه جلوه ايلمشدر بونده مراد اولنان عوام وخواصدن ارباب سلوك بيننده اعتبار اولنان خواص وعوامدركه خواصدن مراد اصحاب مقام وعوامدن مراد ارباب حالدر * مثنوى * خلوت اندر شاه باشد باعروس * لكن خلوتده عروس ايله انجق شاه اولور و يا خود عوامدن مراد عوام الناس وخواصدن مراد ارباب دل اولوب * خلاق جهان عالمه قيلدقده تجلى * هرشئ بر رحال ايله قيلمش متسلى * مضمونجه جميع جهانيان اسماء الهيه دن براسمك تجليسنه مظهردر لكن قلبلرندن نقش ماسوا وصورت كثرت وتزاحم غيريت مرتفع اولوب جمال عروس ازل ايله بلا اثنينيت وحدت وخلوتده اولنلر سروران طريقت اولان ارباب فنا ومظاهر اسماء كليه اولان اصحاب بقادر اما شمدى بيوريلان بيت شريفه كوره خواص وعوامدن مراد اصحاب مقام ايله ارباب حال اولدبغى انسب فهم اولنور مثلا بيوررلر * مثنوى * هست بسيار اهل حال از صوفيان * صوفيلردن اهل حال چوقدر * يعنى اكثرى ارباب تلوندر * مثنوى * نادرست اهل مقام اندر ميان * فاما ميان صوفيانده اهل مقام اقل من القليلدر * فلهذا ارباب تحقيق اهل مقام ايچون هزاردن يك و بسياردن اندكدر ديمشلر (اعلموا ان معنى الحال عند ارباب الشهود ماير د على القلب بمحض الموهبة من غير تصنع وتعمد وتكلف فى العمل ولا اجتلاب ولا اكتساب من الواردات المحمودة من جانب الغيب من طرب اوحزن اوخوف اوقبض اوبسط اوشوق اوذوق اوانزعاج اوهيبة و يزول بظهور صفات النفس سواء يعقبه المثل اولا فاذا دام وصار ملكا يسمى مقاما * والمقام * هو استيفاء حقوق المراسم فان لم يستوف حقوق مافيه من المنازل لم يصح له الترقى الى مافوقه كمان من لم يتحقق بالقناعة حتى يكون له ملكة لم يصح له التوكل ومن لم يتحقق بحقيقته التوكل لم يصح له التسليم وهلم جرا فى جميعها وليس المراد من هذا الاستيفاء ان لم يبق عليه بقية من درجات المقام السافل حتى يمكن له الترقى الى مقام العالى فان اكثر بقايا السافل

مطلب
فى بيان الحال والمقام

ترقیده اولوب زیاده ونقصان ایله احوالی وصف اولنمق صحیح اولدیغچه اهل تلوین اولنمز زیرا سالک کامل مزبور علی حسب محله ومن حیث التحقق حالنده متمکن اولمشدر ومرتبهٔ مزبوره یه بعد الوصول حق جل وعلا اول عبد اخصه اتحاف انواع عطیات ایدوب مقدورات حقه نهایت وغایت اولمز * پس بو تقدیرجه صاحب مقام واهل تمکین اولان کامللر کرچه اصل اولان حاللرنده متمکنلردر ولکن زیاداتده متلونلردر وتلوین مزبوردن جمیع ارباب مقامات عالیه خالی دکللردر زیرا ابدا برحالدن اعلی حالته و برمرتبه دن اسنی مرتبه یه نیل وارتقادن منفک دکللردر زیرا بشریته حد وغایت واردر اما قرب حقه حصر ونهایت یوقدر فاما عبد فانی نفسندن وحسندن و بودن ونابودندن وشعور وعدم شعوردن ومکوناتک جمله سندن باسرها غائب وغیبت مزبوره ده باقی اولسه فنا مزبور محوودر اول حالده تلوین وتمکین وحال ومقام وتکلیف وعدم تکلیف و بوکامانند برشی اعتبار اولنمز کما قال الله تعالی (وتحسبهم ایقاظا وهم رقود ونقلبهم ذات الیمین وذات الشمال) ﴿قال الشیخ رضی الله عنه﴾ ان سری هو قولی * انی عین وجوده * واذا ابصر عینی * انی عین شهوده * و بذا یکون شکری * ان شکرت من مزیده * اقرب الامر الکونی * من یکن حبل وریده * فانا بین مرادی جیبی ومریده * عدم است وجودا * مع کونی من عبیده * بوجود اثبت النا * ظر عندی عین جوده * پس کبرو صددده کلهلم حضرت عمر رضی الله عنه رسول قیصر رومه ارباب حال واصحاب مقامک مراتب واحوالن علی التفصیل تحقیق و بیان وکشف وعیان ایدوب ﴿مثنوی﴾ از منازلهای جانش یاد داد * جان منزللرندن ومراتب ارواحدن رسول رومه خبرو یردی ﴿مثنوی﴾ وز سفرهای روانش یاد داد * وروان رسولک سفر بسیارندن خبرو یردی * یعنی روح انسانی نشیمن انس قرب سبحانی وحظیرهٔ قدس دنو ربانیدن کذر وعوالم ملکوتیه دن اشباح ناسوتیه یه کلنجه واقع اولان منازل ومراحل وسفر وحرکتندن وکیرو اصلنه عروج ایده جکندن ذکر ایلدی ﴿مثنوی﴾ وز زمانی کز زمان خالی بدست * و برزماندن خبرو یردیکه زماندن خالی اولمشدر یعنی (لیس عند ربکم صباح ولا مساء) سرندن بیان ایلدی ﴿مثنوی﴾ وز مقام قدس کاجلالی بدست * وشول مقام قدسدن یاد ایلدیکه اجلاله منسوب اولمشدر یعنی تخلل کثرت

ومزاحمهٔ غیردن اجلی ومقدس اولان مرتبهٔ احدیت وتجلی ذاتدن سویلدی وجذبهٔ رحمان ایله قلبنی مقام قدس واجلال ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ وزهوایی کاندروسیمرغ روح ﴿ وشول هوادن خبرویردیکه اول هوادهسیمرغ روح ﴿ مثنوی ﴾ پیش ازین دیدست پرواز وفتوح ﴿ اجساد واشباح والواح اجسامه نزول ایتمزدن مقدم عالم جبروتده واول هوا وفضای لامکانده پرواز وفتوح کورمش ایدی وبی پروبال جودنو وصالده جولان ایتمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾ هریکی پروازش از آفاق پیش ﴿ اول هوای وسیعده سیمرغ روحك هر بر پروازی آفاقدن زیاده ایدی زیرا آفاق محسوس ومحدود وعالم لاهوت لایعد وبیحددر وروح دخی قابل تحدید دکلدر * پس پروازی دخی محدود اولمز ﴿ مثنوی ﴾ وزامید ونهمت مشتاق بیش ﴿ وامید وحرص مشتاقدن زیاده ایدی * یعنی کمال قربده ایدی نهمت نونك فتحیله نعمت تناولنه اولان حرص معناسنه در ﴿ عطار ﴾ ازان نورست اینجا جوهرجان * که درصورت شده اینجای رخشان * توزان نوری که اشیا پرتوست * بود نورت چوچشم ومغز پرتست * ازان نوری نداری مرخبرتو * فتادستی عجب مربیخبرتو * چنان رخشان بدی اندر خدایی * زیکسر مونمیکردی جدایی * زاصل ذات کل پیوسته بودی * ازان درجزوکل پیوسته بودی * سوی خاك آمدی ازعالم پاك * نظرکردی عجب درحقهٔ خاك * زیك جوهر دوبی پیدا نمودی * زپیدایی توناپیدا نمودی * زیك جوهرد مادم اون براون * عجائب ساختی درعالم کون * چه کویم می ندانم تاچه کویم * که درمیدان عشقت برده کویم * کست اینجا نداند جزکه واصل * کسی کورا بود مقصود حاصل * وبالجمله ﴿ مثنوی ﴾ چون عمر اغیار رورا یار یافت ﴿ چونکه عمر رضی الله عنه وجه اغیارده اولان رسول رومی یار بوادی یعنی کرچه ظاهر حالده هنوز شرف اسلامه داخل اولیوب لکن قلبی نور ایمان ایله پرانوار اولدیغن کوردی ﴿ مثنوی ﴾ جان اورا طالب اسرار یافت ﴿ وانك جاننی طالب اسرار الهیه بولدی انکیچون اسرار الهیه دن انواع اسرار کشف واظهار ایلدی کأن سؤال مقدره جوابدرکه نه عجب عمر رضی الله عنه رسول قیصر ایله ابتداء ملاقاتده بووجهله مکالمه ایلدی دینورسه عمر رضی الله عنه رسول رومك صورتنه نظرایتدکده اغیار یوزلو کوروب لکن دل وجاننه نظرایتدکده یارپایدار وایمان وتوحید ایله پرانوار وصدق وخلوص ایله طالب اسرار بولمغله

ترقيده اولوب زياده ونقصان ايله احوالى وصف اولنمق صحيح اولدیغجه اهل تلوينده اما واصل حق اولدقده معلومات نفس ومعلولات طبيعتده رد اولنمز زيرا سالك كامل مزبور على حسب محله ومن حيث استحقاقه حالنده متمكن اولمشدر ومرتبهٔ مزبوره يه بعد الوصول حق جل وعلا اول عبد اخصه اتحاف انواع عطيات ايدوب مقدورات حقه نهايت وغايت اولمز * پس بو تقديرجه صاحب مقام واهل تمكين اولان كامللر اگرچه اصل اولان حاللرنده متمكنلردر ولكن زياداتده متلونلردر وتلوين مزبوردن جميع ارباب مقامات عاليه خالى دكللردر زيرا ابدا برحالدن اعلى حالته و برمرتبه دن اسنى مرتبه يه نيل وارتقادن منفك دكللردر زيرا بشريته حد وغايت واردر اما قرب حقه حصر ونهايت يوقدر فاما عبد فانى نفسندن وحسندن و بود ونابودندن وشعور وعدم شعوردن ومكوناتك جمله سندن باسرها غائب وغيبت مزبوره ده باقى اولسه فناء مزبور محودر اول حالده تلوين وتمكين وحال ومقام وتكليف وعدم تكليف و بوكامانند برشى اعتبار اولنمز كما قال الله تعالى (وتحسبهم ايقاظا وهم رقود ونقلبهم ذات اليمين وذات الشمال) * قال الشيخ رضى الله عنه * ان سرى هو قولى * انى عين وجوده * واذا ابصر عينى * انى عين شهوده * و بذايكون شكرى * ان شكرت من مزيده * اقرب الامر الكونى * من يكن حبل وريده * فانا بين مرادجيبى ومريده * عدم لست وجودا * مع كونى من عبيده * بوجود اثبت النا * ظر عندى عين جوده * پس كبرو صدده كلم حضرت عمر رضى الله عنه رسول قيصر رومه ارباب حال واصحاب مقامك مراتب واحوالن على التفصيل تحقيق و بيان وكشف وعيان ايدوب * مثنوى * ازمنازلهاى جانش ياد داد * جان منزللرندن ومراتب اروا حدن رسول رومه خبر و بردى * مثنوى * وزسفرهاى روانش ياد داد * وروانك رسولك سفر بسيارندن خبرو بردى * يعنى روح انسانى نشيمن انس قرب سبحانى وحظيرهٔ قدس دنو ربانيدن كذر وعوالم ملكوتيه دن اشباح ناسوتيه يه كلنجه واقع اولان منازل ومراحل وسفر وحركتندن وكبرو اصلنه عروج ايده جكندن ذكر ايلدى * مثنوى * وززمانى كرزمان حالى بدست * و برزماندن خبرو يرديكه زماندن خالى اولمشدر يعنى (ليس عندى ربكم صباح ولامساء) سرندن بيان ايلدى * مثنوى * وزمقام قدس كاجلالى بدست * وشول مقام قدسدن ياد ايلديكه اجلاله منسوب اولمشدر يعنى تخلل كثرت

ومزاحمهٔ غیردن اجلی ومقدس اولان مرتبهٔ احدیت وتجلی ذاتدن سویلدی وجذبهٔ رحمان ایله قلبنی مقام قدس واجلال ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ وزهوایی کاندر وسیمرغ روح * وشول هوادن خبرویردیکه اول هواده سیمرغ روح ﴿ مثنوی ﴾ پیش از ین دیدست پرواز وفتوح * اجساد واشباح والواح اجسامه نزول ایتمزدن مقدم عالم جبروتده واول هوا وفضای لامکانده پرواز وفتوح کورمش ایدی و بی پروبال جودنو وصالده جولان ایتمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾ هریکی پروازش از آفاق پیش * اول هوای وسیعده سیمرغ روحك هر بر پروازی آفاقدن زیاده ایدی زیرا آفاق محسوس ومحدود وعالم لاهوت لایعد و بیحددر وروح دخی قابل تحدید دکلدر * پس پروازی دخی محدود اولمز ﴿ مثنوی ﴾ وزامید ونهمت مشتاق بیش * وامید وحرص مشتاقدن زیاده ایدی * یعنی کال قربده ایدی نهمت نونك فتحیله نعمت تناوانه اولان حرص معناسنه در ﴿ عطار ﴾ از ان نورست اینجا جوهرجان * که درصورت شده اینجای رخشان * توزان نوری که اشیا پرتوست * بود نورت چو چشم ومغز پرتست * ازان نوری نداری مرخبرتو * فتادستی عجب مر بیخبرتو * چنان رخشان بدی اند رخدایی * زیکسر مو نمیکردی جدایی * زاصل ذات کل پیوسته بودی * ازان در جزوکل پیوسته بودی * سوی خاك آمدی ازعالم پاك * نظر کردی عجب درحقهٔ خاك * زیك جوهر دو بی پیدا نمودی * زپیدایی تو ناپیدا نمودی * زیك جوهرد مادم او ن براون * عجائب ساختی درعالم کون * چه کویم می ندانم تاچه کویم * که درمیدان عشقت برده کویم * کست اینجانداند جزکه واصل * کسی کورا بود مقصود حاصل * و بالجمله ﴿ مثنوی ﴾ چون عمر اغیار رو را یار یافت * چونکه عمر رضی الله عنه وجه اغیارده اولان رسول رومی یار بولدی یعنی کرچه ظاهر حالده هنوز شرف اسلامه داخل اولمیوب لکن قلبی نور ایمان ایله پرانوار اولدیغنی کوردی ﴿ مثنوی ﴾ جان اورا طالب اسرار یافت * وانك جاننی طالب اسرار الهیه بولدی انکچون اسرار الهیه دن انواع اسرار کشف واظهار ایلدی کأن سؤال مقدره جوابدر که نه عجب عمر رضی الله عنه رسول قیصر ایله ابتداء ملاقاتده بووجهله مکالمه ایلدی دینورسه عمر رضی الله عنه رسول رومك صورتنه نظر ایتدکده اغیار یوزلو کوروب لکن دل وجاننه نظر ایتدکده یار پایدار وایمان وتوحید ایله پر انوار وصدق وخلوص ایله طالب اسرار بولمغله

اظهار اسرار ایلدی * ز پرانظر صورته دکل سیرته در سروران طریقت اولان مرشدان کاملان ایسه طالبك استعدادنه وخلوص نهادنه اعتبار ایدرلر مثلا نیجه پیلر خدمتلرنده اولان فقراسنه کشف ایتدکلری رازی عمر رضی الله عنه رسول رومه اظهار ایلدیکی کبی اغیار ومبتدی شکلنده رونما اولان برطالب مستعده کلدیکی کبی کشف وباز ایدرلر ﴿مثنوی﴾ شیخ کامل بود وطالب مشتهی * عمر رضی الله عنه شیخ کامل ایدی ورسول روم ایسه طالب مشتهی ایدی ﴿مثنوی﴾ مرد چابك بود ومرکب درکهی * ومرد چابك ایدی مرکب ایسه درکاهه منسوب ایدی حاصل کلام برچابك سوار اولان مرد جکردار سرج ولجام ایله درده مهیا براسب صبار فتار بولدقده بلاتأخیر سوار اولدیغی کبی عمر رضی الله عنه دخی ﴿شعر﴾ کلبرو ای طالب سرخدا * اکله سوزم کور نه دیرم بن سکا * اهل حققده وعد فردا یوقدرر * نقددر بازار جمله اولیا * صاحب لمعه یه ذوق اولور نشان * پرتوی قلبه و پرر ذوق ای فتا * دیوب قدم ارشادن طالب مشتهینك رکاب استعدادنه وضع ایدوب ولجام همتن جانب قدسه تحریك واسب ارادتن صحرای ملکوته رفتار ایدردی ﴿مثنوی﴾ دیدآن مرشد که او ارشاد داشت * اول مرشد کامل کوردیکه اول طالب ارشاد طوتدی یعنی استعداد وقابلیتی کالده ایدی * فلهذا بخش وعطا وذوق وصفا افاضه سنی دریغ ایتمیوب ﴿مثنوی﴾ تخم پاك اندر زمین پاك کاشت * لاجرم تخم پاکی زمین پاکه اکدی * یعنی اسرار الهیه یی کمال استعداد وخلوص واعتقاد وماسوادن مزکی وپاك اولان نهاد طالبه القا ایلدی * ایمدی مادامکه برطالبك مزرعهٔ وجودی خار وخاشاك ماسوادن پاك اولمیه و یاخود زمین شوره مشابه سنده اولمغله القا وزرع اولنان بذر محبت ودانهٔ معرفت ضایع وتلف ومار دهاننه چکان اولان قطرهٔ نیسان کبی درو تریاق ایکن زهر اوله اومقوله بدسرشتك زمین شورهٔ نهادنه حب حب سبحانی وکوش مار دهاننه قطرهٔ نیسان معرفت ربانی القاسندن احتراز اولنمق کرکدر ﴿خجندی﴾ هرکسی در حرم عشق تو محرم نشود * هر براهیم بدرکاه تو ادهم نشود * مرد تاروی نیار د زد وعالم بخدا * مصطفی وار کزین همه عالم نشود

﴿سؤال کردن رسول روم از عمر رضی الله عنه﴾

امير المؤمنين عمر رضي الله عنه دن رسول قيصرك سؤال ايلمه سي بيانندە در يعني عمر رضي الله عنه چونكه رسول قيصر رومه منازل جان و مسالك ومراحل روان وزماندن خالي زمان ومقام قدس اجلالي وقرب رحماندن خبر و يروب وسيمرغ روحك جو هواى لامكانده اولان جولانن ذكر ايدوب رسول قيصر روم دخي ذوق ووجدان وتصفيهٔ جنان ايله اول مقام قدس آشيانه طيران ومنازل جاني سيران ايليوب لذت انسي چشان اولمغله روح انساني بو دارمضيق ابدانه تنزل ايتديكنه تعجب ايدوب ﴿مثنوى﴾ مرد كفتش اى امير المؤمنين * اول مرد خدا عمر رضي الله عنهه ايتدي يا امير المؤمنين ﴿مثنوى﴾ جان ز بالا چون درآمد در زمين * جان مجرد عن الاكوان ومنسوب لامكان ايكن بالادن زمينه نيجه كلدى ﴿مثنوى﴾ مرغ بى اندازه چون شد در قفص * ومرغ عالم افلاك بى اندازه قفص خاكى يه نسبتي واول چو هر پاك علوينك بو زندان دارسفلي يه رغبتي نه جهتدن اولدى ﴿مثنوى﴾ كفت حق برجان فسون خواند وقصص * حضرت عمر بن الخطاب رضي الله عنه التواب اكا جواب و يروب ايتدي حضرت ملك متعال و پادشاه بى زوال قدرت كامله وحكمت شامله سيله طيور ارواحك كوش هوشنه افسون وقصص اوقويوب عالم اشباه ايله الفت ايتمك ايچون ميل ومحبت و يردى اكا بناء روح دخي كاوب برقاچ كون ابدانده قرار ايلدى آه كوش جانه القا اولنان قصه دن برحصه بو در كه حق سبحانه وتعالى روحه ايتدي اى روح سكا سير وسفر ايتمك فرمانم اولمشدر * ايمدي همان روان اول كه بنم توفيق وهدايتم بدرقهٔ راهك وعنايت بى غايتم پشت و پناهكدر سفرده سنك رفيق وشفيقك بنم لطفمدر وخوف وخطرلرده نكاه دارندە وحافظك بنم نصرت واعانتمدر اكرچه سفر قطعهٔ سقر در اما آيينهٔ جمال نماى هنردر ﴿نظم﴾ اى دل ارچند در سفر خطرست * كس خطر بى سفر كجا يابد * باز كز آشيان برون نپرد * پرشكارى ظفر كجا يابد * وآنكه در بحر غوطه مى نخورد * سلك در وكوهر كجا يابد * وانكه چون سايه كشت خانه نشين * تابش ماه وخور كجا يابد * اى روح روان شراب انفصالي چشان اولما دخي زلال وصالي نوش جان ايده مزسن الحاصل همان طورميوب كيت كه بر موجب (ان ربك لبالمرصاد) هر برسر منزلده بنم مغفرتم سكا دليل ورهنما در و بر فحواى (ما من دابة الا هو آخذ بناصيتها) هميشه سنك ناصيهٔ وجودك بنم يد قدرت ودست ارادتمده در (بيت) چو بغربت بروى فرحه شوى * باز آيى بوطن باچيزى

برهنزی * پس جان بیچاره‌نك كوش هوشی بو افسون وقصصی استماع ایتدكده
بی اختیار مجالس انسدن نهضت ومحاضر قدسدن علم حضیضه هبوط
وحركت وتنكنای قالبه عزیمت وآشیان ناسوتی كوردیكی كبی الفت ایلدی
واكثری وطن اصلیی بی اونتدی * مثنوی * بر عدمها كان ندارد چشم وكوش *
عدملر اوزرینه كه اول عدملر چشم وكوش طوتمز * مثنوی * چون فسون
خواند همی آید بجوش * حق تبارك وتقدس چونكه افسون اوقویه اعدام مزبوره
جوش وخروشه كلور عدمدن مرادادر واحدر عدم مطلق دكلدر یعنی
عدمدن مراد عدم مضافدر واول عدم بر عالمدر كه وجود عالم اوزرینه مقدم
وسابقدر وعدم مزبور ازلیدر وذات بحت ومطلق وجودانك اوزرینه
معطوفدر زیرا اكر بو عدم سابق اولماسیدی وجود لاحق كه عالمدر
ظاهر اولمزدی وعمی كه عدم بصردر كذلك عدم مزبورده دخی شائبهٔ وجود
واردر وعدم مزبور عدم لفظی واعتباریدر مقابل ونقیض وجود اولان عدم
ممتنع دكلدر (بیت) بكذر زوجود ویا عدم ساز * زیرا كه عدم عدم تباهست *
میدان بیقین ازعدم خواست * هرجا كه وجود را نظامست * بلكه وجود
وعدم كه مرتبهٔ احدیتده بر برینك عینیدر تعین واحدیتده بر برندن ممتاز اولورلر
زیرا مرتبهٔ تعین و واحدیتده دخی بر برندن ممتاز اولمیه لردی واحدیت
وتعین اول واحدیت ولاتعین متمیز اولمزدی * پس ظهور وجود عالم
عدم عالمدن اولور * پس بو تقدیرجه * كلشن * عدم آینه عالم عكس
زانسان * چو چشم عكس دروی شخص پنهان * مصداقنجه عدم عالم مرآت
حق اولور وچونكه مرآت مزبورده ذات حق تجلی ایلیه اولا مبدأ عالم جبروت
وعالم واحدیت كه وحدت ذاتیه وحقیقت محمدیه در منعكس اولور وكذلك
عوالم باقیه دخی علی الترتیب ظهور ایدر حتی عدم عوالم باقیه دخی علی الترتیب
ظهور ایدر حتی عدم عالم ناسوت كه آدمدر حق سبحانه وتعالی تجلی ایدوب تمام
اسما وصفات وعوالم كلیه وجزئیه آینهٔ آدمده عكس ایدر وكندو بی كندویه
كوستروب مرآت مزبورده كندی عینیله كندو بی مشاهده ایدر (بیت)
بیرون دوید یار زخلوتكه شهود * خودرا بشكل جمله جهان هم بخود نمود *
و بو ذكر اولنان اعتبار طور تنزلاتده در اما طور عروج وترقیاتده امر برعكس
وجود مرآت اولور وعكس عدم عالم اولور یعنی اعتبار مزبور حال
عارفه مطابقدر * زیرا عارف كندینك عدم ذاتیسنه ایریشوب بحر احدیتده
فانی اولور وچونكه ساحل عالم بقایه كلوب باقی بالوجود اوله اولا صورت وحدت ایله

مطلب
في تحقيق الاعدام
وحقيقة العوالم

ظاهر اولور بعده ترتيبه كاوب حتى نشاۀ بشريه ومرتبۀ انسانيته ايريشور واعتبارات
من بوره احوال مذكوره نك ازا ومقابلنده اعتبار اولنور والا اول قديم ولا يزال
خداى متعال هميشه حالت واحده ده ثابت در (كان الله ولم يكن معه شئ وهو
الآن على ما كان عليه) ايمدى بو مقدمه معلومك اولديسه حضرت حق وفياض
مطلق يورر (وكنتم امواتا فاحياكم) فحواى شريفى اوزره چونكه بحسب
الظاهر اذن وعينى اولميان ارواحك اسماع قابليتنه خطاب وكون غيبدن
شهادته و باطندن ظاهره خروج ايله امر ايدوب آشيان اشباحه نزول ايتمك
ايچون ارادت ازليه سى تعلق ايليه فى الحال امواج درياى احديت تموج ايدوب
صور مختلفه ايله رونما اولور ❊ مثنوى ❊ اوفسون آن عدمها زود زود ❊
اول افسون يزدانى ونفس رحمانيدن انعدام من بوره شتاب واستعجال اوزره
❊ مثنوى ❊ خوش معلق مى زند سوى وجود ❊ بر موجب (انما امره اذا
اراد شيئا ان يقول له كن فيكون) جانب وجود ومرتبۀ تعينه خوش معلق اورر
❊ عطار ❊ سفر كردى سوى منزل رسيدى ❊ دمى وصلت زنور خود نديدى
سفر كردى زدريا سوى عنصر ❊ سفر نا كرده قطره كى شود در ❊ نخستين
قطرۀ باران سفر كرد ❊ ازآن پس قعر دريا پر كهر كرد ❊ تو بى كرده سفر در
عين دريا ❊ حقيقت جوهرى لا بى والا ❊ تو در درياى عشق پرورديده ❊ كمال خود درين
دريانديده ❊ طلب كن جوهر خود سوى دريا ❊ چرا مانى تواند رقعر دريا ❊ طلب كن
جوهر اى داناى اسرار ❊ صدف رابشكن وكوهر برون آر ❊ چرا تو اندرين
درياى خونخوار ❊ بچنك اين صدف ماندى كرفتار ❊ نه جاى تست اين دريا
تو بكذر ❊ درآن درياى بى پايان تو بنكر ❊ پس ارواح ابدانده باقيه قالميوب مسافر
اولمغله ❊ مثنوى ❊ باز بر موجود افسونى چو خواند ❊ بر موجب (كل نفس
ذائقة الموت) حق سبحانه وتعالى كر و موجود اوزرينه چونكه بر افسون اوقودى
❊ مثنوى ❊ زود اسپه در عدم موجود راند ❊ امتثالا لامر (ارجعى) على الفور
موجود عسكرينى جانب عدمه سوردى الحاصل اماته واحيا حق سبحانه وتعالى نك
يد قدرتنده در قال تبارك وتعالى (تبارك الذى بيده الملك وهو على كل شئ قدير
الذى خلق الموت والحيات ليبلوكم ايكم احسن عملا وهو العزيز الغفور) ❊ عطار ❊
نماند نقش كشتى پيچ در آب ❊ زنا كاهى پذيرد زود غرقاب ❊ جهان وهرچه در هر دو
جهانست ❊ چو بينى اندرين دريا جهانست ❊ روانى دارد اينجا حس فانى ❊ كه بى
صورت بمانى اين معانى ❊ بسى بادام چشمانند در خاك ❊ كه جان دادند نزد صانع پاك ❊

مخسب ای دل سخن بپذیر آخر * زچندین رفته عبرت کیر آخر * درین اسرار تو اندیشه کن * نمود عشق خودرا پیشهٔ کن * پس اول قادر مطلق وحضرت حق ﴿ مثنوی ﴾ کفت در کوش کل وخندانش کرد * کوش کله رازسویلدی وانی ورد خندان ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت باسنك وعقیق کانش کرد * وتجلیات جمالیه ایله سنك واحجاره دخی رازسویلدی انی جوهر کان وعقیق یمن ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت با جسم آیتی تاجان شداو * حق سبحانه وتعالی برفحوای (ونفخت فیه من روحی) جسمه برآیت سویلدی حتی جسم وجان اولدی مراد انبیا واولیادر که جسملری دخی جان اولوب کیمی معراج روحانی وکیمی معراج جسمانی ایلدی مثلا حضرت ادریس وعیسی عروج ایلیوب افلاکده مکان طوندی علی الخصوص حضرت سید الکونین ورسول الثقلین صلی الله علیه وسلم دفعاتله معراج جسمانی وروحانی ایدوب سایه سی زمینه دوشمدی واولیاء اصفیا دخی اتباع سر محمدی ایدوب اثراحمدیدن شاشمادی ﴿ سید ﴾ زهی وجود مطر زهی عناصر پاك * که خاك اولور قدمندن کواکب وافلاك * زهی مسافر معراج سید ثقلین * که باصدی عرش ایله فرش اوسته قدم چالاك * انك ثناسنی اوقور وحوش وجمله طیور * انك مدحنی سویلردکز دیبنده سماك * انك صفاتنی ایدرجلیل وحی وقدیم * کاخرجت من العرش آیة الافلاك * زنور احمد ومحمود طولدی ارض وسما * ملك چوقیلدی اکا سجده درکه لولاك * اکر وصال محمد دیلرسه جان ودلك * دیلك دیله سن وکل قور خجل زصورت پاك * مقام عشق محمدبوکون نسیمی درر * که آل واهل نبی درکه قیلدی اول ادراك * ﴿ مثنوی ﴾ کفت باخورشید تارخشان شداو * حق سبحانه وتعالی خورشیده رازدیدی حتی آفتاب درخشان اولدی قرص آفتابی ایجاد ومظهر اسمه نور ایلیوب خورشید انور دخی جهان وجهانیانی منور ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ بازدر کوشش دمد نکتهٔ مخوف * کرو آفتابك کوشنه بر نکتهٔ خطرناك ورازو همناك نفخ ایدر ﴿ مثنوی ﴾ دررخ خورشید افتد صد کسوف * اول نکتهٔ مخوفه سببیله رخ خورشیده یوز کسوف دوشر کما قال تعالی (والشمس والقمر مسخرات بامره الا له الخلق والامر تبارك الله رب العالمین) یعنی قابض ومانع وضار ودافع اسملریله تجلی ایلدکده شمسك نوری رخ منورندن رفع اولوب نوردن بی بهره ومظلم قالور * کرك خورشید آفاقی وکرك خورشید انفسی اولسون بونك تفصیلی مقدماء (ع) بد زکستاخی کسوف آفتاب * یتنده سبق ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ تا بکوش ابرآن

﴿ کویا ﴾

كوياچه خواند ❊ عجبا اول خالق بيچون سمع سحابه نه سويلدى كه ﴿ مثنوى ﴾ كوچو مشك از ديدهٔ خود اشك راند ❊ ابر ديده دن مشك كبى كوز ياشى اقتدى يعنى دموع ابصار كبى قطرات امطار ياغدردى ﴿ مثنوى ﴾ تا بگوش خاك حق چه خوانده است ❊ عجبا حق جل وعلا كوش خاكه نه اوقومشدر كه ﴿ مثنوى ﴾ كو مراقب كشت وخامش مانده است ❊ كه خاك مراقب اولوب خاموش قالمشدر (لمحرره) مه وخورشيد سجود ايتمش سوروب يوزلرينى يره ❊ يناررلر شمع اولوب تابان شها ديوان عشقنده ❊ نجومه باق كوزين يومماز كيجه لر صبحه دك اصلا ❊ طورررلر شب چراغ اولمش حقك ديوان عشقنده ❊ سحابك حالنى صورمه عجايب آه ايدراغلر ❊ نوله عالم ديو ايكلرينم ديوان عشقنده ❊ بو طاغلر ديزلرين چوكمش كوروب هيبت خطابندن ❊ وقار ايله طوررر خاموش اولوب ديوان عشقنده ❊ كيمك عقلى يترجانا بو شاهك صنعنه هركز ❊ يترمش كندوينى درياجوشوب ديوان عشقنده ❊ حاصل كلام ذرات جهان بوقلموندن هر بر ذره آنك فريفتهٔ افسونيدر زيرا ﴿ مثنوى ﴾ در تردد هركه او آشفته است ❊ هر اول كشيكه ترددده آشفته وسر كرداندر ﴿ مثنوى ﴾ حق بگوش او معما كفته است ❊ حق سبحانه وتعالى آنك كوشنه بر كلام مخفى ومعماى مستور سويلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ تا كند محبوسش اندر دو كمان ❊ تا كه اول كسنه يى ايكى كمان ايچنده محبوس ايلمشدر يعنى (وهديناه النجدين) ديو بيوروب اول كسنه فنقى جانبه عزيمت ايده جكن بيلميوب ﴿ مثنوى ﴾ آن كنم كو كفت ياخود ضد آن ❊ عجبا بو بوله مى كيده يم وياخود خلافنه مى ذاهب اوله يم يعنى برموجب (استجيبوا لله وللرسول اذا دعاكم) امر شريفنه مى امتثال ايده يم وياخود نفس اماره وشيطان رجيمك اغواسنه مى تابع اولايم ديو تردد وياخود (فاينما تولوا فثم وجه الله) فرمانيله جمله كورديكم ايمى صنايم يوخسه (فول وجهك شطر المسجد الحرام) امرينه امتثال ايدوب بر قبلهٔ حقيقى مى بوله يم ديو ترددده اولور ودخى (يضل به من يشاء ويهدى به من يشاء الى صراط مستقيم) قول كريمنى ايشيدوب دم بسته قالور ﴿ مثنوى ﴾ هم ز حق ترجيح يابد يك طرف ❊ وكيرو (والله يدعو الى دار السلام ويهدى من يشاء الى صراط مستقيم) فحواى كريمى اوزره طرفيندن برينى توفيق ربانى وهدايت سبحانى ايله ترجيح وقوت بولور ﴿ مثنو ﴾ زآن دو يك را بركزيند زان كنف ❊ لاجرم اول كسنه اول ايكى دن برى كه طريق اقوم در كنف حقدن آنى اختيار قيلور

وتوفیق وعنایت سبحانی اولمزایسه (لاقعدن لهم صراطك المستقیم) قول کریمی اوزره سرراهده ابلیس علیه مایستحق کوروب (فبعزتك لاغوینهم اجمعین) تأکیدنی اشیدوب (الاعبادك منهم المخلصین) استثناسنه داخل اولمامغله تیه غوایته کیدوب هلاك اولور ﴿ شعر ﴾ عالم اولان قو یدرر انسان * دیوعفریت جن جهالتدر * انس کیم اکلامدی حرفندن * جنه بکزر ایشی ضلالتدر * دیو وحیوان ناطق حقنده * قول قرآن بل هم آیتدر * اصطلاح استماعی انسانه * ظفر فتح وکرچه نصر تدر * اول مقلد که یوقدر ایمانی * یاربو بولده کی ملا متدر * اولیا ایله بوشر بتی ایچنك * انبیا ایله روح وراحتدر * اصلنی طو ین هراشیا نك * ایکیلك نشا نلرا نده وحدتدر * ایمدی بنم روحم ﴿ مثنوی ﴾ کرنخواهی درتردد هوش جان * اکر هوش جانك ترددده اولمق استمز ایسك ﴿ مثنوی ﴾ کم فشار این پنبه اندر کوش جان * بو پنبهٔ جهل وغفلتی جانك قولاغنه طاقه ﴿ مثنوی ﴾ تاکنی فهم آن معماهاش را * تاکیم حق جل وعلانك اول معماربنی سندخی فهم وادراك ایلیه سن ﴿ مثنوی ﴾ تاکنی ادراك رمز وفاش را * وحتی اول فیاض مطلقك رمزاوصراحة وظاهر اوکنایة بیوردیغی کلام ازلینك فحوای شریفنی تعقل وتفطن ایلیه سن واسرارظاهره و باطنه یه واقف وعارف اوله سن وچونکم کوش هوشکدن پنبهٔ غفلتی ازاله ایلیه سن ﴿ مثنوی ﴾ پس محل وحی کردد کوش جان * پس سنك کوش جان وسمع جنا نك محل وحی ربانی ومجلای الهام سبحانی اولور ﴿ مثنوی ﴾ وحی چه بود کفتنی ازحس نهان * وحی ندر حسدن نهان اولان کلام سویلمکدر بو محلده وحیدن مراد الهامدر یعنی الهام ربانی ایله اغیار واقف اولمدیغی اسراردن خبردار اولور سك دیمکدر اما انبیایه مخصوص اولان وحی واسطهٔ ملك ایله اولور ووحیده چوق معنی واردر مثلا وحی اشارت وکنایت و کلام خفی معناسنه در کقوله تعالی (فاوحی الیهم ان سبحوا بکرة وعشیا) ووحی پیغمبر معناسنه دخی استعمال اولنمشدر کقوله تعالی (انا اوحینا الیك کما اوحینا الی نوح والنبیین من بعده) ووحی جبریل امین ایله حق تعالی انبیاسنه وحی کوندرمکدر کقوله تعالی (واوحی الی هذا القرآن لانذرکم به ومن بلغ) ووحی الهام معناسنه درکقوله تعالی (واذاوحیت الی الحواریین ان آمنوا بی وبرسولی) ووحی واقعه ده برشیدن خبر ویرملك معناسنه در کماقال تعالی (وماکان لبشران یکلمه الله الا وحیا) ووحی فرمان معناسنه در

كقوله تعالى (بان ربك اوحى لها) ووحى خفية سوز سويلك معناسنه دركقوله تعالى (فاوحى الى عبده مااوحى) ووحى يازمق معناسنه دخى كلور ومحلاربنه كوره معنى و يريلور وسوسه معناسنه دخى كلور كقوله تعالى (وان الشياطين ليوحون الى اوليائهم ليجادلوكم) حاصل كلام الهام ربانى استماع ايليان كوش حس دكلـدر كوش جاندر زيرا * مثنوى * كوش جان وچشم جان جزاين حسست * كوش جان وچشم جان بو كوش وچشم حسـدن غيريدر * مثنوى * كوش عقل وكوش حس زين مفلسست * عقل معاش وحواس ظاهره نك اسماعى وحى الهى والهام ربانى استماعندن مفلسدر * سيد * اى بى نظير واحد حسـنك جمال ايچنده * يوزك قيامت ايلرشـول زلف وخال ايچنده * صبح ازاده هركيم بولدى سنكله وصلت * قالدى سنكله سرمدعيش وصـال ايچنده * من دالده حق بولدم حق اليقينه ايردم * او بحـوده قالدى منكر نقش وخيال ايچنده * اى عاشقك حياتى عشـقك نه نار ايمشكيم * غرق ايلدى جهانى آب زلال ايچنده * فردينك كمالى اولدى سكا مسلم * كيم غايته ايرشـدى حسـنك كمال ايچنده * روح الامينه صوردم اسرارنى دوداغك * نطقى طوتيلدى قالدى شول برسؤال ايچنده * اى مكر ايچنده صوفى الدائمز آله دلبر * كل عمريكى چورتمه تزويروآل ايچنده * شـول غمزه شيوه سندن برحاله دوشمشمكيم * كورن بوحالى ايستردوشمك بوحال ايچنده * آه كيم عشـق الهى اختيارى المدن الدى وكندو حكمـن اجرا ايدوب بنى مجبور قيلـدى فلهذا * مثنوى * لفظ جبرم عشق رابى صبر كرد * بن جبر لفظنى عشـقه اطـلاق ايلدم زيرا عشـق بنى بى صبر وبى قرار ايلدى وبوسـوزلرى اول سـويلدى يعنى حضرت مولانا قدس سره نك مقدما بيوردقلرى كلمـات قدسـيه لرندن جبر معناسى فهم اولنمغله كأن سـؤال مقدره جواب بيوررلر كه لفظ جبررا من برحالت عشق اطلاق مى كنم بنا برين كه عشق مرابى صبر وقرار كرد واختيارم بغـارت ويغمارفت وازمن اثرى نمـاند * بو بيت شريفده كمال غموضت اولمغله مفهومندن مستفـاد اولان معناى مضمـونيسى و يرلدى وشراحك بعضيسى معناده اصابت ايدوب عشقدن لذت الغله اسمعيل وار تيغ جبر عشقه جيد ارادتن تسـليم ايدوب محو وفنايه قريب اولمشـلر و بعضيلر دخى غوغاى عشقه دوشمكله ولولهٔ عشقدن عقلى شاشوب وبعضيلرك فانوس قلبنده شمع محبتدن لمعه اولمامغـله معناده خطا ايدوب ظن وخيـاله دوشمش

الحاصل ﴿ مثنوی ﴾ وانکه عاشق نیست حبس جبر کرد * اول کسنه که عاشق دکلدر جبری حبس ایلدی یعنی معنای جبر ممدوحی کرفتار جبر عشق اولان عاشق بی اختیار بیلور بو خسه اسیر زنجیر جبر عشق اولمیان افسرده دللر معنای جبر خاصی نه بیلور عشقك وجودین دخی انکار ایدرلر قنده قالدیکه عشاقك مجبور محبت ومقهور عشق اولدقلرینه اقرار ایلیه لر * ایمدی عقل معاش ایله عشقك اصلا مناسبتی وزاهد خشکك ورزش عشقه لیاقتی یوقدر ﴿ قاسم انوار ﴾ عزت هر کس بقدر همت والای اوست * زاهدانرا سایهٔ طوبی ومارا دلفروز * عشق ورزیدن بدین قاسمی درشرع عشق * عاشقانرا جائز آمد زاهدانرا لایجوز * باخصوص بی عشق ومحبت اولان عبادت وطاعتك نمك واطافتی دخی یوقدر * پس هر کس محرم عشق یار اوله من تکیم کمال خجندی بو بابده نه خوب دیمشدر که ﴿ شعر ﴾ عشق حالیست که جبریل برآن نیست امین * صاحب حال شناسد سخن اهل یقین * جرعهٔ برسر خاك ازمی عشق افشاندند * عرش وکرسی همه برخاك نهادند جبین * مرغ فردوس درین پرده نواز دوستان * طوطئ قدس ازین انبه کیرد تلقین * مفلس عشق ندارد هوس منصب وجاه * خاك این راه به ازمملکت روی زمین * شب قربست مروای دل غمدیده بخواب * که سر زنده دلان حیف بود بربالین * ای که روشن نشدت حال دل سوختکان * همچو شمع ازسرجان خیز ودرآتش بنشین * باد روشن بتماشای رخت چشم کمال * این دعا راز همه خلق جهان باد آمین * ایدی بنم کوزمك نوری سن عشاق الهیده اولان جبری جبر مذموم کبی قیاس ایتمه ومردان خدایه جبارلك وسترو بجنك وجدال وقیل وقال ایله که ﴿ مثنوی ﴾ این معیت باحقست وجبر نیست * بوذکر اولنان معنی حق ایله معیتدر جبر دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ این تجلئ مه است این ابر نیست * بوذکر اولنان تجلئ ماه صفات ورش نور جذبات احد الذات در ابر خطا وضلالت وسحاب متراکم بشریت وکدورات متعاقبهٔ انانیت دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ وربود این جبر جبر عامه نیست * فرضی بوذکر اولنان احوال جبر دخی اولسه طوتالمکه جبر اولمش ولکن جبر عوام دکلدر بلکه جبر اخص خواصدر ﴿ مثنوی ﴾ جبر آن امارهٔ خودکامه نیست * وجبر عشاق نفس امارهٔ خودکامه جبری دکلدر ﴿ قاسم انوار ﴾ ای خواجه قدم درحرم عزت مانه * تارای تو روشن شود از روی فقیران * درباديهٔ عشق توحیرت زدکانیم * حیرانتر ازانیم که کویند که حیران * زاهد چه خبرداری

ازاحوال دل ما * درلجهٔ بحریم وتو برساحل عمان * ماباغم خویشیم وتو باغصهٔ خویشی * این بخش قلندر بودراه بیابان * زاهد بروازکوچهٔ مستان بسلامت * مامرد وصالیم مکوقصهٔ هجران * خودکامه نفسی مرادی اوزره حرکت ایلین غافلدر * پس جبر مذموم اولدرکه هم خود بین اوله وهم بنده اختیار جزؤی بوقدر دیو منکر اقتدار اوله ومردان خداده اولان جبر مقبول وممدوح اولدرکه انوار جذبات رحمانیه ظلمات بشریتلرن نوره واسرار تجلیات وحدانیه اثنینیتلرن وحدت وحضوره تبدیل ایتمکله وجود امکانی بالنسبة الی واجب الوجود ابدا مستهلك بلوب وبلکه من الازل الی الابد امکانده وجود کورمیوب وکندولری درمیان بولمیوب وهرکز وجودلرندن شمه وذره استشمام ایتمیوب محو ومضمحل اولورلر * پس کندولر بنی نه وجهله مصدر افعال ومحل اعمال اکلارلر ﴿ قاسم ﴾ زهستی مرده ام الحمدلله * بجانان زنده ام الحمدلله * زجام مصطفی شرب الهی * مصفا خورده ام الحمدلله * تولایم بحبو بست وازخود * تبرا کرده ام الحمدلله * ندارم پرده بامعشوق باخلق * اکردر پرده ام الحمدلله * زقاسم پرده در پیش دل بود * فناشد پرده ام الحمدلله * اما صاحب وجود وپندار وارباب اختیاردن شول قدر یه که کارلرنده کندولری مخیر ظن ایدرلر هرکزدر کهٔ شرکدن خلاص اولمازلر وطریق هدایتی بولمازلر وهیچ صاحب اختیار وفاعل مختاردن بریسی تحصیل حاصله قادر اولماز بلکه هنوز موجود اولمیوب مستقبلده وجود پذیر اوله جق شیئه نسبت ایله کندو بی فاعل ظن ایدر ونسبت مزبوره شول شخص محجوبه ممکندرکه محبوس طریان زمان اوله اما شول مقبل وقابلکه محبوس طوارق افلاکی وزبون تیره خاکی اولمقدن خلاص وقید بندزماندن رها ونجات بولوب من حیث الذوق والوجدان سعت علم واحاطهٔ کمال ماضی ومستقبل انك حالی اوله لاجرم هرشیکه عدمده بجملته ابداکاین مشاهده ایدرواکا واقع اولان تحصیل فعلی فی الحقیقة حاصل فهم ایدرفاذاکان کذلك ﴿ مثنوی ﴾ جبررا ایشان شناسد ای پسر * ای پسر پدر وجکر پارهٔ مادر بوذکر اولنان جبری انلرفهم وادراك ایدرلر که ﴿ مثنوی ﴾ که خدا بکشاد شان دردل بصر * حق سبحانه وتعالی انلرك قلبلرنده اولان دیده لرین کشاده ایلدی حتی ﴿ مثنوی ﴾ غیب وآینده برایشان کشت فاش * غیب وآینده وماضی ومستقبل اول نور بصیرت سببی ایله انلره فاش اولوب اسرار غیبیهٔ الهیه ظاهر وهویدا اولدی ﴿ مثنوی ﴾ ذکر

مطلب
جبرعشاق

ماضی پیش ایشان کشت لاش * وذکر ماضی انلرك حضورنده لاشی وعدم
اولدی ﴾ شعر ﴿ دلم را برد عشقش فات مافات * کجایابم ذکرهیهات هیهات
* نه تنها قاسمی هست ازمی اوست * که ازجامات اومست ذرات ﴾ مثنوی ﴿
اختیار وجبر ایشان دیگرست * اولیاء اصفیانك جبر واختیاری جبر جبری
واختیار قدری کبی دکلدر نوع آخردر زیراجبری وقدرینك جبر واختیارلری
مذمومدر امااولیاواصفیانك جبری برموجب (وماتشاؤن الاان یشاءالله) حقك
رضاسنه تسلیملر در ودخی (قل کل من عندالله) قول کریمنك معنای لطیفن
ذوقا وشهودا اذعان قیلوب توحید افعال وصفات مشاهده سیله توحید ذاتده
مستهلك اولمشلردر حقله کوررلر حقله اشیدرلر وحقله طوتارلر وحقله یوررلر
* پس ارباب نفس ایله اهل صفانك جبر واختیاری بیننده فرق بین السماء
والارضدر مثلا ﴾ مثنوی ﴿ قطرها اندر صدفها کو هرست * قطرات
نیسان درون اصدافده جوهریت ایله متکون اولوب درر کرانمایه اولور اما
دهان مارده سم هلاهل وزهر قاتل اولور کذلك جبر واختیار دخی آداب
شریعت وارکان طریقت ایله آراسته اولان اصداف اجسام اصفیاده لآلی
وجواهر وملاحده ومباحی وجبری وقدری ملرك مارجبلت اولان دهان اذهان
فاسده لرنده زهرمار وباعث عذاب نار اولور زیرا اسقاط تکلیفات ایلین کم کشته لر
رحمت حقدن دور وباب مغفرتدن مطرود ومهجورلردر وبالجمله مرتبهٔ صفوت
ودرجهٔ ولایته لاف وکذاف وقوری قیل وقال ایله ایرشلمز وبن هرشیٔ حقدن
بیلورم وحقدن غیری شیٔ کورمم وحدت وجوده قائل اولانلر دنم دیمکله
اولماز لابد برمرشد کامل نظرنده یانوب یاقیلوب وعبادت وطاعتده وجودن
اریدوب ودست همت پیردن خمر محبت الهی نوش ایدوب جذبات رحمانیه سنی
سنلکدن الوب واحکام نفسی قهر وهلاك ایدوب مست مدهوش عشق
سبحانی اولمدقجه بوحالدن خبردار اولیمازسن واسرار عشاقدن لذت آلیمازسن
ونفسی جذبهٔ رحماندن غیری برشیٔ اصلاح ایلمز ﴾ شعر ﴿ اکرمردی مشو
قانع بتقلید * چومردان دامن مردی بدست آر * اکرصدعلم داری دل نداری
* هزارت شرك سربستست دربار * زقاسم کوش دارا ین پندمنشین * بعادت
پیش ازین درکوی ادبار * دو پی بگذار ودریك جلد کن جمع * همه اقوال
مولانا وعطار * ایمدی بنم جانم بوحالی تحصیل ایتمکه سعی وکوشش قیل
وقطرات اشك چشمی دوکوب یان یاقیل که سنك دخی صدف قلبکده بردر
یتیم حاصل اوله ﴾ مثنوی ﴿ هست بیرون قطرهٔ خرد وبزرك * صدفدن

خارج ایکن قطرات حین تقاطرده خرد و بزرك و بر برندن متفاوتدر کذلك ❊ مثنوی ❊ درصدف درهای خردست وبزرك ❊ صدفده اولان دررولآلی دخی کیمی کوچك و کیمی بیوکدر یعنی لاجرم خاصهٔ صدف بودرکه قطرات صغیره یی درر صغیره وقطرهٔ کبیره یی اولوی شهدانه ایدر ❊ پس اصداف قلوب عارفین دخی آفاقده اولان اشیابی وعوامده اولان جبر واختیاری حسنه یه تبدیل ایدوب درر وجواهر ایدرلر وجمله تلوثاتی ماءعلم توحید ومعرفت ایله غسل وتطهیر ایدوب وخورشید انورکبی جمیع عالمیانك اوزرینه رش انوار محبت ایدوب وطریقتلرینه سلوك ایدنلری استعداد وقابلیتلرینه کوره درر وجواهر ایلیوب کندولری کسنه نك رنکنه بوبانمزلر وجمله یی کندورنکلرینه بویامغه همت ایدرلر ❊ مثنوی ❊ طبع ناف آهوست آن قوم را ❊ اول قوم اصفیا ایچون مسك آهوسی نافنك طبعی واردر ❊ مثنوی ❊ ازبرون خون ودرونشان مسکها ❊ انلرطشره دن خوندر ودرونلری مسکدر یعنی من حیث الصورة البشریه نظرایدنلره دم ولحم وحقیر وخور کورینورلر اما کنجینهٔ اسرار یار ومطلع تجلیات انوار کردکار اولان قلب صافلری جانبندن ظاهره اولان کلمات قدسیه لرندن نسمات فوایح انسیهٔ مسکیه وزان اولوب دماغ جانی معطر ایدر وخون حقیر نافهٔ آهوی مسکده مثك اولدیغی کبی بونلرك دخی بشریتلری ملکیته تبدیل اولمشدر ❊ مثنوی ❊ تومکو که مایه بیرون خود بود ❊ سن دیمه که مایه خود خارجده خون اولور ❊ مثنوی ❊ چون رود درناف مشکی چون شود ❊ چون مایه نافه یه کیدوب نیجه مثك اولور یعنی معترض اولان کسنه لر بووجهله احتراز ایلسون ومایه دم ایکن نه وجهله مسك اولور دیو استبعاد ایلسون ❊ مثنوی ❊ تومکو کین مس برون محتقر ❊ سن دیمه که بو نحاس ومس ظاهرا محتقردر ❊ مثنوی ❊ دردل اکسیر چون کیرد کهر ❊ عجبا اکسیر ایچنده نیجه زر وکهر اولدی ❊ یعنی اکسیر نحاسی نه وجهله زرایدر دیو بعید کورمه کذلك اذواق وحالات اولیا دخی بر اکسیر اکبر ونظر شریفلری برکبریت احمردرکه کندولری زرخالص اولدقلرندن غیری استمداد ایدنلری دخی زرخالص ومسك ختن ایدرلر نتکیم بیورررلر (ع) اولیارا هست قدرت ازآله ❊ مولانا قدس سره فرماید ❊ شعر ❊ کرتوعودی سوی این مجمر بیا ❊ وربرانند زبام ازدر بیا ❊ یوسفا ازچاه وزندان چاره نیست ❊ سوی زهر قهر چون سکر بیا ❊ کفتنت الله اکبر رسمی است ❊ کرتوان

اکبری اکبر بیا * چون می احمر سکان هم می خورند * کر توشیری چون می احمر بیا * زرچه جویی مس خود را زر بساز * کر نباشد زر تو سیمین بر بیا * کر صفتهای ملك را محرمی * چون ملك بی ماده و بی نر بیا * ور صفات دل کرفتی در سفر * همچو دل بی پا بیا بی سر بیا * چون لب لعلش صلایی میدهد * کرنه چون خاره و مرمر بیا * چون زشمس الدین جهان پرنورشد * سوی تبریزآ دلا برسر بیا * ابدی بنم جانم مادامکه سن احکام نفسده سن ﴿ مثنوی ﴾ اختیار وجبردر تو بد خیال * اختیار وجبرسنده خیال ایدی یعنی بنده اختیار و یاخود جبر واردر خیالنده سن ﴿ مثنوی ﴾ چون درایشان رفت شد نور جلال * اما چونکه انلره کندی اول خیال اولان جبر واختیار نور جلال اولدی یعنی سنك وجودکده ظن وخیال مرتبه سنده اولان جبر واختیار مردان خدانك وجودنده تجلیات انوار صفات وذاته وذوق ووجدانه وشهود وعیانه تبدیل اولور وظن وخیالدن قورتیلور * پس بونلرك اختیار وجبرلری مرتبهٔ حس خیال وعقل معاشده اولنلرك جبرواختیارلری کبی دکلدر وخیال بونلرده نه وجهله نور جلال اولور درایسکز مثلا ﴿ مثنوی ﴾ نان چودر سفره ست با شد آن جماد * نان چونکه سفره ایچنده اولوب هنوز تناول اولنمیه جماد در ﴿ مثنوی ﴾ درتن مردم شود او روح شاد * اما اکل اولنوب ملاصق ابدان مردان اولدقده روح شاد اولور یعنی روح حیوانی اندن قوت بولوب حواس انسانی یه امداد ایدر فاما نان مادامکه داخل ابدان اولمیه ﴿ مثنوی ﴾ دردل سفره نکردد مستحیل * مجرد سفره ایچنده طورمغله مرتبهٔ جمادیتدن مرتبهٔ روحه تبدیل وتحویل اولمز ﴿ مثنوی ﴾ مستحیلش جان کند از سلسبیل * نان جانی مستحیل ایلر سلسبیل جهتدن سلسبیل شول لین وملایم شیئدر که انده اصلا خشونت اولمیه وصفت مز بوره ماء صافیده بولنمغله آبه سلسبیل اطلاق ایدرلر وکال عذوبت وصفوتندن سهل الدخول فی الحلق اولمغله ماء سلسال وسلسبیل تعبیر ایدرلر وسلسبیل جنتده بر ایرماغك اسمیدر وخمره دخی سلسبیل دیرلر حاصل کلام سلسبیل آب لطیف معناسنه اولورسه بعد الاکل نان معده ده طبخ اولنوب اریدکده آبه تبدیل اولوب (وجعلنا من الماء کل شیٔ حی) فحواسنجه اول مادن بر بخار لطیف صعود ایدوب جوارح واعضایه سرایت وهر بر محله توزیع اولندقده قلبده دم سویدا وعروقده خون روان وچشمده قوت بصر وکوشده قوت سمع وزبانده قوت نطق ودست

و باده قوت مشی و بطش وقوت لمس اولوب جان نانی بووجهله تبدیل ایدر
و بوتبدلات جانندر زیرا ابدان موتی نان ایله طولسه سفره ایچنده اولمدن
نه فرقی واردر بلکه پاك ایکن مردار اولور واکر کیم سلسبیل خمر معناسنه
اولورسه شول جان که سلسبیل بهشت جناندن بادهٔ عشق الهی نوش ایتمشدر
نان داخل ابدان ورفیق جان اولدقده جان اول باده‌دن نانه دخی برجرعه صونوب
جان مرتبه‌سنه نائل ایدرو بووجهله حیات بولمیان نان یاحیوان لقمه‌سی اولمش
و یاخود انسان لقمه‌سی اولمش کندوده فرق بولمز انك ایسه حقدن لسان
حال ایله مرادی مرتبهٔ انسانیه عروج ایدی * پس نان لقمهٔ ارباب نفس
اولدیغنه الی یوم القیام یأس وماتم ایدر وضایع اولدم دیواشك چشم دوکر
* مثنوی * قوت جانست این ای راست خوان * ای درست وراست اوقو یجی
بو بیان اولنان قوت وتأثیر جانکدر و بوتبدیل وتحویلاره روح قادردر * پس
فهم درست ایله اذعان قیل که * مثنوی * تاچه باشد قوت آن جان جان *
جان جان وروح الارواحك قوت وقدرتی نه مرتبه‌ده اوله یعنی نانی آدمی
ایتمك کار قوت جان اولدیسه قیاس ایله که صاحب افاضهٔ روح اضافی اولان
روح محمدیده وراثت کاملهٔ عامهٔ مطلقهٔ مصطفویه صاحبی اولان انسان
افضل ومرشد اکملده حق سبحانه وتعالی نه قدرت قومشدر یعنی انلرده
برقدرت جلیله وقوت جلیه واردر که نظر شریفلرینه صدق وخلوص ایله
کلان طالبلرك قلبی مزخرفات دنیویه ایله ملوث ومردار ایکن غل وغشدن
عاری و پاك وجماد مرتبه‌سنده ایکن روان چالاك وظلمات نفسانیه‌ده مرده
ایکن حیات باقیه ایله فرحناك ایدرلر (بیت) هرجا که هست پیرمغان بامراد جان *
مارا همیشه روی نیازست برزمین * وصفش چه کونه کویم وشرحش چه
سان دهم * آنرا که آفتاب عیانست درجبین * وکمال ایضاح ایچون برقاچ
ابیات شریفه ایله دخی تمثیل ایدوب حضرت مولانا قدس سره بیوررلر که
* مثنوی * کوشت پارهٔ آدمی از زور جان * می شکافد کوه را با بحر وکان *
مثلا کوشت پارهٔ آدمی که الیدر جانك قوتندن اله دخی قوت بازو حاصل
اولوب بحر ایله کانی وکوهی شق ایلر یعنی النه معول وداسمان الوب جبالی
یاروب معادن زر وجواهر ودریاره طالوب درر بواهر چیقارر * ایدی
بنم جانم * مثنوی * زورجان کوه کن شق حجر * طاغ قازجینك جانك
زوری شق حجر ایتمکدر کوه کن وصف ترکیبیدر * مثنوی * زور جان

جان انشق القمر * اما جان جانك قوتی شق القمر ایلمکدرکه مراد حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمدن ظهور ایدن معجزهٔ باهره درو محمد علیه السلام جانلر جانی وکوکللر سلطانیدرکه سرانکشت مبارکیله شق قمر ایلمشدر
* عطار * همه جانها از ین نورست تابان * که درآفاق مشهورست میدان * همه جانها بدین باشد سرافراز * حقیقت اوست اینجا صاحب راز * براه شرع این نورم هدایت * ازاول بود بسیاری سعادت * در آخر نیز هم دانسته ام من * کز ین نورم شود اسرار روشن * ایمدی بطریق التطبیق علی الانفس بو بیت شریفده ارباب سلوکه وعاشق صادقه حصه بودرکه زورجان کوه کن انجق شق حجر ایتدیکی کبی مجرد ظاهره اقرار ایدوب معنای انکار ایدنلر دخی علی میتا عن میت اخذ ایدوب ولفظدن مجرد معنای ظاهره قناعت ایدرلر وتصحیح ترکیب وقواعد نحو وصرفدن خلاص اولمزلر اما قلبلری آینه سی نور محمدی ایله صاف اولان زنده دللر افلاك معنویه ده تصرف ایتمکله سرانکشت نورهدایت ایله شق قمر قلب ایدوب قوای ظاهره وباطنه سنه اظهار کرامت وتسلیم رضای حقه دعوت ایدر زیرا قمر قلبه تمثیل اولنمقده وجه شبه بودرکه قلب ذوالوجهین اولوب وجه مظلمی جانب نفسی ووجه منوری جانب روحی ولی ایدر وقمر نوری شمسدن استفاضه ایلدیکی کبی قلب دخی روحدن استفاضهٔ نور ایدر وتأثیر نور آفتاب روحدن ماه قلب سالك منفلق اولوب ونور ماه بدر قلبك ظهوری دخی مغرب روحدندر زیرا روح قلبده کامنه ومحتجبه اولدقدن صکره بروز ایدر وحالت من بوره وحدتده اولان قرب فنایه علامتدر زیرا قلب روحك شهود ذاتی به مؤدیه اولان مشاهده سنك مقامیدر وبونك تحقیقاتندن بعض تدقیقات بوندن اقدم دخی (اقتربت الساعة وانشق القمر) تفسیرنده وبعض محله مناسب مواضعده سبق ایلمشدر خلاصهٔ کلام بنم روحم * مثنوی * کر کشاید دل سرانبان راز * اکر دل سرانبان رازی کشاده وبازایدرسه وبوندن زیاده جه کشف اسرار قیلورسه * مثنوی * جان بسوی عرش سازد ترك وناز * روح چالاك جانب عرشه جولان وکال سرعت ایله روان اولور حاصل کلام ابن عباس رضی الله عنهما (الله الذی خلق سبع سموات ومن الارض مثلهن یتنزل الامر بینهن) آیت کریمه سنك معنای باطنیسنی سزه تفسیر ایلسم بنی سنکسار ایدردیکز بیوردقلری کبی وابوهریره رضی الله عنه (حملت عن النبی وعائین

من العلم اما الواحد فبثثته فيكم واما الاخر فلو بثثته قطع منى هذا البلعوم) بيوردقلرى كبى اكركوكل اسرار جاندن دخى زياده جه كشف ايديدى سزانكاره دوشمكله بوجان بدندن چيقوب جانب عرشه چپاردى ديمك استرلر وياخود امام على كرم الله وجهه سينه بى كينه لرينه اشارت ايدوب (ان ههنا لعلوما جمة لووجدت لها حملة) بيوردقلرى كبى حضرت مولانا قدس سره دخى نيجه ايده بن تحملكز اولسه اسرار جاندن وجبر واختيار واحوال اولياء كباردن چوق معانى كشف واظهار ايدردم لكن تحملكز يوقدر جانزكه ارواحكز ابدانكزدن طيران ايليه ديوب كتم اسرار ايلدك بيوررلر * كمال خجندى * رخ بپوشيدو جكر مى سوزدم * آتش پنهان بترمى سوزدم * خانه كرازآب سازم چون حباب * آه دل ديوار ودر مى سوزدم * بادآن لب دل كه خون آلود ازوست * چون نمك برريش برمى سوزدم * بازسر برميكنم پيشش چو شمع * كرچه از پا تا بسر مى سوزدم * سوخت جانم نازاو بادش حلال * كر بيك باد دكر مى سوزدم * نامهٔ شوقم كبوتر ديد وكفت * چون پرم چون بال و پر مى سوزدم *

* اضافت كردن آدم عليه السلام ان زلات را بخو يشتن كه (ربنا ظلمنا انفسنا) واضافت كردن ابليس كناه خود را بخدا كه (بما اغويتنى) *

آدم عليه السلام اول زله يى كندويه اضافت ايلمه سى دركه (ربنا ظلمنا انفسنا) ديدى وابليس كندو كناهنى حق تعالى به اضافت ايدوب (بما اغويتنى) ديمه سنك بياننده در بو بيانك سباقنه مناسبتى بودركه چونكه مولانا قدس سره اختيار كل وجبرى خاصى بيان و (قل كل من عند الله) سرنى عيان ايلدى لكن بو محلده افلاح سالكين ايچون آدم عليه السلام ايله ابليس قصه سن كتوروب ايكيسى دخى جمله كار حق سبحانه وتعالينك دست ارادت و يد قدرتنده اولديغن عارفلر ايكن ابليس پرتلبيس جرم وكناهى حقه اضافت ايدوب نفسنى تنزيه ايتمكله مردود ومطرود وآدم عليه السلام جرم وخطايى كندو نفسنه اسناد وحق سبحانه وتعالى يى تنزيه وتقديس ولوازم عبوديت ومراسم ربوبيتى مراعات ايتمكله مغفور ومرحوم وعند الله مقبول اولديغن حكايت بيوررلر * ايمدى خطايى حقه اسناد ايلين شيطان كبى مردود ونفسنه ايلين آدم عليه السلام كبى مغفور اولور * پس سمع جان ايله استماع ايله كه نه بيوررلر * مثنوى * كرد حق وكرد ما هردو ببين * اى غافل حق سبحانه وتعالينك

خالق الافعال اولدیغی جهتدن فعلنی و بزدن صدور ایتدیکی جهتدن بزم فعلمزی کور ❊ مثنوی ❊ کرد مارا هست دان پیداست این ❊ بزم فعلمزی موجود بیل که هر شخص معینك مقتضیات وافعالی ظاهردر کرد کاف عربینك کسری ایله فعل معناسنه در یعنی (وما اصابك من سیئة فمن نفسك) فحوای شریفی اوزره سیئاتی نفسکدن بیلوب لکن (قل کل من عند الله) (والله خلقکم وما تعملون) قول کریمی اوزره حسنات وسیئاتك خالقنی حقدن غیری سن بتلیه سن * پس نه جبریلر کبی سلب اختیار ایله ونه قدریلر کبی عبد کندو افعالنك خالقیدر دیو بیهوده سویله زیرا (لاجبر ولا تفویض والامر بین ذلك) دینلمشدر ❊ رباعیه ❊ سر رشتهٔ اختیار ازدست مده * یعنی سر زلف یار ازدست مده * مقصود ز امر کن فکان هستیٔ تست * بی فائده روزکار ازدست مده * پس مذهب اهل سنت وجماعت ومختار ارباب حقیقت بو یلجه دراکا بناء که ❊ مثنوی ❊ کر نباشد فعل خلق اندرمیان ❊ اکرمن حیث الاکتساب فعل خلق اورتاده اعتبار اولنمز ایسه ❊ مثنوی ❊ پس مکو کس راچرا کردی چنان ❊ پس خلاف طبع افعالی ظاهره اولان کمسنه یه نیچون شویله ایلدك دیمه واکا رنجیده خاطر اولمه حال آنکه انواع عتاب وقدرتك یتر سه جزا وعقاب ایدرسن * پس افعال عباد کسبی واختیاری اولدیغی محقق اولدی ولکن ❊ مثنوی ❊ خلق حق افعال مارا موجدست ❊ حق سبحانه وتعالینك صفة خالقیتی بزم افعالمزی موجددر وحین عز یمتزده کسبمزی خلق ایدیجیدر ❊ مثنوی ❊ فعل ما آثار خلق ایزدست ❊ و بزم افعال واعمال ومکاسب واقوالمز اول خالق الامر والکون اولان فاعل مطلقك آثار خلقیدر (بیت) مرید الخیر والشر القبیح * ولکن لیس یرضی بالمحال * پس عبد صفت خالقیت ایله متصف اولور دیمك ضلالدر وقدریه نك بو بابده سویلدکلری کلمات ناسزا مانند مجوسیان ایزد متعاله شریك قوشمقدر (تعالی الله عن ذلك علواکبیرا) * پس لاجرم برموجب (خیر الامور اوسطها) مرد مهتدی طریق اوسطی اختیار ایدوب هم خلق حقی مشاهده ایلیه وهم کندوده کسب واختیار جزؤی اولدیغنی معاینه قیله ❊ مثنوی ❊ زانکه ناطق حرف بیند یاغرض ❊ زیرا که ناطق یاحرفی کورر یاغرضی کورر که مراد معنیدر ❊ مثنوی ❊ کی شود یکدم محیط دوعرض ❊ ناطق اولان شخص واحد حالت واحده ده ایکی عرضی فچان محیط اولور یعنی معناسنی بیلورسه حرفدن غافل وحرفی کوررسه معنادن

ذاهل اولور آن واحدده ایکیسن دخی احاطه ایده مز اگر عرض عین مهمله
ایله واگر غرض عین معجمه ایله علی کلام التقدیرین حرف ایله معنی مراد اولنور
* پس عبد عاجز افعالنك هم موجدی وهم کاسبی اولمق محالدر * مثنوی *
گر بمعنی رفت شد غافل زحرف * آدمی حین تکلمده جانب معنایه گیتسه
حرفدن غافل اولور زیرا شان آدمی انجق طرفی حرف ومعنادن برینی بیلك
وبرینه مشغول اولدقده برندن محجوب اولمقدر مثلا بو هر کسه معلومدر که
* مثنوی * پیش و پس یکدم نبیند هیچ طرف * هیچ بر گوز نظر واحدده
و برنفسده پیش و پسی گورمز بهر حال یا اوکن گورر و یاخود آردین گورر
بلکه معنی آردین هیچ گورمز زیرا هرقنده باقسه پیش نظرنده اولانی گورر
* مثنوی * آن زمان که پیش بینی آن زمان * تو پس خودکی ببینی این بدان *
زیرا اول زمان که نظر در پیش ایلیه سن سن اول زمان کندو آردکی نچه‌سان
گوررسن بونی اذعان قیل * مثنوی * چون محیط حرف ومعنی نیست جان *
چونکه جان حالت واحدده حرف ومعنایی محیط دکلدر * مثنوی * چون
بود جان خالق این هردوآن * پس جان بو ایکی آنك نجه خالقی اولور یعنی
هم کاسب فعل وهم خالق فعل نه وجهله اولور این هردو لفظندن مراد
فعل وخلق فعلدر مصراعك آخرنده اولان آن جانه راجع اولمق ممکندر
و یاخود آن وقت معناسنه اولوب حاصل کلام برآنده ایکی عرضی ومعنی
وحرفی احاطه یه قادر اولمیان جان برآنده هم فعل وهم خلق فعله نجه قادر اولور
اولماز زیرا احاطهٔ کلیه سی یوقدر باخصوص او زرینه آن وزمان مرور
ایدیور پس برنسنه یه محل اولان واوزرینه آن وزمان کچن وایکی شیئك
برینه مشغول اولدقده برندن غافل اولان صفت خالقیته سزاوار دکلدر
جان چون خالق بود این هردو دریك آن تقدیری اوزره معنی ویرلدی یعنی
آن واحدده احاطه سی اولمیان خالق اولمامق خود اولی بالطریق قدر دیمك اولور
* پس جمله سنك موجدی وحرف ومعنی وکسب وفعلك خالقی اول قادر
مطلقدر که زمان وآن ووقت ومکاندن منزه اولوب بمصداق لایشغله
شأن عن شأن) برفعلك ظهوری انی برفعل آخردن محتجب ایتمز وشئوناتدن
برشأن انی شأن آخردن مشغول قیلمز * مثنوی * حق محیط جمله آمد
ای پسر * حق سبحانه وتعالی جمله اشیایی محیط کلدی ای نور دیدهٔ پدر * مثنوی *
وانداردکارش ازکارد گر * انی برکار کار آخردن گرو طوتمز * نظامی *

ای هست نه بطریق چونی * دانای درونی و برونی * ای واهب عقل و باعث جان * با حکم تو هست و نیست یکسان * ای حکم تو عالم تحیر * عالم زتو هم تهی وهم پر * صاحب تو بی آن دکر غلامند * سلطان تو بی آن دکر کرامند * ذات تو بنور لایزالی * از شرك وشریك هردو خالی * توفیق تو کر نه ره نماید * این عقده بعقل کجا کشاید * ای عقل مرا کفایت ازتو * جستن زمن وهدایت ازتو * کر لطف کنی و کر کنی قهر * پیش تو یکیست نوش یا زهر * کر قهر سزای ماست آخر * هم لطف برای ماست آخر * با شربت لطف دار پیشم * با قهر مکن بقهر خویشم * نادر نفسم عنایتی هست * فتراك تو کی کذارم از دست * پیش تو نه دبن نه طاعت آرم * افلاس تهی شفاعت آرم * هم تو بعنایت الهی * انجا قدمم رسان که خواهی * ازظلمت خود رهایم ده * با نور خود آشنایم ده * ایمدی ای عاجز کمتر و بندهٔ احقر کرکدر که مشاهدهٔ خلق خالق ایدوب وحین صدور قبایح اعمال ووقت ظهور فضایح افعالده جرم وخطایی ایزد متعاله نسبت ایتمیه سن وشیطان صفت اولمیه سن بلکه آدم خصلت اولوب کسب واختیار ملاحظه سیله جرم وعصیانی نفسکه اسناد ایدوب سندخی لایق تاج اجتبا وسزاوار تخت اصطفا اوله سن زیرا * مثنوی * کفت شیطان که بما اغویتنی * شیطان رجیم که بما اغویتنی دیدی * مثنوی * کرد فعل خود نهان دیو دنی * دیو دنی واعین وغوی اولان شیطان کندو فعل واختیارنی کتم ایلدی وصدور ایدن ضلالت وغوایتنك خالقنی حق اولدیغن اقرار ایدوب کندینك اختیار جزئی وکسب فعلنی انکار ایتمکله طرد ولعنه مستحق اولدی وحضرت مولانا قدس سره الاعلی سورهٔ اعرافده اشبو آیت کریمه یه اشارت ایدرلر قال تبارك وتعالی حکایة عن قول ابلیس (قال فبما اغویتنی لاقعدن لهم صراطك المستقیم ثم لآتینهم من بین ایدیهم ومن خلفهم وعن ایمانهم وعن شمائلهم ولا تجد اکثرهم شاکرین) ارباب تفسیر فبما اغویتنی جمله سنده اولان باء جارده ایکی قول بیان ایتمشلر قول اول باقسمیه اوله ای باغوائك ایای لاقعدن لهم صراطك المستقیم یعنی الهی سن بنی اغوا ایلدیکك حقیچون البته بن ولد آدم ایچون وضع ایلدیکك صراط مستقیم اوزرنده اوتوریرم اما قعوددن مراد قعود حقیقی اولمیوب طریق حقه سلوکدن منع ویاخود صراط مستقیمی بنی آدمه تلبیس ایتمکله مهالکده توقفندن عبارتدر الحاصل بنی آدمه باطلی

مطلب تفسیر آیت کریمه قال فبما اغویتنی

وكسب ايلدكارى ما آثمى تزيين ايلمكله بكا ويرديكك قدرت ونفاذ سلطانك حقيچون بنى آدمى جنته سالك اوله جق طريق قويمك اوزرنده اوطوريرم ديمكدر * پس باباء قسم اولدقده لاقعدن كلمه سنده اولان لام جواب قسم اولوب (فبما اغويتنى) قولنده اولان ما مصدريه واغويتنى تأويل مصدرده و باء قسم ايله مجرور اولدى وقول ثانى فبما اغويتنى جمله سنده باء سببيه اوله اى فبسبب اغوائك اياى لاقعدن لهم فبسبب وقوعى فى الغى لاجتهدن فى اغوائهم حتى يفسدوا بسبب اغوائى كما فسدت بسببهم يعنى الهى سنك بكا واقع اولان اغوائك سببيله بن آدميان ايچون اولان صراط مستقيم اوزرنده اوطوريرم و بنم غى ده وقوعم سببيله لاجرم اغواء انسانه سعى واجتهاد ايدرم تاكه انلرى وساوس وتسويلات ايله اغواء واضلال ايدوب بن انلرك سببيله كمراه وفاسد اولديغم كبى انلرى دخى فاسد وكمراه ايدهيم * پس باسببيه اولديغى تقديرجه فعل محذوف قسمه متعلق اولوب (فبما اغويتنى) اقسم بالله لاقعدن تقدير اولنور زيرا لام بانك لاقعدن اوزرينه تعلقنى منع ايتمشدر مثلا (والله بزيد لامرن) ديمك جائز اولماز و برقول دخى (فبما اغويتنى) جمله سنده اولان ما استفهاميه در ديمشلر (كأنه قيل باى شئ اغويتنى) ثم ابتدأ فقال (لاقعدن لهم) ولكن تفسير كبيرده امام فخرالدين رازى رحمة الله عليه وجه ثالثى مقبول طوتميوب (وفيه اشكال وهو ان اثبات الالف اذا دخل حرف الجر على ما لاستفهامية قليل) ديو بيوررلر * يعنى (فبما اغويتنى) اولميوب فبم اغويتنى اولوردى ديمك استرلر مثلا (عم يتساءلون) كبى كه عما دن مخففدر (لاقعدن لهم صراطك المستقيم) قولنده دخى عند النحويين على محذوفه اولديغنده خلاف يوقدر تقدير كلام (لاقعدن لهم على صراطك المستقيم) ديمكدر بيورمشلر (قال الزجاج ومثاله قولك ضرب زيد الظهر والبطن والمعنى على الظهر والبطن والقاء كلمة على جائز لان الصراط ظرف فى المعنى فاحتمل مايحتمله اليوم والليلة فى قولك آتيك غدا اوفى غد) وابليس بو قولنده كندو اغواسنى حقه اضافت قيلوب (فبعزتك لاغوينهم اجمعين) قولنده اغواء عبادى كندويه اضافت ايتمشدر * پس على قوله الاول ابليس مذهب جبرده وعلى قوله الثانى مذهب قدرده و بين الجبر والقدر اولان مسئله ده مخير اولمسنه دلالت ايدر و بووجه دخى قابلدر كه ابليس بو اعتقاد اوزرينه اولديكه فى الحقيقة غوايت حاصله اولماز الا برمغويدن حاصله اولور * پس كندو نفسنى الاخر من الغاوين مغوى قيلوب بعده زعم ايلديكه قطع التسلسل

مطلب
تفسير بما اغويتني

كندويي مغوى اولان دخي حق تعاليدر (وقال محمد بن الكعب قاتل الله القدرية لابليس اعلم بالله منهم بريد انه علم ان الله يهدى و يضل) ومعناى اغواده اختلاف اولنوب ابن عباس رضي الله عنهما واكثر مفسرين رحمهم الله (اغويتني) اضللتني معناسنه دردیمشلر (قال الحسن معنى اغويتني لعنتني وقال ابن الانبارى معنى اغويتني اهلكتني (وقال بعضهم خيبتني (وقيل الفيتني غاويا (وقيل سميتني غاويا لتكبرى عن السجود لمن انا خير منه (وقيل جعلتني في الغى وهو العذاب (وقيل قضيت من الافعال الذميمة (وقيل ادخلت على داء الكبرياء حاصل كلام اهل سنت وجماعتدن اولان علماءدين بيوررلركه (الاغواء ايقاع الغى في القلب والغى هو الاعتقاد الباطل * پس برمصداق قول من بور اعتقاد بونك اوزرينه كركدركه تحقيقا حق وباطل قلبده واقع اولمازالا ارادت حق ايله واقع اولور فاما طائفهٔ معتزله بو بابده ايكى فرقه اولمشلردر بر كروهى اغوا اهلاك معناسنهدر ديوب (فسوف يلقون غيا) آيت كريمهسنده اولان كلمهٔ غى بو قبيلدندر زيرا هلاكا و بلاء معناسنهدر ديرلر ودخى (ان كان الله يريد ان يغويكم) آيت كريمهسنى (ان كان الله يريد ان يهلككم بعنادكم الحق) ديو تفسير ايدرلر و بر كروهى دخى اهل سنت وجماعت كبى تفسير ايدوب و كيمسى نيجه وجوه ايله اعذار كثيره ايراد ايتمشلردر بيان ايتدكلرى اعذاردن * وجه اول بودركه ابليسك بو قولى ظن وحسباندر زيرا ابليس غى وجهل و كفرك خالقى حق تعاليدر ديو اعتقاد ايلدى قول ابليس ايسه حجت دكلدر * وجه ثانى بودركه حق تعالى شيطانه آدم ايچون سجده امر ايدوب وعند ذلك الامر شيطانك غى و كفرى ظاهر اولدى * فلهذا غى من بورى ابليس حقه اضافت ايتمك جائز اولدى ديرلر * وجه ثالث بودركه ابليسك (رب بما اغويتني) قولى سن بكا آدم سببيله لعنت ايلدك بندخى لاجل هذه العداوة انلرك قلوبنه القاء وسوسه ايدرم ديو معنى و يررلر * وجه رابع بودركه معناى (فبما اغويتني) الهى عقوبة على عملى سن بنى جنتدن خائب ايلدك بندخى انلرى جنتدن محروم ايتمك ايچون صراط مستقيمك اوزرنده اوطوروب اغوا ايدرم ديمكدر ديو معنى و يررلر امام فخر الدين رازى تفسير كبيرده بيوررلر اغوانك معناسى اضلالدر و بز بونك بياننده مبالغه ايتمزز ولكن ابليسك دخى مغو يسى حق تعاليدر ديو برهان يقيني اثبات ايدرز زيرا ابليس ايچون دخى لابد برمغوى كركدركه * پس شوندن خالى دكلدركه شيطانك مغو يسى يا كندوسى اوله و ياخود مخلوق

مطلب
تأويلات معتزله آيت بما اغويتني حفظا لعقيدتهم الباطلة

آخر اوله و یاخود مغوی حق جل وعلا اوله حال آنکه شیطان کندو کندونك مغو یسی اولمق باطلدر زیرا اغواتك غوایت اولدیغن عالم اولان عاقل غوایتی اختیار ایتمز ومخلوق آخردخی مغوی اولمق باطلدر زیرا تسلسل و یاخود دور لازم کلور بوخود باطلدر *پس ثالثی ثابت اولدیکه فی الحقیقه مغوی حق تعالیدر (یضل الله من یشاء و یهدی من یشاء) خلاصهٔ کلام شیطان رجیم قسم ایدرکه الهی بنی اغواده اوزره سبق ایدن ارادت ازلیه حقیچون و بنی ازلده لباس قهر ایله الباس ایلدیکك عزتك حقیچون اکرسن بنی انلرك طریق مستقیمی اوزرنده قعود ایتمکه قادر ایدرسك قعود ایدرم والا بن انلر ایچون وراءعالمده امر ایتمکه قادر دکلم الهی ازلده اولان قوت قهرك ایله آدمی زادك صدر ینه وسوسه و یرم وصدورمز بو ره سنك عساکر انوار تجلیاتك سالك اولدیغی صراط مستقیمکدر آه ای مستمع قابل ارباب تحقیق دیرلرکه ابلیس (لاقعدن علیهم) دیمیوب (لاقعدن لهم) دیمکده برنکتهٔ عجیبه واردر یعنی ابلیس دیمك ایسترکه الهی آدمی زاداوزرینه ظفر بولمقدن نعت ایاس ایله مهجور اولدیغمده بنم وسوسه م انلره باعث ازدیاد شرف اولور *پس لهم اولور علیهم اولمازو بنم وساوسم انلره ظفر بولمقده نعوت اضطراب وطوارق علت وسواس وغبار شکدن انلرك ایمان وایقانی مزکی اولوب شهود ووجدان صاحبی اولورلر فاشار الی هذا علیه السلام بقوله (ذاك صریح الایمان) قال محمد بن عیسی طیب الله انفاسه لو نجا ابلیس بشیء لنجا برؤیة القدرة علیه والاقرار علی نفسه بقوله (رب بما اغویتنی) واهل تحقیق بیورررلرکه ابلیس اغوایی حقه حواله ایلدیکی نظر توحید ورؤیت امور من الله دکلدر بلکه حقله اثبات حجت ومعارضه در زیرا اکر نظر توحید اولیدی صراط مستقیمدن خطا دخی ایتدیسه مدعیء اغوا واضلال اولمازدی *پس ابلیس دون الصفات والافعال ذات احدیتدن محجوب اولدیسه لشهوده الافعال وتعظیمه لها افعاله قسم ایدوب (فبما اغویتنی) دیدی ولشهوده الصفات واعظامه لها (فبعزتك) دیوقسم ایلدی وطریق توحید ذاتیدن بنی آدمه اعتراض ایدوب سنك غیرکدن انلری مشغول قلمغله طریق توحیده سلوکدن منع ایدرم دیدی وحق سبحانه وتعالی عزازیلك باب اغوا واضلالده کمال جرأتندن خبر و یروب بیوررکه (ثم لآتینهم من بین ایدیهم ومن خلفهم وعن ایمانهم وعن شمائلهم ولا تجد اکثرهم شاکرین) یعنی الهی بن انلرك راه راستلرنده قعود ایدوب واندن صکره وسوسه

وتسويلاتمی انلره پیش و پسلرندن وچپ وراستلرندن کتوررم والهی سن بنی آدمدن اکثرنی احسان ایلدیکك نعم سابقه یه شکر ایدیجلر بولمازسن دیدی ارباب تفسیر بیوررلر که جهات اربعه دن ابلیسك اتیانی وسوسه واغوا وتسویل واضلالنده اولان جدوکوشش من کل وجه ممکن اولدیغندن کنایه در وغالبا اعدا دخی جهات اربعه دن ظاهره اولوب ابلیس دخی عدو مبین اولمغله حقیقة جهات اربعه دن کلور * پس ابلیس جهات اربعه یی ذکر ایدوب فوق وتحتی ذکر ایتمدی زیرا موجب تقویت سعادت روحانیه اولان جوانب اربعهٔ بدنده موضوعه دروحت فوقدن نزول ایدوب وتحتدن اتیان اولنان مورث وحشت اولور عزازیل ایسه بلا وحشة اغوا مع الانس دسعی ایدر (ویروی ان الشیطان لماقال هذا الکلام رقت قلوب الملائکة علی البشر فقالوا یا الهنا کیف یتخلص الانسان من الشیطان مع کونه مستولیا علیه من هذه الجهات الاربع فاوحی الله تعالی الیهم انه بقی للانسان جهتان الفوق والتحت فاذا رفع یدیه الی فوق للدعاء علی سبیل الخضوع ووضع جبهته علی الارض علی الخشوع غفرت له ذنب سبعین سنة (وعن ابن عباس (من بین ایدیهم) من قبل الآخرة (ومن خلفهم) من قبل الدنیا (وعن ایمانهم وعن شمائلهم) من جهة حسناتهم وسیئاتهم (وقال ابو صالح الاولان الحق والباطل والاخران الآخرة والدنیا (وقیل الاولان ان لم یمتنعوا عن محظور والآخران وقوعهم فی المحذور) وفعل اتیان من وعن ایله تعدیه ایتمك سماعیدر (وقال البیضاوی رحمة الله علیه وانما عدی الفعل الی الاولین بحرف الابتداء لانه منهما متوجه الیهم والی الآخرین بحرف المجاوزة فان الآتی منهما کالمنحرف عنهم المار علی عرضهم ونظیره قولهم جلست عن یمینه قاشانی قدس الله روحه بیوررلر که ابلیس قبلدن کلك مکر حقدن امین ایتمکله کاوب وفریفته مکر شیطان اولانی حق کریمدر وغفور ورحیمدر دیو مغرور (ولا تخف) دیوب طاعاتدن تثبیط ودور ایدر و بعدندن کلك فقر وضیعهٔ اولاددن تخویف ایدوب مستقبلده اولهجق طول عمر واملدراز ایله نفسی واولادیچون مال جمعنه ودفاین ادخارنه تحریص ایتمه‌سیدر وجانب یمیندن کلك تزیین فضائل ایدوب وعلم وفضیلتیله عجب و بروب رؤیت فضیلت ایله محجوب عن الحق ایتمسیدر وجانب شمالدن کلك اعمال معاصی ومقابحی ارتکاب ایتدیروب شهوات ولذاته دعوت ایتمسیدر (وروزبهان بقلی قدس الله اسراره بیوررلر که (من بین ایدیهم)

من جهة النفس والهوى (ومن خلفهم) من جهة الشهوة والمنى (وعن ايمانهم) من طريق الدعوى (وعن شمائلهم) من طريق اظهارهم الشكوى في البلوى وايضا (من بين ايديهم) من طريق القلب (ومن خلفهم) من طريق العقل (وعن ايمانهم) من طريق الروح (وعن شمائلهم) من طريق الصورة والنفس وايضا (من بين ايديهم) من طريق الاسلام (ومن خلفهم) من طريق الايمان (وعن ايمانهم) من طريق العرفان (وعن شمائلهم) من طريق الايقان* پس فوق وتحت مذكور اولمدى اكا بناءً كه موجبهٔ قرب اولان سجدهٔ عبو ديتده تحت موضع فناد روفوق دخى محل كشف ومشاهده ومورد تجلياتدر * پس من العرش الى الفرش شيا طين ايله مالا مال اولوب مردفانى به جيعا قريب اولسه لر ناكهان سبحات وجه قدمك سطوات انوار تجلياتى سوراخ سوزن مقدارى درخشان اولدقده طرفة عين واقل من لمحة جمله شياطينى احراق واهلاك ومحو ونابود ايلر * نظامى * درعصمت اين چنين حصارى* شيطان رجيم كيست بارى* چون حرز توام حمائل آمود* سرهنگئ ديو كى كند سود * اى طالب قابل ومستمع مقبل مرشدان راه حقيقت وسروران طريقت بيوررلركه جهات مزبوره دن هر برجهتنده نفس ايچون بحسب صفاتها حظوظات مختلفه اولوب فلذلك مفسرين محققيندن هر برى مدخل شيطان اولان بقاياى صفات نفسه تحصيل وقوف ايتمكله بر روجهله تفسير ايتمشلردر* پس كوش هوشك دوش قبل كه مظهر التوفيق والهدايه نجم الدين الدايه نه بيورمشلردر شيطان ديركه (لآتينهم من بين ايديهم) يعنى بنى آدمه قبل حسددن وسوسه كتوروب تزيين حسد ايدرم حتى اكابر علما زمانلرنده اولان مشايخ عظامه حسد واحوال واعمال واقوال كمله طعن وانكار ايدوب آدم عليه السلام ايله حال ابليس نجه ايسه بو حسودلر هم كندولر ضال اولور وهم كأن خيريت اظهار يله خلقى اغوا ايدوب مضلين اولورلر (ومن خلفهم) يعنى من قبل التعصب اتيان وسوسه ايدوب امر ايدرمكه متقدميندن اولان صحابهٔ كرام وتابعين رضى الله عنهم ايچون سوء ظن وانواع طعن ايليه لر وعلماء دين ومشايخ كزين ماضيه يى قدح ايله بغض وعداوت واصناف بهتان وافترا ايدوب وانلردن كورمدكلرين كوردك ديه لر وايشتمدكلرين روايت ايده لر (وعن ايمانهم) يعنى افساد ذات البين قبلندن اتيان تسويلات ايدوب اخوان دين ميانئ افساد والقاء عداوت وبغضا ايدرم (وعن شمائلهم)

اهالی وقبائل واصدقا واقرباسیله ترك نصیحت ایتمك اتیان تسویلات ایتمکله انلره خیانت وطمع ایله امر ایدوب ترك امر معروف ونهی عن المنکر ومعاملاتده عامهٔ مسلمین ایله مکر وخدعه ایتدیررم وکذلك جانب ایدیلرندن عجب وریا ایله وسوسه ایدوب افساد طاعات ایدرم وخلفلرندن لاف وصلف ایله اتیان تسویلات ایدوب ایام سالفه ده انلردن صدور ایدن اعمال بری ذکر ایتدیروب وریاء وسمعة اقران اوزرینه انکله مفاخره ومباهات ایتدیرمکله عملارین حبط ایدرم (وعن ایمانهم) من قبل الادعا اتیان وسوسه وتسویل ایدوب من غیر المعانی احوال وحالات ادعاسن ایلیوب ومواجید وحالاتدن کندولرده اثر یوغیکن اظهار مواجید وحالات ایله امر ایدرم (وعن شمائلهم) من قبل الافترا اتیان وساوس ایدوب وقایع وکشوف ایله مرایات غریبه ومقامات کاذبه تسویل ایدرم وخاصة مریدلرك دخی جانب ایدیلرندن اتیان اعتراض ایله وسوسه القا ایدرمکه مشایخ ومریبلرینه معارضه ایلیوب اول سبب ایله قطع طریق ارادت طالب ایدرم واندن ماعدا مواهب ولایات وفواید صحبتدن اخراج ایدرم (ومن خلفهم) قبل تفریقدن اتیان وسوسه ایدوب تسویل حج وغزا وزیارات وتحصیل علوم ایله انلری صحبت مرشد کاملدن دور واخراج ایدرم زیرا صحبتده ظفر بوله مدیغم معنایه حالت تفرقه ده مظفر اولورم (وعن ایمانهم) من قبل الانبساط اتیان تسویلات ایدوب سوء ادبه تحریص ایتمکله ترك تعظیم ایلیوب وانلری رتبهٔ قبولدن تنزیل ایچون توسیع مزاح فی الکلام ایدرم (وعن شمائلهم) من قبل المخالفة اتیان وسوسه ایدوب انلری مواردرده ایراد وسطوات غیرت ولایت ایله اهلاك وبعد القبول رد اولنماغیچون اوامر ونواهیٔ مرشدراه حقیقی ترك ایلمك امر ایدرم والهی سن اکثر بنی آدمك قوی وجوارحنی انلره انعام ایلدیکك سعادت دنیویه واخرویه ده شاکرین وطریق طاعات وتعبده مستعملین وحامدین بولمازسن زیرا انلرینم باب اضلال واغواده نفسلرینه موافق وطبعلرینه مطابق ایلدیکیم تسویلات وتمویهاتمی قبول وسنك امر وفرمانکی رد ایتمشلردر دیوب ابلیس یمین وقسم وانسانی دیلدیکی کبی قدح وذم ایلدی وچونکه ابلیس ظنا بومقوله کلمات سویلیوب بومعنانك اخذ تحقیقنده ودعوای مزبوره ادعاسنده اولدیسه حق جل جلاله شیطانه خطاب بالعتاب ایدوب (قال اخرج منها مذؤما مدحورا لمن تبعك منهم لاملئن جهنم منکم اجمعین) دیو بیوردی یعنی حق سبحانه وتعالی ایتدی ای ملعون (مذؤما مدحورا) وهرخیردن

ورحمتمدن مطرودا ومبعدا جنتمدن چيق زيرا سن نهايت شرده اولان غايت
ذنب اوزرينه عزيمت ايلدك شول بنى آدمدنكه سن انلرك پيش وپس وچپ
وراستلرندن اتيان تسويلات وتمويهات ايلدكده سكا اتباع والقا وامرى
قبول ايدوب سنك اغوا واضلالكه فريفته اولورلر وشول ارباب ضلالات كه
سكا تابع اولوب اضلالكى قبول ايلين ضال ومضل اولنلره اقتدا ايليه لر عزتم
وجلالم حقيچون سزدن وتوابعكزك جميعسندن جهنمى مالا مال ايدرم
ولذات نعيم ابدى واذواق بقاء سرمدى وكمالات روحانيه وحقانيه دن محجوبين
اولدقلرى حالده اسفل مراتب وجود اولان جهنم طبيعيه ده مخلدين
وانقلابات عالم تضاد وتقلبات كون وفساده ده نيران حرمان عن المراد ايله
معذبين ايدرم ﴿ قاسم انوار ﴾ الاای نفس خودكامى وخودبين * ازآن كشتى
اسيرسجن سجين * چه چين درابروآوردى كه كشتى * اسير لعبتان چين وماچين
* جهان اندرجهان آواره كشتم * فويل ثم ويل للمساكين * دلم رازنده كردانيد
وصلت * چوباد صبحدم بربرك نسرين * خدايا از بلاى بدنكه دار * بحق
حرمت طاها وياسين * آه اى عاجز ومسكين حق تبارك وتعالينك رحمت
بى پايان واحسان وغفرانى عبادى اوزرينه توجه له نثار اولديغن ملاحظه
قيلكه بنى آدمه كمال رحمتندن تنبيه ايدوب بيورركه (يابنى آدم لايفتنكم
الشيطان كما اخرج ابويكم من الجنة ينزع عنهما لباسهما ليريهما سوآتهما
انه يريكم هو وقبيله من حيث لاترونهم اناجعلنا الشياطين اولياء للذين لايؤمنون)
﴿ عطار ﴾ مبرفرمان اين شيطان تونزنهار * كه كرداندترا اوخوار ومردار
* مبرفرمان شيطان وجداشو * ازين شيطان و بدنفسى رها شو * مبرفرمان
شيطان ومينديش * حجاب نفس رابرداراز پيش * آه اى غافل بيچاره وجكرى
جراحات اغواى شيطان ايله پرپاره * ايمدى بوكا چاره دركاه كرد كاره آه وزار ايله
جرمكه استغفار ودرد كه چاره طلبندن غيرى چاره يوقدر * پس سندخى
آدم عليه السلام كبى الهى بولمى شاشدم ونفسمه ظلم ايتدم ديوب ياش
يرينه قان اغله مانند ابليس (بما اغويتنى) ديوب مردود ابدى اولمه پس ﴿ مثنوى ﴾

كفت آدم كه ظلمنا نفسنا * آدم ربنا ظلمنا انفسنا ديدى ﴿ مثنوى ﴾ اوزفعل
حق نبد غافل چوما * آدم عليه السلام فعل حقدن بزم كبى غافل دكل ايدى
بعض نسخه ده * اوزفعل خود نبد غافل چوما * واقع اولمشدر يعنى آدم تابع
ابليس اولان جبريلر كبى كندو فعلندن واختيارى جزؤى سندن غافل

دكل ايدى وشر وخير حق تعالى نك مخلوقى اولديغن دخى بيلوردى نه جبرى ونه
قدرى ايدى ديمكدر بو بيت شريف (قالا ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفرلنا وترحمنا
لنكونن من الخاسرين) آيت كريمه سنه اشارتدر وبو آيت كريمه يه متعلق
اولان قول مفسريندن بعضى بوندن اقدم قصهٔ تحبيرانده * م * ربنا انا ظلمنا
كفت واه * يعنى آمد ظلمت وكم كشت راه * بيتنده ايراد اولنوب بعض تحقيقاتى
بو محلده ذكر اولنه ديمشيدى * ايدى كوش هوشك دوش قيلكه آدم ايله حوا
عليهما السلام نيجه نياز ايلدى مناجات ايديلر كه الها ملكا پروردكارا بزى ابليس
اضلال ايدوب اكل كندم ايتمكله شدايد عظيمه يه كرفتار ودنياده كد عيش
ايله كارمزى دشوار ايدوب ونفسمزه ظلم ايلدك اكرسن بزى مغفرت ورحمت
ايلمز ايسك لابد بز خاسريندن اولورز ديديلر واشك فراوان دوكديلر * عطار *
زشرم وخجلت آنجا كاه آدم * بعجزى بركشاد آن لحظه اودم * زبان بكشاد
كاى داناى اسرار * تو ميدانى چه كويم من بكفتار * تو دانا بى من اينجا كه چه كويم
* ستاده مبتلا وزردرويم * كنه كارم فتاده درچه كل * كه از قوت نبودم
آكه دل * مرا ابليس كرد اينجا بخوارى * نكردم من ززارت پايدارى *
مرا ازره ببرد وكرد رسوا * تو ميدانى كه هستى ذات يكتا * بدى كردم بنفس
خو يشتن من * شدم تاريك بى شك روز روشن * وليكن من زخود ديدم
نه شيطان * تو ستارى وهم غفار ورحمان * قيل ان آدم عليه السلام اكل
من الشجرة وهو ناس لنهى الله اياه عن اكله منها وكان اكله منها ظلما لنفسه
وعصيا نا له وان كان فعله ناسيا فان النسيان جائز المؤاخذة عقلا فكان
جائز المؤاخذة شرعا الا ان الله تعالى تفضل على امة محمد صلى الله عليه وسلم فرفع
عنهم الخطأ والنسيان وما استكرهوا عليه كما قال عليه السلام (رفع عن امتى
الخطأ والنسيان وما استكرهوا عليه) معلوم اوله كه امم سالفه بينهم وبين الله
تعالى كندولردن خطاء ونسيانا صدور ايدن جرائمده مؤاخذه اولنورلردى
لكن امت محمدك امم سائره اوزرينه فضيلتلرى اولمغله بشفاعة نبيه وحبيبه
عليه السلام حق جل وعلا كندو فضل واحسانندن امت محمدك اوزرندن
رفع حرج ايليوب سهو ونسيان وخطا ايله واقع اولان زلاتى عفو ومغفرت بيوروب
مؤاخذه ايلمدى فاما غرامات وضمانات كه خطاء واقع اولان قتل ايچون حكم
اولنان ديت وآخرك متاعنى ناسيا ومخطأ احراق وافساد ايدن ضمان
وبين الناس بونك امثالى واقع اولان احكام حدود الله باقيه قالوب اومقوله ده

کرك عمدا وکرك خطاء اجرای احکام شرعیه اولنور ومفسرین رحمهم الله بو بابده ایراد سؤال وجواب باصواب ایله دفع اشکال ایدوب بیوررلر ❋ السؤال ❋ انبیا ومرسلین رب العزتدن مسئلت مغفرت ایلسه‌لر شوندن خالی دکلدرکه ذلك السؤال اجابت بیوریله ویاخود مستجاب اولمیه دعالری مستجاب اولمامق خود شان انبیا علیهم السلامه روا دکلدر * پس حق سبحانه وتعالی مسئلت انبیایی اجابت بیورر بوتقدیرجه معنای مغفرت ایسه ستردر * پس آدم علیه السلام مغفرت زلاتده ایلدیکی مسئلت عندالله لاحق اجابت اولوب (فتلقى آدم من ربه كلمات فتاب عليه) بیورلمشدر مع هذا حق سبحانه وتعالی حال آدمی ستر ایتمیوب الی یوم القیام (وعصى آدم ربه) ودخی (فازلهما الشيطان عنها فاخرجهما مما كانا فيه) قول کریمی ایله مذکوردر * پس مغفرت بلاستر نیجه اولور ❋ الجواب ❋ بوکا برقاچ وجهله جواب وپرمشلر برجواب بودرکه معلوم اوله که ستر ذنوبده اولان مغفرت کاه خلقدن ستردر بووجهله سترکه بین الخلق ظاهر اولماز وذکر دخی اولنمازو کاه اولورکه ستر اثر ذنبده اولور وآثار ذنوبك ستر ومغفرتی صاحب الذنب اولان کمسنه زلاتیله مؤاخذه اولنمیوب ذنوبندن تجاوز اولنمقدر * پس برموجب (حسنات الابرار سيئات المقربين) انبیاء عظام علیهم السلامدن زلهٔ صغیره صدور ایلسه انلره عظیم کورنوب عند السؤال بووجهله مشغول اولورلرکه ستر عن الناس وکتم عن الخلق خاطره ایتمیوب بلکه تجاوز ومغفرت ایله اثر زلاتك ستری وعندالله عتاب اولنمامغی رجا ایدرلر * پس الله سبحانه وتعالی دخی اجابت بیوروب تجاوز عن الزلات ورفع مؤاخذه ایدرو برجواب دخی بودرکه یحتمل که حق سبحانه وتعالی بومقوله نك اظهار وافشاسیله غیریلر بنی ایقاظ وتنبیه اراده بیوروب حتی خلق عالم متفطن اوله‌لرکه انبیاء عظام علیهم السلامی بعظم شانهم وجلیل قدرهم زلهٔ حقیره وصغیره ایله توبیخ جائز اولدقدن صکره عوام الناس خود معاتب ومعاقب اولمق اولی بالطریقدر وبرجواب دخی بودرکه برموجب (وما الله بغافل عما تعملون) تحقیقا حق جل وعلا غافل دکلدر دیو بشهود وایقان عبادی بیلك ایچون اظهار ایلدی العلم عندالله (وفي هذه الآية دلالة على قول المعتزلة لانهم يقولون الصغائر مغفورة باجتناب الكبائر ثم من قولهم ان الرسل والانبياء معصومون عن الكبائر وزلة آدم لاشك انها صغيرة لما ذكرنا ثم قوله (وان لم تغفرلنا وترحمنا

لنكونن من الخاسرين) فاذا كانت الصغيره مغفورة عندهم لم يكن له ان يعذبه عليها من حيث الحكمة حتى لو عذبه يكون جائرا على قولهم فيكون قول آدم) (وان لم تغفر لنا) على مذهبهم كأنه قال ان جرت وظلمت علينا (لنكونن من الخاسرين) وهذا قبيح من القول نعوذ بالله من ذلك نقلت هذه من تفسير القرقاس(وفى تفسير الكبير ان هذه الآية تدل على صدور الذنب العظيم من آدم عليه السلام الا انا نقول ان هذا الذنب انما صدر عنه قبل النبوة وعلى هذا التقدير فالسؤال زائل قال ابن عطيه اعتراف من آدم وحوا عليهما السلام وطلب للتوبة والستر والتغمد بالرحمة فطلب آدم هذا وطلب ابليس النظرة ولم يطلب التوبة فوكل الى رأيه) وعلماء دينك بعضيسى ديمشلركه سعادت آدم عليه السلام بش شيئله وشقاوت ابليس دخى بش شيئله دريعنى سعادت آدم مخالفته اعتراف وذنوبنه ندم ونفسنى لوم وتوبه به مسارعت ورحمت حقدن مأيوس اولمامق ايله در وشقاوت ابليس ذنوبنه اقرار واعتراف ايلمامك ونفسنى لوم ايلمامك وغوايتى اضافت الى الرب ايتمك وطلب انظار وقنوط من الرحمة ايلديكيدر وار باب كشف وايقان واصحاب ذوق ووجدان بيورررلركه ظلم بو محلده حقايق مقامه جهل ومقام مشاهدهٔ حقده طلب حظ نفسدر *پس آدم ايله حوا عليهما السلام مقام تلوينده اقرار بالجهل ايلديلر زيرا اول زمانده مقام تجريد توحيدده اولهلردى نفسنى لوم وبلكه ذكر دخى ايتمزلردى اكا بناء كه مقام توحيدده نفسك برشيده قدرتن كورمك شركدر ديمشلر (كما قيل من لام نفسه فى مقام التوحيد فقد اشرك (قال الحسين الظلم هو الاشتغال بغيره عنه (وقال الشبلى ذنوب الانبياء تؤديهم الى الكرامات والرتب كما ان ذنب آدم يؤدى الى الاجتباء والاصطفاء وذنوب الاولياء تؤديهم الى الكفارة وذنوب العامة تؤديهم الى الاهانة (وامام قاشانى طيب الله انفاسه بو آيت كريمه نك تفسيرنده بيورررلركه آدم ايله حوانك (ربنا ظلمنا انفسنا) قوللرى نفس ناطقه نك من جهة الطبيعة انطفاء نور وانكسار قوتنه تنبهيدر ونفسده اولان داعينك تجرد ايله طلب كمالده حصوليدر (وان لم تغفر لنا) يعنى الهى سن اكر بزى انوا رروحانيه ايله الباس وانوار من بوره اوزريمزه مشرقه اولمغله افاضه ايلمزايسك (وترحمنا) وافاضهٔ معارف حقيقيه ايله رحمت ايلمز ايسك (لنكونن من الخاسرين) لابد مادهٔ سعادت ابدى وبقاء سرمدى اولان استعداد اصلى يى دار فنايه

مطلب
سعادت آدم وشقاوت ابليس بخمسة اشياء

صرف ایله اتلاف ونقص طبیعی یه ملازمت ایله کمال تجرددن محرومین زمره سندن اولورز دیدیلر * پس آدم علیه السلام بو وجهله تضرع وزاری وتوبه واستغفار ایدوب وجمیع اشیانك خالقی وجمله مکوناتك موجدی وفعلك دخی خالقی حق اولدیغنی عارف اولوب غافل دکل ایکن ﴿ مثنوی ﴾ در کنه اوازادب پنهانش کرد * حین صدور فعل ذنبده آدم علیه السلام ادب رعایت ایلدیکندن فعل حقی پنهان ایلدی یعنی ابلیس کبی ترك ادب ایله فبما اغویتنی دیدیکی کبی حقه خطا اضافت ایتمیوب ظهور قابلیی نفسندن طوتوب بلا تعلق لارادة الازلیة برشیئ ظاهر اولمازبنم نه کناهم وارسن بو بله تقدیر ایتمش سك دیو حقه زبان درازلق ایتدی وم راسم مراعات عبودیت ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ زآن کنه برخود زدن او بر بخورد * لاجرم آدم علیه السلام اول جرم وخطایی کندونفسنه اسناد ایلدیکندن ثمرات مغفرت وفوا که رحمت تناول ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ بعد توبه کفت ای آدم نه من * حضرت الله بعد ازمعرفت کناه ایتدی ای آدم و برکزیده حضرت من ﴿ مثنوی ﴾ آفریدم در تو آن جرم ومحن * اول جرم ومحنتلری سنده بن خلق ایتدمی نه من لفظنك معناسی مصراع ثانیده اجرا اولنمشدر یعنی سنده اولان ذنوب ومحن خود بنم خلقمدر ﴿ مثنوی ﴾ نه که تقدیر وقضای من بدان * وسندن ظهور ایدن جمیع افعال واقوال واحوال بنم تقدیر وقضام دکلی ایدی قضا وتقدیرم ایدی پس ای آدم ﴿ مثنوی ﴾ چون بوقت عذر کردی آن نهان * وقت عذرده آنی نیچون پنهان ایلدك سن خود بو معنایی عارف ایدك ﴿ مثنوی ﴾ کفت ترسیدم ادب نکذاشتم * آدم علیه السلام ایتدی الهی سیدی ومولای سنك عقابکدن خوف ایلدم ترك ادب ایلمدم ﴿ مثنوی ﴾ کفت هم من پاس آنت داشتم * حق سبحانه وتعالی ایتدی ای آدم سنك اول آنیکی دخی بن حفظ طوتدم یعنی یا آدم ترك ادب ایتمیوب مراسم رعایت آداب عبودیت ایلدیکك دخی سنك اوزریکه سبق ایدن عنایت ازلیه مدندر وسنی بو وجهله محفوظ قیلدیغم بنم احسانمدر * ایمدی عذرکی مقبول ورعایت ادب ایلدیکك حفظ ایلدم دیمك اولور ﴿ عطار ﴾ پس آنکه حق تعالی کفت آدم * عجب عجز آوریدی اندرین دم * زعجز خویشتن مسکین نمودی * کنون اسرار مارا درفزودی * بدی کردی بدآمد نیز پیشت * ولی مرهم نهم برجان ریشت * کنون بیرون زجنت بی عقوبت * بسی باشد ترا اندوه ومحنت * بلای قرب ما کش این زمان تو * که بخشیدم در اینجا رایکان تو *

تو بامن باش هر جایی که باشی * دمی باید زما غافل نباشی * تو بامن باش اندر دردومحنت * که تا کاهت دهم هر لحظه راحت * تو بامن باش اکنون راز کفتم * نمودعشق باتو باز کفتم * بهر کاری که پیش آید مرا تو * درون جان نکر درمن لقاتو * مرا برخوان که یاستار سبحان * وجود آدم از این غم تو برهان * ایمدی ای نوردیدهٔ پدروجکر پارهٔ مادر ﴿مثنوی﴾ هر که آرد حرمت اوحرمت برد * هر کیم که حرمت کتورر اول کسنه حرمت ایلدر یعنی بر موجب (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) ادب واحسان صاحبلرینه حق تعالی دخی رحمت وغفران وجنتلرین اکامکان ایدر ﴿مثنوی﴾ هر که آرد قند لوزینه خورد * هرکیم که قند کتورر سکری بادم حلواسی یبر * یعنی برخوای کریم (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) هرکس اعمال حسنه دن حضور حقه عن خلوص نه کتورر ایسه اون او لقدر خیر بولور قال الله تبارك وتعالی (ومن یعظم حرمات الله فهو خیر له عند ربه) حرمات حقوق واجبه در واکا حرمت مراعات وتعظیمدر واول مراعات حقوق طاعته موافقتدر * فلهذا عبد الله انصاری رضی الله عنه منازل السائرینده بیوررلر که (الحرمة هی التحرج عن المخالفات والمجاسرات (وقال القاشانی فی شرحه فان التحرج هو تضیق النفس فی التجنب عن المخالفات فی الاوامر والمجاسرات بالاقدام علی المناهی والمحارم * ایمدی معلوم اوله که حرمتده درجات کثیره واردر لکن درجهٔ اولی عبد الله انصاری تحقیق وامام قاشانی شرح ایتدیکی اوزره بیان اولنوب حق سبحانه وتعالی بر عبدی مستهدی به درجهٔ اولیده اولان حرمتی توفیق ایدرسه درجهٔ آخر دخی بفضل الله تعالی کشفا وعیانا وذوقا ووجدانا میسر اولوب تقریر وتوضیحه احتیاج قالمز واکر درجهٔ اولده بولنمزسه هزار وهزار درجات ذکر اولنسه ذره وشمه بهره بولمز ﴿کمال خجندی﴾ کسی که دوست ندارد زجان ندارد حظ * که چشم دور زجان ازجهان ندارد حظ * بزاهد این سخن تو اثر نکرد کمال * درخت خشك زآب روان ندارد حظ * (فاعلم ان الحرمة تعظیم الامر والنهی لاخوفا من العقوبة فیکون خصومة للنفس ولاطلبا للمثوبة فیکون مسترقا للاجرة ولاشاهدا للجد فیکون متدینا بالمرایات فان هذه الاوصاف کلها شعب من عبادة النفس) یعنی حرمت اتیان مأمور به ایله امری تعظیم ومنهی عنهدن انتها ایله نهی حرمت وتفخیمدر وتعظیم مز بور شول عبد آکاهك کاریدر که عارف عظمة الله اولوب عبادت

مطلب
فی تحقیق الحرمة

حتى تعظيماله ايليه زيرا عبد حقيرك مولاسنه مخالفتى جائز اولميوب بلكه اوزرينه
طاعتى واجبدر يعنى عبد مطيع وفاء بحق عظمة ربه واداء لحقوق عبوديته
خالصا ومخلصا اوجه الله لاخوفا من عقوبة الله طاعت حتى اوزرينه واجب
ايتمكدر زيرا ترك طاعت ايله نفسنه عقاب اولنماممغيچون افنديسنك عفونى
مطالبه وعند الطاعة لاجل نفسه مخاصمه ايدن عبد عبد سوء وبنده
كستاخدر اكا بناء كه اول كمسنه نك عبادتى طوعا اولميوب بلكه كرهادر زيرا
خوف من العقوبة ايتمسيدى عبادت دخى ايتمزدى فاذا كان كذلك اول كمسنه
لاجل الخلاص من العقوبة نفسنه عبادت وامر ونهى تعظيم قيلديغى انفسه
حق ايله خصومت اولور خصومت ايسه جدالدر كقوله تعالى (وهو فى الخصام
غير مبين) وقد جاء الجدال مع الله عن الغير فى القرآن كما قال تعالى (هاانتم هؤلاء
جادلتم عنهم فى الحيوة الدنيا فمن يجادل الله عنهم يوم القيامة) وامر ونهيك
تعظيم وحرمتى طلب ثواب ايچون دخى اولمامق كركدر زيرا طاعتى اجرت
ايچون ايتمش اولور زيرا اجير اولان مستأجردن اجرت المق ايچون خدمت
ايدر * پس اومقوله كمسنه عبد اجرت اولوب عبد مولى اولماز زيرا لاخذالاجرة
خدمت ايدردى اجرتنى الديغى كبى باب سيدى ترك ايدر فاما عبد مولى بونك
خلافيدر يعنى عبد مولى ملازم عتبهٔ عليهٔ باب سعادت سيدا ولوب مقابلهٔ عملده
توقع اجرت ايتمز واجرت ايچون نفسنده استحقاق دخى كورمز اجرت ايسه
نفسك مصالح ومنافع وحضور وراحتى ايچون مطلوبه‌در بوتقديرجه اجيرك
عبادتى حقيقتده نفسى ايچون اولور وعبد مطيع طاعتنده شاهد جد دخى
اولميه يعنى نجات وكمالده جدك تأثيرى ملاحظه سيله وياخود انفسه جد نده
فعل كورمكله شاهد جد اولميه زيرا طاعتده اغياره نظر ايدن متدين باريا
اولور خصوصا رؤيت نفس اوله زيرا نفس شر اغيار در پس بومرتبه ده
اولان دخى عبد نفسدر * ايمدى صفات مزبوره دن پاك ومصفا اوليانلرك
بريسى حرمت حقدن برشيده بولنميوب بومقوله نك صدور ايدن عباداتى
نفسك فروع وشعوميندن معدوده اولورفافهم جدا ﴿ شعر ﴾
انهم يعبدوك من خوف نار * ويرون الثواب فضلا جزيلا * اولان يسكنوا
الجنان فليسقوا * من عيون رياضها سلسبيلا * ايس لى فى الجنان ياقوم رأى *
انا لاابتغى بحبى بديلا * اصمعى حكايت ايدركه بعض سواحلده فقرادن برجماعته
ملاقى اولدمكه بكاء شديد ايله تبكى ايدرلردى وايچلرندن بررجل شاب

تبسم وضحك ايدردی پس شاب مزبوره كندوحاليله اول اغلشان قومك حالنی سؤال ايتدكده اشبوذكر اولنان اباتی انشا ايلدی * پس اول شابه ايتدم يافتی حبيبكه نه عجب جرأت ايلدك اكرمحبوب سنی طرد ايدرسه حالك نيجه اواورديدم پس فی الحال بوشعری دخی لنفسه انشا ايلدی ﴿ شعر ﴾ انا ان لم اجد من الحب وصلا * رمت فی النار منزلا ومقيلا * ثم ازعجت اهلها بندائی * بكرة فی جحيمها واصيلا * معشر المشركين نوحوا علی * انا عبد احب مولی جليلا * لم اكن فی الذی ادعيت محقا * فجزائی به العذاب طويلا * ای عاشق بيچاره حب الهی عاشق مسكينی مجبور ايدوب مكردن امين اولمغله حكم ايلمش پس مقام محبت شهوددە اولان مقام حرمتك فوقندەدر كوش هوشك دوش قيل كه خدای متعال عاشق صادقلرينك حقنه نه بيورر قال تعالی (اولئك لهم الامن وهم مهتدون) ﴿ سيد ﴾ يارك جفاسی جمله وفادر جفادكل * ياری جفاقيلور دیين اهل وفادكل * معشوق هرنه قيلسه روادر محبنه * الافراقی اودنه يافق روا دكل * هركيمسه نك كه قبله سی ای جان سن اولمه دك * ايراغه دوشدی كعبه دن اهل صفادكل * قانی جهانده ای كوكل اول وحدت اهلی كيم * يوز بيك بلا ومحنت ايله مبتلا دكل * صبرك شرابی كرچه مفرحدر رای حكيم * عاشقلرك دوآسی بواجی دوا دكل * وصالكدن اول كدا كيم ايرشدی مرادنه * معنيده بلكه شاه جهاندر كدا دكل * صورتده آدم اوغلی ومعناده ديو اولان * اولدركه حق تانمامش آشنا دكل * صورتده كرچه ادی بشردر نسيمنك * معنيده هرجرك آدی كيميادكل * آه وآه ای مرد طالب راه وراغب عشق الله دل شمعنی شعلهٔ عشقله یاندركه عاشق حالنی بيله سن وجميع مقامات ومراتبی رفرف عشق زير ران ايتدكده تحت اقدامده مشاهده ايده سن * ايمدی عاشق قدرنی عاشق وعشقك حرمت وتعظيمينه عشق بيلور * عاشق ايسك كل برو * عاشق دكلسك قال كيرو * زيراكه ﴿ مثنوی ﴾ طيبات از بهركه للطيبين * طيبات كيمك ايچوندر كماقال تعالی (الطيبات للطيبين والطيبون للطيبات الخبيثات للخبيثين والخبيثون للخبيثات) ايمدی كوزم نوری ﴿ مثنوی ﴾ يار راخوش كن برنجان و ببين * ياری خوش ايله خوشلق كور ورنجيده قيل رنج كور * يعنی امر حقه تسليم اول احسان كور ومخالفت قيل عذابه كير وياخود يار وفادار اولان روح پايداری احكام نفسدن پاك وعشق حق ايله خوش دل وچالاك قيل خوشلق كور وخمر

غفلت ایچوب حب ماسوا ایله رنجیده قبل آتش بعد وفراقده ناخوشلق کور
﴿ کمال خجندی ﴾ بی خدمت توکس بجهان خدمتی نیافت * شاهی که
چاکر تو نشد حرمتی نیافت * در نامهٔ سعادت خود درد مند عشق *
بی داغ محنتی رقم دولتی نیافت * تاغم نخورد درد نیفزود قدر مرد * تالعل خون
نکرد جکر قیمتی نیافت * دل زآن لب ودهان نتوانست بردجان * بودش
مجال تنك مکر فرصتی نیافت * بی خنده تو کان نمك خوان رحمتست * جان از نعیم
هر دو جهان لذتی نیافت * پشمینه پوش خرقهٔ سالوس تانسوخت * از جامهٔ
خانهٔ کرمش خلعتی نیافت * چندان که باز جست در اعمال خود کمال * مقبول تر
زترك ریا طاعتی نیافت * پس، هر کس اکر خیر واکر شر عملنه کوره جزا نور
ودخی (ان احسنتم احسنتم لانفسکم وان اسأتم فلها) فحوای کریمی اوزره
هر کشینك نیك و بدی کندوبه راجع اولور * پس جبری اختیاردن فرق
ایچون برمثال واضح کتورروب حضرت مولانا بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾
یك مثال ای دل پی فرقی بیار * ای کوکل فرق میان جبر واختیار ایچون برمثال
کتور ﴿ مثنوی ﴾ تابدانی جبر را از اختیار * تاکه جبری اختیاردن بیله سن
وتشخیص وتمییز قیله سن فی المثل ﴿ مثنوی ﴾ دست کان لرزان بود در
ارتعاش * دست که اول ارتعاشدن دترتجی اوله ﴿ مثنوی ﴾ وآنکه دستی را
تولرزانی زجاش * واول بر یدایدیکه انی یرندن سن لرزه یه کتوررسن ﴿ مثنوی ﴾
هردو جنبش آفریدهٔ حق شناس * اکر رعشه دن حاصله اولان
حرکت اضطراری واکر کندلك تحریك ایلدیکك حرکت اختیاری
ایکیسی دخی حق سبحانه وتعالینك خلق وایجادی اکله وآفریدهٔ خدا بیل
﴿ مثنوی ﴾ لیك نتوان کرد این باآن قیاس * لکن حرکت اختیاریٔ حرکت
اضطراری یه قیاس ایده مزسن اکابناء که ﴿ مثنوی ﴾ زان پشیمانی که
داری لرزه اش * اول حرکتدن نادم وپشیمانسن که اکا اختیار کله لرزمو یردك
﴿ مثنوی ﴾ مرتعش را کی پشیمان دیدیش * امامرتعشی اول حرکتدن
پشیمان کوردك بعض نسخه ده دخی مصراع ثانی * چون پشیمان نیست
مرد مرتعش * واقع اولمشدر یعنی مرد مرتعش نیچون پشیمان دکلدر زیرا
مجبوردر معلوم اوله که رعشه بر مرضدر که عارض اولان کیمسه نك الی دترردر
وعلت مزبوره یه مبتلی اولانلرك اکثری مدمن خمر اولنلردر پس حضرت
مولانا قدس سره بومثالده نکته قصد ایدوب جبر ممدوح ایله اختیار

جزئی وجبری وقدری بینی بو وجهله فرق ایدرکه فی الحقیقه بین الخواص برجبر واردرکه خواص عبادالله انی اظهار اتمامکه قادر دکلدر وافشاسنده مجبوردر مثلا بوطائفه شول باده نوش اولنلرك مرتعشنه مشابه درکه اللرنده رعشه واردر * پس عشاق الهی دست ساقئ بزم ازلیدن شراب عشق لایزالی وسلسبیل وصالیدن مالامال طاولر ایچوب وهر کردهان جانندن جام مصفای محبت منفك اولمیوب مدمن خمر فنا اولان محو و بیهوش ومست مستغرق ومدهوش عشق ومحبت ووجد وحالت ایله لرزان و بی سامان هرکارنده مجبوردر وانك هر عیبی هنر وهر سیئاتی حسنات اندر واندن صدور ایدن فعل اضطراریدن عاشق مجبور نادم و پشیمان دکلدر اما عشق ومحبتدن بی لذت ایکن دعوای محبت ایدوب حظوظات نفسانیه اقتضاسیله عرایس مناهی وبعض شطحیاته مدید جرأت وزبان درازلق ایلیان مقلدهٔ بی مذاقك بی اختیارم دیدیکی همان جبریه نك بی اختیارم دیدیکی کبیدرکه بالآخره آنکله معاقب اولوب اومقوله حرکات ناشایسته وغیرمرضیه ایلدیکندن ندامت چکر ﴿ سید قاسم انوار ﴾ هرکه هشیار در ین دیر مغانش مکذار * سر تسلیم ندارد سرش ازتن بردار * من همان لحظه بدر پای یقین تورسم * که دلم ابر کرم کرددو چشمم در بار * ساقی ازروز ازل بندهٔ مسکین تویم * دفع مخموری ماجام رها کن خم آر * هرکسی راز شرابات خدا بخش رسید * زاهد آمد که مرا بخش ولیکن خروار * هرکه منصور شداوجام اناالحق برداشت * چون تومنصور شدی جام انا الحق بردار * کرزمستان حق دررہ تحقیق و یقین * باده مینوش تو بیکانهٔ مستان مشمار * قاسمی در دوجهان برخوراز آن یارنکو * تانهم نام تودر هردو جهان برخوردار * وبالجمله مذکوره اولان مباحث جبر وقدر متکلمینك طریقی وقوانین عقله مبتنید ر ار باب ذوق وشوق واهل محبت وعشق ایسه حالات عقله چندان ملتفت اولمازلر فلهذا کاشف اسرار قیومی جلال الدین الرومی قدس سره بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾

بحث عقلست این چه عقل ای حیله کر * ذکر اولنان بحث بحث عقلدر بونه عقلدر ای حیله کر استفهام انکار یدر یعنی ای عقلنه اعتماد ایلیان حیله بند سن اعتماد ایلدیکك عقل جزوی خود عقلدن معدود دکلدر زیرا عقل انبیا واولیاده اولان عقل کلیدر * پس بزده اولان عقل جزئیك بو وجهله فائده سی وآنکله اولان بحثك منافعی یوقیدر دیرایسك عقل جزئینك فائدهٔ بحثی شو قدر جه

اوله که ﴿ مثنوی ﴾ تا ضعیفی ره برد آنجا مکر ٭ تاکیم برضعیف وخالی الذهن اولان کمسنه مکر کیم جبر واختیار سمتنه یول ایلیه وعقلی یتدکجه جبر واختیار بیننی فهم ایدوب جبری وقدری اولیه والا ﴿ مثنوی ﴾ بحث عقلی کردرومرجان بود ٭ فرضی عقلی اولان بحث اکردر و مرجان دخی اولسه ﴿ مثنوی ﴾ آن دکر باشد که بحث جان بود ٭ اول بحث که جان بحثی اوله غیری درلواولور بحث عقلی اکا مانند اولمازواکاعقل ایرشمز ﴿ مثنوی ﴾ بحث جان اندر مقام دیکرست ٭ بحث جان برغیری مقامده‌در ﴿ مثنوی ﴾ بادهٔ جانرا قوامی دیکرست ٭ جان باده‌سنك براوزکه قوامی وماوراء عقلده برعجب کیفیتی واردر ﴿ رباعی ﴾ ازلذت عاشقی چومسرورشوی ٭ دراشکر عاشقان چومنصور شوی ٭ ازظلمت خود اکردمی دورشوی ٭ درنورشوی وعاقبت نورشوی ٭ ﴿ مثنوی ﴾ آن زمان که بحث عقلی ساز بود ٭ اول زمانده عقله منسوب اولان بحثك دوزنی وورونق واعتباری وارایدی ﴿ مثنوی ﴾ این عمر یابوالحکم همراز بود ٭ بوحکایه‌سی اولنان عمر رضی الله عنه ابوالحکم ایله همرازایدی مقدما ابوجهلك کنیتی ابوالحکم ایدی واسمی انك دخی عمرایدی وابوجهل امردنیایه متعلق اولان تدبیر وتدارك وبحث وجدالده ماهر اولمغله رحمة للعالمین حضرت سید المرسلین علیه الصلوة والسلامك عنادا وجحودا رسالتنه اقرار ایتمیوب طریق ایماندن فرار وشرك وکفری اختیار ایتمکله حکمك ضدی اولان ابوجهل دینمکله کنیت ویرلدی وعقل وتدبیری کندینی مخلد فی النار اولمقدن خلاص قیلمدی ٭ پس عمر رضی الله عنه قبل التشرف بالاسلام ابوجهل ایله دمسازایکن ﴿ مثنوی ﴾ چون عمر ازعقل آمدسوی جان ٭ چونکه عمر عقلدن جان جانبنه کلدی یعنی عقل معاشی ترك ایدوب حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمه خلوص قلب ایله ایمان کتوروب صاحب کشف وایقان واهل ذوق ووجدان اولوب کوکله کلدی وتابع روح اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بوالحکم بوجهل شد در بحث جان ٭ بوالحکم اول عین جان اولان عمرك بحثنده وحقایق ولطائفن بیلمکده بوجهل اولدی وکندو کندویه عذر ایدوب ظلمت جهلك ایچنده بی نور وابلیس کبی رحمت حقدن دور اولدی ﴿ بیت ﴾ الناس کناه اباحکم ٭ والله کناه اباجهل ﴿ مثنوی ﴾ سوی حس وسوی عقل اوکاملست ٭ ابوجهل حس ظاهری سمتنده وعقل جزؤی جانبنده کاملدر ویاخود ابوجهلك حس وعقلی جانبی کاملده‌در

﴿ مثنوی ﴾ کرچه خود نسبت بجان اوجا هلست ❊ اکرچه جانه نسبت ابوجهل خود جاهلدر یعنی کرچه عالم معنی وملکوتده جاهل اماعقل جزؤی وحس ظاهر یده ماهرایدی ولکن لازم اولان ملکوت اعلی ومعرفت نفس ومبدأ ومعاد ورسول علیه السلامه ایمان وانقیادایدی انلردن غافل اولمغله علوم حسیه سی نفسنه نجات ویرمدی ❊ ایمدی ای مؤمن موحد ﴿ مثنوی ﴾ بحث عقل وحس اثر دان یاسبب ❊ حسی وعقلی اولان بحثی اثر ویاخود سبب بیل بو بیت شر بفده لف نشر مشوش واردر زیرا عقلک انتقالی مؤثردن اثره وحسک انتقالی اثردن مؤثره در واثردن مؤثره اولان انتقاله انی ومؤثردن اثره اولان انتقاله لمی اعتبار ایدرلر الحاصل ابحاث عقلیه وحسیه یا اثردن مؤثره استدلال ویاخود سببدن مسببه ویاخود وجود ملزومدن وجود لازمه انتقالدر زیرا عقل وحواس مراتب اسباب ومظاهر وآثاردن تجاوز ایده مز وماورای طبیعته اوچه مزلر فاما ﴿ مثنوی ﴾ بحث جانی یاعجب یا بوالعجب ❊ جانه منسوب اولان بحث وجدانی یاعجبدر ویاخود بوالعجبدر یعنی عقل دراک جان یوانه کیدنلرک کرد پاین کوره میوب وعشق پاین چکه میوب جان بحثی اعجب عجایب وافضل مواهبدر ❊ ایمدی جبر وقدر بحثی قیل وقال وجدال عقل پرعقالدر ❊ پس بومقوله بحثی ارباب جدله ترک ایدوب مورث کثرت اولان اقوال استماعندن اصحاب وجد وحالی عفو وخلاص ایله زیراکه ﴿ مثنوی ﴾ ضوء جان آمد نماند ای مستضی ❊ ای طالب ضیای نور عرفان وراغب پرتو اشعهٔ آفتاب جذبهٔ رحمان اولان عاشق سنجانی جان ضیاسی کلدی وشکوفه زار عین العیانک سنبل وریحانی اچلدی ﴿ مثنوی ﴾ لازم وملزوم ونافی مقتضی ❊ لازم وملزوم ونافی ومقتضی ونفی واثبات قیدلری قالمادی معلوم اوله که اصطلاحات رسمیه اوزره لزوم بین الشیئین امتناع انفکاکدر ولازم منطقیلر عرفنده شیئک لازمی شیدن انفکاکی ممتنع اولانه درلر (کما قیل اللازم مایمتنع انفکاکه عن الملزوم) یعنی شیء اول هرنه زمان موجود اولسه شیء ثانی دخی آنکله موجود اولوب انفکاکی تصور اولنمامقدر مثلا قابل صنعت وکتابت اولمق انساندن منفک اولمامق وهرنه زمان انسان موجود اولسه قابل کتابت اولدیغی دخی موجود اولمق کبی وملزوم اول شیدر که انک تصوری لازمک تصورنی مستلزم اوله ولازم دخی اهل منطق قتنده ایکی قسمه منقسمدر برقسمی لازم غیر بیندر ولازم غیر بین اولدرکه جزم

باللزومده لازم وملزومك تصوری کفایت ایتیوب بلکه وسطه ودلیله محتاج اوله مثلا مثلثك زوایای ثلثنك قائمتینه تساویسی کبی زیرا مثلث وقائمتینك تصوری جزم باللزومده کافی اولمیوب بلکه مقدمات هندسیه یه محتاج اولور تتکیم معنای مزبور کتب هندسیه ده مفصلا مبیندر ولازم بین اولدرکه لازم وملزومك تصوری جزم باللزومده کفایت ایلیه وقسم مزبور دخی ایکی قسمه منقسمدر برقسمی لازم بین بالمعنی الاعم وبرقسمی لازم بین بالمعنی الاخصدر لازم بین بالمعنی الاعم اولدرکه لازم وملزومك تصوری جزم باللزومده کفایت ایلیه مثلا زوجیتك اربعه یه لزومی کبی ولازم بین بالمعنی الاخص اولدرکه تصور ملزوم فقط جزم باللزومده کفایت ایلیه کلزوم البصر للعمی * ایمدی لازم اوچ قسم اولدی بریسی لازم غیربین وبریسی لازم بین بالمعنی الاعم وبریسی دخی لازم بین بالمعنی الاخصدر (فافهم جدا) اما اهل بیان میاننده معتبر اولان لزوم لزوم مع التساویدر ولکن بحسب العقل کثیر الضیف اولانك شانی لابد کثیر الرماد اولمقدر تفصیلن بیلك ایستین کتب منطق وبیانه مراجعت قیلسون ﴿ونافی ومقتضی﴾ دخی اصطلاح اهل اصولدر یعنی عند ارباب الاصول برشیئك عدمنی مقتضی اولان دلیله نافی ومانع ووجودنی اقتضا ایلیان دلیله مقتضی اطلاق ایدرلر مثلا بوفنك اهلی قتنده دلیل نفی واثبات شیء واحدده تعارض ایلسه دلیل نفی تقدیم وترجیح اولنور وعند هؤلاء القوم بوبرقاعدهٔ کلیه‌درر بونك دخی علی التفصیل تحقیقن طلب ایلیان اصول کتابنه ملازمت ایلسون حاصل کلام وخلاصهٔ مرام فنون عقلیه ده اولان وهم وخیال وعلوم رسمیه ده اولان اصطلاحات وبحث وجدال جذبات رحمانیه نك پرتواشعهٔ آفتاب جمال نماسی لمعان وتجلیات ذات وصفات قلوب ارباب ولایتده درخشان ایتدکده بکلیتها محو وفنا ونابود وناپیدا اولوب عشق جانان ونور جاندن غیری برشی قالمز ﴿مثنوی﴾ زآنکه بینایی که نورش بازغست * از عصاکه شـول بصیر و بیناکه انك نوری بازغدر یعنی دیدهٔ فؤادی روشنا وانوار تجلیات الهیه مرآت قلبنده رونما اولمشدر ﴿مثنوی﴾ ازدلیل چون عصاکش فارغست * اول بیناعصاکش کبی اولان دلیلدن فارغدر بعض نسخه‌ده (ازعصا وازعصاکش فارغست) واقع اولمشدر یعنی اومقوله بینا عصا وعصاکشدن فارغدر دیمك اولور حاصل کلام مانند عصاکش اولان کلمات ارباب جدالدن وعقلی اولان

قيل وقالدن مستغنيدر زيرا عصاى عقل وعصاكش اولان كلمات ذوى العقول الجزئيه كوكل كوزلرى اعمى اولان بى بصيرلره لازمدر ﴿ كمال خجندى ﴾ هدايه خواندى وهيچت هدايتى نرسيد * عنان كشيدى وزان سوعنايتى نرسيد * زخوان علم كه پرنقل حكمتست ترا * برون زنقل حديث وروايتى نرسيد * بقصه كوش نهادى سبب نزول همين * زلحن غيب بكوش توآيتى نرسيد * تراچه سود بروزجزا وقايه وجز * چو ازوقايه عفوش حمايتى نرسيد * نديده ديدهٔ دانا بدايت اين راه * بهر مكاشفه نادر نهايتى نرسيد * زسالكان خبرى يافتم بغايت راست * كه يك رونده درين ره بغايتى نرسيد * ازان دهن كه خذوا العلم وصف اوست كمال * بكوش حرف شنو جزء حكايتى نرسيد *

﴿ تفسير وهو معكم اينما كنتم ﴾

بومحل بوآيت كريمه نك تفسيرى بيانندهدر و بو آيت كريمه سورهٔ حديدهدر ﴿ قال القاضى ﴾ فى تفسيرها لاينفك علمه وقدرته عنكم بحال وقال السمنانى يعنى وجودكم مستفاد من نظر وجوده وكينونتكم موجودة به (والله بما تعملون بصير) لانه مستعملكم (وقال القاشانى (وهو معكم اينما كنتم) بوجودكم به وظهوره فى مظاهركم (والله بما تعملون بصير) لسبق علمه به وكونه منقوشا فى اربعة الواح فى عالم ملكوته بحضرته * پس بوآيت كريمه نك سباقنده اولان (يعلم مايلج فى الارض ومايخرج منهـا وماينزل من السماء ومايعرج فيها) آيت كريمه سى مناسبتيله معناى كريمى بودر كه بذور وامطار وغيرهادن ارضه ولوج ايليان و زرع ونبات واشجار وغيرهادن ارضدن خروج ايليان وارزاق وامطار واملاك وغيرهادن سمادن نازل اولان اوابخره وانفاس واعمال وغيرهادن سمايه عروج ايدن اشيانك كلى وجزئيسنه علم ازليسى شامل ومحيط اولان خالق ارض وسماوداننده و يينا هرقنده وهرنه حالده اولسه كز بعلمه وقدرته سزكله بيلهدر وعلم وقدرتى هيچ برحالده سزدن منفك دكلدر وسزك وجودكز انك نظر وجودبسندن مستفاددر وكينونتكز انكله موجودهدر زيرا وجودكز انكلهدر وانك ظهورى سزك مظاهركزدهدر وجميع اعمالكزى بصيردر زيرا مستعملكز اولدر واعمالكزه علم ازليسى سبق ايليوب حضرتنده اولان عالم ملكوتنده موجوده الواح اربعهده اعمالكز منقوشهدر وعملكزه كوره جزا ايدر ديمكدر وبالجمله معيت مز بورهده طوطئ لسان كل ولال و باز بلند پرواز عقل شكستهبالدر ولكن (وعلمناه من لدنا علما) مكتب خانه سنده معلم علم لدنى اولان روح محمديدن تعلم عرفان ايليان بيغاى سكر انس خاى زبان

مردان خدای مرآت مجلای فؤاد جمال آراده ظهور ایلیان انعکاس تجلیات حقایق نمادن اقتباس رؤیت وشرح معینده کفتار شیرین ادای سحرآزمای ایدوب بیوررلر که ماهیت مطلقه نك وجودی ماهیت مجرده ومخلوطه ده مقرر اولدیغی کبی حضرت هویتك دخی جمیع مظاهر ایله معیتی محققدر وهویتك اشیاده اولان سریانی سریان واحد فی الاعداد کبیدر یعنی هیچ برعدد بلاواحد دکلدر وبالنظر الی الحقیقة جمیع مراتبده ظهور واحد ایچوندر واختلافات بحسب التکرار والاضافاتدر تکرار واضافات ایسه امراعتباریدر نتکیم بونك تفصیلی بوندن اقدم بحر ایله کثرات امواج تحقیقنده سبق ایتمشدر وعلی هذا التقدیر موجوداتدن برموجود بلامعیت هویت لباس شهود ایله متلبس اولمامشلردر اماقنی بردیدهٔ حقیقت بین که اول معیتی کوره * شعر * همه عالم پراست ازین دلدار * لیس فی الدار غیره دیار * نیست پوشیده آفتاب رخش * دیدهٔ جوی درخور دیدار * ازخودیٔ خودت کناری کیر * تابیبنی نکار خودیکبار * چونکه بوعین یقین حاصل اوله اختلاف هستیٔ موهوم مرتفع اولوب برموجب (فاینما تولوافثم وجه الله) هرنه یه توجه ایلسك حقه متوجه اولورسن بعده (وهو معکم) سرندن خبردار اولوب (ونحن اقرب الیه منکم) اشارتنه مطلع ودخی (وفی انفسکم افلا تبصرون) حقیقتنی بینا ومطالع اولورسن پس (والله بکل شیٔ محیط) رمزینه واقف اولوب ذوقا ووجدانا مشاهده قیلورسن که براستاد کامل پرهنزکارخانهٔ قدرتنده ایجاد انواع صور ایدوب اشباح مختلفه واشکال متضاده ظل خیالن کوستروب جمیع حرکات وسکنات وعموما تصرفات انك یدقدرت ودست مشیتنده اولوب کندوسی پس پردهٔ کمال جلاده خفی ونهان اولمش * سید * چونکه رفع اولدی یوزکدن ای شه خوبان نقاب * قالمدی جهل وضلالت ظاهر اولدی آفتاب * حق عیان اولدی عیان ای مظهر ذات وصفات * کنز مخفی آشکار اولدی وهم یوم الحساب * خیمهٔ میعاد ایمش کوردم وجودم سربسر * کاف ونوندن ایکی یا که هر طرف ایکی طناب * اولکه بوسری بیلور اولدر شه مصر وجود * حکم انك بوبرق انك اول صاحب امر وخطاب * عارف حق ایسترم سوزطانیه عالمده کیم * سویلیم مقصودمی تا اول ویره کرچك جواب * ای نور حدیقهٔ عالم ونور حدقهٔ آدم اشبو مقدمه وبیان وتفسیر وتبیان مضبوطك اولدیسه ضمیر خورشید تنویره ظاهر وباهر اوله که ارباب حقیقت بوآیت

کریمه‌ده عارفین ایچون ایکی مقام اختیار ایتمشلردر که بریسی مقام عین جمع و بریسی مقام افراد القدم عن الحدوثدر * نظم * زمرة المشتاق قد قرب الوصال * زبدة العشاق لاتمشوا تعال * ایها الاحباب قوموا من نیام * اشربوا من کاسه شرب المدام * تابکی ازخویشتن غافل دریغ * کآفتابت کشت پنهان زیر میغ * حسرتا کز نفس محجوب دغل * بی خبر ماندی ز محبوب ازل * پس من حیث الوحدة والقدم غیرت عزت رحمان وسطوت عظمت سبحانده اکوان بروجهله متصاغره اولور که حتی اثرما قالمز * پس عظمت وجلال لایزالی تسلط مع الوحدة ایدوب اکوانی برحیثیت ایله ازاله ایدر که بین فعله وقدرته افتراق قالمز ومن حیث الجمع نور صفاتی نور فعلنه اشراق ایدوب نور صفات ایسه قائم بذاته اولمغله فعلنه من ذاته وصفته تجلی ایدوب فعلدن تجلی ایتمز ومظهر تجلیات من نوره اولان محو وفانی جمیع وجودی مرآت وجود حق مشاهده ایدر (وهو ظاهر بکل شیء من کل شیء للعموم بالفعل والخصوص بالاسم والنعت ولخصوص الخصوص بالصفة وللقائمین بمشاهدة ذاته بالذات وهو تعالی منزه عن البینونة والحلول والافتراق والاجتماع) ایدی ای روح مصور ونور بصر بوذکر اولنان احوال ذوق عشق ومشاهدات عشاقدر (ولا یعلم تأویله الا العاشقون (قال الحسین مافارق الاکوان الحق ولاقارنها کیف یفارقها وهو موجدها وحافظها وکیف یقارن الحدوث القدم به قوام الکل وهو بائن عن الکل الا تراه یقول (وهو معکم اینما کنتم) ای طالب صادق و یار موافق بوآیت کریمه‌ده حیث معهم این ما کانوا عاشقلره بشارت ومتوکللره توثیق وعارفلره سکینت ومحبلره بهجت ومراقبلره یقین ومقبللره رعایت وموحدلرك اتحادنه اشارت واردر (فافهم جدا * شعر * ازحد کذشت قصهٔ دردنهان ما * ترسم که ناله فاش کند راز جاز ما * بسیار فکر کرد وندانست شمهٔ * درلطف آن دهان خرده دازما * پس حضرت مولانا قدس سره الاعلی قصهٔ عمر رضی الله عنه ایله رسول قیصر رومك سر انجامنه و بو آیت کریمه‌نك بعض حقایق ودقایقنه واسرار معیته شروع ایدوب بیوررلر که * مثنوی * باردیکر ما بقصه آمدیم * بزکیرو بحسب الظاهر قصه‌یه کلدك * مثنوی * ما ازان قصه برون خود کی شدیم * بز خود فی الحقیقه اول قصه‌دن قچان طشره کتدك یعنی فی الحقیقه قصهٔ اصلیدن خروج ایتمدك هرنه حالده وهرنه قالده اولساق انکله بیله‌یز * مثنوی * کر بجهل آییم آن زندان اوست * اکر جهلله کله‌یز جهل

انك زندانيدر ﴿ مثنوى ﴾ ور بعلم آييم آن ايوان اوست * واكر علمه كله يز اول علم انك ايوانيدر بعض نسخه ده قافيه زندان ماست وايوان ماست واقع اولمشدر يعنى بزم زندانمز و بزم ايوانمزدر ديمك اولور حاصل كلام نور معرفت و ضياى علمك فكر ماسوا روپوشى اولوب مرتبهٔ جهل وغفلته كلورسك اول غفلات حق تعالينك بزم ايچون وضع ايلديكى زندان مظلميدر زيرا الجهل ظلمة ديلمشدر وزندانه مجرملر كرديكى كبى بزدخى جرم غفلت سببيله زندان فكر ماسواده يز حقيقته نظر اولنسه خود ماسواده وجود يوق پس كبرو اندن مفارق دكليز لكن مقيددن غافل اولمغله زندان غفلتده قيدبند تصور كثرت اولمشيز در واكر شمس فلك چارم محبت برج وحدتدن طلوع ايتمكله مرآت مجلاى قلب ضياى علم ومعرفتله پرنور اولورسه (قلب المؤمن عرش الله) مصداقنجه انك دركاه وايوانييز زيرا علم نوردر ايوان كسر همزه ايله عربيدر دركاه وصفهٔ بزرك معناسنه در اوانات واواوين جميدر زيرا ايوان اصلنده اوآندر وايوان فتح همزه ايله فارسيدر سايبان معناسنه دركه عوام تحريف ايدوب صيوان ديرلر حاصل كلام بدن انسانى ايوان صور يده راحت اولديغى كبى روح انسانى دخى سايبان انوار علمده راحت اولور وچاه طبيعت ظلمانيه ده آلودهٔ ماسوا اولدقده غمناك ومحنت زده اولور امابالنظر الى الحقيقه اكر غفلات واكر علمده هيچ برحال ايله اندن جدا دكليز ﴿ عطار ﴾ كه جز من در نمى كنجد درونت * منم دراندرون ودر برونت * منم دانا منم بينادرين حال * همى بينم نمودت كل احوال * چوماباتودرون جسم وجانيم * درين جنت تراعين العيانيم * آه اى عاشق صادق و يار موافق عشق ومحبت بزى بزدن بروجهله الدبكه ﴿ مثنوى ﴾ ور بخواب ايم مستان ويم * اكر خوابه كله يز حق مستلرى يز ﴿ مثنوى ﴾ ور ببيدارى بدستان ويم * واكر بيدارلغه كله يز انك قصه ودستانى يز يعنى آتش جذبات رحمانيه هستئ موهومى بكليته احراق وعشق سبحانى بودونابودمزى يغما وغارت ايدوب مستغرق تجلى احدى الذات ومحو وفانى اولو رسق حق مستانه لرى وعشق ومحبت شرابنك سكران وحيرانلرى يز واكر سكردن صحوه ومحودن وجود حقانيله مرتبهٔ عقله كلو رسك مقام فنا ومرتبهٔ وحدتده مشاهده اولنان لذت انسى ذكر ايليوب كفتار وكلماتمز قصهٔ جاناندن غيرى دكلدر الحاصل اكر سكر واكر صحووده واكر محو واكر اثباتده هيچ

برحال ایله محبوب ازلیدن جدا دکلز ﴿ مثنوی ﴾ ور بکرییم ابر پر زق ویم ❊ وتأثیر عشق ومحبتدن رقت قلب حاصله اولوب بکاوکریه ایدرسك محبوب ازلینك رحمت ایله مالامال سحاب باران ریزی یز یعنی چشم کریانمزدن مانند سحاب قطرات محبت تقاطر ایدوب فلك رأسمزدن فضای سینه‌مزه سیل فراوان روان ودل عطشان ریان اولور وکلشن باغ وجودمزده معارف وحقایق کللری وشکوفه زارلسانمزده کلمات قدسیه سنبللری شکفته اولوب بلبل هزار کبی زار ایدرز ﴿ مثنوی ﴾ ور بخندیم آن زمان برق ویم ❊ واکر ضحك وخنده ایلیه یز اول زمان اول کریم ورحمان ودیان وسبحانك برقی یز یعنی عشاق الهینك تبسملری دخی محبت خدادن درخشان وعشق یزداندن لمعان ایلیان تجلیاتك اقتضاسیدر پس اقتضاء محبت ایله بلبلر کبی کفتاره کلسك انوار کلمات انسیه‌مزدن قلوب مستمعینی روز روشن کبی منور ایدرز ﴿ مثنوی ﴾ وربخشم وجنك عکس قهر اوست ❊ واکر خشم وجنکه کله‌یز حق سبحانه وتعالینك قهار اسمینك اثری وجلالنك عکس وپرتویدر ﴿ مثنوی ﴾ ور بصلح وعذر عکس مهر اوست ❊ واکر صلح وعذره کله‌یز حق تبارك وتعالینك تجلیات جمالی ومهر ومحبتنك عکس وپرتویدر یعنی بزاکر آفاقده جنك وخصومت ویاخود صلح ومعذرت مشاهده ایدر یز وبزدن دخی جمال ویاخود جلال ظهوره‌کله حق سبحانه وتعالینك تجلیات قهر وجلال ومحبت وجمالنك آثارین مشاهده ایدرز ویاخود بالنظر الی الانفس قلبمزده میل طبیعی کورسك انی حق تعالینك صفت قهری بیلوب نفسه مخالفت ایله جنك ومجاهده ایدوب ونفسمز روحه تابع اولوب صلح وعذره کلسه حق سبحانه وتعالینك آثار محبت وطلوع نور وحدتك عکسنی بیلورز زیرا ﴿ مثنوی ﴾ ما کییم اندر جهان پیچ پیچ ❊ بوزیاده دنی وفانی ومشوش وحقیر جهانده بز کیمز وجودمز معدوم وهستیمز موهومدر ﴿ مثنوی ﴾ چون الف اوخود ندارد هیچ هیچ ❊ پس بزم هیچ وجودمز باعتبار الحقیقه حرف الف کبیدر الف خود نقاط وحرکاتدن هیچ هیچ طوتمز کذلك بزم وجودمز دخی نابود اولوب مرآت وجودمزده ظهور ایدن حرکات وسکنات واختلافات وکثرات مقتضیات اسما وصفات ربانیه‌در پس هرحالده (وهو معکم) سرین مشاهده ایدوب جنك وصلح وکریه وخنده وخواب ویقظه وجهل وعلمده حقدن جدا دکلز

وانانيت ايله بزدن برشي وجوده كليوب افناء وجود ايتمشزدر *پس اوصاف من بوره ايله متصف اولوب بووجهله ديرلك ايليان طائفهٔ عليه حقنده عين القضاة همدانى زبدة الحقايق نام كتاب لطيفنده برحديث مفصل ايراد ايدوب بوعبد ناچيزدخى سلسلهٔ عشق عشاقى تحريك وآتش شوقلرين اشعال وهرحالده حق ايله معيتلرين اظهار ايچون اول حديث شريفى عينى ايله ايراد ايلدك بركون حضرت فخرعالم صلى الله عليه وسلم اصحاب صفه دن ابوذر غفارى رضى الله عنه يه بيور ديلركه (ياابا ذران الله جميل يحب الجمال ياابا ذر اتدرى ماغمى وفكرى والى اى شئ اشتياقى فقال اصحابه رضى الله عنهم اخبرنا يارسول الله بغمك وفكرك ثم قال آه واشوقاه الى لقاء اخوانى يكونون من بعدى شانهم شان الانبياء وهم عندالله بمنزلة الشهداء يفرون من الآباء والامهات والاخوة والاخوات ابتغاء لمرضاة الله وهم يتركون المال لله و يذلون انفسهم بالتواضع لايرغبون فى الشهوات وفضول الدنيا يجتمعون فى بيت من بيوت الله تعالى مغمومين محزونين من حب الله قلوبهم الى الله وروحهم من الله وعلمهم لله اذامرض واحد منهم هو افضل من عبادة سنة وان شئت ازيدك ياابا ذر قال بلى يارسول الله قال الواحد منهم يموت فهو كمن مات فى السماء لكرامتهم على الله وان شئت ازيدك ياابا ذر قال قلت بلى يارسول الله قال الواحد منهم توذى قملة فى ثيابه فله عندالله اجر سبعين حج وغزوة وكان له اجر عتق اربعين رقبة من ولد اسمعيل كل واحد منهم باثنى عشر الفا وان شئت ازيدك ياابا ذر قلت بلى يارسول الله قال الواحد منهم يذكر اهله ثم يغتم يكتب له بكل نفس الف الف درجة وان شئت ازيدك ياابا ذر قلت بلى يارسول الله قال الواحد منهم يصلى ركعتين فى اصحابه افضل عندالله من رجل يعبدالله تعالى فى جبل لبنان مثل عمر نوح عليه السلام الف سنة وان شئت ازيدك ياابا ذر قال قلت نعم قال الواحد منهم يسبح تسبيحة خيرله يوم القيمة من ان يسير معه جبال الدنيا ذهبا وان شئت ازيدك ياابا ذر قال قلت بلى يارسول الله قال نظرة تنظر الى احدهم احب الى الله من نظرة الى بيت الله ومن نظر اليه فكانما ينظر الى الله ومن سره فكانما سرالله تعالى ومن اطعمه فكانما اطعم الله تعالى وان شئت ازيدك ياابا ذر قال قلت بلى يا رسول الله قال يجلس اليهم قوم مصرين مثقلين من الذنوب مايقومون من عندهم حتى ينظر الله اليهم ويغفر لهم ذنوبهم لكرامتهم على الله ياابا ذر ضحكهم عبادة ومزاحهم تسبيح ونومهم صدقة ينظر الله

اليهم فى كل يوم سبعين مرة يااباذر انى اليهم مشتاق ثم اطرق رأسه مليا ثم رفع رأسه و بكى حتى دمعت عيناه فقال آه واشوقاه الى لقاء اخوانى ويقول عليه السلام اللهم احفظهم وانصرهم على من خالفهم واقر عينى بهم يوم القيمة ثم قرأ (الا ان اولياء الله لاخوف عليهم ولاهم يحزنون) الهى بو لطف و كرمك ذره سن نصيب قيل بو ادنى و كمترقوالكده لياقت يوق احسان ولطف سنكدر هدايت وعنايت سندندر پس مولانا جلال الدين الرومى قدس الله روحه بو بيت شريفده معيت حق مع الخلق فى الحقيقه مع الاغيار اولميوب بلكه بحسب المراتب والاسما معيت اولديغن اشعار بيورمشدر زيرا ذات ايله آخرك معيتى اولمازذات بحت احدى الذاتدر ومعيت مع الغير من كل الوجوه ممكن دكلدر كما قيل ﴿ بيت ﴾ وليس معى فى الملك شئ سواى * والمعية لم تخطر على المعية * وقال عليه السلام كان الله ولم يكن معه شئ (وقال الجنيد الا آن كما كان (قال المغربى ﴿ بيت ﴾ ظهور تو بمنست ووجود من از تو * ولست تظهر لولاى لم اكن لولاك)

﴿ سؤال كردن رسول روم ازعمر رضى الله عنه ازسبب ابتلاء ارواح باين آب وكل جسم ﴾

ارواحك جسم آب وكلنه ابتلاسى سببندن رسول قيصر روم عمر رضى الله عنهدن سؤال ايلسى بيانندهدر يعنى رسول روم ارواحك حقنده اولان معيتندن وعالم وحدتده اولان انس ومحبتندن خبر الوب ومعيتمز بوره يى ذوق ومشاهده ايتدكده عجبا روح مرتبهٔ وحدتده ايكن بو عناصردن مركب اولان جسمه مبتلا اولمغه حكمت ندر ديو سؤال ايلديكى وحضرت عمر رضى الله عنه نه عجب بحث عجيب ايلدك ديوب روحك حكمت ابتلاسندن خبر و يرديكى بيان لطيفدر ﴿ مثنوى ﴾ چون زعمر آن رسول اين را شنيد * چون عمر رضى الله عنهدن اول رسول روم بونى ايشتدى يعنى مرتبهٔ وحدت واسرار معيت وروحك عندالله اولان قرب ومنزلتن استماع ايلدى وروح عالم بالادن زمين پستينه نزول ايلديكنك قصه سن كوش هوشنه خلقهٔ زرين ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ روشنئ دردلش آمد بديد * كلمات عمر رضى الله عنهدن انك كوكلنده برروشنلك ظاهر اولدى يعنى نور آفتاب محبت سبحانيه روزنهٔ قلبنده طلوع ايدوب ظلمات ظن وكماندن خلاص اولدى وعين يقين حاصل ايدوب مرتبهٔ عيانه ايرشدى ﴿ مثنوى) محو شد پيش سؤال وهم جواب * وانك او كنده هم سؤال وهم جواب محو اولدى زيراكانى قالدى

﴿ مثنوی ﴾ کشت فارغ ازخطا وازصواب * خطا وصوابدن فارغ اولدی اکابناء که مقصود بالذات محبت ذاتیه وجذبهٔ رحمانیه آفتابی طلوع ایدوب ظلمات بشریه وکدورات نفسانیه‌دن خلاص اولمغله هستیٔ موهومی نابود اولوب عشق خدادن غیری براقتضا وموجود قالمامق ایدی اول ایسه حاصل اولدقده حق باطلدن متمیز اولوب خطا وصوابدن فارغ اولدی فاذا کان کذلك ﴿ مثنوی ﴾ اصل را دریافت و بکذشت از فروع * اصلی بولدی وفروعدن کچدی یعنی مقام وحدت وکمال صفوته ارتقا ایدوب مرتبهٔ کثرت واختلافات صورتدن کذر ایلدی لکن ﴿ مثنوی ﴾ بهر حکمت کرد در پرسش شروع * لاجل حکمة رسول قیصر روم عمر رضی الله عنه‌دن سؤال و پرسشه شروع ایلدی یعنی اول سؤالی مسؤل عنه اولان شیئك حقیقتنی بیلك ایچون ایدی * پس علمی میسر اولوب بودفعه حکمت خفیه‌سندن سؤاله شروع ایلدی اشبو ذکر اولنان اوچ عدد ابیات شریفه سلطان ولد قدس سره الاعلی حضرتلرینکدر که مناسبت ایله خلال مثنویده ربط کلام ایچون بیورمشلردر پس لحکمة سؤال بودر که ﴿ مثنوی ﴾ کفت ای عمر چه حکمت بود و سر * رسول روم ایتدی یا عمر نه حکمت ونه سرایدی و بونك سری ندر که ﴿ مثنوی ﴾ حبس آن صافی درین جای کدر * اول صافینك بوجای کدرده حبسی یعنی روح جسمدن مجرد وآب وکل ایله امتزاجدن صافی ایکن عالم انواردن هبوط وجسم مکدر و بدن سفلی ومظلمه نزول ایدوب رقاج کون محتبس اولمغه سر وحکمت نه‌در عجب حالتدر که ﴿ مثنوی ﴾ آب صافی درکلی پنهان شده * آب صافی بر کلك ایچنده مستور و پنهان اولمش نه تماشادر که ﴿ مثنوی ﴾ جان صافی بستهٔ ابدان شده * جان صافی وروح مجرد بستهٔ ابدان ومقید اجسام زنان ومرداناولمش بونك سر وحکمتی نه‌در که دیدی ﴿ شعر ﴾ آن آفتاب دولت برچرخ ما برآمد * آن زهرهٔ سعادت درچنك ما درآمد * آینه کرد مارا درماشد اشکارا * آن کوهری کز اشیا چون چرخ برسرآمد * ای دین ودلبر ازرخ بردار پرده کزغم * چندین هزار عاشق ازدین ودل برآمد ﴿ مثنوی ﴾ کفت تو بحث شکرفی میکنی * عمر رضی الله عنه ایتدی ای رسول روم سن شکرف وعمیق و بحث دقیق ایلرسن زیرا افهام خلق روحدن خبرویرلمکه تحمل ایتمامکله حقیقت روحدن و بوسر وحکمت افشاسندن حضرت رسول علیه السلام منع بیوروب بحسب الشرع افشاسی جائز اولنلردن دکلدر

فلهذا روحدن سؤال اولنـدقده (قل الروح من امر ربى) ديمكله جواب
ويرلدى تتكيم امام محمـد الغزالى قدس سره العالى رسالهٔ روحيه سـنده
كندو يه روحدن سؤال اولنوب كشفا وشهودا جواب ويرديكن ذكر ايدوب
بيوررلركه ﴿ فصل ﴾ فقيل له فما حقيقة هذه الحقيقة وماصفة هذا الجوهر
وماوجه تعلقه بالبـدن اهو داخل فيه اوخارج منه ومتصل به اومنفصل عنه
فقال لاهو داخل ولاخارج ولاهو متصل ولاهو منفصل لان مصحح الاتصاف
بالاتصال والانفصال الجسمية والتحيز وقدانتفى عنـه فانفك عن الضدين
كماان الجماد لاهو عالم ولاهو جاهل لان مصحح العلم والجهل الحيوة فاذا انتفت
انتفى الضدان فقيل هل هو فى جهة فقال هو منزه عن الحلول فى المحال والاتصال
بالاجسـام والاختصاص بالجهات فان كل ذلك صفات الاجسام واعراضها
وهو ليس بجسم ولاعرض فى جسم بل هو مقـدس عن هـذه العوارض)
﴿ فصل ﴾ فقيل له لم منع الرسول عليه السلام من افشاء هذا السر وكشف
حقيقة الروح فقال لان الافهام لاتحتمله لان النـاس قسمان عوام وخواص
امامن غلب على طبعه العاميـة فهذا لايقبله ولايصدق به فى صفة الله تعالى
فكيف يصدق به فى حق الروح الانسـانى ولهذا انكرت الكرامية والحنبلية
ومن كانت العـامية اغلب عليـه ذلك وجعل الاله جسما اذلم يعقل موجودا
الامتجسما مشـارا اليه ومن ترقى عن العـامية قليلا نفى الجسمية وما اطاق
ان ينفى عوارض الجسمية فاثبت الجهة وترقى عن هذه العاميـة الاشـعرية
والمعتزلة فاثبتوا موجودا لافى جهة فقيل له فلم لايجوز كشف هذا السر مع هؤلاء
فقـال لانهم احالوا ان يكون هذه الصفة لغير الله فاذا ذكرت هذا معهم
كفروك وقالوا انك تصف نفسـك بماهى صفة الاله على الخصوص فكانك
تدعى الالهية لنفسك وقيل له فلم احالوا ان يكون هذه الصفة لله ولغير الله ايضا
فقـال لانهم قالوا كمايستحيل فى ذوات المكان ان يجتمع اثنان فى مكان واحـد
يستحيل ايضا ان يجتمع اثنـان لامكان له لانه انما استحال اجتمـاع جسمين
فى مكان واحد لانه لواجتمعا لم يتميز احدهما عن الاخر فكذلك لووجد اثنان
كل واحـد منهما ليس فى مكان فبم يحصل التميز والفرقان ولهذا ايضا قالوا
لايجتمع سوادان فى محل واحد حتى قيل المثلان يتضادان فقيل هذا اشكال
قوى فاجوابه فقـال جوابه انهم اخطأوا حيث ظنوا ان التميز لايحصل
الابالمكان بل يحصل التميز بثلثـة امور احـدها بالمكان كجسمين فى مكانين

والثانی بالزمان کسوادین فی جوهر واحد فی زمانین والثالث بالحد والحقیقة کالاعراض المختلفة فی محل واحد مثل اللون والطعم والبرودة والرطوبة فی جسم واحد فان المحل لهـا واحد والزمان واحد ولکن هذه معانی مختلفة الذوات بحدودها وحقایقهـا فیتمیز الطعم من اللون بذاته لا بمکان وزمان و یتمیز العلم عن الارادة والقـدرة بذاته وان کان الجمیع فی محل واحد فبأن یتصور اشـیاء مختلفة الحقایق شیء واحد فاذن کما نصور اعراض مختلفة الحقایق بذاتهـا فی غیر مکان اولی فقیل ههنا دلیـل آخر علی احالة ماذکرتموه اظهر من طلب التفرقة وهو ان هذا تشـبیه واثبات لاخص وصف الله فی حق الروح (فقال هیهات فان قولنا الانسـان حی عالم سمیع بصیر قادر مرید متکلم وانه تعالی کذلک لیس فیه تشبیه لانه لیس ذلک اخص وصف الاله فکذلک البراءة عن المکان والحیز لیس اخص وصف الاله بل اخص وصف الاله انه قیوم ای هو قائم بذاته وکل ماسواه قائم به وانه موجود بذاته لابغیره وکل ماسواه موجود به لا بذاته بل لیس الاشیاء من ذاتها الا العدم وانما لها الوجود من غیرها علی سبیل العاریة والوجود لله تعالی ذاتی لیس بمسـتعار وهذه الحقیقة یعنی القیومیـة لیس الا الله تعالی انتهی کلامه * ایمدی روحدن لسـان قال و بحث وجـدال ایله خبر و یرلمك ممکن دکلدر نتکیم بونك ذکری مقدما مفصلا سبق ایتمشدر فاما روح صافی ومجردك بدنه تعلق ایتمسـنده فوائد کثیره واردر مثـلا جمله فوائددن بریسی بودرکه * مثنوی * معنی رابند حرفی میکنی * بر معنـایی لفظ وحرف وصوتدن مجرد ایکن بر حرفه بنـد ایدرسـین حتی اول حرفی لفظ وصوته کتوروب خزانه فکرکده موجود اولان معـانی ومراداتی مخاطبه اشـعار واظهار ایدرسن * مثنوی * حبس کردی معنی آزادرا * لفظ وصوتدن آزاد اولان معنایی حروف وکلماته حبس ایلدك زیرا بلاحرف وصوت و بغیر التلفظ معناده ظهور یوقدر * مثنوی * بنـد حرفی کرده تو بادرا * سن بادنفسی برحرفه قید ایلمش سـین ومستمعینی دخی اول حرفی تلفظ ایتمکله معنـایه بند ایلمش سین پس معانی مجرده وانفاس غیر مقیـده یی بند حرف ولفظ ایلمك نیچون اولـدی ظاهرا بودرکه * مثنوی * از برای فائده این کرده * سن بونی لابد برفائده ایچون ایلمش سکدر * مثنوی * توکه خود ازفائده در پرده * سنکه خود فائده دن پرده ده سك یعنی روحك معنای مجرد کبی ایکن حرف مرتبه سـنده اولان بدنه کلدیکنـدن محجوبسك زیرا استماع

کلماته قوت سامعه لازم اولدیغی کبی سنك دخی کوش جانك کشاده اولق
کرکدر که معنای روح حرف بدنه بند اولدیغندن معانی وحقایق واسرار وحکم
دقایقی شنوا اوله سك * ایمدی باعث صمم سنك کدورات نفسانیه کدر حال آنکه سن
معنیٔ آزاد وبادنفسی بند حرف والفظ ایلدیکك بیهوده اولمیوب انی لابد بر فائده
ایچون ایلیه سك پس * مثنوی * آنکه ازوی فائده زاییده شد * اول خالق
بیچون که جنس فائده اندن ظهوره کلشدر * مثنوی * چون نبیند آنچه
مارا دیده شد * اول سمیع وبصیر نیجه کورمیه اول نسنه یی که بزه مرئی واشکارا
اولدی مصراع اولده اولان زاییده کلمه سی بعض نسخه ده اسم فاعل صیغه سی
اوزره زاینده واقع اولمشدر زاینده اولیجق فائده طوغیجی وزاییده اولورسه فائده
طوغمش معناسنه اولور لکن محله مناسب اولان معنی ظهور معناسی اولمغله
ظهوره کلمشدر دیو معنی ویرلدی حاصل بیت بودر که سن مخلوق ایکن بر معنی
مشاهده ایلمه سك معانیٔ مجرده یی حرف وصوته بند ایتمزسن پس
حضرت حق وقادر مطلق دخی عالم معناده اولان ارواح مجرده یی عالم
صورت واشباح وشهادته کتورمکده نیچون فائده اولمیه ومنافع کثیره
کورلمیه * ایمدی روح پاکی بو تیره خاکه تعلق ایلدیکندن بر فائدهٔ عظیمه بودر که
زمین قالب انسانیده من عندالله بر استعداد واردر که بر موجب (ونفخت
فیه من روحی) تخم روحانیت مزرعهٔ اجسام انسانیه یه القا اولنوب وآب عنایت
سبحانیه وآفتاب شریعت ربانیه ایله پرورش بولدقده اولقدر ثمرات قرب
ومعرفت وهبوبات عشق ومحبت حاصله اولور که هیچ فردك عقل وفهمی
انك مقدارنی ادراك ایده مز وهیچ کمسنه انك حسابنی بیله مز کما قال تعالی
(اعددت لعبادی الصالحین مالاعین رأت ولااذن سمعت ولاخطر علی
قلب بشر) اکرچه کیم روح عالم ارواحده قرب جوار حقدن ذوق ولذت آلمش
واول عالمه مناسب علم ومعرفت بولمش وحقله انسدن بهره ونصیب آلمش
ایدی لکن اول مقاماتك کمالی واول استعداداتك تمامی قالب انسانی یه تعلق
ایدوب زمین اجسامده پرورش بولدقدن صکره حاصل اولور وکمال لذت انس
دخی شداید مفارقت چکدکدن صکره ذوق اولنور وواسطهٔ ادراك جزئیات
اولان آلات ومدرکات قوالب واشباحده حاصله اولوب واسطهٔ مزبوره
اولمادقجه معرفت شهود میسر اولماز اکا بناءً که روح پرفتوح قالبه تعلق ایدوب
وبنی آدم سائر موجوداتدن معرفت حق ایله ممتاز وسرافراز اولدیلر وبالجمله

﴿ مثنوی ﴾ صدهزاران فائده است وهر یکی * معنانك كلماته بند اولديغندن صدهزاران فائده واردر ﴿ مثنوی ﴾ صدهزاران پيش آن يك اندكی * وصدهزارانك هر بری اول برفائده نك قتنده كه روحك جسده تعلقيدر اقل من القليلدر يعنی معنی حرفه بند اولدقده انواع فوايد مشاهده اولنوب ونيجه يوز بيك اسرار وحكم ظاهر اولديغی مقرر در ايمدی روحك ابدانه تعلقنده اول قدردخی فوايد واردر كه معنانك حرفه تعلقنده اولان صد هزاران فوايدی انك يانده بحردن قطره ومهردن ذره در مثلا بللور صافيده وجه ناظر تمثل ايتمز ومرآتك بريوزنده كثافت كلدكچه رونما اولماز كذلك ارواح مجرده وصافيه دخی ظهور آينه ده اولان كثافت كبی كثافت ابدانه مقارن اولمدقچه كمال صفات ربانيه چهره كشا اولماز ﴿ نظم ﴾ آفتاب عشق برمرآت روح * چونكه تاباز آمداز عين فتوح * دل چوماهی در وجود آمد ازين * محض عرفانست اكرمی دی ببين * عكس آنهارا كه كفتم هريكی * ميكند بردل تجلی بشكی * بعد ازآن برنفس ميكيرد قرار * اين تجليها بامر كردكار * ذره كر در عرفان باشدت * اين سخنها خوشتر ازجان باشدت * عالمی راكر بكردی سربسر * زين حديث ازكم كسی يابی خبر * ﴿ مثنوی ﴾ آن دم نطقت كه جزؤ جزؤهاست * سنك اول نطقك نفسی كه جزؤ اجزادر ﴿ مثنوی ﴾ فائده شد كل كل خالی چراست * اول دم نطق كلی فائده اولدی پس كل فائده دن نيچون خاليدر مصراع اول مصراع ثانی يه مرهوندر يعنی آن دم نطقت كه جزؤجزؤماست كل فائده شده يمكدر وكل اول كل ثانی يه مضاف دكلدر حاصل معنی دم نطق خود اجزاء بدندندر مع هذا دم نطق جزؤ ايكن الفاظ وحروفه تعلق ايلدكده فائدهٔ كليه ظهوره كله پس نفخهٔ الهيه اولان روح جسمده كلدر اول نيچون فائده دن خالی اوله زيرا جزؤ اجزا فائده مند اولنجق كلك فوائدی خود اولی بالطريق ديمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ توكه جزؤی كارتو بافائده است * سن كه جزؤ يسن سنك ايشك فائده ايله در ﴿ مثنوی ﴾ پس چرا در طعن كل آری بدست * پس نيچون كلك طعنه دست كتوررسن يعنی نيچون طعن ايدرسن ايمدی ای روح مصور نيچون عالم ارواحده ايكن بو محل پايينه كلدلديمه وجزؤده اولان فوائدی چونكه كوردككه دخل وتعرض ايلمه اكا بناء كه اكرسن بو عالم اشباحه كلمه سك لذت انس وذوق وصلتی نه بيلوردك زيرا (ولنبلونكم حتی نعلم المجاهدين منكم والصابرين) آيت كريمه سی فحواسنجه

اكر مجاهد واكر صابر عالم ارواحده دخی حق سبحانه وتعالینك معلومیدر ولكن
اعیان ثابته لری هنوز صبر واجتهاد ایله ابتلا وامتحان قلنمامشلرایدی پس عالم
اشباح وابدانه نزول ایتدیكلرنده انواع تكلیفات شاقه ایله مبتلا وممتحن اولوب
بلالره صبر ایتمكله صابر مرتبه سن وطریق حقده مجاهده ایتمكله مجاهد درجه سن
بولدیلر وصابر ومجاهد اسملریله موسوم اولمغه موافق اولدیلر اكا بناء كه صفات
من بوره عالم ارواحده روح ایچون بالقوه ایدی عالم اشباحده بالفعل ظاهر اولدی
مثلا قابل صنعت كتابت اولان انسان مادامكه فعل كتابتی وجوده كتورمیه
اكا كاتب تسمیه او لنمز كذلك روح دخی عالم اشباحده تحصیل معرفت ربانیه ایتدكچه
ولذت انسی چشان اولدقچه عارف كامل وواصل حق دینلمز سائر منافعی دخی
اكا كوره قیاس ایله * ایمدی دیدهٔ عبرت بین صاحبی اولمیوب نابینا اولان غافله
وروحك ابدانه تعلق ایتمه سندنه فائده واردر دیین نادانه جواب بودر كه
﴿ مثنوی ﴾ كفت را كر فائده نبود مكو * ای روحك جسده تعلقنده
فائده یوقدر دیین جاهل كفت وسخنك اكر فائده سی اولمازسه سویله
﴿ مثنوی ﴾ ور بود هل اعتراض وشكر جو * واكر كلامك فوائدی
اولورسه ترك اعتراض ایدوب طالب شكر اول * ایمدی معانیٔ بسیطه الفاظ
وحروفه قید وكلمات ایله مركب اولدقده متكلم مافی الضمیرنی آنكله بیان ایدوب
حرف معنایه ظرف اولدیغی كبی روح مجرد دخی نفس رحمانیدن جسده تعلق
ایدوب كلمه معنایه دلالت ایلدیكی كبی كلمه مشابه سنده اولان كالبد دخی معناسی
اولان روح لطیفك شاننه دلالت ایدر (فاذا كان كذلك صحایف اكوانده كلمات
اشباح وآثاردن آیات سبحانیه قراءت ایلیان عالم ربانی وعارف سبحانی صور كونیه
وقوالب انسانیه خصوصا سینهٔ بی كینه لرنده اولان لوح محفوظه نظر
ایتدكلرنده هر بر صورت وقالب بر معنایه دلالت ایلدیكن كوروب متكلم حقیقی
صور مختلفه یه اسماء متضاده ایله تجلی ایلدیكنك اسرار وحكمنی عارف كامل ومقصود
اصلی یه نائل وواصل اولورلر * ایمدی بو دولت وعزت وقرب جوار احدیت روحك
قالب انسانی یه كلدیكندن حاصله اولدیسه ترك اعتراض ایدوب بو نعمتك شكرنی بیل
وحقه ثنا قیل ﴿ سید فرماید ﴾ صورتك نقشنده هر كیم كورمدی نقاشنی *
واهب صورت انك كوزسز یراتمش باشنی * قاب قوسینك رموزن صانعه كیم فهم
ایلیه * كیمكه ظاهر كورمدی شول بدر ماهك قاشنی * دوشمدی باطل
خیاله اولمدی سوداسی خام * هر كیمك كیم عشق اوديله حق بشورمش آشنی *

کرچه فراش ملکدر عنبر افشان سنبلك * چونکه بن سلطانی بولدم نیلرم
فراشنی * جانمی عشقك ازلدن يولداش ايتمش كندويه * قوييه يولداشلغك
حقن بيلن يولداشنی * ای نسیمی حالکی کر کیمسه بیلمز غم دکل * حق بیلور
خلق جهانك سرنی هم فاشنی * ایمدی بنم روحم ﴿ مثنوی ﴾ شکر یزدان
طوق هر کردن بود * شکر یزدان هر کردنك طوقیدر یعنی حق سبحانه
وتعالینك قلادهٔ شکری هر منعم علیه اولان کیمسه نك جید اطاعتنه وضع
اولنمشدر * پس اوزرینه فرض وواجبدر که منعم حقیقی اولان خدای متعاله
شکر فراوان ایلیه باخصوص روحکی مرتبهٔ انسانیته کتوردیکندن اعلی
نعمتی واردر وانك شکرینك عهده سندن کلمکه کیمسه ده قدرت واردر اما شکر
دیدیکمز ﴿ مثنوی ﴾ نه جدال وروترش کردن بود * جدال و یوز یورتارمق
دکلدر یعنی قادر مطلق سنی بر بلا ایله مبتلا قیلسه وانواع محن ایله امتحان ایلسه
حالندن شکایت ایدوب بن مبتلایم دیو جدل ایلمك و بلایه صبر وتحمل ایتمیوب
ترش روی اولمق دکلدر ﴿ کمال خجندی ﴾ کجا کنند به تیغ از تو عاشقان
اعراض * زشمع بازیٔ پروانه کی بود مقراض * بیا که باتو کنم عرض سوز
دردنهان * که ازطبیب نپوشند خستکان امراض * تو مستعد نظر شو کمال
وقابل فیض * که منقطع نشود فیض هرکزاز فیاض ﴿ مثنوی ﴾ کرترش
روبودن آمد شکر بس * اکر شکر فقط ترش روی اولمق کلدیسه ﴿ مثنوی ﴾
پس چوسرکه شکرکوبی نیست کس * پس بواعتبار ایله مانند خل بر شکر
ایدیجی وثنا کوی کمسنه یوقدر زیراسرکه دائما ترش رویدر * ایمدی بنم جانم
﴿ مثنوی ﴾ سرکه را کرراه بایددر جکر * سرکه یه اکر جکره یولمق کرك ایسه
﴿ مثنوی ﴾ کو بشو سرکنکبین اوازشکر * سرکه یه سویله که شکردن
سرکنکبین اولسون حضرت مولانا قدس سره الاعلی بونده بو معنایه
اشارت بیوررلر که کرچه شکر ایتمك جوارح واعضایی ماخلق له سنده استعمال
ایتمکدر ولکن اویله دخی دکلدر که بر بلایه مبتلا و بشریته کرفتار اولان افتاده یی
کوردکده بنم صلاح حالم وار وبو کمسنه عاصی ومجرمدر ونعمت حقه شکری
یوقدر دیو الکه تسبیحك آلوب واکا حقارت ایله باقوب لفظ شکری کندوکه
آلت عجب ایدوب ترش روی اولمق دکلدر بلکه شکر اولدر که یولدن آزان
ودام بشریته کرفتار اولان مبتلالره چشم شفقت ونظر مرحمتله باقوب الهی
سیدی ومولای بومجرم ومبتلایه سن هدایت ایله ونفسمزی بو یوله کیتمکدن

سن صاقله سنك قدرت كامله وارادت عليه‌كبنى بونك حالنه كرفتار ايدوب
وبو مبتلاى صلاح حاله كتورمكه محيط وشاملدر الهى هم بوقولكه هدايت وير
وهم بن قوليكى حفظ وامانكده قيل ديو يوزين يره سوروب عجب وانانيتدن
صاقنمـاق و كيمسه‌نك عيبنى يوزينه اورمامق حقدن كلن لطف وقهره راضى
وشاكر اولوب محبوبك جفا ووفاسى آنك قتنـده مساوى اولمقدر تنكيم مقدما
شاكرك اقسامى ومراتب شاكرين مفصلا بيان اولنمشدر * ايمدى كوكله يول
بولمق ايسترايسك ترش روليكى ترك ايده‌سن فامابى غيرت وبى حميتلك مرتبه‌سنه
وارميوب وكفره دخى رضا ويرمك درجه‌سن بولميه‌سن سركنكبين كبى اولوب
هرايشك حكمت اوزره ايليه‌سن ديمكدر حاصل كلام هر شيئك حقيقتن حق
سبحانه وتعالينك هدايتى نورندن غيريسى بيلمدمز وبالكز سوز ايله حقيقت
حال معلوم اولمازومعانىٔ مزبوره ابيات واشماردن بطريق التصريح مستفاد
اولماز تنكيم حضرت مولانا بومعنـايه تنبيـه ايدوب بيوررلركه ﴿ مثنوى ﴾
معنى اندر شعر جز با خبط نيست * معنى شعرده خبط وخطا ايله اولمقدن غيرى
دكلدر ﴿ مثنوى ﴾ چون فلاسنكست كاندر ضبط نيست * فلاسنك فلاخن
معنـاسنه‌در يعـنى صپان وصپان طاشـنه دخى فلاسنك ديرلر بومصراعده
صپان طاشى معناسنه‌در يعنى معنى شعره برصپان طاشى كبيدر مثلا صپان اتان
كمسنه بهر حال ديلديكى نشانه‌اورمديغى كبى ناظم دخى كما هو حقه معنـابى ادا
ايده‌مز ومقصود بالذاتى ايستـديكى كبى تعبير ايده‌مز وبو احوال يالكز شعرده
دكلدر بلكه هرنه مقوله معـانىٔ دقيقـه وغامضـه كه لاجل التفهيم بعض
تمثيلات ايله ايراد اولنسـه يا بودركه نشانه ومقصوده اصـابت ايليه و ياخود
مستمع اندن برغـيرى معـنى تصور ايليه وتمثيل ايلينك مرادى نه‌ايديكى فهم
اولنميه * ايمدى درون حالى وتجليات الهى وصفاء روحانى مجرد قال ايله فهم
اولنمز بوكا ذوق وجدانى كركدر ومرشد كامل صحبتنـده ملازمت لازمدر ديو
اشبو بيانه شروع بيوررلر

﴿ درمعنى آن كه من اراد ان يجالس مع الله فليجالس مع اهل التصوف ﴾

اول قولك معناسنك بيانده‌دركه بركمسـنه اللهـله اوتورمق ديلسه پس اول
كمسنه اهل تصوف ايله‌اوتورسن زيرا بونلر هسـتىٔ موهوملرندن محض فانى
اولوب وجود حقـله باقى ومظهر تجليات ذات وصفات اولمشلردر وصوفى ايله

مطلب في ماهية التصوف واهله

تصوفك تعريفنده*م*صوفي ابن الوقت باشد اي رفيق*بيتنده برلمعه جك اظهار قيلنمشدي وعندار باب التحقيق حقيقت تصوف داخل تحت عبارت اولماز وحقيقت تصوف ضابطه دن برشي ايله ضبط اولنماز (نقل عن الشيخ ابي محمد الجويني انه لم يصحح الوقف على الصوفية اذ ليس للتصوف حد يوقف عليه) فلهذا ماهية تصوفده اقوال مشايخ بيكدن زياده در اكرچه كيم الفاظ وعبارتلري مختلفه ولكن معنالري متقاربه در الحاصل تصوف تخلق باخلاق الله ايله وحيات بلاموت وموت بلاحيات دروبلكه اهلاك بلااملاك واملاك بلااهلاكدر وتصوف برق محرق وذوق موردوشرق متحققدر اكابناء جنيد بغدادي طيب الله انفاسه (ما اخذنا التصوف من القيل والقال ولكن عن الجوع والسهروترك الدنيا وقطع المألوفات والمستحسنات) ديو بيورمشلردر ومرشدان راه حقيقت اركان تصوف اون ركندر ديمشلر اولا تجريد توحيد ثانيا فهم سماع ثالثا حسن عشرت رابعا بذل وايثار خامسا ترك اختيار سادسا سرعت وجد سابعا كشف خواطر ثامنا كثرت اسفار تاسعا ترك اكتساب عاشرا تحريم ادخاردر پس بونلر تصوفك اركانيدر ديمكدن مراد اشياء مزبوره تصوفك لابد ولازمه سيدر ديمكدر*ايدي بركسنه ده اركان مزبوره اولمسه اكا اهل تصوف دينلمز امابونلرك وجودندن تصوفك وجودي دخي لازم اولماز تصوف بونلردن اخصدر وبالجمله تصوف قال ايله اولماز حال ايله اولور ولكن ارباب حقيقتك تصوف تعريفنده اولان بعض كلمات قدسيه لرين ذكرايدلم كه مستمع قابل اهل تصوفه مقارن اولوب انلردن حال حاصل ايتمكه سعي واجتهاد ايليه شهاب الدين سهروردي قدس الله روحه عوارف المعارف نام كتاب لطيفنده باب خامسده ذكرماهيت تصوفده بيوررلركه (اخبرنا شيخ ابو زرعة طاهر بن ابي الفضل في كتابه ابو بكر احمد بن علي بن خلف الشيرازي اجازة الشيخ ابو عبد الرحمن السلمي ابراهيم بن احمد بن محمد بن رجاء عبد الله بن احمد البغدادي عثمان بن سعيد عمر بن راشد عن مالك بن انس عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لكل شيء مفتاح ومفتاح الجنة حب المساكين والفقراء الصبرهم جلساء الله يوم القيمة (وقال الجنيد وقد سئل عن التصوف فقال ان تكون مع الله بلاعلاقة وقال معروف الكرخي التصوف الاخذ بالحقايق واليأس مما في ايدي الخلايق فمن لم يحقق بالفقر لم يحقق بالتصوف وقيل نهاية الفقر مع شرفه بداية التصوف وقال ابو حفص التصوف كله آداب لكل وقت ادب ولكل حال ادب

ولكل مقام ادب فمن لزم آداب الاوقات بلغ مبلغ الرجال ومن ضيع الآداب فهو بعيد من حيث يظن القرب ومردود من حيث يرجو القبول (وقال ايضا حسن آداب الظاهر عنوان حسن آداب الباطن لان النبى عليه السلام قال لو خشع قلبه لخشعت جوارحه (وسئل ابو محمد الحريرى عن التصوف فقال الدخول فى كل خلق سنى والخروج عن كل خلق دنى) و بعضيلر دخى ديمشلر كه تصوفك اولى علم اوسطى عمل آخرى حقدن موهبه در و بعضيلر تصوف ذكر مع الاجتماع ووجد مع الاستماع وعمل مع الاتباع دردیمشلر و بعضيلر دخى تصوف ترك تصرف و بذل روحدر ديمشلر وسهل بن عبد الله صوفى شول كسنه دركه كدردن صافى و فكر حقله قلبى مالا مال و بشردن انقطاع ايله حقه رجوع ايدوب ذهب ومدر قتنده مساوى اوله ديو بيورمشلر ﴿ حكيم سنايى ﴾ مرد صوفى تصلفى نبود * خود تصوف تكلفى نبود * صوفى آنست كز تمنى وخواست * كشت بيزار و يكرهه برخاست * كشته آزاد آنچه بكريزد * وآنچه بد هند خلق نپذيرد * هرچه بايد زكردكار جهان * خواهد وخلق ازو همه جويان * صوفيانى كه كامه پردازند * چشم تحقيق راهمه كازند * صوفيانى كه اهل اسرارند * دردل نار برسرش دارند * تو بصفو صفات صوفى باش * خواه بصرى وخواه كوفى باش * صوفى عشق ودرحديث هنوز * سلب وايجاب ولايجوز ويجوز * صوفيان دردمى دوعيد كنند * عنكبوتان مكس قديد كنند * آنكه ازدست روح قوت خورد * كى نمك سود عنكبوت خورد * ذوالنون مصرى قدس سره دن روايت اولنور كه حكايت بيورمشلر كه سياحت ايدركن سواحل شامده برمرأة صالحه يه ملاقى اولوب قندن كلورسن ديدم جواب و يرديكه برقومك حضورندن كلورمكه (تتجافى جنوبهم عن المضاجع) قول كريمى انلرك شاننده در بن ايتدم اى مرأة مباركه پس قنده كيدرسن جواب و يرديكه شول رجال خدايه كيده رمكه (رجال لاتلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله) قول كريمى انلرك وصف جميلار يدر * پس اكا ايتدم اى زن اول قومى وصف قيلسك لطفدر * پس بوشعرى فى الحال انشا ايلدى ﴿ شعر ﴾ قوم همومهم بالله قد علقت * فالهم همم تسمو الى احد * فطلب القوم مولاهم وسيدهم * ياحسن مطلبهم للواحد الصمد * ماان تنازعهم دنيا ولا شرفا * من المطاعم واللذات والولد * ولاللبس ثياب فائق انق * ولالروح سرور حل فى بلد * الامسارعة فى اثر منزلة * قد قاربوا الخطو فيها باعد الابد * فهم

رهائن غدران واودية * وفى الشوامخ تلقاهم مع العدد * ايمدى اى طالب طريق سبحانى وصلت حق ايسترايسك ذكر اولنان طائفهٔ عليه نك مجلس قدس انسلريله مشرف اولمغه حقدن مدد وعنايت رجا ايله زيرا انلره ملاقات حقدن هدايت اولدبغنه كمان ايتمه سن نتكيم جنيد بغدادى بيوررلركه (الصوفى كالارض يطرح عليها كل قبيح ولا يخرج منها الا كل مليح وقال هو كالارض يطأ ها البر والفاجر وكالسحاب يظل كل شئ وكالقطر يسقى كل شئ فلهذا من اراد ان يجلس مع الله فليجالس مع اهل التصوف) بيور يلوب وحضرت جلال الدين رومى قدس الله روحه بونك تحقيقنه شروع بيورديلر قال طيب الله انفاسه ﴿ مثنوى ﴾ آن رسول ازخود بشد زين يكدو جام * اول رسول بو برايكى جامدن كندوسندن كتدى يعنى حضرت عمر رضى الله عنهك مجلس قدس انسلرينه واصل اولوب كوش هوشى كلمات انسيه لرينه كوش وجان ودلى نظرا كسيرا ثرلرندن رحيق صاف عشق ازلى نوش ايتدكده كيفيت بادهٔ محبت ولذت انس معيت كندوبى كندودن الوب در باى وحدتده مستغرق وفانى اولدى ومستهلك فى الذات اولمغله ﴿ مثنوى ﴾ نى رسالت يادماندش نى پيام * انك خاطرنده نه رسالت ونه پيام قالدى * يعنى مست ومدهوش محبت اولوب جمله سنى فراموش ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ واله اندر قدرة الله شد * حق سبحانه وتعالينك قدرت وجلالنده واله وحيران اولدى ﴿ مثنوى ﴾ آن رسول اينجا رسيد وشاه شد * اول رسول روم بومرتبه يه ايرشدى وشاه اولدى وياخود رسول روم ايكن نور ايمان وجذبهٔ رحمان ايله جان ودلى روشن اولوب وسر سعادتنه (الله ولى الذين آمنوا يخرجهم من الظلمات الى النور) تاجى كيديريلوب شاه دلشاد ومردآزاد اولدى * پس بنده ايكن آزاد ورسول ايكن شاه اولمق نوجهله در ديرايسك ﴿ مثنوى ﴾ سيل چون آمد بدريا بحر كشت * كورمزميسن سيل چونكه دريايه كلدى بحر اولدى كذلك رسول قيصر روم دخى مانند سيل روان جانب درياى دل عمر رضى الله عنهه لاحق اولوب بحر بيكران اولدى ﴿ مثنوى ﴾ دانه چون آمد بمزرع كشت كشت * وبرمثال دخى رسول قيصر روم بذر ودانه كبى كشتزار اسرار كردكار اولان عمر الفاروقه ملاقى اولدى وحضورينه كلدى كشت معارف ربانى وزرع حقايق نامتناهى اولدى كشت اول كاف عربينك كسريله زرع معناسنه در * پس محسنلره رفيق اولان بهرحال نيك حال وخوش خصال ومقبول خداى

متمثال اولمق مقرر دروبوكا برمثال دخی بودر كه ﴿ مثنوی ﴾ چون تعلق يافت نان بابو البشر ❊ بومحلده بوالبشردن مراد مطلقا نوع بشردر چونكه نان بوالبشره تعلق بولدی يعنی لقمهٔ انسان اولدی ﴿ مثنوی ﴾ نان مرده زنده كشت وباخبر ❊ نان مرده زنده ودانننده اولدی يعنی جماد ايكن انسان مرتبه‌سن بولدی نتكيم مقدما بونك ذكری سبق ايلدی و برمثال دخی ﴿ مثنوی ﴾ موم وهيزم چون فدای نارشد ❊ شمع وحطب چونكه فدای نار اولدی يعنی وجودلرن آتشه يافدی ﴿ مثنوی ﴾ ذات ظلمانیٔ اوانوار شد ❊ موم وهيزمك ذات ظلمانيسی عين انوار اولدی كذلك وجود عنصریٔ بشری دخی كثير وظلمانی ايكن فدای نار محبت اولدقده تجليات انوار احديت ايله كمال نورانيت حاصل ايدوب نوروحدتدن غيريسی قالماز كذلك برمثال دخی ﴿ مثنوی ﴾ سنك سرمه چونكه شددرديدكان ❊ بعد التربيه سرمه طاشی حد ذاتنده سياه ومظلم ايكن چونكه كوزلرده اولدی يعنی ابصاره كشيده قلندی ﴿ مثنوی ﴾ كشت بينايی شد آنجا ديدبان ❊ اول حجر مسحوق وكحل اصفهانی بينالغه سبب وباصره‌يه قوت اولدی كذلك قلبی سنك سرمه كبی شديدوسياه اولان مريد عاشق دخی نظر كيميا اثر پيره واصل اولوب غبار اقدام كحل اولوا الابصارن ديدهٔ جانه توتيا ايتدكده قلبی آفتابدن انور وديدهٔ فؤادی منوراولور ❊ ايمدی ای نورديدهٔ پدر باداجل وردعمرك پريشان ايدوب دربدر اولمازدن اول برمرشد حی كامله ملاقی اولمغه سعی وكوشش قيل (بيت) اسرار خرابات هم از پير مغان پرس ❊ اين قصه سماعيست مكن فكر قياس) ﴿ مثنوی ﴾ ای خنك آن مرد كز خود رسته شد ❊ ای سعادتلو شول مرد راه كه كندوسندن قورتلمش اولدی يعنی عجب وانانيت وپندار ونفسانيتدن بچوب افناء بشريت ايدوب ﴿ مثنوی ﴾ دروجود زندهٔ پيوسته شد ❊ برزنده‌نك وجودينه پيوسته وملصق اولدی يعنی وجود حقانيله زنده وباقی اولان برزنده كوكلنه يول بولوب انك جنان جنانته داخل اولمغله ارواح انبيا واوليا ايله حشر اولدی زيرا مرشد كاملك وجودشريفی محشر انوار اوليا ومجمع اسرار انبيادر ﴿ خجندی ﴾ هركه درراه تواول قدم ازخويش بريد ❊ هم باول قدم آنجاكه همی خواست رسيد ❊ هيچكس درتوتياو بخت كه ازخود نكريخت ❊ هيچكس باتونه پيوست كه ازخود نبريد ﴿ مثنوی ﴾ وای آن زنده كه بامرده نشست ❊ وای ودريغ وحيف اول زنده‌يه كه مرده ايله اوطوردی ﴿ مثنوی ﴾

﴿ مرده ﴾

مرده كشت وزندكى ازوى بجست * اول زنده مرديه مقارن اولمغله زندهلك اندن صحرادى اول دخى مرده اولدى بو بيت شريفده برقاچ وجهله معنى قابلدر *وجه اول بودركه ايواه ودريغ شول مرد طالب مستعده كه زندهلك مرتبه سن بولمغه كندوده قابليت وارايكن نور عشق ومحبت وضياى ذوق وحالتدن بى بهره قلبى افسرده برمقلدك دامنه كرفتار اولمغله اولدخى انك كبى بى ذوق وحالت وبى عشق ومحبت اولوب مرده وجاهل قالدى *ويا خود حيفا ودريغ اول روح انسانى يه كه كوكلنى مزخرفات فانيه بنداايدوب حيات ابدى وسعادت سرمديدن محروم قالدى *وياخودايواه ودريغ وصدهزار حيف وتأسف شول زنده دل اولان ارباب محبته كه مرشد كامله ملاقى اولوب وشمع جانى نور آفتاب روح محمديدن ايقاد ايدوب حقله باطلى فرق ايتمش ايكن كبرواسفله ميل ايدوب اهل دنياايله صحبت وذوق ومحبتى اوليان تيره دللرايله موانست ايليوب انلرده اولان كثرت وظلمت جهل وكدورت بونك قلبنه دخى تأثير ايتمكله مكدر وپژنك اولوب حالت مزبوره كندوده مستمره اولورسه زنده ايكن مرده اولوب نفسانيتى غلبه ايتمكله ولدقلبيسنى قتل ايلدى كما قال عليه السلام (اياكم ومجالسة الموتى قالوا ومن الموتى يارسول الله قال صلى الله عليه وسلم الاغنياء) وفى رواية اخرى قال اهل الدنيا) قال على كرم الله) وجهه ﴿ شعر ﴾ اف على الدنيا واسبابها * فانها للحزن مخلوقة * همومها ماتنقضى ساعة *عن ملك فيها وعن سوقة * وقال ايضا ﴿ شعر ﴾ وفى الجهل قبل الموت موت لاهله * واجسادهم قبل القبور قبور * وان المرألم يحى بالعلم ميت * وليس له حين النشور نشور * پس طالبه لازم اولان بودركه زندهدللره پيوسته اولوب مرده دل اولان جهلا واهل دنيادن دوراوله ﴿ قطعه ﴾ بامردم نيك شوومصاحب اى دل * باشدكه شوى يار مناسب اى دل * بكذر زمزاح وترك بدكن نفسى * تاحق بدهدترا مراتب اى دل * واكربن دائما زنده دل جست وجوسنده يم ولكن هنوز بوله مدم مرده دللرايله ضرورى صحبت ايدرم ديرايسك بوله مديغك تقديرجه دخى زنهار مقلده ومرده دلان صحبتن اختيار ايتميوب قرآن عظيم الشانك حكم ايلديكى شرع شريف نبوى وسنت سنيۀ احمديدن منفك اولمه اول سنى طريق مستقيمه دلالت ايدر زيرا ﴿ مثنوى ﴾ چون تو درقرآن حق بكريختى * چونكه سن جليس جنان وانيس روان اولان كلام قديم وقرآن كريمه فرار ايليه سن يعنى كتاب ربانى يه

مطلب
كيفيت تشبث قرآن عظيم

التجا قیله سن وتلاوت قرآن ایله جانك لذت بولوب حکمی الله عامل اوله سن بهرحال کم کشته اولیوب ﴿ مثنوی ﴾ باروان انبیا آمیختی * روان انبیا ایله مختلط اولوب روح پرفتوحلریله آشنالق ایدرسن وبو بیت شریفده بووجهله معنی ویرلمك دخی قابلدر که چونکه سن مرده دللردن کسسته اولوب احکام قرآنیه ایله آراسته واوصاف ربانیه ایله پیراسته وحضور شریفلرنده حق باطلدن متمیز اولان عارف واصل ووارث کامل ومرشد مکمللره فرار والتجا ایلیه سن تحقیق وتحقیق مرده دل اولمقدن قورتیلوب ارواح انبیا واولیا ایله مختلط اولوب واسرار علیه‌لریله آشنالق ایدوب حیات ابدی وبقاء سرمدی بولورسن ﴿ خجندی ﴾ مریدان طالب پیرندو پیران ظاهر وپیدا * دریغا تشنه لب خواهیم مردن براب دریا * مکو اصحاب دل رفتند وشهر عشق شدخالی * جهان پرشمس تبریزست کومردی چومولانا * جناب عشق بس عالیست موسی همتی باید * که نتوان برچنان طوری شدن بی همت والا * ایمدی سعی وکوشش قیلوب بوله مدمدیه حق سبحانه وتعالی قادردر البته طالب مطلوبنه واصل اولمق مقرردر ﴿ رباعی ﴾ اکر دمی بکذاری طریق ناهلی * به بینی آنچه نبی دید وآنچه ولی * خدا را بشناسی وخاص بنده شوی * خدا را تو ببینی برغم معتزلی * ای طالب صادق تلاوت قرآن ایله واحکام قرآنیه ایله موصوف اولان مردان یزدان ایله مألوف اولیجق وانلردن لذت آلیجق ارواح انبیا ایله آشنالق مقرر میدر دیرایسك مقرردر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ هست قرآن حالهای انبیا * قرآن عظیم انبیاء عظام علیهم السلامك احوال واوصافیدر ﴿ مثنوی ﴾ ماهیان بحر پاك کبریا * انبیاء عظام علیهم السلام فی المثل دریای کبریانك ماهیلریدر علی الخصوص قرآن کریم وصف جمیل محمدیدر ﴿ سید ﴾ ای رسول فخر عالم سید ذات وصفات * بحر ذاتك کوهر یسك هم صفاتك عین ذات * مظهر سر حقایق مطلع نور ازل * معدن سر دقایق منبع هر معجزات * احمد ومحمود وقاسم شاه سلطان رسل * کنت کنزك مخزنی هم کشف حل مشکلات * وصفکه والشمس ووالنجم وتبارك سویلدی * شانکه طاها ویاسین کلدی حقدن بینات * صورتك انوارنك هر ذره سی شمس وقمر * طره عنبرفشانك لیلة القدر وبرات * عز واقبالکدن اوتری اولدی ترکیب جهان * یرو کوك انس وملائك اصل وفرع کائنات * هرکیم ایمانی یقین ایتدی سکا ای پاك دین * لایزال اولدی همیشه جاودان اندر حیات * مؤمن وصادق موحد جان نثار ایلرسکا * کرچه مشرك شبهه دن

پاك اولدی اول بی ثبات * عقل جان ودین ودل ای کوهر کون ومکان * سندن اولدی جمله اشیا سکر وقند ونبات * قیل نسیمی یه ترحم ای شفیع المذنبین * حاصلم ایکی جهانده سنسن ای پاکیزه ذات * ایمدی بنم روحم چونکه قرآن احوال واوصاف انبیادر سندخی احکام قرآنیه ایله متخلق اولدقده بهر حال ارواح انبیا ایله حشر اولمق محققدر ﴿ مثنوی ﴾ ور بخوانی ونه‌ٔ قرآن پذیر * وا کر قرآن عظیمی مجرد تلاوت ایدوب طوتالم کونده بر ختم ایلمش سن ولکن قرآن کریمده اولان اوامر ربانیه یه امتثال واعمال صالحه یه اشتغال ایتمیوب احکام قرآنیه یی قبول قلمیه سن ﴿ مثنوی ﴾ انبیا واولیا رادیده کیر * فرضی کندوکی انبیا واولیایی بالذات کورمش طوت یعنی انبیا واولیایی کورمکدن مراد شرف ایمان ایله مشرف اولوب وانلرك بیوردقلرین طوتوب واثرلرینه کیدوب حاللریله حاللنمقدر * پس قرآن کریم خود احوال انبیادر تلاوتندنخی مقصود آنکله عمل ایتمکدر عمل اولمیوب حاللنمدکدنصکره طوتالمکه اوقومش ویاخود انبیا واولیانك بالذات کندولرین کورمش بلکه دوردن آدمدن برو معمر اولوب هر بریله صحبت ایتمش سن نه فائده یونس امرم ایدر قدس سره ﴿ بیت ﴾ کشی دنیایه کلمکدن بیلك ایمش * ربینی بیلمکه سبب اولیایی بولماغمش * بولمق دکل ایمش بولمق بیلك دکل ایمش بیلك * اولیایه کوکل وروب رنکنه بویانمغمش * ایمدی بنم جانم بیلك کورمك اولمق دیمشلردر سن دخی حالکی اکا کوره قیاس ایله وکندوکه نافع کار ایشله * پس برکسنه عمل ایتمدیکی تقدیرجه قرآن اوقومنك کندویه فائده سی یوقمی دیر ایسك عملسز قرآن اوقومق رب العزتك کلام شریفنه اعتبار ایتمامکدر واو مقوله‌لرك حقنه حضرت رسول علیه السلام (رب تال القرآن والقرآن یلعنه) بیورمشدر یعنی چوق قرآن اوقیجی واردر حالبوکه قرآن اکا لعنت ایدر دیمکدر و بو محلده لعنتدن مراد حق تعالینك رضاسندن دور اولور دیمکدر بزرا رضای حق قرآن ایله قوللری عمل ایتمکدر مولانا جامی علیه الرحمه بو حدیث شریفی شرح ایدوب بیوررلر که ﴿ نظم ﴾ رب تال یعوذ بالقرآن * وهو یفضی به الی الخذلان * خواجه را نیست جز تلاوت کار * لیکن آن طرد ولعنت آردبار * لعنتست این که بهر لهجه وصوت * شود ازتو حضور خاطر فوت * فکر حسن غنا رد هوشت * متکلم شود فراموشت * نشود بردل تو تابنده * کین کلام خداست یابنده * لعنتست این که سازدت پی سیم * روز وشب بامیر وخواجه ندیم * مجلس ناکسان یارایی * تابدان

يك دوخرده بربابى * خانه شان مزبله است وقرآن نور * داراين نوررازمزبله دور * شرم بادت كه بهرمزبله * سازى از نور قدس مشعله * امنست اين كه همت توتمام * كشت مصروف لفظ وحرف وكلام * نقد عمرت زفكرت معوج * خرج شد در رعايت مخرج * كرشودمدى از اداى تو كم * حرف غم دردلت شود مدغم * فوت كردى سعادت سرمد * غم نخوردى برابريك مد * همچنين هرچه ازكلام خدا * جزخدا قبلۀ داست ترا * موجب لعن ومايۀ طردست * حبذا مقبلى كزآن فردست * معنى لعن چيست مردودى * بمقامات بعد خشنودى * هركه ماندازخدايك سرمو * آمد اندر مقام بعد فرو * كرچه ملعون نشد زحق مطلق * هست ملعون بقدر بعدازحق * زآنكه اندر مقام يكتايى * نيست مورا مجال كنجايى * ايمدى بنم جانم قرآن عظيمى لسان صدقله قرأت ايله وجان قولاغيله ديكله نجبا قرآن كريمده اولان اشبو آيتى فهم ايدرميسن كه قال تعالى (لو انزلنا هذا القران على جبل لرأيته خاشعا متصدعا من خشية الله) وقال عليه السلام (القرآن غنى لافقر بعده ولاغنى دونه) اى جان پدرعين القضاة همدانى بيوررلر كه چونكه قرآن نقاب عزتى وجه كريمندن رفع ايليه وبرقع عظمتى كشاده قيله بعد وفراق بيمارلرينك جمله سنه لقاءاللهدن شفا ويرور وهركس دردينه دوابولور كما قال عليه السلام (القرآن هوالدواء) قرآن مبين برحبل متيندركه طالب صادقى لاجرم مطلوبنه جذب ايدرحق تبارك وتعالى قرآن عظيمى بوعالمه كسوت حروفله انزال ايدوب هربرحرفنده صدهزار غمزۀ جان ربا تعبيه قيلديلر اماسن قرآنى قنده كوررسن هيهات صد هزار اغطيه وحجبك وراسنده مستور درسن ايسه اكا محرم دكلسن اكر درون پرده يه كيتمكه سكا اذن اوليدى معانى قرآنيه سكاجلوه كراولوردى اما قرآن عظيمى حق تبارك وتعالى بيكانه لردن حفظ ايدوب (انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون) بيورمشدر * ايمدى قرآن عظيم اولياه و عمل صالح ايليان مؤمنينه خطاب لم يزلدر بيكانه لره اندن بهره ونصيب يوقدر وحروف وكلماتندن غيرى نسنه ايشتمزلر زيراكه سمع باطنلرى يوقدر كما قال تعالى (انهم عن السمع لمعزولون) آه اى عاشق صادق حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم بيوررلركه (اقرؤا القران والتمسوا غرايبه) ايمدى بنم جانم غرايب قرآنيۀ طلب ايتمك هركسك كارى دكلدر * پس بو حالى حاصل ايتمكه كتابخانۀ (اول ماخلق الله نورى) يه ايريشوب (ادبنى ربى فاحسن تأديبى) استاذندن تعلم ايليه سن ولوح دلدن بلاواسطة

اوقو یەسن ونظر ایدوب کورەسنکه اوح دلده (وربك الاكرم الذی علم بالقلم علم الانسان مالم یعلم) مکتوب اولوب وکتاب خانهٔ قلبده اولان قلم نه اولدیغن مشاهده قیلورسن فلهذا کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ ورپذ یرایی چو برخوانی قصص * وا کرقرآن کریمی قبول ایدیجی اولەسن وانده اولان قصص انبیایی چو نکیم اوقو یەسن سکا برلذت وحالت کلور که ﴿ مثنوی ﴾ مرغ جانت تنك آید درقفص * مرغ جانك تن قفصنده تنك کلور یعنی فضای وسیع لاهوت وصحرای منیع ملکوتی مشاهده ایدوب روح روان قفص تنده طورمیوب عالم لامکانه جولان ایتمك ایسترزیرا ﴿ مثنوی ﴾ مرغ کواندر قفص زند انیست * ومرغکه قفصده محبوسدر ﴿ مثنوی ﴾ می نجوید رستن از نادانیست * حبس قفصدن قورتلق ایستمزسه نادانلقدر ﴿ بیت ﴾ حجاب چهرهٔ جان می شود غبار تنم * خو شادمی که زین چهره پرده برفکنم ﴿ مثنوی ﴾ روحهایی کز قفصها رسته اند * شول روحلر که قفصلردن قورتلشلردر ومحبوس طوارق افلاکی اولمقدن خلاص ونجات بولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ انبیای رهبرشایسته اند * ارواح انبیادر که رهبرلکه لایقلردر ویاخود شایستهٔ حق ورهبر سالکان طریق اولان انبیا واولیادر * پس نه وجهله رهبرلر وقفص تندن روحك آزادلغنه دلیلردر دیرایسك ﴿ مثنوی ﴾ از برون آوازشان آید زدین * اول انبیاء عظامك آوازی طشره دن دین جانبندن کلور یعنی کرچه کندولری قفصهای کوندن خلاص اولوب عالم معنا بی مناص ودخی (فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر) ماوراسنده مکینلردر ولکن کلمات قدسیه وخطابات انسیه لری سمع جانه کلور وطالبلره تن قفصندن خلاص یولن کوستروب ﴿ مثنوی ﴾ کزره رستن ترااینست این * که قورتلق یولی سکا بودر بو دیرلر وبو کلماتی جان قولاغی اولوب ترك صحبت نادان ایدنلره ایشتدیررلر ودیرلر که ﴿ مثنوی ﴾ مابدین رستیم زین تنکین قفص * ای طالب فلاح وراغب نجاح بو مضیق وتنکین اولان طبیعت قفصندن بز اشبو ذکر اولنان اسباب ایله خلاص اولدق ونفی وجود موهوم ایدوب عالم وحدته اوچدق ﴿ مثنوی ﴾ جزکه این ره نیست چاره این قفص * بو قفصك چارەسی وبوندن خلاص اولغه درمان بو یولدن غیری دکلدر یعنی مردەدلر صحبتندن دور اولوب مرشد حی کامل ووارث نبی اولان عارف واصل ومکمل وزندەدلر صحبتنه مقارن اولوب کوکل چراغن نور آفتاب محبتدن یاندرمغله اولور ﴿ قاسم انوار ﴾ براه پیرمغان روکه راه سر مستیست *

خلاف پیر مغان ره مرو که در پستی مست * مکو حکایت حس را و بکذر از محسوس
* کسی که مسخره حس مانده است معتزلیست * دلا تو جام مبی ایک جام بحر آشام
* که جام توز شراب خدای لب بلبست * بنوش باده که این باده از حجاز آمد
* اکر بکاسه چینی وشیشه حلبیست * وروح روانك بند بشریت وزندان
طبیعت وقفص عنصریتدن خلاص اولمغه وصحبت مردان خدایه واصل اولمغه
علاج بودر که * مثنوی * خویش را رنجور سازی زار زار * کندوکی زیاده
رنجور ونزار وخوار وزار دوزه سن یعنی اولیاء کرام مجلسنده علم وفضیلتکه وحسب
ونسبکه افتخار وکندو پندارکه استکبار ایتمیه سن ولذت شهرتی دماغ
جنانکدن ازاله ایچون خلقه کندوکی معیوب کوستروب تواضع ومسکنت
وفقر وفنا وبی نام ونشان اولمغی اختیار ایلیه سنکه * مثنوی * تا ترا بیرون
کنند از اشتهار * حتی سنی اشتهاردن طشره ایلیه لر یعنی خلاص ایده لر
* مثنوی * کاشتهار خلق بند محکمست * زیرا که اشتهار خلق بند محکمدر
* مثنوی * در ره این از بند آهن کی کمست * طریق حقده بو اشتهار بندی
بند آهندن نقصان کمدر یعنی برکسنه حسب ونسب وعلم وفضیلت ومعرفت
وسخاوت ودولت وثروت وصلاح وعبادت وزهد وطاعت وارشاد ومشیخت
وبونك امثالی حالت ایله بین الناس شهرت بولمق طریق حقده بند آهندن ادنی
دکلدر بلکه بند اشتهار قید آهن وسلاسل حدیددن اشد ومحکمدر کما قال علیه
السلام (بحسب امرأ من الشر ان یشار الیه بالاصابع فی الدین او فی الدنیا الا من
عصمه الله * جامی * این همه اکنون کره و بند چیست * وین همه آمیزش
و پیوند چیست * بکسل از بنان که زبان تواند * خصم دل ودشمن جان تواند *
پس شهرتدن قورتیلوب قفص تندن خلاصی بیان ایچون حضرت مولانا اشبو
طوطی قصه سنه شروع ایدوب جان قولاغی اولا نلره درر وجواهر نثار ایدرلر

* قصهٔ بازرکان که طوطی محبوس اواورا پیغام * داد بطوطیاز هندوستان درهنکام رفتن *

بازرکانك قصه سی در که انك قفصده محبوس طوطیسی بازرکانه خبر وبردی
هنکام عزیمتده یعنی هندوستانه کیدر اولدقده هندستان طوطیلرینه سلام
کوندردیکی بیان اولنور * پس قصه دن حصه بودر که بازرکاندن مراد عقل
معاد وطوطیدن مراد روح روان ونفس ناطقه وهندوستاندن مراد عالم

ملكوت وانده اولان طوطیلردن مراد ارواح انبیا واولیا ومؤمنین اصفیا وبازرکانك اهل وعیال وجواری وخدمتکارلرندن مراد حواس خمسهٔ ظاهره وباطنه در* پس عقل معاد بطریق التجارة جانب ملکوته عزیمت ایلدکده حواسدن هر بریسی عقلدن کندویه مناسب برشیٔ تمنی ایدوب طوطیٔ شیرین ادای نفس ناطقه و ببغای سکرانس خای روح روان دخی حبس بدن وزندان مظلم طبیعتدن خلاصه نه چاره دیو هندوستان ملکوتده قفص تندن آزاد اولمش طوطیان حظیرهٔ قدسه سلام و پیام امانت ایدر دیمکدر * ایمدی بو حکایتی کمال صدقله اشبو تأویل اوزره اوقویوب حصه مند اوله سن وروح روانك حبس قفص تن وزندان طبیعتده پابند اولمقدن خلاصه سعی ایلیه سن ﴿ بیت ﴾ جان عالم تو واین قصه زجانت پیداست * یارمن جان منی جان وجهانت بفداست * ﴿ مثنوی ﴾ بود بازرکان واورا طوطیٔ * زمان سابقده بر بازرکان وارایدی وانك بر طوطیسی وارایدی وبعض نسخه ده * ع * تاجری رابود کو یا طوطیٔ * واقع اولمشدر اول تقدیرجه بر تاجرك بر طوطیٔ کویاسی وارایدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ درقفص محبوس وزیبا طوطیٔ * قفصده محبوس بر زیبا طوطی ایدی ﴿ مثنوی ﴾ چونکه بازرکان سفر راساز کرد * چونکه بازرکان سفر ایچون ساز وتدارك ایلدی واسباب سفری مهیا قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ سوی هندستان شدن آغاز کرد * جانب هندستانه کیتمکه آغاز ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ هر غلام وهر کنیزك راز جود * سخاوکرمندن هر بر غلام وجاریه سنه ﴿ مثنوی ﴾ کفت بهر توچه آرم کوی زود * سندن اوتوری نه کتوره یم تیز سویله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ هر یکی ازوی مرادی خواست کرد * غلام وجواریدن هر بریسی خواجه لری اولان بازرکاندن بر مراد دیلدی ﴿ مثنوی ﴾ جمله راوعده بداد آن نیك مرد * اول نیك مرد وجواد اولان سوداکر جمله سنه وعده ویردی وان شاء الله تعالی استدیککز ارمغانلری کتور یرم دیدی * پس خواجهٔ سوداکر ﴿ ع ﴾ سفر کزیدم وآهنك آنجهان کردم * دیو طوطی یه خطاب ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ کفت طوطی راچه خواهی ارمغان * طوطی یه ایتدی که سن دخی نه ارمغان ایسترسن ﴿ مثنوی ﴾ کارمت ازخطهٔ هندوستان * که سکا هندستان سرحدندن هدیه کتورم ومراد که یتورم پس طوطیٔ خوش کفتار جواب ویروب ﴿ مثنوی ﴾ کفتش آن طوطی که آنجا

طوطیان * اول طوطی بازرکانه ابتدی اول یرده که طوطیلری یعنی خطهٔ هند ستانده اولان طوطیلری ﴿ مثنوی ﴾ چون ببینی کن زحال ما بیان * چونکه کوره سن بنم حالمدن اول طوطیلره بیان وسردرونم عیان ایله بویله دی که ﴿ مثنوی ﴾ کآن فلان طوطی که مشتاق شماست * اول فلان طوطی که سزك مشتاقکزدر ﴿ مثنوی ﴾ ازقضای آسمان درحبس ماست * قضای آسماندن بزم حبسمزده در ﴿ مثنوی ﴾ برشما کرد اوسلام وداد خواست * اول طوطی سزه سلام ایلدی وسزدن داد طلب ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ وزشما چاره وره ارشاد خواست * وسزدن چاره وارشاد یوانی تمنی ایلدی ﴿ سید ﴾ برمن جفاز غمزهٔ یارست والسلام * خون در دلم زدست نکارست والسلام * ای صبح دم زمهر مزن کآفتاب ما * رخسار آن خجسته عذارست والسلام * ای یادا کر بزلف نکارم رسی بکو * دل بی توبی شکیب وقرارست والسلام * ای وصل کل مپرس که چونست عندلیب * چون واقفی که همدم خارست والسلام * وای خواجه بوطوطیٔ بسته بال وشکسته حال ومحبوس قفص تن وقید بندوهم وخیالدن اول طوطیان قدس انسه بو بلجه سویلیه سنکه ﴿ مثنوی ﴾ کفت می شاید که من دراشتیاق * اول طوطی ایتدی لایقمیدر که بن اشتیاقده ﴿ مثنوی ﴾ جان دهم اینجا بمیرم درفراق * بونده جان ویرم سزك فراقکزده اولم وقالم ﴿ مثنوی ﴾ این روا باشد که من دربند سخت * بوروامی درکه بن قفص بشریت وزندان طبیعتده بند محکمده اولام ﴿ مثنوی ﴾ که شما برسبزه کاهی بردرخت * سزایسه کاهی سبزه زارده وکاهی درخت میوه دارده اوله سز ویاخود سز برسبزه کاهده درخت اوزرنده اوله سز دیمك اوله یعنی ارواح انبیا واولیا ومؤمنین اصفیا سبزه زارانس ودرخت حظیرهٔ قدسده اولوب بوفقیر بیچاره دخی برموجب (انما المؤمنون اخوة) ودخی (ماخلقکم ولا بعثکم الا کنفس واحدة) جنس بنی آدمدن ایکن پابنداسیر طبیعت ومحبوس زندان بشریت اوله یز عن ابن مسعود (ان ارواح المؤمنین طیر خضر تعلق فی شجرة الجنة) هکذا ذکره الا قلیشی واختصره (وفی الروایة ان ارواحهم فی جوف طیر خضر لها قناديل معلقة بالعرش تسرح من الجنة حیث شاءت ثم تأوی الی تلك القناديل فاطلع الیهم ربهم اطلاعة فقال هل تشتهون شیئا قالوا ای شئ نشتهی ونحن نسرح من الجنة حیث شئنا ففعل ذلك بهم ثلث مرات فلما رأوا انهم لن یتركوا من ان یسألوا قالوا یارب نرید ان ترد اروا حنا فی اجساد نا حتی نقتل

في سبيلك مرة اخرى فلما رأى ان ليس لهم حاجة تركوا) پس ينه طوطئ
روح عقل تاجره ايتدى اى خواجهٔ جواد شكرستان ملكوت وبوستان جبروتده
بنم جنسمدن اولان طوطيان بلند پرواز جلوه سازى تما شا قيلدقده
سكا توصيه اولنديغى اوزره بنم احوال پريشان واشتياق بيپايانمى بطريق
داستان اول دوستان قدس آشيانه تقرير وبيان وانواع درد اوحسرت
وناله وفرقت ايله كريان اولوب ديه سن كه اى مروت وكرم كانلرى ﴿ مثنوى ﴾
اينچنين باشد وفاى دوستان * دوستلرك دوستلره وفاسى بويله مى اولور كه
﴿ مثنوى ﴾ من چنين حبس وشمادر كلستان * بن بويله حبس وزندانده ا ولم
وسز كلستانده اوله سز * ايمدى بو مقرردر كه انساندن هر برينك مرغ روحى بو قفص
تنده حبس وكرفتار وبال همتى بند غفلت ايله مقيد وخوار وزاردر * پس هر بر
روحه لازمدر كه حبس بشريتدن خلاص اولوب مقام ملكيته پرواز ايتمك
ايچون عالم ملكوت ومقام جبروتده اولان ارواح انبيا واوليايى كندويه شفيع
كتوروب وارواح طيباته صلوة وسلام ايليوب مدد وعنايت طلب ايليه ويوزين
دركاه حقه سوره ﴿ سيد ﴾ حبيبم عزتم جانم جهانم * رفيقم مونسم آرام جانم *
صنوبر قدلو دلدارم طبيبم * منور ديده وروح روانم * بوجان قوشى اوچر
بركون قفصدن * قالور فرقت اودينه مهرجانم * فراق ودرد چوقدر دونه
بيلمز * اكر دونسم قالور حيران روانم * قاتمدن كيتمز اولدى نار هجران * چكه
بيلمز نيدم آرام جانم * غمام هجر يكز ياندردى جانى * يتور شربت وصالكدن
نهانم * نسيمى چكدى غم آنست ناره * اوده ياندى نه قيلسون بو توانم * وبونده
ارباب سلوكه دخى تنبيه واردر كه داخل محبت ربانيه اولوب ببغاى قدس
آشيان روحى سبزه زار تجليات صفاتده جولان ايدركن شبكهٔ نفسه كرفتار
وقفص طبيعتده بند اولوب مقتضاى بشريت ايله مرتبه سندن دوشه وپاى
عصمتى طريق مستقيمدن سورچسه مأيوس اولميوب دركاه عزته يوزين سوروب
منزل انس وحدته ايرمك ايچون ارواح انبيا واوليادن مدد وعنايت رجا ايليه
وبو وجهله نياز ايده كه ﴿ مثنوى ﴾ يادآريداى مهان زين مرغ زار *
اى اشراف وكبار بو مرغزار وكرفتاردن ياد كتور يكز * يعنى خاطر شريفدن
دور بيورميوب نظر مرحمت بيور يكز ﴿ مثنوى ﴾ يك صبوحى درميان
مرغزار * برصبوح ايله مرغزارك ايچنده يعنى حين طلوع شمس محبتده
صباح تجلئ احدى الذات ارواح طيبه بى منور ايدوب مشاهدهٔ جمال لايزاليدن

شراب عشق ازلی اقداحنك طلولری نوش اولندقده بو کرفتار بادیهٔ انفصال ولب تشنهٔ زلال وصال اولان شکسته بال وخسته حالی فراموش بیورمیوب بو جانبه دخی بر جرعه احسان ایدیکز زیرا ﴿ مثنوی ﴾ یادیاران یاررا میمون بود * باران یاری ذکر ایتمك مبارك ومیمون اولور ﴿ مثنوی ﴾ خاصه کآن لیلی واین مجنون بود * علی الخصوص یاد ایلیان لیلی ومذکور اولان مجنون اوله آه ای عاشق ربانی کاشف اسرار سبحانی بو بیت شریفده بین العشاق واقع اولان حالدن خبر ویرمشلردرکه حالت مز بوره یی مرشد کامل تربیه سنده واقع اولان عشاق الهیدن غیریسی بیله مز وبو اشارتدن حصه مند اوله مز واشارت بیوردقلری بودرکه مثلا مرشد کامل وعارف واصل صحبتنه داخل اولان ومحبة الله تحصیل ایدن اهل محبت عوارض نفسانیه دن بعض خاطره یه دوشوب کثرتده وقفص تنده محبوس ایکن مرآت دللری ژنك کثرتدن مصیقل ومصفا اولان ارباب فنادن بریسی ویاخود برقاچی اول کمسنه یی خاطره کتوروب انك صورت شخصیه سنه متوجه اولسه لر هر نه مرتبه کثرتده ایسه کثرت اوزرندن مرتفع اولوب تجلیات ربانیه وجذبات رحمانیه ایله کوکل آیینه سی مجلا وطوطئ روحی عالم ملکوته ارتقا وجولان ایدر علی الخصوص عاشق صادقی خاطر شریفنه کتورن بالذات مرشد کامل وپیر مکملك کندوسی اوله واول زمانده عاشقك دخی کوکلی حاضر بولنه مثلا هر نه قدر کثرتده وهر نه ایشده وقنغی محلده بولنور ایسه ناکهان انك مرآت قلبنده انوار تجلی بر مرتبه شعشعه وضیا ویررکه طورمغه اوطورمغه مجالی قالمیوب دماغ جانی فوایح مسکیهٔ انسیه دن معطر اولوب مست ومدهوش ومستغرق وبی هوش اولور وکشف خواطری اولان عاشقلر کندو بی قنغی عاشق ذکر ایتدیکن بیلور ونجلیهٔ قلب ایلیان عاشقلر اخوان صفادن بریسی کندویه زیارت ایچون توجه ایتدکده کاه جك قرنداشی کثرت ایله میدر ویاخود وحدت ومحبت ایله میدر قبل المجیء تشخیص ایدر * پس کلن قرنداشی کثرت ایله کلدیسه بر یره کلدکلرنده درکاه حقه نیاز ایدوب کثرت اورتادن زائل اولور وایکیسی دخی وحدتده ایسه خود نور علی نور اولوب بی غل وغش انوار محبت عالم وعالمیانی منور ایدوب دیدهٔ بصیرتلری اعمی اولمیانلر اول نوری کورر اعمی اولانلر نه حاصل قیلور کما قال تعالی (مثل الفریقین کالاعمی والاصم والبصیر والسمیع هل یستویان مثلا افلا تذکرون) مرشد کامل خدمتنده اولنلرك برنشانی دخی بودر عجبا

تجسس ایلمك بونشان سنده دخی وارمیدر ای حضور حق فکر ایتمیان غافل عجبا حالك نیه منجر اولور ﴿ حافظ ﴾ مابرآریم شبی دست ودعایی بکنیم * شب هجران ترا چاره زجایی بکنیم * دل بیمار شد ازدست رفیقان مددی * تاطبیبش بسرآریم ودوایی بکنیم * خشك شد بحر طرب راه خرابات کجاست * تادرآن آب وهوا نشو نمایی بکنیم * آنکه بی جرم برنجید وبه تیغم زدو رفت * بازش آرید خدارا که صفایی بکنیم * مدد از خاطر رندان طلب ای دل ورنه * کار صعبست مبادا که خطایی بکنیم * سایهٔ طایرکم حوصله کاری نکند * طلب سایهٔ میمون همایی بکنیم * دلم از پرده بشد حافظ خوش لهجه کجاست * تابقول وغزلش سازونوایی بکنیم * ای مستمع قابل وطالب مقبل حافظك اشبو غزلی دخی بو معنادن خبرور سندخی متفطن اولوب روح روانکه لایق کار وعمل ایلیوب طوطیٔ جان ومرغ جنانك بووجهله نیاز ایلسونکه ﴿ مثنوی ﴾ ای حریفان بت موزون خود * ای کندولرك موزون ومعتدل اولان محبوبلرینك حریفلری وجوار سبحانیدنك مقربلری وکرم ومروت کانلری انصافیدرکه ﴿ مثنوی ﴾ من قدحهامی خورم پرخون خود * بن عالم هجر وفراق وجهان بعد وافتراقده کندو خونمله وجکرم قانیله پراولمش قدحلر ایچرم ﴿ سید قاسم انوار ﴾ جکر پردردو دل پرخونم ای جان * بآب دیدهٔ کلکونم ای جان * ندارم طاقت ایام فرقت * چه کویم من که بی توچونم ای جان * چه سازم چارهٔ کارم چه باشد * برآن زلف ورخت مفتونم ای جان * ندارم داروی دردم چه سازم * که درهجران تومغبونم ای جان * بهر حالی نمیدانم شب ازروز * چنان واله چنان مجنونم ای جان * همیشه قامت من چون الف بود * زسود آیت کنون چون نونم ای جان * اکر قاسم نه بیند روی آن یار * بجان تو که بس محزونم ای جان * پس طوطیٔ کویای روح روان وعاشق بی سامان طوطیان قدس آشیان اولان عشاقك مجموعنه نیاز ایدرکن مجمع ارواح انبیا واولیا ومحشر انوار اسرار اصدقا واصفیا اولوب منبع جذبات سبحانیه ومقسم ارزاق معارف ربانیه اولان فرد کامل ومرشد مکملك وجود شریفنه خطابا مناجات ومرتبهٔ وحدتده جمع الجامع اولمسنه انواع اشارات قیلوب نیاز ایدرکه * ع * ای حبیبم ای طبیبم سرورم ﴿ مثنوی ﴾ یك قدح می نوش کن بریاد من * بنم یادمده برقدح می نوش قیل ﴿ مثنوی ﴾ کرهمی خواهی که بدهی داد من * اکر دیلرسك که بنم دادمی ویره سن یعنی بوادنی وبیچاره وجکری نار هجرایله صدپاره یه اکر داد

واحسان ایدرسك یاری بن خاکه برنظر فرخنده اثرك تعلق ایدوب بو کمترك
یادنه برقدح شراب عشق لایزال و بادهٔ طهور مشاهدهٔ جمال نوش جان قیل
* مثنوی * یا بیادا بن فتادهٔ خاك بیز * یاخود بوخاك بیز افتاده نك یادنه لفظ
بیز امر در بیختن دن مشتقدر ووصف ترکیبده استعمال اولنور نتکیم بو بیت
شریفده خاك بیز خاك الیجی معناسنه در حاصل کلام بوچاه طبیعت وارض بشریتده
آلوده اولمش افتاده ودل داده نك یادینه شراب طهور عشق ومحبتدن
* مثنوی * چونکه خوردی جرعهٔ برخاك ریز * چونکه نوش ایلیه سن برخوای
* ع * وللارض من کأس الکرام نصیب * انك جرعه سنی خاك اوزرینه دوك
حضرت مولانا قدس سره الاسنانك عادت حسنه وقاعدهٔ مستحسنه لری بومنوال
اوزره جاریه درکه وراثت کاملهٔ احمدیه مظهر یتنده قائم اولان پیر کامل ومرشد
مکمله خطاب ایدرکن مظهر وظاهر حین تجلی ذات بحت ومرتبهٔ احدیت وشهود
وحدت مطلقه ده اثنینیتدن عاری ومستهلك فی الذات اولوب وحدت صرفه
یوز کوستره مکله مظهردن ظاهره ومتجلی له دن متجلی یه نظر والتفات ایدوب اکا
مناسب کلام سویلرلر مثلا خطاب بومحلده مرشده ایکن جناب کبریایه نیاز
ایدوب بیوررلر که * مثنوی * ای عجب آن عهدوآن سوکندکو *
الهاملکا پروردکارا عجبا اول عهدواول یمینی قنی * مثنوی * وعدهای آن
لب چون قندکو * اول قند کبی لذیذ ونبات کبی شیرین وعد کریم قنی یعنی
(الست بربکم) عهدنده اولان مواعید صادقه قنی یعنی الهی روح روانه
سیروسفر ومرغ جانه قفص تنده مستقر اولمق امر ایلدکده بنم توفیق وهدایتم
بدرقهٔ راهك ولطف وعنایتم پشت و پناهکدر بیوروب ودخی ای روح روان
شراب انفصال چشیده اولدقجه زلال وصال نوش جان اولماز همان طورمیوب
تن قفصلرینه کیریکز ومرآت مجلای دلدن مشاهدهٔ جمال لایزال ایدیکز
خوف وخطرلرده معین وحافظکز بنم نصرت واعانتمدر دیو بیورلمش ایدی فاما
اثنای وعدده (اوفوا بعهدی اوف بعهدکم) دیو ایفاء عهدی بزم عهده وفا
قیلمامزه تعلیق بیورلمش ایدی ودخی (وهومعکم اینما کنتم) ودخی (فاینما تولوا
فثم وجه الله) ودخی (ونحن اقرب الیه من حبل الورید) دیو علم وقدرتکله
ولطف وعنایتکله وجمیع اسما وصفاتکله عباد مستمندانکه قربکله بشارت
بیورلمش ایدی ولکن بزعهدی فراموش ایدوب وجهل و پندار عزایله پردهٔ هستی
موهومده قالوب نار بعد وفراقه یاندق والسنده اولان عهد ومیثاقی

بحسب البشريه ساهى وناسى اولدق وهرنه ايتدكسه كندو كندومزه حيف وظلم ايلدك ولكن الهى سيدى ومولاى ﴿ مثنوى ﴾ كر فراق بنده از بد بندكيست * اكر بندهنك بعد وفراقى وعدم وفاقى بندهلك وسوء حال وقبايح اعمالندن ايسه ﴿ مثنوى ﴾ چون تو با بد بد كنى پس فرق چيست * چونكه سن بده بد ايليهسن پس عبد ايله سيد بينده فرق ندر ﴿ بيت ﴾ بدى را بدى سهل باشد جزا * اكر مردى احسن الى من اسا) بو بيت خود عبادك شاننده سويلنمشدر ياالهى سن خود محسنلرده اولان احسانى خلق ايليان پادشاه بى زوال وكريم ورحيم لايزالسن نيازاولنوركه يوز مزقارهسنه باقيوب عفو ومغفرتكله ستر سيئات ايدوب عباد كدن صدور ايدن خطالرى عطاركله پوشيده قيلهسن (لمحرره) اكلدى يار ايله عهد سوابق * ديدى قانى وفاعهده مطابق * نهموزاوله افندى ساكه لايق * همان لطف وكرم احسانه كلهك * وبالجمله الهى سيدى ومولاى سنك عبد فقير وحقيركز يالكز احسان قولى اولوب عتابكدن يوز چويرمزز ودائما وفا اميدن ايدوب جفادن دونمزز ﴿ مثنوى ﴾ اى بدى كه تو كنى درخشم وجنك * اى محبوب ومطلوبم ﴿ بيت ﴾ شهم ماهم دل آرامم حياتم ديرلكم روحم * پناهم مقصدم ميلم مدارم فكر انجمم * اول بد وجفايى كه سن خشم وجنكده ايلرسن ﴿ مثنوى ﴾ باطر بتراز سماع وبانك جنك * دل زار وعاشق بى قراره سماعدن وبانك جنكدن دخى زياده باطر بتردر وذوق وصفاسى جملهدن زياده در زيرا محبوبك جفاسى عاشقه عين صفادر ﴿ سيد نسيمى ﴾ جانه سندن نه كيم كلسه جكرلر آغريمز * حق بيلور برنوش ايچون بيك نيش اورورلر آغريمز * آشنالقدنميدر ياحق سوملكدنميدر * جسمى سرتاقدم بيك كز يارارلر آغريمز * حق شرابنى ايچهنك يوركى سندان اولور * بيك چكيچ سندانه اورسك دكه سندن آغريمز * زاهدك بر برماغن كسسك دونر حقدن قچار * كور بو كركجك عاشق سرپاصوبرلر آغريمز * ﴿ مثنوى ﴾ اى جفاى تو زدولت خوبتر * اى جان وجهانم اى درده درمانم سنك جور وجفاك دولتدن خوبتردر ﴿ مثنوى ﴾ وانتقام توزجان محبوبتر * وسنك انتقامك جاندن محبوبتردر وبوالكده جان ويرمك سنسز ديرلكدن اذتلودر ﴿ بيت ﴾ عاشقان دردترا دولت افزون خوانند * محنت عشق ترا بخت همايون خوانند * اهل ميخانه دعاى لب تواشك فشان * زيرا چون خط جام از دل پرخون خوانند * آه آه ﴿ ع ﴾ انيسم مونسم يارم دل افروزم ودلدارم ﴿ مثنوى ﴾ نار تو اينست

نورت چون بود * سنك نارك بويله در عجبا نورك نيجه اولور يعنى جلالك نارنده اولان عاشقلر سمندر وار پرذوق وشوق اولورلر عجبا انوار جمالك مشاهداتن ايدوب بحر ذاتك ماهيلرى نيجه اولمق كركدر ﴿ مثنوى ﴾ ماتم اين تاخود كه سورت چون بود * سنك ماتم هجرك بويله در عجباسور وصلتك نه حالتدر آه كيم ﴿ مثنوى ﴾ آن حلاوتها كه دار دجور تو * وز لطافت كس نيابد غور تو * اول حلاوتلر كه سنك جورك طوتار واطافتلردن كه خشم وجفا كده مشاهده اولنور اول حلاوت واطافتلرك غورنى كمسنه بولەمز وينه ذاتكى ذاتكدن غيريسى بيلەمز آه ﴿ بيت ﴾ دل افروزم وفادارم جكر سوزم جفاكارم * خداوندم جهاندارم روانم درده درمانم * ﴿ مثنوى ﴾ نالم وترسم كه او باور كند * ناله وافغان ايدرم خوفم بودر كه اول محبوب بى بدل ومعشوق لم يزل بنم ناله وزارمى تصديق ايليه ﴿ مثنوى ﴾ وز كرم آن جور را كمتر كند * وكمال لطف وكرمندن اول جور پرلذتى كمتر ايليه وعاشق زارندن جفاسنى اكسك ايده الهى سيدى ومولاى ﴿ ع ﴾ شويله مجنون اولمشم بن لعلنك عشقنده كيم ﴿ مثنوى ﴾ عاشقم برقهر و برلطفش بجد * بن اول محبوب ومطلوبك قهر ولطفنه جان ودلدن جدوشوقله عاشقم ﴿ مثنوى ﴾ بوالعجب من عاشق اين هردو ضد * اعجب عجايبدر كه قهر ولطف ضدين ايكن بن ايكيسنك دخى عاشقى يم آه وناله عاشق نه جفادندر ونه عدم رضا ونه قلت وفادندر بلكه ناله عاشق عشق اقتضاسندندر زيرا محبوب نازنينك قتنده ناله عاشق خوشدر وعشاق الهى اكر لطف واكر قهر محبوبدن هرنه ظهور ايدرسه انلره محبوبدر وانلرك چشم وحدت بينلرندن ضد بين اولمق رفع اولمشدر رضا طريقهٔ ارباب صفا ووظيفهٔ اصحاب وفادر رضاجمال نماى اخلاص وصيقل مرآت قلوب خواصدر رضاشيوهٔ درد مندان پر نياز وشيمهٔ مستمندان باسوز وكدازدر رضاسرمايهٔ بازار اقبال وپيرايهٔ عروس كمالدر رضامحك عيار محبت ونقد بازار مودتدر ﴿ نظم ﴾ اكرچه دردتو كرد ازنهاد من انكيخت * هزار شكر كه چون ذره در هواى توام * وفا اميد ندارم جفات باقى باد * مرابسست كه من درخور جفاى توام * بكش مرا وميندبش وكام خويش برآر * كه عمرها ست كه من طالب رضاى توام * مجنونه سؤال ايتديلر كه ليلانك وفاسنى ديلرسن وياخود جفاسنى ﴿ بيت ﴾ احب على ايما حالها * اساءة ليلى واحسانها) ديو جواب ويردى سلطان العارفين بايزيد بسطامى

قدس سره بیوررلرکه بن تسلیم ورضاده اولان اوجات درجاتدن برمرتبه یه ارتقا واعتلا ایلدم که اکر بنی ابدا لاباد دوزخده مخلد قیلسه لر اعلای علیینده اولمق ایله یانمده مساویدر وامر ینه راضی یم پس لاجرم نامراداق یولنده یز ﴿بیت﴾ اریدوصاله و یریدهجری ❊ فاترك ما ارید لما یرید) (وقال ذو النون المصری طیب الله انفاسه الرضاء سرور القلب بمر القضاء) ارباب تحقیقدن بعض عاشقلر دیرلرکه (بسم الله الرحمن الرحیم) نکاتندن بریسی دخی بودرکه اسم جلاله اسم رحمان اوزرینه تقدم ایتمشدر یعنی کلمهٔ جلاله نك جوهر حروفی آثار جلالدن اولوب دهشت وحیرته دلالت ایدر ورحمان اسمنك جوهر حروفی لطف و رحمته دلالت ایدرکه آثار ومقتضای جمالدر طالب خصوصیت اولان عاشقلر ایسه جلاله جمالدن دخی زیاده دوستلردر زیرا لذت عشق وآه وناله انده ظاهر اولور صحاوعافیه اول عاشقه که انك مراد وکامی نامرادی وناکاملك اوله ❊ پس سرافراز عشاق اولان حضرت جلال الدین رومی کال استیلای تجلیات جلالدن جفای یار ذوالجلاله رغبت ومحبت کوستروب بیوررلرکه ﴿مثنوی﴾ والله ارزین خاردر بستان شوم ❊ والله العظیم و بالله الکریم اکر بو خاردن بستانه کیدهم یعنی خار آزاردن تماشای کلزاره کلهم ﴿مثنوی﴾ همچو بلبل زین سبب نالان شوم ❊ بو سببدن یعنی المِ مفارقت زخم خاردن بلبل کبی افغان وزار ایدرم ﴿مثنوی﴾ این عجب بلبل که بکشاید دهان ❊ تاخورد اوخار را باکلستان ❊ بو بلبل عجب بلبلدرکه دهان کشاده اولور تاکیم خاری کلستان ایله اکل ایده یعنی یارك جفا و بلا وقهر واذاسنی وفا وصفاسی کبی قبول ایلیه ﴿مثنوی﴾ این چه بلبل این نهنك آتشست ❊ بونه بلبلدر یعنی بلبل دکلدر بلکه نهنك آتشدر زیرا ﴿مثنوی﴾ جمله ناخوشها زعشق اوراخوشست ❊ عشق غلبه سندن جمله ناخوشلر اکا خوشدر یعنی مجرد عاشق لطف اولیوب محبوبك لطف وقهری قتنده برابردر ﴿مثنوی﴾ عاشق کلست خود کلست او ❊ نهنك آتشی کبی اولان بلبل کو یا وعاشق شیدا عاشق کلدر عاشق خود کندیسی کلدر خارجدن کسنه یه عاشق دکلدر ونظرندن اثنینیت مرتفعدر فلهذا ﴿مثنوی﴾ عاشق خویشست وعشق خویش جو ❊ بو عاشق کندینك عاشقیدر وکندو عشقنك طالبیدر یعنی بومرتبه یه ایرن و بووجهله فنا منزلن بولان عاشق مظهر اسماء کلیه ومجلای جلال وجمال اولوب معشوق هرنه یوزدن

ونه صفتدن جلوه كر اولسه عاشقك دخی مرادی اول اولور وبالكليه كندودن قور تيلور و برموجب (من خرج عن الكل وصل الى الكل) كادن كچن كل ومستخلف مستخلفك عيني اولور ديدكاری درجه يه نائل اولور زيرا بعد المحو اولان صحوده اثنينيت متصور اولمازوجهامن الوجوه مغايرت بولنمز كما قال ابن الفارض قدس سره * نظم * ففی الصحو بعد المحو لم اك غيرها * وذاتی بذاتی اذ تحلت تجلت * فوصفی اذا لم تدع باثنين وصفها * وهيئتها اذ واحد نحن هيئتی * وقد رفعت تاء المخاطب بيننا * وفی رفعها عن فرقة الفرق رفعتی * آه ای عاشق صادق و يار موافق سيد قاسم انوار بيوررلركه * شعر * يار همان درد همان دل همان * غصه همان غصهٔ مشكل همان * نازهمان حسن وجلالت همان * شوق همان كريه وحالت همان * عشوه همان شيوه همان خوهمان * غمزه همان نركس جادو همان * عشق همان زار ونزاری همان * چشم مرا كريه وزاری همان * سوزهمان داغ جدايی همان * مسكنت وفقر وكدايی همان * دوست همان حسن وملاحت همان * بردل وجان سوزوجراحت همان * هجر همان دردمودت همان * قاسمی وداغ محبت همان * ايمدی بنم جانم اكر ديده فؤادی كشاده قيلوب وكوش هوشك بازايدوب (لايحب الله غيرالله) نكته سن تأمل ايدرسن * بيت * اوست عاشق اوست معشوق اوست عشق * كيتی توچون يارآمده است) معناسی نه ايديكن مشاهده ايدرسن وسر وحدتی اذعان قيلورسن

صفت اجنحهٔ طيور عقول الهی

بو بيان الهيه منسوب اولان طيور عقولك اجنحه سنك صفتی در معلوم اوله كه مقدما قصهٔ خركوشده عقل ايچون بين الحكما مراتب اربعه اعتبار اولنوب عقل هيولانی عقل بالملكه عقل بالفعل عقل فعال و بوكا عقل مستفاد دخی تعبير ايتدكاری بيان اولنوب ومقدمهٔ كتاب و بعض محلده روح ونفس وعقل وقلب دردی دخی معنای واحده دلالت ايدوب ولكن (ولكل مقام مقال) مصداقنجه محلنه كوره برروجهله عبارت ايلدكاری تفصيل اولنمش ايدی ونزهة القلوب بده مسطوردركه (ازامير المؤمنين علی كرم الله وجهه مرويست قدسأله بعض الاصحاب عن النفوس فقال له ای النفس تسأل لان النفوس اربعة منها نفس نامية فهی قوة طبيعية اصلها الطبايع الاربعة بدؤ ايجادها عند مسقط النطفة مستقرها الكبد موادها من لطائف الاغذية سبب فراقها اختلاف المولدات اذا فارقت تعود الی ما منه بدت عود ممازجة لاعود مجاورة

مطلب مراتب نفوس وعقول بشريه

واما النفس الحسية الفلكية فهى قوة ملكية اصلهـا الافلاك بدؤ ايجادهـا عندالولادة جسما مستقرها القلب وشا ذنها العز والغلبة موادها الاغذية سبب فراقها اختلاف الطبايع الاربعة فاذافارقت تعود الى مامنه بدت عود مجـاورة واماالنفس النـاطقة القدسـية فهى جوهر بسـيط حى بالذات عالمة بالقوة بدؤ ايجـادها عندالولادة البدنية موادها من العلوم الربانية مستقرهـاالعلوم الالهية فاذافارقت تعودالى مامنه بدت عود مجاورة لاعود ممازجة واما النفس الكلية الالهية هى جوهر بسيط بالذات عالمة بالقوة اصلها العقل الكلى الفعال منه بدت واليـه يعود وهى شجرةالطوبى وهى سدرةالمنتهى وكلمةالله العليـا وهى جنةالمأوى فقال له السائل ياامام اذاكانت النفس الناطقة القدسية جوهرا بسيطا والنفس الكلية الالهية جوهرا بسـيطا فمايكون بذاته العقل فقـال له الامام العقل محيط بالاشياء كلها عالم بالشئ قبل كونه *پس جوهر بسيط اولان روح تشريفات عاليه يه مخصوصه اولوب (ولقد كرمنـا بنى آدم) نص كريمى بومعنايه اشارتدر واسرار عقل كل وروح انسانى دخى زياده شرح اولنمز زيرا افشاء سرالربوبية كفر عرفها من عرفها وجهلها من جهلهـا بيورلمشـدر ❊ پس بومقدمه معلومك اولديسـه امام محمد غزالى طيب الله انفاسه مشكوة الانوارنده عقول ابله تسميه اولنان ارواح نوريهٔ بشريه ايچون مراتب خمس اثبات ايدوب بيوررلركه (مرتبهٔ اولى) روح حساسيدر وروح حساسى حواس خمسهٔ ظاهره ايراد ايلديكى وارداتى اخذوتلقى ايدوب روح حساسى كأن اصل روح حيوانى اولور وحيوان دخى روح مزبوردن حيوان اولور و بوروح صبى رضيعده دخى موجوددر (ومرتبهٔ ثانيه) روح خياليدركه صورذات حواسى حفظ ايدوب وقت حاجتده مافوقنده اولان روح عقلى يه عرضه قيلور وروح عقلى صبى رضيعده اولماز زيرا صبيـان صورذات حواسى حفظ ايتمكه قادر اولميوب كوردوكى اشيـا حسـندن غائب اولدقده فى الحـال فراموش ايدر (ومرتبهٔ ثالثه) روح عقليـدر وروح عقلى حس وخيـالدن خارج اولان معنالرى ادراك ايدريعنى روح عقلينكمدركاتى معارف كليهٔ ضروريه اولور تنكيم بونك تفصيلى قصهٔ خركوشده ❊ م ❊ نور نورچشم خودنور دلست * نورچشم ازنوردلهاحاصلست) بيتنك شرحنده نورعقل نورعينه اوزرينه ترجيح اولندقده بيان اولنمشدر *پس روح عقلى حيوانات وصبيانده اولماز (ومرتبهٔ رابعه) روح فكريدركه علوم عقليهٔ محضه يى اخذوانواع تأليفات وازدواجات ايله

كنـدى معلوماتى يبنـه درج ايدوب تأليفات مز بوره ايله استفتاح معارف شريفه به مالك اولوب مرة بعد اخرى الى غير النهاية استفادهٔ تنيج ايتمكدن خالى اولماز (ومرتبهٔ خامسه) شول روح قدسىٔ نبو يدركه انبيايه ووارث نبى اولان اوليا واصفيايه مخصوص اولوب لوايح اسرار لاريبى ولوامع انوار غيبى روح قدسيدن درخشان ايدر روح قدسى ايسه شوايب ريبدن مبرا اولوب جميع معارف ملكوت سموات وارض روح قدسيدن نشأت ايدر ﴿قطعه﴾ اى دريغا جان قدسى دردرون دوجهان * كس نديدستش عيان وكس ندانستش نشان * كركسى كويد كه ديدم درمكان لامكان * بردرخت غيرت او پخته شد آن پيش ازآن * پس حضرت مولانا قدس سره الاعلى دخى طيور عقول الهى بيورلد قلرندن مرادشريفلرى روح قدسيى بياندر وعشق وجذبه ومحبت وهمت ودردونياز وسوزوكداز ذكراولنان عقولك جناحينى وپرو باليدر * پس روح قدسى وعقل كلى اجنحهٔ مزبوره ايله هواى هويته طيران وفضاى احديته جولان ايتدكده قاف قربك قله سنده آشيان طوتوب وكينه جاى نزهتى روضات جناتده اولور وخبرده وارد اولمشدركه ارواح كاملان امت كيجه ايله عرشده معلق نوردن قناديلده اولوب وكوندزده قناديل مزبوره دن طيور سبز وخرم جوفنه كلوب طيور مزبوره جنتده جولان ايدرلر نتكيم حضرت مولانا بربيتده بيوررلركه ﴿شعر﴾ ارواح برفلكند بدان قول نبى * ارواح امتنا فى جوف طير اخضر * وطيور ارواح بدندن مفارقت ايتمدكلرى ايامده كرچه قفص قالبده مبتلا صورتنده نمايش قيلورلر ولكن اجنحهٔ جذبات ربانيه ومحبت سبحانيه حاصله اولدقده هرساعت وآن صحن فرشدن اوج عرشه وحضيض خاكدن ذروهٔ افلاكه عروج ايدرلر اماغواشىٔ بشريتده بسته چشم اولانلرك بصر بى نورلرى جولان طيور عقولى كورمز (وترى الجبال تحسبها جامدة وهى تمر مر السحاب) ايمدى بنم روحم سن دخى اشبو حكايه سن استماع ايلديكك طوطى كبى (موتوا قبل ان تموتوا) مرتبه سن بولق كركسنكه قفص بشريتدن مرغ جانك طيران ايدوب طيور مزبوره نك هر برسى حس ظاهريده بدن كبى برقفص مضيقده محبوس شكلنده ايكن معناده بروسعت بى نهايه كوره سن كه افلاك تسعه آفتاب وماه ايله وسكندر وسليمان انجم شمار اولان سپاه ايله اول مرغك كوشهٔ قلبنده برذره كبى كم اوله ﴿نظم﴾ مخزن اسرار ربانى دلست * محرم انوار روحانى دلست * خانهٔ دل معدن صدق وصفاست *

مظهر انوار ذات کبریاست * دل چه باشد کاشف اطوار روح * دل چه باشد قابل انطار روح * ای اسیر دردبی درمان دات *غرقهٔ دریای بی پایان دات * دل بدست دیو مگذار ای پسر * بازازو بستان وبازآرا ی پسر * دیورا بیرون کن ازدیوان دل * مدتی مردانه شو درباز دل * ایمدی بنم جانم وروح روانم سمع جان ایله وکوش هوش جنان ایله استماع واصغا ایله که کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا نه بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ قصهٔ طوطیٔ جان زین سان بود * جان طوطیسنك قصه‌سی بواسلوبدن اولور یعنی خواجه‌نك طوطیسی محبوس قفص اولوب آرزوی پرواز قیلدیغی کبی جان طوطیسی دخی قفص تندن خلاص اولوب فضای لامکانه پروازقیلمق ایستر و بونه مقوله بلبلدر * بلکه بونهنك آتشیدر جمله ناخوش اولنلرانك عشقندن خوشدر وعاشق کادر و بلکه کندیسی کادر وعاشق خویشست وطالب عشق خو یشست دیو وصف ایلدیکم طوطیٔ جاندر فاما ﴿ مثنوی ﴾ کو کسی کو محرم مرغان بود * قنی برکسنه که اول مرغ لامکانیلره محرم اوله ﴿ بیت ﴾ زاهدان کنترشناسند آنچه مارادرسرست * فکرزاهد دیکر وسودای عاشق دیکرست ﴿ مثنوی ﴾ کو یکی مرغی ضعیفی بی کناه * قنی برکناهسزوزیاده ضعیف مرغ که ﴿ مثنوی ﴾ واندرون او سلیمان باسپاه * انك دروننده سلیمان زمان عسکریله اوله یعنی پادشاهلر پادشاهی وسلیمان حقیقی اولان فیاض مطلق تجلیات اسما وصفات وذاتیله انك قلبنده جلوه کر اولوب بود ونابودنی احاطه قیله * پس اول مرغ ضعیف دخی مهر سلیمانی اولان عشق سبحانی وجذبهٔ رحمانیه‌یی انکشت ارادتنه وضع ایدوب رأی عقل آصف رأی ایله توفیقات الهیه وعنایات ربانیه عسکرین چکوب دیومردم خوار اولان نفس امارهٔ سرکشه غالب مطلق اولوب حکم وحکومت ایلیه وتحت صدقنی ریاح همت وبادمحبت جوهوای لامکانه کوتوره ﴿ مثنوی ﴾ چون بنالد زاربی شکر که * اول مرغ ضعیف بی‌شکر وشکایت چونکه آه وزاری قیلوب ناله وافغان ایلیه یعنی کندودن فانی وحقله باقی اولان عاشقلرك ناله وافغانی شکر ویاخود شکایت اولمیوب انلرك آه وزاری وناله وافغانی بی اختیار اقتضای عشق یاردر *ایمدی چونکه محبت الهیه‌دن زار ونزار اولان عاشق بی صبروقرار آه وزاری قیله ﴿ مثنوی ﴾ افتد اندرهفت کردون غلغله * هفت آسمان خلقنه انك ناله‌سندن غلغله دوشر ﴿ شعر ﴾ کررفت اشکم در زمین ازتربتهای غمش *

آخر رسانيداين دلم تاآسمان فريادرا * خواهم كه بر بنياددل بنياد صبري افكنم * عشقش بهم برميزند بنياداين بنيادرا * ﴿ مثنوى ﴾ هر دمش صد نامه صد پيك ازخدا * آه اى عاشق الله اوصاف مز بوره ايله متصف اولان عاشق بيهوشه جانب محبوب ازليدن يوزنامهٔ تجليات ربانيه ويوز پيك جذبات رحمانيه ايريشور ﴿ مثنوى ﴾ يا ربى زوش صت لبيك ازخدا * اومقوله عاشقدن صادر اولان بر كره يا ربى مناجاتنك مقابله سنده حضرت حق وفياض مطلقدن التمش كره لبيك كلور التمش كره لبيكدن مراد حصر وتحديد دكل بلكه تكثير مراددر معناى لبيك لغتده انامقيم على طاعتك ديمكدر يعنى سنك فرمانكى قبول ايتدم وهرنه دير ايسك اجابت قيلدم ديمك اولور بو محلده دخى اجبت اجابة بعد اجابة معناسنى متضمن اولور حق تعالى عبادنك مناجاتنى سميعدر و ديلكلرينى قبول ايديجى در ديمكدر ﴿ سيد ﴾ جعلنا ربكم شاهاياز لدى بونده برنامه * كه مشهور اولدى اسرارم جهانده خاص ايله عامه * يغلدى شيخ وزاهدلر كه يعنى صويه لر بنى * مرادم بو ايدى حقدن ايرشدم بن بوكون كامه * كل اى بادصبا تيز رك الن اوپ بندن اول يارك * بنم احوالمى سويله نه حاجتدر دخى نامه * كه بردر صورت ومعنى سنك ذاتكده اى عارف * چقردك جامهٔ تقوى يكيدن كيدك اوش جامه * آه بنم كوزم نورى ﴿ مثنوى ﴾ زلت او به زطاعت نزدحق * ذكر اولنان عشاق الهى نك زله سى حضور حقده طاعتدن يكدر ﴿ مثنوى ﴾ پيش كفرش جمله ايمانها خلق * خلق فتح خا ولام ايله كهنه معناسنه در مثلا ثوب خلق ديرلر يعنى انك كفرى قتنده جمله ايمانلر كهنه در حاصل كلام ديمك اولور كه وجودلرندن فانى اولوب مرتبهٔ استغراقدن صحوه كلمك عشاق قتنده زله مشابه سنده اولوب وحالت صحوده وجودلرندن استغفار ايدوب زله عد ايلديكلرى حالت صحولرى عندالله انانيت وتقليد ايله طاعت ايدنلرك عبادتلرندن يكدر وكفر دخى بو محلده ضد اسلام وايمان اولان كفر اولميوب وجود موهوملرينى افنا وجود حقده ستر ومحو ايتمك معناسنه در بو تقديرجه خلق فتحتين ايله اولميوب اضافت ايله ايمانهاى خلق اولوب خلق مخلوق معناسنه اولمق دخى مناسبدر يعنى خلق جهانك ايمان غيبى ايلدكلرى اشياء غيبيه انلرى مرتبهٔ فناء فناده اولوب حقله باقى اولان وجودلرى قتنده ايمان حضورى وشهوديدر وخلق اولورسه اول مردان خدا مرتبهٔ شهوده كلدكلرنده ايمان رسمى يه رجوع ايتيوب ايمان حضوريده مستغرق اولغله

كأن قبل الشهود غيبتلری كهنه مثابه سنده اولورديمكدر زيرا غيب اولان شهادته كلدكدن صكره غيبه احتياج قالماز مولانا جامی عليه رحمة البارى سورهٔ بقره تفسيرنده (ان الذين كفروا سواء عليهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لايؤمنون) آيت كريمه سنده ای لايرجعون الى الايمان الرسمى ديو بو معناپی يازمشدر محلنه مراجعت اولنه وسيد الطائفه جنيد بغدادی قدس سره دخی بو معنادن خبر ويروب (كفرت فی دين الله والكفر واجب لدى) بيورمشدر وشيخ شبلی دخی (طوبى لمن مات فى كفره فمن مات فى كفره فأواه الفردوس) ديوب كفر ايله فنا فى الذات ومحو وجودمراد بيورمشلردر شيخ محمود شبستری دخی كلشن رازده بورازی بازايدوب بيورررلركه (كلشن) زترسايی غرض تجريد ديدم * خلاص از نقطهٔ تقليد ديدم * جناب قدس وحدت ديرجانست * كه سيمرغ بقارا آشيانست * زروح الله پيدا كشت اين كار * كه ازروح القدس آمد بديدار * هم ازالله در پيش چوجانست * كه ازقدوس اندروی نشانست * هر آنكس كو مجرد چون ملك شد * چوروح الله برچارم فلك شد * ﴿ نظم ﴾ كل ايمدی جان ايله سوزدیكر ايسك * رموزن اوليالك اكرايسك * ادن علمندن اوقی بورق سن * الاسن معنی بوزندن سبق سن * بل ايمدی كفری نه در عشق ارينك * كه دينی طوتدی عالم سرور ينك * اوندی خلق حقه اولدی عارف * خلايق عرفنه دوشدی مخالف * بوخلق ايچنده انلر اولياء در * آدی ترسا ولیكن رهنمادر * بولر اويد يغی شول همت اريدر * كه كرينك صفاتندن بريدر * بولردن محو اولبدر زرق طاعت * بولرده قالميوبدر عرف وعادت * چو بيلديلر كه قيلمن ترك عادت * كورركو كلی كوزی نور عبادت * كل ايمدی بوعباد اتك كرين سن * سرور عشقيله انك اكسر بين سن * ريا و سمعه دن هر دم ايراغ اول * طوتيشوب عشقه اخلاصه چراغ اول * مجرد قيل اوزك تاج وكمردن * نه آل سجاده دن نه سيم وزردن * بوترسالك كوره سن عين دين در * همان وارلق حقك نه آن واين در * انك عشق ايله محو اوله هر بير * كيده كلی اضافت قاله اول بير * اكر اكلايه سن عاشق دلندن * نيجه كوهر الاسن عشق النبدن * كيم انك قيمتی بيك جانه ارزان * اولورسه اول بوله بيك جان قربان * بزی اول كوهرك نورندن ای حق * آيرمه وقپوبی قيله مغلق * ايمدی ای مستمع قابل اوصاف مز بوره ايله محلی اولان عاشق صادقلر ايچون حضرت خداوندكار بيوررلركه ﴿ مثنوی ﴾ هردمی اورا يكی معراج خاص * هر برنفسده اول

عاشق فانی ایچون برمعراج خاص واردر یعنی تجلیء احدی الذاتده مستهلك اولوب مرآت قلبنده مشاهدهٔ جمال لایزال ایتمکدن وهر برمشاهده ده دماغ جانی برلذت جدیده ذوق ایتمکدن خالی دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ برسر تاجش نهد صد تاج خاص ❊ اول عاشقك تاجنك باشی اوزرینه یوزتاج خاص قور یعنی عاشق ربانی تحصیل قرب جوار رحمانی ایدوب حق سبحانه وتعالینك عظمت وکبریاسی انی محو وفانی ایتدکجه ادب نوری احاطه ایدوب سرمشاهده ورأس سرینه صد هزار تاج ادب وضع اولنور یعنی قیاس اولنمیه کیم بومرتبه قرب حق صاحبلری بزدن تکلیف ساقطدر دیوب عبادات بدنیه یی ترك ایدهلر بلکه انلرك عبادات بدنیه لری دخی سائر ناسدن بیك طبقه زیاده اولور ولکن ترك ایتدکاری بلایقین اولان عرف وعادت و بلااخلاص محض ریا وسمعه جهتندن اولان عبادتدر وبالجمله انلرده عادت قالمیوب جمله حرکات وسکناتی محض عبادت وعین ادب اولور دیمکدر ادبدن مرادشر یعتدر ﴿ مثنوی ﴾ صورتش برخاك وجانش لامكان ❊ اول عاشق فانینك صورت ظاهره وبدن عنصریسی وجه ارضده وحیز ومکانده در ولکن روح روانی عالم لاهوت وفضای لامکانده در ﴿ مثنوی ﴾ لامکانی فوق وهم سالکان ❊ اما برلامکانکه سالکارك وهمنك فوقنده در یعنی هنوز وهم وخیالدن خلاص اولمیان سالك غیرمجذوبلرك عقل وفهمی وخیال ووهمی مجذوبان خدانك لامکانی اولدقلرین ادراك ایدمز انلرورای وهم وخیالده در سالك غیرمجذوب ایسه اسیرقید وهم وخیال وخواب بی ما آلدر ❊ ایمدی ای سالك افسرده دل ﴿ مثنوی ﴾ لامکانی نی که درفهم آیدت ❊ مجذوبان الهی نك لامکانی اولدقلری اول لامکان دکلدرکه سنك عقل وفهمکه کله ﴿ مثنوی ﴾ هردمی دروی خیالی زایدت ❊ وهر بردمده سکا اول لامکانده برخیال طوغه وبراندیشه حاصل اوله یعنی نورآفتاب عشق الهی طلوع ایدوب ظلمت بشریه وشب تیرهٔ انانیتکی صباح انوار احدیته وضحای منور وحدته تبدیل ایتمدکجه اول مکانده کندو لکك ایله درلودرلو فکر واندیشه لرایدوب وخیالات باطله یه دوشوب وآق نوروصاری ویشل وقزیل نوردن کوك سیاه نورایمش دیو اذعان ایدمزسن بوذکراولنان لامکان اول دکلدر بونده عقل وفراست ورنك وکیفیت یوقدر بوذوق ووجداندر ﴿ محمد شیرین مغربی قدس سره کوید ﴾ ماهمه تودیدیم و زذرات

کذشتیم * ازجمله صفات از پی آن ذات کذشتیم * درخلات تاریك ریاضات کشیدیم * درواقعه ازسبع سماوات کذشتیم * دیدیم که اینهاهمه خوابست وخیالست * مردانه ازین خواب وخیالات کذشتیم * باماسخن ازکشف وکرامات چه کویی * چون مازسر کشف وکرامات کذشتیم * ای شیخ اکرجمله کمالات توایندست * خوش باش کزین جمله کمالات کذشتیم * اینهابحقیقت همه آفات طریقند * مادرطلب ازجمله آفات کذشتیم * ماازپی نوری که بود مشرق انوار * ازمغربی وکوکب ومشکات کذشتیم * بوبرلامکاندرکه * مثنوی *

بل مکان ولامکان در حکم او * بلکه مکان ولامکان انك حکمنده در * مثنوی *

هم چودرحکم بهشتی چارجو * تکیم جنتك درت ایرماغی اهل جنتك حکمنده اولوب ایستدکلری یره روان اولدیغی کبی مکان ولامکان دخی لامکان حقیقینك حکمنده در * مثنوی * شرح این کوته کن ورخ زین بتاب * بوطیور عقول الهی وعشاق لامکانی شرحنی تطویل ایله کوتاه سویله وبوندن یوزچویر وفراغت قیل * مثنوی * دم مزن والله اعلم بالصواب * ارتق سویله وصوابه جمله سندن خدای متعال اعلمدر * سیدقاسم * بنادانان مکوسر حقایق * که هرکوشی سخن رانیست لایق * ولی کرفرصتی باشد توان کفت * بکوش جان عذرا سروامق * سخن ازتوبه وتقوی رهاکن * زمستی کوبسرمستان عاشق * دلی باید که اندرراه معنی * زصفوت دم زند چون صبح صادق * اکرهشیار راهی نوش بادت * وکرمستی مکن بحث علایق * بجزعشقت درین ره کس ندارم * انیس خاطر ویارموافق * مکو باعاقلان اسرارقاسم * خلایق را نداند غیرخالق * ایمدی شمدن صکره * مثنوی *

بازمی کردیم ماای دوستان * زطیورعقول ربانی وعاشقان لامکانی شرحندن ای دوستان کیروعودت ایده لم وعالم صحوه کله لم * مثنوی * سوی مرغ وتاجروهندوستان * مرغ وتاجروهندوستان جانبنه کله لم یعنی بونلرك قصه سنی بیان ایده لم * مثنوی * مردبازرکان پذیرفت این پیام * مردبازرکان طوطیدن بوپیام وسلامی قبول ایلدی * مثنوی * کورساندسوی جنس ازوی سلام * که اول بازرکان طوطیسندن جنسی جانبنه یعنی هندوستانده اولان طوطیلره سلام ایرشدره

* دیدن خواجه طوطیان هندوستان رادردشت وپیغام رسانیدن ازآن طوطی *

خواجه‌نك هندوستان طوطیلرینی صحراده كورمه‌سی واول طوطیدن سلام وپیغام
ایرشدرمه‌سی بیانده‌در * مثنوی * چونكه تا اقصای هندوستان رسید * چونكه
خواجه تاجر تا اقصای هندوستانه ایرشدی * مثنوی * در بیابان طوطیٔ چندی
بدید * صحرای بیابان وفضای هندوستانده برقاچ طوطی كوردی * مثنوی *
مركب استانید و پس آواز داد * سوداكر اول محلده مركبنی طورغوردی بعده
آواز ویردی * مثنوی * آن سلام وآن امانت باز داد * اول سلام واول
امانتی آشكاره ویردی * قاسم انوار قدس سره * ای دوای درد بیماران
علیك السلام * وی شفا وراحت هرجان علیك السلام * پیش چشم
مست مخمور توسر بنهاده‌اند * جمله مستان جمله هشیاران علیك السلام *
در ره وصل تو كردم قطع دریاهای ژرف * ای وصالت بحر بی پایان علیك
السلام * پس طوطیلر خواجه‌یه قولاق اوروب قفسده محبوس اولان طوطینك
امانت وارمغان و بردیكی سلام و پیامی ایشتدكاری كبی * مثنوی * طوطیٔ
زآن طوطیان لرزید بس * اول طوطیلردن بر طوطی بسیار لرزان اولدی
* مثنوی * اوفتاد ومرد بكسستش نفس * و یره دوشدی ومرد اولدی
نفسی كسلدی ویاخود مصراع اولده اولان پس باء فارسیله اولوب بر طوطی
دتره‌دی وصكره یره دوشوب میت اولدی ونفسی منقطع اولدی دیمك
اولور بو بیت شریفده دخی طریق عشقده اولانلرك بعض حالاتنه اشارت
واردر فافهم چونكه سوداكر اول طوطینك دوشوب (موتوا قبل ان تموتوا) مرتبه
سنه واردیغن كوردی ولكن حالندن خبردار اولمامغله * مثنوی * شد
پشیمان خواجه از كفت خبر * خواجه كندو طوطیسنك سلام وپیام
ودرد وآلامنی انلره خبر ویردیكندن نادم اولدی * مثنوی * كفت رفتم در
هلاك جانور * وكندو كندو بی لوم ایدوب برجانورك هلاكنه كیتدم دیدی
ودریغ وتأسف چكدی وطوطینی فی نفس الامر مرد اولدی ظنیله بازركان
كندو كندویه ایتدی * مثنوی * این مكر خویشست با آن طوطیك *
مكر بو طوطی اول بزم قفصده اولان طوطی جكه خویش و پیوند واقربادن ایمش
* مثنوی * این مكر دو جسم بود وروح یك * مكر كیم بزم طوطی ایله بو طوطی
جسمده ایكی وروح ومعنالری واحد ایمش حیفا ودریغا * مثنوی * این چرا كردم
چرا دادم پیام * بو ایشی نیچون ایلدم وبزم طوطینك سلام وپیامن بوكا نیچون
ویردم * مثنوی * سوختم بیچاره را زین كفت خام * حیفا كه بیچاره

طوطی یی بو کفت خامدن یاقدم پس حضرت مولانا بو مناسبت ایله انساندن وجوده کلن مضراتك تبیین و بیاننه شروع ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ این زبان چون سنك وهم آهن وشست * بو زبان فی المثل سنك وآهن کبیدر ﴿ مثنوی ﴾ وآنچه بجهد از زبان چون آتشست * واول نسنه که زباندن صچرار آتش کبیدر یعنی آهن زبان سنك دماغه چاقلدقده لاجرم شرارهٔ سخن جهنده اولق مقرردر ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ سنك وآهن را مزن بر هم کزاف * ای عاقل سنکله آهنی بر برینه کزاف و بیهوده اورمه ﴿ مثنوی ﴾ که زروی نقل وکاه از روی لاف * کاه نقل یوزندن وکاه لاف یوزندن یعنی کرك نقل ایله و کرك لاف و کزاف ایله بیهوده سوز سویلمه ﴿ مثنوی ﴾ زآنکه تاریکست وهر سو پنبه زار * زیرا که بو عالم طبیعت مظلم و تاریك وهر جانب پنبه زاردر ﴿ مثنوی ﴾ درمیان پنبه چون باشد شرار * قراکو کیجه ده پنبه اورتاسنده آتش نیجه اولور یعنی جمله پنبه یی احراق ایدوب علولری آفاقه پیوسته اولور * ایمدی ای کور عیوب بلمدیکن سویلیان وفلاندن فلان ایشتدم دیو لاف اوروب بیهوده کلمات ایلیان جاهل وفاسد خلق عالم ظلمات بشریه ده اولوب وابدان وجسملری کشت زار طبیعتده القا اولنمش پنبه در سنك اول کلمات بیهوده و کزافك خلق عالمی آتشلره یاقوب عالمی فساده و یرر ایمدی بو صفت و بو عملدن فراغت قیل ولسانکی بیهوده سوزدن و بهتان وافترادن حفظ ایله شب مظلم جهلده دل چاقماغن چاقه حقدن خوف ایله ﴿ مثنوی ﴾ ظالم آن قومی که چشمان دوختند * ظالم اول بر قومدر که کوزلرینی دیکدیلر هر شیئك اصلنی وحقیقتنی کورمکدن اغماض عین ایدوب مجرد بربرندن ایشتمکله اولیا واصفیایه بهتان وافترالر ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ زآن سخنها عالمی را سوختند * اول سوزلردن عالمی یاقدیلر هم بر مسلمانه محض افترا ایدوب وهم اول سوزی کندولردن ایشیدوب انلره تابع اولانلری دخی جهنم آتشنه یاقدیلر وصد هزار فتنه وفسادك ظهورینه باعث اولدیلر زمانه ده اولان اکثر ناسك احوالی بو منوال اوزره در حق سبحانه وتعالی لطف واحساندن صفات مزبوره یی عبد مؤمنه نصیب ایتمیه واکر وار ایسه رفع ایلیه زیرا اکثر قومك هلاکنه باعث صفات مزبوره در وبالجمله ﴿ مثنوی ﴾ عالمی رایك سخن ویران کند * بر کلام فتنه انکیز عالمی خراب وویران ایلر زیرا صورت صلاحده کور ینور خلق عالم سوزینه اعتماد ایتمکله

انواع فتن ومحن ظهوره كلوب قيامتدن برنشان اولور ﴿ مثنوى ﴾ رو بهان مرده راشيران كنند * اولمش دلكولرى ارسلانلرايدر يعنى حيله وخدعه د صاحبلرى موتى حكمنده وتواضع ومسكنده ايكن اول سوزانلرى شيران ژيان وپيلان وچپان ايلر وباخودانبيا واوليايه دل آزارلق ايتمكده كمال خوف وهراسلرى اولان كمسنه لرى زبان درازلغه جرى وقوى ايدوب صفات سبعيه كرفتار ايدر * مناقب مولاناده مسطوردركه جلال الدين رومى قدس سره احبابنه دعا ايدوب حق تبارك وتعالى يارانى قوچه قوردلرك شرندن مصون ومحفوظ ايليه ديرلردي احباب سؤال ايدوب يامولانا انلرنه طائفه دردديلرجواب ويرديلركه مرشد نامنده اولان بدبختلرواصحاب بدعت وارباب هواوطبيعت اولان جاهل ومنكرلردركه طريق مستقيمدن منحرف اولوب هم ضال وهم مضل اولمشلردر اما عجيب حالت وغريب مخالفت واوزكه حكمتدركه ﴿ مثنوى ﴾ جانهادر اصل خودعيسى دمند * ارواح خود اصلده عيسى دملردر يعنى نفسلرندن مرده لراحيا اولمق هر برينك شانندندر پس عالم طبيعته كلوب ادناس بشريت ايله ملوث وقفس ابدانه كرفتار اولدقدن صكره اول صفوت واطافت كيدوب كدورت حاصل ايتمكله ﴿ مثنوى ﴾ يكزمان زخمند وكاهى مرهمند * برزمان زخملر وبرزمان مرهملردر يعنى احكام نفسانيه ومقتضيات بشريه غلبه ايتدكجه مار وكژدم كبى زبان زهرآلود وانفاس مسمومه لرى زخم جكرسوزدر ونفس وطبيعتك اقتضاسنه تبعيت ايتميوب روحانيتى غالب اولدقده اصلنده اولان خاصيت روح ظهوره كلوب دردلره درمان ومرده دللره حيات جاودان اعطا ايدر ايمدى باعث تلوثات اولوب حيات بخش جان اولمغه مانع اولان حجبات بشريه وظلمات نفسانيه وكدورات طبيعيه درپس ﴿ مثنوى ﴾ كر حجاب ازجانها برخاستى * اكر بو ذكر اولنان حجبات جانلردن مرتفع اوليدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت هرجانى مسيح آساستى * هربجانك كفتارى مسيح آسا اوليدى ومرده دللرى احيا ايديدى آه اى عيسى دم مشفق ﴿ نظم ﴾ سقاهم ربهم خمرى دوداغك كوثرندندر * بوميدن ايچه نك نقلى حديثك سكرندندر * دم عيسى كبى نطقك ديرلدر جانسز اشباحى * بومعجز جان فزا لعلك مفرح جو هرندندر ايمدى بنم روحم ﴿ مثنوى ﴾ كرسخن خواهى كه كو بى چون شكر * اكرقند وشكر كبى لذتلو سوز سويلمك ونطق جان بخشكله عيسى وش احياء اموات ايلمك ايسترايسك ﴿ مثنوى ﴾ صبركن ازحرص واين حلوامخور * حرص

وآزدن صبر ایله و بوحلوایی یمه یعنی حظوظات نفسانیه ومشتهیات جسمانیه تناول ایتمیوب صبور وشکور اول وحرص وطمعدن قلبکی کسنده قیل وهوای طبعکه تابع اولمیوب نفسکه شکردن لذیذ کلن غیبت ومساوی واهل حقه بهتان وافترا ایدوب حلوا یمه یعنی هرزه کو بلك ایله زبراسن غیر بلمزی مجرم چیقاروب کندیکی پاکیزه کوسترمك نفسك لذاتی ودنیاجیفه سنه اولان حرص وطمعك بلاسیدر ﴿ سید ﴾ ای روح قدس جیفهٔ مرداره یاپشمه * کلزار جنانی قیوبن خاره یاپشمه * محبوب ازل یارابد وارایکن ای دوست * سن یار اتکن قویمه واغیاره یاپشمه * منصور کبی سن ایستر ایسك منزل عالی * یتورمه بقاداری فنا داره یاپشمه * قالوادن اکر عالمه اقرار ایله کلدك * اقرارکی ترك ایتمه وانکاره یاپشمه * بلك صتانك چونکه دغل چیقدی قماشی * وارآری متاع ایسته بو بازاره یاپشمه * ای کوهرٔ انجودن ایدن بندن ایشت بند * سوزدرنی طوت لؤلؤ شهواره یاپشمه * کسب ایلیان آخرتی انی دلو بیل * ای عقل ایه سی دنیٔ غداره یاپشمه * صاچی قره نك زلفنه یاپشدی نسیمی * ای باده و برن عمرنی زناره یاپشمه * ایمدی بنم جانم وروح روانم ﴿ مثنوی ﴾ صبر باشد مشتهای زیرکان * عقلانك مشتهاسی صبر اولور ﴿ مثنوی ﴾ هست حلوا آرزوی کودکان * حلوا ایسه اطفال وصبیانك آرزوسیدر یعنی تن پرورلکدن فراغت واختیار قناعت ایدوب صبر جمیل صاحبلری اولان وصبردن لذت الان انبیا واولیادرکه فی الحقیقه عقلا انلردر و بی صبرو قناعت اولوب لذات نفسانیه ومشتهیات جسمانیه ایله تن پرورلك ایدن بحسب الظاهر عقلا شکلنده دخی اولورسه اطفال ونابالغ ولایعقل حکمنده درلر * ایمدی ای ادعای عقل ایدن عاقل نابالغ سنك دخی حظك صبردن اولمغه جهد ایت زیرا ﴿ مثنوی ﴾ هرکه صبر آورد کردون بررود * هرکیم صبر کتوردی یعنی صابر اولدی کردون اوزره کیدر یعنی محبوس طبیعت سفلیه اولمقدن خلاص اولوب اعلای علیین اولان مقام ملکوت ومرتبهٔ جبروته کیدر روطوطیٔ روحی جوهوای لامکانده اوچار ﴿ مثنوی ﴾ هرکه حلوا خوردوا پستررود * هرکیم که حلوا یدی الحقرق وکیروکیدر قال الله تعالی (الذین یستحبون الحیوة الدنیا علی الآخرة ویصدون عن سبیل الله و یبغونها عوجا اولئك فی ضلال بعید) یعنی هرکیم که مستلذات نفسنه تابع اولوب تن پرورلکدن فراغت ایتمیه محبوس طوارق افلاکی اولمقدن خلاص اولمیوب چاه اسفل طبیعته دوشر

وكندنجه كيرو كيدوب راه عليه‌سنه يول بولمز قال الله تبارك وتعالى (واصبر وماصبرك الابالله) الآية وانماقال وماصبرك الابالله لان الصبر انمايكون بالقوة وان القوة لله جميعا فمن لايؤيده بقوته لايستطيع ان يصبر) وروى ان رسول الله صلى الله عليه وسلم (قرأ فصبر جميل قال صبر لاشكوى فيه ومن بث فلم يصبر) وعن على رضى الله عنه انه قال (الصبر من الايمان بمنزلة الرأس من الجسد ولاخير فى جسد لارأس له) وقال ايضا (الصبر صبران صبر على ماتكره وصبر عماتحب) ومعناى صبرده عبارات محققين مختلفه در فقال الجنيد (الصبر تجرع المرارات من غير تعبيس) وقال ذوالنون (الصبر التباعد عن المخالفات والسكون عند تجرع غصص البليات واظهار الغنى مع حلول الفقر بساحات المعيشة) وقال ابراهيم الخواص (الصبر الثبات على احكام الكتاب والسنة) وقيل (الصبر هو امساك القلب عن الاعتراض على التقدير) پس صبرك معناى لغويسى عندالجزع كشى نفسنى حبس ايتمكدر فلهذا شيخ الاسلام عبد الله الانصارى قدس الله سره منازل السايرين نام كتاب مرغوبنده صبرده اوج درجه اثبات ايدوب بيوررلركه (والصبر حبس النفس على جزع كامن عن الشكوى وهو ايضا من اصعب المنازل على العامة واوحشها فى طريق المحبة وانكرها فى طريق التوحيد وهو على ثلث درجات * الدرجة الاولى الصبر عن المعصية بمطالعة الوعيد ابقاء على الايمان وحذرا من الجزاء واحسن منها الصبر عن المعصية حياء * والدرجة الثانية الصبر على الطاعة بالمحافظة عليها دواما وبرعايتها اخلاصا وبتحسينها علما * والدرجة الثالثة الصبر فى البلاء بملاحظة حسن الجزاء وانتظار روح الفرج وتهوين البلية بعد ايادى المنن وتذكر سوالف النعم وفى هذه الدرجات الثلث من الصبر نزلت (اصبروا) يعنى فى البلاء (وصابروا) يعنى عن المعصية (ورابطوا) يعنى على الطاعة واضعف الصبر الصبر لله وهو صبر العامة وفوقه الصبر بالله وهو صبر المريدين وفوقهما الصبر على الله وهو صبر السالكين انتهى كلامه * ايمدى اى طالب صادق ودردو بلالره صبر ايليان عاشق عبدالرزاق قاشانى نورالله رمسنه وقدس نفسه بومحلك شرحنده بيوررلركه * يعنى صبر مع كون الجزع فى الباطن غيره شكايتدن نفسى حبس ايتمكدر واعتبار كون جزع فى الصبر اكا بناءدركه اكر قلبده جزع كامن اولميدى نفسنى حبس ايتدى ديمك صحيح اولمازدى * پس بوتقديرجه صبر اولميوب بلكه رضا اعتبار اولنوردى وشكوادن دخى مراد حقدن غيره اولان شكايتدر زيرا باب صبرده شكوى الى الله

مطلب فى تحقيق الصبر واقسامه ودرجات اهله

محموده ومستحسنه در نتکیم ایوب صبور علیه صلوات الله الغفور (انی مسنی الشیطان بنصب وعذاب) دیوب رب العزته شکایت ایلدی مع هذا حق سبحانه وتعالی کتاب کریمنده ایوب علیه السلامی صبرایله مدح ووصف ایدوب (اناوجدناه صابرا نعم العبد انه اواب) دیو بیوردی و یعقوب علیه السلام دخی صابریندن ایکن (انما اشکو بثی وحزنی الی الله) دیدیکنی حق تبارك وتعالی قرآن عظیمنده حکایت بیوردی * ایمدی درکاه حقه یوز سوریوب حقه ترك شکایت ایتمك اظهار تجلد وظهور بالدعویدر وشیخ الاسلام وهوایضا قوله توكلك اشارت بیوررلر * یعنی صبر عامه نك اوزرینه اصعب منازلدن اولمغله توکلك مشارکیدر دیمك اولور صبرایسه بهرحال دشواردر زیرامرد عامی ریاضت ایله آموزده اولیوب و بلایه صبراتمکه تحنکی وقع نفسه تعودی یوقدر واهل محبتدن دخی دکلدرکه مراد دوستی اختیار و بلاایله یاراولوب التذاذ ایلیه پس بجان حضرت حق وفیاض مطلق عبد عامی یی بلا ایله امتحان قیلسه عبدمز بور یرمقامده بولنورکه بلایه احتمال ویرمز ونفسنك عدم طمانینتی اولمغله جزع غلبه ایلیوب اظهار جزعدن حبس نفس ایلمك بغایت صعب ودشواراولور وصبرطریق محبتده اوحش منازلدندرزیرااقتضاء محبت محبوب ایله انس و بلاایله التذاذدرزیرا عاشق محبوبنك مرادن اختیار ایدوب وانس مع المحبوبی افضل وبهتر کورمشدرکما قیل * بیت * وکل لذیذ قدنلت منه * سوی ملذوذوجدی بالعذاب * ایمدی محبت تلذذ بالبلادرآه زیرا عاشق نفسنی بلاده بولدقجه محبوبنی ذکردن خالی اولمازآه کیم محبك مرادی محبوبنك قرب وانسیدر محبوبك انسی ایسه ذکریدر صبرایسه کراهت بلایی مقتضیدر بوتقدیرجه کراهت انسی منافیدر وکذلك صبر اظهار تجلددر تجلد ایسه مذهب محبتده اشد منکراتندر * پس صبرایله محبت متنافیان اولوب طریق محبتده اوحش منازلدن اولدیغی محقق اولدی کما قال ابن الفارض * ویحسن اظهار التجلد للعدا * ویقبح غیرالعجز عند الاحبة * وطریق توحیدده دخی صبر انکردر زیرا صابر قوت ثبات ادعاسنده در دعوای ثبات واظهار تجلد ایسه رعونات نفسدندر توحید ایسه فناء نفسی مقتضیدر پس طریق توحیدده دخی صبرانکر منازلدن ایدوکی محقق اولدی وصبرده درجات ثلث اثبات اولنور *درجهٔ اولی بقاء علی الایمان وحذرا من الجزاء مطالعهٔ وعیدایله معصیتدن صبر ایتمکدر بیورلمش ایدی یعنی دوام نظرایله استحضار وعیدایدوب بروجهله نظر

مطلب
الصبرعلی ثلثة درجات

ایلیه که ذکر وعید وعید ناظری ایمان اوزرینه ابقا ایلیه یعنی صحیحا وسالما باقی قالمغیچون محافظهٔ ایمان قیله زیرا تصدیق وعید ایماندن وحرمات حقی تعظیم وحدود اللهی حفظدندر وحذراء من الجزاء معصیتدن صبر ایتمك دخی درجهٔ اولیدندر بیورلمش ایدی ولکن معصیته جزادن حذر ایتمکله صبر ایلمك ضعیفدر زیرا حذر جزا خوف عقابدر حفظ حرمت ایسه خوف عقابدن اعلی واولیدر وبوکا دایل شیخ الاسلام قدس الله روحه نك واحسن منها الصبر عن المعصیة حیاء بیوردقلری یدر پس حیا حفظ حرمته انسبدر اکا بناء که لاجرم حیا تعظیم ایچون اولور زیرا حیا اولماز الا الاحتشام عن المخالفة اولور حشمت ایسه مقام احسانده حضور مع الحقده اولور خوف عقاب ایسه حضور مع العقوبه وحفظ نفس ایچون اولور پس صاحب حیا حق ایله وصاحب خوف نفس ایله در فاذا کان کذلك حیا شیمهٔ احرار واشراف وخوف شیمهٔ عبید وارذالدر * ودرجهٔ ثانیه الصبر علی الطاعة فوق الصبر عن المعصیة بیورلمشیدی زیرا صبر علی الطاعة صبر عن المعصیتی مستلزمدر کما قال تعالی (ان الصلوة تنهی عن الفحشاء والمنکر) علی الخصوص صاحب طاعت اولان عبد مؤمن طاعاتنی آفاتدن حفظ وحراست واوقاتیله اداء صلوته مداومت وشرائط وارکاننی اجرا وریا وسمعه دن صیانت وخشوع وخضوع وحضور قلب ایله اقامته ملازمت ایدوب ومطالعهٔ علم شرعی ایله طاعاتنی مستحسن ایدوب آداب وسنن وهیئات صلوتدن برشیئه خلل کتورمیوب عدم خلوص ایله وزانته نقص کلمکدن احتیاط ایلیه قال تعالی (والذین صبروا ابتغاء وجه ربهم واقاموا الصلوة وانفقوا مما رزقناهم سرا وعلانیة ویدرؤن بالحسنة السیئة اولئك لهم عقبی الدار) پس مراسم امور معظمهٔ مذکوره وجه مشروح اوزره مراعات اولندقده عبد مؤمنك قلبی حضور مع الله ایله تحصیل صفوت ایدوب حضرت حق اول قلب صافی یه دوام مرابطه ایله قذف نور عظمت ایدر عبد مزبور دخی معاصیدن محفوظ ومصون اولوب حقدن دائما انواع الهامات اخذ وتلقی ایلر صابر عن المعصیة ایسه وساوس شیطانیه یه نفسی مشتغله ومعاصی یه منازعه اولور پس بینهماده فرقی بین وبون بعید واردر *ودرجهٔ ثالثه ملاحظهٔ حسن جزا ایله صبر فی الله بیورلمش ایدی یعنی حسن جزایی ملاحظه وقرآن کریم وفرقان عظیمده عباد صابرین ایچون وعد ربانی اولان حسن ثواب وعندالله اولان کرامات وحق سبحانه وتعالی

عبادصابربنی مدح وثنا ایلدیکن مطالعه قیلق مشقت صبری نفسه خفیف
وقلبی قوی ایدروصبرده روح فرجه اولان انتظار عبادت اخروی در وایادی
وسوابق منی تعداد ومبادی وسوالف نعمی تذکر وتفکر شداید صبری نفس
اوزرینه آسان وهین قیلور *روایت اولنورکه ایوب علیه السلام یاایوب بو بلای
شدید اوزرکدن کشف ورفع اولماغیچون حقدن دعان ایلسکه دیدیلر ایوب
علیه السلام انلره سؤال ایدوب شمدی یه دیکن واقع اولان مدت عمریمزدن ایام
رخاوراحتمی چوقدر یوخسه ایام بلا وجفامی چوقدردیدی ایام صفا وراحت
چوقدر دیدیلر ایوب علیه السلام دخی (فانا استحیی من الله ان اشکو الیه) دیو
جواب بیوردیلر وصبرده اولان درجات ثلثه یی بیان ایچون (اصبروا وصابروا
ورابطوا) آیت کریمه سی نزول ایدوب صبرك شهرت استعمالی عرفا بلاده
اولمغله صبر بلایه تخصیص اولنوب مصابره دخی تخصیص بالمعصیة قلندی
زیرامعصیته مصابره مجاهدۂ نفسدروم رابطه دخی تخصیص بالطاعة قیلندی
زیرانفس طاعت وریاضت ومحاربۂ شیطان دوام ارتباضده فرس مرابطه
تشبیه اولنمشدر وشیخ الاسلام طیب الله انفاسه اضعف صبر صبرللهدرکه صبر
عامه در وانك فوقنده صبربالله درکه مریدینك صبریدر وایکیسنك دخی فوقنده
اولان صبرعلی الله درکه صبر سالکیندر بیورمشلر ایدی اکا بناء که صبرلله
معصیتدن صبر ویاخود علی حذف المضاف لاجل الثواب والغفران طاعت
اوزرینه اولان صبردر وصبر بالله تأییدات الهیه وقوت ربانیه ایله اولان صبردر
زیرا مریداولدرکه کندونك فعل وقوتندن منسلخ اولوب (لاحول ولاقوة
الابالله) معناسنی عالم اوله وصبر علی الله احکام الهی یه صبردر زیرا سالك
تصرف واختیارندن بریدر وعین الیقین مشاهده ایدرکه کندوده وجمیع اشیاده
متصرف وجمله اموری مصرف حق تعالیدن غیری یوقدر پس مع مکابدة الالم
سالك راه حق احکام وتصرفات قادر مطلقه صبر ایدر وقال یحیی بن معاذ
صبرالمحبین اشد من صبرالزاهدین واعجبا کیف یصبرون وانشد* بیت*الصبر یجمل
فی المواطن کلها* الاعلیك فانه لایجمل * ایمدی صبراوج درجه اوزرینه اقتصار
قیلندی زیرا شیخ الاسلام بیوردقلری اوزره صبرعوام ومتوسطینك
مقاماتندندر مقام محبین وموحدین مقام صبردن ارفع واعلی درامابعض عارفین
صبرمع اللهی اصحاب مشاهدات وحضور وصبرعن اللهی ارباب محبت ایچون
اثبات ایلمشلردر یعنی فجان محبوب محبنك فراقنی اراده ایلسه اکا صبرعن الله تعبیر

مطلب
حکایة الصابرین

ایدرلر کما قیل * بیت * ارید وصاله و یرید هجری * فاترك ما ارید لما یرید * وروی ان شابا من المحبین سئل الشبلی عن الصبر فقال ای الصبر اشد فقال الصبر بالله فقال لا فقال الصبر علی الله فقال لا فقال الصبر فی الله فقال لا فقال الصبر مع الله فقال لا فقال و یحك فای فقال عن الله فشهق الشبلی وخر مغشیا علیه وروی عن الشبلی فی معناه * بیت * صابر الصبر فاستغاث به الصبر * فصاح المحب بالصبر صبرا * سید * بکا سنسز جهان ای جان کرکمز * وصالك وار ایکن هجران کرکمز * لب لعلك زلال آبکدن ایرو * شراب چشمه حیوان کرکمز * غمکدر کوکلك تختنده سلطان * براقلیمه ایکی سلطان کرکمز * بتر دردك دوا مشتاقه ای جان * که دردك بیلنه درمان کرکمز * کلستانك کلی سنسز دیکندر * بکا جان سنسز ای جانان کرکمز * ازادن قیلمشم عشقکله پیمان * بتون پیمان صنق پیمان کرکمز * کل ای عاشقلرك رضوانی حسنك * که سنسز عاشقه رضوان کرکمز * ایکی عالمده دیدار کدن اوزکه * بکا ای صورت رحمن کرکمز * وصالك شربتی ایچن محبه * فراقك آغوسی چندان کرکمز * بکا صبر ایلمك سندن حبیبا * اکر مشکل و کر آسان کرکمز * کسلمز کر چه وصلکدن نسیمی * کوزندن اولدیغك پنهان کرکمز * پس ای عاشق صادق حضرت مولانا قدس سره دخی مرتبهٔ اولیده اولان طائفه یه بلالره صبر ایدیکز ور یاضت ومجاهده قیلکز کیم برکات صبر یکز ایله اوجات درجات عالیانه ارتقا وافلاك جبروته اعتلا ایلیه سز دیو بیوروب بعده مرتبهٔ فناده اولنلرك احوال واذواقی بیانه شروع بیوردیلر

* تقریر قول فرید الدین عطار *

* توصاحب نفسی ای غافل میان خاك خون می خور *
* که صاحب دل اکر زهری خورد آن انکبین باشد *

فرید الدین عطارك تقریر قولیدر یعنی بو بیتك معناسی بیاندر که ای غافل سن صاحب نفسسك خاك اورتاسنده قان تناول ایله یعنی بد نکی خاك آلود ایدوب مجاهده وریاضت ایله جکر قانی تناول قیل و یان یاقل که سکا نافع اولان ریاضتدر * پس مرشدین راه حقیقت وعارف بالله دیدیکمز نیجه کاملاری ریاضتدن بری کوریورز دیمه زیرا که صاحب دل اولان اکر زهری دخی تناول ایلسه اول زهر اکا عسل اولور حاصل کلام هر شیئك محلی واردر وجوع وریاضت انکیچوندر که امراض نفسانیه ازاله اولوب ومرتبهٔ اطمینانه واروب خسته کوکل صحت بوله ویاره یه مرهم وضع اولندیغی انکیچوندر که لحم فاسد کیدوب یکیدن لحم وشحم بیته * پس امراض نفسانیه دن خلاص اولوب وعلل بشریه دن اثر قالمیوب وخانهٔ درونك نور عشق محبت وضیای علم ومعرفت ایله طواوب

* ونفس *

ونفس مطمئنه صاحبی اولوب وکمال صحت بولوب مرتبهٔ ولایته نائل اولدقده
حین ریاضتده سکا زهر مثابه سنده ضرر و یرن شیلر ارباب قلوب صافیه یه
تریاق اولور وزهرلر سکره تبدیل اولوب اکل وشرب ایلدیکی آب ونان وسائر
مأکولات عشق نورنه مبدل اولور زیرا مرد فانی واهل دلده اقتضای
عشقدن غیریسی قالمامشدر وحالت عشق کندولره غالب اولوب آنی برشی
ازاله ایلمکدن قالمشدر وانلردن ناشایسته وخلاف رضای الهی کار ظهوره
کلمك احتمالی بوقدر ابدی سندخی انلر مرتبه سنه وارنجه انواع هزار ریاضت
ومجاهده ایدوب واصلاح نفس ایدنجه نیجه قانلر یوتمق کرکسن دیمکدر
* پس حضرت مولانا جلال الدین افاض الله علینا اسراره بونك شرحنه
شروع ایدوب بیوررلر * مثنوی * صاحب دل‌را ندارد آن زیان * صاحب
دل اول زهر زیان طوتمز * مثنوی * کرخورد او زهر قاتل را عیان * اکر اول
صاحب دل آشکاره زهر قاتل دخی ییرایسه * مثنوی * زآنکه صحت یافت
واز پرهیز رست * زیراکه اول صاحب دل امراض نفسانیه وعلل طبیعیه
دن خلاص اولوب صحت بولدی وپرهیز وریاضتدن قورتیلدی * مثنوی *
طالب مسکین میان تب درست * اما طالب مسکین هنوز حما وتب ایچنده در
یعنی امراض نفسانیه یه مبتلادر لاجرم اکا پرهیز وریاضت لازمدر زیرا محموم
اولان پرهیز ایتمسه استسقا مرضنه مبتلا اولوب حین موته دکین آب تشنه لکی
کتمیوب وآب سبب هلاکی اولدیغی کبی حماء نفسانیه یه مبتلا اولان دخی
ریاضت ومجاهده وپرهیز وتقوی ایتمیوب نفسی مرادن ویررسه استسقاء
نفسده مبتلا اولوب معناده آتش وصورتده آب وش اولان حطام دنیویه دن
نوش ایتدیکچه قناعت کلمیوب لسان طمعی دهان حرصندن هل من مزید دیوب
بالآخره نار جحیم طبیعتده هلاك اولور * مثنوی * کفت پیغامبر که ای طالب
جری * حضرت فخر عالم وشفیع الامم صلی الله تعالی علیه وسلم بیوردیکه
ای طالب جری ومرد دلیر * مثنوی * هان مکن باهیچ مطلوبی مری *
زنهار هیچ برمطلوب ایله نزاع وجدل ایلمه یعنی ای طلب مرتبه سنده ومقام
تلوینده وحکم نفس وطبیعتده اولان مبتدی سزه ریاضت ایتمامك نیچون
ضرر ویرمیه وبزه ضرر ویره دیوب مرید ایکن مراد وعاشق ایکن معشوق
وطالب ایکن مطلوب ومحب ایکن محبوب مرتبه سنه نائل اولان مرد واصل
وفرد کاملر ایله عناد وهمسرلك ایله وبن دخی ریاضتدن کسته اولورم دیمه زیرا

* ع * هست فرقی درمیان بی منتها * مضمونی اوزره سنك ابله آنك حالی بیننده بون بعید واردر سکالازم اولان حکیم ربانی وطبیب آلهی امرنی قبول ایدوب مرض نفسدن خلاص ایچون ریاضت ومجاهده ایتمکدر صحیح المزاج اولان طبیبان مشفقانه سزنیچون پرهیز ایتیوب بکا پرهیز ایله حکم ایدرسز دیو معارضه ایتمك خسته یه لایق دکلدر عدم پرهیزك ضرری کندویه عائددر مثلا * مثنوی * در تونمر ودبست آتش درمرو * سنده نمرودلك واردر آتش ایچنه کیتمه * مثنوی * رفت خواهی اول ابراهیم شو * اکر آتشه کیتمك ایستر ایسك اول ابراهیم اول صکره درون آتشه داخل اول یعنی ای نمرود صفت ونار طبیعت اولان اهل شهوت نار جحیمدن مشتعل اولان حظوظات نفسانیه ومشتهیات جسمانیه آتشنه دوشوب یانمه اکر نفس وجسمك دخی بعض حصه سی ویریلوب وبعض اقتضاسنه کوره فعل وعمل لازم کلدکده اجرا اولنوب سنی احراق ایتمامك ایستر ایسك اولا ابراهیم صفتیله متصف وانبیا واولیا نوریله نور محض اولوب بعده اوجانبه توجه ایلدکه سنده نار طبیعت وآتش بشریت قالمیوب جمله نارك نوره تبدیل اولمغله طبیعت محرقه سی زائله اولوب سکا دخی مانند ابراهیم نار محرقه بردسلام و باغ وبوستان اوله ونفسك مرتبهٔ اطمینانه وارمغله اقتضاسی بشریتدن اولمیوب مرتبهٔ روحانیدن اوله اکر اویله اولمسه انبیاء عظام واولیاء کرامك نفس نفیسلرندن ظهور ایدن نکاح وازدواج واکل وشرب وخواب واستراحت ایچون اقتضاء نفس دینلوردی لکن دینلمز زیرا انلرك بدنلری جان ونفسلری عین روح اولمشدر فاذا کان کذلك روحانیلرك اقتضاسی دخی روحانیدر ایمدی کندوکی تجسس ایدوب اذعان قیل بونشانلردن سنده موجود اولمدقجه مرشد کامل کچنوب امت محمدی نارخذلانه یاقه وکندیکی کرداب عذابه آتمه * مثنوی * چون نهٔ سباح نه دریایی * چونکه سباح وآشنا دکلسن ودریای احدیته منسوب اولان ماهیاندن دکلسن * مثنوی * درمیفکن خویش ازخودرأیی * سفاهت وپندار وتقلید وخود رأیلغکدن کندوکی دریایه براقه زیرا غرق وهلاك وفرعون کبی مرد ناپاك اولورسن یعنی غواص بحر معارف کچنوب وحقیقتن بیلدیکك امواج کلماتی سرزبانقدن آشیروب کندوکی ضلالته براقه وبحر ظلمات انانیتده مستغرق اولمه * مثنوی * اوزآتش ورداحرآورد * اول ابراهیم خلیل الله علیه صلوات الله آتشدن ورداحمر کتورور وبعض نسخه ده * اوز قعر

بحر کوهر آورد*واقع اولمشدر یعنی غواص بحر احدیت وسباح دریای واحدیت
اولان مرشد محقق واهل دریادن اولان وافناء وجود ایدن عاشـق صادق
قعر دریای وحدتدن ارباب عشـق ومحبتك منکوش کوش جانی اولمغه لایق
جواهر حقایق ذی قیمت کتورر ﴿ مثنوی ﴾ اززیانها سـود برسر آورد *
اول غواص دریای معانی زیانلردن فضله وبرسر فائده کتورر برسر فضله
معناسـنه در یعنی مثلا انجو اخراجی ایچون نیجه اموال فراوان خرج ایدوب
کرچه صورة زیان کورنور امالؤلؤی شهوار چیقدقچه خرج ایتدیکی مالدن
فضـله انواع سـود وفائده اله کتوردیکی کبی غواص دریای محبت اولان
عاشقلر دخی کرچه آتش عشقه یانوب وبحر فنایه طالوب افنای وجود موهوم
ایدرلر لکن معدوم اولیوب سر بروفضـله وجود حقانیله حیات باقیه بولوب
ابدالآباد خندان ودلشاد اولورلر حقا دریای حقایقـده لآلی وجواهر معارفه
نهـایت یوقدر ولکن سباحت اوکرنمدین غواصلق ایتمك سـبب هلاکدر
﴿ رباعی ﴾ غواصی کن کرت کهر می باید * غواصی را چند هنر می باید * سررشته
بدست یار وجان بر کف دست * دم نازدن وپای زسر می باید * آنه تفـاوتدر که
فعل واحد ایکن کاملدن ظهور ایتدکده خوب ومرغوب وناقصدن ظهور
ایتدکده ناقص ومعیوبدر زیرا دست کامل یدقدرت رحمان ودست مقلد وجاهل
آلت ابلیس وشیطاندر ایمدی بنم جانم ﴿ مثنوی ﴾ کاملی کر خاك کیرد زر شود *
کامل اکر طپراغی طوتسه یعنی النه آلسـه آلتون اولور ﴿ مثنوی ﴾ ناقص
ارزر برد خاکستر شود * اکر ناقص اولان کمسنه زر ایلتسه خاکستر اولور یعنی مرشد
کامل وپیر مکمـل آلوده خاك بشریت اولمش برطالبه نظر ایتسه ودست تربیه سنه
آلسه زر خالص ایدوب بشریتدن رتبه ملکیته اخراج ایدرونفسانیتن روحانیته
مبدل قیلور اما ناقص ومقلد اولان کمسـنه برطالب مستعد وقلبی زر خالص
کبی حسـن اعتقاد اوزره اولان راغب صادقی تربیه سنه آلسـه اولکی صفوتی
دخی کیدوب زرمشابه سنده ایکن مانند خاکستر جاهل وابتر اولور ﴿ مثنوی ﴾
چون قبول حق بود آن مرد راست * چونکه اول مرد راست مقبول حق اوله
وارشاد ایچون بعث اولنه ﴿ مثنوی ﴾ دست او در کارها دست خداست *
جمـله کارلرده انك یدی برموجب (ید الله فوق ایدیهم) وبرفحوای (کنت
یده ورجله) حق تعالینك یدقدرتیدر یعنی مردان خدا خاکی زر ایتدیکی استبعاد
اولنمـون انك دستی دست خدادرو ناقصك دخی قابل ومستعد اولان طالبلری

اضلال وخاکستر کبی خوار وپایمال ایتدیکی تعجب اولنمسون که ﴿ مثنوی ﴾
دست ناقص دست شیطانست ودیو * ناقصك الی دیو وشیطان الیدر
﴿ مثنوی ﴾ زآنکه اندردام تکلیفست ور یو * زیرا ناقص ابلیسك تکلیف
وحیله سی دامیدر یعنی مقلدین بی ذوق ومدعیان بی شوق کندولرین
یدارشادوطریق مستقیمه پانهادوصوم وصلاته معتاد کوستردکاری برقاچ خالی
ذهنلری دام حیله لرینه صیدایتمك ایچون قوردقلری شبکهٔ تکلیف ابلیس پرتلبیسدر
﴿ مثنوی ﴾ جهل آید پیش اودانش شود * ایمدی بنم جانم مرشد کاملك حضور
عزت وپیش سعادتنه جهل کلور علم اولور وجمله جهلی عین علم اولور ﴿ مثنوی ﴾
جهل شد علمی که درناقص رود * امابر علم که ناقصه کیده جهل اولور زیرا
علم شهودی وحضوری دکلدر ظنی وفکریدر * پس ظن ووهمله اولان علم
جهل اولور اماعند ارباب التحقیق ظن وخیال اولمامغله انلرده جهل اولیوب
جمله سی علم شهودیدر وارباب تحقیقك علم توحیدده اولان حقایق ودقایق
سمع ناقصه رسیده اولسه جهل ووبال والحاد وضلال اولور ومرد واصلار
حضورنده انلرك باعث ضلالی اولان وهم وخیاللاری عین علم ومآل ومشاهدهٔ
وجه ذی الجلال اولور * پس بونك سببی ندر دیرسه ناقصلر مریض
نفسلردر ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ هرچه کیرد علتی علت شود * علته منسوب اولان
مریض هرنه یی طوترسه علت اولورزیرا مزاجی فاسد اولمشدر وطبایعه
خلل کلمشدر * پس صفرا وسودا ودم وبلغمدن قنغیسی غلبه ایدوب آنك علتی
ظهور ایتمش ایسه جمله مأکولات ومشروباتی اکا تبدیل اولوب وطبیب
کندوخسته اولدقده نبض تشخیص ایده میوب علاجی دخی علیل اولور
کذلك مقلدك دخی اکر علم وعرفان واکر تربیه وارشادی علل نفسانیه وامراض
انانیت ایله مخلوط وممتزج وعین علت اولور اماحکمتی کورکه ﴿ مثنوی ﴾
کفر کیرد کاملی ملت شود * بر کامل کفرطوتر ملت اولور زیرا کامل کفری
عن علم طوتر وشرعا وعقلا واجب اولدیغی حینده طوتر قصهٔ عماربن یاسر
ایله حبیب کبی بوبابده بوتوجیه دخی واردر یعنی کامل طوتدیغی کفر دکلدر
بلکه ملتدر لکن عرف عوامه مخالف اقتضای عشقله کاملدن برکار ظهوره
کلسه عامی اولنلرانی خطای عظیم وکفر مشابهسنده عدایدرکن کاملك اول
کاری طریقت اولوب اثرینه کلن فقرایه ملت اولور والی یوم القیام طریقتنده
اولان طوروآیین اجرااولنور حق سبحانه وتعالی مثلا موسی علیه السلامدن

صكره عيسى عليه السلامى بعث ايدوب موسويلرك عرفنه مخالف كوربنوب
حاشا حضرت عيسى عليه السلامك اعمال صالحه سنه سحر وضلالدر ديديلر
لكن ضال ومضل انلر اولوب حضرت عيسانك كارى وحى ايله اولمغله زمان
بعثت فخر عالم صلى الله عليه وسلمه كلنجه حق دين اولوب انجيل حكمنجه
اولانلر سلامت بولديلر بعده انلر دخى ازغون اولوب حق سبحانه وتعالى رحمة
للعالمين وسيد المرسلين وخاتم النبيين محمد المصطفى صلى الله عليه وسلمى بعث
ايدوب وكتاب ربانى نازل وجمله اديانك احكامى منسوخ وباطل اولدى حق
دين دين اسلامدر ديو بنى اسرائيل ونصارى وجمله خلقى دين حقه دعوت
ايتدكده اول غافل وجاهل ومعاند وباطلاره سزك اديانكزى حق سبحانه
وتعالى بنى بعث ايدوب وقرآن كريمى انزال ايليوب نسخ ايتمشدر قرآنه تابع
اولوب من بعد انجيل وتورات ايله عمل ايتميه سز وعمل ايدرسكز باطلدر ديو
بيوردى انلره خطاى محض كوربنوب اوصاف محمديه يى كتابرى ايچنده كورب
عين اليقين بيلمشلر ايكن ايمانه كليوب كندو آيينلرى وكندولرى كفر وبطلان
اوزره اولوب دين محمدى الى يوم القيام ثابت ودائم اولدى زيرا انبيا واوليا تلقاء
نفسندن برنسنه ايتميوب انبياء عظام وحى حق واولياء كرام الهام ربانى ايله عمل
ايدرلر * پس اوليادن ظهور ايدن بعض اصول عامه لرقتنده بدعت كورينور
لكن الى يوم القيام طريقت اولوب بين الفقرا سوريلور والا اوله دكلدر كه حاشا
انبيا واوليادن رضاى حقه مخالف برناشايسته كار ظهوره كله انبياء عظام
معصوملر واولياء كرام محفوظ ومصونلردر * ايمدى حق سبحانه وتعاليدن
استدعاى عنايت ايدوب اولياء كرامك اصول وطريقتلرينه باى وجه كان دخل
وتعرض وكندولرينه انكار وعداوت ايله يوخسه سوء خاتمه احتمالى واردر
زيرا اوليا ورثه انبيادر واغصان شجره نبويه در * پس اغصان وشعوبه انكار
ايدن اصلى انكار ايتمش اولور * مثنوى * اى مرى كرده پياده باسوار *
اى سوار وفارسله عناد وجدل ايلمش پياده كمسنه * مثنوى * سر نخواهى
بردا كنون پاى دار * شمدى باشكى ايلتميه‌رسن اياق طوت يعنى اياغك
چك پياده دن مراد مقلد وناقصلر ومنكر ومعاندلردر وسواردن مراد
كامل ومكمل ومرشد واصللردر يعنى اى پيران طريقت ومرشدان راه
حقيقت ايله جدل وعناد وبرابرلك ادعا ايليان ناقصلر واولياى كرامه كفر
وضلال وبدعت ووبال اسناد ايليان منكر وجاهل ومعاند وغافلر زنهار

بحث وجدال ایتمیه سز والاباش قورتاره مز سز وایمان واسلامکزی شیطانك الندن خلاص ایده مز سز ایمدی همان بوانكار وعداوتدن وانلرایله همسرلك دعوی ایتمكدن فراغت ایدوب توبه واستغفار ایلیه سز وكندو مقدار كزی بیلوب وقصور كزه اعتراف ایلیه سز كورمز میسز حضرت موسایه ساحرلر تعظیم وتكریم ایدوب كندو قصورلرینه اقرار ایتمكله حق سبحانه وتعالی انلره ایمان كامل میسر ایلدی دیو حضرت مولانا قدس سره اول بیانه شروع بیوررلر

﴿ تعظیم ساحران مر موسی راكه چه فرمایی اول تواندازی عصایاما ﴾

ساحرلر موسی علیه السلامه تعظیم ایلدكاری بیاننده دركه یاموسی نه بیوررسن اول عصای سنمی القا ایدرسن یاخود بزمی القا ایده لم دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ ساحران درعهد فرعون لعین ✽ ساحرلر فرعون لعین زماننده ﴿ مثنوی ﴾ چون مری كردند باموسی بكین ✽ كین وعداوت ایله چونكه حضرت موسی علیه السلامه عناد وجدل ایلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ لیك موسی رامقدم داشتند ✽ لكن موسی علیه السلامی مقدم طوتدیلر ﴿ مثنوی ﴾ ساحران اورامكرم داشتند ✽ ساحرلر حضرت موسایی معزز ومكرم طوتدیلر ﴿ مثنوی ﴾ زآنكه كفتندش كه فرمان آن تست ✽ زیراكه ساحرلر حضرت موسایه ایتدیلر فرمان سنك ایچون یعنی امر سنكدر ﴿ مثنوی ﴾ كر همی خواهی عصا تو افكن نخست ✽ اكر ایسترایسك عصایی اول سن براق كما قال الله تعالی (قالوا یاموسی اماان تلقی واماان نكون نحن الملقین) پس ساحرلر اماان تلقی دیو حضرت موسی علیه السلامی تقدیم وكندولرینی تأخیر ایلدكاری امر وفرمان سنكدر واراده ایدرایسك سن براق وامرك اولورسه بز براغه لم دیمك معناسنی متضمندر ﴿ مثنوی ﴾ كفت نی اول شما ای ساحران ✽ افكنید آن مكرها را درمیان ✽ حضرت موسی علیه السلام ایتدی ای ساحرلر اول مكرلری اورتایه اول سز براغیكز كما قال الله تعالی (قال لهم موسی القوا ماانتم ملقون) ﴿ مثنوی ﴾ این قدر تعظیم دینشانرا خرید ✽ بوقدر تعظیم وتكریم ساحرلره دین صاتون الدی كما قال تعالی (فالقی السحرة سجدا قالوا آمنا برب هرون وموسی) ﴿ مثنوی ﴾ كزمری آن دست وپاها شان برید ✽ وبجبدركه موسی علیه السلام ایله عناد وجدل ایلدكاری اجلدن انلرك دست وپالری

﴿ كسلدی ﴾

كسلدى يعنى فرعون لعين نيچون ايمانه كلديكزديوب اللرين واياقلرين كسوب
خرما اغاجنك داللرينه كندولرينى صلب ايلدى كما قال تعالى (فلاقطعن ايديكم
وارجلكم من خلاف ولاصلبنكم فى جذوع النخل ولتعلمن اينا اشد عذابا وابقى)
اى عاشق صادق عبرت بين اولان قتنده عجب حكمت دكليدركه ساحرلرك
تعظيمى مقابله سنده ايمان واسلام وحيات جاودان ميسر اولوب وبحث وجدال ايله
زمينه القاء حبال ايتدكلرى ايچون دنياده جزاسن چيكوب دست وپالرى قطع اولنوب
شربت شهادت نوش ايتديلر ايمدى اكر حسنه واكر سيئه لاجرم كشى اعماليله دنياده
وآخرتده جزا كورمك مقرردر باخصوص اوليايه جفا ايدنلرك حاللرى دار آخرت ويوم
جزاده نه اولاجقدر اكا كوره قياس ايله وكسنه نك ايتديكى يانينه قالور صانمه
كچ وتيز قيدى بزه كوره در عند الله تأنى وعجله تصور اولنماز بهرحال جزا
مقرردر ﴿مثنوى﴾ ساحران چون حق او بشناختند ❊ پس ساحرلر چونكه
نور ايمان ايله مشرف اولوب موسى عليه السلامك حقنى اكلاديلر وجلالت
قدرنه واقف اولديلر وسعادت سرمدى اسلام وايمان اوزره ختم اولنق ايدوكن
حق اليقين مشاهده قيلوب كورديلر فرعونك تخويف وتحذير وقتل وسياستندن
قلبلرينه خوف وخشيت كليوب ﴿مثنوى﴾ دست و پادر جرم آن درباختند ❊
اول ايتدكلرى جرم ومقابله نك جزاسن دنياده چكمك ايچون حق يولنده دست
و پالرين اوينادليلر وجانلرن فدا ايتمكدن اصلا و قطعا تحاشى ايتمديلر ودنيايى
آخرت اوزره ترجيح ايدنلردن اولمديلر نتكيم حضرت حق سحرهٔ موسانك
فرعونه جواب ويروب طريق ايمانده جان وباش اويناد قلرين حكايت وارباب
عشقده جانبازلق نيجه اولورمش دلالت بيوررلر قال الله تعالى (قالوا لن نؤثرك
على ماجاءنا من البينات والذى فطرنا فاقض ما انت قاض انما تقضى هذه
الحيوة الدنيا انا آمنا بربنا ليغفر لنا خطايانا وما اكرهتنا عليه من السحر والله
خير وابقى) ايمدى اى نور ديدهٔ پدر وجكرپارهٔ مادر بونده حصه بودر كه ورثهٔ
انبيا اولان اولياى اصفيايه تعظيم وحرمت وميل ومحبت اوزره اولانلر لاجرم اوليا
واصدقانك حاللريله حاللنوب وكوكللرى ضياى عشق ومحبت ايله صبا حدن
انور اولوب جان كوزلرى نور محمد يله مكمل ومنور اولدقدنصكره خارجدن
نيجه منكر ومنافق وفرعون طبيعت اولان نيجه معترفين ومعاندسن اول ملحد
وفاسده نيچون اتباع ايدرسن انكله صحبت ايتمكدن فراغت قيل والا سنى انواع

سیاست ایله قتل ایده‌رزدیسه‌لر اومقوله غافل وجاهل ومنکر ومنافقلرك مردان
خدایه بووجهله اینده کاری افترالر بن وکیند و یه‌اولان تحذیر وتخویفلرین
استماع ایتدکده حق سبحانه وتعالی انك قلبنده نار عشق علولرین پیوستهٔ ساق
عرش ایدوب وایمان شهودیسی ازدیاد بولوب نیجه یوز بیك جانی اولسه
طریق حق وراه عشقده فدا ایتمکی جاننه منت بیلوب دنیابی آخرت اوزرینه
اختیار ایتمز وحیات ابدیه یی برقاچ کونلك اولان حیات عاریتی یه‌دیکشمز نتکیم
شیخ عطار منطق الطیرده بیوررلر * نظم * هدهد رهبرچنین کفت آن زمان *
کانکه عاشق شد نیندیشد زجان * چون بترك جان بکوید عاشق * خواه زاهد
باش خواهی فاسق * سد ره جانست جان ایثار کن * پس برافکن پرده
ودیدار کن * منکری کرکوید این بس منکرست * عشق کو از کفر وایمان
برترست * عشق رابا کفر وبا ایمان چه کار * عاشقانرا لحظهٔ باجان چه کار *
عاشق آتش درهمه خرمن زند * اره برفرقش نهند او تن زند * درد خون دل ببابد
عشق را * قصهٔ مشکل ببابد عشق را * ساقیا خون جکر در جام کن * کرنداری
دردازمن وام کن * ذرهٔ عشق از همه آفاق به * شمهٔ درداز همه اذواق به * کفر کافررا
ودین دیندار را * ذرهٔ دردت دل عطار را * هر که رادر عشق محکم شد قدم *
در کذشت از کفر واز سلام هم * عشق سوی فقر در بکشایدت * فقر سوی کفرره
بنمایدت * چون ترا این کفر واین ایمان نماند * این تن تو کم شد واین جان نماند *
بعد ازآن مردی شوی این کاررا * مردباید اینچنین اسراررا * پس حضرت
مولانا قدس الله سره مناسبت ایله نیجه معارف وحالات عشقدن بعض
لطایف بیوروب سرسخنده اولان قول فرید الدین عطار علیه رحمة
الغفارك بیتنی شرحه شروع بیوررلر * مثنوی * نکته ولقمه‌است کامل را
حلال * ای مقلد اولان مسخرهٔ شیطان وای ناقص اولان اهل نفس وبی
ذوق ووجدان لقمه‌بیك ونکته سو یلك کامل اولانلره حلالدر زیرا آنلر
احکام نفسانیه واقتضاءات بشریه‌دن خلاص اولوب درون وبیرونلرنده
حب الهی حکمندن غیریسی قالمامغله هرنه لقمه کیم ییسه‌لر ملاصق نور محبت ولاحق
علم ومعرفت اولوب وهرنه قدر نکته سویلسه‌لر کند وحاللرندن سویلیوب
غیریلردن آلوب صاتمزلر وتحت عبارات والفاظه کتوردکلرنده ملبوسات
فاخرهٔ شریعت مطهره ایله الباس ایدوب عرایس معانینك دامن حقایقنه دست
جاهل ونادان ووجه جمالنه چشم منکر ومنافقان دوقندرمزلر * مثنوی *

تونهٔ کامل مخورمی باش لال ✲ ای مبتدی وناقص سن کامل دکلسن لقمه تناول ایتمه وسوز سویلمه بی زبان ولال اولمغی اختیار قیل زیراسنک ییدیکک غفلت وکثافت ومقتضای طبیعتی زیاده ایدر وارباب توحیدک کلماتی کبی سوز سویلمک مراد ایلسهک شرع شریفه مطابق لباس کیدیره میوب حد اعتدالدن تجاوز ایتمکله هم کندیکه ضرر اصابت ایدوب وهم نیجه کمسنه لری طریق حق وخدمت ایلدیکک عزیزه انکار وعداوت ایتدیررسک وسوزکی قبول ایدنلرک دخی عقایدن افساد ایدوب هم ضال وهم مضل اولورسن پس سکا نافع اولان بودرکه نیجه زمان لقمه ونکته دن پرهیز ایدوب پیرک رضاسی اوزره بی قیل وقال وخلقدن عزلت وجوع وسهر ایله بوتهٔ عشق ومحبتده قال اولوب جان وتنک اریدوب زرخالص ایلدکده اهل کمال درجه سنه بوله سن ✲ مثنوی ✲ چون تو کوشی اوزبازنی جنس تو ✲ چونکه سن هنوز کوش مرتبه سنده اوله سک وکاملر باز مرتبه سنده اوله سنک جنسک دکلدر یعنی هنوز جنسیت حاصل ایتمیوب کاملر ایله همسر وبرابر دکلسن وسوز سویلمکه مأذون اولمامش سکدر اکا بناء که ✲ مثنوی ✲ کوشها را حق بفرمود انصتوا ✲ حضرت رحمن ورحیم وقادر وحکیم کوش مرتبه سنده اولنلره انصتوا دیو استماع واصغا ایله امر بیوردی سمعنا واطعنا وبو بیت شریف سورهٔ اعرافک آخرنده اولان اشبو آیت کریمه یه اشارتدر قال الله تعالی (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) انصات نصوت مثللیدرکه سکوت معناسنه در ولاجل الاجتماع مستعملی اسکات معناسنه دخی استعمال اولنور یعنی قچان قرآن عظیم قراءت اولنسه استماع قیلیکز ونصوت وسکوت ایدیکز اولهکه سزمرحوم ومغفور اوله سز عن ابن عباس رضی الله عنهما ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (قرأ فی المکتوبة وقرأ اصحابه رضی الله عنهم خلفه فنزلت هذه الآیة) وقیل نزلت فی الصلوة کانوا یتکلمون فیها فامروا باستماع قراءة القرآن والانصات له معلوم اولهکه (فاستمعوا وانصتوا) صیغهٔ امر در اطلاق امر ایسه مطلقا هرنه محلده قرآن عظیم تلاوت اولنسه استماع وانصاتک وجوبن اقتضا ایدر ولکن عامهٔ علما خارج صلوتده انصات واستماعک استحبابنه اتفاق ایدوب (ثم صارسنة فی غیر الصلوة ان ینصت القوم فی مجلس یقرأ فیه القرآن) دیمشلر اما فاضل ومحقق ومتبحر ومدقق ابن کمال علیه رحمة الله المتعال تفسیرنده بیورمشلرکه وفیه اشکال اذح یلزم الجمع بین معنی الامر ویمکن ان یقال انه

مطلب سبب نزول واذا قرئ القرآن ووجوب الانصات واستحبابه

جائز عند اختلاف المحل على ماذهب اليه العراقيون من اصحابنا يعني داخل صلوتده امر وجوب ايچون اولوب وخارج صلوتده مندوب اولمقده اشكال واردر بوتقديرجه امرده اولان ايكى معنايى جمع لازم كلور يعنى امر واحدهم وجوب وهم استحباب ايچون اولمق ايجاب ايدر بو ايسه ممنوعدر پس مذهب عراقيين اوزره بوكا جواب ويرمك بو وجهله ممكن اولور كه عند اختلاف المحل وجوب واستحباب جائز اولور زيرا جمع محل واحدده بولندقده اعتبار اولنور فاما محلده اختلاف اولنجه جمع بولنمز يعنى محل صلوتده واجب ومحل خارج صلوتده مستحب اولور جمع اولماز وائمهٔ حنفيه ابن عباس رضى الله عنهمانك قوليله احتجاج ايدوب داخل صلوتده مأموم اوزرينه قرائت يوقدر ديرلر وائمهٔ شافعيه واحمد اوزاعى وغيرهم حنفيه نك احتجاجى ضعيفدر ديرلر وبو آيت كريمه نك مابعدنده اولان (واذكر ربك فى نفسك تضرعا وخيفة ودون الجهر من القول) آيت كريمه سنى دليل اتخاذ ايدرلر وابن عباس رضى الله عنهدن انلر دخى بوروايتله استدلال ايدرلر كه قال ابن عباس (يريد بالذكر القراءة فى الصلوة) يعنى يقرأ سرا فى نفسه پس (واذكر ربك فى نفسك) قول كريمى امام قراءتندن فراغ قيلدقدن صكره مأموم سرا قرائت ايتمكه امردر ديرلر اما اكثر مفسرين (واذكر ربك فى نفسك) قول كريمى اكر قرائت ودعا واكر تسبيح وتهليل وجميع اذكارده عامدر زيرا اخفا فى النفس اخلاص وخشوعه ادخل وحسن تفكره اقربدر (وقيل معناه اذا تلا عليكم الرسول القرآن عند نزوله فاستمعوا له وقيل معنى فاستمعوا فاعملوا بما فيه ولا تجاوزوه) بعضيلر دخى امر بالاستماع والانصات حين خطبه ده ديمشلر لكن كمال پاشا زاده بو قول ضعيفدر زيرا بو آيت كريمه مكيه در خطبه ايسه مكه دن مدينه يه بعد الهجره واقع اولمشدر ديو بيورمشلردر وبو كلامك سياقنده بردقيقه بيان ايدوب ديرلر كه (بقى ههنا دقيقة انيقة لابد من التنبيه لها وهى ان الانصات مقدمة الاستماع فحقه التقدم فى الذكر وانما اخرهنا اهتماما لشانه واخراجا له عن حيز الاتباع الى حد الاستقلال وتنبيها على انه مقصود بالذات ومأمور به اصالة حتى لوكان فى مجلس القراءة نائيا عن القارى فحقه ان ينصت وان لم يتيسر له الاستماع تعظيما لشان القرآن واحرازا لاحدى الفضيلتين ولو قدم الانصات لتبادر الى الفهم ان الامر به لمصلحة الاستماع فلا يجب بدونها) يعنى انصات حسن استماعه شرطدر وحسن استماع دخى استماعه شرطدر پس حق جل وعلا عباد مؤمنينه بيورر كه قرآن اوقوندقده آذان ظاهره كزايله

استماع ایتمکیچون لسان ظاهری ایله انصات ایدیکز وآذان باطنه ایله شنواولمغیچون لسان باطنی ایله نصوت وسکوت ایدیکز اوله کیم سمع حیقیقی ایله استماع ایتمك ایله مرحوم ومغفور اوله سز وسمع حقیقی نه دیر دینورسه (کنت له سمعا فبی یسمع) معناسیدر پس قرآن عظیمی سمع باری ایله استماع ایدن حقیقتده قاری کیمدر بیلور ودخی (الرحمن علم القرآن) معناسنی عارف اولور * ایمدی بنم روحم قرآن کریمی قلوب حاضره ونیات صادقه وفضولاتدن سکوت ایله اسرار ظاهره یی مشاهده واستماع ایلمك عندالله مندوبدر پس چون عباد مخلصین منازل وقارخطاب ومقامات حرمات امرده بولنسه‌لر حق تعالی اول عبادك قلوبنه کشف اسرار ایله احسان ایدوب اسرار خطابك طعمنی اذاقه ایدر واشارات نکات لطیفه وانباآت عجیبه وحکم غریبه‌سنه مطلع قیلور پس هر قنغی عاشق صادق موافع اسرار حقی انوار ایله وکلام حقی حق ایله مشاهده ایلسه قرآن انك بصایری اولور وجمیع صفاتی قرآن ایله کورر کما قال تعالی (هذا بصائر من ربکم وهدی ورحمة لقوم یؤمنون) ای سالك ناقص وطالب مبتدی چونکه مذاهب اربعه‌ده صلوتده اولان مأموم ایچون رأساً ویاخود جهراً قراءت ایتمك برموجب کلام سبحانی ممنوع ایسه‌سن دخی مادامکه مقتدای طریقت اولان امام حقیقی ومرشد کامله اقتدا اوزره‌سن وکندو جوارح واعضا وقوای ظاهره وباطنه‌کی روحکه تابع ایدوب مقام امامنده دکلسن زنهار بشقه باشکه باش چکمیوب معارف وحقایقدن سوز سویله بلکه مرشد کاملك کلمات قدسیه‌سنی انصاتله استماع ایله وکوش جان ایله دیکله زیرا مرشد کامل صاحب کلام معجز نظامدر وکفتار درشهواری موافق کتاب ربانی ومطابق خطاب سبحانیدر * ایمدی جان وباشله خدمت واطاعت ایدوب نیجه زمان کوش کبی خاموش اول * حافظ * در بساط نکته دانان خود فروشی شرط نیست * یا سخن دانسته کوای مرد عاقل یا خموش * ایمدی ای طالب صادق کورمزمیسن بوخود معلوم اکابر واصاغر درکه * مثنوی * کودك اول چون بزاید شیر نوش * طفل چونکه ابتدا متولد اولدقده شیرنوشدر یعنی بستان دایه‌دن سود امر وحالت مز بوره‌ده * مثنوی * مدتی خامش بود اوجمله کوش * برمدت خاموش واول جمله کوش اولور یعنی تکلمه قادر اولمیوب مادر وپدر ودایه ومربیسی نه سویلرسه اکا قولاق طوتر زیرا * مثنوی * مدتی می بایدش

لب دوختن ❀ طفل رضیع تکلم ایتمیوب برمدت لب دوختـه اولمق کرکدر
❀ مثنوی ❀ ازسخن تااوسخن آموختن ❀ حتی سوزدن اول دخی سـوز
اوکرنمك ممکن اوله والا ❀ مثنوی ❀ ورندارد کوش تی تی می کنـد ❀
اکر طفل رضیع مادر وپدرینك کلماتنه کوش طوتمز ایسه تی تی ایلر یعنی الفاظ
مهمله سو یلیوب معنی دار سوزه لیاقت حاصل ایتمز پس صاحب نطق وخوش
کفتار اولمیوب ❀ مثنوی ❀ خویشـتن را کنك کیتی میکند ❀ کندوسـنی
جهانك دلسزی ایلر کنك کاف عربینك ضمه سـیله غلط مشهور اولوب
دیلسز معناسنه در اما فصحای عجم کاف عجمی ایله استعمال ایدرلر ایمدی مرتبهٔ
طفولیتده اولان طـالب مبتدی یه لازم اولان بودرکه پدرومادردن ارحم
اولان پیران طریقتك نیجه مدت کلام معجز نظامن اصغا ایلیوب بعده اول دخی
احوال طریقت واسرار حقیقتدن معرفت سـویلیه واول دخی صـاحب
نطق اوله والاجانب فضولی یه کیدوب وکلمات استـادی شنوا اولمیوب تکلمه
جرأت ایدرسه انواع خطایا صدور ایدوب تی تی دیین ارباب لکنت کبی بو دخی
الفاظ غیرمربوطه وکلمات نامشروعه سویلمکه سکین شریعت ایله انك اسانن
قطع ایدوب جهـان دلسزی ایدرلر وحضرت مولانا قدس الله روحـه
بونصیحتی شول قابل ومستعدینه بیوررکه فی نفس الامر انده قابلیت اولوب
لکن عدم انصات واستمـاع ایله تضییع استعداد ایتمش اوله اما شول نامسـتعد
وناقابللرکه تقدیر ازلیده انلره سمع وبصر بخش اولنمیوب (صم بکم عمی) قبیلندن
ودخی (ولهم آذان لایسمعون بها ولهم اعین لا یبصرون بها) زمره سـندن
اولورلر انلرك صمم و بی زبانلغی جبلی اولماغـله بیوررلرکه ❀ مثنوی ❀ کرِ اصلی
کش نبود آغاز کوش ❀ اصلی اولان کرواصم که اکا ابتـدادن کوش اولمدی
وقطعا قوت سـامعه و یرلمدی پس اومقوله بقروحمار بلکه انلردن دخی اضل
وخوار ❀ مثنوی ❀ لال باشد کی کندد نطق جوش ❀ قچان نطقده جوش
ایدر لال و بی زبان اولور یعنی ابد الآباد اسرار طریقتدن بك حرف ایشتمز و برلفظ
نطق ایتمکه قادر اولمز تی تی دخی دیه مز ❀ مثنوی ❀ زآنکه اول سمع باید نطق را ❀
اکابنـاءکه اولا نطقه سمع کرکدر واستمـاع شرطدر ایمدی ای طوطیٔ جان
طـالب کفتار ❀ مثنوی ❀ سوی منطق ازره سمع اندرآ ❀ سـوز جانبنه سمع
یولندن کل اندنصکره ❀ حافظ ❀ درپس آینه طوطی صفتم داشـته اند ❀ آنچه
استاد ازل کفت بکومی کویم ❀ دیو برطوطیٔ خوش کفتارو ببغای شکرخای

شيرين اداى سحر آزماى معجزنماى مرتبه سنه واصل اول ايدى بنم روحم
هرشيئك اصولى وبرسبب وصولى واردر پس سن دخى اصوله تشبث ايدوب
بعدومرادك حصولنى توقع ايله ﴿مثنوى﴾ وادخلوا الابيات من ابوابها *
وابياته ابوابندن داخل اولیكز ﴿مثنوى﴾ واطلبوا الاغراض فى اسبابها *
واغراض ومقصوداتى اسبابنده طلب ايديكز يعنى طالب دخول ابيات كلمات
وراغب خوش اداى نكات اولان اخوان صفا ابيات كلماتك ابوابى اولان
سمعدن ونكات ومعارفك اسبابى اولان نيجه زمان سكوتدن داخل وواصل
اولسون وطالب علم لدنى اولان خلان باوفا دخى (انا مدينة العلم وعلى بابها)
مصداقجه مدينهٔ علمك باب همايونى اولان برعلى صفت ومرتضى منقبت وانبيا
سيرت مرشد كامل تربيه سندن واصل وداخل اولسون والا ظهر بيتدن دخول
علامت برخوردارى ونشان نكوكارى دكلدر كما قال تعالى (ليس البر بان تأتوا
البيوت من ظهورها ولكن البر من اتقى وأتوا البيوت من ابوابها واتقوا الله
لعلكم تفلحون) بو آيت كريمه اول اسلامده اولان امر جاهليتى مؤمنلردن
رفع ايچون نازله اولمشدر زيرا انصاردن اولان ناس حج شريف ايچون محرم
اولدقلرنده اشهر حجده خانه لرينه ابوابندن داخل اولميوب اكر محرم
اولانلر اهل قرادن ايسه ظهر بيتلرنده برسوراخ دلوب اندن خارج وداخل
اولورلر ايدى واهل باديه دن ايسه خيمه لرينك اردندن دخول وخروج
ايدوب وجه مشروح اوزره اولان وضعلرينى كمال بر واحسان عد ايدرلردى
پس بو آيت كريمه نزول ايدوب بيوته خلفندن وخيامه مؤخرندن كلمك
وعكسندن خروج ودخول ايتمك بر واحسان دكلدر لكن بر واحسان ايليان
حقه مخالفتدن ومحارم وشهواتدن اتقا واحتياط ايليان كيمسه نك بر يدر
ايدى محرمين ومحلين اولنلر بيوته ظهرندن داخل اولميوب ابوابندن داخل
بيت اوليكز زيرا عدولده بر بوقدر وامور وجوهندن مباشرت ايدوب
عقوبتدن نجات وبر وهدايته ظفر بولمق ايچون احكام الهيه يى تغييردن وافعال
ربانيه يه اعتراضدن اتقا ايديكز * ايدى ضمير منيره خفى اولميه كه بو آيت
كريمه ده هرشى ايچون برسبب وبرمدخل اولديغنه اشارت واردر يعنى هيچ
برشيئه وصول ودخول ممكن اولماز الا سبب مزبور ومدخل مذكوره اتباع ايله
ميسر اولور كما قال تعالى (وآتيناه من كل شئ سببا فاتبع سببا) فلهذا حضرت
مولانا دخى بو معنايه اشارت ايدوب * ع * واطلبوا الاغراض فى اسبابها *

بیوردی * ایمدی جوار قرب احدیت وحضرت ربوبیته سبب مدخل
ووصول تقویدن غیری دکلدر تقوی ایسه اعمال ظاهره و باطنه دن اولان
هر بر واحسانی جامع واتباع موافقات واجتناب مخالفات وتصفیهٔ ضمائر
ومراقبهٔ سرائرك کلیسنی محیط وشاملدر پس هر کسك حضرت مولایه وصولی
مراتب تقویده اولان سلوکی مقداریدر کما قال تعالی (ان اکرمکم عند الله
اتقیکم) وقال صلی الله علیه وسلم (علیکم بتقوی الله) زیرا تقوی جامع کل
خیردر * ایمدی حقوق بواطنی تقوای احوال ایله رعایت ایتمکسزن مجرد
ظواهر اعمالی محافظه سبب وصول الی الله اولماز بلکه بر واحسان حق تقوی ایله الله
سبحانه وتعالیدن اتقادر کما قال تعالی (اتقوا الله حق تقاته) پس اموره مداخلندن
داخل اولوب اعانت ملك قدوس ایله مهالك نفوسدن فلاح ونجات بولمغیچون
ماسوادن حقه حقله اتقا ایدیکز یعنی حق تبارك وتعالایی محرز ومتقا ومفزع
ومعز ومرجع ومأوی قیلکز زیرا حقدن غیری ملجأ ومنجا ومرجع
ومأوی یوقدر (منه بدأکم والیه تعودون) وقال علیه السلام (اعوذ بك منك)
ایمدی هواجس وساوسه قلبلرینه یول ویرمیوب ماسوادن وحید وهمتلری
جمله دن فرید اولمغله احرام فنا کیوب مقدم یاره کاشانهٔ دللرین آراسته ایدن
عاشقلر واشهر حرم جلال وطواف کعبهٔ جماله واصل وعرفات کماله نائل اولوب
حاج الحرمین شریعت وطریقت ومجاور روضهٔ جنان معرفت وحقیقت
اولمغه راغب اولان صادقلر بو امنیه نك حصولی و بو مأمولك سبب وصولی
باب سعادت بیت معرفة الله اولان مرشد کاملار درسندخی اکا کوره عمل ایدوب
بیوت معارفه ابوابندن داخل اولوب ظهور ابیات مشابهسنده اولان مقلد
وناقصلردن داخل بیت قیل وقال اولمغی بر واحسان ظن ایتمیه سن واول یولده
باب بیت الحرام قلبی بولورم ملاحظه سنده اولمیه سن کلمات حقایق نکات
ایستر ایسه ك اهل کمال کلامنه قولاق طوته سن والسلام * پس نطق انجق سمع
یولندنمی کلور طریق آخر دخی یوقمی دیر ایسه ك حضرت مولانا اکا جواب
ویروب بیوررلر که * مثنوی * نطق کان موقوف راه سمع نیست * اول
نطق که راه سمعه موقوف دکلدر یعنی بی حروف ولفظ وصوت ذوق وفهم
اولنور * مثنوی * جز که نطق خالق بی طمع نیست * طمعسز اولان خالقك
نطقندن غیری دکلدر بی طمع دیمك بو محلده حق سبحانه وتعالینك کارنده
علت وغرض یوقدر دیمکدر * مثنوی * مبدعست اوتابع استادنی * اول

قادر مطلق نطق وکلام وجمله انامی موجد ومبدعدر وعدمدن وجوده کتور بجیدر آخرك ارشادنه وغیری استاده تابع دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ مسند جمله ورا استادنی * جمله اشیانك مسند ومأوی ومنجأ وملجاسی اول فیاض مطلقدر امااول صانع لایزالك اشیایه استادی یوقدر وانك کیمسه استادی دکلدر شبیه ونظیر ومدرووزیردن منزه ومقدس بر بادشاه بی زوالدر وبلاحرف ولفظ وصوت عبادنه دیلدیکندن نطق حقی اسماعه قادردر نتکیم حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم لیلهٔ اسریده طقسان بیك کلمات الهیه یی بی حرف ولفظ وصوت استماع ایلدی ﴿ حافظ ﴾ سر خدا که عارف سالك بکس نکفت * درحیرتم که باده فروش ازکجاشنید * ساقی بیا که عشق ندامی کند بلند * کآنکس که کفت قصهٔ ماهم زما شنید * یعنی حق سبحانه وتعالینك کلامنی جان قولاغی نه کیفیتله ایشیدرکه لسانه کلمز ونطق حقك کنهنه عقل الی ایرمز ﴿ کمال خجندی ﴾ پادشاهی که به پیرامن جامش نرسد * ازازل تاابد وصمت ونقصان وزوال * درحریم ملکوتش که ملك بار نیافت * عقل وحس امر محالست که یابند مجال * پیش اصحاب یقین بردن نامش بزبان * همچنانست که باتشنه لبان وصف زلال * ﴿ مثنوی ﴾ باقیان هم درحرف هم درمقال * اما باقیلر یعنی مخلوقات هم حرف وصنایع وهم نطق ومقالده ﴿ مثنوی ﴾ تابع استا ومحتاج مثال * لاجرم تابع استاد ومحتاج مثالدر یعنی استادسز ومثالسز بر صنعتك اجراسنه و بر مقالك معناسی اداسنه قادر دکلدر یعنی ای طالب ومستمع ﴿ مثنوی ﴾ زین سخن کرنیستی بیکانهٔ * اکر بو سوزدن بیکانه دکل ایسك وکلمات اهل حاله انیس ومحرم ایسك ﴿ مثنوی ﴾ دلق واشکی کیردرو برانهٔ * رو برانه ده دلق وخرقهٔ پشمینه وکوز یاشی طوت یعنی بو کلمات قدسیه یی سمع قبول ایله استماع ایتدکسه ترك دنیا وقلبکدن رفع ماسوا ایدوب پلاسه قناعت قیل وعزلت اختیار ایدوب برویرانه کوشه ده چشمهٔ چشمکدن اشك فراوان دوکوب یانیاقل ویاخود کرحرف شرط اولیوب کاف عربیه اصم معناسنه اوله ومعنای بیت بووجهله اوله که ای مستمع متنصح سکا سو یانن بو قدر نصایحدن صاغر دکلسن ایشیدرسن ولکن ارباب دل احوالندن بیکانه وکوکل حالندن غافل سن یعنی دنیادن قطع علایق ایدوب وکهنه وپلاس لباسلر کیوب وشهرت وثروتدن کچوب ارباب دل مجلسنه داخل وکوکل حالنه واصل اولماغیچون آه وزاری قیل ودرد ایله یان یاقل امیددر که محرم انیس قرب وصال اولهسن

و كنجينهٔ اسرار اولان صاحب كرمى بوله سن وآتش عشقله فتيلهٔ قلبى ياقه سن و بيته بابندن داخل اوله سن ❋ مثنوى ❋ زآنكه آدم زآن عتاب ازاشك رست ❋ زيراكه حضرت آدم كند و يه اولان اول عتابدن كوز ياشيله قورتلدى ايدى بنم ايكى كوزم ❋ مثنوى ❋ اشك تر باشد دم توبه پرست ❋ توبه پرست اولان تائبك دم نفسى اشك تراولور يعنى تقصيراتن ديليوب ذنوبندن توبه ايدن دردمندك و باب مغفرته ملازمت ايدن مستمندك دروندن ظاهر اولان آه سوزناكى وهر نفسى كوز ياشيله كركدر يوخسه چشم كريان وسينه سوزان اوليوب مجرد تبت ورجعت قولنه نه اعتبار واردر وقورى قورى طالب حقم ديوب صوغوق صوغوق مرشد جست وجو ايتمك نه يه مفيددر لابدبو يولده سرشك ديده وسوزش سينه لازمدر ❋ مثنوى ❋ بهر كريه آمد آدم بر زمين ❋ آدم عليه السلام وجه ارضه كريه وزارى قلمغيچون كلدى ❋ مثنوى ❋ تابود كريان ونالان وحزين ❋ تاكيم زمينده كريان ونالان وحزين وسوزان اوله ❋ مثنوى ❋ آدم ازفردوس واز بالاى هفت ❋ آدم عليه السلام فردوس برين واعلاى عليين وبالاى آسمان هفتميندن ❋ مثنوى ❋ پاى ماچان ازبراى عذر رفت ❋ عذر ديلمكدن اوتورى پاى ماچانه كتدى پاى ماچان ديار عجمده مكتبده اولان اطفال سبقنى بلسه وسبقنك باشنى اونتسه انى يوللامق ايچون بازاردن پاچه الديررلر اول پاچه يه پاى ماچان ديرلر وكاه دخى الديررلر اكا كاهٔ ماچان تعبيرايدرلر بعده عجمده اولان پيران طريقت بواصطلاحى مابينلرنده استعمال ايدوب ارباب طريقتدن برينه خلاف طريقت برزله واقع اولسه اكا طريقت چكدبروب وقزان قينادوب و ياخود پياده كعبه يه وارمق امر ايدوب زله سنه كوره جزا چكديروب بعده اول درويشى طريقتلرينه قبول ايدوب اول دخى ال باغلايوب وايشكده طوروب عذر ديلمكه پاى ماچان تعبير ايدرلر كذلك آدم عليه السلامدن صدور ايدن زله نك عذرخواهلكى ودركاه عزتده توبه سنك قبولى ايچون آدمى وجه ارضه پاى ماچانه كوندرديلر واوزرينه اجراى طريقت ايتديلر ديمكدر پس چونكه پدرك آدم ومادرك حوا عليهما السلام عذر خواهلق و پاى ماچانه كلديلر ❋ مثنوى ❋ كرز پشت آدمى وزصلب او ❋ اكرسن دخى آدم عليه السلامك صلب و پشتندن ايسك يعنى ولد آدم ايسك ❋ مثنوى ❋ درطلب مى باش هم در طلب او ❋ هميشه طلبده وآدم بلوكنده اول طلب ضم طاوسكون لام ايله بلوك

معناسنده ر حاصل کلام ابلیس کبی سرکش اولیوب آدمه خیر خلف اول ودرون دلدن نی کبی آه وناله ایدوب یان یاقل ﴿ عطار ﴾ چو آدم باش پردرد وملامت * که صاحب دردرا اندر قیامت * همه دیدار باشد اندر آن درد * میان انبیا باشد بکل مرد * اکر دردی درون جان تو داری * چومردان اندرین جاپای داری * نی ازدردوی اینجایافت دردی * که آدم همچونی فریاد کردی * چونی باش اندر اینجا مرهم جان * بزن آدم تو دراسرار اعیان * چونی باش وکمر دربند محکم * که نایابی نهان اسرار آدم * چونی باش ودرون جان همی نال * که بکشاید در جان تو فی الحال * چونی اندر سر معرفت باش * میان جزو وکل تو بی صفت باش * چو در سر خودی می نال ومی سوز * که ناکاهی ترا اینجایکی روز * ازآندم این دم تو بر کشاید * عیان دلدار مرروبت نماید * آه ای عاشق بیچاره وجکری درد یار ایله صد پاره ﴿ مثنوی ﴾ زآتش دل وآب دیده نقل ساز * کوکل آتشندن وکوز یاشندن نقل ومزه دوز ﴿ مثنوی ﴾ بوستان ازابر وخورشیدست باز * زیرا بوستان ابر وسحاب وشمس وآفتابدن کشاده وتاز وسبز وخرمدر * ایمدی سن دخی آه درون ایله رعدوار کورلیوب وسحاب کبی اغله که خورشید محبت ارض بشریتکه طلوع ایتدکده زمین استعداد کده اولان معرفت کللری وحقیقت سنبللری آچیلوب سبز وخرم اوله ودل بلبلی کلزار جمال یاره قارشوناله وزار ایلیه امادوق آب چشمهٔ چشمی ارباب نیاز واصحاب سوز وکداز بیلور زیرا که کلستان درون درد مندان اشك چشم تقاطر ایتمدکجه نضارت پذیر اولماز وهیچ برمستمندك بوستان قلبی نسیم آه سینه وزان اولمادقجه طراوت طوتمز عاشق آب ونان بشقه وطالب صفای دل وجان بشقه درایمدی بنم روحم چونکه محرم دردمندان دکلسن ﴿ مثنوی ﴾ توچه دانی ذوق آب دیدکان * سن کوزلردن اقان قانلو یاشك ذوقنی نه بیلورسن زیرا ﴿ مثنوی ﴾ عاشق نانی توچون نادیدکان * سن کورمامشلر کبی عاشق نانسن ﴿ مثنوی ﴾ کرتواین انبار ز نان خالی کنی * اکر سن بودرونك طغارجغنی نادن خالی واکل وشرب بدن عاری ایلیه سن ﴿ مثنوی ﴾ پرزکوهر های اجلالی کنی * پس درونکی اجلاله منسوب اولان کوهرلردن مالامال قیله سن ای مرد طالب ﴿ مثنوی ﴾ طفل جان ازشیر شیطان بازکن * جان طفلنی ابن شیطاندن کیرو قیل یعنی پستان شیطاندن جان طفلنه البان انانیت وشیر اثنینیت امزرمه وانك سو دندن قطع ایله ﴿ مثنوی ﴾ بعد از آنش باملك

انباز کن * اندن صکره اول جانی ملائکه به شریك ایت یعنی غدای روحانی اولان تسبیح وتهلیل وعشق ومحبت اشربه سن نوش وتناول ایتدیروشاهدهٔ تجلیات جماله مستغرق وپر ذوق اول ﴿ نظم ﴾ کاسه پر زهرست خودرا کوش دار * خون خودرا خود ریزی زینهار * کرچه می ماند عسل را نیست آن * هلاك جانست وجان زو بی امان * کر تو ترك خود کنی مردی شوی * بکذری ازخارغم وردی شوی * خود برای یارخواه ازکاملی * یار بهر خود مخواه ازکاهلی * کرز عشقش یك مدد کردندیم * می توانی برد این بارعظیم * زانکه وصف اوست این عشق جواد * خواه حبش نام کن خواهی وداد * نوراو بکرفت عالم را تمام * دیده بکشا تابینی والسلام * آه ای غافل ومسکین ﴿ مثنوی ﴾ تاتو تاریك وملول وتیرهٔ * مادامکه سن چاه تاریك طبیعتده محبوس وملولسن واوصاف بشریه ایله تیره داسن ﴿ مثنوی ﴾ دانکه بادیو لعین همشیرهٔ * معلوم اوله که شیطان لعین ایله همشیره سن یعنی ابلیس نه محلدن متلذذ اولورسه سنك دخی التذاذك اندن اولور وشیطانك همشیره سی سن بیوردیغی نفسك مؤنث اولدیغی اعتباری ایله درزیرانفس دخی شیطاندر ﴿ مثنوی ﴾ لقمهٔ کو نورافزودوکمال * برلقمه که نوروکمال زیاده ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ آن بود آورده ازکسب حلال * اول حلال کسبدن کتورلمش لقمه اولور یعنی لقمهٔ حلال لاجرم درون نورنی زیاده قیلور وچراغ قلبه ضیا ویرر زیرا تناول اولنان اغذیه حواسه وعروقه منتشر اولدقده اکرلقمه حرام ایسه داده غیبت وکوزده حرامه نظر والده اورب طوتمق واباقده مناهی ومنکراته کیتمك وفرجده زنایه مباشرت وقلبده غفلت واهل حقه عداوت اقتضالری حاصل اولور واکر اول لقمه حلال ایسه قلبده نورعشق ومحبت وبصرده عبرت ولسانده ذکر وتسبیح والده کسب حلال واباقده مساجده ومجالس علما ومشایخه مشی وحرکت ایجاب ایدوب نور ایمانی زیاده قیلور پس صفات ردیه لقمهٔ حرام واخلاق حسنه لقمهٔ حلالدن حاصل اولدیغی مقرردر پس بنم خود کسبم حلالدرلکن ذکر اولنان اوصاف ردیه دن خلاص اولمیوب اقتضاء بشریه دن قورتلمدق وکوکل چراغن شعله لندر میورز دیرسه کز کرچه سن اول لقمه یی حلال قیاس ایدرسن لکن بهرحال اندەبرغل وغش واردر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ روغنی کاید چراغ ما کشد * شول روغن که کلوب بزم چراغمزسوندوره ﴿ مثنوی ﴾ آب خوانش چون چراغی را کشد *

چونكه روغن برچراغی سوندوره اكا آب اوقی روغن دیمه یعنی روغنك خاصه‌سی خود نور چراغه قوت و برمك ایدی چونكه قوت و رمیوب چراغی سوندوره اول روغن شكلنده آبدر كذلك لقمهٔ حلالك دخی خاصه‌سی كوكل چراغنك نورنی اشعال ایتمكدر چونكه اشعال ایتمیوب اطفاء نور محبت ایلیه اكا لقمهٔ حلال اوقومه حرامدر ایدی بنم روحم ﴿مثنوی﴾ علم و حكمت زاید از لقمهٔ حلال ❋ لقمهٔ حلالدن علم و حكمت طوغر ﴿مثنوی﴾ عشق ورقت آید از لقمهٔ حلال ❋ ولاجرم لقمهٔ حلالدن عشق ورقت قلب كلور وذوق ومحبت حاصل اولور ﴿مثنوی﴾ چون ز لقمه تو حسد بینی ودام ❋ چونكه سن بر لقمه دن حسد ودام كوره‌سن یعنی كندیكی خلاف مرضی بر كاره مقید كوروب پشیمانده وخوار وصفات حسده كرفتار اوله‌سن ﴿مثنوی﴾ جهل وغفلت زاید آن را دان حرام ❋ واول لقمه‌دن جهل وغفلت تولد ایلیه انی حرام بیل لقمهٔ حلال بیلمه ﴿مثنوی﴾ هیچ كندم كاری وجو بردهد ❋ مثلا هیچ بغدای اكسك اربه حاصل و بردمی و برمز لابد بغدای زراعت ایلین ینه بغدای حاصل آلور ﴿مثنوی﴾ دیدهٔ اسبی كه كرهٔ خر دهد ❋ وهیچ راسبی كوردكمی كیم طوغوردیغی طایی خر اوله وحمار كره و بره حاصل كلام اسب كرهٔ حمار وخر كرهٔ اسب و برمك محال عقلادر كذلك لقمهٔ حلال دخی عشق ومحبت وعلم ومعرفت وانواع نیك خصلت ظهوره كتوروب لقمهٔ حرام دخی ظلم ومعصیت وجهل وغفلت وعجب وانانیت ومردان خدایه كبر وعداوت محصولن بتوروب برینك خاصه‌سی بربنه قارشمز مثلا اربه‌دن بغدای و بغدایدن اربه وآتدن حمار وحماردن آت اولمدیغی كبی فاذا كان كذلك ﴿مثنوی﴾ لقمه تخمست و برش اندیشها ❋ لقمه تخمدر وانك حاصلی افكاردر ﴿مثنوی﴾ لقمه بحر وكوهرش اندیشها ❋ وفی الحقیقة لقمه بحردر وانك كوهری فكر واندیشه‌لردر ﴿مثنوی﴾ زاید از لقمهٔ حلال اندر دهان ❋ دهانده حلال لقمه‌دن تولد ایدر ﴿مثنوی﴾ میل خدمت عزم رفتن آن جهان ❋ خدمت وطاعته میل وعالم ملكوت وجبروته عزیمت ایلمك یعنی لقمهٔ حلالدن بونلر تولد ایدر قال تبارك وتعالى (كلوا من الطیبات واعملوا صالحا) ایمدی حرام خبیثدر طیب دكلدر وحق سبحانه وتعالى اكل طیبی عباداته مقارن بیوردی وقال علیه السلام (طلب الحلال فریضة بعد الفریضة) یعنی طلب حلال بعد فریضة الایمان والصلوة مؤمن ومؤمنه اوزرینه

مطلب
در طلب حلال
ودرجات ورع و
مراتب ارباب ورع

فريضه‌در وقال صلى الله عليه وسلم (من اكل الحلال اربعين يومانورالله تعالى قلبه واجرى ينابيع الحكمة من قلبه) وفى رواية زهده الله فى الدنيا) وقال عليه السلام (ان الله تعالى ملكا على بيت المقدس ينادى كل ليلة من اكل حراما لم يقبل منه صرف ولاعدل) يعنى حضرت فخر عالم صلى الله تعالى عليه وسلم بيوررلركه بيت المقدسده الله سبحانه وتعالينك ملائكه سندن برملك واردر هر كيجه ندا ايدركه هر كيم كه حرام يه حق تعالى اندن نه فريضه‌يى قبول ايدر ونه نوافلى قبول ايدر وقال عليه السلام (من اشترى ثوبا بعشرة دراهم وفى ثمنه درهم حرام لم يقبل الله تعالى صلوته مادام عليه منها شئ) صدق رسول الله وصدق حبيب الله *روايت اولنوركه سعد رضى الله عنه كبار صحابه‌دن ايدى بر كون رسول عليه السلامه نياز ايدوب ايتدى يارسول الله عليك سلام الله بكادعا ايديكز كيم هرنه دعا ايدرسم عندالله مستجاب اوله بيور ديلر كيم حلال طعام تناول ايله كه حتى دعا وحاجتك مستجاب اوله وينه حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم بيوررلركه هر كيم كه اننه كلان مال نه مقوله يردن كلشدر قارمسه حق سبحانه وتعالى دخى اول عبدجرى يى نه سبيدن دوزخه ادخال ايتمكه قارمز* وينه حديث شريفده وارد اولمشدركه عبادت اون جزؤدر طقوز جزؤى طلب حلالدر* وبرحديث قدسيده دخى وارد اولمشدركه حق سبحانه وتعالى بيورركه شونلركه حرامدن پرهيز ايليه‌لر بن انلرى حساب ايتمكه حيا ايدرم* وبرحديث شريفده دخى وارد اولمشدركه بركمسنه حرامدن كسب ايلديكى مالدن صدقه ويرسه قبوله قرين اولمز واكراندن ثواب اميد ايدرسه اهل ناردن اولور* وروايت اولنوركه مهاجرين وانصارك اولىسى ورسول عليه السلامك خليفهٔ اولىسى سيد اهل تجريد شهنشاه ارباب تفريد رسول عليه السلامه غار معروفده رفيق شفيق ابو بكر الصديق رضى الله عنه برغلامك اندن براچم ابن نوش ايدوب پس ابن مز بوروجه حلالدن اولماديغى معلوم شريفلرى اولدقده انكشت مباركن حلقومنه ادخال ايدوب قى ايلدى حتى برمرتبه ضعف طارى اولديكه موته قريب اولديلر ودركاه عزته مناجات ايلديكه الهاملكا پروردكارا سندن مغفرت رجا ايدرم كه عروقده بقيه قالان ايچون بنى مؤاخذه ايتميوب عفو ايليه‌سن* وسفيان ثورى بيوررلركه مال حرامدن تصدق ايليان اكابكزركه ملوث اولان جامه‌سن بول ايله يويوب پاك ايتمك ايستيه* وسهل

تستری بیوررلرکه هیچ کس حقیقت ایمانه نائل اولمز الا درت شی ایله نائل اولور
اولا جمله فرایضی بشرط سننه ادا ایتمکله و بشرط الورع لقمهٔ حلال تناول
ایتمکله وظاهرا و باطنا ناشایسته اولان قول وفعلدن دست وزبانی کوتاه ایدوب
و بونك اوزرینه مستقر اولوب صبر ایتمکله وارباب ورعدن بعض محققین
بیورمشلرکه برکیمسه قرق کون حرام اکل ایلسه قلبنی زنکار طوتوب لیلهٔ
مظلمه دن زیاده تاریك اولور و ینه سهل تستری بیوررلرکه لقمهٔ حرام تناول
ایلیان کمسه نك هفت اندامی معصیتده واقع اولور کندوسی کرك دیلسون
وکرك دیلمسون وحلال تناول ایلیان کمسه نك هفت اندامی وجمله جوارحی طاعتده
واقع اولور کندوسی کرك ایسته سون و کرك ایسته مسون آه ایواه ودر یغاه بر مبحثه
کلدك که حقیقت حالمزه نظر اولنسه کارمز تباه اولوب بروجهله نطقه مجالمز
قالماز * ایمدی بنم برادر بجان برابرم امام محمد الغزالی طیب الله روحه احیاء
علوم و کیمیای سعادت وار بعین نام کتاب حیات بخشلرنده ورع ایچون درجات
بیان ایدوب بیوررلرکه ❊ درجهٔ اولی ❊ ورع عموم مسلمین درکه بحسب
الشرع انك حرمتنه فقها وعلما فتوی ویرمشلردر و بوکا ورع عدول دیرلر
یعنی مرتبهٔ مز بوره دن خروج ایدوب مخالف فتوی اولان حرامه ال اوزادن
فاسق اولوب عدالتنه زوال کلور ❊ ودرجهٔ ثانیه ❊ ورع صالحین درکه
اکرمفتی بناء علی الظاهر انك حلنه فتوی دخی و یر یرسه احتمال تحریم تطرق
ایدن شیدن حذر ایدرلر وحضرت رسول علیه السلام درجهٔ مزبوره یه اشارت
ایدوب بیوررلرکه (دع ما یریبك الی مالا یریبك) ❊ ودرجهٔ ثالثه ❊ ورع متقیلردر
قال صلی الله علیه وسلم لا یبلغ العبد درجة المتقین حتی یترك مالا بأس به مخافة ما به
بأس) یعنی ورع متقین اولدرکه برشی حلال مطلق اولوب نه حرام ونه شبهه لو
اوله ولکن اندن برغیری حرام و یاخود شبههٔ آخره دوشمك خوفی اولمغله
اندن دخی کف ید ایدر مثلا سلفده اولان بعض متقیلر یوزدرهمه مستحق ایکن
طقسان طقوزن الوب کندو ایله نار بیننه حاجز اولماغیچون لخوف الزیاده
غیر یسن المیوب ترك ایدرلر ایمش کما قال عمر رضی الله عنه (کنا ندع تسعة اعشار
الحلال مخافة الوقوع فی الحرام) ❊ ودرجهٔ رابعه ❊ ورع صدیقیندر
ورع صدیقین اولدرکه برشی فی الاصل حلال اوله وحرام آخره دخی مؤدی
اولمیه لکن اندهاسبابدن برسبب اوله که سبب مز بورك حصولی برمعصیتده
واقع اولمش اوله مثلا بشر حافی بغدادده سلاطین حفر ایتدیکی انهاردن

صوابچمزدی وصدبقیندن بعضلر دخی طریق جده خیرات ملوکدن اولان حوضدن صوابچمزلر ایمش واومقوله حوض وآبار وانهاردن سقی اولنان باغ و بستانك میوه‌سن تناول ایتمزلر ایمش (وحکی ان ذا النون المصری کان محبوسا جایعا فبعثت الیه امرأة صالحة من طیب مالها طعاما علی یدی السجان فلم یأکل واعتذر بانه جاءنی علی طبق ظالم) ای ید السجان واطفی بعضهم سراجا اشعله غلامه من بیت ظالم ﴿ ودرجهٔ خامسه ﴾ ورع مقربین وموحدیندر که هرنه مقوله اکل وشرب ومشی وحرکت وخواب وراحت ونطق وگفتار که لله اولمیه کندولرینه حرام بیلورلر وحق ایچون یرلر وایچرلر وحق ایچون مشی وحرکت ایدرلر وحق ایچون سویلرلر وجمیع حادثه حقله اولورلر و بوطائفهٔ علیه برقومدر که بك همت و بك صنعت اولمشلردر (حکی ان یحیی بن یحیی شرب یوما الدواء فاشارت الیه امرأته بالمشی والتردد فقال هذه مشیة لا اعرف لها وجها وانا احاسب نفسی علی جمیع احوالی منذ ثلثین سنة) وهذه رتبة قوم وفوا بقوله تعالی (قل الله ثم ذرهم) فرأوا کل مالم یکن لله تعالی وحده حراما) وشیخ الاسلام عبدالله انصاری روح الله روحه دخی بومرتبه‌ده اولان ورعی بووجهله تعریف بیورورلر که (التورع عن کل داعیة تدعو الی شتات الوقت والتعلق بالتفرق وعارض یعارض حال الجمع) یعنی تورع عن الداعیه ملاحظهٔ غیرایله تفرق اقتضا ایلیان داعیه‌یی نفی خواطر ایله قمع ایلمکدر ویاخود تعلق بالتفرق ایلیان داعیه‌دن تورع ایله نفی خواطردر مثلا مردفایی کندویی مقام جمعده کورمکدن تورعدر زیرا کشی کندویی مقام جمعده کورمك رؤیت نفس ورؤیت مقامی متضمن اولور بو ایسه عین تفرقه‌در (وکذا کل مایعرض من منافیات حال الجمع کشهود الوقت والمقام والحضور * فان الجمع هو الغیبة عن الجمع والغیبة والحضور ولانه الحق بدون الخلق وبقاء لم یزل بفناء مالم یکن) * بشر حافی رضی الله عنه وقدس سره‌نك ورعده احتیاطی عظیم اولمغله سزنه مقوله یردن اکل وشرب ایدرسز دیو سؤال ایتدیلر بیوردیلر غیریلرنه یردن تناول ایدرلرسه بزدخی اندن تناول ایدرز ولکن لقمه‌یی تناول ایدوب ناله‌وگریه ایدنلر ایله طعام ییوب خنده‌یی معنی ایدنلر یکسان دکلدر بعده تکرار سائله خطاب ایدوب بهتر اولدر که دست کوتاهتر ولقمه کهتر اوله دیو بیوردیلر * ای یار موافق انواع هزار ناله وآه وحالمزه حیفا ودریغا خبرده وارد اولمشدر که حضرت شفیع الامم فخر عالم صلی الله علیه وسلم بیورورلر که بدترین خلق شول قومدر که

جسملری نعمتده راحت طوروب وکوناکون طعاملر ییوب وانواع البسهٔ فاخره کیوب وبوحال ایله دهان وزبانلرین آچوب زهد وتقوی وورع وپرهیزدن دم اوروب وکوچك خبرلر سویلیهلر وقال علیه السلام (لاتقوم الساعة حتی یکون الزهد روایة والورع تصنعا) رواه ابونعیم فی الحلیة عن ابی هریرة رضی الله عنه * پس درجات ورع وسعادات اهل ورع معلوم اولدی ایمدی اخوان صفا وخلان باوفادن مرجودرکه باری هر بریمز احوالمز تجسس ایدوب کیمی وباخود ناکسلردنمی بزمتفطن اولهیوز وحقدن اعانت وعنایت رجا ایدوب بولابکی درجهٔ اولاده اولان ورعی حفظ ایدوب حد شرعدن تجاوز ایتمکله نامزی جریدهٔ فسقه یه قید ایتدیرمیهوز حالاکه بومرتبهیه دخی نائل اولمغه کمال عجزمز اولوب ورع ایله متصف اولمق شانمزدن دکلدر * ای مستمع منصف (الانصاف نصف الدین) بیورلمشدر ایمدی انصاف اولنسه وزمانك حالنه نظر قلنسه احوال کبار نهمرتبهده بولنمشدر * پس صغارك دخی حالی اکاکوره قیاس اولنه عجبدرکه ذکر اولنان اوصاف ایله متصف اولمیان نیجه مغرور وغافل وحقیقت حالدن جاهل ولایعقللر حقدن قورقیوب وپیغمبردن اوتانمیوب کندولرین ذروهٔ اعلاده کوروب مرتبهٔ قطبیتدن برقدم اشغی تنزل ایتمزلر وکندولر ادناس بشریت ایله ملوث ایکن (منم دکر نیست) دیوکسنه بی پسند ایتموب عجب وانانیت ایله کیمی اکفارو کیمی ضلاله نسبت ایدوب رجما بالغیب بهتان وافترالر ایدرلر ونیجه اهل حالك خاطرین ییقارلر ایمدی بو نطو بلسدن مراد هرکس نظر انصاف ایله کندو حالنی کوروب وعجز وقصورین بیلوب وکندو تقصیراتی دریاسنه طالوب آخرتك عیبن تجسس ایتمکدن توبه واستغفار ویوزین درکاه حقه سوروب نالهوزاری ایلیه ودرد ایله یانوب یاقلوب آخرنده بوعمل وبوحال ایله سرانجاممز نیجه اولهجقدر دیوب عقلی باشندن کاه کیدوب کاهکهو بوقلق مرتبهسندن منفك اولمیه
* نظم ازمناجات * ای کرفتار یجوز ولایجوز * حالکی کور چوق اواور طالمده سوز * ماضی ومستقبلی فوحالی کور * هر برآنده سن کمالك آلی کور * غافلیسك کوکلکه بیك غم کله * باغ دلدن برورق کرکم اوله * کورمز ایسك کردلولکدن اثر * المز ایسك ذوقله اندن خبر * سعی ایدوب علم اوقودم صانمه صفین * ایلمز اول علمی بیل حقه یقین * شولکه انك علمی هوا ایچون اولور * آنك ایشی آه وواهیله اولور * کرد بلرسك بولهسن اوددن نجات *

ایده کور تهذیب اخلاق وصفات * خواب غفلتدن سنی بیدار قیل * برزمان وار جست وجوی یارقیل * روزشب درد یله صاچ باشیکه خاك * دور قالدی سندن اول محبوب پاك * روح مسکینی قودك زندانده سن * اول دل بیچارهٔ درمانده سن * واردورشکم روحی آزادایده سن * بودل و یرانی آبادایده سن * عاقل ایسك یوری فکرایت سن ماآل * ترك ایده کور خانمان وملك ومال * طوتکه سنك اولدی ملك غرب وشرق * نولور اندن بردم اوره شرق برق * جمله اسرار حقایقدر سوزم * اول آخر هپ دقایقدر سوزم * محرم ارواح درویشان درر * مرهم شافی دل ریشان درر * کرچه بوسوزلر بکالایق دکل * چون دکل حالم سوزم صادق دکل * آنچه کیشی وردنی اسما قیلور * لیك عیسی اوقسه احیا قیلور * فعلی قوقولمه قلغل نظر * سوز بنه باق صاحبندن قیل کذر * دردمندم نامرادم بی دلم * نیچه اوله حالم دیو لایعقلم * ای خدا وندا کریم وکارساز * پادشاه قادر بنده نواز * بیلدیکمز لطف ایدوب تحقیق ایت * مصطفی اثرنجه سن توفیق ایت * مرغ روحه وصلتکه راه و یر * دیدهٔ بینا دل آکاه و یر * شوقکیله سن بزی پرشورقیل * عیبمز سن لطف ایدوب مستور قیل * بی نهایت قصهٔ درد وکناه * کیمه دیم قصه می بن آه وواه *

﴿ باز کشتن بازرکان باطوطی آنچه دیداز طوطیان هندوستان ﴾

بازرکان هندوستان طوطیلرندن اول نسنه یی که کوردی کندو طوطیسنه کیرو سویلمسی بیاننده در ﴿ مثنوی ﴾ کرد بازرکان تجارترا تمام * هندوستانه کیدن بازرکان تجارتی تمام ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ بازآمد سوی منزل دوستکام * دوستلرك مرادی اوزره شادکام ومحصل المرام خانه وسکنا ومنزل ومأواسی جانبنه کلدی ﴿ مثنوی ﴾ هرغلامی رابیا ورد ارمغان * (الکریم اذاعهد وفا) مصداقنجه بازرکان عهدینه وفاایدوب و برموجب (وعدالکریم دین) وعد ایلدیکی ارمغانی هر برغلامنه کتوروب ایصال ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ هر کنیزکرا ببخشید او نشان * وهر بر کنیز که اول بازرکان صاحب احسان نشان باغشلدی وانعام فراوان ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت طوطی ارمغان بنده کو * طوطی خواجه سنه ایتدی بنده نك ارمغانی قنی ﴿ مثنوی ﴾ آنچه دیدی وآنچه کفتی بازکو * اول نسنه یی که کوردك وشول معنایی که ایشتدك آشکار وعیان سویله ﴿ مثنوی ﴾ کفت نی من خود پشیمانم آزان * بازرکان

دیدی سویلمزم بن اندن پشیمانم * مثنوی * دست خود خایان وانکشتان کزان * کندوالنی چینه یجی و پرمقلرینی اصریجی اولدیغی حالده و یاخود الیمی چینه یجی و پرمقلرم اصریجی یم بو یله دیو که * مثنوی * من چرا پیغام خامی از کزاف * بن نیچون کزافدن یعنی بیهوده یره برخامك پیغامنی * مثنوی * بردم از بی دانشی وازنشاف * سفاهت ونادانلغمدن ایلتدم یعنی انلره سنك خبرك ایلدوب سفاهت ایتدم نشاف سفاهته دیرلر * ایمدی ای طوطی اول قصهٔ پرغصه دن سؤال ایتمه وبورازك کشفنی طلب ایلمه که اول حالتك مشاهده سندن هنوز پریشان حالم * مثنوی * کفت ای خواجه پشیمانی زچیست * طوطی ایتدی ای خواجه پشیمانلق ندندر * مثنوی * چیست آن کین خشم وغم را مقتضیست * که بوخشم وغمی مقتضی ندر اول نسنه در * مثنوی * کفت کفتم آن شکایتهای تو * خواجه طوطی یه ایتدی اول سنك شکایات دردآمیز وحکایات شوق انکیز کی چونکه دیدم * مثنوی * باکروه طوطیان همتای تو * سنك همتا ومانندك اولان بر بلوك طوطیلره سلامکی تبلیغ ایلدم * مثنوی * آن یکی طوطی زدردت بوی برد * ایچلرندن اول برطوطینك دردکدن رایحه ایلتدی ومرادکی فهم واذعان قیلدی * مثنوی * زهره اش بدرید ولرزید وبمرد * زهره سی چاك اولدی ولرزان اولوب مرد اولدی وآخرته کیتدی * مثنوی * من پشیمان کشتم این کفتن چه بود * بن تبلیغ رسالتدن پشیمان وبوحالتك مشاهده سندن پریشان اولدم بونی دیمك نه ایدی * مثنوی * لیك چون کفتم پشیمانی چه سود * لکن چونکه سویلدم صکره پشیمانلق نه یه مفید کاشف اسرارهای کبریا شه جلال الدین مولانای ما بو مناسبتله حفظ لسان وصیانت دهانه متعلق حصه بیان ایدوب بیوررلر که * مثنوی * نکتهٔ کان جست ناکه از زبان * برنکته که ناکاه اول زباندن صچرادی * مثنوی * همچو تیری دانکه جست آن ازکمان * نکتهٔ مزبوره یی برتیر کبی بیلکه اول تیر کماندن صچرادی یعنی کمان دهاندن دخی کلمات تیر کبی صچرار وچیقدقدنصکره * مثنوی * وانکرد دازره آن تیر ای پسر * اول تیر یولندن کیرو دونمز ای پسر * مثنوی * بندباید کردسیلی را زسر * برسیل روانی باشدن بندایلمك کرکدر یعنی سیل هنوز کلمزدن اول باشندن سدایتمك لازمدر والا شهری صوآلوب خسارت واقع اولدقدنصکره بندك فائده سی اولمز کذلك نطق وکلام دخی دهاندن جریان ایدوب عالمی

خرابه و یرمزدن مقدم اسانی بندایدوب سو یلملك کرکدر بوخسه ﴿ مثنوی ﴾
چون کذشت ازسر جهانی راکرفت * حفظ اسان و بندد هانه قادر اولیوب
چونکه سیل روان سخن حد شفتین دن کچدی و سراساندن تجاوز ایلیوب جهانی
طوتدی ﴿ مثنوی ﴾ کرجهان ویران کند نبود شکفت * اکر جهانی ویران
ایدرسه عجب اولمز نیجه کلمات فتنه انکیز جهانی فساد سیلنه غرق ایتمشدر
و بو احوال قتی چوق کورلمشدر تعجب اولزمان او لوردیکه بر شی نادرالوقوع
اوله بونك ایسه هر ساعتده نیجه سی واقع اولور محل تعجب دکلدر و لساندن ضرر
چکمامش بوقدر همان حفظ لسانه جهد قیل و سیلی باشندن سد ایله * بیت *
بندای پسر دجله در آب کاست * که سودی ندارد چو سیلاب خاست ﴿ مثنوی ﴾
فعل را در غیب اثرها زادنیست * کذلك خیر وشر انساندن صدور ایدن فعل وقول
هر نه ایسه عالم غیبده اثرلری تولد ایلمك مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ وآن موالیدش بحکم
خلق نیست * وموالید افعال که عالم غیبده متولد اولور خلقك حکمنده
دکلدر یعنی کرچه مصدر افعال واقوال بزم وجودمزدر لکن عالم غیبده
صورت بند اولدیغی خالق المکونات وموجد المصنوعاتك خلق وایجادیدر
مخلوقك ایجادده حکمی بوقدر ﴿ مثنوی ﴾ بی شریکی جمله مخلوق خداست *
موالید وآثارك جمله سی بی ندوشریك اولان حق تبارك وتعالینك مخلوقیدر
حقدن غیریسی خلقنده شریك دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ آن موالیدارچه
نسبتشان بماست * اول موالیدك اکرچه نسبتلری بزه در یعنی قول وفعل بشر
وعمرو کدر دیو ظاهرا نسبت اضافیه سی واردر لکن خالقی حق سبحانه وتعالیدر
کماقال صلی الله علیه وسلم (الناس مجزیون باعمالهم ان خیرا فخیر وان شرا
فشر) وقال الله تعالی (لله مافی السموات ومافی الارض وان تبدوا مافی انفسکم
اوتخفوه یحاسبکم به الله فیغفر لمن یشاء ویعذب من یشاء والله علی کل شیٔ
قدیر) حاصل کلام اکر اختیاری واکر اضطراری اکر بالفعل واکر بالقوه
خیروشر ونفع وضرردن انساندن هرنه مقوله شی صادر اولورسه ونفسنده
منتقش اولورسه نشأهٔ آخرتده انك جمله سی معاد ومسترد ومحسوب اولور ونفس که
انکله اعتیاد ایتمش اولوب اندن متأثر اوله اول شیئك صورتی نفسده راسخ
وثابت اولوب اکا اخلاق اعتبار اولنور ونفس پیرهن تندن برهنه وعریان
اولدقده هیئات راسخهٔ مذکوره وملکات ثابتهٔ مز بوره نفسده فعله کلوب
آخرتده انکله خیرا کر شرجزا کورر ﴿ کلشن ﴾ زتوهر کار کاول کشت

ظاهر * بران کردی بیار چند قادر * بهر باری اکر فعست اکر ضر * شود درنفس تو چیزی مدخر * بعادت حالها باخوی کردد * بدت میوها خوشبوی کردد * ازآن آموخت انسان پیشهارا * وزآن ترکیب کرد اندیشهارا * همه افعال واقوال مدخر * هویدا کرددااندر روز محشر * چو عریان کردد از پیراهن تن * شود عیب وهنر یکباره روشن * ایمدی قادر مطلق اول حضرت حقدن غیریسی دکلدر وصدور ایدن افعال واعمالمز حق تعالینك مخلوقیدر واصل فعل برشخصدن صادراولدقده فعل مزبورك آثاری شخص مزبوره مضاف قلندیغنه مولانا قدس سره بو ابیاتی مثال کتوروب بیوررلرکه

* مثنوی * زید پرانید تیری سوی عمرو * مثلا زید برتیری جانب عمروه رمی ایلدی * مثنوی * عمرورا بکرفت تیرش همچو نمر * اتفاقا زیدك پران ایتدیکی اوق عمروی قپلان کبی اخذایتدی یعنی مجروح ایدوب بدننه کچدی نمر قپلانه دیرلر * مثنوی * مدت سالی همی زاییددرد * وبر ییل مقداری عمروك جسمنده زیدك رمی ایتدیکی سهمدن دردلر طوغدی * مثنوی * دردهارا آفریند حق نه مرد * پس عمروده اولان دردلری حق تعالی خلق ایدر زید رامی خلق ایتز انجق زیددن صدور ایدن فعل رمیدر و تیردن دردتولد ایتدیرن حق سبحانه وتعالینك صفت خالقیتیدر * مثنوی * زید رامی آن دم ارمرد از وجل * مثلا بو مبین درکه رمی سهم ایلیان زید اکر تیری آتدیغی کبی خوفندن مرد اولسه وجل خوف معناسنه در * مثنوی * درد ها می زاید آنجا تا اجل * عمروك وجودنده اول تیرك زخمندن دردلر طوغر واجل وقتی کلنجه الم واضطرابی مشتداولور * ایمدی حاشا وجعك موجدی زید اولیدی زید مرد اولدیغی کبی عمروك وجعی دخی زائل اواوردی پس چونکه زائل اولمیوب عمروك وجودنده وقت اجله دکین مستمراولدی ثابت اولدیکه خالق وجع وددرد اول حی وقادر وفرددر فاماشوقدر واردرکه * مثنوی * زآن مواليد وجع چون مرداو * چونکه عمرو اول تیروجعنك مواليدندن مرد اولدی یعنی اثر جراحات تیردن وفات ایتدی * مثنوی * زید را زاول سبب قتال کو * زیده سن اول سبب اولدیغی جهتندن قتالدی * مثنوی * آن وجعهارا بدو منسوب دار * عمروده اولان اول وجعلری زیده مجازا منسوب طوت زیرا ابتدا سبب وجع زیدك رمی ایلدیکی تیراولمش ایدی * مثنوی * کرچه هست آن جمله صنع کردکار *

اکرچه جمله اوجاع وشدايد خالق وكرد كارك صنع وايجاديدر وز يدك وجعده مدخلى يوقدر لكن سبب ظاهريدر ﴿مثنوى﴾ همچنين كشت ودم ودام وجماع * كذلك اكين ونفس ودام وجماع دخى بويله جه در ﴿مثنوى﴾ آن مواليد ست حق را مستطاع * اول مواليدكه بونلردن تولد ايدر حقه مطيعدر يعنى اكمك وصاورمق وسويلمك و برمعنا ايچون بعض تدبيردوزمك وجماع ايتمك اسبابدر بونلردن تولدايدن مواليد حق تعالينك قدرت وايجاديدر دمدن مراد دم عيسى وياخود مريمه اولان دم جبريل دخى اولمق قابلدر *پس برسؤال وارد اولوركه بوعيان و بيان اولديكه مواليد وآثارصنع فاعل مختار وايجاد خالق وكرد كار ايله نيكدن نيك و بددن بد و بغدن بغداى وآرپه دن آرپه تولد ايدوب خطا واقع اولمدى وهركس اعمال وافعالدن اكديكن بچدى وجزاسن بولدى پس بودخى اولورمى كيم عادت الهيه متبدل اولوب حسنه مأمول اولان اعمالدن سيئه وسيئه مخلوط اولان افعال واقوالدن حسنه تولد ايدوب توقع اولنان اثر منعدم و ياخود متبدل اوله حالا اكا جواب و يروب بيوررلركه ﴿مثنوى﴾ اوليا را هست قدرت ازاله * نعم وراثت ولايت عامهٔ مطلقهٔ محمديه مظهر يتنده قائم وصورت كاملهٔ انسانيه ايله ظاهر اولوب مرتبهٔ اوادنى دن مقام قرب قاب قوسينه مبعوث ووجودى مشكات نورحقيقت احديه وخليفة الله اولان اوليا كمل ايچون الله دن برقدرت وقوت واردركه ﴿مثنوى﴾ تيرجسته بازكردانند زراه * آتلمش اوقى يولدن كيرودوندورررلر ﴿مثنوى﴾ بسته درهاى مواليد ازسبب * ابواب مواليدى ولى كامل سببدن باغلامشدر يعنى ولى اكمل آثارى اسبابدن قطع ايدر ﴿مثنوى﴾ چون پشيمان شد ولى زآن دست رب * چونكه ولى كامل مواليد اقوال وافعال ظهورندن پشيمان اولدى مواليدى دستر بدن باغلريعنى كندويه اعطا اولنان يد قدرت الهيه تصرفيله باغلرز را دست ولى دست قدرت الهى اولمجق افعال واقوالنك آثارندن قطع نظر اشيايى دخى دست قدرت الهيه ايله طبايعندن چيقاروب تأثيرنى رفع وازاله ايدرمثلا مانك شانى اغراق ايكن غرق ايتمز ونارك شانى احراق ايكن احراق ايتمزوشى حقير مغلوب مطلق ايكن برشىء عظيمه غالب ايتمك وسم هلاهل مهلك وقاتل ايكن آب زلال كبى اولوب ضررايتمامك كبى و بغير الاسباب نيجه خوارق عادات ظهوره كلوب اوليادن كرامات بهيه وانبياء عظامدن معجزات بينه صدور ايتديكى انلرك نطقى نطق حق ودستلرى

دست قدرت فياض مطلق اولمغله دركاورد فى الحديث القدسى (فبى ينطق و بى يبطش) وقال تعالى (ومارميت اذرميت ولكن الله رمى) مثلا قيصرروم بركون زمان خلافت عمر رضى الله عنهده حضرت عمره ايلچى كوندروب ايلچى عمر رضى الله عنهك حضور سعادتنه كلدكده برمهرلو شيشه چيقاروب بوشيشه يى سزه قيصرروم هديه كوندردى ديدكده عمر رضى الله عنه بونك ايچنده اولان نه دردیدى ايلچى بوشيشه ده سم هلاهل واردر بر عدوكز اواسه بوندن برقطره اشراب اولنسه فى الحال هلاك اولوردیدى پس عمر رضى الله عنه شيشه يى النه الوب ومهرين بوزوب اى رسول روم بنم نفسمدن قوى وواجب الازاله بردشمنم دخى بوقدر ديو اول شيشه ده اولان زهرى بكليته نوش ايلدى و برزمان وجه مباركارى مانند ورد احمر كل كل وغرق عرق اولوب يك سرموينه خطا ايتمدى رسول روم بوكرامت سنيه يى كورد كده بى اختيار اولوب اسلامه كلدى وكذلك محيى الدين عربى قدس سره مذهب طبيعيده اولان برحكيم فلسفى ايله صحبت ايدوب (قلنا يانار كونى بردا وسلاما على ابراهيم) آيت كريمه سى تلاوت اولنمغله قصهٔ ابراهيم مذكور اولوب نارنمرود احراق ايتمديكى و برد وسلام اوادیغى حكايت اولندقده حكيم طبيعى بوآيتده مذكوره اولان ناردن مراد نار غضب نمرود ابراهيم عليه السلامه ضرر ايتمدى ديمكدر والانار محرق بالطبعدر پس قابل احراق اولان اجسامى نار ياقامق نيجه قابلدر ديو كندو مذهب باطلنه كيدوب مجلسده حاضر اولان نيجه خالى ذهنلرك عقيده لرينه خلل و يرمك احتمالى اولمغله شيخ اكبر رضى الله عنهه برحالت كلوب فصل شتا اولمغن منقل ايله آتش وارايدى حكيمه خطاب ايدوب حالا بومنقلده اولان آتش سنى احراق ايتمزايسه ايمان كتوروب بواعتقاددن رجوع ايدرميسن ديدى اول دخى اكر بوحالت ظهور ايدرايسه رجوع ايدرم ديدى فى الحال حكيمك الين الوب آتشه صوقدى واليله حضرت شيخ آتشى الوب حكيمك اثوابنه قودى اصلا احراق ايتميوب آتشيدر غنجه كل ميدر بلنمدى بعده حكيمه خطاب ايدوب ايمدى سن شمدى يارمغك آتشه صوق ديدى حكيم تكرار كندولكيله برماغن آتشه قودى قودیغى كبى تأثير ايدوب يافدى حكيم بوحالتى كوروب مؤمن اولدى واعتقاد باطلندن دوندى وشيخ اكبره سرفروايدوب بونه حالتدر ديدى شيخ اكبر رضى الله عنه دخى * ع م * اوليارا هست قدرت ازاله *مفهومنى سويلدى وياخود اشبو مصراع اخيرده

واقع اولان لفظ ولی حرف استدراکدن اولان ولیکن معناسنه اولوب بسته
و پشیمان شدده اولان ضمیرلر مصراع ثالثده اولان اولیادن بطریق البدل
هر بر ولی یه عائد اوله یعنی اولیاء الله دن هر بر ولی کامل اکرچه موالید افعال
واقوالی وآثار وکیفیات عناصر وخواص اشیایی ازاله ایدوب سببلردن باغلر
ولکن کندیده بر بشقه قدرت اولمغله دکل بلکه کندو یه حقدن اعطا اولنان
دست قدرت حق جهتندن باغلر وفائدهٔ استدراك اولدرکه حضرت مولانا
بوندن اقدم قول وفعلدن ظهور ایدن آثار وموالید حق سبحانه وتعالینك
ایجادیدر خلق وایجادده حق تعالینك شریکی یوقدر بیورمشلرایدی پس
ولی موالیدی سببدن بسته و بوقدر اظهار قدرت ایلمك نه وجهله موافق اولور
دینورسه ولیده اولان قدرت وتصرف کندونك دکلدر بلکه ولی کامل
کندیدن فانی وحقله باقی اولمغله اول ظاهر اولان قدرتده حقه آلت دوشمشدر
وفی الحقیقه اولا وآخرا وظاهرا و باطنا حقدن غیریده قوت وقدرت یوقدر
دیمك اولور وچون پشیمان شد قیدینك دخی فائدهسی بودرکه مقدما زبان
بازرکاندن بن سوزمدن پشیمان اولدم چونکه سو یلدم اولهجق اولدی وتیرکاندن
صچرادی کیرو دونمز بیورمشلرایدی ایمدی یدی دست قدرت اولان واسانی
نطق حق سو یلین ولی کامل قوس دهاندن رمی سهام کلام ایدوب صکره
پشیمان دخی اولورسه حق تبارك وتعالینك یدقدرتی اولدیغی جهتدن تیر پران
کفتاری کیرو دوندررر انبیا واولیا خود سو یلدکلری نطقدن پشیمان اولمز
ولکن چونکه پشیمان اولهلر دیو بیوردقلری بطریق المشاکلهدر پس تیر پران
کفتاری اولیا وانبیا نه وجهله دوندررر دینورسه * مثنوی * کفته ناکفته
کند از فتح باب * اول ولی کامل کندی یه اولان فتح بابدن سو یلمشی
سو یلمامش کبی ایدر کفتهرا ناکفته کند تقدیرندهدر * مثنوی * تا از آن
نی سیخ سوزد نه کباب * حتی اندن نه شیش ینارو نه کباب ینار یعنی کیسهیه ظلم
اولنیوب کمال اعتدال اوزره سو یلر حاصل کلام ولی کامل ومرشد مکملك
مثلا مجلسنده یوز آدم اولسه وهرآدمك استعدادی بر برینه موافق اولمیوب
اعلی واوسط وادنی و بحسب المشارب والمراتب متفاوت اولسه بروجهله
کلام سو یلرکه جملهسی حصه مند اولوب هر کس مرتبهسنجه ذوق ایدر
وقضیهٔ اتفاقیه بر یسنك حوصلهسندن زیاده برنطق صدور ایدوب اول
کیمسه یه خلجان کلمك احتمالی اولسه بروجهله توجیه وتأویل ایدرکه نهشیش

مطلب
تفسیر ماننسخ من آیة اوننسها

ینارونه کتاب یعنی کمال درجه افهام ایدوب عقلنه توفیق ایدر ﴿ مثنوی ﴾
ازهمه دلها که آن نکته شنید ❋ وولی کاملدن که مستمعین اول نکته یی
ایشتدی مرشد کامل جمله قلوبدن ﴿ مثنوی ﴾ آن سخن را کرد محو
ونابدید ❋ اول نکته وسخنی محو ونابدید ایلدی یعنی اتفاقا ولی کاملدن بر کلام
صادر اولوب وقلوب مستمعینده نکتهٔ مزبوره برقرار اولوب لکن نکتهٔ
مزبوره نك فراموش اولنمسی اولی اولسه ولی کاملده حق تبارك وتعالی برقدرت
و بر مشدر که اول نکته ایله اولان کفتاری جمله قلوبدن ازاله ومحو ونابدید
ایدوب بر یسنك خاطرنده اول سوز قالمز وکلیت ایله فراموش اولنور وکذلك
طالب مبتدیدن دخی برنکته ایشیدوب طالبی اول نکته دن اول زمانده منع
ایتمك طالبه خیر او اولسه نکتهٔ مزبوره یی انك قلبندن محو وازاله ایدردیمکدر
﴿ مثنوی ﴾ کرت برهان باید وحجت مها ❋ ای اولو وشریف کیمسه
اکر سکا برهان وحجت کرکسه یعنی انبیا واولیانك قلوبده اولان تصرفنه وابستدکاری
نکاتی فراموش ایتدیردیکنه برهان لازم ایسه ﴿ مثنوی ﴾ بازخوان من آیة
اوننسها ❋ قرآن عظیمده اولان (ماننسخ من آیة اوننسها) آیهٔ کریمه سنی
آشکاره اوقو ویاخود اوقو یوب اونوتدکسه کیرو اوقو وآیت مزبوره بو معنایه
حجت و برهان اولدیغین اذعان قیل بوآیت کریمه سورهٔ بقره ده در قال الله
تعالی (ماننسخ من آیة اوننسها نأت بخیر منها اومثلها الم تعلم ان الله علی کل
شیٔ قدیر) نسخك معنای لغویسی برشیئك صورتنی ازاله وشیٔ آخرده اثبات
ایتمکدر مثلا شمس ظلی وظل شمسی نسخ وازاله ایلدیکی کبی وکاتب برنسخه ده
اولان خطی مع بقائه فی نفسه صحیفهٔ اخرایه نقل ایتمك کبی ونسخك معنای
اصطلاحیسی دلیل شرعیٔ متأخر ایله حکم شرعیٔ متقدمك رفعیدر کما قال
النیسابوری فی تفسیره (النسخ لغة هو الازالة یقال نسخت الشمس الظل ای
ازالته والنقل ایضا وهو ان یغیر الشیٔ فی صفته وحاله مع بقائه فی نفسه ومنه
نسخت الکتاب والمناسخات فی المواریث لانتقال الترکة من قوم الی قوم فقیل
مشترك بینهما وقیل حقیقة فی الاول مجاز فی الثانی وقیل بالعکس وفی الاصطلاح
هو رفع الحکم الشرعی بدلیل شرعی متأخر فیخرج المباح بحکم الاصل
اذا ورد الشرع بضده رافعا لاباحته فانه لایسمی نسخا اذ لیس رفع حکم
شرعی) الی آخره وارباب تفسیردن معرب قرآن اولنلر ماننسخ قولنده اولان
ماء شرطیه ده ایکی قول بیان ایدوب قول اول که ظاهردر بودر که ماء شرطیهٔ

جازمه وفعل شرطك مقدم مفعولی اولوب تقدیر کلام ای شیء ننسخ دیمك اوله
مثلا ایاماتدعوا قول کریمی کبی و برقول دخی ابو البقا ونحاتدن بعضنك قولیدر که
ماماء شرطیه وفعل ننسخ ما ایله مجزوم اولوب لکن موقع مصدرده واقع اوله
وتقدیر کلام ای نسخ ننسخ دیمك اولوب لفظ ماننسخ دن عبارت اوله یعنی بزقنغی
نسخ ایله برآیتی نسخ ایدرسك اول آیت منسوخه ومنسوه دن خیراوسن اتیان
ایده رز دیمك اولور من آیة قولی دخی مفعول به اوله وابو البقا ماء شرطیه نك
مصدریه اولماسنی تجویز ایدوب اشبو بیت ایله استدلال ایتمشدر * بیت *
نعب الغراب فقلت بین عاجل * ماشئت اذظعنوا لبین فانعب * فاما قول
مز بوری بعضیلر ایکی معنی ایچون رد ایتمشلردر بریسی بودر که اسم شرطه
عائد اولان ضمیردن جمله جزانك خلوی لازم کلور بوایسه جائز دکلدر ثانیا
کلام موجبده من زائده اولمز حال آنکه شرط موجبدر ولکن ائمهٔ بصریین دن
دخی بعضلری بو بابده اختلاف ایدوب دیرلر که شرطده لفظ من زائد اولق
جائزدر زیرا شرط حالده جزانك وجودن اقتضا ایتمامکده نفیه مشابه در
اماخلاف مز بوری نحویون ضعیف طوتمشلردر ودخی من آیة قولنده اولان
من مذکوره تبعیضیه در ومحذوفه متعلقه در زیرا من اسم شرطك صفتیدر
حاصل معنی ای شیء ننسخ من الآیات دیمك اولور اکرچه کیم آیت مفرددر
لکن موقع جمعده واقع اولمشدر وانساباب افعالدن برشیئی اونتدرمق وقلبدن
اذهابه دیرلر پس (اوننسها) قولی دخی ماقبلنده اولان فعل شرطه معطوف
اولمغله مجزومدر نأت جمله سی دخی جواب شرطدر وفعل شرطله جزانك
ایکیسی دخی مضارع علرواقع اولمق افصح تراکیبدندر (بخیرمنها) قولی دخی نأت کلمه سنه
متعلقدر وخیر اسم تفضیلدر اکرمأتی به منسوخ ومنسیدن اخف اولورسه
خیریت اعباء تکلیفك سقوطنه نسبت ایله در واکرمأتی به اثقل اولورسه خیریت ثوابده
زیاده اولدیغنه نسبت ایله در (اومثلها) قولی دخی تکلیف وثوابده مثلی دیمکدر
(الم تعلم) ده اولان استفهام دخی تقریری در وبو آیت کریمه نك اعرابنده نیجه اقوال
دخی اولوب وبعضیلر دخی خیری اسم تفضیل طوتمیوب (ان ینزل علیکم
من خیر من ربکم) قول کریمنده اولان خیر کبی مصدر اولوب خیوردن برخیر
دیمك اولور دیمشلر تفصیلن مراد ایدن ابن سمینك در المصون نام تفسیرنه
مراجعت ایلسون * معلوم اوله که بو آیت کریمه نك سبب نزولی بودر که یهود
ومشرکین نسخ قرآن خصوصنده اعتراض وحضرت فخر عالم صلی الله

عليه وسلمه طعن ايدوب ديديلر كه اكر فرمان سابق حق و پسنديده ايسه موجب نسخ نه‌در واكر باطل وناپسنديده ايسه مقدما شئ باطل ايله امر ايتمه‌نك نه معناسى واردر پس حاشا قبل حقدن اولميوب بلكه ساختۀ محمد وتلقاء نفسندندر ديو افترا و بهتان ايتديكلرنده نازله اولدى معلوم اوله كه مذهب اهل حق اولدركه احكام قرآن وسنتك بعضيسنه نسخ جاريدر مثلا قرآن قرآن ايله وهمچنين قرآن سنت مشهوره ايله وسنت قرآن ايله وسنت سنت ايله منسوخ اولور پس طائفۀ يهود كمال جهل وعنادلرندن اهل اسلام ايله بو بابده عظيم نزاع ايدوب ديديلر كه نسخ جائزدكلدر زيرا نسخ انى اقتضا ايدركه فرمان سابق نادانسته‌دن ظهور ايتمكله آمردن امرك حقيقتى پوشيده اولوب بعده فرمان سابقدن اعلى برامر دخى ظاهر اولمغله حالا امر ايتديكى معنانك اوليكيدن خيرلو اولديغى شمدى معلوم ايدنمش اولور ومتقدم اولانى رفع ايدوب متأخر اولانى اتيان ايدر پس حالت مز بوره آفريده كاره لايق وسزاوار دكلدر الجواب اهل اسلام ديرلر كه حق سبحانه وتعاليدن برشئ مستور دكلدر وهركز پوشيده دخى اولمز اشيا حق سبحانه وتعاليدن نيجه پوشيده اولور كه جميع اشيا خالق وپروردكارك ابداع وايجاد وصنع وخلقيدر كما قال تعالى (الا يعلم من خلق وهو اللطيف الخبير) پس معناى نسخ اولدر كه حضرت رب العالمين بر موجب (يفعل الله ما يشاء و يحكم ما يريد) عبادنه برشئ ايله امر ايدر وامر مز بورى برقاچ زماندن صكره عبادى اوزرندن رفع ايده جكن دخى بيلور عبدا بسه انى بيلمز واول امره حق تعالى بر بدل ويرر كه عبدك صلاح حال واستقامت افعالى انده‌در پس حق سبحانه وتعالى نيجه ايده جكن كندو بيلور وديلديكن قيلور كاه اولور كه تخفيفدن تشديده وكاه اولور كه تشديددن تخفيفه امر ايدر حاصل كلام زمان واوقات ومكان وعبادنك احوالنه فتغيسى لايق واولى وسزاوار احرى ايسه انى امر ايدر پس قول حقكدر وامر كندونكدر وايام نبى صلى الله تعالى عليه وسلمده دخى امت محمدك نسخه حاجتلرى اولديغنه باعث بودر كه اهل اسلامك ايامى مختلفه اولوب حالدن حاله متبدله اولمغله برحكم بروقتده و برحكم دخى بروقتده كوره اولدى وهر بروقتده اولان حكم اول وقتده اولانلرك لايق ايدى وقرآن عظيمده اولان وقوع نسخده ابو مسلم جواب ويرمش كه بان المراد بالآيات المنسوخة الشرايع التى فى الكتب القديمة من التورية والانجيل كالسبت والصلوة الى المشرق والمغرب مما وضعه الله تعالى عنا وتعبدنا بغيره فان اليهود والنصارى

كانوا يقولون لا تؤمنوا الا لمن تبع دينكم فابطل الله ذلك عليهم بهذه الآية وايضا لعل المراد من النسخ نقله من اللوح المحفوظ وتحويله عنه الى سائر الكتب * الحاصل نسخ اوچ نوعدر بريسى اولدركه هم خطى منسوخ اوله وهم حكمى منسوخ اوله بريسى دخى اولدركه خطى منسوخ اولوب حكمى منسوخ اولميه بريسى دخى اولدركه حكمى منسوخ اولوب خطى منسوخ اولميه *اماهم خطى وهم حكمى نسخ اولنان اولدركه حضرت رسول الله عليه صلوات الله بيوررلركه بن كيجه قرآندن برسوره اوقودم اول سوره نك برقاچ آيتى بكا فراموش ايتدرديلر پس بيلدم كه آيات مزبوره زميندن رفع اولنمشدر روى عن انس بن مالك قال كنا نقراء على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم سورة يعدلها سورة التوبة ما احفظ منها غير آية وهى (لوان لابن آدم واديين من ذهب لابتغى اليهما ثالثا ولوان له ثالثا لابتغى اليه رابعا ولا يملأ جوف ابن آدم الا التراب و يتوب الله على من تاب) وكما روى عن عائشة كان فيما انزل عشر رضعات محرمات ثم نسخن بخمس و يروى (ان سورة الاحزاب كانت بمنزلة السبع الطوال اوازيد ثم وقع النقصان) وكذلك روى عن ابن مسعود قال (اقرأنى رسول الله صلى الله عليه وسلم آية فحفظتها واثبتها فى مصحفى فلما كان الليل رجعت الى حفظى فلم اجد منها شيئا وغدوت الى مصحفى واذا الورقة بيضاء فاخبرت رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال لى يا ابن مسعود تلك رفعت البارحة)* اما قرآندن خطى كيدوب حكمى قالان اولدركه اول محصن ومحصنه اولان زانى وزانيه حقنده اشبو آيت قرائت اولنوردى كما روى عن عمر رضى الله عنه كنا نقرأ آية الرجم (الشيخ والشيخة اذا زنيا فارجموهما البتة نكالا من الله والله عزيز حكيم) بو آيت كريمه قرآندن رفع اولنوب حكمى باقى قالدى * وجوه نسخدن اوچنجيسى اولدركه سابقده اولان احكامدن برينه بربدل ايله رفع اولنوب انك حكمى باقى قالدى مثلا برعورتك زوجى متوفى اولسه حكم انك اوزرينه ايدى كه سنهٔ كامله عدت چكه كقوله تعالى (والذين يتوفون منكم و يذرون ازواجا وصية لازواجهم متاعا الى الحول) پس قول مزبور قرآندن رفع اولميوب اول حكمه بدل درت آى اون كون فرمان اولندى كقوله تعالى (والذين يتوفون منكم و يذرون ازواجا يتربصن بانفسهن اربعة اشهر وعشرا) الآية بونك امثالى نسخ قرآن عظيمده بسياردر پس بو آيت كريمه ده تقديم وتأخير واردر تقدير كلام ما ننسخ من آية نأت بخير منها اومثلها يعنى آيتدن هرقنغيسنى كه منسوخ

مطلب اقسام النسخ

ایده وز وانك یرینه برغیری كتوره وز اول اتیان ایتدیكمز آیت آیت منسوخه دن
بهتردر یعنی حكمده اندن اسهل وآسانتر وثوابی اكثردر مثلا زوجی وفات
ایدن زنك عدتی سنهٔ كامله ایكن درت آی اون كون اولدیغی وغزات مسلمین كفار
ایله مقابله ده اون كافره برابر طوروب مصابره ایله امر اولنمش ایكن تخفیف بیوریلوب
ومسلم غازی ایكی كافره مقاومت ومصابرت ایله امر اولندیغی كبی اومثلها و یاخود
آیت سابقه نك ثوابده ومنفعتده مثلی اتیان ایدرز قبله نك كعبه یه تحویلی كبی او ننسها
و یاخود آیت مزبوره یی فراموش ایتدیروب یرینه بدل اتیان ایتمزز یعنی
نأمر المسلمین بتركها من غیر آیة تترك ناسخة لها (الم تعلم ان الله علی كل شیٔ
قدیر) خطاب حضرت رسول علیه السلامه و یاخود مؤمنلردن هر برینه
علی حدة اولمق اوزره حبیم و یاخود ای مؤمن ومسلم بلزمیسن یعنی بیلورسن
تحقیقا حق جل وعلا هرشیٔی كتورمكه وكیدرمكه وامر ونهی ومحو واثبات
وتغییر وتبدیله قادر بر پادشاه لایزالدر آمنا وصدقنا آه ای مرد راه وعاشق
مشتاق رؤیت جمال حبیب الله بو آیت كریمه ده اشارت واردر كه حق سبحانه
وتعالی رسولنه التفات ایدوب بیوررلر كه ای مهتر خافقین ورسول الثقلین ای
بدر منیر وخلاصهٔ تقدیر وی كل كمال وقبلهٔ اقبال وی مایهٔ افضال ونمودار
جمال وجلال * وی سرو خرام باغ وحدت * شاخ فضل سندن نازان وكوكب
دریٔ عزتك تجلیات صفات وذاتمله همیشه درخشاندر حبیم آفتاب دولتك
میغ هستیدن طلوع ایلدكده شواهد ربوبیت وتأییدات الهیه یه مخصوص
قیلدم حتی آنا فآنا ولحظة فلحظة كار دولتك مدارج اوجات عالیاته ارتقا ایدوب
غیر یلرك تاجی سنكا نعلین اولمشدر * بیت * آن نعل كه می انداخت رهوار تو
از پایش * تاج سر سلطان شد تا باد چنین بادا * پس ای خواجهٔ كائنات وعلت
غائیهٔ موجودات بر موجب (حسنات الابرار سیئات المقربین) حسنات جهانیان
سنك سیئاتكدر ایمدی هرچند كه برمقامدن برمقامه كذر ایده سن اندن استغفار قیل
فلهذا قال علیه السلام (انه لیغان علی قلبی فاستغفر الله فی الیوم سبعین مرة)
وقال الصدیق رضی الله عنه (لیتنی شهدت ما استغفر منه رسول الله صلی الله
علیه وسلم) پس ارباب ذوق ووجدان واصحاب كشف وعیان بو آیت كریمه نك
تحقیقنده بطریق الاشاره بیوررلر كه ما رقیك من محل العبودیة الا احللناك
بساحات الحریة ومارفعنا عنك شیئا من صفات البشریة الا اقمناك بشاهد
من شواهد الالوهیة ومارایتك شیئا من عجایب علمی الا اریك ماهو اشرف

مطلب
معنای تأویل آیت
ما ننسخ الخ

منه قال (واوان مافی الارض من شجرة اقلام والبحر يمده من بعده سبعة ابحر مانفدت كلمات الله) يعنی حبيبم ووارث نبی و پی رواثر مصطفوی اولان عاشق صادق قلرم بزعلی حدة هر بريكزی محل عبوديتدن ترقی ايتدرمدك يعنی سزده اولان آثار عبادتدن برشی ازاله وانوار عبوديتدن برشی تبديل ايتمدك الاسزی ميدان حريته ادخال ايلدك يعنی قلبكزی آثار انوار تجليات ايله توسيع ايدوب اقفار حريتدن عبوديته بدل انواع خيرات اتيان ايلدك وديوان حقايق ومعانی اولان قلبكزدن صفات بشريه دن برشی رفع ايتمدك الاانجق صفاتمدن برصفت ثبت ايتمكله شواهد الوهيتدن برحجت واضحه ايله سزی قائم ايلدك وعجايب علمدن سكا برشی مشاهده ايتدرمدم الاول مشاهده ايتدرديكمدن اشرف شی مشاهده ايتديردم ايمدی وجه ارضده اولان اشجار اقلام ويدی دريا مداد اولسه كلمات الهيه نهايت بولمز وتجليده تكرر اولمزوهلم جرا حق سبحانه وتعالی عباد اصفياسنی ادنادن اعلايه نقل ايدوب حتی (جذبة من جذبات الحق توازی عمل الثقلين) ديو وصف بيوريلان جذبات حقدن برجذبه يه دوش اولورکه مرفوع درکاه ربوبيت ومقبول شواهد الوهيت اولوب حضرت احديت نعت محبت ايله مجذوب من بوری قباب غيرتده پرورده قيلوب (قلب المؤمن بين اصبعين من اصابع الرحمن) مصداقنجه انی حالدن حاله دوندروب كندويه قريب ايدر وجذبه يه واصل اولدقدن صكره مجذوب من بورسلوك ايدوب ر بوده تجلی ذات اولور حقيقتده سلوك بعدالجذبه در قبل الجذبه اولانه سلوك دينلمز بلكه اوهام وخيال وخواب بی مألدر پس جذبه يه دوش اولان مجذوب حق قبل الانجذاب جميع عمرنده تحصيل ايلديكی مقاماتی وجمله كراماتی اول قدمده كذرايدر وجذبه يه دوش اولميان هركز (جذبة من جذبات الرحمن توازی عمل الثقلين)نه معنادر بيلمز آه ای عاشق الله ارباب روشه ديرلركه امرونهی حفظ ورعايت ايديكز امامر ونهيه ديرلركه ارباب جذبه يی حفظ وحراست ايديكز زيرا ارباب جذبه انلردركه مع العلم والحقايق نسب آدم انلرايله زنده ومسرور ومنهج صدق انلرك ثبات قدميله معموردر قدرشريعت مصطفويه يی انلربيلور وحق سنت نبويه يی انلرادعان قيلورانلرك صفاء سرلری هرقنغی خاره پرتوايليه عبهردين اولور حقا اكر مطيعه پرتوايدرسه مقبول اولور وعاصی يه پرتوايدرسه مغفور اولور وفاسقه پرتوايدرسه لابد صاحب ولايت اولور ﴿ مغربی ﴾ كوجذبه كه بازستاندمرا زمن * كوجرعة

تا كنندم فارغ ازز‌من * كو باده‌ٔ كه تا بخورم بيخبر شوم * زخويشتن كه سخت ملولم زخويشتن * كو آن عزيز مصر ملاحت كه تا دهد * يكدم خلاص يوسف جان را زحبس تن * كو ساقى مؤيد باقى كه در ازل * بودى مدام نقل وميم ازلب ودهن * درحالتى چنين كه منم دردمند عشق * درمان دردمن نبود غير دردمن * اى ساقى كه مستىٔ ارباب دل زتست * ازروى مرحمت نظرى بردلم فكن * چشمت بيك كرشمه تواند خلاص داد * چون من هزار خسته درونرا ازين فتن * مشكن دل شكستهٔ ماراكه پيش ازين * اوخود شكسته است ازآن زلف پرشكن * درحلق جان مغربى اندازلف را * اورا بدست خويش برآر ازچه بدن * اى مستمع قابل اشبو آيت كريمه‌نك مثنوىٔ شريفده بومحله مناسبت وتوفيقى بووجهله دركه انبيا واوليادن انلركه واصل قرب فرائض اولوب اوصاف حقله متصف اولورلر جميع اشياده قدرت حق وتصرف فيض مطلق ايله تصرف قيلوب وقلوب ناسده حاكم اولوب كندولره اعتقاد تام ايله مريد اولنلرك قلوبندن ازالهٔ افكار فاسده ايدوب اكا بدل عشق ومحبت وانس مع الوحدت اتيان ايدرلر ومنكر اولنلرك قلبندن دخى فكر وذكرى ازاله وحتى انسا ايتدروب افكار خبيثه وظلمت وكدورت ايله هلاك ايدرلر وقرب فرائض ديديكمزه باعث اولدركه حق سبحانه وتعالى نسخ وانسايى كندو ذاتنه اسناد ايدوب ما ننسخ ودخى اوننسها بيورمشدر يعنى انبيا واوليادن صدور ايدن قدرت وقوت حين قرب فرائضده واقع اولوب قدرت من بوره حقك اولور وبو معنايى ربط ايچون حضرت مولانا برقاچ ابيات شريفه دخى بيوروب حق سبحانه وتعالى آيت اخريده انسانى اولياء اصفياسنه اسناد ايدوب كمال اتحادلرندن خبرويرر كما قال عليه السلام (اتقوا فراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله فانهم جواسيس القلوب يدخلون قلوب الناس و يخرجون الخواطر والوساوس فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق والاخلاص) پس حضرت مولانا بيورورلركه ﴿ مثنوى ﴾ آيت انسوكم ذكرى بخوان * انسوكم ذكرى آيت كريمه‌سنى اوقو ﴿ مثنوى ﴾ قدرت نسيان نهاد نشان بدان * اول طائفهٔ عليه‌نك قلوبه نسيان قومه‌سنك قدرتنى بيل ﴿ مثنوى ﴾ چون بتذكير و بنسيان قادرند * چونكه اوليا واصفيا تذكير ونسيانه قادرلردر ﴿ مثنوى ﴾ برهمه دلهاى خلقان قاهرند * وجميع خلايقك كوكللرينه قاهرلردر يعنى ديلرلرايسه برشيئى خلايقك قلبنه اتيان ايدرلر وديلرلرايسه انساقيلورلر زيرا ﴿ مثنوى ﴾ چون بنسيان

بست اوراه نظر * چونكه ولى كامل نسيان سببيله برشخصك راه فكر ونظرين بغليه ﴿ مثنوى ﴾ كارنتوان كرد ور باشد هنر * اول كيسه نك هنرى دخى اولورسه اصلا بر كار وعمله قادر اولمز وعلمى دخى وارايسه كندويه فائده قيلمز ﴿ مثنوى ﴾ خلتم سخرية اهل السمو * خلت افعال قلوبدندر سخرية مفعول اولى واهل سمو مفعول ثانيسيدر سمو عالى وعلو معناسنه در حاصل بيت اى كندولرينى عالى قدر كورن متكبرلر واهل دنيا وارباب نفس وهوا اولان صاحب پندارلر حقيقتده اهل سمو وعلو اولان اولياء اللهى لايق سخريه ظن ايلديكز وانلرى تحقير ايدوب كندى وكزى عالى طوتديكز ايمدى اى شيطان صفت ونار طبيعتلر ﴿ مثنوى ﴾ ازنبى خوانيد تاانسوكم * قرآن عظيم الشاندن تاانسوكم آيت كريمه سنه ديكن اوقويكز وسخريه اوليا ايدنلره حق سبحانه وتعالى نه بيورمشدر معناسنى اذعان ايدوب مردان خدايى تمسخر واستهزا ايتمكدن احتراز قيلمكز حضرت مولانا قدس سره قراءت ايديكز ديديكى آيت كريمه سورهٔ مؤمنينك آخرنده در قال الله تعالى (انه كان فريق من عبادى يقولون ربنا آمنا فاغفرلنا وارحمنا وانت خير الراحمين فاتخذ تموهم سخريا حتى انسوكم ذكرى وكنتم منهم تضحكون انى جزيتهم اليوم بما صبروا انهم هم الفائزون) فريق ايله مراد اولنان اصحاب صفه وصحابه ومؤمنيندر اهل مدينه وحمزه وكسائى بو آيت كريمه ده وسورهٔ ص ده ضم سين ايله سخريا قراءت ايتديلر وقراء سائره ايكيسنده دخى كسر سين ايله قراءت ايدوب سورهٔ زخرفده بالاتفاق ضم ايله قراءت ايتمشلردر خليل ايدر سخريا اكر ضم ايله واكر كسر ايله معناى واحدده استعمال اولنورلغتدر مثلا بحر لجى ولجى وكوكب درى ودرى لام ودالك ضم وكسر ايله مستعمل اولديغى كبى فاما كسائى وفرا سخريا كسر ايله اولور ايسه قول ايله اولان استهزا معناسنه در وضم ايله اولورسه بمعنى السخره واستبعاد بالفعلدر ديمشلر پس سورهٔ زخرفده تسخير معناسنه اولماغله ضم ايله قراءتده اتفاق ايتمشلر وعلى كلا التقديرين ايكيسى دخى سخر فعلندن مصدر اولوب ايكيسنده يله مبالغه ايچون ياء نسبت زياده قلنمشدرو بو آيت كريمه اصحاب صفه دن بلال وخباب وعمار وصهيب وسلمان وفقراء صحابه شاننده وكفار قريشك ذمنده نازله اولمشدر قال مقاتل (ان رؤس قريش مثل ابى جهل وعتبة وابى بن خلف وغيرهم كانوا يستهزؤن باصحاب النبى صلى الله عليه وسلم ويضحكون بالفقراء منهم كبلال وخباب وعمار وصهيب وسلمان

مطلب
درتفسير آيت كريمهٔ
حتى انسوكم ذكرى

رضی الله عنهم پس معنـای آیت کریمه یه شروع ایدهلم (انه کان فریق من عبادی) انه ده اولان ضمیر ضمیر شاندر و عبادک یای متکلمه اضافتی تشریفیه در یعنی تحقیق شـان بودرکه بنم عبـادمدن برفریق وزمرهٔ هدایت رفیق واردرکه (یقولون) اول عباد صفوت نهاد دیرلر (ربنا) ای بزم ربمز و خالق پروردکارمز (آمنا) بزسـنک وحدانیتکه و حبیبک محمد المصطفی نک رسالتنه اقرار باللسـان و تصدیق بالجنان ایدوب ایمان کتوردک (فاغفرلنا) پس الهی بزی مغفرت قیلوب صفـات بشریه مزی ازاله وانوار صفـات وذاتکله سترایله (وارحمنا) و بزه رحمت وعنایت قیل یعنی جنت خلدده مشاهدهٔ جمالکله مسرور ایت (وانت ارحم الراحمین) حال بوکه سن ارحم الراحمین سن (فاتخذتموهم سخریا) پس ای کفار قریش سز اول عباد مکرمیمی مسخره اتخـاذ ایلدیکز وانلرک هزؤنده اول قدر اشتغال کوستردیکزکیم (حتی انسوکم ذکری) حتی انلرک استهزاسی بنم ذکرمی سزه انساایلدی ویاخود سز انلری سخریه ایتمکله انلر دخی بنم ذکرمی سزه اونتدیردی زیرا انلر مقـام قرب فرایضده اولوب تصرفلری قدرت حقله در (وکنتم منهم تضحکون) حال بوکه ای کفار قریش سز انلره کولر اولدیکز اماخبرلری یوقدر که محل ضحکده ذکر حقی فراموش ایتمکله مسخره و مضحک کندولری اولدی اصحـاب رسول الله ایسه انلرک سخریه سنه صبر ایتمکده ثابت قدم اولدیلر پس مقتضای فعل کفار اولدرکه انسـای ذکر حق ایله آخرتده عذاب الیمه کرفتار اوله لر (انی جزیتهم الیوم بمـا صبروا) تحقیقا بن اول عبـادمه یوم قیامتده انواع نعم ایله جزا ویردم سزک استهزا وایذا کزه صبر ایتدیکلری سبب ایله (انهم هم الفائزون) تحقیقا اول عبادم انلردرکه اصناف نعمته فائزلر وانواع رحمته واصل و حائزلردر و فی تفسیر کشف الاسرار و قوله (حتی انسوکم ذکری) ای الـکلام الذی هو ذکر وقرآن مبین و ذلک انهم کانوا اذا قالوا لهم کلام الله و ذکروهم به یسـتهزؤن بهم ویضحکون منهم وربما آل الامر الی اعظم من ذلک فسکتوا فکان سکوت العلماء والصالحین هو المصیبة الـکبری الموجبة لهم انهم ینسـون الذکر فکأن العلماء قد انسـوهم واذا عاد المذکر منتبـا فقد احاط البلاء پس علماء بالله و نصحاء الله (ربنـا امنا فاغفرلنا وارحمنا وانت خیر الراحمین) دیوب اهل طلبدن وارباب قلوبدن سـائرین الی الله اولنلر دخی مع الله بطریق المعامله حقه نیاز و منـاجات ایدرلر واظهار آلا و نعماسیله حقک مدح و ثناسن قیلورلر منکرین واهل دنیا ایسه انلری سخریه ایدوب نفسلرینی رجال اللهک سیـوف

هم علیه سنه اوررلر حتی اولیاء اصفیا هیتلریله مستهزیلرو ذکر حقی فراموش ایتدیروب مرتبهٔ ولایتدن رد ایدرلر منکرین ایسه نه عذابه کرفتار اولدقلرندن بیخبر اولوب مردان خدایه کوللرز یرا قلبلری مرده وافسرده در اکا بنا که کثرت ضحك قلبی اولدورر پس شول کیسه نك که قلبی مرده اولمیه اولیایه کولمز ومردان خدایی سخریه واستهزا قیلمز وحق جل وعلا صبرلری برکاتنده اولیاسنی مقام وحدت وذات احدیتده وصول ایله دلشاد ایدوب فوز وفلاح ویرر پس بو آیت کریمه ده برلطیفهٔ خفیه واردر که اصحاب سعادت وارباب محبت الله ایله اولان معاملات خالصه وصالحه لرنده حقدن نه وجهله انتفاع ایدرلر ایسه منکرینك استهزا وتمسخرلرینه صبر ایتمکله دخی عندالله اجر جزیله نائل اولورلر کذلك اهل شقاوت دخی نفسلریله اولان معاملات فاسده لریله نه وجهله خاسرین اولورلر ایسه اولیایه وعاشقلره اولان انکار واستهزالریله دخی زیاده خسران وخذلانده معذب قالورلر ایمدی حضرت مولانا بیوررلر که اولیا واصفیا وعرفا واصدقا وعشاق بی سروپایی تحقیر وسخریه ایدن جاهل وغافل ومنکر وباطللر الحذر الحذر که انلرك غیرتی قلبکزدن نور ایمانی نزع وداهیهٔ کفر وضلالده هلاك ایدر شیخ محیی الدین العربی بیورر (من جلس مع الصوفیة والعرفاء وخالفهم فی شیء مما یتحققون به نزع الله الایمان عن قلبه) وصحیحده واردر که (من اهان لی ولیا فقد بارزنی بالمحاربة) وقال علیه السلام (رب اغبر اشعث لو اقسم علی الله لابره) حاصل مرام وخلاصهٔ کلام عارفین وعاشقینه من کل الوجوه سوء ظن وانکار وسخریه واستهزادن کمال مرتبه احتیاط واحتراز لازمدر ﴿ شعر ﴾ زهی انسان کامل کیم وجودی ظل یزداندر * محمد نوری حقیچون کیم انکار ایتسه شیطاندر * صحبی سوداسی ای منکر که حقدر عندنا زلفی * سنك قاتکده کفر ایسه بنم قاتمده ایماندر * نجه مدعی کرچه قرار ایتدی واندایچدی * ابنا ءم عهدنه نیچون وفاسز نامسلماندر * اوقودم علم تحقیقی براقدم جهل تقلیدی * جمالك وحدت شرحی قوتفسیر قرآندر * ایمدی ای نور دیدهٔ پدر فتیلهٔ قلبده شعله ویرن نور ایمان چراغ ضیا بخش احمدی اولان اولیادن ایقاد اولنمشدر * بیت * اولیادر خلقه ایمان اوکردن * بوخسه کافر برجیدر بیل بو بدن * * بیت * اولیانك سری واردر دوجهاندن ایچری * سن صانرسن انی کیم اندروقاندریادری * ﴿ مثنوی ﴾ صاحب ده پادشاه جسمهاست * قرا وقصبات وشهر وبلاد صاحبی اولانلر جسملر پادشاهیدر یعنی پادشاه مملکت آب وکلك

تصرف وحكومتی اجسام واشباحده جاریدر فاما قدرت حق كوركيم ﴿مثنوی﴾ صاحب دل شاه دلهای شماست * صاحب دل اولان ولی كامل سزك قلوبكزك پادشاهیدر یعنی پادشاه اقليم جان ودل اولان رجال اللهك حكمی ارواح وقلوبده جاریدر ﴿مغربی﴾ بر دو عالم پادشاهی میكنم * كرچه از ایزد كدایی میكنم * بندهٔ حقم خداوند جهان * بر جهان زو كدخدایی میكنم * لا تظن انی فقیر مفلس * چون بكنجت رهنمایی میكنم * مغربی مردهٔ افسرده را * روح بخشی جان فزایی میكنم * پس كأن حقیقت انسانیه‌دن غافل اولان برجاهل سؤال ایدر كه انسانك جثه‌سی صغیره برضعیف ایكن پادشاه دل وجان اولوب ایكی عالمده نه وجهله حكم ایدر بو عجب دكلمیدر پس حضرت مولانا اول سؤال مقدره جواب ایچون تمثیل ایدوب بیوررلر كه ﴿مثنوی﴾ فرع دید آمد عمل بی هیچ شك * ای غافل تفكر وتعقل ایدوب كوركيم بلاشك ولاشبهة عمل نظرك فرعی كلدی یعنی كرچه دیده دخی صورتا شیٔ صغیردر ولكن هر عملده بصر اصل وعلت مستقله‌در كوزی كورمیان خود برصنعته ونقش وكتابت وبونك امثالی كاره وتشخيص الوان واعيانه قادر اولماز ایمدی دیده كار وعملده علت مستقله اولدیسه ﴿مثنوی﴾ پس نباشد مردم الا مردمك * پس فی الحقیقه انسان اولماز الا مردمك چشم اولور یعنی انسان دخی بدن واحد حكمنده اولان ایكی جهانك مردمك چشمی منزله‌سنده اولوب دیده بدنده وجميع جوارحده تصرف ایتدیكی كبی انسان العين اولان مرد كامل دخی جوارح واعضاسی مثابه‌سنده اولان ایكی عالمده حكم وتصرف ایدر نتكيم بحر زخار حقایق شيخ محيی الدين عربی رضی الله عنه بیوررلر (فسمی هذا الكون الجامع انسانا وخليفة لانه للحق بمنزلة انسان العين من العين الذی به يكون النظر وهو المعبر عنه بالبصر) وینه شيخ رضی الله عنه بلغة الغواص نام كتابنده بیوررلر (فالعالم باسره انسان كبير وروحه الانسان الكامل من نوع الانسان الصغير الذی هو رابطة الامداد والاستمداد فالانسان الكامل بمنزلة انسان العين من العين ومن سواه بمنزلة العين ومنهم بمنزلة طبقات العين ومنهم بمنزلة البياض وطبقات السواد وبمنزلة الاجفان والاشفار والاهداب ولهذا قلنا انه مرآة للعالم) ﴿مغربی﴾ ای چشم وچراغ وقرة العين * وی زبده ومقتدای كونين * هم ذات وصفات را تو مظهر * هم غير تو عيان وهم عين * يك نقطه ميان عين وغينست * آنست ميان هر دو مابين * تو نقطهٔ غين

محو کردان * تاغین همان زمان شود عین * هرچند که نیست غیر نقطه * در کسوت غین وصورت عین * این غین زپیش عین بردار * پس بی شك وبی حجاب وبی رین * بکشای دوچشم تا ببینی * چون صاحب سر قاب قوسین * گنجی که طلسم اوست عالم * ذاتی که صفات اوست آدم * اعدی ای زبدهٔ کون وعمدهٔ کار ونور اعین وابصار ﴿ مثنوی ﴾ من تمام این نیارم گفت ازآن * منع می آید زصاحب مرکزان * بن بونك تمامنی نطق ولسانه کتورمکه قادردکلم یعنی مردمك چشم وانسان العین مرتبه سنده اولان اولیاء کمل وعارفان مکملارك حقیقت حالنی بوندن زیاده سویلکه قدرتم یوقدر اکا بناء که (لوظهرت الحقایق لبطلت الشرایع) دینلوب صاحب مرکز اولان انبیا ورسل علیهم السلامدن منع وارداواوب ودخی (کلموا الناس علی قدر عقولهم لاعلی عقولکم) دیو افهام ناسدن خارج کلام سویلکدن نهی اولنمشرزدر ومرتبهٔ حقیقتدن افشاء سره اذن ورضا کوسترلمامشدر اعدی (العارف تکفیه الاشارة) مرتبهٔ اولیاینی بوقدر اشارت ایله اذعان وکندکدن غافل اولمیوب نه کار ایچون وجوده کتورلدیکك اذعان قیل ﴿ محمد شیرین مغربی ﴾ تو بی خلاصهٔ ارکان وانجم وافلاك * ولی چه سود که خودرا نمیکنی ادراك * تومهر مشرق جانی بغرب جسم نهان * تودر کوهر جانی فتاده دردل خاك * تو بی که آینهٔ ذات پاك اللهی * ولی چه سود که هرکز نکردی آینه پاك * غرض تو یی زوجود جهان همه ورنی * هلایکون فی الکون کان لولاك * همه جهان بتوشادند وخرم وخندان * تواز برای چه دایم نشستهٔ غمناك * همه جهان بتو مشغول وتوزخود غافل * همه زغفلت توخائفند وتو بی باك * نجات تو بتوست هلاك توازتو * ولی تو باز ندانی نجاترا زهلاك * توعین نور بسیطی وموج بحر محیط * چنان مکن که شوی ظلمت خس وخاشاك * اکرچه مغربی آبی زکائنات آزاد * بیك قدم بتوانی شد از سمك بسماك * اعدی بنم کوزمك نوری ﴿ مثنوی ﴾ چون فراموشیٔ خلق و پادشان * چونکه خلقك فراموش ونسیانی ویاد وتذکری ﴿ مثنوی ﴾ باو بست واورسد فریاد شان * اول خلیفهٔ حق وانسان العین اولان ولی کامل ایله بیله دریعنی انسا وتذکیر انلرك حکمنده در خلقك فریادنه اول ولی مرشد یتشور اعدی رجال اللهی حقه واسطه بیلوب انلردن استغاثه لازمدر وانلره غوث اطلاقی بومعنی ایچوندر * عمر بن الفارض * وان دعیت کنت المجیب وان اکن * منادی اجبت من دعانی

وابت *وان نطقت كنت المناجى كذاك *وان قصصت حديثا انماهى قصت *
﴿ مثنوى ﴾ صدهزاران نيك و بدرا آن بهى * اول بها وحسنله آراسته وحسن خلقله پيراسته اولان خليفةالله صدهزاران نيك و بدى يعنى افكار حسنه و خواطر فاسده يى ﴿ مثنوى ﴾ مى كند هرشب زدلهاشان تهى * هر كيجه كوكللردن تهى ايلر ﴿ مثنوى ﴾ روز دلهارا ازآن پر مى كند * وكوندوزن كوكللرى اول نيك و بدن پرايدر ﴿ مثنوى ﴾ آن صدفهارا پر ازدرميكند * اول قاوب صدفلرينى دردن پرايدر معلوم اوله كه بو بيت شريفده اولان مى كند كلمه سنك فاعلى حق سبحانه و تعالى اوله بوظاهردر يعنى خلق كيجه ايله خوابه واردقلرنده نوم شعور خلقى ربوده قيلوب حق تبارك وتعالى عبادنك قلوبندن افكار نيك و بد وفرق وتميزى رفع ايدوب برشيئه شعور قالمز وكوندز اولدقده هر برى نومدن يقظان اولوب كندولره كلدكلرنده نيك و بدن خالى اولان اصداف قلبلرينى افكار وعلوم درلرندن پرايدر بونك مثلى بوندن اقدم مثنوى شريفده سبق ايدوب * هرشبى ازدام تن ارواح را * مى رهانى مى كنى الواح را * مى رهند ارواح هرشب زين قفس *فارغانى حاكم ومحكوم كس * نى غم وانديشه سود وزيان * نى خيال اين فلان وآن فلان * ابياتنده تفصيل اولنمشيدى و بو بيت شريفك سباقنه مناسبتى بودركه حضرت خداوندكارك مثنوى شريفده دأب منيفلرى بويله دركه اكثر محلده خليفۀ اكمل ومرشد مكملى ذكرايدوب انك اوصاف عليه سن بيان ايدركن خليفه عين مستخلف اولديغنه اشارة ذكر مستخلفدن مستخلفك ذكرينه انتقال بيورررلر وكا مناسب كلام سويلرلر وياخود تصرفات خليفةالله بموجب (ومارميت اذرميت ولكن الله رمى) حقيقتده تصرف حق ودست ولى بموجب (يدالله فوق ايديهم) و بر فحواى (كنت لسانه ويده ورجله) يدقدرت الهى اولمغله مى كند كلمه سنك فاعلى خليفۀ اكمل اوله زيرا خليفةالله اولان هرروزوشب اشياده قدرت حقله تصرف ايدر كما قال الشيخ رضى الله عنه (يتجلى الحق لمرآة قلب الولى الكامل فينعكس الانوار من قلبه الى العالم فيكون العالم باقيا محفوظا بوصول ذلك الفيض اليها فلايجسر احد من العالم على فتح الخزائن الالهية والتصرف فيها الاباذن هذا الكامل لانه هو صاحب الاسم الاعظم ولايخرج من الباطن الى الظاهر معنى من المعانى الابحكمه ولايدخل من الظاهر فى الباطن شئ من الاشياء الابامره وان كان يجهله احيانا عندغلبة البشرية عليه

وايضا قال فى بلغة الغواص ان الخلافة هى الظهور بمراتب الوجوب والامكان المعبر عنهما بالالوهة فى المرتبة الاولى والخلافة فى المرتبة الثانية وقال سهل الخليفة الذى قامت به الدنيا هو افضل السبعة التى تقوم بهم الدنيا واذا كانت الخليفة غير صالح فهو من الابدال واذا كانت صالحا عادلا فهو القطب الذى يدور عليه الرحى) پس بو مقدما معلومك اولديسه حضرت مولانا بو ايكى بيت شريفله عند ارباب السلوك واقع اولان انبساط وانقباض وكثرت ووحدت وجهل ومعرفت ولى كاملك دست ارادت ويد همتنده اولديغن اشعار ايدوب شب ايله سالكى غواشئ بشريه ستر ايتديكنه وروز ايله نور تجلى طلوع ايتديكنه اشارت بيوررلر يعنى برسالكك قلبنه بعض خواطر وساوس خطور ايدوب غواشئ بشريه روپوش محبت الهيه اولمغله حق باطلدن فرق ايده ميوب واثقال كثرت وخواب غفلتدن كوزاچامديغى پيركامل ومرشد مكملك رضاسنه مخالف حركت وبعض خصوصده كستاخلق ايتديكندندر وكيرو قلب سالكه انوار تجلئ الهى طلوع ايدوب ودرونى نور صباحدن انوراولمغله انواع ابواب معارف ربانيه كشاده اولوب واصداف قلبى درر بواهر حقايق وغرر جواهر دقايق ايله مالامال اولوب وحدتده ومحبتده بولنديغى ولى كامله انقيادكلى ايله انقياد وفرماننه اطاعت ايتديكندن اولور وبو مراتب وحالاتى سيروتماشا ايليان سالك وعاشقلر خليفة الله اولان ولى اكملك قدرت وتصرفى تصرف حق اولديغن بلاشك ولاشبهة بيلورور يب وكاندن خلاص اولور (باش تانو نيز ببينى واحوال عاشقان را واقف شوى) * ايمدى بنم جانم كرك آفاقى وكرك انفسى ﴿ مثنوى ﴾ آن همه انديشهٔ پيشانها * اول پيشين اولان يعنى روزروشنده سبق وتقدم ايليان دوكلى انديشه وافكارى ﴿ مثنوى ﴾ مى شناسند از هدايت جانها * جانلر هدايت حقدن اكرلر بعض نسخه ده جانها يرينه خاء معجمه ايله خانها واقع اولمشدر بوتقديرجه معناى بيت پيشين اولان انديشه وفكرلر بعد اليقظه خانه لرينى يعنى صاحبلرينى اذعان ايدرلر يعنى هالك على جاهله وجاهلك جهلى عالمه وكسنه نك فكرى آخره وارميوب ﴿ مثنوى ﴾ پيشه وفرهنك توآيد بتو * سنك صنعت وكمالك حالت يقظه ده سكا كلور تخلف ايتمز ﴿ مثنوى ﴾ تادر اسباب بكشايد بتو * حتى باب اسبابى سكا فتح ايليه يعنى سنى اول صنعت وكمال ايله انواع سببلره دلالت ايدوب ابواب ارزاق صورى ومعنوى كشاده

ایدر عجب قدرت ربانیه در که خواب واستراحتده هر کسک کار وصنعتی لوح ضمیرندن رفع اولوب حضرت حق وفیاض مطلق انلری خزاین غیبنده حفظ ایدر و بیدار اولدقلرنده هر کسه کار وصنعتن اعطا ایدر کورمز میسن ﴿ مثنوی ﴾ پیشهٔ زرکر باهنکر نشد * زرکرک صنعتی آهنکره کیتمدی ﴿ مثنوی ﴾ خوی این خوش خو با آن منکر نشد * بو حسن خلق صاحبنك خلقی اول بدخلق اولان منکره کیتمدی حاصل کلام هر کسک اخلاق واوصافی وکاروصنعتی غلط ایتیوب اصحابنه عودت ایلدی * پس بر فحوای (النوم اخ الموت) موت دخی شبیه نوم وبعد الموت واقع اولان بعث وحیات مشابه حالت یقظه در ایمدی (الیوم تجزی کل نفس بما کسبت لاظلم الیوم) فحواسنجه روز قیامتده دخی هیچ فرده ظلم اولمق احتمالی اولمیوب هر کس عملی ایله جزا اولور ودخی (ولاتزر وازرة وزر اخری) موجبنجه کسنه نك کسنه نك کناهن کوتورمیوب هر کس کندوکناهیله مسؤل ومعذب اولور * پس احوال آخرت وحین موتی نوم ایله یقظه یه قیاس ایدوب اکا کوره کار ایشلیه سن وتبدیل صفات وتهذیب اخلاقه وفکر حقه وقلبکدن رفع ماسوایه جد واهتمام قیله سن زیرا ﴿ مثنوی ﴾ پیشها وخلقها هم چون جهیز * کاروصنعتلر وخوی وخلقلر جهاز کبی ﴿ مثنوی ﴾ سوی خصم آیند روز رستخیز * یوم قیامتده خصمی وصاحبلری جانبنه کلورلر ﴿ مثنوی ﴾ پیشها وخلقها از بعد خواب * خواب موتدنصکره پیشه واندیشه وصفات واخلاق ﴿ مثنوی ﴾ واپس آیدهم بخصم خود شتاب * سرعت وشتاب ایله کیم کندی خصمی وصاحبی کیم ایسه اکا کلور وصاحبی ایله مخاصمه قیلور کما قال علیه السلام (یبعث الناس علی ما توا علیه) ﴿ مثنوی ﴾ پیشها واندیشها در وقت صبح * اندیشه وپیشه لر وقت صبحده ﴿ مثنوی ﴾ هم بدانجا شد که بود آن حسن وقبح * اول محله کیتدیکه محل حسن وقبح ایدی یعنی اکر نیك واکر بد کندو صاحبنه کیدوب تخلف ایتمز مثلا محاسن اعمال ایله قبایح افعال ﴿ مثنوی ﴾ چون کبوترهای پیك از شهرها * پیك اولان کبوترلر کبی شهرلردن ﴿ مثنوی ﴾ سوی شهر خویش آرد بهرها * کندو شهری جانبنه خبرلر ونصیبلر کتورر نتکیم بغداد وعراق سمتلرنده معتاددر امور مهمه دن بعض خصوصی تعجیلا برشهره اعلام واخبار ایتمك مراد ایتسه لر اول کسنه لر مقدما برقاچ کبوتری اشندن آیروب مرسل خبر اوله جق کسنه یه ویررلر اولدخی اول کبوترلری

کندوشهرینه کوتروب حفظ ایدر واقتضا ایتدیکده لازم اولان احوالی برکاغده یازوب اول کوکرجنک قنادی التنه باغلیوب پران اولور اون بش یکرمی کونلك یولدن برساعتده خبر کتورر کذلك اعمال انسانی دخی بونك کبیدرکه انساندن صدور ایدن نیك واکر بداعمال برزخده صورت بنداولوب کأن اعمال من بورهنك شهرووطنی صاحب اعمالدر بعد الیقظه هرکسه طیور اعمالی وافکار وافعالی کلوب واصل اولور علی الخصوص بودنیاکه خواب مثابه سنده اولوب وقت صبحکه روزقیامتدر هرکسه صور افعال ومکاتیب اعمالی کلوب کیمنه جانب یمین وکیمنه جانب یسار وکیمنه دخی ظهرندن ویریلوب (اقرأ کتابك کفی بنفسك الیوم علیك حسیبا) دیوخطاب اولنوب هرکس عملنه کوره (فریق فی الجنة وفریق فی السعیر) اولور آه کیم دنیاده برحرف بیلیان انده کتابی حرفنی استاددن کورمش کبی اوقور کماروی عن قتاده رضی الله عنه فی قوله (اقرأ کتابك قال سیقرأ یومئذ من لم یکن قارئا فی الدنیا) واخرج العقیلی عن انس عن النبی صلی الله علیه وسلم قال (الکتب کلها تحت العرش فاذا کان الموقف بعث الله ریحا فتطیرها بالایمان والشمائل اول خط فیها اقرأ کتابك کفی بنفسك الیوم علیك حسیبا) آه روز قیامت بر کوندرکه هرکس اهل عملیله حشر اولور کما قال الله تعالی (احشروا الذین ظلموا وازواجهم) وقال الله تعالی (واذا النفوس زوجت) عن عمر بن الخطاب رضی الله عنه یقول (واذا النفوس زوجت قال هما الرجلان یعملان العمل یدخلان به الجنة اوالنار) وعن ابن عباس فی قوله (احشروا الذین ظلموا وازواجهم قال اشباههم) واخرج ابو حاتم عن النعمان بن بشیر قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (واذا النفوس زوجت قال الضربا کل رجل مع قوم کانوا یعملون عمله وذلك بان الله یقول وکنتم ازواجا ثلثة فاصحاب المیمنة مااصحاب المیمنة واصحاب المشأمة مااصحاب المشأمة والسابقون السابقون) وقال الله تعالی (یوم ندعو کل اناس بامامهم) قال ابن عباس اماهدی واماضلالة آه ای واه ودریغا ای نفس شوم عجبا بزدخی قنغی عملی ایشلدکونه مقوله امامه اویدق آیا امام هدی ویاخود امام ضلالات ایله می دعوت اولنورز آ الهی سن هدایت وعنایت ایدوب عمل عمل صالح ایشلمکه توفیق قیل وامام هدایه درون دلدن تابع قیل وبودردمندی انکله دعوت قیل ای برادر باجان برابر وروح مصور ایدردر که پردهٔ غفلتی دیدهٔ بصیرتدن رفع ایدوب عاقبت کاره نظر ایده وز موت خود مقرردر

مطلب موعظهٔ لطیفه

وهر كس بكاموت بوقدر ديكه قادردكلدر وموت بوقدر دخی ديسه شيراجل الك يقاسن پنجه سنه الق محققدر ايمدی مردعاقل اولدركه بودنيانك فناسن وحلالی حساب وحرامی عذاب اولد يغن ملاحظه قيلوب افكار فاسده واعمال قبيحه وطول املدن فراغت قيلوب محاسن افعال وميامن اعماله جد واهتمام ايليه وبرامام هدی ومرشد ومقتدايه اقتدا ايدوب موجب عذاب اولان اخلاق رديه سندن خلاص اولوب تهذيب اخلاق ايليه وحالت موتی وقبره وارهجق كونی متصلا خاطردن كيدرميه (قيل رأيت فی كتاب اللطايف يقول فيه جاء رجل الی رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم فقال يارسول الله من ازهد الناس قال عليه السلام (من لم ينس القبر والبلی وترك فضل زينة الدنيا وآثر ما يبقی علی ما يفنی ولم يعد غدا من ايامه وعد نفسه من اهل القبور) وابو الفضل محمد بن نعيم ابی اسحاقدن حكايت ايدر كه بركون يزيد الرقاشی (يا من الموت موعده والقبر منزله الا تبكون) ديوب شول حده وارنجه اغلاديكه حتی كوزلرنك اوست قپاغی كثرت بكادن دايندوب برندن كيتدی * وابن مسروقدن مرويدر كه ام المؤمنين عايشه رضی الله عنها روايت بيورمشلركه ايكی جهان كونشی خاتم النبيين وشفيع المذنبين صلی الله عليه وسلم بركون بنم حجره مده اوپورلردی پس احوال قيامتی خاطره اتمكله بكا رقت كلوب اغلادم تقاطر دموعم حضرت رسالت پناهك رخ كلكوننه دوشوب سعادتله اويقودن اوياندی وبنم حالمی كوروب ياعايشه نيچون اغلرسن ديدی بن دخی يارسول الله عليك صلوات الله روز قيامتی واول كونده واقع اولهجق احوال وندامتی ذكر ايلدم عجبا يارسول الله اول يوم عظيمده اهليكی ذكر ايدرميسن حال آنكه ياحبيب الله دنياده سن بزه بو وجهله اشفق سن ديدم فقال رسول الله صلی الله عليه وسلم (ياعائشه ثلثة مواضع لا يذكر احد احدا الا نفسه عند الميزان حتی يعلم انه ايخف ام يثقل وعند الصحيفة ايأخذ صحيفته بيمينه ام بشماله وعند الصراط حتی يجاوز عنه ياعائشه وعند الصراط الزالون والزالات كثيرة قال ثم بعد قراءة الكتب العرض علی الرحمن والحساب كما قال تعالی (فسوف يحاسب حسابا يسيرا) يعنی حضرت فخر عالم عايشه صديقه رضی الله عنها يه بيورديلر كه ياعايشه اوچ موضعده هيچ احد هيچ احدی ذكر ايتمز الا نفسنی ذكر ايدر يعنی نفسی نفسی ديو زاری قيلور بريسی ميزان قتنده كه حتی ميزانی خفيف وياخود ثقيلدر بلنجه وبريسی مكاتيب اعمال قتنده كه عجبا

صحیفه‌سی صاغندنمی ویاخود صولندنمی عیان اولنجه و بریسی عند الصراط كه‌سلامت ایله كچنجه یاعایشه صراطده قتی چوق ایاقلر سورچر بیوردیلر * روایت اولنور كه بركون امام علی كرم الله وجهه یه بركمسنه كلوب یاامام بزه دنیایی وصف ایله وتطویل ایله زیرا ابن حفظ ایده‌مم دیو بو نصیحتی التماس ایلدكده بیوردیلر كه (اعلم ان الدنیا حلالها حساب وحرامها عذاب تحاسب یوم القیمة فی كل شئ مرتین مرة من ای شئ اكتسبت ومرة بما انفقت) وقال الله تعالی (یوم نحشر المتقین الی الرحمن وفدا ونسوق المجرمین الی جهنم وردا) حكایت اولنور كه بركون بو آیت كریمه یحیای معاذ قدس سره‌نك مجلس شریفلرنده قراءت اولندقده بیوردیلر كه (یا ایها الناس مهلا مهلا غدا تحشرون الی الموقف حشرا حشرا وتوقفون بین یدی الرحمن فردا فردا وتسألون عما فعلتم حرفا حرفا و یقرب الاولیاء الی الرحمن وفدا وفدا و یرد العاصون الی عذاب الله وردا وردا وكل هذا اذا دكت الارض دكا دكا وجاء ربك والملك صفا صفا وجئ یومئذ بجهنم ویلا ویلا اخوانی الویل لكم من یوم مقداره خمسین الف سنة یوم الراجفة ویوم الآزفة ویوم الندامة ویوم الحسرة و یوم المناقشة ویوم المحاسبة و یوم المسئلة و یوم الموازنة و یوم الزلزلة و یوم الصیحة و یوم النشور و یوم الثبور و یوم ینظر المرأ ما قدمت یداه و یوم التغابن و یوم یصدر الناس اشتاتا و یوم تبیض وجوه وتسود وجوه ویوم لایغنی عنهم كیدهم شیئا ولاهم ینصرون و یوم لایغنی والد عن ولده ولا مولود هو جاز عن والده شیئا و یوم كان شره مستطیرا ویوم لاینفع الظالمین معذرتهم و یوم لاینفع مال ولابنون و یوم تأتی كل نفس تجادل عن نفسها و یوم تذهل كل مرضعة عما ارضعت و یوم تبدل الارض غیر الارض والسموات و برزوا لله الواحد القهار و یوم القارعة و یوم یكون الناس كالفراش المبثوث وتكون الجبال كالعهن المنفوش و یوم الصاخة و یوم الطامة ویوم یأتی لاتكلم نفس الا باذنه اهل الجنة فی الجنة یتلذذون واهل النار فی النار یعذبون فلیت شعری من ای الفریقین انا) ایواه ودریغاه یحیای معاذ فلیت شعری دیجك بزم كبی عاجزلرك حالی نیجه اوله‌جق در الهی عاصیلره عذاب ایتمك عدل ایسه عفو ایتمك دخی عهدك در الهی مجرملره عقاب حق ایسه باغشلمق دخی وعدك در الهی هر حالمه ناظرسن سكا نه دیم ملكا معبودا بو كمتر وضعیف نیلسون كه بیك محبتك كل دیرسه كبریای عزتك رد ایدر جمالك تجلیسی جذب ایدرسه جلالك سطوتی

قهر ایدر سیدی ومولای من طلبنی وجدنی بشارتی اکرچه قلب غمکینی فرحناك وکرم ایدر والکن الکبریاء ردائی سهامی کبره برطرفدن مجروح قیلور وهو معکم ایما کنتم مژده سی دخی کرچه روح آرتورر ولکن فتعالی الله الملك الحق هیبتی بدندن جان قوپارر اکرچه کیم وعدك آیات خندان ایدر فاما تهدید وعیدك بنه فی الحال دم بسته وحیران قیلور حبیبا وصلك جذبه سنك شیوه لری فرحان ایتدکجه نسیم هجرك شور یده لکاری سرکردان ایدر ملکا معبودا عفو وکرمك خصوصنه بقارسم بلا وقهرك علاماتنی نیجه ایده یم واکر رحم ومغفرتك نصوصنی کوررسم بطش وغضبك آیاتنی نیلیه یم الهی وسیدی نه دیمکه طاقتلر بوند ه طاق ودل ارباب دعوی پرنفاق وجان اصحاب معنی پراشتیاقدر الهی وادی شریعتده هادی طریقتی مهترایت ودریای حقیقتده نسیم عنایتی رهبرایت الهی لطفك خزینه سی بی پایان کرمك دریاسی بیکران سحاب جودك قائم رباح فیضك دائم رحمتك شامل قدرتك آثاری کامل دریای جودکده دوعالم یك قطره ومهرك هواسنده ایکی جهان برذره در لطفك علت ایستمز قهرکه سبب کرکمز برلطیف سن که لطفك لاتقنطوا دیر ایسه جمله منازل نعم فراوان ایله مالامال اولورشـ ویله که رحمتك نسیمی ایره خاك کلزار پاك اولور * نظم * یاالهی سن بزه احسان قیل * بولکدمنده ایشمز آسان قیل * قوللرك ایچنده بر بیچاره یم * نفسه اویوب روزشب آواره یم * عاقبت خیرك مقدر قیل بزه * هر عسیری سن میسر قیل بزه * سندن آرتق کیمسه مز یوق یاالله * سن کرمدن لطفله قلغل نکاه * عون سندن لطف سندن دائما * قول سندر صقلغل سن ای خدا *

* شنیدن آن طوطی حرکت آن طوطیان *
* ومردن آن طوطی درقفص ونوحهٔ خواجه بروی *

اول طوطی بازرکاندن اول طوطیلرك حرکتنی ایشتمسی وقفصده اول طوطی دخی مرداولمسی وخواجه بازرکان اول طوطینك اوزرینه نوحه ومانم قیلمسی بیانندهدر * پس حضرت مولانا اول طوطی حکایه سنه شروع ایدوب بیوررلر که * مثنوی * چون شنید آن مرغ کان طوطی چه کرد * چونکه بازرکانك طوطیسی اولان اول مرغ ایشتدی که هندوستانده اولان اول طوطی نه ایشلدی * مثنوی * هم بلرزید اوفتاد وکشت سرد * همان بوطوطی دخی دترتدی ودوشدی ومیت کبی بدنی صوغوق اولدی * مثنوی * خواجه چون

دیدش فتاده همچنین ❊ چونکه خواجه طوطیسنی بونك کبی دوشمش کوردی
﴿ مثنوی ﴾ برجهید وزد کله رابرزمین ❊ المدن سوداکرهای دیوب
صیچرادی وکلاهنی زمینه اوردی ﴿ مثنوی ﴾ چون بدین رنك و بدین
حالش بدید ❊ چونکه خواجهٔ تاجر طوطی بی بورنك و بو حالده کوردی
﴿ مثنوی ﴾ خواجه برجست وکریبان را درید ❊ خواجه یرندن یوقارو
صیچرادی واضطرابندن یقه سن چاك ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت ای طوطیٔ
خوب وخوش حنین ❊ ودیدیکه ای خوب وخوش حنین اولان طوطی ﴿ مثنوی ﴾
این چه بودت این چرا کشتی چنین ❊ بوسکا نه اولدی ونیچون بویله اولدك
﴿ مثنوی ﴾ ای دریغا مرغ خوش آوازمن ❊ ای دریغ اولسون بنم خوش آوازلو
مرغم ﴿ مثنوی ﴾ ای دریغا همدم وهمرازمن ❊ ای دریغا بنم همدم وهمرازم
﴿ مثنوی ﴾ ای دریغا مرغ خوش الحان من ❊ ای دریغا بنم مرغ خوش الحانم
﴿ مثنوی ﴾ راح روح وروضهٔ ریحان من ❊ بنم روحمك راحتی وشراب کبی
کیف وحالتی وبنم روضهٔ جنانمك ریحانی ور یحان جانمك روضه سی دیوب مرد
تاجر انوع نوحه وناله ایلدی آه ای عاشق بیچاره ودرد یار ایله یوره کی پاره پاره
مرد سوداکر طوطیٔ خوش پیام ایچون نوحه ایدوب اطالهٔ کلام ایتدیکندن
حاصل کلام ونتیجهٔ مرام بودرکه هرکسك قفس کالبد خاکیسنده بر طوطیٔ
شیرین کفتار افلاکی محبوسدر واول ببغای شکرخای بلند پروازك مقر ومأواسی قرب
جوار ربوبیت اولمغله پروبالن باز ایتدکده جو هوای لامکانه پرواز ایدوب
کوشهٔ کنکرهٔ عرشدن غیری مأواده قونماز وسدرة المنتهی شاخندن
غیریده آشیان طوتمز پس اول طوطیٔ لامکانی نظر عشاقده کاهی جلوه
ساز اولوب اسرار حقایق وکفتار دقایقدن نیچه شیرین ادای معجز نمای
سحر آزمای اظهار ایدر وکاه قلب سالکده غواشیٔ بشریه دن بعض عوارض
واقع اولوب غبار کثرتدن مرآت مجلایه کدر کلمکله چشم جنان عاشقدن محتجب
اولوب کون غیبه کیدر عاشق بیچاره دخی انك فراقنه طاقت کتورمیوب
ادای شیرین طوطیٔ جانی استماع ایتمك ایچون دائما درد ونیاز وسوز وکداز
آرتیروب ناله وآه ایله جکرین دلر زیرا باغ و بوستان نوحهٔ ابر سیاه و باد
نسیمك سحری ایلدیکی آهدن نضارت پذیر اولدیغی کبی کلزار محبت دخی آب
دیدهٔ عاشق وآه سینهٔ صادقدن طراوت بولور نتکیم محمد شیرین مغربی
بو مقامدن خبر ویروب بیورر ﴿ شعر ﴾ لقد کان لی قلب وقد غاب عن

صدری * الی این لم اعرف ولا رسمه ادری * اهل سار فی لیل من العشق ساریا * الی حضرت المذکور من عالم الذکر * الالیت شعری هل الاقیه مرة * وهل اقض فی اقیاه مافات من عمری * الامن رأی قلبا فریدا من الکون * الامن رأی قلبا وحیدا مدی الدهر * الامن رأی قلبا مصفی مطهرا * من الشك والانكار والشرك والكفر * الامن رأی قلبا عن الوهم خالیا * الامن رأی قلبا رقی عن الفكر * الامن رأی قلبا یدور علی اللب * الامن رأی قلبا یفر عن القشر * الامن رأی ببغاء خضراء حلة * زمان الصفا غابت من الایك والوكر * وقلت له یامن لك الكون طایع * تحجبت عن عینی وقدمت من هجری * فقال انبساطا عنك ماكنت نازحا * ولكننی عودا الی البطن من ظهری * پس عاشق بی سروسامانك اشك چشم خون فشانیله باغ جنان وروضهٔ جانی اطافت بولمغله اول طوطی جان نهان دیدهٔ جنانه رخ نما اولوب انواع دانوازلقلر ایدر عاشق بیچاره دخی * بیت * مرغ دلم باز پریدن كرفت * طوطی جان قند مزیدن كرفت * دیوب رقص سماعه باشلر اكرچه كیم كرو بیان ملأ اعلا وروحانیان عالم بالا ببغای جان وعندلیب جنانك قفس تن ومحبس آب وكل بدنده قید وكرفتار وشكرستان ازلی وبوستان لم یزلیدن مهجور وزار اولدیغن كوروب * بیت * آه كان طوطی جان بی شكرستان چه كند * آه كان بلبل دل بی كل وبستان چه كند * دیو انواع شفقت وحسرت ایله استغفار ایدرلر اما هدایت بی غایت احدی وعنایت بی نهایت صمدیدن كلستان بدنده كلستان بدیدار وشورستان تنده شكرستان نمودار اولوب اول ببغای شكرخای جان مقام قرب احدیتده آشیان قیلور * امدی اولیاء اصفیا وعشاق واصدقا بونك امثالی حالات مشاهده ایتدكده انلرك همدم وانیسی كاه وبی كاه نوحه وزاری وسوز وكداز اولور وكاهی محرم وجلیسلری شكر وآزادی وفرح وشادی اولور پس * م * بهتر آن باشد كه وصف دلبران * كفته باشد در حدیث دیكران * وفقیجه حضرت مولانا قدس سره الاسنی مرد تاجرك طوطی یه اولان نوحه وزار یسی منا سبتیله كند یلرك بعض حالات سنیه سی بیاننه شروع ایدوب بیوررلركه ﴿ مثنوی ﴾ كرسلیمان را چنین مرغی بدی * اكر سلیمان نبی علیه السلامك بونك كبی برمرغ خوش الحانی اولیدی ﴿ مثنوی ﴾ كی خود اومشغول آن مرغان شدی * سلیمان علیه السلامك خود بویله مرغی وار ایكن خارجده اولان طیور آفاقی یه نیچه مشغول اولوردی یعنی مشغول اولمازدی * بو بیت شریفده بین الشراح خیلی

مطلب لطيفه دربيان كامل ومكمل وكامل غير مكمل

قيل وقال اولمشدر لكن سر مولانا قدس سره الاسنيدن توجه تام ايله استمداد اولندقده معناى بيتده ايكى وجه رونما اولدى * وجه اول بودركه اكر عشاق الهى ظهور تجلىء احدى الذات ايله مستغرق فى الوحده اولدقده نيجه زمان صحو ه كليوب حالت استغراقلرنده اولان وحدتلرينه مرتبهٔ صحوده اولان كثرتلرى مانع وحجاب اولمديغى كبى سليمان عليه السلامك دخى حين حكومتده وحالت دعوتده اولان صورت كثرت وحدتنه مانع اولايدى سليمان عليه السلام وحوش وطيور سائره ودعوت وحكومت ايله قچان مشغول اولوردى يعنى اولمزدى كذلك سليمان زمان مشابهسنده ووراثت ولايت عامهٔ مطلقهٔ محمديه مرتبهسنده اولان قطب عالم ومرشد اعظمك سائر سالكلر كبى وحدتلرينى كثرت ستر ايدبدى طالبلرك احواليله قچان تقيد ايدرلردى لكن حق جل وعلا انبياء عظام ومظهر مشرب محمدى اولان ولى اكمله اسم واسع ايله تجلى ايدوب برموجب (الم نشرح لك صدرك) صورت كثرت وحدتلرينه حجاب اولماز پس انلرك قتنده كثرت ووحدت متساوى اولمغله انبياء عظام عباد اللهى عامهٔ دعوت واولياء كرام خاصهٔ طالب صادقلرى تربيت ايدرلر وطالبلرك تربيتلرى انلرى حقدن برآن مشغول قيلماز وحضرت مولانا بو بيت شريفده سليمان عليه السلامى تخصيص بالذكر ايتديكى مرغ مناسبتى ايله در * ووجه ثانى بودركه بوندن اقدم مرتبهٔ ولايت ايله نبوتده اولان تحقيقات بيان اولنديغى اوزره هر بر نبينك كندو ولايتى كندوده اولان مرتبهٔ نبوتندن افضلدر نه آنكه ولى نبيدن افضل اوله ايمدى سليمان عليه السلام وحوش وطيور ايله مكالمه ودعوت خلقه اشتغال اوزره ايكن نورخورشيد تجلىء احدى الذات آسمان چارم حقيقتدن طلوع ايدوب اراضىء مقدسهٔ ولايتنى منور ايتمكله سر قضا وقدر آشكاره اولوب برموجب (لى مع الله وقت لا يسعنى فيه ملك مقرب ولا نبى مرسل) نبينك نور ولايتى نور نبوتنه غلبه ايدوب بزده واقع اولان حالت كبى بيغاى روح قدسى وهماى جنان انسى جو هواى لامكانه طيران ايدبدى اول حينده وحوش وطيوره شعور وتكلمدن ونا اهل اولانلرى طريق هدايته دعوتدن قالوردى زيرادعوت انبيايه فتور كلمامك ايچون حق تبارك وتعالى حين دعوتده انبياسنى سر قضا وقدردن محتجب ايدرا كابناء كه انبيانك دعوتى عامدر معهذا حق جل وعلا انبياء عظام عليهم السلامه سر قضا وقدرى كشف ايدوب قبل الدعوة اهل هدايت ايله نا اهل هدايت اولانى بيلورلر * پس اكر

سر قضا وقدر حين دعوتده انبيادن محتجب اولمسه دعوت عامه ده صواب كورمزلردى * پس حق تعالى حين دعوتده انبياسندن سر قضا وقدرى ستر ايدوب عموم اوزره دعوت ايله امر ايلدى * فلهذا انبياء عظام دخى هدايته اهل اولنلرى مشاهده ايتمك ايچون سر قضا وقدره مطلع اولمقلغى حقدن الحاح ايدرلر حتى مؤمن اولميانلرى دعوتدن صكره دعوته مبالغه ايتمكله بلافائده تعب وزحمت چكميه لر ونيچون دعوتمز قبول ايتمديلر ديو متألم اولميه لر اما عجبدر كه سر قضا وقدر عالم قضا وقدر اولنلره راحت والم اعطا ايدر حال آنكه راحت والم نقيضيندر * يعنى سر قضا وقدر انبياء عظامه منكشف اولدقده مؤمن وكافر وموحد ومشرك كيملردر وايمانه مستعد اولان ايله اولميانلر كيملردر معلوم ايدنمشيكن دعوت عامه ايله امر اولندقلرى ثقل عظيم اولوب لكن حين دعوتده قضا وقدردن تحجب اولمغله المده ايكن راحت اولور ودعوته قيام كوسترر پس دعوتى قبول ايتميان معاندلر ايچون دخى متألم ايكن بعد الدعوه سر قضا وقدر منكشف اولدبغى كبى قبول ايتميانلرده استعداد ازلى اولمديغن مشاهده ايدوب راحت اولور ودخى (وما علينا الا البلاغ المبين) ديو جواب ويرر شيخ بحر زخار حقايق شيخ محيى الدين عربى فص عزيريه ده سر قضا وقدر اعطاء نقيضين ايتديكن بيان ايتمشدر قال قدس سره فسر القدر من اجل العلوم ومايفهمه الله الالمن اختصه بالمعرفة التامة فاعلم به يعطى الراحة الكلية للعالم به و يعطى العذاب الاليم للعالم به ايضا فهو يعطى النقيضين وبه وصف الحق نفسه بالغضب والرضاء وبه تقابلت الاسماء الالهية * ايمدى اى مستمع قابل مقدمه مزبوره ومعانئ مذكوره يى اذعان قيلدكسه بو بيت شريفده بعض متوهمين توهم ايدوب اكر خواجه دن مراد حضرت مولانا وياخود عشاقدن براخروى اولورسه على كلا التقديرين تفضيل ولى على النبى لازم كلور واكر خواجه دن مراد عامه مؤمنين اولورسه سؤال كيرو مقرردر پس بو بيتك معناسى شرع شريفه تطبيق وعقل سليمه توفيق نه وجهله اولور ديمشلرك سؤاللرى بيهوده وعقللرى سلامتدن خاليدر وشراحك دخى بعضيسى دفع توهمات ايچون يازدقلرى توجيهات معنادن بعيد اولوب وافراط محبت عاشقه كرميت وبره كله ادبدن خروج لازم كلور ديو جنيد بغدادى قدس الله سره نك محبت درست اولدقده شرع ادب ساقط اولور بيوردقلرين بو محلده اجرا مناسب اولماز بلكه حضرت مولانا قدس سره سليمان ايله كندولرين مراد بيوروب وورائت

کمالیهٔ محمدیه‌ده اولدقلرینی اشعار ایدوب سیر وسطده اولان سالکلره واحیانا وحدتلرینه کثرت طاری اولان عاشقلره بیوررلر که ای عاشقان ای صادقان اکر سزك طوطیٔ جانکز کبی بزم دخی مرغ سرمز بعض عوارض ایله دیدهٔ جاندن محتجب اولیدی ووحدتمزه کثرت حجاب اولوب بزم شهودمزده کثرت ایله وحدت مساوی اولمیدی شول سالك راه اولان صادقلرك طوطیان دللری که فضای محبت وجو هوای وحدتده جولان ایتمکه طالبلردر انلری حبس قفص تن ودار مضیق بدندن خلاص ایتمك تربیه‌سیله نیجه تقید ایدردك یعنی تقید ایده‌میوب سزك کبی هنوز کاه ترقی وکاه تنزلده اولوردق مرتبهٔ مز بوره‌ده اولان سالکلره ایسه ارشاد صحیح اولماز وانلرك ارشاد ایتدیکی فلاح بولماز معناسنی متضمندر فافهم جدا زیرا مرد کامل ومرشد مکملدن غیری اولان عاشقلر حالت استغراق وذات احدیتده مستهلك اولوب جذبات رحمانیه ایله بی‌سروپا اولدقلری نظر پیر کاملدن بخش وعطا اولنمشدر وهنوز کندینك ملکی اولمامشدر انکچون اول طوطیٔ جان کاهکون غیبه کیدر وکاه ظاهر اولور * پس عاشق صادقلره بعض عوارض واقع اولوب کمال ذهوللرینه نقصان کلوب تنزل واقع اولدقچه ناله وآه ایدوب دیرلر که ﴿ مثنوی ﴾ ای دریغا مرغ کارزان یافتم * ای دریغا اول مرغی که مجانا واوجوز بولدم یعنی بنم اکا لیاقتم ایله دکل بلکه محض عطادن واصل اولمش ایدم ولکن کوکل بکلمکه قادر اولمیوب وحفظ وحراستی نه وجهله اولورمش بیله‌میوب ﴿ مثنوی ﴾ زود روی ازروی او برتافتم * علی الفور انك یوزندن یوز چوردم دیوب حالت تلونلرندن فریاد ایدرلر واکثر سالکلر حاللرندن آیریلوب تنزله دوشدکلرینه باعث حفظ لسان ایتمیوب کشف اسرار ایتدکلریدر * فلهذا حضرت مولانا زبانك زبانه متعلق اولان احوالك بیانه شروع ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ ای زبان تو بس زیانی مرمرا * عشق سوداکرلری اولان سالکلر حیات قلبلری اولان ببغای عشقك وطوطیٔ جانك تن قفسنده مرده مثابه‌سنده قالدیغی کندینك حفظ لسان ایتمدیکندن اولدیغن بیلوب زبانه سرزنش ایدوب دیرکه ای زبان سن بکا چوق زیانسن ﴿ مثنوی ﴾ چون تو یی کویا چه کویم من ترا * چونکه کویا سن سن بن سکا نه دیه‌یم یعنی بکا زیان بنه بندندر وبو قدر مضراته سبب لسانم درکیه کیمدن شکایت ایده‌یم حال آنکه طورمیوب ینه سویلرسن ﴿ مثنوی ﴾ ای زبان هم آتش وهم خرمنی * ای زبان هم آتش وهم

خرمنسن يعنى كاه كلمات طيبه وعبارات لطيفه ايدوب انواع معارف وحسنات خرمنن قالدیروب کوکل انبارین معانی وحقایق ایله مالا مال ایدرسن وکاه اولورکه کلمات نامشروعه وعبارات غیرمربوطه ایدوب خرمن طاعات ومحاسنه آتش اوررسن واهل حقه سنك ملامت رمى ایتدیررسن ﴿ مثنوی ﴾ چند این آتش درین خرمن زنی * ای زبان بوآتشی بوخرمن طاعاته نیجه یه دك اوررسن ﴿ مثنوی ﴾ در نهان جان از تو افغان میکند * ای زبان جان نهانده سندن افغان ایلر ﴿ مثنوی ﴾ کرچه هرچه کویش آن می کند * اکرچه جانه هرنه سویلرسك جان انی ایلر یعنی امر ونهیدن هرنه دیرسك جان اكا مخالفت ایتمز سنده بوخاصه دخی واردر لكن جانك شكایتی دخی بنه سندندر ﴿ مثنوی ﴾ ای زبان هم کنج بی پایان تو یی * ای زبان هم کنج بی پایان سنسن یعنی یکرمی طقوز واو توز ایکی حروفده درج اولنان علوم وحقایق کنجنك کشف اسرار بنه سن مفتاحسن وکنزبی غایه سن ﴿ عطار ﴾ زافظت ابحنین آسایش روح * درون دل فتاد ازعین مفتوح * ولکن ﴿ مثنوی ﴾ ای زبان هم رنج بی درمان تو یی * ای زبان رنج بی درمان دخی بنه سنسن کما قال علی کرم الله وجهه (سلامة الانسان فی حفظ اللسان) وقال (البلاء موکل بالنطق) فی الحقیقه زبان صغیر الجرمدر لکن اثر جرحی اوکرلمق احتمالی بوقدر کما قیل * بیت * جراحات السنان لها التیام * ولا یلتام ما جرح اللسان * بیت * اصحاب ذکر را همه سود اززبان خود * لیکن ز یار ما همکی اززبان ما * خواسنجه ای زبان پرزیان ﴿ مثنوی ﴾ هم صفیر وخدعهٔ مرغان تو یی * هم طیور ومرغانك صفیر وخدعه سی سنسن یعنی دهان مقلددن مرغ جان طالبانی الدایجی وکلمات محققین سویلیجی وخالی ذهنلری صید ایدیجی سنسن ﴿ مثنوی ﴾ هم انیس وحشت هجران تو یی * مضاف تقدیری اوزره هم هجران ووحشت صاحبنك انیسی سنسن یعنی مقام قرب جوار رحمانیدن غربت آباد ابدانه قید اولنان طوطیان جانك هجر وفراقده انیسی سنسن زیرا مرغان ارواح کلمات قدسیهٔ انبیا واولیادن متنبه اولوب وطن اصلیلرینه رجعت ومحبت الهیه ایله انسیت حاصل ایدرلر پس ای زبان سنده بوایکی صفت دخی موجودر ابدی ﴿ مثنوی ﴾ چند امانم می دهی ای بی امان * ای زبان بی امان بکا نیجه یه دکین امان ویره سن یعنی عاقبت برکون امان ویرمیوب هلاکمه قصد ایدرسن زیرا ﴿ مثنوی ﴾ ای توزه کرده بکین من کمان * ای سن بنم کینمه کمانی کرشله مشسن یعنی سنان لسان

ابله كان دهاندن رمى سهام كلام ايدرب بنى مجروح ايتمكه عزيمت ايلامشسن
❊ مثنوى ❊ نك بپرانيدهٔ مرغ مرا ❊ اى زبان ايسته شمدى بنم مرغمى
اوچرمشسن يعنى بنم مرغ خوش الحانم ضايع اولمغه سن باعث اولدك
❊ مثنوى ❊ درچراگاه ستم كم كن چرا ❊ ظلم چرا كاهنده وستم مرعاسنده
ازاوتله يعنى ظلم وستم سمتندن سوز سويله وحد شرعدن تجاوز قيله
❊ مثنوى ❊ ياجواب من بكو يادا دده ❊ يا بكا جواب شافى و بركه دفع
مضرتكه علاج نه درو ياخود دادو يروعدل ايدوب انصافه كل ❊ مثنوى ❊
يامرا از اسباب شادى يادده ❊ و ياخود بكا شادلغه متعلق اولان اسبابدن
ياد و ير يعنى اسباب مسرت وظهور محبتى ذكر ايله كه فرحناك اولوب
كارزار محبتك بلبل هزارى اولەلم وذوق درونى بولەلم ❊ مثنوى ❊ اى دريغا
صبح ظلمت سوزمن ❊ اى دريغا بنم صبح ظلمت سوزم ❊ مثنوى ❊ اى
دريغا نور صبح افروزمن ❊ اى دريغ اولسون بنم صبحه ضياويريجى نورم
يعنى بطريق الاستعاره طوطيسنى صبح ظلمت سوزونور صبح افروزه تمثيل ايدوب
بومحلده طوطيدن مراد نور جذبهٔ رحمانيه وضياى محبت سبحانيه در پس
عاشق كثرت بشريتدن فرياد و پرتوانوار جذبات رحمانيه نك سراپردهٔ غيبده
اولديغنه آه وناله ايله دادوداد دبوب اى ظلمت جهل وغفلت وكدورت بشريه يى
احراق ومحووازاله ايليان ضياى صبح جذبه ومحبت وصبح محبت افروز اولان
نور تجلىٔ احديت وحالت استغراق فى الوحدة حيفا ودريغ بكا اولسونكه
سندن محجوب قالدم وكدورات نفسانيه وغواشىٔ بشريه ايله آلودهٔ كثرت
اولدم قندەسن ❊ مثنوى ❊ اى دريغامرغ خوش پروازمن ❊ حيفاودريغ
اى بنم مرغ روح خوش پروازم ❊ مثنوى ❊ زانتهاپريده تاآغازمن ❊
انتهادن تابنم آغازمه پروازايديجى طوطىٔ جانم يعنى انتهاكه حضيض بشريتدر
ابتداسى اولان مرتبهٔ احديته ارتقا ايديجى روح روان و ببغاى جانم ديمكدر
زيرا روح انسانى عندالله واعيان ثابته ده اولان مرتبهٔ وحدت كه مبدأدر
اندن نزول ايدوب عالم شهادته كلدكده آخر مراتب اولان مرتبهٔ انسانه كلديكى
نهايت تنزل اولوب كثرت ايله مقيد اولديغنه دخى مبدأ اعتبار ايدرلر وكثرتدن
مرتبهٔ وحدته سفرايتمكه معاد ديرلر ❊ پس بعكسه هم مبدأ معادوهم معاد مبدأ
اولور پس بو بيتده اولان انتهادن مراد بشريتدركه روح انسانى سير الى الله
ايدوب مبدئى اولان عالم بالاى وحدته جولان ايدر ديمكدر بوندن اقدم دخى

مطلب
در بیان مسافران راه طریقت

بعض محلده سر بدو وایجاد و بیان مبدأ ومعاد تفصیل اولنوب خصوصا مثنوی شریفك اولنده * هر کسی کو دور ماند از اصل خویش * بازجوید روزکار وصل خویش * بیتنده ودخی عاشق کنیزك اولان شاه حکایه سنده *عاشقی کرزین سر وکر زآن سرست* عاقبت مارا بدان سور هبرست * بیتنك شرحلرنده تحقیق اولنمشیدی لکن بو محلده دخی تفنن فی العباره طریقی اوزره بطریق الاجمال برمقدار کشف و بیان لازم کلمکله طالب صادق وسالك عاشقلرك ضمیر مهر تنویرلرینه خفی اولمیه که موجوداتدن هر موجود تربیهٔ وجود ایچون وضع اولنان سلسلهٔ طریقتدن انواع عوالم مختلفه عبور ایدوب بو عالم شهادت ومرتبهٔ بشریته کلدکلری دست طلب دامن جانه تشبث ایدوب وتشنهٔ آب زلال وصال اولان جان غریب متوجه قرب حضرت کبریا وجلال اولماغیچون ندر ایمدی اکرچه کیم اعیان کونیه یه کشور عالم وجوب ومعادن سراچهٔ عالم امکان وصورت وحجرهٔ دنیای پرمشقته کلدکلری جهتدن مسافر دیرلر فاما عند ارباب الکشف والشهود مسافر اکادیرلر که ادهم تازیٔ سیر ومطیهٔ بادپای سلوکه سوار اولوب حضیض درکات عالم امکان وطبیعتدن اوج وذروهٔ عالم وجوب ووحدته ترقی وصعود ایلیه اما متصاعد دخی عندار باب الاستدلال معتبر اولان خطوات فکر واقدام نظر ایله اولمیوب بلکه سیر کشفی وطیر شهودی طریقی اوزره اوله * پس سیر دخی بعد النزول فی مرتبة البشریه اوچ نوعه منقسم اولوب سیر الی الله وسیر بالله ومع الله وسیر فی الله در و بو سیر سیر اولك عکسیدر یعنی موجودات سیر عن الله ایلدکده نهایت مواطن نزول وسیر الی الله ایچون بدایت ومنزل اول اولان مرتبهٔ انسانیده آشیان طوتمشلردر که سیرمز بور عموم خلقه واقع اولمشدر * پس بونك بدایتی انك نهایتی وانك نهایتی بونك بدایتی اولمش اولور ایمدی مجذوب سالك راه حقیقت اولان بعد الارتقاء الی القصوی متصف بالبقا اولوب ومرتبهٔ تنزل ایدوب حق جمیع مراتبده مشاهده ایلدکده جمیع مراتبی حقله سیر ایدر و بوندن صکره سیر مع الله نه معنادر بیلور وعین الیقین کورر وچونکه حق حقله ووحدتی کثرت ایله مشاهده ایلیه کثرتی عین وحدت ووحدتی عین کثرت اولوب نه کثرت ساتر وحدت ونه وحدت قادح کثرت ونه حق مانع خلق ونه خلق ساتر حق اولور وبو کا سیر فی الله دینلور وسیر فی الله ده غایت ونهایت اولمز اکا بناء که تنوعات تجلیات الهیه وتطورات شؤنات ربانیه یه حد ونهایت یوقدر * پس سیر اول

شجره وسير ثانی ثمره ونتیجه سی کلمهٔ توحید اولور یعنی بطریق لف ونشر لااله الاالله دیمك اولور ونتیجهٔ سیر ثالث اللهدن غیری اولمز حاصل کلام چونکه سالك صفات بشریه وسمات امکانیهٔ متناهیه سندن صافی وکندو کندوده غیر متناهی اوله وجذبات حقدن برجذبه ایله موجب اثنینیت اولان هستئ موهوم مجازیسندن خلاص وواصل هستئ حق اوله خصائص نشأتك شؤنانی حسبیله لایتناهی اولور مثلا کاشن زارده هستئ حق آتشه وهستئ مجازی دخانه نسبت اولنوب شیخ محمود شبستری بیوررلر که ✻ کلشن ✻ مسافر آن بود کوبکذرد زود * زخود صافی شود چون آتش ازدود * بعکس سیراول درمنازل * رودتا کردد او انسان کامل * دهد یکباره هستی را بتاراج * درآید از پی احمد بمعراج * رسد چون نقطهٔ آخر باول * درآنجا نه ملك کنجد نه مرسل * ایمدی سیر اول اولدر که سالك مراتب استکمالده کامل اولور وسیر ثانی اولدر که سالك کامل ومکمل اولور وسیر ثالث اولدر که اول منزلده بو انسان عارف محقق اولور * پس عرفان نهایت مرتبهٔ کمال انسانی ایدیکی مقرر اولدی ✻ مغربی ✻ ای مهر تو مهر خاتم جان * وی زندکی از تو دردم جان * بی تو نفسی نمی توان زد * ای همدم جسم وهمدم جان * ای صورت ومعنئ دوعالم * وی احمد روح وآدم جان * دلشاد بروی تو چنانست * کوران بود دمی غم جان * بکرفت ولایت سویدا * سلطان سواد اعظم جان * ناکه سفری فتادمارا * ازعالم تن بعالم جان * پیداشد ازآن سپس جهانی * بیرون زجهان خرم جان * کنجی که طلسم اوست عالم * ذاتی که صفات اوست آدم * ایمدی ای عاشق جمال ربانی وسالك طریق سبحانی اکرچه هر کس کوکلنی برشیئه بند ایدوب هر بری برمحبوبك عاشقی وبرمقصودك طالبی اولوب سیر وحرکتده وسعی وکوششده درلر ولکن * ع * همه زآغاز سوی آخر آید * مصدا قنجه حرکت وسفرلری ابتدادن انتهایه واصلدن فرعه ووحدتدن کثرته وحقدن خلقه اولوب * ع * من ازآخر بیایم سوی آغاز * وفقنجه انتهادن ابتدایه وکثرتدن وحدته وفرعدن اصله سفر ایتمزلر وکتدکجه حقدن بعید ومقصددن اصلیدن محروم قالورلر پس مادامکه مرد طالب انتهادن ابتدایه ووطن اصلی اولان جانب مولایه رجعت وروح روانی جو هوای لامکانه جولان وحرکت ایتمیه طوطئ بال شکسته بال وضعیف الحال اولوب محبوس طوارق افلاکی اولمقدن خلاص اولماز ورنج مدیددن صحبت بولمز اما عجب حالتدر که اکثر خلق

كمال جهل وغفلتلرندن عالم تندن عالم جانه ارتقا ايتمكه طالب وشهود وجه جمال لايزال ايله دلشاد اولمزلر وابدالآباد راحت جان اله كتورمكه راغب اولميوب مزخرفات دنياى فانيه نك رنج وعذاب ومشقت بحسابنه طالب اولورلر * فلهذا حضرت مولانا اول جاهل ونادانلرك حالندن خبر ويروب بيوررلركه مردان خدا راحت ابديه يه نه وجهله طالب وحقه عاشقلر ايسه كذلك ﴿ مثنوى ﴾ عاشق رنجست نادان تا ابد * نادان دخى الى الابد مشقت ورنج دنيويه وابتلاآت جسمانيه نك عاشقيدر ومناصب وشهرتك دردسر يدر واكر بوكا برهان وارمى دير ايسهك ﴿ مثنوى ﴾ خيز لا اقسم بخوان تا فى كبد * قالق لا اقسم سوره سنى فى كبد محلنه وارنجه قراءت ايدوب آيت مزبوره يى بوكا حجت بيل وحضرت مولانا قدس سره قرائت ايله بيورديغى سورهٔ بلدك ابتداسيدركه قال الله تعالى (بسم الله الرحمن الرحيم لا اقسم بهذا البلد وانت حل بهذا البلد ووالد وما ولد لقد خلقنا الانسان فى كبد) بعض مفسرين لاىى زائده طوطوب كلام عربده لاجل التأكيد لاء نافيه نك قسم اوزرينه ادخالى شايعدر ديمشلر كما قال امرؤ القيس * لا وابيك ابنة العامرى * لا يدعى القوم انى افر * بعضيلر دخى لا زائده دكلدر ديمشلر وانت حل جمله سنى دخى بعضيلر حال طوطوب بعضيلر دخى معطوف ومعطوف عليه بيننده معترضه در ديمشلر تفصيلان مراد ايدن طالبلر محلنه مراجعت ايلسون ايمدى لا زائده اولورسه معنى بودركه حبيبم بن قسم ايدرم شومكه شهرينه سن بو بلده يه حلول ايلديكك حالده زيرا شرف المكان بالمكين در واول شهره قسم سنك تعظيم شانكى مبيندر اكرسن اولمسك اكا قسم ايتمزدم ديمك اولور ولا زائده اولماز ايسه معنى بووجهله اولوركه يا محمد بن بومكه شهرينه قسم ايتمزين حال بوكه سن بو شهرمكه يه نزول ايده سن پس قسم سنك شانكه لايق وذاتكه سزا واردر ومفسرين بالاتفاق بلددن مراد مكه در ديمشلر فضل مكه ايسه معروفدر زيرا حق تبارك وتعالى مكهٔ مكرمه يى حرم امن قيلوب (ومن دخله كان آمنا) بيوردى واهل مشرق ومغربه اول بيت مكرمى قبله وسجده كاه ايدوب (وحيث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره) بيوردى وناسه بيت مزبورك حجى ايله امر ايلدى قال تعالى (ولله على الناس حج البيت) وبعضيلر حل بمعنى حلالدر ديوب ايكى وجهله دخى معنى ويرمشلر بروجه بودركه بن شول بلده قسم ايدرينكه بو شهرده كفار ايله قتال ايتمك سكا حلالدر زيرا سندن اول بو شهرده كفار ايله محاربه

مطلب
در تفسير لا اقسم بهذا البلد

ایتمك هیچ احده حلال اولمامش ایدی اما فتح مكه ده مقدار ساعت واحده قتال بالكفار حلال اولدی و برو جه دخی بودر كه حبیم بن قسم ایدرین شول بلده كه سن كفاره حلا اسن یعنی كفار قریش بو شهری محترم طوتوب ترك حرمات ایدرلر مع هذا حق تعالی سكا نبوت ایله اكرام وبو شهرده سنك ایچون احترام ایتمشیكن كفار قریش بو سردن غافل اولوب سنده اولان نور نبوتی بیلمیوب سكا جفا و اذایی استحلال ایدرلر و قادر اولسه لر سنی قتل ایدرلر و غیریلرده كوردكلری حرمت كبی اصلاسنده حرمت كورمزلر وحرمده تعرض صیدی استحلال ایتدیكلری كبی حبیم سكا دخی تعرض ایتمكی حلال مرتبه سنه ایلتمشلر در پس كفارك اعتقاد باطلنده انلر ایچون سن حلال اولدك (ووالد وماولد) والددن مراد ابو البشر آدم علیه السلام اوله كه ابو الاشباحدر وولددن مراد عموما ذریتی اوله كه اعجب مخلوقاتدر ویاخود والددن مراد حضرت فخر كائنات اوله كه نتیجهٔ جان وجهان وابو الارواحدر ویاخود والددن مراد ابراهیم واسمعیل وولددن مرادینه محمد صلوات الله علیهم اجمعین اوله لر یعنی حق تعالی ابراهیمه و انك بناسی اولان مكه یه قسم ایدوب ثانیا ساكن مكه اولان اسمعیل ومحمد علیهم السلامه قسم ایلدی وبونده نیچه وجوه دخی واردر جمله سنی تحریر ایدرسك مقصوددن قالورز ایدی بای وجه كان والد وولد حقیچون (لقد خلقنا الانسان فی كبد) جواب قسمدر یعنی تحقیقا انسانی تعب ومشقت ورنج وزحمتده خلق ایلدك وكبدده ایكی وجه واردر دیمشلر بر وجه قول كشافدر قال (والكبد اصله من كبد الرجل كبدا فهو اكبد اذا وجعت كبده وانتفخت فاتسع فیه حتی استعمل فی كل تعب ومشقة ومنه اشتقت المكابدة كما قیل كبته بمعنی اهلكه واصله كبده اذا اصاب كبده) وكشافدن غیریسی كبد شدت امر معناسنه در دیوب تكبد اللبن قولی بونندر دیمشلر یعنی چان ابن غلیظ ومشتد اولسه اعراب تكبد اللبن دیرلر ایمش وایكی قولك بیننی امام فخر رازی رحمة الله علیه فرق ایدوب بیورمشلر كه قول اول اسم كبدی اولا كبد ایچون موضوع قیلوب بعده اندن شدت مشتق اولور وقول ثانی لفظ كبد شدت وغلظت ایچون موضوع اولوب بعده اسم عضواندن مشتق اولور بیورمشلر وامام فخر الدین رازی ایكی قولك بیننی فرق ایتدكدنصكره بر قاچ وجوه بیان ایدوب بعده بیورلر كه (وعندی فیه وجه آخر وهوانه لیس فی هذه الدنیا لذة البتة بل ذاك

الذی

الذی یظن انه لذة فهو خلاص عن الالم فان مایتخیل من اللذة عند الا کل
فهو خلاص عن الم الجوع ومایتخیل من اللذة عند اللبس فهو خلاص عن الم
الحر والبرد فلیس للانسان الا الم او خلاص عن الم وانتقال الی آخر فهذا
معنی قوله (لقد خلقنا الانسان فی کبد) و یظهر منه انه لابد للانسان من
البعث والقیامة لان الحکیم الذی دبر خلقة الانسان ان من کان مطلوبه منه
ان لایتألم ولایلتذ ففی ترکه عن العدم کفایة فی هذا المطلوب وان کان مطلوبه
ان یلتذ فقد بینا انه لیس فی هذه الحیوة لذة وان خلق الانسان فی هذه الدنیا
فی کبد و مشقة ومحنة فاذن لابد بعد هذه الدار من دار اخری لیکون تلك الدار
دار السعادات واللذات والکرامات آه ای عاشق صادق ربانی ارباب کشف
وشهودك دخی بو آیت کریمه ده اولان تحقیقاتن کوش جان ایله استماع
ایله که مرادمولانا دخی معلومك اولوب معنای آیت کریمه ده مثنوی ٔ شریفه
مناسبت تامه بوله سن ایمدی معلوم اوله که حق جل وعلا اشبو بلده قسم
ایدوب (لااقسم بهذا البلد وانت حل بهذا البلد) بیوردی یعنی فیاض
مطلق شول بلد قدسی ومکه ٔ مبارکه یه قسم ایدر که مشاهدین حضرت
وطالبین قدرت اولان اولیاء اصفیا ایچون اول بیت مزبورده آیات شروق
انوار صفات حاصلدر واول بیت مکرم منزل رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
اولوب اول بیت محترم افق اعلی ووادی ٔ مقدسدر پس حضرت خدا رسول
مجتبایه بیورر که حبیبم بزسنك غیریکه بو بلدی حرام قیلدق وبلد مزبوره شول
اشیایی ادخال ایلدك که بلد وجودده اولان کفار نفسی قتل وهواسنی اسیر
وقوای طبیعیه یی سبی ایلیه پس حبیبم نفسك عاداتی وقیود صفاتیله بسته
ومقید اولمدیغك حالده بلد مزبورده دیلدیکك ایشلرسن (ووالد وماولد)
یعنی لطایف فاعله وتتایجی حقیچون وشول روح قدسی حقیچون که نفوس
انسانیه نك اب حقیقیسی اولدر کما قال عیسی علیه السلام (انی ذاهب الی ابی
وابیکم السماوی) وشول نفس ناطقه حقیچون که روح قدسینك ولدی
نفس ناطقه ٔ مزبوره در (لقد خلقنا الانسان فی کبد) تحقیقا نفس ناطقه ولطیفه ٔ
انسانیه یی نفس وهوا ومرض باطن وفساد قلب وغلظ حجاب اولان مکابد ومشقتده
خلق ایلدك زیرا کبد شول غلظدر که مبدأ واصل قوت طبیعیه غلظ مزبوره در
وقوت طبیعیه نك فسادی وقلبك دخی فساد وحجابی قوت مزبوره دندر که غلظ
کبد حجاب قلب ومرض جهل ایچون استعاره قلندی ایمدی ای غافل بیچاره

بر موجب آیت کریمهٔ (الم نجعل له عینین ولسانا وشفتین وهدیناه النجدین) حق سبحانه وتعالی اکتساب کماله تمکن حاصل ایده جك آلات بدنیه احسان ایدوب علی الخصوص عین روح ودیدهٔ قلب وچشم عقل وعین سر واسان حال وشفتین معنویه عنایت ایدوب خیر وشر یوللر ینی وطریق شریعت ومعرفت وطریق الی الصفات وطریق الی الذاتی هدایت ایتمشیکن حق سبحانه وتعالینك بو عنایات بی غایه سنك شکرن ایتیوب وطریق هدایتده کتیوب ومقام مجاهده ومحاربهٔ نفسی ترك ایدوب طریق ضلالته کیتمك وعاشق رنج ابدی وطالب مشقت سرمدی اولمق مؤمن موحده لایق وسزاوار دکلدر فلهذا حضرت مولانا قدس سره الاسنا بیورر لرکه ای طالب طریق هدایت اولان عاشقلر بوکا چاره مرشد کاملدن بر وسیله ابتغا ایلیوب کبددن خلاص اولمقدر الها ملکا پروردکارا هزار وهزار شکر بسیارکه ﴿ مثنوی ﴾ از کبد فارغ بدم باروی تو * سنك تجلی نور جمالکله رنج وکبددن فارغ یعنی نادانلقدن خلاص اولوب مقید فکر ماسوا اولمقدن رها بولدم ﴿ مثنوی ﴾ وززبد صافی بدم درجوی تو * وسنك جوی محبت ودریای عشقکده شسته اولمغله زبد بشریه وادناس طبیعیه دن پاك وصافی اولدم بحمد الله تعالی رنج والم ومشقت وغمدن نجات بولوب سمع جانله روح قدسی یه (الا ان اولیاء الله لاخوف علیهم ولاهم یحزنون) خطابیله بشارتلر اولدیغن ایشتدم ﴿ سیدقاسم ﴾ کسی که روی تو بیند چه کونه شاد نباشد * مرید عشق توای دوست نامراد نباشد * مراکه قبلهٔ جان روی تست اول وآخر * یقین که خوش تر ازین مبدأ ومعاد نباشد * پس حضرت مولانا عاشق رنج دنیا ومبتلای فکر ماسوا اولانلری نادان زمره سندن عدایدوب وکندو ینی (ومایعقلها الا العالمون) مصداقنجه عقلادن عدایدوب بحمد الله روی یار ایله رنج والمدن خلاص اولدم بیورمغله بعض کژفهم ونادانسته لرك خاطرینه جانب مولانایه اعتراض خطور ایدوب یا مولانا چونکه رنج والمدن رها بولمش سن پس بوقدر حیف ودریغلر که ایدرسن اظهار رنج والم واشعار مشقت وغم دکلیدر دیو لسان قلبله سؤال ایتمکله اول معترضینك خاطره لرینی کشف ایدوب وسؤاللرینه جواب ویروب * بیت * خیالست این که من بی یار باشم * محالست این که بی دلدار باشم * مضمونن بیوروب بنم دریغ وحیف وآه وانینم سزلرك کبی رنج دنیادن ومشقت ماسوادن اولمیوب بلکه ﴿ مثنوی ﴾ این دریغاها خیال دیدنست * بوحیف ودریغلر

وآه وانينلر وفرياد وحنينلر خيال جمال محبوب ازلی وملاحظهٔ وجه معشوق لم‌یزلی ومستمرا انوار تجلیات صفات وذات مشاهده سندندر ﴿ شعر ﴾ این همه موج بی کران زچه خاست * عشق بادست وجان مادر پاست * شیوهٔ عشق رستخیز بود * هرکجا شد قیامتی برخاست * امای کژفهم بن خیال دیدنست دیدم ایسه اوبله قیاس ایتمه سن که جمال لایزالی وهم وخیاله صیغه بلکه بنم دربغم مشاهدهٔ جمال خیالندندر دیدیکیم ﴿ مثنوی ﴾ وز وجود نقد خود ببریدنست * عاشق کندونك نقد شکلنده اولان وجود موهومندن کسسته اولمقدر یوخسه مادامکه سن سنکله سن (لن ترانی) خطابی کاوب جمال دوستی تجلی نورندن غیریسی کورمك محالدر ﴿ مغربی ﴾ ای رخت پنهان بنور خویشتن * وی تو مخفی در ظهور خویشتن * خود بخود داوود خود بدناز خود * بشنود هردم زبور خویشتن * تا کند برخود تجلی هم زخود * موسیٔ خود بود طور خویشتن * چون شعوری یافت ازغایات ذات * کشت عاشق برشعور خویشتن * ایمدی بنی فریاده کتورن اول اقتضای عشق وشول انوار جذبات حقدرکه بنی بندن الوب محو وجود ایدر وکوزیاشلرین اول دوکر وناله وافغانی اول ایدر یوخسه ناله وآه عاشق سزك کبی فراق دنیا ورنج ماسوادن دکلدر پس ای مستمع قابل ﴿ مثنوی ﴾ غیرت حق بود و باحق چاره نیست * عاشق صادق هستیٔ موهومندن معدوم اولوب طوطیٔ جنانی جانندن ال یومق غیرت حق ایدی وحق ایله اولمغه چاره یوقدر بو بیت شریفده اولان بامع معناسنه‌در یعنی هم عاشقك وجود موهومی اوله وهم حق اوله حتی سائر عاشق ومعشوق کبی ایکی وجود معا معیتده اوله بوکا چاره یوقدر لابد شول عشاق الهینك مرایای قلوبنده که ذات بحت تجلی ایلیه مرتبهٔ مزبورده معیت تصور اولنمیوب بلکه وجود عاشق بکلیته فانی وهالك اولوب برموجب (کل شیٔ هالك الاوجهه) انجق ذات حقدن غیریسی قالمز زیرا محدثك قدیمه اتصال واتحادی محالدر ووجود حقدن غیری موجود حقیقی یوقدر ایمدی بنم جانم ﴿ مثنوی ﴾ کودلی کزحکم حق صدپاره نیست * فنی بردل عاشق که حکم حقدن صدپاره اولمیه بو مصراعده اولان صد پاره‌دن مراد تکثر دکلدر بلکه تلاشی ومحو وفنا معناسنه‌در یعنی هیچ کوکل یوقدر که حق سبحانه وتعالینك حکم سطوات تجلیات ذاتی اول قلبه استیلا ایلدکده (فلما تجلی ربه للجبل جعله دکا وخر موسی صعقا)

فحوای کریمی او زره جبل انانیت عاشق کان لم یکن ولاوجودله اصلا مدکوك ومتلاشی وموسیٔ قلب صادق مغشیا علیه وفانیا بلاانیت درجهٔ وجوددن ساقط اولمیه * شعر * حسن دلدار چون تجلی کرد * هوش اوکم شد وجنون افزود * که جزاونیست درسرای وجود * بحقیقت کسی دکر موجود * ایعدی ای عاشق بی سروسامان وسالك راه بی پایان * مثنوی * غیرت آن باشد که اوغیرهمه است * غیرت اول معنایه اولورکه اول ذات پاك دوکلی اشیانك غیریدر یعنی جنس دکل نوع دکل جوهر و یاخود عرض دکلدر ذات بیچونی چون وچرادن منزه ومقدسدر وشبیه ونظیری یوقدر ومخلوق بحسب المخلوقیت کأنسلو کنده نهایت بولمغله صفات بشریه سیله واصل حق اولمق متصور دکلدر مخلوق خالق اولمز وخالق دخی مخلوق اولمز پس حق تعالی جل جلاله ماسوا حکمنده اولا نه اسم غیور ایله تجلی ایدوب رفع غیریت ایدر ووجود و بود عاشقی نار جذباتیله احراق ونابود قیلور غیرت حق کندودن غیری وجود قومز حال آنکه اولا وآخرا اندن غیر یدوجود یوقدر * مثنوی * آنکه افزون از بیان ودمدمه است * اول ایزد متعال بر پادشاه بی مثالدرکه بیان ودمدمه دن افزوندر یعنی ذات پاکنی احاطه ممکن اولمیوب مطلق وجوددن حرف ولفظ وصوت ایله وعبارات واشارات ایله خبرو یروب کاهو وصف و بیان ایتمك داخل دائرهٔ امکان دکلدر همان محرم عشق یار اولان عاشق زاره آه درون ایله اشك دیدهٔ بسیار نثار ایتمکدن غیری چاره وکار یوقدر فلهذا شه جلال الدین رومی قدس سره بیوررلرکه * مثنوی * ای دریغا اشك من دریابدی * ای دریغا کاشکی بنم کوزم یاشی دریای بیکران اولیدی * مثنوی * تانثار دلبر زیبا بدی * تاکه اول دریای مرواریددن کوزم بکارنه کاوب تقاطر ایدن لعل ودررلر اول دلبر زیبا ومحبوب بی همتا ومعشوق رعنانك نثاری اولیدی * مثنوی * طوطیٔ من مرغ زیرك سارمن * بنم طوطیٔ زیرك خویم ومرغ دل جویم سار بومحلده خوی معناسنه درومرغدن مرادینه روح قدسی ومرغ نفس ناطقهٔ محرم انسیدر * مثنوی * ترجمان فکرت واسرار من * بنم فکرت واسرارمك ترجمانی اولان مرغ خوش الحان ببغای شکرخای ترجمان اسرار خدای اولان مرغ روح بلند پرواز عالم حقیقت وبازیٔ نفس ناطقهٔ شکار بازمعرفتی ورقا و ببغا ماننده طایره تشبیه اولنوب وبطریق الاستعاره مشبه به مذکور ومشبه مراد اولنمق بین العلماء المحققین کثیر

الوقوعدر پس حضرت مولانا مرغ روح قدسی یه مدح وثنا ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ هرچه روزی دادونادادم آیدم ✽ هرچه روزی دادم ونادادم آیدمرا تقدیرندر یعنی اول طوطئ جانه هرنه که رزق ویردم وروزی ویرمدم بکا کلوردی یعنی اکر رزق معنوی اولان عشـق ومحبت واکر رزق صوری بی ویرسم وو یرمسم برمرتبه مأنوسدر که آن واحدبندن مفارقت ایتمزدی وساعتی کلمدین تن قفصن قویوب کیتمزدی ﴿ مثنوی ﴾ اوزاول کفته تایاد آیدم ✽ اول طوطی تااول کفته‌دن که مراد (الست بربکم) ودخی (یحبهم ویحبونه) قولیدر بنم یادمه کلوردی یعنی ببغای روحك آشنالغی بنمله ازلی ایدی کرچه عوارض نفسانیه‌دن جمال باکمالن پس پرده وکون غیبه ایلتوردی ولکن نهانمدن منفك دکل ایدی ابدی صفات مزبوره ایله وصف ایلدیکم ﴿ مثنوی ﴾ طوطئ کآیدزوحی آوازاو ✽ برطوطئ شیر بن ادادر که انك آواز ونغماتی وحیدن کلور ﴿ مثنوی ﴾ پیش ازآغاز وجود آغازاو ✽ (ان الله خلق الارواح قبل الاجساد بالفی مائة عام) حدیث شریفنك فحوای منیفی اوزره اول طوطینك بدو وایجادی آغاز وایجاد وجوددن متقدمدر ﴿ مثنوی ﴾ اندرون تست آن طوطی نهـان ✽ اول طوطئ جانسـنك درونکده نهاندر کرچه سن طوطئ روانی کوره‌مزسن ولکن ﴿ مثنوی ﴾ عکس اورادیده تو براین وآن ✽ بونك وانك اوزره سن اول روحك عکسنی کوررسن یعنی اشـیاده ظاهر اولان پرتونور روح واثرجان برفتوحدر فاما اثربنی کوروب ذات روحدن غافلسن ﴿ مثنوی ﴾ می برد شادیت را توشـادازو ✽ اول روح سـندن شادی وسروری ایلدر حال آنکه سن اندن شادسن یعنی اکرچه رونق بدن ومسرت تن روحك شجدن کیتمسیله در لکن سن بنه انکله شاد وخندان اولورسن زیرا ازالهٔ مسرت روحك بدندن کیتمسیله اولیجق سرور وشادی روحله اولور عجبـدر که مزیل شـادی اولان باعث شـادیدر ﴿ مثنوی ﴾ می پذیری ظلم راچون دادازو ✽ وظلمی اندن عدل واحسـان کبی قبول ایدرسن یعنی جسمه متعلق اولان مسرت دنیایی کیدرسه سرور جاودانی یه واصل اولورسن وحظ نفسکی ازاله ایتمکله صورت ظلمده کورنسه عاقبتی خیر کورمکله اول ظلمی عدل واحسـان بیلوب جان ودادن قبول ایدرسن عجب در که (ان الله خلق الارواح قبل الاجساد بالفی مائة عام) حدیث شریفنـدن ظاهرا فهم اولنانی روح اجسـادی بوقدر زمان

مطلب غريب فى مبحث الروح

تقدم ايتمك ايكن امام محمد غزالى رسالهٔ روحيه ده برعجب تحقيق ايتمكله بو محله بعينه درج اولندى قال قدس سره (ان الارواح البشرية حدثت عند استعداد النطفة للقبول كما حدثت الصورة فى المرآة بحدوث الصقالة وان كان ذو الصورة سابق الوجود على الصقالة وايجازهذا البرهان ان الارواح لوكانت موجودة قبل الابدان لكانت اما كثيرة واما واحدة وباطلة وحدتها وكثرتها فباطل وجودها وانما استحال وحدتها قبل التعلق لاستحالة كثرتها بعد التعلق بالابدان اما ان بقيت على وحدتها او تكثرت ومحال وحدتها وكثرتها فمحال وجودها وانما استحال وحدتها بعد التعلق بالابدان لعلمنا ضرورة بان ما يعلمه زيد يجوز ان يجهله عمرو ولوكان الجوهر العاقل منهما واحدا لاستحال اجتماع المتضادين فيه كما يستحيل فى زيد وحده ونعنى بالروح الجوهر العاقل ومحال كثرتها لان الواحد انما يستحيل ان يثنى وان ينقسم اذا لم يكن ذا مقدار كالاجسام فالجسم ينقسم فانه ذو مقدار فله بعض فيتبعض اما ما لا بعض له ولا مقدار فكيف ينقسم اما تقدير كثرتها قبل التعلق بالبدن محال لانها اما ان تكون متماثلة واما مختلفة وكل ذلك محال) الى آخره واستحالهٔ تماثل وتغايره دخى دلائل و براهين اتيان ايدوب بعض تفصيلات دخى يازدقدنصكره بووجهله سؤال ايراد ايدوب جواب و يررلركه قيل له ان كانت الارواح حادثة مع الاجساد فما معنى قوله (خلق الله الارواح قبل الاجساد بالفى عام) وقوله عليه السلام (انا اول الانبياء خلقا وآخرهم بعثا وكنت نبيا وآدم بين الماء والطين) فقال شئ من هذا لا يدل على قدم الروح بل يدل على حدوثه وكونه مخلوقا نعم ربما دل بظاهره على تقدم وجوده على الجسد وامر الظاهرين فان تأويله ممكن والبرهان القاطع لا يدرؤ بالظواهر بل يسلط على تأويل الظواهر كما فى ظواهر التشبيه فى حق الله تعالى اما قوله خلق الله الارواح قبل الاجساد اراد بالارواح ارواح الملائكة و بالاجساد اجساد العالم من العرش والكرسى والسموات والكواكب والهواء والماء والارض وكان اجساد الآدميين بجملتهم صغيرة بالاضافة الى جرم الارض وجرم الارض اصغر من الشمس بكثير ثم لا نسبة لجرم الشمس الى فلكه ولا لفلكه الى السموت التى فوقه كذا وكذا الى العرش فاذا تفكرت فى جميع ذلك استحقرت اجساد الآدميين ولم تفهمها من مطلق لفظ الاجساد فكذلك فاعلم وتحقق ان ارواح البشر بالاضافة الى ارواح الملائكة كاجسادهم بالاضافة الى اجساد العالم ولو انفتح لك باب معرفة ارواح الملائكة لرأيت الارواح البشرية كسراج من نار عظيمة طبق العالم وتلك النار

العظيمه هى الروح الاخير من ارواح الملائكة ولارواح الملائكة ترتيب وكل واحد منفرد برتبته ولايجتمع فى مرتبة واحدة اثنان بخلاف الارواح البشرية المتكثرة مع اتحاد النوع والمرتبة واما الملائكة فكل واحد نوع برأسه هو كل ذلك النوع واليه الاشارة بقوله تعالى (وانا لنحن الصافون) وبقوله عليه السلام (ان الراكع منهم لايسجد والقائم لايركع وانه مامن واحد الاوله مقام معلوم) فلايفهمن اذن من الارواح والاجساد المطلقة الاارواح الملائكة واجساد العالم اماقوله (انااول الانبياء خلقاوآخرهم بعثا) فالخلق ههنا هوالتقدير دون الايجاد فانه قبل ان ولدته امه لم يكن موجودا مخلوقا لكن الغايات والكمالات سابقة فى التقدير لاحقة فى الوجود وهومعنى قولهم اول الفكرة آخر العمل واماقوله (كنت نبياوآدم بين الماء والطين) ايضا اشارة الى ماذكرناه وانه كان نبيا فى التقدير قبل تمام خلقة آدم لانه لم ينشاء خلق آدم الاليتزع الصافى من ذريته ولايزال يستصفى تدريجا الى ان يبلغ كال الصفافيقبل الروح القدسى المحمدى) الى آخره پس امام محمد غزالينك بوتحقيقى معلوم اولديسه بزكيروصدده كالم كاشف اسرار كبرياحضرت مولانا ارباب نفس وهوايه خطاب ايدوب بيوررلركه ﴿ مثنوى ﴾ اى كه جاز ابهرتن مى سوختى ✻ اى شول اهل نفس وهواكه على خلاف اهل المحبه جانكى تنك ايچون ياقدك يعنى لذايذ جسمانيه ومشتهيات نفسانيه دن كف يدايتميوب جانكى ناربعد وفراقه ياقدك ﴿ مثنوى ﴾ سوختى جانراوتن افروختى ✻ وجانكى ياقوب تنكى اشعال ايلدك يعنى حيات ابديهٔ روحانيه وسعادت سرمديهٔ معنويه دن محروم قالوب تن پرورلك ولذات عاجله يه قناعت قيلدك اماعشاق آلهى بعكسه تنلرينى جان ايچون مجاهده ورياضت وعشق ومحبت آتشنه ياقوب واحكام جسمانيه دن ومقتضيات بشريه دن كچوب مانندآفتاب آسمان چارم روحلرينى ذوق وحالت وعشق ومحبت وعلم ومعرفت ايله ضياالنديررلر پس ذكر اولنان سوخته لردن برينى كورمك ايسترايسك ﴿ مثنوى ﴾ سوختم من سوخته خواهد كسى ✻ بن رياضت ايله تن سوخته ونور محبت ايله جان افروخته يم اكر بركيمسه آتش عشقه يانمق ايسترسه ﴿ مثنوى ﴾ تازمن آتش زند اندرخسى ✻ تابنده اولان آتش عشقدن اقتباس ايدوب حس بشرى وخاشاك نفسانى سنه آتش اوره وقلبى انوار جذبات حقله پرنور واقليم جانى معمور اوله ﴿ مثنوى ﴾ سوخته چون قابل آتش بود ✻ دردوطلب آتشنه يانمش ورياضت ومجاهده ايله

وجودی قاوکبی اولمش کیمسه چونکه قابل آتش اولور ﴿ مثنوی ﴾ سوخته بستان که آتش کش بود * سوخته ال که آتش کش اولور یعنی آتش عشق الهی ایله یانمش ووجودین افنا قلمش درون و بیرونی نارجذبات ایله پراولمش مرشدك سوخته سن ال که آتش کش اولور وقلوب طالبینی محبت ربانیه یه جذب قیلور یعنی کوکل چراغن معدن آتش عشق اولان کاملدن ایقاد ایدوب قلبی اوجاغی دود ریاایله قرارمش وآتشی سویغش ویاخود هرکز اوجاغنده آتش یانمامش وخانهٔ قلبی نه نور آفتاب احدی ونه چراغ محبت محمدی ایله منور اولمامش مکدر حاللو مقلده‌دن احتراز ایله دیمکدر ای سالك راه نوع بشردن هر برقلبده تصفیه وتجلیه وماه محبت آفتاب وحدتدن اقتباس نور ایدوب سحاب کثرتی بادهمتی منتشر وازاله ایلدکده چهره کشا ورخ نما اولمغه استعداد وقابلیت واردر ولکن ﴿ مثنوی ﴾ ای دریغا ای دریغ * حیف وتأسف بسیار وبلیغ که ﴿ مثنوی ﴾ کان چنان ماهی نهان شد زیرمیغ * که انجلین برماه صورت وآفتاب طلعت سحاب افکار ماسوا وکثرت ومیغ مظلم نفسانیت التنده قالوب نهان اولدی وتضییع استعداد اولنوب اراضیٔ مقدسهٔ قلب مظلم ومکدر قالوب مقر کرك وسباع وجحر عقارب وحیات اولدی ویاخود بو بیت شریفده اولان دریغ کلام مستأنف اولوب وحیات قلبیه‌سی بعض عوارض بشریه ایله خسته وقوت روحانیه‌سی شکسته اولوب ضیای آفتاب محمدیدن اقتباس نورایدن قلب قمرطلعتی زیرمیغ کثرتده نهان اولان عاشق سالك وسود اکر متاع محبت اساننده اولوب جرم وخطاسنه انواع توبه واستغفار وناله وزاری ایله تضرع بسیار وکندو کندوبی اوم بی‌شمار ایدوب ایواه ودریغا که بونك کبی ماه منور طلوع ایتمشیکن سحاب بشریتده ستیر ونهان اولدی دیو برمرتبه کریان وبریان اوله که شدت نارفراقندن بویله دیه ﴿ مثنوی ﴾ چون زنم دم کآتش دل تیز شد * بنجه‌دم اورام که آتش دل تیز وزیاده اولدی ﴿ مثنوی ﴾ شیر هجر آشفته وخونریز شد * وشیر هجر وفراق آشفته وخونریز اولدی یعنی زیاده اولان آتشی اوفورمك وپنجه‌سن آچوب قان دوکیکه کان شیر ژیانه سویلمك ممکن اولمدیغی کبی بنم دخی حسرتم آتشی تیز اولدی وهجر وفراقم شیری خونریز اولدی پس حالمدن وهجر وفراقدن سویلکه طاقتم قالمدی وبنی حیرت الدی ایمدی شول عاشقلرك که حالت صحوی ومرتبهٔ کثرتده اولان نارمحبتی بویله تیز وشیر

فراقلری بووجهله خونریز اوله اومقوله عشاق اکا مماثلدرکه مثلا ﴿مثنوی﴾ آنکه او هشیار خود تندست ومست ❊ اول کیمسه که هشیارلکی حالنده دخی تندومستدر ﴿مثنوی﴾ چون بود اوچون قدح کیرد بدست ❊ چونکه النده قدح طوته انك مستلکی و باده نوش ایتدیکی حالی نیجه اولور کذلك عشاق الهینك دخی حالت صحولری بویله مست ومدهوش اولیجق حالت سکرلری نه اولمق کرکدر اکا کوره قیاس ایله مثلا ﴿مثنوی﴾ شیرمستی کزصفت بیرون بود ❊ برمست ارسلان که صفتدن بیرون وداٸرهٔ عقلدن خارج اوله ﴿مثنوی﴾ از بسیط مرغزار افزون بود ❊ بسیط اولان مرغزاردن اول شیر مستك مستلکی دخی زیاده اولور کذلك شیرمست کبی اولان شرل عاشق که صفات بشریه دن بیرون اوله فضای کلزار وحدت وجای مرغزار معرفته قدم نهاده اولدقده مستلکی حدوقیاسدن کذرایدر و یاخود مانندشیرمست اولان عشق ربانی که وصف وحددن وفکر وعقلدن خارجدر چونکه صحرای وسیع دل عاشق وشکار جای منیع قلب عارفك وادیٔ مرغزارنه کله سکروحالتی فکر و وهمه کلیوب مست مدهوش ولایعقل وبیهوش اولور ای عاشق صادق چونکه بنای سلوك طریقت زمین پاك محبت اوزره مبنی در لاجرم هر بر عاشق آواره ودردیارایله بیچاره نك احوال پریشانی کاه هجران جان کداز وکاه وصل چاره ساز وکاهی ناز ونیازاولوب هرحال که هر بر محبدن تقریر و بیانه کلوب مرتبهٔ محبتدن تکلم ایلیه مذکر حالات جان مشتاق ومهیج آتش اشواق ومحرك سلسلهٔ اذواق عشاق اولور وارباب عشق واصحاب ذوقه ابواب کنجینهٔ معانی وحقایق مفتوح وکشاده اولدقده بطریق التکلف ساٸر شعرا کبی شعرونظمده رعایت قوافی وانشا ونثرده سجع وفقرات فکرواندیشه قیلمق مانع جذبه وحال ومزیل لذت مقال اولور دیو کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا تماشای مرغزار ملکوت وسیرکلزار جبروت ایلیوب معشوق ازلی ایله اولان ناز ونیازنی تقریر ایدوب بیوررلرکه ﴿مثنوی﴾ قافیه اندیشم ودلدارمن ❊ نظم کلام ایچون قافیه فکر ایدرم و بنم محبوب ویارم ومعشوق ودلدارم ﴿مثنوی﴾ کویدم مندیش جزدیدارمن ❊ بکا نازایدوب دیرکه بنم دیدارم وجمال باکمالمدن غیر بسن خاطریکه کتورمه وفکرواندیشه ایلمه ﴿سید قاسم﴾ خوش خاطرم که یارمر اکفت مرحبا ❊ همراه مرحباست صفادر پی صفا ❊ صافی شدست شیشهٔ دل ازصفای عشق ❊ ای لطف مرحبای

تراجان ودل فدا * زاهد مکو محال که از عشق توبه کن * من درد عشق را چه کنم جون برم دوا * تقلید کفت توبه وتحقیق کفت عشق * مغلوب شد حکایت تقلید غالبا * دل دولت وصال ترا رایکان بیافت * ازبارهای بس که کشید ست بارها * چون وارد یت نیست مکو قصه از کزاف * بر شاه راه عشق بخوان رمز هل اتی * چندین مکو که خون دل از دیده ریختم * فرزند حال باش و کذر کن زماضی * قاسم سخن مکوی ز هجران جان کداز * در ظل عاشقی شو و بکذر زما جرا * ﴿ مثنوی ﴾ خوش نشین ای قافیه اندیش من * ای بنم قافیه اندیش اولان عاشقم خوش نشین اول وآسوده حال اول تور ﴿ مثنوی ﴾ قافیهٔ دولت تویی در پیش من * بنم حضورمده قافیهٔ دولت وفقرهٔ سعادت سنسن ﴿ مثنوی ﴾ حرف چه بود تا تو اندیشی از آن * حرف وصوت نه درکه حتی سن اندیشه یاری حرفدن قیله سن ﴿ مثنوی ﴾ حرف چه بود خار دیوار رزان * حرف فی المثل باغلرك چالی ودیکندن اورلمش دیوار یدر یعنی حروف والفاظ حدایق معانی وحقایق ورياض اذواق عاشقك ثمرات محبتی حفظ ایچون خار مشابه سنده اورلمش دیوار وحاشیه در ایمدی حین تجلیٔ ذات ووقت مشاهداتده عاشق مستغرق کفت وسخن وحرف وصوتدن منقطع اولور واول زمانده اکا سوز سویلمك وابیات واشعار اوقومق وسجع وقافیه فکرایتمك ذکر اولنان شهودندن ایرلمقدر بوایسه عندالعشاق جرم عظیمدر ایمدی هرمقامك برحالی واردر حالت استغراقده کفت وسخن برطرفدر وکذلك مجرد حرف وصوت وکلمات وعبارات ایله وصلت حق امیدن ایدوب الفاظه قناعت ایلین اکابکرزرکه روضهٔ میوه دار محبت وباغ وکلزار معرفته کیرمیوب وثمرات عشقدن لذت وصلتی طاتمیوب انجق حدایق معانینك دیوار خاری مشابه سنده اولان حروف والفاظی کوردوکیله منسلی اولور ومع هذا بستان حقیقت تماشاسن ایلمدم دیو غرالنور هزار دون همت ومحرومیٔ دولت دکلی حقا حرمان ابدیدر ﴿ کمال خجندی ﴾ می بروی کل رخان خوردن خوشست اما چه سود * کین سعادت زاهدان شهر مارا کمترست * چون قلم انکشت برحرفم منه صوفی که من * خرقه کردم رهن مستان وسخن در دفترست * ما رندی برمقام قرب رفتیم وهنوز * همچنان پیر ملامت کوی ما بر منبرست * پس عاشق لسان معشوق ومعشوق لسان عاشق اولوب کمال اتحاد حاصل اولمغله محبوب حقیقی مرآت قلبدن تجلیٔ جلال ورفع نقاب از جمال ایدوب روح مولانایه التفات

﴿ تم ﴾

تام ایله بیور رکه * مثنوی * حرف وصوت وکفت را برهم زنم * حرف وصوت وکفتی بربینه اوروروم * مثنوی * تاکه بی این هرسه باتودم زنم * حتی بواوچی اولمقسزین یعنی بی حروف لفظ وصوت مرتبهٔ وحدت وقرب احدیتده سکا کلام نفسی سویلرم وسکا برسر سویلرمکه * مثنوی * آن دمی کزآدمش کردم نهان * اول بردمی که آدمدن نهان ایلدم * مثنوی * باتوکویم ای تواسرار جهان * سکادیرم ای سن اسرار جهان وعمدهٔ کاروزبدهٔ اکوان سن چونکه بند زبان قال ودم کش حال اولهسن فی الحال * مثنوی * آن دمی راکه نکفتم باخلیل * اول بردمی که خلیل ابراهیمه دیمدم سکادیرم * مثنوی * وآن غمی را که نداند جبرائیل * واول غمی که جبرئیل بیلمز سکابیلدیریرم * بیت * عشق حالیست که جبریل برآن نیست امین * صاحب حال شناسد سخن اهل یقین * مثنوی * آن دمی کزوی مسیحادم نزد * اول دم بردم در که عیسی علیه السلام اندن دم اورمدی * مثنوی * حق زغیرت نیز بی ما هم نزد * حق جل وعلا کمال غیرتندن بزسز دخی هم اندن دم اورمدی یعنی بعثت محمد علیه السلام اولمدین وانك وارثلری اولان اولیاء اصفیا وجوده کلمدین حق سبحانه وتعالی اول اسراری کمال غیرتنده غیریلره کشف ایتمدی دیمکدر * معلوم اوله که بوابیات شریفه نك مضموننده ن فهم درست صاحبی اولان عاشقلر بعض کژ فهم وکژرولر کبی اول معنایی فهم ایتمزلر که مولانا خداوندکار کندو یی تفضیل علی النبی ایتمش اوله بلکه حضرت مولانا بوابیات شریفه ایله دخی تجلیده تکرار اولمیوب وجناب نعم المأبلری وراثت ولایت کالیهٔ محمدیه مظهر یتنده قائم اولدیغنی اشعار قیلدیغن فهم ایدرلر ایمدی ای مستمع قابل اولا مرتبهٔ وراثت کالیه یی بیان ایدوب بعده تجلیده تکرر اولمادیغن عیان ایدملم ضمیرمهر تنویره خفی اولمیه که (نورالقمر مستفادمن الشمس) اولدیغی کبی قلب قربهجت مصفای مولانادخی مرأت مجلای آفتاب حقیقت محمدیه اولمغله انوار اسرار احدیه اول دل مصفاده بطریق الابدار متجلیه اولوب مرتبهٔ سنیهٔ مصطفویه دن ترجمانلق ایدوب اکامناسب کلمات قدسیه تکلم ایدرلر مثلا بعض کمل اولیا خصوصا عمر ابن الفارض قدس الله اسرارهم بونك امثالی انواع عبارات انسیه وکلمات قدسیه بیورمشلردر تکیم تائیه ده دیرلرکه * نظم * فطوفان نوح عندنوحی کادمعی * وایقادنیران الخلیل کلوعتی * ولولازفیری اغرقتنی ادمعی * ولولا دموعی احرقتنی زفرتی * وحزنی مایعقوب بثاقله * وکل بلا ایوب بعض

مطلب
درعدم تکرار فی التجلی ووارث کامل حقیقت محمدی

بلیتی * وآخر ما التقی الالی عشقوا الی * الردی بعض ما لاقیت اول محنتی * وبنه قصیدهٔ تائیه نك بر محلنده دخی لسان ترجمانیدن بیوررلرکه * نظم * وروحی للارواح روح وکل ما * تری حسنا فی الکون من فیض طینتی * ومنی اوج السابقین بزعمهم * حضیض تری آثار موضع وطأة * وآخر ما بعد الاشارة حیث لا * ترقی ارتفاع وضع اول خطوتی * فعالم الابفضلی عالم * ولا ناطق فی الکون الابمدحتی * پس حضرت مولانا قدس سره الاستاد دخی بو ابیات شریفه ده بیور دقلری زبان ترجمان مقام محمدی اولدیغی اعتبار ایله در * سید قاسم * هر لحظه مر امیرسد ازنور تجلی * بانور تجلی چه زند معجز عیسی * کردیدهٔ جانت بکشایند ببینی * صد موسیٔ حیرت زده بر طور تجلی * یعنی ای نور حدیقهٔ عالم رسل علیهم السلام علم ارسالده امتلرینك تفاضلی حسبیله متفاضل اولورلر زیرا هر رسول امتلرینك استعداد وقابلیتلری مقتضاسنجه ارسال قیلنمشدر نتکیم بحر زخار حقایق شیخ اکبر قدس سره فص عزیریه ده بیوررلرکه واعلم ان الرسل صلوات الله علیهم من حیث هم رسل لا من حیث هم اولیاء عارفون علی مراتب ماهی علیه اممهم فما عندهم من العلم الذی ارسلوا به الاقدر ما یحتاج الیه امة ذلك الرسول لا زائد ولا ناقص والامم متفاضلة یزید بعضها علی بعض فتفاضل الرسل علیهم السلام فی علم الارسال بتفاضل اممهم وهو قوله تعالی (تلك الرسل فضلنا بعضهم علی بعض) کما هم ایضا فیما یرجع الی ذواتهم علیهم السلام من العلوم والاحکام متفاضلون بحسب استعداداتهم وهو قوله (ولقد فضلنا بعض النبیین علی بعض) یعنی افضل رسل وخاتم انبیا حضرت محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفی اولدیسه امتی دخی افضل امم اولدی باخصوص اولیاء محمدییندن حق تبارك وتعالی بعض عباد خواصنه بر حالت عجیبه ارزانی بیورمشدرکه انبیا وشهدا اکا غبطه قیلورلر کما روی عن ابی مالك الاشعری قال کنت عند النبی علیه السلام اذ قال (ان لله عبادا لیسوا بانبیاء ولا شهداء ولکن یغبطهم النبیون والشهداء بقربهم ومقعدهم من الله) * بیت * حاصلی قصهٔ عشاق ندارد پایان * کمترین شیوهٔ اورمز معما باشد * وبو ابیات شریفه ده بروجه دخی لیس التکرر فی التجلی معناسنی مشعردر دیمش ایدك اکا بناء که حضرت مولانا * م * آن دمی کز آدمش کردم نهان * باتو کویم ای تو اسرار جهان * دیوب وسباقنده اولان ابیاتده دخی اول دمی ذکر بیوردقلرندن مرادی انبعاث نفس رحمانی وتجلیات ربانیه در وعلی لسان

المحققين نفس رحمانی مثلا نفس انسانی کبی عالم بطوندن بروز وظهوره خروجی مقتضیه
وصور تعینات ممکنه ده متجلیه اولان شؤنات ربانیه ایدیکی مثنوی شریفك
ابتداسنده بیان اولنمشیدی ایمدی ضمیر مصفا ومرآت دل مجلایه خفی اولمیه که
تجلی الهی متکرر اولماز زیرا مقتضیات اسماء الهیه وشؤنات ربانیه غیر متناهیه
اولوب حضرت حق وفیاض مطلق دائم التجلیدر پس تجلیده تکرر اولمیوب
وتجلی اول بعینه رجوع ایتمز زیرا مراتب اسمادن تجلینك تعینی حیثیتیله حقیقت
تکرر مطلقا بالنسبة الی التجلی متحققه اولور پس کرکسه تجلیء واحدك ذات
وحقیقتی اعتبار اولنسون وکرکسه تجلیات حضرات ومراتب اسما
وخصوصیات قوابل غیر متناهیه حسبیله اولان ظهورات الهیه یه نظر
اولنسون کشفا ویقینا واصلا وقطعا تجلیده تکرر تصور اولماز وبغیر تکرر
هرآن وزمان تجلیات ربانیه تجدد وتعدد اوزره‌در زیرا قبول اول قبول ثانینك
غیریدر پس تعدد تجلیات دخی قوابلك قبولی حسبیله در * شعر * یارما
هرساعتی آید ببازاری دکر * تابود حسن وجمالش راخریداری دکر * یارما
باهیچکس اورانداند هرزمان * آید ازخلوت برون برکسوت یاری دکر * کسوت
دیکر بپوشد جلوهء دیکر کند * مظهر دیکر نماید بهر اظهاری دکر * چشم
جانارو ی ماه ازچهرهء هرماه روی * مینماید هرزمانی تازه دیداری دکر *
کار او عشقست وباخود عشق بازی میکند * نیستش جز عشق باخود باختن
کاری دکر * وشیخ محیی الدین عربی قدس الله رمه فص شعیبه‌نك آخرنده
بومعنایه اشارت ایدوب بیورررلر که واما اهل الکشف فانهم یرون ان الله
یتجلی فی کل نفس ولا یتکرر التجلی ویرون ایضا شهودا ان کل تجل یعطی
خلقا جدیدا ویذهب بخلق فذهابه به هو الفناء عند التجلی والبقاء لما یعطیه
التجلی الآخر فافهم انتهی کلامه وابوطالب مکی دخی بیورررلر که ان الله لایتجلی
لصورة مرتین ولا لصورتین مرة واحدة خلاصهء کلام عین یقین ودیدهء حق
بین ایله مکونات وشؤناته نظر اولنسه موجوداتدن هر برموجود اسما وصفات
الهیه‌دن براسم وصفتك مظهری ایدیکی مبین اولوب وصفت واحده‌نك
مظهری صفت اخرانك مظهرینه مباین بولنور حتا هرذره‌ده برنور وهر
قطره‌ده برظهور واردر که آفتاب چارم آسمان ودریای عمانده بعینه اول
نور وظهور یوقدر زهی فیاض بی مثالکه ایکی مرآته برصورت اوزره
وبرصورته نسق واحد اوزره ایکی کره تجلی ایتمامش وهرشیء بر حاله متسلی

قیلمشدر فامابو معنابی دخی مشاهده ایدن شول عارف واقفدرکه* قلبنك هر کوشه سنده عرش رحمان کزلودر* کمایقول ابو یزید البسطامی (لوان العرش وماحواه مائة الف الف مرة فی زاویة من زوایاقلب العارف مااحس به) وقال الجنید فی هذا المعنی (ان المحدث اذاقرن بالقدیم لم یبق له اثر وقلب یسع القدیم کیف یحس بالمحدث موجودا) پس قچان حق سبحانه وتعالینك تجلیسی صورده تنوع کوسترسه قلب عارف بالضروره متسع اولوب وتجلی واقع اولان صورت حسبیله ضیق اولور زیرا تجلی واقع اولان صورتدن برشی قلب عارفدن فاضل اولمز که حتی تجلیٔ الهی انده ظاهر اولمیه پس انسان کامل وعارف واصلك قلبی حقله دائردر وذکر اولنان قلب ایچون حیثیت معینه وقابلیت جزئیه و کیفیت مقیده یوقدرکه حتی شیٔ واحده مخصوص اولوب شیٔ آخره شامله اولمیه بلکه قلب مزبور قابلیت کلیه ایله مطلق اولوب حقك اکا تجلیسی حق مطلق حسبیله در وقلب عارف تجلیٔ صوریٔ آلهی ایچون هیولانی القبولدر پس حق جل وعلا قلب انسان کامله کرك صورت ذاتیهٔ کلیهٔ مطلقه ایله تجلی ایتسون وکرك صورت اسماء جزؤیهٔ مقیده ایله تجلی ایلسون قلب اول تجلینك حسبیله بحسب الصورة متسع وضیق اولور اماقلوب جزئیه بوکا مخالفدر زیرا قلوب جزئیه دن هر بریسی ایچون برحیثیت معینه وکیفیت مقیده وقابلیت مخصوصه واردرکه قلوب مزبوره یه تجلیٔ الهی اول استعداد خاص حسبیله واقع اولور فافهم جدا پس حضرت مولانا قدس سره وراثت کالیهٔ ولایت محمدیه مظهر یتنده قائم اولمغله حق سبحانه وتعالی قلب مصفاسن توسیع ایدوب سکا سویلدیکم رازی غیریدن نهان ایتدم وسکا ایتدیکم تجلیاتی آدم وخلیل ومسیحدن مستورقیلدم وسنك محکمدن جبریلی خبردار ایتدم بیورر مع هذا مولانا جلال الدین رومی کندوبی حاشا تفضیل علی النبی ایتمز وفی نفسه جبریل مولانایه مخصوص اولان غمی بیلمز وعیسی علیه السلام دخی انده اولان دمدن دم اورمز ومولانا قدس سره حضرت حق غیرتندن بزسز دم اورمدی دیدیکنك بروجهی دخی بودرکه ظهور حق بزمله و بزم وجودمز انکله در دیمکدر کما قال الشیخ رضی الله عنه *بیت* فلو لاه ولولانا* لماکان الذی کانا *ومحمد شیرین مغربینك دخی بو شعری معنای مزبوری مشعردر *شعر* ای حسن تراديدهٔ ماکشته خریدار * کردیده نباشد که کند حسن تواظهار * هردیده از وهرنفسی دیده جمالی * زوتازه شده هرنفسی دیده

ودیدار * بر هر نظری کرده تجلیٔ دکرکون * تا هر نظری زو نظری یافته هربار * برآینهٔ دیده ودل اهل دلان را * زو جلوه پیاپی رسد اما نه بتکرار * روی ارچه یکانست ولی کاه تجلی * بسیار نماید چو بود آینه بسیار * ای کشته نهان ازدل وجان درتتق غیب * واستاده عیان درسر هر کوچه و بازار * حقا که اکر پرده زروی تو برافتد * ازغیر تو نه عین توان یافت نه آثار * کر باده ازین سان دهد آن ساقیٔ سرمست * حقا که نماند بجهان یکدل هشیار * پس کاشف اسرار کبر یا حضرت مولانا * م * حق زغیرت نیز بی ماهم نزد * دیو الفظ ما ایله انانیت موهومه سنی من وجه اشعار واظهار ایله تقریر ایتمی وجود حقدن غیری وجود آخر اعتبار یله اولمایوب بلکه وجود مجازیٔ وهمی اعتبار یله در وتجلیٔ وحدت مطلقه نك ظهورنده هستیٔ مجازی برامر اعتباریٔ موهوم و بلکه فی نفس الامر معدومدر دیوب بیوررلر که * مثنوی * ماچه باشد درلغت اثبات ونفی * مالغتنده ندر اثبات ونفی میاننده مشترك برحرفدر که اثبات ایچون معنای شیئی متضمنه ونافیه اولدقده نفی وجود شیئی مشعردر پس نفیه مثال (ماانا بقاریٔ) حدیث شریفنده (ومالله بغافل عما تعملون) آیت کریمه سنده اولان ماکبی واثباته مثال (یعلم مابین ایدیهم وماخلفهم) آیت کریمه سنده ودخی (مابین بیتی ومنبری روضة من ریاض الجنة) حدیث شریفنده اولان ما کبیدر وزبان دریده دخی مامعنی نحن اولوب جماعت متکلمیندن عبارتدر که متکلمیندن هر برینك انانیتنه اشارتدر پس لفظ ماده نفی واثبات واقع اولدیغی کبی کویا لفظ ما اولان انسان و بلکه جمیع اکوان واعیانده معنای نفی واثبات حاصلدر نتکیم هستیٔ مجازیٔ موهوم بحسب التعین والصورة مثبت اعتباری وبالنسبة الی الوجود المطلق والحقیقی معدوم ومنفیدر پس حضرت مولانا انوار تجلیات وحدت مطلقه ایله نفی وجود موهوم ایتکله بیوررلر که * مثنوی * من نه اثباتم منم بی ذات ونفی * بن اثبات دکلم بلکه بن ذاتسز نفی مطلقم پس حضرت مولانا وجه مشروح اوزره نفی وجود موهوم ایدوب وحدت مطلقه ده فانی ومستغرق اولدیسه وابیات سابقه ده اولان کلمات قدسیه اختیاری اولمدیسه * ع * چونکه عاشق اوست تو خاموش باش * مضمونجه کبار اولیانك کلمانته اعتراض اولنمیوب درون دلدن استماع اولنمق لازمدر وذکر اولنان بقاء حقانی بجبانه وجهله حاصل اولور که دینن طالب صادقلری ارشاد ایچون بیوررلر که ای طالبان ای عاشقان * مثنوی * من کسی در ناکسی دریافتم *

بن كسلكى ناكسلكده بولدم يعنى افناء وجود مجازى قيلوب وجود حقانيله بقاء جاودانى يه واصل اولدم ﴿مثنوى﴾ پس، كسى درناكسى در بافتم * پس كسلكى ناكسلكده فسخ وصرف ايتدم وجمله وار بمى قمار خانهٔ عشقده اوتدردم ترك وجودده وجود حقانى وفناده بقاءر بانى كوردم ودخى (كل من عليها فان ويبقى وجه ربك ذوالجلال والاكرام) نه معنى در بيلدم ايمدى اى يار موافق ودرونى ماننده آتش عشق ايله يانق وآه جكرسوز ايله سينه سى دلك دلك مادامكه كندكاه سن كندكدن خلاص اوليمزسن ومادامكه خود پرست سن خداپرست اوليمزسن ومادامكه بنده اوليه سن آزادلق بوليمزسن ومادامكه ايكى عالمدن يوزچويروب جمله سنه پشت پااورميه سن آدم اوليمازسن ومرتبهٔ انسانيته ايريشه مزسن ومادامكه راه خداده جان وتن اويميه سن مقبول حضرت اوليمزسن ومادامكه فقيراوليه سن غنايه ايريمزسن وفانى اولمدقجه بقابوليمزسن ﴿رباعى﴾ تاهرچه علايقست برهم نزنى * دردائرهٔ محققان دم نزنى * تاآتش عشق دردوعالم نزنى * يك روز ميان كم زنان كم نزنى * شيخ حسين بن منصور الحلاج قدس الله بيوررلركه (اذا اراد الله ان يوالى عبدا من عباده فتح عليه باب الذكر ثم فتح عليه باب القرب ثم اجلسه على كرسى التوحيد ثم رفع عنه الحجب فيراه بالمشاهدة ثم ادخله دار الفردانية ثم كشف عنه كبرياء الجمال فاذاوقع بصره على الجمال بقى بلاهو فحينئذ صار العبد فانيا وبالحق باقيا فوقع فى حفظه سبحانه وبرئ من دعاوى نفسه) آه اى طالب راه نه ديه يم كه هنوز مقيم خانهٔ بشريت وكرفتار هواى نفس وطبيعت سن پس بوكلمات روح افزانك قدروقيمتن بلمزسن وبادهٔ عشقك نه كيفيتى اولديغن ذوق ايتمزسن كوش هوشك دوش قيل كه حضرت مولانا نه بيوررلر ﴿مثنوى﴾ جمله شاهان بندهٔ بندهٔ خودند * جمله شاهلر كندو بنده سنك بنده سيدر يعنى اكرچه شاهلرده ظاهرا طنطنهٔ سلطنت وشهرت وعزت ودبدبهٔ حكومت واردر وكثرت بلادوعساكرايله مفاخرت قيلورلر اما حقيقته نظراولنسه پادشاهلر بنده لرينك بنده سيدر زيراجمله سى بحسب الصورة وظايف ولوازمن پادشاهدن طلب ايدوب پادشاه دخى انلرك مواجب ومؤنتن تدارك ايدنجه انواع خون دل ووبال عظيم حاصل ايدوب معناده بنده لرينك خدمتكارى اولور ومواجب وعلوفه ويرمه سه يانده عسكر قالميوب دولت وسلطنته زوال كلور ومصرفى وقولى حددن زياده اولسه بالضروره انلرك

مواجبی تحصیلی ایچون رعایاو مملکت یقوب وحد شرعدن تجاوز ایله حکامی نیجه مکروهی ارتکاب ایدیکنه رضا کوستروب بالاخره سلطنته زوال کاور مکر حق تعالی عنایت ایدوب شرع شریفه موافقت وایراد ومصرفك مطابقته بذل همت ایلیه پس علی کلا التقدیرین بومقوله احواله تقید مالزم سلطنت واعوان وعساکر ایچون اولمغله فی نفس الامر پادشاهلر بنده لرینك بنده سی اولورو کذلك (هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا) آیت کریمه سی ودخی (خلقت الاشیاء لاجلك وخلقتك لاجلی) حدیث شریفی فحواسنجه حق سبحانه وتعالی وجه ار ضده وبلکه سبع سمواتده اولان جمله اشیایی انسان ایچون خلق ایدوب وانسانی کندو ایچون ایجاد ایتمکله فی الحقیقه انسان جمله نك سرافرازی وزبده وعمده ومطلوب شاهی ایکن اول غافل بیچاره کندویه بنده وافکنده اولان اشیایه اسیر و بنده اواوب دولت ابدیدن محروم قالور حقا بودر که ❊ مثنوی ❊ جمله خلقان مردهٔ مردهٔ خودند ❊ جمله خلق کندو مرده سنك مرده سیدر وبو بیت شریفك سیاقنه انسب اولان برمعنی دخی بودر که جمله شاهلر کندو قوللرینه التفات ایدیجیدر وجمله خلق کندی محبتنده بذل خانمان ایلیان محب صادقلرینه ومعشوقلر دخی جان فدا ایدیجی عاشقلرینه کوکل ویریجی وکوکلن الیجیدر وبهر حال معشوق عاشقه عاشقندن زیاده میل ایدیجیدر کذلك محبوب ازلی ومطلوب لم یزلی دخی (الا طال شوق الابرار الی لقائی وانا اشد الیهم شوقا) حدیث قدسیسی فحواسنجه عاشقلره ارجمدرودخی (من کان لله کان الله له) وفقنجه برعبد صادق که عن خلوص عبودیت تامه وترك ماسوا ایدوب جمیع حالده لله اولسه حق تبارك وتعالی دخی لطف واحسانیله اول عبد خالص ایچون اولور وشول طالب وعاشق که طریق حقده جان وتن اریدوب تهذیب اخلاق وتحصیل محبت ذاتیه ایله حقه قریب اولسه (من تقرب الی شبرا تقربت الیه ذراعا) حدیث شریفی موجبنجه حق سبحانه وتعالی دخی توفیق وعنایت ورحمت وهدایتی ایله عبد مزبوره تقرب ایدوب حتی انی انانیتدن دورو کندی بقاسیله مسرور قیلور امدی بنم جانم همان لازم اولان درکاه حقه تذلل ومسکنت وخلوص وعبودیت ایله بوقلق عتبه سنده طوروب یوزینی یره سورمکدر بو محققدر که ❊ مثنوی ❊ جمله شاهان پست پست خویش را ❊ مآل کلام جمله پادشاهلرن کندی پستنك پسندیدریعنی تواضع ومسکنت ایدنلره تواضع ایدوب لطف واحسان ایدیجیلردر

﴿ مثنوى ﴾ جمله خلقان مست مست خويش را * وجمله خلايق كندى مستلرينك مستى وسويجيلرينك سو يجيلريدر مشهوردركه هركس كوكلنك سلطانى وسونلرك قولى سوميانلرك سلطانيدر دبلر حاصل كلام هيچ طالب بوقدركه مطلوبى دخى انك طالبى اولميه وهيچ برعاشق حقيقى بوقدركه حقه محبت ايليه وحق اكا محبت ايليه بلكه محبت اول اول باشدن اولوب (يحبهم و يحبونه) قول كريمى بو بابده دليل قطعى واقع اولمشدر مثلا بوكا رمثال ايسترايسك نظراعتبار ايله كوركيم ﴿ مثنوى ﴾ مى شود صياد مرغان را شكار * صياد قوشلره شكار اولور يعنى جمله كارنى ترك ايدوب و بر برده كندوبى مخفى ايدوب شكار مرغ اولور ﴿ مثنوى ﴾ تا كند ناكاه ايشان را شكار * حتى ناكاه اول مرغلرى شكار ايليه پس صياد اول حينده كندى صيدنه شكار اولمش اولور زيرا كوكلى غيريدن منقطع اولوب اكا قيد و بند اولدى ايمدى محل چون وچرا دكلدركه ﴿ مثنوى ﴾ بى دلان را دلبران جسته بجان * عاشق بى دللره دلبرلر جان ودل ايله طالب اولمشلردر ﴿ مثنوى ﴾ جمله معشوقان شكار عاشقان * وجمله معشوق ومحبوبلر عاشقلرك صيد وشكاريدر ﴿ نظم ﴾ عاشقان هرچند مشتاق جمال دلبرند * دلبران برعاشقان از عاشقان عاشقترند * دركلستان كر ببپاى بلبلى خارى خلد * نوعروسان چمن صد جامه برتن مى درند * زيرا محبوبك شرف وعزتى وقدر وقيمتى عشاق ايله ظهوره كلوب لابد هر معشوقك حقيقى شكار عشاقدر اكرچه معشوق مستور العين اولديغى جهتدن عاشقه ناز واندن اعراض ايدرسه وعاشق مفتوح العين اولديغى جهتدن معشوقنه نياز واظهار سوز وكداز دخى ايدرسه كيرو معشوق عاشقنه عاشقدن زياده عاشقدر ايمدى ﴿ مثنوى ﴾ هركه عاشق ديديش معشوق دان * هركيم كه انى عاشق كوردك معنى معشوق بيل ﴿ مثنوى ﴾ كو بنسبت هست هم اين وهم آن * كه اول عاشق محبوبنه عاشق اولديغى جهتدن عاشق ومعشوقى اكا محبت قيلديغى جهتدن معشوق بيل يعنى (يحبهم) معناسنه نظر ايله عشاق الهى اولنلرى معشوق (ويحبونه) معناسنه نظر ايله كرفتار عشق بيل نتكيم محمد شيرين مغربى ترجيع بندنده بو معنادن خبرويرمشدر ﴿ نظم ﴾ عشق پيش از جهان كن فيكون * درسراى منزه ازچه وچون * بود آزاد ازحدوث وقدم * بود مستغنى از ظهور وبطون * پانهاد ازحريم خلوت خود * بهر اظهار حسن خودبيرون * جلوهٔ كرد برمظاهر كون * تا برونرا بداد رنك درون * داد برچشم

خو يشتن جلوه * حسن خود بر لباس كونا كون * روى خود ديد در هزاران روى * چون نظر كرد چشم اوزعيون * كاه وامق شد و كهى عذرا * كاه ليلى شد و كهى مجنون * صفت آن يكى ظهور و بروز * صفت اين دكر خفا و كمون * نام او كشت عاشق و معشوق * چونكه شد در جمال خود مفتون * وصفت آن يك شده غنى وقوى * نام اين يك شده فقير و زبون * در هر آينه روى خودرا * ديد شاهد شنك ودلبر موزون * وصف معشوق رابعاشق داد * تا فرحناك شد دل محزون * بدرانداخت موج قلزم عشق * هرچه درقعر بحر بد مكنون * كه جز او نيست در سراى وجود * بحقيقت كسى دكر موجود * اى طالب درد الهى وعاشق صادق سبحانى ﴿ مثنوى ﴾ تشنكان كر آب جويند از جهان * تشنه لر اكر جهاندن آب طلب ايدرلر ايسه ﴿ مثنوى ﴾ آب جويد هم بعالم تشنكان * آب دخى عالمده تشنه لرى طلب ايدرلر * لمنشئه * آه اى درمند بيچاره * يوركى عشق بره پر پاره * فرقت يار بره آواره * زهره سى حسرت ايله صد پاره ﴿ مثنوى ﴾ چونكه عاشق اوست تو خاموش باش * چونكه بالنظر الى الحقيقه عاشق اودر سن خاموش اول ﴿ مثنوى ﴾ اوچو كوشت مى كشد تو كوش باش * چونكه اول سنك قولاغك چكه سن كوش اول يعنى چونكه عاشق سكا رازنهانى سويلمك ايچون قولاغكى لبنه قريب ايلته زنهار سوزسو يليوب همان محبوبك كلمات روح افزاسنى ديكله وانكله عمل ايله وياخود اى عاشق بى دل فتى چوق كشف اسرار ايلمدك چونكه معشوق غيرتنى اظهار ايدوب قولاغك چكه اول سنى ايقاظ وانباه در عقلك باشكه كتور واسانكى حفظ ايدوب بوندن زياده جرأت ايلمه ودخى زياده سوز سويلمه خموش وكوش اول ﴿ مثنوى ﴾ بند كن چون سيل سيلانى كند * اى مولانا چونكه سيل سيلان وجريان وطغيان ايليه بند ايله ﴿ مثنوى ﴾ ورنه رسوايى وويرانى كند * يوخسه سيل فراوان رسوايلق وويرانلق ايلر ايمدى برموجب (ياارض ابلعى ماءك و ياسماء اقلعى) سر وحدت ومرتبهٔ احديتدن سوز سويلمه والا اسرار وحدت برسيل عظيم و بلكه طوفان نوحه بكزر وجهان وجهانيانى ويران وذهنى قوى اولميان ضعفايى غرق وهلاك ايدر ديو حضرت مولانا بطريق التجريد كندو نفسنه خطاب ايدوب سر توحيدك زباندن جريان ايدن سيل روانى بند ايله ديو بيوررلر ﴿ قاسم ﴾ بكوش سر تو چه كفتى كه پاى كو پانست * بكوش عقل تو چه كفتى كه مست وحيرانست * مر ابكوى كه آهسته باش ودم دركش * فغان من همه زآن

چشم مست فتانست* بيابكوى خرابات عشق تابينى * زشام تا بسحر نعرهاى مستانست *هنوزفكر سروجان خويشتن دارى * زكوى عشق كذركه جاى شيرانست * پس حضرت مولانا كيروكندى نفس نفسلرينه خطاب ايدوب بيوررلركه طوته لم سويله ديمش سن عشق دريايى جوشوب وموجلرى باشدن آشوب كشتئ وجود غرق بحر عشق ودود اولدقدن صكره مكرسنده اختيارمى قالور ايمدى بوتحذيرات وترهيبات هنوزعقل ايله يار اولان مبتديلره كوره در بوخسه ﴿ مثنوى ﴾ من چه غم دارم كه ويرانى بود * عشق الهيدن بكا ويرانلق اولديغنه نه غم طوتارم زيرا ﴿ مثنوى ﴾ زير ويران كنج سلطانى بود * ويرانه التنده سلطانه منسوب كنج وخزينه اولور ﴿ مثنوى ﴾ غرق حق خواهد كه باشد غرق تر * غريق درياى عشق ربانى اولان ايسترك دخى زياده غرق اوله ﴿ مثنوى ﴾ همچو موج بحرجان زيروزبر * جان بحرينك موجى كبى زيروزبر اوله وفرق وتميزدن رها بوله ونام ونشاندن اثرقالميه ﴿ سيدقاسم ﴾ فكرعقل ازحد كذشت اى عشق آتش برفروز *هر كجاباى نشان هستئ مارا بسوز * باوجود آنكه درياجرعهٔ جام منست * براب درياى حيرت باب خشكم هنوز * عزت هركس بقدرهمت والاى اوست *زاهدانرا سايهٔ طوبى ومارادلفروز *ايمدى بنم روحم برعاشق غريق درياى عشق وحريق نار شوق اولسه شعور وعدم شعوردن قالوب برمرتبه مستغرق فى الوحده اولوركه ﴿ مثنوى ﴾ زيردرياخوشتر آيدياز بر * تير اودلكش ترآيدياسپر * درياتك قعرمى خوشتردر يوخسه اوستى خوشتردر وياركك تيرى دلكشتردر يوخسه سپرىمى دلكشدر كبى فرق وتميز ايتمز زيراعاشق بومرتبه ده فناء فناء فنايه وارمشدرو بى سروپا اولمشدر وجهاتدن قورتلمشدر زيروزبروتير وسپرفرق ايتمك خود مقيد جهات اولنلرك ووجودندن اثرقالنلرككاريدر فنااندر فنااولان عاشق فانى خودبونلردن عاريدر و بومرتبه يه غرق وغيبت ديرلر وغرق وغيبتك دخى درجهٔ علياسيدر يعنى درجهٔ عاليهٔ غرق استغراق شواهد فى الجمعدر يعنى شواهد تجليات اسما وصفات واكاتابع اولان واردات واشارتكه شواهد جمعدر شهود جمع ايله انلرك آثارى جمعده محووفنا اولوب عندتلك الحالة بقيهٔ عبد بالكليه فنايه وارر وتعرف غيبا فى الكنزه يعنى (كنت كنزالمعارف) ودخى (كان الله ولم يكن معه شئ) حضرتنه عودايدوب فانئ مزبورى انوار اوليت مشتمله اولور وضياى حق قدم

احاطهٔ کلیه ایله احاطه ایدر وانك عینی حق تعالی انوار ازلیتی مطالعه سنه کندی نور یله فتح ایدوب بعد الفنا مقام بقاده کندی حیاتیله احیا ایدر پس عاشق غریق دخی دیدهٔ جانی نور رحمن ایله کشاده قیلوب انوار ازلیت ربانیه یی انوار ازلیت ایله مطالعه قیلوب همدنیه دن خلاص اولور زیرا جان غریق دریای وحدت اولان فانی وجود حقله حی وموجود اولوب حیاتی دخی بقاء حقله باقی اولسه نور حقله نظر ایدوب انك جمیع صفاتی صفات حق اولور وغیبد . اولان درجهٔ عالیه دخی حصن جمعد . عیون احوال وشواهد عیون ودرجاتدن عارفك غیبتیدر یعنی عین جمع احدیته واصل اولان عارف کامل احوالدن غائب اولوب احوالی کورمز وسن دخی اول عارفی برحال ایله تشخیص ایدوب کوره مزسك که حتی انك او زرینه برشیئ ایله حکم ایلیه سن زیرا احوال واجد وموجود ووجدانی مقتضیه در اقتضا من بور ایسه محو رسوم وطمس عین واثر فی حصن الجمعدر پس غیبت جمله دن غائب اولمقدر زیرا درجات قرب وحضرات اسمایه ترقی رسمك بقاسن اقتضا ایدر حال آنکه انی جمع افنا ایتمشدر فافهم جدا پس حضرت مولانا قدس سره دخی مرتبهٔ غرق وغیبتدن خبر ویروب بن قعردریا ایله بر دریا وتیر یار ایله سپرك قنغیسی قنغسندن ممتازدر فرق وتمییزم یوقدر دیو بیوررلر * مثنوی * پاره کردهٔ وسوسه باشی دلا * ایمدی وسوسه نك پاره لنمشی اولورسن ای دل یك پاره * مثنوی * کر طرب را بازدانی از بلا * اکر طرب وصفایی عنا و بلادن کیرو بیلورسك و بلا وجفا وصفا ووفانك بینی فرق ایدرسك یعنی فارق وفرق کند . اولوب محو ذوق وغرق عشق اولمامش اولورسن دیمکدر * مثنوی * کر مرادت را مذاق شکرست * اکر سنك مرادك محبوبدن مذاق سکر وفا وذوق لذت صفا ایسه * مثنوی * بی مرادی نی مراد دلبرست * سنك دلبرکك مرادی نامرادلق دکلیدر پس مرادوستی قویوب و کندوکه بشقه مراد کوستروب طالب لذت وفا و یاخود راغب جفا اولمق عشقده اولان مرتبهٔ محو وفنادن بعیددر پس علی کلا التقدیرین کندی مرادك استیوب مراد دوستی فراموش اولورسن * شعر * دلی دارم که دروی غم نکنجد * چه جای غم که شادی هم نکنجد دلی کوفار غست از سوز وماتم * دروهم سور وهم ماتم نکنجد * ایمدی ای مردفانی * مثنوی * هر ستارش خون بهای صدهلال * اول محبوبك هر برستاره سی یعنی هر ذرات تجلیسی یوزهلالك خون بهاسیدر یعنی محو

مطلب
در تحقیق غیب وغیبت

ومحاقده یوز هلال قدرخیال اولان عاشـق نزارك قانی بهاسی وحیات روح افزاسیدر ﴿ مثنوی ﴾ خون عالم ریختن اوراحلال * عالمك قانی دوكمك اول محبوب حیات بخشه حلالدرزیرا (من احبنی قتلته ومن قتلته فانا دیته) فحوا سنجه عشاق الهی قتیل عشق ربانی اولوب وخون بهای عاشق جمال بی بهای سبحانی اولورایمدی بنم جان عزیزم ﴿ مثنوی ﴾ مابها وخون بهارا یافتیم * بز بهاوخون بهایی بولدق اکا بناء ﴿ مثنوی ﴾ جانب جان باختن بشتافتیم * تأخیروتراخی ایتمیوب جان او بنامق جانبنه تعجیل وشـتاب قیلدك وبذل روح ایلدك ﴿ نسیمی ﴾ من زعشق یارنتوانم بجان بازآمدن * زآنكه هست آیین مادر عشق جانبازآمدن * تابسوزم آتش عشـق رخش پروانه وار * كردشمع روی اوخواهم بپرواز آمدن * جان بباید داد عمری درغمش تاچون صبا * باسرزلفش توانی محرم راز آمدن * عزم آن دارمكه سردر پایش اندازم ولی * حسن رویش برسرم نكذاردازنازآمدن * هركه اورا چون نسیمی كام دل می بایدش * ازمرادخود كذشتن وزهمه بازآمدن ﴿ مثنوی ﴾ ای حیات عاشقان درمردكی * ای عشق دعواسن ایلیان كمسنه عاشقلرك حیاتی عشق یارایله اولمكده در * بیت * عاشق بمرك مائل وعاقل بهانه جوست * غازی قتیل دشمن وعاشق قتیل دوست * ﴿ مثنوی ﴾ دل نیابی جزكه دردل بردكی * ایمدی ای طالب صادق كوكل بولیمزسن الا كوكل ایلمكده یعنی * بیت * یا كوكل اول حضرته ایرمك كرك * یاایرنه كوكلنی ویرمك كرك * مضمونی اوزره مادامكه اول حضرته كوكل ویرمیه سن كوكل صاحبی اولیمزسن وبونده جان فدا ایتمیه سن حیات جاودانی بولیمزسن ﴿ مثنوی ﴾ من دلش جستم بصدنازودلال * او بهانه كرده بامن ازملال * بن محبوبك كوكلن ایستدم اول معشوق بی بدل صـدناز ودلال ایله اجتناب وملال سمتندن بكا بهانه ایلش یعنی قلبی عرش رحمن وخلیفهٔ سبحان ووارث حقیقت زبدهٔ اكوان وفخر جهان اولان مرشد كاملك كوكلنه یول بولمغه كندی كوكلم دخی مرأت مجلای جمال لایزال اولمغه لایق بركوكل اولمق تمنا ایلدم اول محبوب ومطلوبم ناز واجتناب جهتندن بكا انواع بهانه ایلدی ویاخود نظر ارباب شـهودده وجه جمال دوستدن غیری شی كورنمیوب وجناب حقله معامله ایلدكلرنده كاه اطلاق وتنزیه وكاه تقیید وتشـبیه یوزندن مكالمه ایدرلر نتكیم كتاب كریم واحادیث شریفه تنزیه وتشـبیه اوزره نازل ووارده اولمشدر پس عارف واصل ووارث فاضل دخی تنزیه وتشـبیه مرتبه سندن نطق ایدر

وحق جل وعلایه دل اسنادی بو وجهله در که قلب صاف ارباب مشاهدات مرآت مجلای تجلیات اسما وصفات ومظهر تجلیء ذات اولدیغی اعتبار ایله در باخصوص (کل اناء یترشح بما فیه) مصداقنجه دلده کمال جلا واستجلا حاصل اولدقده همان دل تجلی وتجلی دلدن عبارت اواوب بین زجاجة القلب ونور التجلی فرق وتمییز قالماز وملال اسنادی دخی بو محلده اجتناب معناسنی متضمندر ودلال دخی نازمعناسنه در وعمر بن الفارض بو مقوله قلبك وصفنده بیوررلر که *بیت* فقلبی فیه کنت اسکن دونه *ظهور صفاتی عنه من حجبتی.* *مثنوی* کفتنم آخر غرق تست این عقل وجان * محبوبمه ایتدم حیا معشوقا ملکا پروردکارا بو عقل وجان خود آخر سنك غریق دریای عشقکدر *مثنوی* کفت رو رو برمن این افسون مخوان * محبوب ومطلوبم وایکی جهانده مقصودم بکا نازایدوب ایتدی یوری یوری بو افسونی بکا اوقومه ونارشوقك حریقی یم دیوب سوزش عشقمده نی کبی دم اورمه *مثنوی* من ندانم آنچه اندیشیده * بن بیلمزمی یم اول معنایی که سن فکر ایدرسن (انه علیم بذات الصدر) قول کریمی خود ایشتدك ایمدی فکر کده اولانی دخی فکر که کلمزدن اول بیلورم سنك ایسه بو قول وفکر کدن رایحهٔ اثنینیت استشمام اولنور *مثنوی* ای دودیده دوست راچون دیده * پس ای ایکی کورمش احول دوستی نیجه کورمش سنکه ایکیلکده رؤیت جمال دوست طلب ایدرسن و بشقه رائی وبشقه مرئی اولمق اوزره رؤیت طلب ایدنلره خود الی یوم القیام نهی (لن ترانی) ایله جواب ویرلمکدن زمان یرآن خالی دکلدرسن ایسه بونلری ایشیدرکن عقل وجان وعشق جانان ودر یای عشقده نهان اولمق قیدلرینه بند اواوب بن اکا دیدم واول بکا دیدی دیو طورمز ایکیلکدن سـو یلرسن و کندی وجودك درمیان ایدرسن پس بو حال ایله جمال دوست مشاهده سن تمنا ایتمك امنیهٔ بحاصلدر *مغربی* ای تو مخفی شده ز پیدایی * وی نهان کشته از هو یدایی * من که باشم که تا راشایم * تو بی آنکس که خویش راشایی * غیر تو نیست هیچکس موجود * زآن سبب بی شریك وهمتایی * غین وعینی و کثرت ووحدت * هم تو مجموع وهم تو تنهایی * صفت واسم غیر تو چون نیست * چون توعین صفات اسمایی * مغربی که رهی زمغرب خود * تازشرق چوماه برنایی * از تو واوست بی تو واوبی * ازمن وماست بی من ومایی * جهد کن تاشوی بدو بینا * چونکه یابی بدوست بینایی * پس بدانی یقین وبشناسی * پس ببینی عیان وبنمایی * که جزا و نیست

درسرای وجود * بحقیقت کسی دکر موجود * ای مستمع قابل حضرت مولانا قدس الله انفاسه بو ابیات شریفه ایله هم کند یلرینك بلا وجود وهوم دریای وحدت مطلقه ده کلیت ایله غرق وغیب اولدقلرین بیان ایدر وهم حقیقت بین اولمایوب سر وحدتدن بیخبر وعاشق ایله معشوقی غیری بیلوب عشقدن غیری شی کورن کژ نظرلره واثنینیتده ایکن ادعای عشق ایدنلره تعریض ایدرلر وبعض کسنه لردخی اباغی ناکهان کنج کوینه چکمش کبی بی زحمت ومجاهده مرشد جوادك بخش وعطاسندن نور محبت الهیه ایله فتیلهٔ قلبن اشعال ایدوب لکن بلا مجاهده ومشقت حاصل اولمغله قدروقیمتن بیلیوب وحفظ لسان ایتمیوب اسرار محبتدن نااهل ومنکر اولنلره راز آچان وکفران النعمه ایدنلره بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ ای کران جان خوار دیدستی ورا * ای جانی ثقیل اولان کفران النعمه اول دوستی خور کوردك وقدر وقیمتن بیلیوب کشف راز ایلدك ﴿ مثنوی ﴾ زآنکه بس ارزان خریدستی ورا * زیراکه اول حالی ودوستك محبتنی زیاده اوجوز صاتون الدك طریق محبتده خودجان وباشلر فدا اولمق کرك ایدی سن ایسه ناکهانی بولدك انکیچون قیمتن بیلمزسن وبولدیغك سویلرسن ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ هرکه او ارزان خرد ارزان دهد * هر اول کسنه که برشیئی ارزان اله ارزان ویرر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ کوهری طفلی بقرصی نان دهد * پس کوهر کران بهایی برطفل برقرص ونانه ویرر پس طفل نابالغ طریقت اولان کران جانلر دخی قدر انوار محبت وقیمت اسرار طریقتی بلیوب وطاعت حقده وانقیاد مرشد ده رعایت مراسم عبودیت وادب قیلیوب نان وخوان ومکر نفس وشیطانه فریفته اولمغله اول دریتیم بی همتا وکوهر عظیم بی بهایی اضاعت ایدر زهی خسران وزیان پس بعض سائلر سؤال ایدوب یا مولانا سز خود عوام وخواصه علی السویه بوقدر کشف اسرار ایلدیکز کیم بلکه سزدن اول کلنلر بو مرتبه یه جرأت ایتمدی پس اول سؤال سزه دخی وارد اولمزمی دیو واقع اولان سؤال مقدره جواب طریقی اوزره بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ غرق عشقی ام که غرقست اندرین * عشقهای اولین وآخرین * ای بکا اعتراض ایدن کسنه لر بن برعشقه غریق وبرنورك نارنه حریقم که اولین وآخرینك عشقلری بوعشق دریاسنده غرق اولوب قطره لغی مرتبه سی دخی نابود اولدی یعنی فی الحقیقه اولین وآخرینك عشق ومحبت وطلب ورغبتلری بن غرق اولدیغم بوعشق دریاسنده غرق اولمغیچوندر

وجمله عشاقك حشری بالاخره بودریای عشقده غرق اولوب نور محمدی بحرنده برقطره وشمس محبتده محواولمش ذره‌در وبنم فرط محبتم بردرجه‌ده‌درکه عشق جهانیان اول دریاده غرقه‌در پس بویله ایکن بنده تمام حال درونم بیان ایچون مراد اوزره بسط مرام وتقریر کلام ایده میوب ﴿ مثنوی ﴾ مجملش کفتم نکردم زآن بیان * کلمات اسرار الهیه‌یی مجمل دیدم مفصل دیمدم واول اسراردن کاهی بیان ایلدم ﴿ مثنوی ﴾ ورنه هم افهام سوزد هم زبان * یوخسه بومنوال اوزره بطریق الاجمال والکنایه وبحسب التمثیل والاستعاره سویلیوب آشکارا وصراحةً سویلیدم نه فهوم وعقول قالوردی نه‌زبان جملهٔ سوزان اولوردی پس اسراری ستر ایدوب علی طریق الکنایه وبرسبیل استعاره سویلك ومحل تفصیلده مجمل بیان ایلمك آداب طریقتندندر بلکه عند ارباب المعارف واجبدر فلهذا اخفاء اسرار واهل اولنلره مقصود ومرامی اظهار ایچون بعض اصطلاحات وضع اولنمشدرکه انك مآلی اربابنه معلوم ومحرم اولمیانلردن مستوردر ایمدی طالب مستعدلره کرکدرکه نعل بازکونه دن غافل وصورت افسانه‌یه قانع ومایل اولمیه وعبارتك مفهوم صریحیله اکتفا ایتمیه بلکه انك حقیقت مآلن تفکر وتفطن ایدوب معنای باطنیسنی اذعان قبله مثلا جملهٔ کنایاتدن بعضیسی بودرکه ﴿ مثنوی ﴾ من چو لب کویم لب دریا بود * بن چونکه لب دیم مرادم لب محبوب صورت اولمیوب بلکه لب دریای وحدتدر ولب دریای وحدت ایله دخی مرادم بواطن انبیا واولیادرکه درونلری بحر وحدت وبیرونلری ساحل بشریتدر امابعض محلده بحسب اللفظ اصطلاحات شعرایه دخی مطابق اولمیوب لفظندن نسنه فهم اولنمز مثلا ﴿ مثنوی ﴾ من چو لا کویم مرادالا بود * چون بن لا دیسم مرادعکس لا اولان الا اولور یعنی بن نفی وجود ایدوب لاشیٔ ومعدوم وفناوهیچم دیسم مرادم وجود واحد حقیقی‌یی اثباتدر وبقاءحقله باقی اولمغی اشعاردر ایمدی (ولاتقف مالیس لك به علم) فحوای کریمی اوزره مجرد الفاظدن ظاهر ومستفاد اولان معانی مراد اولنمشدر زعم ایتمیوب کفتار اسرار عشاقه انکار ایتمیه‌سن وعلم ظاهر وتاج وخرقه وتسبیح وسجاده وزهد وعبادته دخل اولاندقده مطلقا علم ظاهری وعموما تاج وخرقه کیلری وتسبیح وسجاده استعمال قیلنلری وزهد وعبادت ایدنلری نفی وسلب دکلدر بلکه نفی وسلب ایتدیکلری علمی ایله عمل ایتمیوب وظاهره اقرار ایدوب باطنه اقرار ایتمیان معاندلر وتاج

وخرقه‌یه مستحق دکل ایکن بغیر استحقاق تاج وخرقه کیوب والنده تسبیح وعصا
آلوب وارد نجه سجاده کوتردوب اصلا ذوق وحالدن خبری اولمیان مقلدلر
وزهد وعبادتی لله اولمیوب ریا ایلین بدبختلر در یوخسه نه آنکه سلب عمرم اوله
ایدی فهم درست صاحبی اولوب مردان خدانك کلماتی نه مقوله کسنه‌لره وارددر
اذعان قیل واکرم ایی ومقلده‌یه دخی نیچون تعرض اولنوردیر ایسك ریاو تقلیدی
انبیا واولیا عموما ذم ایدوب خصوصا ریا شرك ایله برابر طوتیلوب اکبر کبائردندر
اکر سنده دخی وارایسه قلبکدن رفع وازاله ایچون حقه مناجات ایله
وخلوص قلب اله کتورمك ایسته وتقلیدده ایسك تحقیقه ایریشمك تمنا قیل
حاصل کلام بیان اولنان اوصاف ردیه‌دن سنده وارایسه ازاله ایدوب
واوصاف سنیه دن نه وارایسه اکا شکر ایله وحق تعالینك نعمتنی بیل
واکا کوره عمل قیل ❊ مثنوی ❊ من زشیرینی نشستم رو ترش ❊
بن شیرینلکمدن ولذت درونمدن ترش رو اوتورمشم ❊ مثنوی ❊
من زبسیاری کفتارم خمش ❊ بن کثرت کفتاردن خاموشم یعنی حلاوت
حال درونم اولدیغنه بناء یوزم پور تاروب وکوزم قپایوب دائم الاوقات
توجه اوزره اوتورورم وزبان حال مفتوح وابواب معانی کشاده اولوب
نیچه اسرار وحقایق کشف اولمغله صمت وسکوت اوزره طورورم
پس ترش روی اولدیغم معنی حلاوتدن وخاموش اولدیغم کثرت کفتار
اسراردندر ❊ مثنوی ❊ تاکه شیرینیٔ ما ازدو جهان ❊ حق
بزم شیرینلکمز ایکی جهاندن وجهانیاندن ❊ مثنوی ❊ درحجاب
روترش باشد نهان ❊ ترش رویلك حجابنده خفی ونهان اوله ❊ مثنوی ❊
تاکه در هر کوش نایدان سخن ❊ تاکه بو سوز هر کوش نامستعده کلمیه
ونامحرملر استماع ایتمیه دیو ❊ مثنوی ❊ یك همی کویم زصد سرلدن ❊
سر لدنی‌دن یوزده برین سویلرم وغایت ایله چوق بیلوب سر وحدتدن
ذوق کلی الدیغم ایچون قدر محبتی بیلوب اوجوز خرج ایتمم وطفل نابالغ کبی
کوهر بی بهایی یك نان پاره‌یه ویرمم وارباب استعدادی اقل من القلیل
مشاهده ایتمکله بالضروره قبض وامساك اقتضا ایدوب کشف راز ایتمم
پس بو قدر حقائق ودقایقدن دخی زیاده کشف رازاولورمی دیرسه‌کز
بو سویلنن کفتار اسرار لدنیه‌دن یوزده بری ودریادن قطره
ومهردن ذره در یوخسه کما هو حقه مرادم ادا ایدوب کشف اسراره

قابلیت یوقدر رودنی *م* من تمام این نیارم کفت آزان * منع می آید زصاحب مرکزان * وفقنجه تکلمه دخی اذن یوقدر والانه لرسویلنوردی اما ای طالب صادق سن کرچکدن عاشق وطریق محبت وراه وحدتده سالك فایق ایسك زنهار بونك کبی شاهد بی همتا وزیبایی زیر پرده ده مشاهده ایتمکله قناعت ایلمه واکر دست همتك برقع جمال یاره ایریشورسه کشف قناع ایدوب ملاحظهٔ وجه جاناندن برآن وطرفة عین ذاهل اولمه ووصلت دوست ال ویررسه انی آخره صاتمق ایچون آلمه حتی محبوب دخی سنی دیلیوب وصلندن بهره مند اوله سن شاهد فروشلك خودغبن عظیمدر پس محبوب فروش اولورسك باری شول رجال خوش خصاللره فروخت ایله که (رجال لاتلهیهم تجارة ولابیع عن ذکر الله) انلرك شاننده اوله وعبارات والفاظ موضحهٔ حقیقت اولور قیاس ایتمه ودعوایی کمال فهم ایلمه زیرا پندار کمال وپندار فهم فهم ایتمك وکمالدن بی بهره اولمقدر پس پندار فهم وخیال ووهمدن رها بولمق کرکسن که مقام فهمه قدم نهاده اوله سن ای جان پدر زنهار بونی دخی دیمه که بن مشك هوشم امواج دریادن پرایتدم ودریا بنم مشکمه صیغدی بوخود محالدر فاما بنم مشك هوشم دریاده کم اولدی دینلسه خوبدر زیرا عقل شول محله دك لازمدر که سنی درکاه سلطانه ایلته چونکه حرم سلطانه داخل اوله سن عقله طلاق ویرکه * ع * هم عقل عقیله است وهم علم حجاب * پس مادامکه عقل ووهم وعلم وفهمی برطرف ایتمیه سن جمال شاهدی کوره مزسن ومادامکه صورت شاهددن نظری قالدرمیه سن محبوبك معناسن ملاحظه ایده مزسن * نظم * حجاب طلعت جانان تویی تست ای نادان * حجاب ازپیش برخیزد چوتو ازخود شوی یکتا * زهی حیرت که ای عاشق بصورت دوری ازمعنی * زهی حسرت که ای تشنه بکف مجحوبی ازدریا * سحاب از پیش دور افکن اکر خورشید میجویی * صدف بشکاف تایابی نشان لؤلؤ لالا *

* تفسیر قول حکیم سنایی قدس سره *

حکیم سنایی قدس سره نك قولنك تفسیریدر وقول مزبور بو بیت شریفدر * بهرچه ازراه واما نی چه کفران حرف وچه ایمان *
حکیم سنایی بیوررلر که هرنه سبب ایله که طریق حقدن وراءه مانمدن

کیرو قالەسن اول حرف ویاخود اول طرف نه کفر نه ایمان حرف طرف معناسنه دخی کلور حاصل کلام کر کسه اول کلمهٔ کفر ویاخود طرف کفر وکر کسه کلمهٔ ایمان ویاخود طرف ایمان اولسون چونکه آنك واسطه سیله طریق حقدن دور قالەسن بینهماده فرق یوقدر فرضی سنی طریق حقدن بعید ایدن کلمهٔ ایمان دخی اولورسه زیرا که ❊ بهرچه ازدوست دورافتی چه زشت آن نقش وچه زیبا ❊ هر نه سببله که دوستدن بعدوفراقه دوشه سن اول نقش زشت اولمش ویاخودنقش زیبا ایمش نه فرق واردر یعنی کر کسه نقش کفرومعاصی واعمال سیئه وکر کسه نقش طاعات وایمان وافعال حسنه اولسون نه فرق اولنور زیرا مقصود بالذات وصلت حق ایدی اولمادقدنصکره یانقش زشت اولمش یاخود نقش زیبااولمش ایکیسی دخی سبب دوریده مساویدر ❊ پس فی الحقیقه کفر وعصیان انسانی طریق حق وصراط مستقیمدن دور ایدر فاما ایمان واسلام نه وجهله دور ایدر دینورسه خالصا ومخلصا تصدیق بالجنان اولمیان اقرار باللسان وصورت ایمان ولوجه الله اولمیان اعمال هرکیم اولورسه اولسون صاحبنی نجاته ایر کورمیوب حقدن بعید قیلور وکذلك شول قلبده که ایمانك نوری ظاهر اولمیه اول دخی صاحبنه ناردن نجات ویرمز وحقه قریب ایتمز ❊ سنایی ❊ ذرهٔ نوراکر بدست آری ❊ بی تعب جسر نار بکذاری ❊ ورنه داری تونورنار شوی ❊ پیش پروردکار خوارشوی ❊ رهنمای تونور ایمانست ❊ عقل درکار خویش حیرانست مردکی کفر وزندکی دینست ❊ هرچه کفتند مغزآن اینست ❊ دین وملت درعدم زدنست ❊ کم شدن ازبرای کم شدنست ❊ دین نیابی کرت غم بدنست ❊ زآنکه کابین دین طلاق تنست ❊ کاردین خودنه سرسری کاریست ❊ دین حق راهمیشه بازاریست ❊ آنکه کم زد وجود عالمرا ❊ کوبیین مصطفی وآدمرا ❊ نتکیم عین القضاة همدانی دخی زبدة الحقایق نام کتابنده تمهید اصل ثانیده بومعنادن خبر وروب دیرلر که اکر مذهب مردرا بخدا رساند اسلامست واکرهیچ آکاهی ندهد طالب رابنزد وی ازکفر بتر باشد اسلام نزد روندکان آنست که مردرا بخدارساند وکفرآن باشد که طلب رامنعی وتقصیری درآید که ازمطلب بازماند طالب رابانهندهٔ مذهب کارست نه بامذهب ❊ قطعه ❊ آتش بزنم بسوزم این مذهب وکیش

عشقت بنهم بجای مذهب در پیش * تاکی دارم عشق نهان دردل خویش * مقصود رهی تو بی نه دینست ونه کیش * چه دانی که چه می کویم طالب باید که خدارا درجهت ودرد نیا ودرآخرت ودربهشت نجوید راه طالب خوددراندرون اوست راه باید که درخود کنند وفی انفسکم همه موجودات طالب دل رونده است که هیچ راه بخدا نیست بهتر ازراه دل القلب بیت الله همین معنی دارد * انتهی کلامه * ودر معنیٔ قوله علیه السلام * وبوسر سخن نبی علیه السلامك بوحدیث شریف وقول منفنك بیاننده درکه اول حدیث شریف بودر * ان سعدا الغیور وانا اغیر من سعد والله غیر منی ومن غیرته حرم الفواحش ماظهر منها ومابطن * بوحدیث شریفك سبب ورودی بودر که حق تبارك وتعالی قذف محصنات ایدنلره حد تعیین بیوردقده سعد بن معاذ رضی الله عنه ایتدی یارسول الله علیك صلواة الله اکر بن خانهده برکسنه یی زوجهم ایله فعل زناده کوررسم شهود احضارینه کیدرسم بن کلنجه زانیه حامله اولورو زانی دخی فرار قیلوروا کر اکاسوز سویلرکن قذف ایدرسم حد قذف ایچون بکا تازیانه ضرب ایدرلروا کرسکوت ایدرسم بنی غیرت هلاك ایدردیدکده رسول علیه الصلوة والسلام بیوردیلرکه تحقیقا سعد غیوردر و بن سعددن زیاده غیورم وحق جل وعلا بندن اغیردر وغیرت حقدندر که فواحشدن ظاهر اولان و باطن اولان شیئی حرام ایلدی و بوحدیث شریفك ماقبلنه مناسبتی ومعنای شریفنك احوال عشاقه موافقتی بووجهله درکه حضرت مولانا قدس سره بن اسرار وحدت واخبار محبتی تفصیل ایتیوب مجمل سویلدم وکنایت ایدوب تصریح قیلمدم بوخسه حقیقتی اوزره عیان ایدنسم عقول وفهوم سوزان اولوردی وبن شبرینلکمدن ترش رواولوروب وبسیاریٔ کفتاردن خوش اولمشمدرکه حتی کوش نامحرمه سوز کتمسون ونااهل اولنلر اسراره واقف اولمسون * پس لاجرم سرادیدن بوزده بر یسن سویلدم بیورمش ایدی پس بعض مستمعین کویا سؤال ایدوب یامولانا چو نکه بوندن زیاده عیان وبیان ایتمکه امکان واردر تحقیق وایضاح ایتمه کز اولمازمی دیدکلرنده سؤال مقدره بوحدیث شریفله جواب و یروب بیوررلرکه غیرت عاشق ومعشوق اقتضا ایدرکه عاشق ایله معشوقك سرنه غیر واقف اولمیه ونامحرمه کشف اسرار قیلنمیه زیرا غیرت غیردن مأخوذ ومشتقه اولوب واصطلاحده

مطلب در تحقيق غيرت

ان الغيرة كراهة مشاركة الغير فيما يقار به * ودخى الغيرة سقوط الاحتمال ضنا والضيق عن الصبر نفاسة * ديو تعريف اولنمشدر وغيرت دخى ايكيدر بريسى غيرت عبد وبريسى غيرت حقدر غيرت عبد اولدر كه احوالنه غيرك اطلاعنى كريه كوروب بجبور يا ندا خـل ايتماك ايچون حالنى غيردن ستر وحفظ ايده وازد واج ايتـد يكى عرايس ابكار اسرار الهيه نك جمال قناعنى كشف ايدوب نامحرمه كوسترميه سعد رضى الله عنه كبى غيور اوله واعمال واحوالى خالصا لله اولوب اندن غيره نصيب وبرماكى اوزرينه واجب قيله وعبد اوزرينه اولان غيرت حق دخى طاعات عبددن مخصوص بالحق اولان شى ده غيرك انكله مشاركتنك كراهتى در روى عبدالله بن مسعود رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (ما احد اغير من الله تعالى ومن غيرته حرم الفواحش ماظهر منها وما بطن) وعن ابى هريرة رضى الله عنه قال قال النبى صلى الله عليه وسلم (ان الله يغار وان المؤمن يغار وغيرة الله ان يأبى العبد المؤمن ما حرم الله عليه) حكايت اولنور كه بركون سرى سقطى قدس الله سره نك حضورنده (واذا قرأت القرآن جعلنا بينك وبين الذين لايؤمنون بالاخرة حجابا مستورا) آيت كريمه سى قرآت اولندقده سرسقطى اصحابنه توجه ايدوب حجابا مستورا بيوريلن نه مقوله حجابدر معلوم مكز ميدر ديدى سز اعلم سز ديديلر بيورديلر كه حجاب مزبور حجاب غيرتدر وحق تعاليدن اغير هيچ احد يوقدر * پس بو آيت كريمه نك معناسى بودر كه حق تبارك وتعالى كمال غيرتندن كفارى معرفتنه اهل قيلمدى * وشبلى طيب الله انفاسه دخى بيوررلر كه غيرت ايكيدر بريسى نفوس اوزرينه اولان غيرت بشريه در وبريسى قلوب وانفاس اوزرينه اولان غيرت الهيه دركه انفاس عشاق ماسواده ضايع اولميوب وقلوبده محبت الهيه دن غيريسى واقع اولميه * وقال بعض العارفين الغيرة فرض على اولياء الله وما احسن الغيرة عند المحبة وعند المنادمة * وقال الجنيد الغيرة لاتجوز الا فى اوقات ثلثة عند الذكر والغفلة وعند المحبة ان يرى صاحبه مع العلاقة وعند التعظيم * وقيل الغيرة غيرتان غيرة من الحق على عباده وهو ان يسترهم عن اعين الخلق ويقع له المهابة فى اعينهم وغيرة من العبد فى الحق فيستر حاله عن ان يعلم احد معرفته له وشوقه عليه وشيخ الاسلام عبد الله انصارى قدس الله سره دخى غيرتده عبد ايچون

اوج درجه اثبات ایدوب بیوررلر که * الدرجة الاولى غيرة العابد على عمل ضايع يسترد ضياعه ويستدرك فواته و يتدارك تواءه * والدرجة الثانية غيرة المريد على وقت فات وهي غيرة قاتلة فان الوقت وحي الغضب ابي الجانب بطيء الرجوع * والدرجة الثالثة غيرة العارف على عين غطاها غين وسر غشيه رين ونفس علق برجاء اوالتفت على عطاء پس عبدالله انصاری قدس سره نك غيرتده بيان بيورديغی درجات معلومك اولوب درجه ثالثه ده اولان غيرت عارفين عين اوزرنده واقع اولان پرده غين ایچون اولدیغن ذوق ایتد كسه ضمیر خورشید تنویره ستیر اولمیه كه حى بالذات وقيوم كل اولان حضرت حق وفياض مطلق جميع موجوداته تجلیء عام ایله تجلی ایدوب حى ومحيي اسمنك حضرتندن جمله اشیا حیات باطنه وظاهره ایله حیات بولمشلردر فلهذا جميع اشيانك نطق وحیاتی حقك نطق وحیاتیله در ولكن اشیاده اولان سر نطقك ظهورندن ارباب حجابك اول سر نطقه اطلاعندن حق جل جلاله كندو نفسنی غيرت ایله وصف ایلیوب محرم اولان ارباب كشفدن غيری یه اول سرك ظهور واظهارن حرام ایلدی ودخی غيرتندندر كه ظاهرا و باطنا وجود حقدن غیری بر وجود آخر یوغیكن بنه مخل ذات احدیت اولمامق ایچون ظاهرده و باطنده اولان صور اشیاده تجلیء وجودی عامی ایله ظاهر ومتجلی وعين اشيا اولدی بعده نفسنی غیرت ایله وصف ایلدی اكا بناء كه صور اشیاده تجلیاتیله ظاهر وعين اولدیغی ارباب حجابك عيننه ظاهر اولمیه پس كمال غيرتندن فواحشی یعنی اشیاده اولان اسرار عينيتك اظهارن عين اولان اشيایه حرام قیلدی واظهاردن منع ایلدی زیرا هرشیده اولان تعين الهی نطق انا الحق ایله ظاهر اولوب حق هرشیده كندو بی اظهار ایتدكده سر وحدت بارز ومنكشف اولوردی فلهذا نطق اشیا نطق باطنیدر كقوله تعالى (وان من شيء الا يسبح بحمده ولكن لاتفقهون تسبيحهم) و بحر زخار حقايق ومعدن اسرار ودقایق شیخ محيی الدين عربی قدس الله سره الفايق فص هودیه ده بو معنایی بیان ایدوب بیوررلر كه (قد ورد النص الالهي بهذا كله الا انه تعالى وصف نفسه بالغيرة ومن غيرته حرم الفواحش وليس الفحش الا ماظهر لمن ظهر له واما فحش مابطن فهو لمن ظهر له فلما حرم الفواحش اى منع ان تعرف حقيقة ماذكرناه وهى انه عين الاشياء فسترها بالغيرة وهوانت من الغير فالغير يقول

وحى الغضب) اى سريع الغضب شديد النفار (ابي الجانب) اى لاينقاد ولايلين اذا اتى (بطيء الرجوع) الى الرضا اذا غضب
مه

السمع سمع زيد والعارف يقول السمع عين الحق) وشيخ رضى الله عنه بو محلده
ماذكرناه بيورديغى بونك سباقنده اولان قولى ايديكه حق سالكك
وطريقك عين وغايتى درديمش ايدى وهو قوله قدس روحه (فالناس على قسمين
من الناس من يمشى على طريق يعرفها ويعرف غايتها فهى فى حقه صراط مستقيم
ومن الناس من يمشى على طريق يجهلها ولا يعرف غايتها وهى عين الطريق التى
عرفها الصنف الآخر فالعارف يدعو الى الله على بصيرة وغير العارف يدعو
الى الله على التقليد والجهالة فهذا علم خاص يأتى من اسفل سافلين لان
الارجل هى السفل من الشخص واسفل منها ما تحتها وليس الا الطريق فمن
عرف الحق عين الطريق عرف الامر على ماهو عليه فان فيه جل وعلا يسلك
و يسافر اذ لا معلوم الا هو وهو عين السالك والمسافر فلا عالم الا هو فمن انت
فاعرف حقيقتك وطريقتك فقد بان لك الامر على لسان الترجمان ان فهمت
وهو لسان حق فلا يفهمه الا من فهمه حق فان للحق نسبا كثيرة ووجوها
مختلفة) انتهى كلام الشيخ پس شيخ طيب الله انفاسه نك كلمات قدسيه سنك
معناسندن فهم اولنان بودر كه حق عين جميع اشيا اولوب ولكن (قل انما حرم
ربى الفواحش ماظهر منها ومابطن) قول كريمى ايله اول جميع اشيانك عينى
اولديغنك معرفتندن منع ايليوب حقيقت مز بوره يى غيرت ايله ستر ايتدى
وغيرتدن معناى غيريت ملحوظ اولمغله شيخ رضى الله عنه غيرتى معناى غيريت
اوزره استعمال ايلدى يعنى حقيقت واحده اولان حق اسم غير اطلاقيله غيريت
ملحوظ اولنان تعينات كثيرهٔ مختلفه ايله ستر ايلدى ديو بيوردى حقا حقيقت
حال بودر كه سترهٔ حقيقت الهيه اولان غيرت سنك انت ايله اشارت اولنان
وجود كدركه سنك وجود كده متعين وظاهر اولان حق سنك تعينك ايله ستر
ايتمشدر زيرا تعين متعينك غير يدر فلهذا مخاطبك وجودى غير ايله تسميه وانكله
ستر قيلندى اكا بناء كه انانيت وانيت ونحنيت وفوقيت وتحتيت هويت واحدهٔ
غير متناهيه يى تعديد ايتمشدر پس هويت واحده دن انت وانا ونحن وهو ايله
اولان كنايات متكثره وعبارات شتى ومتعدده ظاهر وغيريت باهره اولدى
انت ايله مقيد اولان غيرت ايسه غيردن مأخوذه وغيرت لفظا ومعنى غيرى مستلزمه در
فافهم جدا ﴿ مغربى فرمايد ﴾ اى بخورشيد حسن عالم كير * كرده هر ذره را
چومهر منير * نقش خود را نكاشته دردل * شسته نقش جهان زلوح ضمير *
كرده برلوح عالم تركيب * صورتى بر مثال خود تصوير * هم بخود نفخ روح او كرده *

هم بخود کرده طینتش تخمیر * نام او کرده آدم وحوا * در جهان عبارت وتعبیر * اوست خورشید وکائنات وشعاع * اوست دریا وکائنات غدیر * زآنکه با او جز او محال بود * زین سبب شد سر بر عین امیر * از چه رو عشق وعاشق ومعشوق * متحد می شوند بی تصییر * چون ذلیل وعزیز هر دو یکیست * یا غنی از چه روست عین فقیر * بس سزد مر ترا اگر گویی * بزبان فصیح بی تغییر * که جز او نیست درسرای وجود * بحقیقت کسی دگر موجود * ایمدی ای عاشق صادق مقدمات مزبوره معلومك اولدیسه کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا دخی قول حکیم سنایی ومفهوم حدیث شریفی تفسیر و بوذکر اولنان اسراری تقریر ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ جمله عالم زآن غیور آمد که حق ﴿ جمله عالم اول سببدن غیور کلدیکه حضرت حق ﴿ مثنوی ﴾ برد در غیرت برین عالم سبق ﴿ غیرنده بو عالم اوزرینه سبق ایلدی یعنی غیرت حق عالم وعالمیانه غلبه ایدوب جهان وجهانیان غیرتی غیرت حقدن اخذ ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ اوچو جانست وجهان چون کالبد ﴿ خدای متعال وایزد بی مثال فی المثل جان کبیدر وجهان اکا نسبت قالب کبیدر فاذا کان کذلك ﴿ مثنوی ﴾ کالبد از جان پذیرد نیك وبد ﴿ کالبد کندودن ظاهر اولان نیك وبد هر نه ایسه معنی جاندن قبول ایدر زیرا اجساد عالمده متصرف حقیقی حقدن غیری یوقدر بناء علی هذا ارباب کشف وشهود مرایای اشیاده حقدن غیرن کورمزلر وغیره نظر قیلمزلر غیر یوق کیبی کورسونلر پس (حسنات الابرار سیئات المقربین) خواسی اوزره ارباب کشف مرتبهٔ شهوددن ایمان بالغیبه رجوع ایتسه ومشاهدهٔ غیر قیلسه غیرت حق حالت مزبوره یی عارف مزبوردن زله عد ایدوب اکا عیب وشین اولور تکیم حضرت مولانا بو معنایی بیان بیورر ﴿ مثنوی ﴾ هر که محراب نمازش کشت عین ﴿ هر کیمك که صلوة جانتك محرابی عین اولدی یعنی قبلهٔ روحی وحدت مطلقه ومنظر قلبی حقیقة الحقایق اولدی ﴿ مثنوی ﴾ سوی ایمان رفتنش می دان توشین ﴿ انك ایمان جانبنه کیتمه سنی سن اکا عیب وشین بیل زیرا ایمان غیبده اولانی تصدیق بالجنان واقرار باللسان ایدر وعین غیبده اولان ظاهر اولمغله کشفا شهودی اولمقدر پس اصحاب عیان مرتبهٔ ایمان رسمی به کلمك انلره کوره شیندر وعوامه کوره عزت وشرفدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ هر که شد مر شاه را اوجامه دار ﴿ اول کیمسه که پادشاهه تقرب ایدوب جامه دار اولسه ﴿ مثنوی ﴾ هست خسران بهر شاهش اتجار ﴿ شاهدن

اوتوری آخردیاره کیدوب تجارت قیلق اکا خسران وزیاندر زیرا روز وشب حضور شاهده ایکن دور وغایب اولور وکذلك ﴿ مثنوی ﴾ هرکه با سلطان شود او همنشین ﴿ هر اول مقرب که همنشین سلطان اوله بویله مقبول ومقرب ایکن ﴿ مثنوی ﴾ بردرش شستن بود حیف وغبین ﴿ اول کمسنه همنشینی شاهی قویوب سلطانك قپوسی اوزره اوتورمق غبن عظیم وحیفدر زیرا قدرین بلمامش اولور نتکیم امام علی کرم الله وجهه (رحم الله امرأ عرف قدره ولم یتعد طوره) بیورمشدر ودخی (ماهلك امرؤ عرف قدره) دیمشدر وکذلك ﴿ مثنوی ﴾ دست بوسش چون رسد از پادشاه ﴿ چونکه پادشاهدن برکیمسه یه ال او پمك ایرشه یعنی پادشاه اکا درجهٔ عالیه اعطا ایدوب وقانون پادشاهی اکا پادشاهك الن او پمك اولوب عنایت پادشاهیدن اکا بو مرتبه اعطا اولنمش ایکن اول مرتبه سن بلمیوب واول درجه نك حکمن و یرمیوب ﴿ مثنوی ﴾ کر کزیند بوس پا باشد کناه ﴿ اکر اول کیمسه پادشاهك الن قویوب اباغن او پمك اختیار ایدرسه کناهدر زیرا (لاشرف مع سوء الادب) بیورلمشدر بو محلده ایسه اباق او پمك سوء ادبدر ﴿ مثنوی ﴾ کرچه سر برپا نهادن خدمتست ﴿ اکرچه پادشاهك اباغنه باش قومق وغبار اقدامنه یوزسورمك خدمت وحضور پادشاهیده اولنلره عزتدر ولکن (ولكل مقام رجال) موجبنجه ﴿ مثنوی ﴾ پیش آن خدمت خطا وزلتست ﴿ اول خدمت منیعه قتنده سر پانهاده اولمق خطا وزله‌در وکندویه مورث ذلتدر حاصل کلام پادشاه انی ال او پمك مرتبه سنه ترقی ایتدیروب اعزاز واکرام ایتمش ایکن مرتبهٔ دنیه یه تنزل ایتمك پادشاه قتنده ترك ادب وذلت ودناءتدر و بوتوجیه مراتب اعتباریله در وایمان غیبی ایله ایمان شهودی یه کوره‌در یوخسه عاشقه شرف وعزت محبوبك اباغن او پمكدر ایمدی ای عبد مقرب وخاص ﴿ مثنوی ﴾ شاه راغیرت بود بر هر که او ﴿ بوکزیند بعد ازآن که دیدرو ﴿ هرکیمکه پادشاهك جمال باکمال ودیدار بی مثالن کوردکدنصکره دیداری قویوب بوی اختیار ایلیه پادشاهك اوزرینه غیرت ایدر بو یدن مراد الفاظ وعبارت ونقش صورتدر پس پادشاهك جمالی کورلدکدنصکره کاغدده یازیلان نقشه وغیره نظر ایتمکه پادشاه راضی اولمز غیرت ایدر کما قال ابو القاسم النصرابادی (من نظر الی شیٔ غیر الحق فلا ینظر الی الحق فانه غیور ومن غیرته انه لم یجعل الیه طریقا سواه ولا علیه دلیلا غیره) کورمزمیسن آدم علیه السلام

جنتده نفسی ایچون وطن خلود ایستدیکیچون حق تعالی جنتدن آدمی اخراج ایلدی وابراهیم علیه السلام جکر پاره سی اسمعیل صلوات الله علیهمه محبت ایتدیکیچون ذبح ایله امر ایدوب حتی محبتی قلبندن چیقاردی (فلما اسلما وتله للجبین) وصفا سره منه امره بالفداء منه فانه غیور لایحب ان یری فی قلب عبده سواه وقیل ان ابا یزید البسطامی (رأی جماعة من الحور العین فی منامه فنظر الیهن فساب وقته ایاما ثم انه رأی فی منامه جماعة منهن فلم یلتفت الیهن وقال انکن شواغل) وبالله التوفیق بونلرك جمله سی آثار غیرتدندر ﴿ مثنوی ﴾ غیرت حق ومثل کندم بود ❊ مثلا غیرت حق کندم کبی اولور ﴿ مثنوی ﴾ کاه خرمن غیرت مردم بود ❊ غیرت مردم فی المثل خرمن صمانی کبی اولور یعنی خرمنده بغدای اصل وصمان فرع اولدیغی کبی فی المثل غیرت حق ایله غیرت خلق خرمنك بغدای ایله صمانه ممثل اولوب غیرت حق اصل وغیرت خلق فرعدر فاذا کان کذلك ﴿ مثنوی ﴾ اصل غیرتها بدانید از اله ❊ غیرتلرك اصلنی اللهدن بیلکز ﴿ مثنوی ﴾ آن خلقان فرع حق بی اشتباه ❊ خلایقك آن ولابق ویاخود مخلوقاتك غیرتنی بلاشك ولاشبهة فرع غیرت حق بیلکز ﴿ مغربی ﴾ آن ماه مشتریست ببازار آمده ❊ خودرا زدست خویش خریدار آمده ❊ پنهان بدین جهان زسرا پردهٔ نهان ❊ یارست در ملابس اغیار آمده ❊ محبوب کشته است محب جمال خویش ❊ مطلوب خویش را طلب کار آمده ❊ ازروی اوست این همه مؤمن عیان شده ❊ وزموی اوست این همه کفار آمده ❊ این کثرتیست لیك زوحدت عیان شده ❊ این وحدتیست لیك بتکرار آمده ❊ این موجها ز بحر محیط حقیقتست ❊ وین جوشها ز قلزم زخار آمده ❊ ازموج اوشدست عراقی ومغربی ❊ وزجوش اوسنایی وعطار آمده ❊ آه ای یار صادق وطریق عشقده همراه موافق معشوق ازلی ومحبوب لم یزلی عشاق بی دللرك هر برینه بر تجلیٔ خاص ایدوب وکمال مرتبه کوکل الیجی وعاشق نوازلغندن هر برافتاده سنه بر یوزدن معامله ایدر که هر بریسی بن بنده سنه و بوافکنده سنه اولان اظهار حسن جمال وافشاء اسرار وصال بندن غیره واقع اولمامشدر ملاحظه سنده اولور ❊ ع ❊ لیکن دل عاشقان بداندیش بود ❊ وفقیجه احیانا نظر عقلی ایله نظر ایلدکده هر برسرده برسر وهر بردلده بر کار مشاهده ایدوب کثرات تجلیاتی مطالعه قیلدقده لاجرم ده دلیٔ یاردن حکایت وبرای ناله وزاری تلخیٔ هجر وفراقدن شکایت ایدرلر وچشمسار چشملرندن اشك فراوان

دوكرلر نتكيم حضرت مولانا بو معنادن خبر و يروب بيوررلر كه ﴿ مثنوى ﴾
شرح اين بكذارم وكيرم كله ❊ بو سر وحدت وشرح غيرت بياننى ترك ايلدم
وشكايت طوتارم ﴿ مثنوى ﴾ ازجفاى آن نكارده دله ❊ اول اون كوكللو
نكارك جفاسندن بو محلده نكار محبوب حقيقيدن عبارت ووده دله تجليات مختلفه
قيلديغنه اشارتدر وجفادن مراد عشق الهى قلب عاشقه مستولى اولماغله
حالدن حاله دوندروب وعاشق جمال يار اولان صادق وصال دوستدن غيرى
برحاله قناعت ايتميوب سير مراتبده اولان تلوناتندن عبارتدر و بودخى شكايت
دكل بلكه على اى وجه كان محبوبى ذكر وفكر ايدوب درد درونى حكايت
واحوال پريشانى روايتدر و بو بهانه ايله كوزندن قانلو ياش دوكوب دردلو
دردلو اغلامقدر زيرا كمال وصلتده وظهور سر وحدتده اغلامق بو قدر پس
حق سبحانه وتعالى عشاقك كوزى ياشنى خريدار اولوب ناله وزاريلرين اراده
بيوردقده هجر وفراق يوزندن تجلى ايدوب عاشق دخى بى اختيار جوش
وخروشه كلوب زارى وكريه قيلور وبو هجران وفراق برفرقتدر كه عين وصلت
وبو شكايت شكرى حكايتدر وبو زارى عين خنده در * بيت * كرچه فراقه
دوشمشم عين وصال ايچنده يم * كل نظر ايله حالمه كور كه نه حال ايچنده يم * اكا بناء
حضرت مولانا بيوررلر كه ﴿ مثنوى ﴾ نالم ايرا نالها خوش آيدش ❊ ناله
وزارى ايدرم زيرا ناله وانين وآه وحنين اول محبوب عالمينه خوش كلور
﴿ مثنوى ﴾ ازدو عالم ناله وغم بايدش ❊ ايكى عالم اهلندن اول حبيب وودوده
ناله وغم كركدر ﴿ بيت ﴾ شها عشقك بنى زار ايلمشدر * جهاندن كلى بيزار
ايلمشدر * همان وصلك ديلر ديوانه كوكلم * سنكله شويله بازار ايلمشدر *
نه رده اچيلور سه ورد خندان * انكله همنشين خار ايلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ چون
ننالم تلخ از دستان او ❊ اول يار بى نظيرك دستان هجرانندن نيجه ناله تلخ ايليم كه
﴿ مثنوى ﴾ چون نيم در حلقهٔ مستان او ❊ چونكه انك حلقهٔ مستاننده دكلم بو بيت
شريفه بو وجهله معنى و يريلورسه حلقهٔ مستانه داخل اولميان طالبلره تعريض
وامحاض نصح قبيلندن اولور يعنى اى طالبلر نه عجب اغلميه سز ويارك فراقندن
ناله قلميه سز كه انك حلقهٔ مستاننه داخل اولمامشسز ايمدى داخل حلقهٔ
مستان خدا اولمغيچون ناله وزارى كركدر ديمك اوله وياخود معناى بيت
شريف بو وجهله اوله كه دوستك عين وصلت اولان دستان فراقندن نيجه
نالهٔ تلخ ايتميم كه مستان خدانك حلقه سنده نى كبى يم پس بندخى لاجرم نى كبى
آه وناله ايتمكدن خالى اولمازم وكندومى دست نايدن المازم ديمك اوله

بو تقدیرجه تعریض اولمابوب ناله سنه شکر ایتمش اولور ﴿ نسیمی ﴾ دون کون فراقکدن کوزم یاشین دوکرقان آقیدر * لعلك غمندن دمبدم یاقوت ومرجان آقیدر * یاندردی شوقك جانمی یاقدی فراقك بغرمی * عشقك بلاسی باشمه کور کیم نه طوفان آقیدر * کل کل او تمه یارکی حالن کور آنك صورانی * شوقکدن ای دردانه کور کوزدن نه عمان آقیدر * شول انجو صورتلو دیشك کلش خیالی عینمه * آغزندن اصدافی انك لؤلوی غلطان آقیدر * نوحك کیمسن ایسته کیم بفلشدی طوفان قوبمغه * سیلاب اشکك شویله کیم بو چشم کریان آقیدر * مشکین صچك چوکانه چون باشمی طوپ ایتمشم * عشقك بلاسندن ینه اول طوپی چوکان آقیدر * لعل لبك تفسیرنی سویلر نسیمی جانله * شول رسمله کیم صانه سن خضر آب حیوان آقیدر * ﴿ مثنوی ﴾ چون نباشم همچو شب بی روزاو * بی وصال روی روزافروزاو * اول محبوب ازلینك روزنسز وانك روزافروز اولان انك روی وصالنسز وجمالن مشاهده ایتمکسزین نیجه شب کبی تیره وتاریك اولمیم شبدن مراد بو محلده عشاقك غم هجرانی وروزدن مراد نور وصلتیدر یعنی بن نیجه غمناك اولمیامکه وصال یاردن وروی روزافروزی مشاهده سندن هجر وانفصاله دوشوب فرقتده قالدم ایمدی سحاب کبی آه ایدوب اغلامق وشب تیره کبی غم چکمك بکا لایقدر ﴿ نظم ﴾ شها کوکلم طوفان اولدی سنسز * جکر هجرکله بریان اولدی سنسز * بقینده سندن ای روشاه خوبان * بو کوکلم تختی ویران اولدی سنسز * کوزم یاشی جهانی طوندی ای جان * کورن ایدرکه طوفان اولدی سنسز * آه ای عاشق آواره ودرد ایله سینه سی پریاره بو کا نه چاره اولسونکه وظیفهٔ عاشق لاجرم نیاز وطریقهٔ معشوق لابد نازدر وشیمهٔ معشوق هربار عاشق کش اولمق قاعدهٔ عاشق دخی محنت کش اولمقدر ایمدی کرکدرکه جفای یاره کوکل ویروب دامن رضاجوبی دست صبردن قومیه سن کوش هوشله استماع قیل که حضرت مولانا دخی بو بابده نه بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ناخوش اوخوش بود درجان من * اول محبوب ومطلوبمك ناخوشی بنم جانمه اوزره خوشدر ﴿ مثنوی ﴾ جان فدای یاردل رنجان من * بنم دل رنجیده ایدن یارمه جان فدا اولسون ﴿ شعر ﴾ شکایت ایلزم دلبرك جفاسندن * کانك جفاسی بکا یکدرر وفاسندن * ازلده جانله چون عشقنه بلی دیمشم * بلاسنی چکرم دوغرم بلی سندن * نه دردایمش عجب ای کوکلی الان عشقك * که عاجز ایلدی خلقی انك دواسندن * بهانه سز سکا قول اولمشم بیلورسن سن * بو بندکی کرم

ایت صانمه کج بهاسندن*منور ایله وصالکله ای قرکوزیمی * که فرقتك انی آچدی اوتوتیاسندن * قره بکلك کبی دوشدم اود اوستنه یتارم * بوآتشی اکه صور کیم یتار هواسندن*امابنم هجروفراقده ایکیلك قیاس ایتمیه سز بوهجر وفراق عین وصلت وسر وحدتدر دیوب حضرت مولانا بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ عاشقم بررنج خویش ودرد خویش * بن کندو دردمه وکندو رنجمه عاشقم ﴿ مثنوی ﴾ بهرخشنودیٔ شاه فرد خویش * کندوفرد واحد (ولم یکن له کفوا ایله) ایله وصف اولنان شاهمك رضا وخوشنودلغندن اوتوری ﴿ مثنوی ﴾ خاك غم راسرمه سازم بهر چشم * اول محبوب لایزالك غبار غم وخاك درد والمن کحل دیدهٔ رمد دیده دوزرم وتنویر بصیرتم ایچون عین جانه کشیده قیلورم ﴿ مثنوی ﴾ تاز کوهر پرشود دو بحرچشم * تاکیم ایکی کوزمك ایکی دریاسی جواهر سرشکدن مالامال و پرلؤلؤ ومرجان اوله بو بیت شریفده تشبیه بلیغ واردر فی الحقیقه درد چشمی اولان کمسنه کوزنه توتیا چکسه پراشك قطرات اولور کذلك بندخی خاك غم یارکه توتیای چشم عاشق زاردر اکتحال ایدرم تاکه کوزمدن درر قطرات اشك روان اوله دیو بیوررلر ﴿ نظم ﴾ ای انجوکی مدح ایلین یاقوتکی ریحان ایله * بن بوادیغم دردانه بی بیك بحروکانه ویرمزم * یارك دوداغی وصفنه ای زاهدا یسم اورمه دم * نطق مسیح مریمی هر بی روانه ویرمزم * انکیچون ویرمزمکه ﴿ مثنوی ﴾ اشك کان از بهر او بارند خلق * شول کوزیاشی که خلق یعنی عشاق الهی او محبوب ازلیدن اوتوری یاغدیررلر ﴿ مثنوی ﴾ کوهرست واشك پندارند خلق * اول کوز یاشی دکل کوهردر خلق انی کوزیاشی ظن ایدرلر وقیمتن بیلمزلر زیراقیمت جوهری ینه جوهری بیلور غیری بیلمز ﴿ نظم ﴾ شول روح مصور کیم اسمی بدن اولمشدر*هر وجه حقیقتده وجه حسن اولمشدر * کلزار حقیقتدن نوباوهٔ عدن اولدر*قناد معارفدن قند لکن اولمشدر *اول چاه زنخدان کیم درد اهلنه سجن اولمش*طغراقاشی رمزندن زلفی رسن اولمشدر* درلردوکیلور کوزدن قطریله عقیق اولدی * بومردمك چشمم ملك یمن اولمشدر * کل کوزله لبی لعلن کور خاتم یاقوتی * بی لفظ معانیدن کور نیجه فن اولمشدر * داغ غم هجرانك کوربغرمی قان ایتدی* کوزله کوزمك یاشن اکله ندن اولمشدر * شول عهدی که جان ایتدی لعلینه و پرر کن دل * کوزله دخی دورندهٔ زلفی شکن اولمشدر* بوسعیه صفابرله مروه حقی ای مه رو*جان کعبه سنه

وصلك حب وطن اولمشدر* روايت اولنور كه سيد الطايفه جنيد بغدادى قدس سره بيوررلر كه بركون كيدركن كوردم كه آسماندن ملائكهٔ بسيار چوق چوق زمينه هبوط ايدوب كمال كثرت وازدحام ايله بنم اوكمدن برنسنه قاپشوب الورلر پس بن تعجب ايليوب يا ملائكه حالا كمال رغبت ايله بر بريكزه مزاحمه و بروب قاپشديغكز نه در ديدم جواب و يروب ايتديلر يا جنيد سندن مقدمجه بو محله برعاشق بيچاره ودرد يار ايله پرياره اوغرايوب فرط محبت ودرد فرقتدن برآه جكر سوز ايدوب كوزلرندن برقاچ قطره ياش دوكلدى عندالله اول سرشك چشمك كمال شرف وعزتى اولمغله حالا بطريق المزاحمة والرغبة قاپشد يغمز اولدر وانك هر برقطره سى دنياطلوسى جواهردن بزم قتمزده يكركدر ديديلر ايمدى بنم جانم عاشقك نشانى كوزينك ياشى وآه جكرسوزندن حاصل اولان بغرى باشيدر عشاق الهيدن سيد قاسم انوار ايدركه * شعر * بخون آغشته ام درمان من چيست * عجب آشفته ام سامان من چيست * مراعشق آتشى درجان نهادست * چه ميداند كسى درجان من چيست * درين ره كرنه سر كردان يارم * سرشك لعل سر كردان من چيست * مراساقى دمادم جام دارد * اكرمستى كنم تاوان من چيست * قضا آشفته مى دارد دلم را * نمى كويم قضا جنبان من چيست * چو شكر من بتوفيق حبيبست * درين صورت بكو شكران من چيست * دلم يغماى آن زلفست وكرنه * همه شب ناله وافغان من چيست * قصور قاسمى را عفو فرماى * چو دانايى كه در امكان من چيست * مثنوى * من زجان جان شكايت مى كنم * مى كنم استفهام اولمق اوزره معنى بووجهله اوله كه بن جان جاندن شكايتمى ايدرم * مثنوى * من نيم شاكى روايت مى كنم * بن شاكى دكلم حالمى حكايت وسركذشتم روايت ايدرم ايمدى آه وانينم شكايت دكل حكايتدر وياخود معناى استفهام اولميوب مفهوم بيت بووجهله اوله كه اكر بحسب الصورة شكايت كننده بنم ولكن حقيقته نظر اولنسه شاكى بن دكلم بلكه شكايت كننده وشكر كوينده دخى كندوسيدر وبن ناى مشابه سنده وكوه مثالنده اولوب صورة بندن صدور ايدن صدا ونوا حقيقتده آندندر وبنم روايتم اول سروحدتى حكايتدر * نظم * اوست عاشق اوست معشوق اوست عشق * كيتسم من چون همه يار آمده است * آينه اندر برابر داشته است * تا بخود اوعاشق زار آمده است * اما عجبدر كه * مثنوى * دل همى كويد از ورنجيده ام * كوكل

همیشه دیر که اول یاردن رنجیده‌یم ﴿ مثنوی ﴾ وزنفاق سست می خندیده‌ام
* و بن ایسه دل رنجیده‌نك سست اولان نفاقندن خنده ایدرم یعنی کوکلك
چوق بیلدیکنه تعجب ایدوب کولرم که معشوق ایله برمرتبه اتحاد ووصلت
یارایله بردرجه التذاذ حاصل ایتمش که شکایت آمیز بعض کلمات نکته انکیزایله
حالنی نامحرملردن ستر ایلدیکندن ماعدا کمال غیرتندن عقل وجاندن دخی
اخفایه قصد ایدوب بعض شکایاتی مشعر حالت ایله الفت یار ووصلت
دلداری پوشیده ایدر حقا دل شیدایه کوله جکدر خبری یوقدرکه * ع *
عاشقك بربلمدك نسی وار * دیمشلردر ایمدی ای دل شیدا یاردن رنجیده‌یم
دیو بوجان نحیفی غلطه دوشرمه سنك حالك ستر واخفادن قالمشدر
﴿ قاسم ﴾ توآن دری که درعمان نکنجد * توآن کنجی که درویران نکنجد *
بیاساقی مرا جامی کرم کن * ازآن جامی که درامکان نکنجد * خدا این
عاشقان راهمتی دار * که در کیخسرو وخاقان نکنجد * بحمدالله بدان یوسف
رسیدم * که اندر مصرو درزندان نکنجد * چوقاسم باوصال یارپیوست *
درآنجا قصهٔ دربان نکنجد * ایمدی شاکی وشاکر وباطن وظاهر وباهروساتر
شئ واحد ایدیکی معلوم اولدیسه ای کوکل شکایت وحکایتی قو همان
درکاه یاردن ایرلمه ومرشد کامل وحقیقت محمدیه‌یه تضرع ونیازی وسوز
وکدازی اکسك ایتمه دیوب حضرت مولانا مطلع تجلیات احدیه ومظهر
حقیقت احمدیه اولان وجود اکمل ودخی کندو سرنه وحضرت حقه
مشاهدهٔ وحدت مطلقه ایله نیاز ایدوب دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ راستی کن ای تو
فخرراستان * راستلك ونظر عنایت ایله نظر ایله ای راستلرك مفخری اولان
حقیقت محمدیه وسرا سرار احدیه ﴿ مثنوی ﴾ ای توصدرومن درت را
آستان * ای سید عالم سن بنم وجمله راستان وعاشقانك صدری سن و بن
سنك دردولت وباب سعادتکك عتبه وآستانی‌یم وعتبهٔ علیه کده برعبد ناچیزم
الهی سیدی ومولای جوشش عشقله اکرچه عتبه وصدرقیدلرین ایلدم
ایسه بونلرصورت ومراتب اعتباریله وتجلیات اسما وصفات حسبیله در ولکن
﴿ مثنوی ﴾ آستان وصدردرمعنی کجاست * حین تجلی ذات وظهور
وحدت مطلقه وعالم معنیده آستانه وصدرقنده‌در ﴿ مثنوی ﴾ ماومن
کوآن طرف کان یارماست * بزو بن قنی اول طرفده که بزم یارمز انده‌در آه کیم
این وآن وماومنی محضا برآینه دوزوب کندوجانانه نظر ایتمك ایچون اول

آینه‌یی برابرینه طوتمقدر ومحبوبك قتنده وجود عاشق آفتابك سایه‌سی مشابه‌سنده‌در نتکیم مغربی قدس سره بیوررلر * شعر * هیچ دانی که ما کییم شها * سایهٔ آفتاب نور خدا * سایهٔ آفتاب تابش اوست * تابش مهر اوست عین ضیا * نیست خورشید ازشعاع بعید * نیست سایه زآفتاب جدا * سایه وآفتاب یك چیزند * هست او واحد وکثیر نما * چون یکی بود سایه وخورشید * یارب این کثرت ازچه شد پیدا * نظر ازعین کائنات بدوز * تاکه سایه نمایدت یکتا * شیٔ واحد بگو که چون کردید * عین هستیٔ جملهٔ اشیا * کثرت نقش موج کوناکون * نیست الازجنبش دریا * آنچه امواج خوانمش بحرست * کشته ظاهر بکسوت من وما * ایمدی ای موحد حقیقی مرتبهٔ لاتعینه تعینات صیغمزودرجهٔ وحدتده اثنینیت اولمز * مثنوی * ای رهیده جان تواز ما ومن * ای مطلع نور آفتاب احدی ومظهر سر حقیقت احدی اولان غوث اعظم وقطب عالم وانکله نفس واحده حکمنده اولان افراد کملك سنك روحك قیدما ومندن رها بولش وانا ونحن بندندن خلاص اولمشدر * مثنوی * ای لطیفهٔ روح اندر مرد وزن * ای مرد وزنده اولان لطیفهٔ روح سنك نورك سحاب اغیار ایله روپوش اولمقدن خلاص اولمشدر اللطیفة فی اصطلاح القوم کل اشارة دقیقة المعنی یلوح منها فی الفهم معنی لایسعه العبارة فمابو محلده واقع اولان لطیفه‌دن مراد مرد وزنده واقع اولمق اعتبار یله نفس ناطقه‌در که اکا قلب ولطیفهٔ انسانیه تعبیر ایدرلر ولطیفهٔ مزبوره حقیقتده باعتبار کثرت الصفات اماره ولوامه وملهمه ومطمئنه ایله تسمیه اولنوب مدبرهٔ بدن اولان نفس حیوانیه‌نك رتبهٔ قریبه‌سنده روحك تنزلندن عبارتدر ولطیفهٔ مزبوره‌نك من وجه جانب نفسه ومن وجه عالم روحه مناسبتی واردر یعنی عالم طبیعتده تصرف وعالم قدسه توجه وقبول اشراقات وشهود تجلیاته وصولیدرکه وجه اوله صدر ووجه ثانی یه فؤاد تسمیه اولنور وسر دخی تعبیر اولنور وسر مزبور مبدأ تجلی آثاری اولان طورسر یدر که روحی ولی ایدرکما قال تعالی (ما کذب الفؤاد مارأی) آه ای صاحب دیدهٔ جنان ومستکشف لطیفهٔ جان عجبا حضرت مولانا لطیفهٔ روح محمدی یه نیازنام ایدوب ای مرد وزنده اولان لطیفهٔ روح دیو نه مقوله اسرار غریبه وحقایق عجیبه‌یه اشارت ایتدیلر متفطن اولدکی ایمدی ضمیر منیره خفی ونهان اولیه که حضرت هویته مضاف اولان اسماء ذات که اکا ارباب وجدان مفاتیح الغیب تعبیر ایدرلر پس محض ذات شمول تعینات واعتبارات

مطلب
لطیف در تحقیق لطیفهٔ انسانیه ومزاج مسوای محمدی

اولیه یی که تجلیء اول ایله اقتضا ایلمش ایدی ذکر اولنان تجلیء اول بمفاتیح الغیب برزخیت کبری اولان برزخیت الوهیت حیثیتندن تحقق بطریق التفصیل کمال اسما ایله بالتمام رسیدهٔ کمال اولما غیچون سیر ایدوب بعده برزخیت من بوره که مقام اوادنی اندن عبارتدر اسماء کلیه وجزؤیه نك جمله احکام وکمالات وظهورات وخاصیاتنی مشتمله اولما غیچون ینه تجلیء اول من بور بکلیته وجاتله واحدیت جمعیته بمفاتیح الغیب المذکور من حیث الباطن توجه ایدوب جمله سی انده مندرجه اولدی پس بحکم تجلیء اول وحرکت حبی ومیل اصلی وانگیزش عشقی ذکر اولنان اسماء کلیه وجزئیه ومظاهر روحانیه ومثالیه ومظاهر حسیه تجلیء من بورومفاتیح غیب وباطن حیثیتندن ساریه اولدیکه حتی سیر اولده اولان کمالات حاصله اولوب اصلنه رجوع ایلیه پس تجلیء من بور اولا اکمل وجه اوزره کندونك توجه اجتماعاتیله ثانیا توجهات اجتماعات مظاهر روحانیه ثالثا توجهات اجتماعات مظاهر مثالیه رابعا توجهات اجتماعات مظاهر حسیه سیله هر برفلکه مناسب اولان اوضاع وتشکلات فلکی واتصالات کوکبی ایله من حیث شرفها وسعدها واوجها اعلای درجات اعتدالده برمزاج کاملك تعیننی اقتضا ایلدیکه مزاج من بورده ذکر اولنان تجلیء اوله کمال قابلیت اوله* فلهذا تجلیء مذکور صورت مددایله اولا متوجه مراتب جمله اسما اولوب احسن وجه واکمل صورت اوزره مجتمع اولدی وهمچنان اول مزاج مبارك دخی هرفلك وکوکب وارواح ومثالدن که مرور ایلدی بلاتوقف وتعویق مناسب سعادت اولان برهیئات لطیفه وشکل واتصال شریف ایله عبور ایدوب انواع عوالم مختلفه سیر ایلدی بعده بروقت لطیف وزمان شریفده صورت غذادن سر برآورده اولوب اول فخر جهان وزبدهٔ اکوانك پدر ومادری عبدالله وامینه خاتون احسن وجه واشرف حالتله اول غذای لطیفی تناول ایلدیلر وغذای من بور برساعت سعد اخترده منحیل بالنطفه اولمغله اجتماع مقدر اولدی ورحم مادرده استقرار بولدی وشول اسماء کلیه وجزئیه که بجمیع مظاهرها وکمالاتها اول مزاج شریفه متعلقه اولمش ایدی انك تربیه سنه قیام کوستردیلر واشهرار بعه نك انقضاسندن صکره ظاهر اجالیء قلم علی ومدبر صور عالم اولان روح اعظمك بالنسبه ظهوری اول مزاج مسوانك تدبیرنه متعین اولوب جملهٔ مدتك تمامندن صکره این زمان وسعد آنده نشیمن مشیمه دن صحرای ظهوره نصب خیمهٔ وجود ایدوب زمین

وآسمان وجهان وجهانیان قدوم میمنت لزوملری ایله مشرف اولوب شب تیره‌ٔ
کفر کیدوب نور آفتاب توحید وایمان ایله اراضیٔ مقدسهٔ اسلام روز روشن
ونو روز فیروز اولدی و بحکم سابقه عهدمهددن حالت طفولیت ومبد
بلوغدن حد رجولیته وارنجه جمیع اقوال وافعالی احوالنه ومقام کمالنه مناسب
وموافق وملایم ومطابق صدور ایدوب جمله حرکات وسکناتی اول سرافراز
کل وسید کائناتک مکمل ذات مکرمت صفاتی اولدی و بعده حرارت وسوزش
محبت مطلوب اول ذات شریفی غار حرایه جذب ایدوب وامارات محبوبیتی سیر
واسرا ده ظهور پذیر ثمرهٔ (سبحان الذی اسری) اولدی حتی مدارج وج کمالاته
کمال ارتقا ایله عروج ایدوب هویت محضه اولان حقیقت مقامنده بتمامه متحقق
اولدی ونور آفتاب تجلیٔ ذات بکلیته قلب منور وقالب مطهرنده قرار ایدوب
(وسعنی قلب عبدی المؤمن التقی النقی) حدیث قدسی سنک سری کما هو ظاهر
اولوب اول مزاج مبارک برزخیت کبرانک باطنی اولدی و برزخیت من بورهٔ عام
وجه مشروح اوزره شامل جملهٔ حقایق الهیه وکونیه وجامع وحامل اسماء
کلیه وجزئیه اولدیسه لاجرم برزخیت من بوره اوزره برصورت عام الحکم
ومیزان شامل الاثر ظاهر اولدیکه جمیع حقایق کلیه وجزئیه ده مندرجه اولان
احکام وآثارک حافظ اعتدالی اولدی یعنی حافظ من بور شریعت محمدیه درکه
بحکم برزخیت من بوره جمیع شرایعی جامع وحامل وجمله احکامن محیط
وشاملدر فاذا کان کذلک اول حضرتک تابع شریعت ووارث حقیقتلری اولان
امت ذوی السعادتلری دخی کمال تبعیت ایله پی رواثر محمدی اولمغله برموجب
(کنتم خیرامة) خیرامم اولدیلر وقدم رسول اوزره ثابت قدم اولمغله معراج
محمدیدن نصیب بولدیلر وحضرت رسول علیه السلام دخی شانلرنده (علماء
امتی کانبیاء بنی اسرائل) ودخی (ان الله تعالی ثلثمائة قلوبهم علی قلب آدم وار بعون
منهم قلوبهم علی قلب موسی) دیو حدیث مفصل بیوروب (حتی واحد منهم
علی قلب محمد) بیورلدی پس چونکه ظهور من بور تحقیقه ایریشه تجلیٔ من بور
ظهوردن بطونه توجه ایدوب ظهوردن بطونه اولان توجه من بورک مبدئی
قیامت کبراده اولان صعقهٔ اولی اولورحتی (لمن الملک الیوم لله الواحد القهار)
خطابی حکم وحدت ایله احکام کثرته غلبه ایدوب انتهایه ایریشورکما قال تعالی
(والیه یرجع الامر کله) وقال تعالی (الیه مرجعکم جمیعا وعدالله حقا) والله اعلم
واحکم ایمدی ای عاشق صادق مولانا جلال الدین رومی قدس سره ای ماومن دن

فورتلمش پدر ومادرده اولان لطيفهٔ روح دیو بو اسرار غامضه یه اشارت بیورررلر ﴿فصل﴾ وضمیر مهر تنویره باهر اوله که حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم نوع انسانیده اکمل موجودات اولمغله بحر زخار حقایق شیخ محیی الدین عربی رضی الله عنه فص محمدیه‌ده (فص حکمة فردیة فی کلمة محمدیة انما کانت حکمة فردیة لانه اکمل وجود فی هذا النوع الانسانی ولهذا بدئ به الامر وختم) دیو بیورمشلردر وکاشف اسرار قیومی جلال الدین رومی بونك سیاقنده بیان ایده‌جك بیت شریفك معنای ذوقیسی شیخ اکبر قدس سره‌نك فص محمدیه‌ده اولان تحقیقاتنك مضمونی اولوب بوذکر اولنه جق اسرار حضرت مولانا بر بیت ایله اشارت ایتمکله فص مز بورده اولان کلمات شیخك بعضیسنی بعینه و بعضنك دخی مفهومنی وشراحك دخی تحقیق ایلدکاری مضامینی بیان ایتمك مناسب اولمغله تکاسل وتوانی اولنموب برمقدارنك تحقیقنه شروع اولندی که حضرت مولانا قدس سره بیوردقلری بیت شریفك معناسی مستعینه کشف اوله پس سابق الذکر اولان مبحث اوزره نبی علیه السلامك حقیقت وتعینی جامع جمیع حقایق الهیه وکونیه ووجود بشری عنصریسی مظهریه کلیهٔ ذاتیه دن متعین وتعینات الهیه‌نك تعین اولی اولوب وذات احدیت جمیع تعیناتدن اول آنکله متعینه وظهورکلی جمعی ایله انده ظاهره اولدیسه پس اول سید عالم مبدأ ومنشأ وشامل تعینات اولوب وجودده واحد وفرددر ونظیری یوقدر ومرتبه‌ده دخی اکا مساوی متعین یوقدر اکا بناء که انك مرتبه‌سی فوقنده ذات احدیت مطلقه‌دن غیری مرتبه اولمیوب فلذلك مطلقا فردیت اکا مختصه وکلمهٔ محمدیه حکمت فردیه اولدی قال رضی الله عنه فکان نبیا وآدم بین الماء والطین ثم کان بنشأته العنصریة خاتم النبیین ﴿ ایمدی معلوم اوله که افرادك اولی ثلثه در واحد دکلدر اکرچه کم واحد دخی عددك اصلیدر ولکن عدددن عد اولنمامشدر واثنان دخی ازواجك اولیدر بوتقدیرجه ثلثه اول افراد اولور زیرا اثنین ایله واحدده اولان شفع ووتری فردیت اولی جامعه اولوب اثنین ایله واحدك اجتماعندن فردیت حاصله اولدی واثنین ایله واحددن اوتوری فردیت مختصه بالثلثه اولوب لاجرم ثلثه افرادك اولی اولدی وافراد ایله مراد اولنان ذات وارادت وقولدر که انك مظهری وجودده اکمل موجوددر وفردیت مزبوره‌یه حقیقت حقایق کبری وبرزخیت جامع وآدم حقیقی تعبیر ایدرلر وافرادن اولان خمسه وسبعه وتسعه وافراد سائره اقدم افراد اولان

مطلب در تحقیق حبی که درمیان مردوزن واقع شد

ثلثه اوزرینه زیاده اولوب جمیع اولیات ثلثه دن متفرعه اولدی وحق تعالیدن
وجود عالمی مقتضیه اولان فردیت اولی که ذات وارادت وقولدر رسول علیه
السلام انك مظهری اولوب کذلك نفسی ایله دخی فردیة الهیه دن صدور ایدن
عالمك جمیع صفات وکمالات موجوده سنی جامع وجمیع افرادندن منفرعه اولمغله
ربنه اول دلیل رسول علیه السلام اولوب صورت نوعیهٔ بشریهٔ جمعیه سیله
دخی جامع وخاتم جمیع افراد اولدی وباعتبار الجمعیة المزبوره اول سید بنی آدمه
اسماء آدمك مسمیاتی اولان جوامع کلم اعطا اولندی کما قال الشیخ (فکان علیه
السلام اول دلیل علی ربه فانه اوتی جوامع الکلم التی هی مسمیات اسماء آدم)
پس کلمات الهیه دخی کرچه کیم فروعی اعتباریله غیرمتناهیه در ولکن اصولی
امهات ثلثده منحصره درکه بریسی حقایق واعیان فعلیهٔ وجودیهٔ الهیه در
وبریسی دخی حقایق انفعالیهٔ امکانیهٔ مربوبیه در وبریسی دخی حقایق
جمعیهٔ کمالیهٔ انسانیه در وبو مذکوراتك مجموعی امهات شئون ذاتیه اولوب
احاطه واطلاقك صاحبی حقیقت ذاتیه در وحضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم
مثلث الشیٔ اولمغله کندوده اولان تثلیثك حصولی ایچون اصل وجود اولان
باب محبتده (حبب الی من دنیاکم ثلث النساء والطیب وجعلت قرة عینی فی الصلوة)
دیو بیوردی کما قال الشیخ (ولما کانت تعطی الفردیة الاولی بما هو مثلث النشیٔ
لذلك قال فی باب المحبة التی هی اصل الوجود حبب الی من دنیاکم ثلث بمافیه
من التثلیث ثم ذکر النساء والطیب وجعلت قرة عینه فی الصلوة فابتدأ بذکر
النساء واخر الصلوة وذلك لان المرأة جزؤ من الرجل فی اصل ظهور عینها) یعنی
رسول علیه السلام ذکر نسا ایله ابتدا وصلوتی تأخیر ایلدی اکا بناءً که
مرأه نك عینی ظهوری نك آدم اصلی اولوب مرأه رجلدن برجزؤدر وقال الشیخ
(ومعرفة الانسان بنفسه مقدمة علی معرفته بربه فان معرفته بربه نتیجة عن
معرفته بنفسه لذلك قال علیه السلام (من عرف نفسه فقد عرف ربه) ایمدی
حوا آدمدن مخلوقه وجزؤ آدم اولمشدر نتکیم انسان حقك بعض ظهوراتی
وحق دخی حقیقت انسانیه نك منشائیدر کما ورد (ان الله خلق آدم علی صورته)
پس وجود مقید انسانی وجود مطلق الهی ایچون مرتبهٔ ثانیه در وحقیقت
محمدیه اولان تعین اول دخی لاتعین ایچون مرتبهٔ ثانیه در ونفس کل دخی عقل
کل ایچون ولوح محفوظ قلم اعلی ایچون مرتبهٔ ثانیه اولدیغی کبی حوا آدم
ایچون مرتبهٔ ثانیه اولمشدر پس وجود انسانی وجود حق ایچون مرتبهٔ

ثانيه‌در که مرتبهٔ اولينك تفصيلى وتنزلى وظاهريدر فاذا كان كذلك بموجب (ونفخت فيه من روحى) اول ذات مقدسدن كأن جزؤ مثابه‌سنده اولان انسانك كندو نفسنه معرفتى ربسى معرفتنه مقدمه‌در زيرا معرفت نفسك نتيجه‌سى معرفت ربدر (من عرف نفسه فقد عرف ربه) دخى بومعنايى بيان ايچون وارد اولمشدر ايمدى صورتده حق ايله انسان بيننده مناسبت واقع اولوب مرأه صورت انسان اولديغى كبى انسان دخى صورت رحمن اوزره مخلوقدر وحق تعالى مشتاقلر ايچون حضرت داود عليه السلامه خطاب ايدوب (ياداود انى اشد شوقا اليهم) ديو نفسنى مشتاقلرك لقاسنه شدت شوق ايله وصف ايدوب وكتاب كريمنده (يحبهم ويحبونه) بيورديغى اوزره صورت حق اوزرينه خلق اولنان انسانه حقك محبتى شيئك كندو نفسنه اولان اشتياق وحنينى كبيدر كذلك انسانك دخى حقه اولان اشتياق وحنينى شيئك كندو اصلنه ووطننه اولان اشتياق وحنينى كبيدر ﴿شعر﴾ يحن الحبيب الى رؤيتى * وانى اليه اشد حنينا * وتهفو النفوس ويأبى القضا * فاشكو الانين ويشكوا الانينا * وكذلك رجلك زوجه‌سنه اشتياقى شيئك كندونفسنه اولان محبتى كبى ومرأه‌نك زوجنه اولان محبتى دخى شيئك كندو اصلنه اولان اشتياق وحنينى كبيدر كه پس جانبينده اولان شوق ومحبت صورتده واقع اولان مناسبت اوزرينه مبتنيدر ومناسبت صورتده واقعدر كه صورت غيبيهٔ الهيهٔ اسمائيه صورت شهاديه امكانيهٔ آدميه‌ده ظاهره اولوب الوهيت صورت الهيهٔ اسمائيه‌يى جامعه اولديغى كبى آدم دخى صورت نوعيهٔ بشريه‌يى جامعدر وصورت آدميه اول صورت الهيه‌دن ظاهره‌در مثلا آدمدن حوانك ظهور واشتقاقى كبى فاذا كان كذلك مرأه رجلك حنينى حقك رجله اولان حنينى ايچون تمثيل قيلندى اكا بناء كه صورت انسانيه زوجدر يعنى صفات حق صورت انسانده ظهور ايتمكله صورت انسانيه وجود حقى شفع ايتمشدر مثلا مرأه وجود ظاهر يسى ايله رجلى شفع ايلديكى كبى پس رجل فرد ايكن مرأه انى زوج ايدوب ووجود رجل مرتبهٔ ذكوريتده متعين ايكن مرأه‌نك وجودنده بالتعين الثانى تعين ايتمكله زوج اولمشدر وزوجيت رجل كندودن مشتقه اولان مرأه ايله حاصله اولديغى كبى حق ايچون اعتبار اولنان شفعيت دخى وجود انسانيله ظاهر اولدى وثلثه كه حق ورجل ومرأه‌در ظاهره وثلثه ايله فرديت حاصله اولدى كما قال الشيخ رضى الله عنه (فمن هناك وقعت المناسبة والصورة اعظم مناسبة واجلها واكملها

فانها زوج اى شفعت وجود الحق كما كانت المرأة شفعت بوجود الرجل فصيرته
زوجا فظهرت الثلثة حق ورجل وامرأة * ايمدى مقدمهٔ مزبوره يى مهما امكن فهم
ايتدكسه حق سبحانه وتعالى حبيبى محمد مصطفى عليه من صلوات الله الاوفايه
نسايى تحبيب ايلدى فلهذا اول سرافراز كل دخى حديث شريفده حبب الى
ديوب كندو نفسندن احببت ديمدى زيرا حب رسول شمول رب مطلقه دركه
اول انك صورتى اوزره در پس كندونك حقيقتى اولان حقه انك محبتى ذاتيدر
وكندودن متفرعه اولان نسايه محبتى تحبيب الهى ايله واقع اولمشدر كذلك رجل
كاملك دخى زوجه سنه اولان محبتى ربنك محبتنه متعلقدر زيرا رجلك مرأه يه
محبتى حق سبحانه وتعالينك اكا اولان وساطت حبيله وخلق الهينك انده
تحققيله در زيرا مرأه دخى مظهر الهيدر وحقك رجله ورجلك مرأه يه حبى
حقك كندويه اولان حبيدر وچونكه رجل تحبيب الهى ايله زوجه سنه محبت
ايلدى محبتده واقعه اولان وصلتك غايتى طلب ايليوب ونشأهٔ عنصريه صورتنده
نكاحدن اعظم وصلت واقع اولمدى ووصلت نكاحيه نك اعظميتى اولديغيچون
حين وصلتده شهوت رجلك جميع اجزاسنه سرايت ايدوب رجل مجتمع جمله
اجزاسيله انده فانى اولور وشهوت عامه اولديغيچون بعد المباشرة نكاح ايچون
اغتسال ايله امر اولنديلر وجمله اجزايه طهارت عامه قيلندى زيرا عند حصول
الشهوة مرأه ده رجلك فناسى عام اولوب بعض اجزاسى اشتغال حقده
قالمدى نشأهٔ عنصريه صورتنده اولان اعظم وصلت ايسه حين وقاعده وعند
حصول الشهوه اجتماعده رجل مرأه ده فنا بولمسى ايدى پس حق تعالى صفت غيرت
ايله متصف اولمغله عبد خدا غير حقله متلذذ اولوب ومرأه حقك غيرى اولديغى
حالده عبد انكله تلذذ ايلدم اعتقادنده اولمقدن حق تعالى عبد اوزرينه
غيرت ايدوب عبدنى غسل ايله تطهير ايلديكيم عبد مزبور غيره نظرا تمامكله
حقه رجوع ايليه كما قال الشيخ (فان الحق غيور على عبده ان يعتقد انه
يلتذ بغيره فطهره بالغسل ليرجع بالنظر اليه فيمن فنى فيه اذلا يكون
الا ذلك فاذا شاهد الرجل فى المرأة كان شهوده فى منفعل واذا شاهده فى نفسه
من حيث ظهور المرأة عنه شاهده فى فاعل واذا شاهده من نفسه من غير استحضار
صورة ماتكون عنه كان شهوده فى منفعل عن الحق بلا واسطة فشهوده
للحق فى المرأة اتم واكمل لانه يشاهد الحق من حيث هو فاعل ومنفعل ومن نفسه
من حيث هو منفعل خاصة فلهذا احب صلى الله عليه وسلم النساء لكمال

شهود الحق فيهن اذ لا يشاهد الحق مجردا عن المواد ابدا فان الله بالذات غنى عن العالمين فاذا كان الامر من هذا الوجه ممتنعا ولم تكن الشهادة الا فى مادة فشهود الحق اعظم الشهود واكمله واعظم الوصلة النكاح ونظيره التوجه الالهى على من خلقه على صورته ليخلفه فيرى فيه صورته بل نفسه فسواه وعدله ونفخ فيه روحه الذى هو نفسه فظاهره خلق وباطنه حق) الى آخره ايمدى شول عارف كه زوجه سنه حدمن بوراوزره محبت ايلسه انك حبى حب الهى اولورو شول غافل كه منكوحه وياخود مملوكه سنه شهوت طبيعيه اوزره محبت ايدوب مجردا التذاذ نفس ايچون مباشرت قيلسه حقيقت امردن جاهل اولور محبت من بوره حب الهى اولديغن بيلمز والتذاذى كيكاه درا كلامن وانك حب والتذاذى كويا روحسز برصورت اولور قال الشيخ رضى الله عنه كما قال بعضهم * بيت * صح عند الناس انى عاشق * غيران لم يعرفوا عشقى لمن * كذلك هذا احب الالتذاذ فاحب المحل الذى يكون فيه وهو المرأة ولكن غاب عنه روح المسئلة فاو علمها لعلم بمن التذ ومن التذ وكان كاملا انتهى كلام الشيخ * ايمدى بونك كما هى تفصيلن مراد ايدن فصوصك شروحنه مراجعت ايلسون (پس حضرت مولانا قدس الله سره مشرب احدى وقدم محمدى اوزره اولمغله اول توجه ارادى صور عنصريه عالمنده نكاح وارواح نوريه عالمنده همت وظهور نتاج ايچون معانيده ترتيب مقدمات و بونك كليسى فرديه اولنك وجوه من بوره دن هر بروجهده نكاحى اولديغن مشاهده ومعاينه وذكر اولنان اسرار ومعانى يه اشارت ايدوب بيوررلركه * مثنوى * مردوزن چون يك شود آن يك تويى * چونكه تعين مردوزن فانى ومحو اولوب مرتبه وحدنده بقا بولهلر اول وحدت مطلقهٔ بلاقيد سنسن * مثنوى * چونكه يكها محو شد آنك تويى * چونكه مقابل كثرات اعداد اولان واحدلر هالك ومحو اوله انجق سنسن آنك ده اولان كاف تصغير ايچوندرو بوبيت شريفده مثنوى شريفك اوائلنده اولان * از نفيرم مردوزن ناليده اند * بيتنده ويريلان معنادخى قابلدر محلنه مراجعت اولنه وحالا اولان تحقيقك دخى مفهومى اول معنا يى متضمندر فافهم * پس اى معبود بالحق وفياض مطلق بو محققدر كه اولا وآخرا وظاهرا وباطنا سندن غيرى موجود يوقدر ولكن * مثنوى * اين من ومابهر اين بر ساختى * بوما ومن وتعينات كثيره يى انكيچون دوزدك ودرر مظاهرى رشتهٔ وجوده انكيچون ديزدككه * مثنوى * تا تو باخود نرد خدمت

باختی * تا کیم ای حقیقت واحده سن کندو شؤنات ذاتیه وظهورات اسمائیه‌نك ایله نزد خدمت او ینایه سن * عطار قدس سره * تو یی اصلی تمامت کائناتی * حقیقت در عیان تو نورذاتی * شدم خاموش ودیدم ابتدایت * شدم بیهوش ودیدم انتهایت * ندارم هیچ جمله ازتودارم * چو دارم روی تو من غم ندارم * ندارم هیچ جز دیدارت ای جان * چرا هستی زخویش خویش پنهان * یقین اینجا ترا بشناختم من * نمود خویش در تو باختم من * آه ای احدی بالذات سنك وصلکی کیم ادراك ایده بیلور مکر کندو وصلکی کیرو سن بیلورسن * آلهی بصر بصیرتی نور تجلی احدیت مکحل ومنور ایتدکده سندن غیری کیم کور بنور وماومن سنك وجه احدیتك مشاهده سیچون برمرآت کبی اولور * مثنوی * تامن وتو هامه یك جان شوند * حتی من وتوو متکلم ومخاطب قیدلری نور تجلیء ذاتده مستغرق ودریای احدیته غرق اولدقده دو کلیسی برجان اولورلر * مثنوی * عاقبت مستغرق جانان شوند * وعاقبت الامر اضداد مرتفع اولوب مستغرق جانان اولورلر * مثنوی * این همه هست وبیا ای امر کن * عدل بمعنی عادل اولدیغی کبی امر دخی بمعنی آمر اولوب ای آمر کن و یاخود مضاف تقدیر اولنوب ای ذوامر کن دیوب خطاب بلا انانیت واثنینیت وحدت محضه یه اولمق اوزره بوذکر اولنسان افناء من وما ومحو وجود وهمی دوکلی واردر وبقاء ابدی وحیات سرمدی اول حضرت ذات بحته مخصوصدر وسن کل ای کن امرینی ایدیجی ومکوناتی کن دیمکله وارایدیجی امر صاحبی سن الهام لکام معبود اکرچه سکا کل دیدم ولکن * مثنوی * ای منزه از بیا وازسخن * ای احدی الذات وسرمدی الصفات سن کل دیمکدن وحرف وصوتله امر ایلمکدن وذات بیچونکه اکر کنایت واکر صراحت ایله ایما واشارت اولنمقدن منزه برپادشاه بی مثال وسلطان سلاطین لایزال سن نه آنکه اصحاب کشف وعیان وارباب ذوق ووجدانك تشبیه لری مجسمه ومشبهه طائفه سی کبی وتنزیه لری دخی معطله کروهی کبی اوله بلکه ارباب وحدت واهل سنت وجماعتك تشبیه لری عین تنزیه وتنزیه لری عین تشبیه در وکلمات قدسیهٔ اصحاب انس مذاهب مشبهه یه وباطله یه مشابه اولمامغیچون وموافقت بولنما مغیچون بیا دیو تشبیه دن سویلنور کن فی الحال تنزیه لازمدر وبیا دیمکدن مراد من ای منزه ومتعال وحدانیت مطلقه وظهور وبروز ایله کن امرینك صاحبی سن دیمکدر یوخسه

ای احدی وصمدی * مثنوی * جسم جسمانه تواند دید نت * جسم محض کدر اولنلر ومرتبهٔ طبیعت وجسمانیتده قالانلر نجق سنی جسمانه کورمکده قادر او اور امانجه کوره بیلور کندولر مرتبهٔ جسمدن کذر ایتمکله عقل وادراکاری جسمانیتده قالوب معتزله دخی وجود باری جسم دکلدر که کوربنه دبو مطلقا رؤیتی انکار ایدرلر ومجسمه لر ایسه آتش پرست کبی مشرك ومجوسی مرتبه سنده بولنورلر ووحدت مطلقه نك ظهورندن محروم قالورلر * پس بو طائفهٔ سفلیه هیچ اصحاب رؤیتدن اولمق قابلیدر دکلدر * مثنوی * درخیال آردغم وخندیدنت * طائفهٔ مشبهه سنك غم وخنده وضحك وفرحكی خیاله کتورر وجسمده اولان غم وخنده کبی قیاس ایدر زیرا جسمدن غیری نسنه بیلز مثلا لسان شرعده وارد اولان غم وخنده یی مشبهه ومجسمه طائفه سی مطلقا ظاهرینه حمل ایدوب متشابهاتدن اولان آیاتك تأویلن ایتمزلر مثلا (وجاء ربك) آیتی و(ضحك الله البارحة) ودخی (والله یفرح بتوبة عبده المؤمن) احادیث شریفه سنی ظاهرنه حمل ایدوب جسمانی اولان ایاب وذهاب وخنده وغمی تخیل ایدرلر وطریق توحیددن خروج ایدرلر وبو بیت شریفده بومعنایه دخی اشارت واردر که جسمانیت مرتبه سنده اولوب ومتشابهاتی خیاله کتوروب اول اعتقاد اوزره اولانلره حق تبارك وتعالی یوم قیامتده عقیده لری اوزره تجلی ایدر زیرا انلر کندو نفسلرنده تصور ایله جعل ایتدکاری صورتدن غیری آلهه اعتقاد ایتمزلر حال آنکه اول صورتی نفسلرنده کندو ظن ووهملری وفکر وخیاللریله احداث ایدوب حاشا الهی اول صورت مجعوله اوزره تصور واعتقاد ایدوب اکا حصر ایدرلر فلهذا حق سبحانه وتعالی هربرینه صورت اعتقادلری اوزره تجلی ایلدکده اقرار ایدوب وصورت اخراده تجلی ایلدکده انکار وبلکه اندن استعاذه ایدرلر نتکیم صحیح مسلمده بو حدیث شریف بو وجهله واردر که (انه تعالی یتجلی یوم القیمة فی صورة ینکرونه فیها و یقول انا ربکم فیقولون نعوذ بالله منك انا نحن لربنا منتظرون فیقول هل بینکم و بین ربکم علامة فیذکرونها له وهو اعلم بها فیتجلی لهم فی تلك الصورة فیعرفونه فیسجدون له) ایمدی بو حدیث شریفده واقع اولان صورتدن مراد ارباب عقاید مختلفه نك حق سبحانه وتعالی حقنده اولان صورت اعتقادلریدر دیمشلر وروی

مطلب
تجلیات الهیه فی الموقف لاهل الاسلام وامتحانهم

عن ابی موسی الاشعری رضی الله عنه سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم (یقول اذا کان یوم القیمة مثل لکل قوم ما کانوا یعبدون فی دار الدنیا فیذهب کل قوم الی ما کانوا یعبدون ویبقی اهل التوحید فیقال لهم ماتنتظرون وقد ذهب الناس فیقولون ان لنا ربا کنا نعبده فی الدنیا لم نره فیقال اتعرفونه اذا رأیتموه فیقولون نعم فیقال لهم کیف تعرفونه ولم تروه قالوا انه لاشبه له فینکشف لهم عن الحجاب فینظرون الی الله فیخرون سجدا ویبقی اقوام فی ظهورهم مثل صیاصی البقر فیریدون السجود فلا یستطیعون فیقول الله یاعبادی ارفعوا رؤسکم قد جعلت بدل کل رجل منکم رجلا من الیهود والنصاری فی النار) صدق رسول الله علیه صلوات الله ومقتدای ارباب وحدت شیخ اکبر رضی الله عنه فص هودیه ده بیوررلر که (وبالجملة فلا بد لکل شخص من عقیدة فی ربه یرجع بها الیه ویطلبه فیها فاذا تجلی له الحق فیها عرفه واقر به وان تجلی له فی غیرها انکره وتعوذ منه واساء الادب علیه فی نفس الامر وهو عند نفسه قد تأدب معه فلا یعتقد معتقد الها الا بما جعل فی نفسه فالاله فی الاعتقادات بالجعل فما رأوا الا نفوسهم وما جعلوا فیها فانظر مراتب الناس فی العلم بالله هو عین مراتبهم فی الرؤیة یوم القیمة) حاصل کلام مرتبهٔ جسمانیت وعقیدهٔ مقیده اوزره بسته اولانلر سعادت عظمایه نائل اولمازلر زیرا اول وجود مطلق وحضرت حق من حیث الاطلاق واللا تعین والذات تعین وتقیددن وبر صورتده تجلی ایدوب اول صورتده اولان اعتقاددن منزهدر ولکن من حیث الاسماء والصفات ظهورات مختلفه وتجلیات متباینه واردر * پس قلوب طاهره لری ظنون عقلیه وعقائد وهمیه دن ساذجه اولان وکدورات جسمانیه دن رها بولان ارباب کشف وشهود واصحاب عرفان ووجود حقی بر صورته حصر ایتمزلر وعقد واحده تخصیص ایدوب انده اعتقاد ایتمزلر بلکه اکوان مختلفه دن هر برشیده تجلیات ربانیه یی اول شیده اسماء الهیه دن هر برینک رب خاصی اولان اسمک ظهور تجلیسی واشیانک استعدادلری حسبیله مشاهده ایدوب بر تجلیده حقه اقرار واکا مخالف اولان تجلی آخرده حقی انکار ایتمزلر ومشاهده قیلدقلری تجلیاته دخی حصر ایتمیوب هر قنغی صورتده تجلی ایدرسه اسمانک تجلیاتی حسبیله مشاهدهٔ حق ایدرلر زیرا سابق الذکر اولدیغی اوزره تجلیده تکرر اولمیوب تجلیات وشؤنات

غیر متناهیه دروحق سبحانه وتعالی برموجب (کل یوم هو فی شأن) هرآنده برشأن وبرتجلئ غیر مکررده در امادیدهٔ جانلری اعمی اولوب وحجب جسمانیت واغطیهٔ ظنون وخیالات ایله مستور ومحجب اولان دربسته لر حق کندو معتقدلرینه حصر ایدوب هر بریسی آخرك صورت عقیده سنده ظاهر اولان تجلی یی نفی ایدرلر *بیت* هرکه را نفی فراوان شد واثباتی نیست * کرچه بیناست ولی صاحب مرآتی نیست * وقال الشیخ رضی الله عنه فی الفتوحات (ان المعتزلة لایری الله تعالی یوم القیمة وان دخل الجنة لانه ما عرفه وما اعتقده بانه جائز الرؤیة) * پس دنیاده ناسك علم بالله ده اولان مراتبنه نظر ایله رؤیت حقده انلرك مراتبندن مرقی اولان شی ناسدن هر برینك علم بالله ده اولان استعدادات مختلفه سی ونشأهٔ دنیویه ده تربیه وصحبتی حسبیله نائل وبالغ اولدقلری کمال قدر درکه اول کمال اکا مخصوصدر ﴿ کمال خجندی ﴾ همه کس را نظری ازتو تمنا باشد * این توقع همه ازدیدهٔ بینا باشد * کرچه چون چشم توافتاده بکنجیست کمال * باخیال تومپندار که تنها باشد * ایمدی ای طالب کشف وشهود مرتبهٔ ارباب عرفان واهل ذوق ووجدانه نائل اولمق دیلرسك بر عقد مخصوص ایله مقید وبسته اولمیوب جمیع آنده تجلیات الهیه یی مشاهده قیله سن اماسنده بوحالت ظهور ایتمکه نظر مرشد کاملدن قلبکده نور محبت الهیه لمعان ایدوب سنی مرتبهٔ جسمانیتدن قورتاروب کوکل کوزن کشاده قیلمق کرك بوخسه جسمانی اولان چشم ایله سن بومعنای قنده مشاهده ایدرسن اکا بناء مثنویٔ شریفك بعض نسخه لرنده بو بیت شریف * ع * چشم جسمانی تواند دیدنت * واقع اولوب شراحدن بعض دخی استفهام اولمق اوزره معنی ویروب جسمانی اولان چشم سنی کورمکه قادر اولورمی اولماز وسکاکسنه ضحك وغمی خاطرنه وخیالنه کتوررمی کتورمز دیو تحقیق ایتمشلردر فی الحقیقه بویله درزیرا ﴿ مثنوی ﴾ دل که اوبستهٔ غم وخنده بد نست * بردل که هنوز غم وخنده نك بسته سیدر ﴿ مثنوی ﴾ تو مکو که لایق آن دیدنست * سن دیمه کیم اول کوکل اول کورمکلکه لایقدر زیرا مشاهدهٔ حقه سزاوار اولان قلب غم وخنده وقیودات سائره دن آزاد اولان قلب صاف عارفدر غیریسی دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ آن که اوبستهٔ غم وخنده بود * اول دل که بستهٔ غم وخنده اوله ﴿ مثنوی ﴾ او بدین دو عاریت زنده بود

اول صاحب دل بو ایکی عاریت که غم وخنده در انك سببیله زنده اولور وعاریتی اولان حزن وسرور وغم وشادی کیتدکده حیاتی زائله ومرده اولور حاصل کلام تجلیٔ وحدت مطلقه ایله اخروی ودنیوی جمیع قیوداتدن خلاص اولمیان دل بسته در وتجلیٔ ذات ایله مرتبهٔ اطلاقده بولنان قلب رسته در ❊ مغربی ❊ بیا که کرده ام ازنقش غیر آینه پاك * که تا توچهرهٔ خود راببو کنی ادراك * اکر نظر نکنی سوی من به آینه کن * تو خود بمثل منی کی نظر کنی حاشاك * اکرچه آینهٔ روی جان فزای تواند * همه عقول ونفوس وعناصر وافلاك * ولی ترا ننماید بتو چنان که تو بی * مکر دل من مسکین بی دل غمناك * تمام چهرهٔ خودرا بدو توانی دید * که هست مظهر تام واطیف صافی و پاك * چرا کذر نکنی بردلی که از پاکی * اذا مررت به ماوجدت فیه سواك * ولوجلوت علی القلب ماجلوت علیه * لاجل قربته بل لانه مجلاك * مراکه نسخهٔ مجموع کائنات توام * روامدار بخواری فکنده برسرخاك * بساحل ارچه فکندی به بحر بازآرم که موج بحر محیط توام نیم خاشاك * ظهور تو بمنست ووجود من ازتو * ولست تظهر لولای لم اکن لولاك * تو آفتاب منیری ومغربی سایه * زآفتاب بود سایه را وجود وهلاك * آه کیم بو اقوالك ترجمانی وبو احوالك دریای عمانی عشقدر غیری دکلدر وغوامض اسرارمز بوره احاطهٔ عقل دراکدن بیرون وشمول وهم ادراکدن بالاتر وفزوندر وعاشقك وجودنده کار فرمای اولان عشق حدادر واوصاف حالات عشاق حد وغایتدن جدادر وبو مقالرك شاهد عادلی کفتار حضرت مولانادر که بیوررلر قدس سره ❊ مثنوی ❊ باغ سبز عشق کوبی منتهاست ❊ عشق الهینك باغ سبزی که اول روضات جنات بی منتهادر ❊ مثنوی ❊ جزغم وشادی بروبس میوهاست ❊ اول جنات عشق وروضات ذوقده غم وشادیدن ماعدا ثمرات کثیره وفواکه متکثره واردر بستهٔ حزن وغم ومقید شادی والم اولانلر ایسه درختان جنان جانده بو ایکی میوه دن غیری یوقدر قیاس ایدرلر لکن بو قیاس باطلدر زیراکه ❊ مثنوی ❊ عاشقی زین هردو حالت برترست ❊ عاشقلق بو هر ایکی حالتدن برتر وعالی ایتردر وانلرك شکوفه زارجنان واشجار میوه دار جانلرنده وهم وخیاله کلمز وخاطره خطور ایتمز انواع ازهار واثمار پرانوار واردر عشاق الهینك ریاض خلدبرین درونلری بروجهله آراسته وپیراسته درکه ❊ مثنوی ❊ بی بهارو بی خزان سبز

ونرست * بهار سبز وخزانسز اثمار عشق وازهار شوقلری تازه وتردر (قاسم انوار) درتو عجب مانده ام ای عشق شنك * نوری وناری بکه صلح وجنك * ازغم وفکر در جهان فارغشت * عاشق دیوانهٔ مست ملك * عشق خدا پادشه راست کوست * عشق ندارد صفت ر یوورنك * جرعهٔ ازجام محبت بنوش * بازره ازباده وافیون و بنك * عشق چوشور بده ودیوانه شد * بحر جهانرا بکشد چون نهنك * آه ای آتش عشق هستیٔ موهومی تباه قیلان پادشاه (مثنوی) ده زکاة روی خوب ای خوبرو * حسن جمال ووجه کریم بی مثالك زکاتنی بو فقیر ومحتاجکه عنایت قیل ای خوبرو * حافظ * نصاب حسن تودر حد کمالست * زکاتم ده که مسکین وفقیرم * (مثنوی) شرح جان شرحه شرحه بازکو * شرحه شرحه وپاره پاره اولان جانك شرحنی وسرکذشتنی کیرو سویله یعنی زکوة حقیقیه محتاج اولان مستمنده وطالب تنمیه وتزکیه اولان بندهٔ افکندهیه عرض جمال ایله اعطاء زکات ایدوب لوث وجود مجازیدن تطهیر قیل وذکر جمالك ایله سینه‌می شرحه شرحه ایله آه کیم اول محبوب بی بدله بووجهله نیاز ایتدیکمده رجامز هدف اجابته وصول بولوب الحمدلله ثم الحمدلله اول معشوق ومحبوبم وایکی جهانده جان ودلدن مقصودم (مثنوی) کز کرشمه غمزهٔ غمازهٔ * که طعنه زن اولان غمزه‌سنك کرشمه‌سندن (مثنوی) بردلم بنهاد داغی تازهٔ * بنم کوکلمه برداغ تازه وزخم بی اندازه قودی کرشمه نازوکوز اوجیله بقمق معناسنه فارسیدر وغمزه کوز وکرپك قیمق معناسنه در غمز عربیدر وغمزه فارسیدر ایکیسی برمعنایه در غمازه دخی دورتوجی وکین ایدیجی معناسنه کاور وبومحلده کرشمه وناز وغمزه وغماز بحسب اصطلاحات عشاق الهی سلوکده اولان بعض احوال وتجلیات ربانیه‌دن بعض اطواره اشارتدر مثلا کرشمه مظاهر آثاریده اولان تجلیٔ جمالیه اطلاق اولنور وغمزه سالك مجذوبی تعین بشریت واحکام طبایع عنصریه‌دن افنا ایدن تجلیٔ صوریه‌ومطلقا تجلی‌یه دخی اطلاق ایدرلر وبطریق الذوق حالت صحوده مشهود اولان تجلیات جمالیه‌یه دخی اطلاق ایدرلر وحضرت مولانا بومحلده غمزهٔ غمازه دیوب تجلیات ذاتیهٔ جلالیه‌یی مراد بیوررلر غمزه ایسه عینه مخصوص برشیوه درولبده ضم ونفخ حالتلری اولدیغی کبی چشمده دخی ایکی حالت واردر که بریسی لمح وبریسی فتحدر * پس اکرلب واکر چشمه ایکی حالت لازم کاور که اولکیسی انقباضی وایکنجیسی انبساطیدر * پس

مطلب درمعانی غمزه وچشم وامثال این عبارات

حركت ثانيه كه انبساطيدر مقتضيۀ ظهوردر وحركت اولى كه انقباضيدر
مقتضيۀ خفاوفنادر نتكيم ارباب تحقيقدن برئسى بو بابده بيورورلركه * ازلب
وچشم هر يكرا دوحركت لازم باشد چنانچه قوس شفۀ منطقة البروج
وكرسى چون منطبق شود برقوس فلك اطلس وعرش تمام مركبات
منحل شوند * وعناصر اربعه بروضع طبيعى راجع كردندوعنصرخاكى مشمول
ومحاط كرۀ آب شود وچون اين دواب ازانطباق برخيزد دكربار اركان
اربعه وطبايع عنصريه امتزاج يابند * وصورمواليد ثلثه وانسان بديدآيد
وسر ازل وابد درهم آميزد ونكتۀ نهفته وفتنۀ خفته هويدا كردد
و پيدانمايد * كقوله تعالى (كانتا رتقا ففتقناهما) الآية * بيت * كرلب بكشائى
تو بدان معنئ باريك * راهى بسرنقش دهان توتوان ديد * ايمدى اى يار
موافق اسرار مزبوره دن آكاه اوله كه لب ده اولان حالت ثانيۀ انبساطيه
كبى چشمده اولان حالت ثانيه دخى صور كثرات علوم ومعارفك اظهارن
اقتضا ايدر ولب ده اولان حالت اولئ انقباضيه كبى چشمده اولان حالت
اولى دخى حركت انقباضيه ايله ظاهردن باطنه رجوع اقتضا ايدر ومحبوبك
غمازه اولمسى كين دار وخون خوار اولماسنى مشعردركه دل عشاق
پرمذاقك عالم وحدته تقلبندن عبارت وكنايت اولورومفهوم بيت شريف
بوو جهله اولوركه تجلئ ذاتدن اعطا اولنماسن تمنا ايتديكمده اول محبوب
ازلى تجلئ جلالندن قلب مصفابه مطهر وتخ بشريه اولان برداغ تازه وضع
ايلديكه اكرچه افناء لذات جسمانيه ايلديكى جهتدن درد والمدر فاما اعطاء
وجود حقانى قيلديغى حيثيت ايله جمله دردلره امدر وكرشمه وغمزه وشيوه
وعشوه وچشم خونخوار ولب لعل وبونك امثالى عبارات شان حقده وارده
اولميان اسما والفاظدن اولمغله لسان شرعده جائز كورلمامشدرزيرا
اسماء الهيه توقيفيه در دينلمشدر ولكن علماء باللهدن دخى بعضيلرى ديرلركه
هرلفظ وعبارت كه برمعنايه دلالت ايليه وجناب كبريانك تعظيم وثناسنى
مشعراوله الفاظ مزبوره نك جناب حقده اطلاقى جائزدر فاذا كان كذلك
عشاق آلهى عالم عقل وحالت صحوده مذهب جمهوره موافق ولسان
شرعه مطابق اسما ايله مناجات ايدوب وحالت جذبه واستغراقده مست
مدهوش شراب عشق ربانى اولوب مشاهده لرينه مناسب نياز وتكلم ايدرلر
زيرا حالت سكرده عاشق بى دل عقال عقلدن دورو بومقوله كلماتده معذورلردر

آنکه یم مرتبهٔ فنای فناده خود تفرقه وتمیز برطرف اولوب قید قدم وحدوث رتبهٔ عقلده قالور وجمله تعینات ظهور تجلیٔ احدی الذاتده مختفی وهستیٔ موهوم عاشقی محوومضمحل اولور وحالات مزبوره ده اسماندن جریان ایدن کلام جانب حقدن ظاهر اولور ابو یزید بسطامی قدس سره‌نك (سبحانی ما اعظم شانی) قولی کبی ومشایخ عظام وعشاق ذوی الاحترامدن بونك امثالی کلمات کثیرة الوقوعدر وزلف وغمزه وچشم ولب تعبیراولندیغی چوقدر لایق اولان مردان خدانك احوالنه تعرض اولنمامقدر مثلا شیخ محمود شبستری کلشن رازده بیوررلرکه ﴿ کلشن راز ﴾ ازو هر غمزه دام ودانه باشد * وزو هر کوشهٔ میخانه باشد * زغمزه می دهد هستی بغارت * ببوسه میکند بارش عمارت * بغمزه چشم او دل می رباید * بعشوه لعل او جان می فزاید * زچشمش خونها درجوش دایم * زلعلش جانها مدهوش دایم * وجود ما همه مستیست یا خواب * چه نسبت خاك را بارب ارباب * ومحمد شیرین مغربی دخی بیوررلرکه ﴿ شعر ﴾ جنونی فوق غایات الجنونی * جنونی من حبیب ذوفنونی * بعشقت زآن زهر مجنون فزونم * که درخوبی زهر لیلی فزونی * نکارا دیده اندر جست وجویت * چه میکرد دچو تو عین عیونی * الا ای غمزهٔ غماز دلبر * چنان پر مکرودستان وفسونی * که اندر سحر ومکاری وافسون * زحد وصف واندازه برونی * دلا ازچشم سرمستش حذر کن * که هم ترکست وهم سرمست وخونی * دلا در تست چون ساکن دلارام * چرابی صبروآرام وسکونی * ترادرچند وچونی مغربی یافت * اکرچه برتراز چندی وچونی * پس کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا دخی جذبات رحمانیه وتجلیات ذاتیهٔ جلالیه ده محووفانی اولوب وحالات عشقدن ومرتبهٔ فنای فنادن خبر و بروب بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ من حلالش کردم ارخونم بریخت * اکر اول محبوب بی بدل قانم دوکدی ایسه بن بندهٔ افکنده اکا حلال ایلادم نیجه حلال اولمادونکه برموجب (ومن قتلته فانادیته) قان بهاسی حسن جمال بی بهاسیدر امانیجه ایده بن ونه چاره قیلاین که ﴿ مثنوی ﴾ من همی کفتم حلال اومی کریخت * بن دائما اول محبوب زیبایه قانم حلال اولسون دیرن اول ایسه قانمی دککدن ابا ایلدی * بیت * ای آب حیات قطرهٔ ازآب رخت * وی ماه فلك اثر از تاب رخت * ﴿ مثنوی ﴾ چون کریزانی زناله خاکیان * چونکه خاکیلرك ناله سندن کریزان سن

مثنوی * غم چه ریزی بردل غمناکیان * پس غمناکیلرك کوکانه
نیچون غم دوکرسن الهی دردسنك درمان سنك * ع * نه بیلسون
دردی اولماین بوکا دردا اولدیغن درمان * مثنوی * ای که هر صبحی که
ازمشرق بتافت * ای عطاسی بسیار ور حتی بی شمار پادشاه کرچه
خاکیلرك ناله سندن نیچون فرسن دیدم اماغاط سویلدم هر بر صبح محبت
کهبادنسیم جذبات ایله مشرق تجلیات جالدن یلدرادی * مثنوی * همچو
چشمه مشرقت درجوش یافت * اصلا فیوضا تکده نقص بولمایوب عین
جاری لاینقطع کبی سنك مشرق تجلیات وفیوضانکی جوش وخروشده
بولدی ایمدی انکشاف واحتجاب بزم حالمزدر بوخسه سنك ذاتك ایچونك
بوایکی حالتدن منزه ومقدسدر وباخود بوایکی بیت مطلع نور آفتاب احدی
ومشرق انوار تجلیات احدی اولان مرشد کامله خطاب اولوب ای عطا
وقدرت حقه مظهر وخلیفهٔ اکبر اولان مرشد اکرم وغوث اعظم سنك نظرکده
اصلا تفاوت اولمایوب ووجه همنك هیچ فردن محتجب ایتمایوب فیض
واحسانك جمله یه برابردر ولکن (تجلی ناکاه آید اما بردل آکاه آید) مصداقنجه
استتار واحتجاب کیرو بزم کندومزده اولان کدورت وکثرتدر بوخسه
هرآنکه قلبدن محو نقش ماسوا نیتی ایله قبلهٔ حقیقی اولان سنك وجود
شریفکه توجه وصورت شخصیه کی تفکر ایدوب نیاز ایتدیکمزده وهر برلمعات
نور افشان جذبات تابنده اولوب ظلام لیالی بشریتی روزفیروزا یدوب مشرق
نظرکدن خورشید محبت درخشان اولدقده بودل شیدا چشمهٔ مشرق وآفتاب
شارق کبی سنی علی الدوام جوش وخروشده وطالبان خدایه افاضهٔ انوار
محبت ایتمکده وجود وکرم وبخش وعطا قیلمقده بولدی دیمك اولور وجه اوله
کوره چشمه مشرق لفظنه مضاف اولماز وجه ثانیده چشمهٔ مشرقت دیو
اضافت ایله قرائت اولنور وشمدن صکره واقع اولان ابیات شریفه دخی حضرت
حق وفیاض مطلقه وباخود مرآت ذات الهیه اولان خلیفهٔ ربانیه یه خطاب
اولمق اوزره معنی ویرلمك ممکندر پس عاشقان شوریده دللره محبوبلری
هرنه مرتبه عرض جمال ایلسه بنه قناعت کلیوب واکا نیاز ایتمکدن بروجهله
کسسته اولمیوب دائما بلبل زار کبی آه وزار ایتمك اقتضاء عشق یار اولمغله
حضرت مولانا کیرو نیاز ایدوب * بیت * ای حسرت خوبان جهان روی
خوشت * وی قبلهٔ زاهدان دوابروی خوشت * دیو بیوررلر که * مثنوی *

چون بهانه دادی این شیدات را * داد کرا حبیبا سنك خود بخش وعطاکه
حد وغایت بوقدر پس بو دل شیدایه وعاشق بی سر و پایه نیچون بهانه ویررسن
و بنم قانمی بولکده نثار اولمقدن اجتناب ایدرسن عاشقك مرادی سنك یولکده
اولمك وهر آنده نیجه بیك جانی دخی وار ایسه بذل ونثار ایتمکدر * مثنوی *
ای بها نه شکر بی لبهات را * ای معشوق لایزال ومحبوب بی مثال سنك لبهای
سکر ینکه بها بوقدر * بیت * ای از شکرت دهان کلها پرزر * زآن هجر کبود
پوش تو نیلوفر * بو مصراعده اولان لب سکر ینندن مراد موجب کمال قرب سالك
اولان فیض کلامی بی واسطه دن عبارتدر که برمفحوای (شفاء القلوب لقاء
المحبوب) دل بیمار وجان عاشق زار اول لب سکرینك تیمارندن شفا وصحت وحیات
ابدی بولور * لمشنه * ای بنم نقل میم حب نباتم سکرم * ای حبیبم ای طبیبم
ای شکارم شاهدم * ای بنم خورشید وماهم ای چراغم فائضم * شوخ چشمم
کلعذارم ای مبارك پیکرم * رباعی * برناله و برزاری من رحمت کن * برفقرنکو
نساری من رحمت کن * برکریه و بی دادی من رحمت کن * برمفلسی وخوری
من رحمت کن * مثنوی * ای جهان کهنه را تو جان نو * ای فنا
وزوال ایله کهنه وغم والم ایله اسیر شنه اولان جهان فانی یه بخش هدایت
وعطیات عنایتکله تازه جان کبی اولان ملك و پرودکار و یاخود بوجهان کهنه
وفانیده جان نو مشابه سنده اولان صاحب زمان وحزن وغم ایله افسرده دل
اولان طالبلره حیات جان بخش اولان مرشد حقیقی وزبده ارباب عرفان
* مثنوی * ازتن بی جان ودل افغان شنو * بی جان ودل اولان تن فرسوده دن
ناله وافغانی کوش ایت وآه جکرسوزم ایشت آه ای قبله جان ومقصود جنان
بو فقیر وافکنده ومسکین و بنده نك حالی نیه وارر * غزل * ای رخکله
کاکلك عاشقلره صبح ومسا * پرتو نور رخکدندر دوعالم روشنا * شمع حسنکدر
و برن فانوس افلاکه ضیا * وی یوزك آینه ارواحه مرآت صفا * اون سکز بیك
عالمك علمی یوزکده مندرج * ای صفاتکدر سنك آینه گیتی نما * طوغدی مهر
طلعتك قورتیلدی ظلمتدن جهان * نور وجهك ایلدی کون ومکانی روشنا * کل
قدم باص عینمه ای نور مازاغ البصر * خاکپایك دیده مشتاقه اولدی توتیا * طالب
درد اولمیان مشتاق دیدار اولمدی * بی خبردیر سم نواه سرمعدن اکا * آه ای مونس
جانم * مثنوی * شرح کل بکذار از بهر خدا * الله تعالی ایچون کل شرحنی
ترك ایله * مثنوی * شرح بلبل کو که از کل شد جدا * شرح بلبل شوریده
شرحنی سویله که ورد خندان جنان اولان عشق بلبلی وآتش شوقك سمندریدر

﴿ سید نسیمی ﴾ خرامان میرود دلبر ببستان وقت کل کل کل * برخ کل کل بلب
مل مل بقد چون سرو سنبل بل * عرق برعارضش نم نم بمدحش دم بدم دم دم *
کمندش کرده کم کم کمندش همچو دادل دل * کمندر وار کج کج بقدش راست
عرعر * داش چون سنك مرمرمر زبانش همچو بلبل بل * بسنکینی چو که که
بجستی باد صر صر صر * درآمد در چمن چم چم چمن پر شد ز غلغل غل *
ندانستی تو خو خویش رفتی سوی سو سویش * نسیمی دیدهٔ رویش
نهاده بر سلاسل سل * آه ای مستمع هوشمند ﴿ مثنوی ﴾ از غم و شادی
نباشد جوش ما * بو عاشقان بی دلان که بلبلان کلستان محبت وطوطیان شکرستان
معرفت اولمشلر در بزم جوش وخروش وآه وزار و کفتار شعر بن ادای
درر بارمز غم وشادیدن اولماز ﴿ مثنوی ﴾ با خیال ووهم نبود هوش ما *
وعقل وهوشمز دخی وهم وخیال ایله اولان هوش هشیاران دکلدر بلکه * بیت *
فثم وراء العقل علم یدق عن * مدارك غایات العقول السلیمة ودخی * بیت * مجانین الا ان
سر جنونهم * عجیب علی ابوابهم یسجد العقل * وفقنجه ﴿ مثنوی ﴾ حالتی دیکر
بود کان نادرست * عشاق الهینك حالی ورای عقول وفهومده برغیری حالت
عجیبه درکه اول هر عقل وفهم درست صاحبنده بولنمز واول کو هر دکه
بر کنجده اله کیرمز نادر الوقوع بر حالتدر ﴿ مثنوی ﴾ تو مشو منکر که حق
بس قادرست * عقول سلیمه وفهوم مستقیمه وراسنده نه مقوله حالت اولورمش
دیوسن منکر اولمکه اول قادر مطلق وحضرت حق مبالغه ایله قادر پادشاه
مقتدردر عقول وفهوم سلیمه ادراك ایلمدیکی جوش وخروش وعلوم وهوشی
عاشقلرینه لطف واحسان ایلمشدر ﴿ نسیمی ﴾ سر الهی بیلن شول خط
وخالی بیلور * حاله خبیر اولمیان قانده بو حالی بیلور * مهر رخی قیمتن هجره
یانن جانه سور * فرقتکی چکمیان قانده وصالی بیلور * شول صنمك صورتن کیمکه
عیان کورمدی * قانده بو وجه حسن یا بو جمالی بیلور * آه ای منکر احوال
مشتاق وآه وآنین عشاق ﴿ سید قاسم می فرماید ﴾ مرا اکر تو ندانی حبیب
میداند * دوای درد دلم آن طبیب میداند * صفیر ما نشناسی که زاهد خشکی *
لسان فاخته کبك نجیب می داند * شراب عشق بر آشفتکان مجنون ریز * برغم
خواجه که خود را لبیب میداند * مکو ز بوی کل و یاسمن به پیش جعل * که
در لطافت کل عندلیب میداند * مرا بوعدهٔ وصلش حیات داد حبیب * که دوست
نوبت مرك رقیب می داند * همیشه وصل تو قاسم نجاز ودن طلبد * که این دعا

باجابت قريب ميداند* ايمدى بنم جانم ﴿مثنوى﴾ توقياس ازحالت انسان مكن* سن عشاق الهيده اولان عشق وحالت ومحبت ربانيه يى انسانك عشق وحالتندن قياس ايله وخداى تعالى خودجسم دكل وجنس دكادر پس جنس وجسم اولان انسان بونلردن منزه اولان خدى متعاله عاشق اولمق نيجه اولورمش دبوحقه اولان عشق ومحبتى انكار ايله ﴿مثنوى﴾ منزل اندر جورودر احسان مكن* ومنزلى جور واحسانده ايله يعنى مقتضيات بشريه اولان غم وترحدن روترش وشادى وفرحدن جوش وخروش قلوب بومنزلده قالمه وحقك لطفنه عاشق اولوب قهرنى يرمه ونسق واحد اوزره برقرار اولميانه كوكل باغلمه زيراكه ﴿مثنوى﴾ جورواحسان رنج شادى حادثست* جورواحسان ورنج وشادى صفات بشريه وحادثدر ايمدى محقق ومقرردر (كل من عليها فان ويبقى وجه ربك ذوالجلال والاكرام) فحواى كريمى اوزره ﴿مثنوى﴾ حادثان ميرند وحقشان وارثست* حوادث لاجرم مرده وفانى ومحو ومضمحل اولورلر وحق سبحانه وتعالى بوجمله نك وارثيدر آمنا وصدقنا اول حى وباقى وازلى وابدى شول وارث ملك وملكوت ومافيهن دركه بعدفناء الملاك جميع املاك اكا راجع اولوركما قال تعالى (ولله ميراث السموات والارض) اى نورديده غم وشادى حالت متغيره در متغيرات ايسه داخل ماضى ومستقبلدر ماضى ومستقبل ايسه زماندن عبارتدر زمانه ايسه حركت وتغيردن غيريسى داخله اولماز زيرا حركت بذاتها ماضى ومستقبله منقسمه در ومتغير بواسطة التغير داخل زماندر ايمدى تغير وحركتدن مقدس اولان داخل زمان وماضى ومستقبل اولمز وتقابل ماضى ومستقبل ايله منفصل عن القدم دخى اولماز واول ذات بيچونه انقضا وزمان وكيف جارى اولماز لان الله تعالى كان قبل الزمان وحيث خلق الزمان لم يتغير من ذاته شئ وقبل خلق الزمان لم يكن للزمان عليه جريان وبعد خلق الزمان على ماعليه كان وهو الباقى بعدفناء خلقه واليه مرجع كل شئ ومصيره وهو القائل اذ ذاك (لمن الملك اليوم) وهو المجيب (لله الواحد القهار) آه اى سالك راه بوسؤال وجواب كندو نفسلرينى برشيئه مالك وصاحب ملك زعم ايدن ارباب ظنونه كوره دركه حق سبحانه وتعالى يوم قيامتده انلرك ديدهٔ بصيرتلرندن كشف حجاب ايدوب وقت مزبورده واقع اولان كشفك حقيقتندن ندا ايدرفاما ارباب كشف وشهود واصحاب عرفان ووجود ذكر اولنان نداء حقك معناسن ديدهٔ بصيرت ايله ابدا مشاهده قيلوب فى كل يوم وآن وفى كل ساعة

وزمان بی حروف ولفظ وصوت نداء حق شنوا اولوب وملك وملكوت
ومافیهن اول جلیل وجبار ووارث وقهار ك اولدیغن كشف وشهود ایله
كوروب علم یقین ایله بیلورلر ودخی (المحدث اذا قرن بالقدیم لم یبق له اثر) نه معنادر
كه وكل كائندن اوقو یوب عالم بالله اولورلر پس قدیم اولان عشقك حالاتی
تغیر پذیر اولان محدثات كبی اولماز وحالات عشاق اكا قیاس اولنمز ❊ شعر ❊
حالت جان مرا پیرمغان میداند * آنكه پیوسته ز پیدا ونهان میداند * همت
پیرمغان را چه توان كفت كه او * قیمت راه روان راه روان می داند * همه كفتیم وشنیدیم
یقینست آن یار * همه را سر بسر ازنور عیان میداند * ❊ مثنوی ❊ صبح
شد ای صبح را پشت و پناه * عذر مخدومی حسام الدین بخواه * صباح اولدی
ای صباحك پشت و پناهی اولان رب الفلق حسام الدینك عذرنی دیله اكر
معنای حقیقی مراد بیورلورایسه دیمك اولور كه ای صباح انور تجلیاتك صاحبی
اولان پادشاه لایزال و یاخود سید وسندار باب قلوب صبح نور اولان مرشد
كامل چونكه بو حالانك تقریراتی ایله ظلمات لیل شبهات مرتفع اولوب هنكام
صبح ظهور اسرار ارشدی ونور تجلی ذات طلوع ایدرب وسط سماء قلبده
جلوه كر اولمغله ظل وجود موهوم كلیت ایله نابود اولدی حالت مز بوره ده اسان
قال ایله تكلم اولماز ومعانی مز بوره تحت الفاظ وعباراته صغمز ایمدی ای ظهور
كلی وتجلی ازلی مخاطبهٔ حالات عشقده اولان حسام الدین چلبینك عذرنی
سن دیله و بنم لسانمدن ظاهر اوله جق ولسانه كلیه جك اسرار وحقایقی بی حروف
و صورت الهام ایله كه استفاضه وافاضهٔ اسراره واسطه اولدر و یاخود صبح
ایله مراد حقیقت صبح اولوب مناقبده بیان اولندیغی اوزره حضرت مولانا مثنوئ
شریفك دررابیاتن سلك تقریره دیزدكجه حسام الدین چلبی دخی یازوب بومحله
كلدكلده كیجه كیدوب صباح اولمغله مولانا قدس سره چلبی حسام الدین ایچون
دركاه حقدن معذرت دیلمش اوله لر یعنی ای پشت و پناه صبح اولان خالق الاكوان
نظم مثنوی یه مشغول ایكن وقت صلوة صبح اولدی پس بن چلبی حسام الدینك
خدمتنه سزاوار اعتذاره قادر دكلم لطف واحسانكدن بنم ایچون انك عذرنی
سن دیله وتقصیراتنی عفوایدوب درجات عالیاته ایركور وحق سبحانه وتعالی
عبادنه عذر ایتمسی عفو تقصیرات ایدوب رحمتی دریاسنه غرق ایتمسندن
كنایه در كماروی عن الحسن البصری قال قال صلی الله علیه وسلم (یؤتی بالعبد
یوم القیمة فیعتذر الله الیه كما یعتذر الرجل فی الدنیا الیكم فیقول تعالی بعزتی

وجلالی مازویت عنـك الدنیا لهوانك علی ای عبـدی ولکن لما اعددت علیـك من الکرامة والفضیلة) الی آخر الحدیث وعذر حق عبـادنه اولان تعظیمدن دخی کنایه اولور نتکیم اشبو بیت شریفده واقع اولان عذر معنای تعظیمی متضمندر که بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ عذر خواه عقل کل وجان توبی ❊ الهی سیدی ومولای عقل کل وروح محمدینك عذر خواه وتعظیم کننده سی سنسن پس وارث حقیقت محمدی اولان مرد کاملارك دخی عـذر خواهی سنسن ﴿ مثنوی ﴾ جان جان وتابش مرجان توبی ❊ جانك جانی ومانند مرجان اولان دل عشاقك تابش ولمعانی ونور درخشـانی سنسن فی الحقیقه مرجان بعـد الحك مدور وصنوبری الشـکل اولمقده وحمرتده قلبه مشابهت تامه سی واردر ای معبود بالحق ﴿ مثنوی ﴾ تافت نور صبح وما از نور تو ❊ در صبوحی بامی منصور تو ❊ نور صبح محبت یلـدر ادی وبزسنك نور جذباتکدن سـنك منصورك ایچدیکی بادهٔ عشق ومحبت وشراب سر وحـدت ایله صبوحی ده یز صبوحی وقت صـباحده نوش اولنـان باده نك اسمیدر حاصل بیت الهی تجلیـات احدیه ومحبت ذاتیهٔ سرمدیه بزی بزدن کلیت ایله بروجهله ربوده قیلدی وسنك نور وحدتکدن برشراب صبوحی نوش جان ایتمشزدرکه سـنك منصورك اولمشزدر وانك کلمـاتن بلاقیـد انا سویلمشزدر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ دادهٔ تو چون چنین دارد مرا ❊ چونکه سنك عطا واحسانك اولان تجلیٔ ذات وبادهٔ محبتك بنی بوتجلـین مست ومدهوش ایتمشـدر پس ذات احدیتك شرابنـدن غـیری اولان ﴿ مثنوی ﴾ باده چه بود کوطرب آید مرا ❊ بادهٔ محبت اغیـارنه اولور که اول باده بکا طرب وسرور کتوره وسـندن غیری اکر دنیوی واکـر اخروی اشـیا ایله کوکلم خوش اوله ویا خود سـنك بادهٔ محبتکله مست ومدهوش اولان عشاقی بادهٔ صوری نه درکه مسـت وطربناك ایلیه ﴿ مغربی فرماید ﴾ زچشم مست ساقی‌ا من خرابم ❊ نه آخر بیخود از جام شرابم ❊ مرا عشقت چنان کم کـرد از من ❊ که من خودرا اکر جویم نیابم ❊ چنان باقی شدم اکنون زعشقت ❊ که بی عشـق توچیزی درنیابم ❊ مرا عشق توفانی کـرد ازمن ❊ چو دید از خود بغایت درعذابم ❊ کنون از مغربی رستم بکلی ❊ که ازمشرق بر امد آفتابم ❊ ﴿ مثنوی ﴾ باده درجوشش کدای جوش ما ❊ بلکه باده کیفیت وجوششده بزم جوش

وخروشمزك كداسيدر ﴿ مثنوى ﴾ چرخ در كردش كداى هوش ما * چرخ كرد شده بزم كداى هوشمزدر ﴿ مثنوى ﴾ باده ازمامست شدنى مازو * باده بزدن مست اولدى بز باده‌دن مست اولمدق ﴿ مثنوى ﴾ قالب ازماهست شدنى مازو * قالب بزدن وار اولدى يوخسه روحمز قالبدن وار اولمدى ﴿ مثنوى ﴾ ماچوز نبوريم وقالبها چوموم * بز زنبور كبيز وقالبلرموم كبيدر ﴿ مثنوى ﴾ خانه خانه كرده قالب را چوموم * ارواحمز قالبمزى موم كبى خانه خانه ايتمشدر علم شريفه خفى اوليه كه بو ابيات شريفه ده اولان جوش مادن مراد عشق الهى وهوش مادن مراد عقل كل وزنبوره تشبيه اولنان مهبط وحى الهى اولان روح انسانيدر وعقل كل وروح محمدينك شرح وبيانى برقاچ يرده ذكر اولنمشدر وذكر سابقك اجماليسى بودر كه عقل كل كه اول عقول عشره در مدبرهٔ عقولدر وعقول دخى مدبرهٔ افلاك وافلاك متصرفهٔ عناصر ومواليددر وعقول عشره اصطلاحات حكماء اشراقيه ومشائيه اولوب ارباب كشف وشهود قاتنده عقل كل ديدكلرى روح محمديدر كه علت غائيهٔ جميع موجوداتدر ﴿ شعر ﴾ خواجهٔ كونين ختم المرسلين * صدر عالم رحمة للعالمين * پادشاه ملكت لولاكدر * جلوه كاه عرصهٔ افلاكدر * ذاتنى مقصود كونين ايتدى حق * مسندنى قاب قوسين ايتدى حق * مشرق خورشيد عزتدر يوزى * مطلع نجم سعادتدر اوزى * شهريار دولت وعالى جناب * دفترينك صفحه‌سى ام الكتاب * هر كشى پروردهٔ انعاميدر * اهد قومى غايت اكراميدر * وعالم ارواح بين الوجوب والامكان برحدا وسطدر وامكان مرآت جمال حضرت وجوب مطلقدر وهرشيئك تعينى اسماء حقدن براسمك صورتيدر واشباح آينهٔ ارواح وارواح آينهٔ اعيان واعيان آينهٔ اسما واسما آينهٔ صفات وصفات من حيث الاجمال والتفصيل تجليات ذات احديه‌در پس ظرفيت ومظروفيت ملاحظه اولنمقسزن بر وجه تمثيل معشوق ازلى هزاروصد هزار جامده مرئى برمى صافدر وذات من حيث الحقيقه كندونك صفت وعظمت وجلال وكبرياسى ايله اعراض اسما وصفاتدن منزهدر ومجموع اسما ومسميات برامر اعتباريدر * پس صور عالم ارواح صور معقولهٔ الهيه اولوب وجميع ارواح وعناصر وطبايعده سارى اولان نفس كل اطلاق اولنان طبيعت كليه دركه ارادت حق ايله جميع اشياده اثر ايدوب اشياده اولان

مطلب
فى العقل الكل

سبب تعيين ارادت مز بوره در وارواح ارادت حق ايله مرتبهٔ احديتدن بروز ايدوب مرتبهٔ واحديتده اولان تعين اوله واندن مثال مطلق ديدكلری عالم جبروته واندن مثال مقيد ديدكلری عالم ملكوته بعده عرش طبيعیٔ ماكی اندن عالم عناصر وومواليد ثلثه يه تنزل ايدوب بعده آخر مراتب تنزلات وسرجا معيت اسماء الهيه اولان مرتبهٔ انسانه ايريشوب مرتبهٔ مزبوره يه سر وجودی وعالم سرمد تعبير اولنور وعالم سرمد ابتداء ازليتدن انتهاء ابديته اطلاق اولنور * اعدی جميع افلاك وكواكب وعموما اشيا بموجب (خلقت الاشياء لاجلك وخلقتك لاجلی) بر وجه سرعت دوران وحركت وجوش وخروش ايتدكلری حقيقت محمديه نك مظهری ونور عقل كلك مطلعی اولان انسان كامل كوكلندن مبدأ اصليلرينه يول بولما غيچوندر ﴿ شعر ﴾ اون ايكی بروج وبدی يلدز * بونجه حركات كه كوستريوز * دورايلدكی نه درفلكلر * يانه درصف صف دورر ملكلر * بردن نه درر بوقواظهار * فاعتبروا يا اولی الابصار * بيلكيم نه در ربوآيله كون * قندن كلوبن كيدر هر كون * اكانه درربوقواشيا * كيمك ايله در جله سی كويا * اولدر قونك جودوجانی * سرچشمهٔ آب زندكانی * حقله زنده درجله سی مدام * اكرايتك اكرمحواوله ظلام * پس حضرت مولانا كردش افلاك وجوش وخروش می بزم جوش هوشمزدندر ديو بيوردقلری وارث حقيقت محمديه ومظهر كل ومجلای اسماءالهيه اولديغنه اشارتدر وزنبور الهام ربانی ايله شمع عسلی خانه خانه وعسل ايله مالا مال ايتديكی كبی ارواح دخی بقدرة الله تعالی اشباحی تعمير ايدوب شهد عشق ومحبت وسكر علم ومعرفت ايله بحسب الاستعدادات مملو وپرايدر ديمكدروعلم ومعرفت وعشق ومحبت ايله پر اولان ابدان عارفين واشباح عاشقيندر يوخسه ابدان سائره محبت دنيا ولذات ماسوا ايله پر اولمشدر وارواح عارفين دخی قلوبنده اولان لذات عرفان و محبتی مانند شجرهٔ طوبی اولان مرشد كاملك شجرهٔ وجود ودرخت شهودنده اولان ازهار فيوضات الهيه دن اخذ ايتمشدر ﴿ نظم ﴾ حيات باقی اولدر جسم وجانه * اودر رونق ويرن هر دوجهانه * اودر قطبی زمين وآسمانك * اودر بيل مركزی دور زمانك * فلكلرهم ملكلرانس وپری * مسخردر اكا بحری وبری * قموامرينه فرمان طاپوسنده * جهانك بكلری قول قاپوسنده * دوام دولتی انك مؤبد * كمال عزتی انك مخلد *

جمالی پرتوندن انك ای جان * فلکده نور اولور شمس درخشان * کل وکلشن طوتراندن شمیمی * معطر اولور اندن جان حریمی * نعیم وخلد وطوبی جنت وحور * جمالندن اولورلر جمله مسرور * ایکی عالم وجودی مظهر بدر * اکا دیرسم فلان بالله یربدر * صفاتی حق صفاتیدر محقق * سواد زلفی دردار انا الحق * آه ای عشقك رنك بی رنکینه بو یانمش ودرد بار ایله بغری یانمش وآه سوزایله جکری دلنمش وفضای وحدتده کندوبی یورمش ﴿ مثنوی ﴾ پس درازست این حدیث خواجه کو * بو بیان ایلدیکك اسرار الهیه ومعارف لدنیه وحقایق محمدیه ودقایق کمالات انسانیه واوصاف وارث ولایت احمدیه زیاده دراز در وحد وغایتی یوقدر بو خواجهٔ تاجر ایله طوطینك حدیثن سویله وانك حکایه سن نقل ایله که ﴿ مثنوی ﴾ تا چه شد احوال آن مرد نکو * حتی اول مقبول ومستحسن مرد تاجرك طوطی ایله احوال وسرانجامی نیجه اولدی

﴿ رجوع بحکایت خواجهٔ تاجر ﴾

حضرت مولانا قدس الله سره الاسنی خواجهٔ تاجرك حکایه سنه رجوع ببور دقلرینی بیان ایدر * ع * عشق کاریست که موقوف هدایت باشد * ﴿ مثنوی ﴾ خواجه اندر آتش ودرد وحنین * خواجه آتش عشق ونار فراقده ودرد وحنینده حالاذ کری سبق ایدن کبی ﴿ مثنوی ﴾ صد پراکنده همی کفت اینچنین * صد پراکنده وپریشان سوز سویلدی مصراع ثانیده اولان اینچنین مصراع اولده اجرا اولندی ﴿ مثنوی ﴾ که تناقض که نازو که نیاز * که سودای حقیقت که مجاز * یعنی که اولوردی کلامی بربرینه متناقض سویلردی وکاهی ناز واستغنا کاهی دخی نیاز وسوز وکداز اظهار ایدردی وکاه حقیقت وکاهی مجازدن حکایت ایدردی زیرا عاشق ایدی اقتضای عشق ایسه لاجرم کاه ناز ونیاز وکاه حقیقت ومجازدن سویلهدر ﴿ مولانا ﴾ ای جها زاد لکشا اقبال عشق * بفعل الله ماشاء اقبال عشق * ای صفاوای وفادر دور عشق * ای خوشا وای خوشا اقبال عشق * ای بده جانتر زجان دیدار عشق * وی فزون از جان وجان اقبال عشق * وحدت عشقست اینجا نیست دو * یا تو بی یا عشق یا اقبال عشق * ایمدی مرد تاجرك مقتضای عشقله کلمات پریشان ایلدیکی معذوردر زیرا (الغریق یتشبث بکل حشیش) مصداقنجه ﴿ مثنوی ﴾ مرد غرقه کشته جانی می کند * مرد غرقه زیاده جان چکشور ﴿ مثنوی ﴾ دست را در هر کیاهی می زند * وجان

هولندن الني هر برحشیش وکیاهه اورر * مثنوی * تاکدامش دست کیرد در خطر * تاکیم محل خطرده عجبا انك الني قنغی کسنه طوتر وغرق اولمقدن خلاص ایدر دیو * مثنوی * دست و پا یی می زنداز بیم سر * باشی قورقوسندن ال واياق اورر پا یی ده اولان یاباء وحدت اولورسه معنی برجنس درحکایه اولسه معنی مناسب اولور حاصل کلام غریقك حالی بویله در حین غرقه ده جان خوفندن دبه انسوب والن واياغن چاربوب والنه کلنه یاپشوب نجا نه سعی ایدرایمدی غریق دریای عشق اولان عشاقك دخی احوالی بونك کبیدر وعشاقك موج بحر محبتدن صادره اولان اقوال وافعال واطوار واحوالی عندالله مقبول وارباب بینش قتنده مرغوبدر * مثنوی * دوست داردیاراین آشفتکی * اول یار حقیق بومقوله آشفته لکی دوست طوتر زیرا * مثنوی * کوشش بیهوده به از خفتکی * بیهوده برسعی وکوشش ایلمك خفته اولمقدن یکدر یعنی غرقهٔ بحراولان ال ایاق اورمه سی بیهوده حرکت اولوب عاقبت غرق اولدیغی کبی انسان دخی کندوبی ورطهٔ هلاکدن تخلیص ایچون سعی وکوشش ایدوب صدد طلبده اولمسی بطال ومعطل یاتمه سندن ومأیوس اولوب اجتهاد ایتمامسندن یکدر نتکیم سید العشاق والعارفین الشیخ عمربن الفارض تائیه سنده دیمشدر * بیت * وسرزمنا وانهض کثیرالخطك *البطالة مااخرت عزما لصحة * اکرچه عاقبتی هلاك دخی اولورسه زیرا (ان الله لایحب البطالین) بیورلمشدر * نتکیم حضرت مولا نادردنجی جلدده هذیلی حکایه سنده بیوررلر * م *کرنبودی حبس دنیا رامناص * نی بدی وحشت نه دل جستی خلاص * وحشتت همچون موکل می کشد * که بجوای ضال منهاج رشد * هست منهاج ونهان درمکمنست * یافتش رهن کزافه جستنست * ایمدی ای مستمع قابل وطالب مقبل * مثنوی * آنکه اوشاهست او بی کارنیست * اول کسنه که اول شاهدر اول بیکار دکلدر * مثنوی * ناله ازوی طرفه کا ن بیمارنیست * ناله وانین اول کسنه دن عجبدر که بیماردکلدر کامل طریقهٔ ،واوی شارح مثنوی عارف ومحقق شیخ اسمعیل انقروی مصراع ثانی به سروری وشمعی رحةالله علیهمانك وردکاری معنی مابعدنده اولان ابیاته نسبت ایله بی مناسبت اولمغله انلرك قولنی ردایدوب بطریق ذکر الملزوم وارادة اللازم ناله دن مراد شوق وعدم بیماریدن مرادعدم احتیاج اولمق اعتباریله بووجهله معنی ویرمشلرکه

اولکه پادشاه مطلقدر بیکاردکلدر بلکه هرآنده برشأنده در کار اوزره شوق ومحبت قیلمق اندن بجبدرکه اول کار وعمله محتاج دکلدر و یاخود مصراع ثانی استعارهٔ مکنیه طریقی اوزره حضرت حقك احتیاجی یوغیکن برکار اولماسیچون مثال موقعنده ذکر اولنمش اوله بوتقدیر اوزره معنی بویله دیمك اولورکه اول که پادشاه مطلقدر بیکار دکلدر کار آندن طرفه درکه اول محتاج دکلدر * م * ناله ازوی طرفه کوبیمار نیست * دیمك *ع* کارازوی طرفه کو محتاج نیست * دیمك معنا سنده استعاره اولنمش اولور وکنایت ایله بومعنایی ادا قیلور (انتهی کلامه) نفس امرده شاه دن مراد حضرت حق اولورسه توجیه مزبور وجه وجیه در سلمه الله ولکن بونایپدای بیدای وجود ذرهٔ نابود موهوم الوجودك خاطر فاترینه دخی نورچشم اولیا حضرت مولانا قدس سره نك استادکار کذار فکرتلری مثنوی شریفك بو بیتنده خریداران معارفه عرض ایلدیکی امتعهٔ نفیسهٔ فاخره وبهزاد خرده کار طبیعتلری چهره کشاد اولوب حیرت فزای عقول عرفا اولان صور نادره لرندن برمعنای آخر خطور ایدوب ابکار افکارك دست آویز استعد ادی اولان مضمون درر مشحونی برموجب (وممارزقناهم ینفقون) رشحهٔ قلم شکسته زبان ایله پیش کش پیشکاه ارباب عرفان وهدیهٔ محافل اصحاب کشف ووجدان قیلمغه جرأت اولندی * شعر * هرکجا ذکری ازآن ابروی پرخم می رود * کررود آنجا حدیث ماه نوکم میرود * کوییا مور سلیمانست خط کردلبش * * کا نچنان کستاخ دربالای خاتم میرود * ایمدی ضمیرمنیره خفی اولمیه که بو بیت شریفك سباقنده اولان ابیات شریفه نك مفهوم منطوقیسی بوایدیکه لابد سعی و کوشش وناله وجوشش کشی کندوبی ورطهٔ هلاکدن خلاص ایتمك ایچون اولور ویارحقیقی آشفته لکی سوروکوشش بیهوده خفته اولمقدن بهتردر دیمشلرایدی * پس سعی و کوشش وناله وجوشش علل نفسانیه یی ازاله وافنا وروح انسانی یه نجات ویرمك ایچون او لیجق شاهدن مراد حضرت حق اولیوب معنی بووجهله اوله که پس وراثت ولایت کالیهٔ محمدیه مظهر یتنده قائم اولان سلطان دنیاودین وسیمرغ قاف یقین شاه اقلیم معرفت و کنج دولت طریقت شمع دانش وبینش روشن چراغ آفرینش منبع اسرار مطلع انوار قطب زمان ومرکز دوران امراض نفسانیه وعلل بشریه دن نجات بولوب مستغرق بحر شهود وحدت محضه ایکن اولدخی بیکار و بی عمل دکلدر

مطلب شریف وفتح لطیف

پس اول كامل ومكملـدن دخی علت بيماری انانيت واثنينيت يوغيكن اندن
ناله وانين وافغان وحنين وآه آتشين صدورا يتمك طرفه وعجبدر زيرا ارباب سلوكك
سعی وكوشش وآه وانينی شكسـته بال وعوارض نفسانيه ايله بدحال اولمغـله
آنك مرتبه سن بولمق ايچون ايدی اگرچه بويله دروالكن حقيقتده نظر اولنسه شاه
اوليادن صدور ايدن آه وانين وناله وحنين دخی محل تعجب دكلدر اكا بناء كه *ع*
ای برادر بی نهايت دركهيست * وفقنجه اگرچه مبداء حركت اولان ميل درون
موصل وصول حقدر ولكن مراتب قرب حقه نهايت اولميوب قلب عارف
لاينقطع متلوندر نعم سالكك انتهاء سفری نفسـه ظفر بولوب خناس وسواس
احكام بشريه يی قهرايدنجه دكين واصل اولان حاللرنده متمكنلردر انلره ارباب
تلوين ديثلمز فامابوذكر اولنان تلوين اول تلوين اولميوب بلكه تلوين من بوردن
جميع ارباب مقامات عاليه خالی دكلـلردر زيرا ابدا بر مرتبه دن اسنی مرتبه يه
ارتفاع وارتقادن منفـك اولمزلر اكا بناء كه بشريته حدوغايت واردر اما قرب
حقه حصر ونهايت يوقدر خصوصا (وقل رب زدنی علما) آيت كريمه سی
ودخی (انه ليغـان علی قلبی حتی استغفرالله كل يوم سـبعين مرة) حديث
شريفی حضرت فخرعالم صلی الله عليه وسلمك احوال شريفه سی تزايدده
والطاف الهيه بلانهايه اولديغنه دلالت ايتمشدر وسيما سابق الذكر اولديغی
اوزره مقتضيات اسماء الهيه وشؤنات ربانيه غير متنـاهيه اولوب وتجلياتده
تكرر اولمديغی وحق تعـالی قلوب اصفيايه دائم التجـلی اولديغی تفصيل
اولنمش ايدی ايمـدی بيمار نفس و بشريت اوليـان شـاه ولايتدن دخی
ناله وحنين طرفه دكل بلكه عجب بودركه انين وحنين ايتميه و بونك سياقنده
اولان ابيـات دخی معـانیء مزبوره يی مؤيددر وحق سبحانه وتعـالی دخی
دايم التجلی اولديغی ايچون (كل يوم هوفی شأن) بيورمشدرنته كيم حضرت مولانا
بيورورلر * مثنوی * بهر اين فرمود رحمان ای پسر * كل يوم هوفی شان
ای پسر * اول رحيم ورحمان ومقدس وسبحان تجليسنده تكرر اولمديغيچون
سورهء رحمانده (يسئله من فی السموات والارض كل يوم هو فی شـأن)
بيوردی ای نورديدهء پدر وپسر معتبر يعـنی سمواتده اولان جميـع مـلائكه
وارضينده اولان جن وانس حاجتلرينی اول قادر بيچونٌدن مسئلت ايدر واول
فيـاض مـطلق وحضرت حـق هرآنده برشـأنده در و برموجب (وتعز
من تشاء وتذل من تشاء بيـدك الخير) ديلديكنی عزيز وديلديكنی ذليـل ايدر

روایت اولنور که حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمدن بو آیت کریمه ده
اولان شأن آلهیدن سؤال اولندقده بیوردیلر که اول قادر مطلقك شأنی
مغفرت ذنوب وتفریج کروب ورفع اقدار بعض انام وخفض درجهٔ بعض
اقوامدر وابن عیینه دن منقولدر که مجموع دهر عندالله ایکی کوندر اول ایکی
کونك بریسی مدت دنیا و بریسی یوم قیامتدر وحق تبارك وتعالینك روز دنیاده اولان
شأنی امر ونهی واماته واحیا ومنع وعطادر ویوم ثانیکه قیامتدر اول
کونده شأن رب الارباب جزا وحسناتدر و پیشوای ارباب تحقیق ومقتدای
اصحاب تدقیق (شیخ روزبهان بقلی طیب الله انفاسه بو آیت کریمه نك
تفسیرنده بیوررلر که یسأله من فی السموات من الملائکة کلهم علی قدر مقاماتهم
یسأله الخائف النجاة من البعد والحجاب ویسأله الراجی الوصول الی محل
الفرح ویسأل المطیع قوة عبادته ویسأل المحب ان یصل الیه ویسأل المشتاق
ان یراه ویسأل العاشق ان یقرب منه ویسأل العارف ان یعرفه و یسأل الموحد ان
یفنی فیه وهکذا اهل الارض یسأل الجاهل مایحتجب به عنه ویسأل العالم مایعرف
به ربه وکذلك الانبیاء والاصفیاء والاولیاء والابدال یسألون منه علی قدر مراتبهم
ودرجاتهم معرفته ووصاله والمخلص بوفائه عصمته من قهره ویسأل العارف
الرعایة ویسأل المحب الکفایة ویسأل العاشق المشاهدة ویسأل الموحد النهایة وهو
تعالی یکون من حیث مراد الجمیع یعطی الکل مأمولهم و یزید فی فضله فی کل یوم
هو فی شأن یعز بقرب المقربین ووصل الواصلین وکشف اللقاء للمشتاقین وظهوره
فی کل ذرة للسابقین یظهر فی کل لحظة من انوار عجایب ربوبیته للمستأنسین وتلك
العجایب مما لم ترها العیون ولم تدرکها العقول ولم تعلمها القلوب ولم تلحقها الارواح
ولم تناولها الاشباح ولم تشاهدها الاسرار ولیس لها نهایة یبرزها کل یوم وساعة
انوار عجائب ملکه وملکوته علی قدر قوة ادراك الدراکین وافهام العلماء
والعارفین وماکان فی سوابق علمه فی آزال ازله یسوق اسرارها ومقادیرها
بسوط القدر الی مجاریها ومواردها ولاتظن ان احدا یصل الی شأنه فان شأنه
اعظم ان یدرکه احد من خلقه) ایمدی ای نور دیدهٔ پدر روز بهان بقلینك
بو اسلوب اوزره اولان تفسیر وتحقیق ذکر اولنان بیت شریفك خاطر فاتره
خطور ایدن معناسنه موافقدر و بو آیت کریمه نك بعض تفاسیر ودقایقی ان
شاء الله الملك الاعز عن قریب محلی کلدکده تفصیل اولنه پس همان عاشق
بی دله لازم اولان اول پادشاه لایزال وقادر متعالك درکاه عظمتنه آه وانین

وناله وحنين ايتمكدر * فلهذا كاشف اسرار پروردكار حضرت خداوندكار بيوررلر كه * مثنوى * اندرين ره مى تراش ومى خراش * اى طالب نجاح وهدايت وراغب صلاح وعنايت بو يوله بذل مقدور وسعى موفور ايدوب ديدين ودوين ودورش وچالش روز وشب مجاهده دن خالى اولمه تراش وخراش امر حاضردر بو نول وطرمالان معناسنه در بو محلده بذل وجود وصرف قدرت ايله معناسنه در * مثنوى * تادم آخر دمى فارغ مباش * تا آخر نفسه وارنجه بر نفس فارغ اولمه آه وانين وناله وحنين ايدوب آتش عشقه يان باقيل وطاعت وعبادت قيل زيرا (وان ليس للانسان الاماسعى) ودخى (ولاتكسب كل نفس الا عليها) ودخى (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) بيورلمشدر ايمدى بونلرك معناسنه متفطن اولوب اكا كوره كار ايت بعده (ان الله لايضيع اجر المحسنين) فحواى كريمى اوزره عند الله وعد بيوريلان اجر وحسناته نائل ومشاهدۀ ديداره واصل اول زيرا انسان تلوندن خالى دكلدر فرضى عمركك اول واوسطنده انواع اعمال صالحه ايشلوب وقلبك چراغى نورعشق ومحبت ايله يانوب حال حاصل ايتمش ايكن پردۀ غفلت وغواشئ كثرت روپوش نور آفتاب محبت اولمغله تابع خطوات شيطانيه وفريفتۀ تسويلات نفسانيه اولوب فساده مباشرت ايتدكدنصكره اعمال سابقه دن سكا نه حاصل اولور بلكه سيئات ايله حبط حسنات ايدرسن ايمدى نظر حاله در حال ايسه آخر نفسدر پس زنهار مغرور ومغبون اولميوب (واعبد ربك حتى يأتيك اليقين) آيت كريمه سنك معناسى موتدن غيرى يه توجيه ايتميه سن وتضرع ونياز وسوز وكداز وعشق ومحبت وغريق دريای وحدت اولقدن بردم كسسته اولميه سنكه حتى دم آخرده اول حالله بولنه سن وچونكه نظر دم آخره درشمدى نيچون زحمت چكرين موته قريب متوجه حبيب اولاين ديميه سن والاخاسر يندن اولورسن *بيت* جهانده بوندن ارتق وارمى خسران * كه هر كون اكسله عمر آرته عصيان * زيرا دم آخر قنغى دمدر معلوم دكلدر بلكه دم آخر ديديكك حالده اولان دم اوله كشى يارين نه ايشليه جكن ونه دمده اوله جكن بيلمز بو مقوله افكار جميعا تسويلات شيطانيه در (قد هلك المسوفون) بيورلمشدر *بيت* دم بودمدر دم بودمدر دم بودمدر دم بودم *كل بودمى خوش كوره لم اول كچن دم دم دكل * * مثنوى * تادم آخر دمى آخر بود * تا آخر دمده بالاخره بردم اولور كه * مثنوى * كه عنايت با توصاحب سر بود * كه خداى ذوالعطانك عنايتى

سنکله صاحب سر اولور و یاخود مظهر نورحقیقت محمدی اولان صاحب سرك انوار جذبات وانده اولان عنایات بی غایات سنکله بیله اولورسن انك کوکلی نورنده حشر اولورسن ودار خلد برینده قرار طوترسن اندن صکره (ومن دخله کان آمنا) سرنی مشاهده ایدوب (الحمد لله الذی اذهب عنا الحزن) آیتنی اوقورسن الهی عنایت وهدایت سندن اول دم آخرده اولان حسن خاتمه بی و بودمدن اول دم آخره وارنجه حسن حال اوزره اولمغی توفیق وعنایتك رفیق قیل (فمن یرد الله ان یهدیه یشرح صدره للاسلام ومن یرد ان یضله یجعل صدره ضیقا حرجا کانما یصعد فی السماء) ❊ مثنوی ❊

هرچه کوشد جان که در مر دوزنست ❊ جان که مر دوزنده در هرنیه چاشور

❊ مثنوی ❊ کوش وچشم شاه برجان روزنست ❊ جان شاهنك سمع و بصری روزن اوزره در یعنی حق سبحانه وتعالی برموجب (وهو السمیع البصیر) خلقك اشباح وقلوبی روزنه سنه بصفته السمیع والبصیر حاضر وناظر وعلیم وخبیردر (الا یعلم من خلق وهو اللطیف الخبیر) وقال تعالی (وهو الله فی السموات وفی الارض یعلم سرکم وجهرکم و یعلم ماتکسبون) ❊ نظم ❊ قیل عبادت ربکه ای اهل دین ❊ نفسکه حتی ایریشنجه یقین ❊ زینتی عبدك عبودیتدرر اول که یوق قوللوغی بی زینتدرر ❊ بی نیاز اولمه خدادن برزمان ❊ بی نیاز اولمق اکا یارر همان ❊ ای رادرسینه ٔ اهل فلاح ❊ نور اسلامیله بو اورانشراح ❊ وارا غلك یوغ ایله دیوب لااله ❊ تابولاسن دارملك پادشاه ❊ غسل ایله کل فنا بحرینه طال ❊ بوله سن معبود که تااتصال ❊ راه صحب احدی مختار قیل ❊ نفسك اوزره غیرنی ایثار قیل ❊ ماسوادن کف قلب ایت ای پسر ❊ کیم بودرصوم اخص معتبر ❊ هرکیم ایلر جاننی قربان یار ❊ هردم ایلر عید اکبرصد هزار ❊ ثوب تقویدن بوری احرام طوت ❊ پس طریق کعبه ٔ اسلام طوت ❊ وارایسه نور صفا جانکده کر قیل صفا ومروه ده سعی ای پسر ❊ بوری وار اورخرمن پنداره نار ❊ بانك ایلك اوره سن عشاق وار ❊ سر توحید اول زمان اولور عیان ❊ قورتله اشبو قفصدن مرغ جان ❊ قیله ترك کاشن طبع وحواس ❊ بی خیالی ووهم کوره بی قیاس ❊ نه اشارت وار بورادە نه بیان ❊ زیره محو رسم ایلر بوعیان ❊ بوحکایتلر دکلدر سرسری ❊ بوله غافل کیتمه کل ای بول اری ❊

❊ برون انداختن مرد تاجر طوطی را از قفص و پریدن طوطی ٔ مرده ❊

مرد تاجرك طوطی یی مرده قیاس ایدوب قفصدن طشره اتماسی و مرده صورتنده اولان طوطی نك اوچماسی بیاننده در ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازآنش از قفص بیرون فکند * مرد تاجر بومرتبه نوحه وزار ید نصکره اول طوطی یی قفسدن طشره برافدی ﴿ مثنوی ﴾ طوطیك پرید تاشاخ بلند * طوطی جك اورادن شاخ بلندده دك اوچدی ﴿ مثنوی ﴾ طوطی مرده چنان پرواز کرد * اول طوطی مرده آنجلین پرواز ایلدیکه ﴿ مثنوی ﴾ کآفتاب شرق ترك تاز کرد * کویا که آفتاب مشرق ترك تاز ایلدی ویاخود براوچش اوچدیکه آفتاب مشرقه برقناد آچشده ایریشدی خلاصهٔ مرام ومآل کلام سایهٔ آفتاب احدیت و پرتوخور شید حقیقت اولان روح قید قفص جسمانیت وحبس دار مضیق طبیعتدن رها بولدیغی کبی بال وپرآچوب وسرعتله اوچوب قلهٔ قاف قربت وحظیرهٔ قدس جننده اولان شجرهٔ شهودك شاخ بلندنده آشیان طوتدی وآفتاب شارق برج مشرقدن طلوع ایتدیکی حینده نور رخشنده عکس وپرتو ایتدیکی کبی روح قدسی دخی بوعالم جسمانیدن پروازایتدکده بلا توهم الآن والزمان خورشید مشرق حقیقت اولان قرب جوار روح محمدی ده قرار ایدر ﴿ شعر ﴾ جوهر جانه بودرکان ای پسر * کل پر و بول کنج پنهان ای پسر * حیرت الدی هرزمانده عارفی * اولمدی تحقیق جانك واقفی * مرغ قدسی در چکر آواز اول * حق هواسنده ایدر پرواز اول * مرغ کبی اولمه محبوس قفس * قیله منزل چار دیوار هوس * بوطقوز چنبردن ایدرسك کذر * آسمان عزاولورساکه مقر * قالمه مرکزده کرفتار ای پسر * اولمه سرکردان چو پرکار ای پسر * کیم میان نقطهٔ کلده قالور * بوجهان عشقدن غافل اولور * عاقلیسك تارك ناسوت اول * شاهباز حضرت لاهوت اول * بند ما ومندن اولمزسك خلاص * بولمزسن بومقامه اختصاص * کاربان عزم ایتدی بند ایت محملی * ترك جان ایت تا الاسن منزلی * بند عالمدن یوری آزاد اول * حبل قیدی قطع ایدوب دلشاد اول * کفت وکویله بیلنمز بومکان * اهل ذوق اکار بومعنایی همان * پس چونکه طوطیٔ جان قفص تندن بووجهله خلاص اولوب اوچدی ﴿ مثنوی ﴾ خواجه حیران کشت اندر کار مرغ * خواجهٔ سود اکر مرغك کارنه حیران اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بی خبر ناکه بدید اسرار مرغ * بی خبرایکن

ناكاه اسرار مرغی كوردی ﴿مثنوی﴾ روی بالا كرد و كفت ای عندليب * خواجه يوزين يوقارو ايتدی ومرغه خطاب ايدوب ايتدی ای عندليب ﴿مثنوی﴾ از بيان حال خود مان ده نصيب * كندو بيان حالكدن بزه نصيب وير ﴿مثنوی﴾ اوچه كرد آنجا كه تو آموختی * اول هندوستانده اولان طوطی نيلدی كه سن اوكرندك ﴿مثنوی﴾ ساختی مكری ومارا سوختی * بر مكر وخدعه دوزدك وبزی مكر ايله يافدك ﴿مثنوی﴾ كفت طوطی كو بفعلم پند داد * طوطی ايتدی اول هندوستانده اولان طوطی فعل وحركتی ايله بكا نصيحت ويردی ﴿مثنوی﴾ كه رها كن لطف وآواز وكشاد * بويله ديو كه ای محبوس قفص اولان طوطی لطافت وآواز وكشاده وسخن بازلغی ترك ايله ﴿مثنوی﴾ زانكه آوازت ترا در بند كرد * زيرا كه سنك آوازك سنی بند وحبس ايلدی ﴿مثنوی﴾ خويش او مرده پی اين پند كرد * اول طوطی كندوسنی مرده كوستردیكی بو پند ونصيحت ايچون ايلدی ﴿مثنوی﴾ يعنی ای مطرب شده بر عام وخاص * يعنی اول رفيق مهربان وصادقتر بن دوستان وطوطیٔ هندوستان حال وفعليله ديديكه ای خاص وعامه مطرب اولمش طوطی ﴿مثنوی﴾ مرده شو چون من كه تا يابی خلاص * بنم كبی مرده اول كه حتی حبس قفصدن خلاص اوله سن ﴿مثنوی﴾ دانه باشی مرغكانت بر چنند * دانه اولورسك سنی قوشجغزلر يرلر ﴿مثنوی﴾ غنچه باشی كودكانت بر كنند * غنچه اولورسك سنی اطفال وصبيان قوپاررلر الحاصل محبوس طوارق افلاكی ومقيد زندان تيره خاكی اولدقدنصكره اكر دانه واكر غنچه اول اكر بای واكر كدای اول لابد عاقبتی فنادر بهر حال مرغ ايام دانهٔ عمرك دوشيرر واطفال ساعات وتجددات وتواليات آنات غنچهٔ جانك نهال بدندن قوپارر * بيت * منعم ودرويش را نبود خلاصی ازاجل * صيد صياد ست صيد ار فربه ور لاغر ست * ايمدی ای طوطیٔ جان ﴿مثنوی﴾ دانه پنهان كن بكلی دام شو * دانه يی كيزله بكلی دام اول ﴿مثنوی﴾ غنچهٔ پنهان كن كياه بام شو * غنچه يی پنهان قيل طام اوتی اول بو بيتده اولان دانه وغنچه دن مراد صورت علم ومعرفت واظهار صلاح وعبادتدر * پس مرتبهٔ فنايه واروب قفص طبيعتدن خلاص اولمق ايسترسك علم ومعرفتم وصلاح وعبادت وخير وحسنانم وارد ديو

اظهار فضیلت ایله بلکه صمت وسکوت اختیار ایدوب هر کسك دانهٔ
معارف علومنه سن دام اول وکل غنچه کبی آچلیوب طامده بتن او تجغزلر کبی
کندوکی فرومایه کوسترکه پندار دن خلاص (وموتوا قبل ان تموتوا) مرتبه‌سن
بولوب قید بند انانیت اولمقدن رها ونجات بوله‌سن وطریق ملامت اختیار
ایدوب بی نام ونشان اوله‌سن زیرا ﴿ مثنوی ﴾ هر که داد او حسن
خود را در مزاد ☼ هر اول کسنه که کندونك حسنی مزاده ویردی
﴿ مثنوی ﴾ صد قضای بد سوی او رونهاد ☼ آنك جانبنه صد سوء
قضا یوزقودی ونیجه بلالره مبتلا اولدی زیرا (الشهرة آفة) بیورلمشدر
واکثر عارفین شهرت آفتنه مبتلا اولمامق ایچون خلقدن ظاهرا وباطنا عزلت
اختیار ایدوب کوشه نشین زاویهٔ خمول اولمشلردر اما اول عزلت دکل که
عزلت ایله شهرت چیقاروب خلق خدمتنه وارەلر بلکه عزلت اول عزلتدرکه
خلق انده ظاهرا برشیئه لیاقت کورمیوب تعظیمی خاطرلرینه کتورمیه
اما مادامکه برحالت مرئیه ایله چهره کشا اوله‌سن ﴿ مثنوی ﴾ چشمها
وخشمها ورشکها ☼ چشملر وخشم وغضبلر ورشك وحسدلر ﴿ مثنوی ﴾
برسرش ریزد چو آب ازمشکها ☼ اول اظهار هنرایدن کسنه‌نك باشنه
مشکلردن آب کبی دوکیلور یعنی (ان العین حق) فحواسنجه نیجه بد نظرلرك
اکا کوزی دکوب ونیجه حسودلرك بدتوجهی کندویه تأثیر ایدوب انواع
مضراته ایریشور وشهرتدن بری اولان بونك امثالی انواع آفاتدن آسوده
اولور ﴿ مثنوی ﴾ دشمنان اورا زغیرت می درند ☼ ودشمنلر اول
هنرمندی غیرتدن پرتارلر ﴿ نظم ﴾ بولورلار برسوزی بیك سوز ایدرلر ☼
قوبوب طوغری یولی اکری کیدرلر ☼ عزازلرحقه ایلرز اقرار ☼ کرکسه سویله‌سن
بیك کره تکرار ☼ نیجه ایدوب نلیه جکن بله‌مز ☼ بربنك اکوغنی بیری دله‌مز ☼
همان بر برینك عیبن کوزه‌در ☼ کوکلدن درلو فتنه‌لر دوزه‌در ☼ هابرجنکدر
بری بیرن بکنمز ☼ عارفلر حقدن اوزکه نسنه بلمز ☼ پس بو ذکر اولنان عدولر
حالیدر یا دنیاده هیچ دوست یوقمیدر دیر ایسك نعم دوست واردر ولکن
طوتەلم که دوست اولمش سنکله هم حال وهم درد اولمدقدنصکره اومقوله
﴿ مثنوی ﴾ دوستان هم روزکارش می برند ☼ دوستلر دخی انك روزکارنی
ایلدبرلر یعنی هر برینك برواقتضا وبرآخر مرتضاسی اولوب احوال دروندن
خبردار اولمایجق صمت ذکر الله وتوجهدن غافل اولمغله حالی قالدن

حاصل اولور قیاسیله چکه ومعرفت بارشـد یروب اهل ذوقك اوقاتنی تضییع ایدرلر وعمرنی عبث یره کچوررلر ومشـاهده سندن وتوجه قلبی سندن آیوررلر * مولانا جامی فرماید * چون بود عزلت زصحبت به * بار صحبت بکنج عزلت نه *عزلت آمد کاید کنج شهود * عزلت آمد علاج رنج وجود* عزلت سـالکان بود بجسد * عزلت عارفان بهوش وخرد * آن بود عزلت جسد که مدام *بکسلی ازهمه چه خاص وچه عام*پانفرسایی ازخروج ودخول* لب نیالایی از کلام فضول *بمقامات خلق دم نزنی *بملاقات شان قدم نزنی* خسرشان عین سود انکاری* بخل شان محض جود پنداری * پیش ازآن کش برد اجل زهمه * ببری رشتهٔ امل زهمه * عزلت هوش آنکه غیرخدای * در حریم دات نیابد جای * بی نشـان بندهٔ شوی احدی * جان فشـان زندهٔ شوی ابدی * بی نشـانی وجان فشانی تو * کردد اسباب زندکانی تو * ابدی ای یار موافق خلقك سـود وزیانندن وعداوت ودوستلغندن کچوب زیانلرین عـین سود وبخللرین محض جود بیـله سن زیرا عزلت ظـاهری ایتدکجه عزلت باطنی دخی اولمز وصفای درون اله کلمز اما ای طـالب مستعد مضرت تضییع روزکاری شول صادق برکار بیلور که روزکارده تخم عمل اکوب شجرهٔ خلوصدن ثمرهٔ محبت وفا کهـدهٔ معرفت تنـاول ایلمش اوله وکنـدو کندویه اکلنجه اولوب وحدتدن لذت طویه بعده قدر روزکاری فهم ایدوب وحدت ومحبت ایله مرور ایدن برساعتی کثرتده بیك بیل کچن عمرندن عزیز بیله بوخسه * مثنوی * آنکه غافل بوداز کشت وبهار * اول کسنه که کشت وبهار وعمل وکاردن غافل اولدی * مثنوی * اوچه داند قیمت این روزکار * اول کسـنه قیمت روزکاری نه بیلور کشت کسر کافله اکین معناسنه اولمق محـله انسبدر ابدی بوکا چاره اودرکه عزلت اختیـار ایدوب * مثنوی * درپناه لطف حق باید کریخت * حق سبحـانه وتعالینك لطفی پناهنه قاچمق کرك * مثنوی * کوهزاران لطف برارواح ریخت* زیرا اول فیاض مطلق اولانی *ارواح اولان قلوب صافیه اوزرینه انواع هزاران آب لطف ومحبت وماء عشـق ومعرفت دوکدی وپناه لطف حقدن مراد تربیهٔ مرشـد کامل ونظر پیرمکملدر * مثنوی * تاپنـاهی یابی آنکه چون پنـاه * تاکیم برپناه بوله سن اندنصکره نیجه پنـاه که نظیری یوق ووصفی لسـان ایله تعبیر اولنماز برپناه درکه اول پنـاهك لطف واحسانیله

﴿ مثنوی ﴾ آب وآتش مر ترا کرد دسپاه * آب وآتش و بلکه جمیع موجودات علویه وسفلیه سکا سپاه وخدمتکار ومعین ویاراولور * بیت * نه ذاتك مظهر یسن کیم صفاتك جمله دن اعلا * جمالك کورمیان قالدی ایکی عالمده نابینا * پس آب وآتش وباد وخاك لطف حق پناه ایدنلره سپاه اولدیغنه شبهه وکان ایدرسك ﴿ مثنوی ﴾ نوح وموسی رانه دریا یارشد * نوح نجی وموسای کلیم علیهما السلامه دریا یار اولمدیمی ﴿ مثنوی ﴾ نی براعدا شان بکین قهارشد * انلرك اعداسی اوزره دریا کین وغضب ایله قهار اولمدیمی اولدی خودزیرا نیجه دفعه قصه لرین ایشتدك که قوم نوح تابع دعوت نوح اولمدقلر یچون جمله غرق اولوب وکذلك فرعون دخی دریاده هلاك اولوب نوح وموسی اتباعیله نجات بولدیلر وکذلك ﴿ مثنوی ﴾ آتش ابراهیم را نی قلعه بود * آتش نمرود حضرت ابراهیم خلیل علیه صلوات الله الجلیل ایچون قلعه اولمدیمی وایچنده کللر بتوب چشمه سارلر آقادیمی بولرخود جمله واقع اولدی ﴿ مثنوی ﴾ تابرآورد ازدل نمرود دود * حتی نمرودك قلبندن بوقارو دود کتوردی یعنی نمرود لعین ابراهیم علیه السلامه نار کل وکلزار اولوب وکندوسی مغلوب وخوار اولدیغنه جهنم وار دود سیاه ایله آه یدوب یوزی دخی قلبی کبی قره اولدی ﴿ مثنوی ﴾ کوه یحیی را بسوی خویش خواند * کوه حضرت یحیی علیه السلامی کندو جانبنه اوقومادیمی اوقودی خود ﴿ مثنوی ﴾ قصدانش را بزخم سنك راند * حضرت یحیایه سوء قصد ایدنلری سنك زخم ایله سوردی ﴿ مثنوی ﴾ کفت ای یحیی بیا درمن کریز * جبال راسیات حضرت یحیایه ایتدی ای یحیی کل بکاقاچ ﴿ مثنوی ﴾ تاپناهت باشم ازشمشیر تیز * تاکیم شمشیر تیزدن سکا پناه اولم نقل اولنورکه یهودیلر حضرت یحیای معصوم علیه السلامه محض عداوتله بعض اسناد وافتروا ایدوب حاشاسنك قتلك ایجاب ایتمشدر دیو سیفلر بن عریان ایدوب قتلنه قصد ایتدکلرنده یحیای نبی علیه السلام فرار ایلدی یهودیلر ارد نجه قوو ارکن برجبل شامخ حضرت یحیایه یانبی الله کل بکا قاچ دیو نطقه کلوب و یهودیلرك اوزرینه سنك زخملر آتوب یهودیلر حضرت یحیی علیه السلامه دست درازاق ایده میوب اول جبله تحصن ایتمکله شرلرندن خلاص اولدی بعده قضاء ربانی وامر الهی کلدکده برخوای (ولاراد لماقضیت ولامبدل لماحکمت) اول زمانه ده اولان برظالم پادشاهك النده شهید اولدی * م * چون سفیهانراست این کاروکیا * لازم آمد یقتلون الانبیاء

﴿ وداع کردن طوطی خواجه راو پریدن ﴾

طوطی خواجه یه وداع ایدوب اوچدیغنی بیان ایدر ﴿ مثنوی ﴾ یك دو پندش داد طوطی پرمذاق * طوطی پرمذاق خواجه یه برایکی پند ونصیحت ویردی ویاخود طوطی خواجه سنه ذوقه دائر برایکی پند ویردی ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازآن گفتش سلام الفراق * اندن صکره خواجه یه طوطی ایتدی سلام علیکم سنکله بنم بیننده فراقدر ﴿ مولانا ﴾ ای ظریف جهان سلام علیك * کای زهجرت فغان سلام علیك * گوش پنهان کجاست تاشنود * ازجهان نهان سلام علیك * چون ببستم دهان سلامت شد * جانب گلستان سلام علیك * ﴿ مثنوی ﴾ خواجه گفتش فی امان الله برو * خواجه طوطی یه ایتدی یوری فی امان الله ﴿ مثنوی ﴾ مرمرا اکنون نمودی راه نو * حقا بکا شمدی راه نو وطریق جدید کوستردك ﴿ مثنوی ﴾ خواجه باخود گفت کین پند منست * خواجه کندوسنه ایتدیکه طوطینك بو مقوله فعل وحرکتی بنم پندمدر ﴿ مثنوی ﴾ راه او گیرم که این ره روشنست * طوطینك یولنی طوتایم وانك اثرینه کیده یم که بو یول روشندر زیرا بو یول (موتوا قبل ان تموتوا) وفنادن صکره بقامزلیدر و بو یول شول مجذوبین سالکین وشطار وعاشقینك یولیدرکه بو یولده بولنانلر قدم اولده جذبات رحمانیه ایله نفی وجود موهوم وقبلرندن رفع ماسوا ایدوب حبس تن وقفص بدن وقیود کونیندن نجات بولمشلردر * پس بلاشك وکمان موصل حق اولان طریق اقوم وصراط امم چونکه بودر ﴿ مثنوی ﴾ جان من کمتر زطوطی کی بود * بنم جانم طوطیدن قچان کمتر اولور ﴿ مثنوی ﴾ جان چنین باید که نیکو پی بود * جان بو نجاین کرك که نیکو پی وخوب روش اوله ﴿ شعر ﴾ خاك تندن کیمکه قیلدی خروج * جان ودل افلا کنه قیلدی عروج * کیمکه عشقك ذره سینه ایرمدی * قلبی انك آهندر سنك وتوج * پیرعشقك آتکینه پك یاپش * تائب اول تا کیده سندن جرم وصوج *

﴿ مضرت تعظیم خلق وانکشت نما شدن ﴾

خلقك تعظیم وتکریمنك وانکشت نما اولمه نك مضرتی بیانندەدرکما قال صلی الله علیه وسلم (بحسب امری من الشر ان یشار الیه بالاصابع فی الدین اوفی الدنیا الامن عصمه الله) ﴿ نظم ﴾ خلاص اولان بو خلقك شهرتندن * خلاص اولور بو نفسك آفتندن * چکیلور خلقدن وعزلت قبلور جان * درون دلدن

ایلرز کرسبحان * الهی رحمتك نورن بزه صباح * بونفس شومه قیله جانی محتاج *
ای مستمع قابل مکر الهی یه نهایت یوقدر اما اعظم مکر واکبر ابتلا برسالکك
قلبنده حب ریاست وسودای خلافت جای کیر اولوب بوداعیه ایله ناسه
کندین کوستروب کنز معارفدن نیجه ابواب فتح ایدوب عرض کالای حالت
ایتمکله خلق عالم اکا تعظیم ایدوب کیمسی الن او پوب وکمی دامنن طوتوب وآب
وضوسنی حمایه کفارت آلوب وخاکپاینه یوزلر سوروب ای افضل زمان
دیودعاسندن استمداد ایلەلر اول کسنه من عندالله دعوت طالبینه مبعوث
اولیوب هنوز مرتبهٔ ارشاده نائل اولمامش ایسه ابتداء حالده محبت وذوقی دخی
وار ایسه کندو لقمه سی اولمامغله نفس وشیطان صورت صلاح وتعظیم خلق
جهتندن انی اضلاله یول بولوب وتصورات باطله یه دوشوروب قلبنه بو وجهله
القا آت شیطانیه اولور که عجب حالتدر بنم نظر وکفتارم قلوب ناسه تأثیر ایدوب
خلق جهان بنم یولمه بذل خانمان ایدەیورلر ودعامز دخی غالبا مستجاب اولوب
معتقدلر بزدن نیجه آثار مشاهده قیلیورلر فی الحقیقه اکر بن مرتبهٔ ولایت ودرجهٔ
قطبیتده اولمسم وعند الله بو عزت وشرفه لیاقتم اولمسه بنم محبتم عامهٔ عالم
قلبنه شامل اولوب بو مرتبه اقرار وانقیاد می ایدرلر دی بلکه بن قدرمی
بیلیوب لکن بنم درجات عالیاتمدن جهان وجهانیان خبردار اولمشلردر
پس محقق ومقرر حالا بن افضل زمانم دیو توهم وتخیل ایلدیکی کبی شبکهٔ
عجب وشرکهٔ پنداره پای تصوری بند اولوب واوضاع واطواراندن کیتدکجه
غبار انانیت جوهوای بصیرتن بیور یوب سماء قلبنده باهر اولان شمس خلوص
ومحبتی ستر ایتمکله اراضیٔ عبودیتی مظلم ومکدر قالور وآنافانا درکات نار
انانیت وغیابات نفسانیده سرنکون اولور وآخر نفسه دکین نیه اوغرادیغن
بیلیوب دم آخرده متاعی بازاره چیقوب عین یقین حاصل اولدقده علاجن
ایده میوب انواع آه وندامت ایله نفس اژدهاسنه لقمهٔ واحده اولور پس
بوداهیهٔ عجیبه نفس وشیطانك اغواسندن و بین الناس نامور اولمق سوداسندن
نشأت ایدوب باب رحمتدن دور اولور ﴿ عاشق پاشا ﴾ هر که اول کندوزنه
عجب ایلدی * کندو حالن باکنو بن سو یلدی * عاقبت الله انی قیلدی خجیل *
تا ابد اول حالله قالدی ذلیل * هر که کندو او زنی طوتدی یوجه * دولتی اولدی
خراب اوجدن اوجه * هر که باقدی حالنه بنم دیدی * رحمتدن حق انی محروم
قودی * انده کیم معنی اوله دعواسی یوق * قنده کیم دعوی اوله معناسی یوق *

دعوی ومعنی بیله یولداش دکول * دعوی اهلی پادشاه قیلمز قبول * قال تعالی (ان اولیاؤه الا المتقون) پس خلق جهانك توقیر واحترام وتعظیم واکرامی ارباب سلوکی نه وجهله اضلال ایلدیکن مولانا خداوندکار علیه رحمة الله الغفار بطریق التمثیل ایضاح ایدوب بیورلرکه * مثنوی * تن قفص شکلست وتن شد خار جان * تن طوطی جانه قفص شکلدر وتن خس وخاشاك جان وخار دیوار روان اولدی * مثنوی * درفریب داخلان وخارجان * داخلان وخارجانك فریبنده یعنی طوطی جان کلزار قدس ونشیمن انسدن مهجور اولوب انواع شداید وغربت چکوب بالآخره خار زار بدن عنصری وقفص کالبد خاکیده حبس اولنوب وطن اصلی تذکرندن خالی دکل ایکن برخوای (اخلد الی الارض واتبع هوابه) داخلان وخارجانك عشوه ومکرندن مبتلای بلای (نسوا الله) اولدی وحقنده (فانسیهم انفسهم) دینلدی داخلاندن مراد عشق هوا وعقل معاش ونفس وصورت وقلب صنوبریده حاصل اولان هوای نفسانی واقتضاء جسمانی وحب ماسوادر وخارجاندن مراد نقوش مکونات ومدح وثنای مخلوقاتدر پس * مثنوی * اینش کوید من شوم همراز تو * بو داخل اولان مذکوراتدن هر بری دیرکه بن سکا یار موافق اولورم * مثنوی * وآنش کویدنی منم انباز تو * واول خارجده اولان مداحلر دیرکه یوق سنك انبازك وهمراه ودمسازك بنم * نظم * اکلدی بونلر بنی بیلدن بله * نازنین عمری بولر ویردی یله * عاقبت بیری بغله کلدی * دوست بولنده باکه یولداش اولمدی * مثنوی * اینش کوید نیست چون تو در وجود * درجمال وفضل ودراحسان جود * کذلك داخلده اولانلر قفسنده اولان مرغ روحه دیرکه وجودده وجمالده وفضل واحسانده وجود وکرمده سنك کبی برکمسنه یوقدر * مثنوی * آنش کوید هر دو عالم آن تست * جمله جانهامان طفیل جان تست * وخارجده اولان مداح وثنا کویلر دیرکه هر ایکی عالم سنك لایقکدر وسنك ایچوندر بزم جمله جانلریمز سنك طفیلکدر قال تعالی (واذ زین لهم الشیطان اعمالهم وقال لا غالب لکم الیوم من الناس وانی جار لکم) الآیة * بیت * کورنه حاللر سور یلور خلق اوسنه * خواهی دشمنه وخواهی دوستنه * مثنوی * اوچو بیند خلق را سرمست خویش * اول قفص تنه مبتلا اولان لایعقل چو نکم خلقی کندونك سرمستی کوره * مثنوی * از تکبر می رود از دست خویش * عجب

وتكبرندن كندو اللرندن كيدر يعني بي اختيار اولوب كرچكدن كندو يي مرشد ومقتدا بيلور ﴿ نظم ﴾ شيخ باقوب بونلره ايدر بكا * دنيه‌ده كيم بكزيه او كدن صوكا * بندن اولو كسنه كلمش دكل * كسنه بن بيلديكم بيلمش دكل * ويردي حق قدرت قلبجن اليمه * كيم اوله كيم قارشـو طوره يولمه * كيم اوله بو دنيه ده بندن اولو * قامو عالم بني سومكدن دلو ﴿ مثنوى ﴾ اونداند كه هزاران را چواو ﴾ اما خلقك مدح وثناسي ونفس وشيطان اغواسيله مغرور اولان بيلمزكه انك كبي نيجه بيك كسنه يي ﴿ مثنوى ﴾ ديوافكندست اندر آب جو * شيطان ايرمق صو ينك ايچنه براقشدر يعني غول بيابانى ابناء سبيلي يولدن چيقاروب آب جويه دوشوروب هلاك ايلديكى كبي خلقك مدح وثناسنه الدانوب وهواى نفسه تابع اولنلرى ابليس پرتلبيس دركات نار خذلانه براقشدر ﴿ نظم ﴾ مسكين آدم اوغلانى پس نيلسون * بوقودرده نيجه صبر ايلسون * ينه اول حقدن مكر توفيق ايره * يوخسه كيمدركيم ايرلمادن طوره * اى خدا توفيقكي آيرماغل * دنيه آخر طوغري يولدن ايرمغل * اى طالب فلاح واى سالك راه نجاح ﴿ مثنوى ﴾ لطف وسالوس جهان خوش لقمه است * جهانك لطف وسالوسي خوش لقمه در يعني خلق جهانه كندويي ولى مرشد كوستروب انواع لطافت وحلاوت وكشف وكرامت صاتوب سالو سلمك اكرچه خوش لقمه در وجلب واخذ نفسك حظيدر اما بوداعيه نك آخرنده اولان عقابى ويوم حسابده اوله جق (ليسأل الصادقين عن صدقهم) معناى شريفنى فكر ايدوب ﴿ مثنوى ﴾ كمترش خوركان پر آتش لقمه است * اول زرق وريا لقمه سني تناول ايلمه كه آتش ايله مملو بر لقمه در كما قال تعالى (ان الذين يكتمون ما انزل الله من الكتاب ويشترون به ثمنا قليلا اولئك ما يأكلون فى بطونهم الا النار ولا يكلمهم الله يوم القيمة ولا يزكيهم ولهم عذاب اليم) ﴿ مثنوى ﴾ آتشش پنهان وذوقش آشكار * تغير شكل لاجل الاكل اولان اوت نعمتك آتشى نهان وذوقى عياندر ﴿ مثنوى ﴾ دود او ظاهر شود پايان كار * آنك دود سياهى پايان كار وآخر نفسده ظاهر اولور وروز جزاده آشكارا كورينور كرچه بعض كسنه‌لر حالى دكل ايكن * ع * دوست مدحندن نه اصى ذم دشمندن نه غم * ديه غرالنور ونفس شوم حيله وتزوير داملرين قوروب مادامكه مدحى قبول ايتمديجه وآنكله مسرور اولمادقجه اندن بكانه ضرر ديو زعم ايدر ولكن بودخى خداع نفسدندر ديو حضرت خداوندكار بيوررلر

﴿ مثنوی ﴾ تو مکو آن مدح را من کی خورم ❊ سن دیمه کیم ذوقی ظاهر ونارى پنهان اولان لقمهٔ مدحی بن قچان یرم وانی قچان قبول ایدرم ﴿ مثنوی ﴾ از طمع می کوید او پی می برم ❊ مداح اول مدحی طمعندن سویلر بن اکا ایز ایلدیرم ومدحنه مغرور وفریفته اولمام زیرا بر مدح که مداحک طمعندن ظهوره کله لاجرم مبالغه‌در مثلا شعرانک بعض ارباب دولتی مدح ایتدیکلری کبی پس اومقوله مدحدن بن نه وجهله کبر وعجب حاصل ایدرم اومقوله مدحدن مسرور اولان احمقلردر بن خود احمق دکلم ایمدی بکا مدحک ضرری یوقدر نعم عقلا اغیار مدحنه مغرور اولمز لکن بودعوی صاحبندن صادق غیریدن کاذبدر زیرا (وبضدها تتميز الاشياء) فحواسنجه هرشی ضدیله ظاهر اولور کذلک سندخی حالکی ضدیله فرق ایدرسن مثلا ﴿ مثنوی ﴾ مادحت کر هجو کوید برملا ❊ سنک مداحک اولان کمسنه آشکاره سکا هجو سویلسه ﴿ مثنوی ﴾ روزها سوزد دلت زآن سوزها ❊ اول هجوک الم وحرارتدن نیجه کونلر قلبک ینار اکرچه ظاهرا اضطراب کوسترمزسن لکن کوکل نه چکدیکن سن بیلورسن پس مادامکه مدحک لذتی وذمک مرارت وحرارتی دلده اولنجه سوزکده صادق دکلسن ﴿ مثنوی ﴾ کرچه دانی کوز حرمان کفت آن ❊ اکرچه بیلورسن که اول هجاو مادح ایکن هجوی حرماندن دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کآن طمع که داشت از تو شد زیان ❊ که اول طمعی که سندن طوتاردی امنیه سی میسر اولمیوب زیان اولدی وسنی انکیچون قدح وذم ایلدی پس حال وجه مشروح اوزره ایکن ﴿ مثنوی ﴾ آن اثر می ماندت در اندرون ❊ اول هجوک اثری سنک درونکده قالور فاذا کان کذلک ﴿ مثنوی ﴾ در مدیح این حالتت هست آزمون ❊ سکا بوحالت مدحده دخی واردر تجربه قیل که ﴿ مثنوی ﴾ آن اثر هم روزها باقی بود ❊ اول ثنا ومدحک اثری نیجه کون هم سنک درونکده باقی اولور ﴿ مثنوی ﴾ مایهٔ کبر وخداع جان شود ❊ ومایهٔ کبر وخداع جان اولور پس اکر قدح واکر مدحک آثاری مذمومه وممدوحک قلبنده ثابته در ﴿ مثنوی ﴾ لیک ننماید چو شیرین است مدح ❊ لکن چونکه مدح شیرین در انک اثری کورنمز یعنی مدح وثنا نفسک خلاف طبعی اولمیوب بلکه مراد نفس کندوبی مدح اولمغله اندن متلذذ اولوب مضرات مدحک آثارنی فی الحال مشاهده‌یه قادر اولماز ﴿ مثنوی ﴾ بد نماید زآنکه تلخ افتاد قدح ❊ فاما قدح فی الحال نفسه بد کورینور زیرا قدح نفسه

کوچ کلکله تلخ واقع اولمشدر پس نفسه خلاف اقتضا برنسنه ظهور ایتدیکی کبی اول حینده مرارتی ظهوره کلور روی عن المقدار بن اسود قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (اذا رأیتم المادحین فاحثوا فی وجوههم التراب) وعن اسامة رضی الله عنه قال علیه السلام (اذا مدح المؤمن فی وجهه ربی الایمان فی قلبه) فاذا کان کذلك مدح وقدحك لذت وتلخیسی وظهور اثرده بریسی سریع الظهور و بریسی بطی اولدیغن تمثیل ایدوب بیوررلرکه ❊ مثنوی ❊ همچو مطبوخست وحب کان راخوری ❊ مثلا قدح وهجو شخص مستمع ایچون مریضه طبخ اولنان تلخ دارو واشربه ومعاجین وحبوبات کبیدرکه انی تناول اینسك وایچسك ❊ مثنوی ❊ تا بذیری شورش ورنج اندری ❊ تا نیچه زمانه دکین شورش ورنجده سن ودماغك مرارت والمده اولوب نیچه زمان اجیلغی دماغکدن زائل اولمز ❊ مثنوی ❊ ورخوری حلوا بود ذوقش دمی ❊ ومدح وستایش مثلا سکری حلوا کبیدر پس اکر حلوا تناول ایلسك انك ذوق ولذتی بردم اولور ❊ مثنوی ❊ این اثرچون اونمی پاید همی ❊ بو حلوانك اثری حب تلخك اثری کبی دکلدر یعنی اثر تلخ اکرچه کیم کلو ودماغده ظاهرا مکث ایدر واثر لذت دخی اکرچه کیم تیزجه زائل اولور ولکن مدحك لذتندن حاصل اولان تخم مضرات درونده پنهان ونیجه زمان مکث ایدوب بالاخره مزارع قلبده عجب وغرور وکبر وانانیت وصفات شیطانیه ثمراتن بتوروب جحیمده اولان شجرهٔ زقومدن برشاخ اولور وذل بازکونه اولوب نفسه لذتلو اولان آخرتده زقوم ونفسه خوش کلیوب تلخ اولان جنتده انواع نعم لذیذه وماء لبن وعسل وشراب طهور اولورتکیم بیوررلر ❊ مثنوی ❊ چون نمی پاید همی پاید نهان ❊ چونکه اثر شیرین ظاهرده اکلنمز ولکن نهانده اکلنور ❊ مثنوی ❊ هر ضدی را تو بضد آن بدان ❊ ایمدی هر بر ضدی سن انك ضدیله بیل مثلا ❊ مثنوی ❊ چون شکر پاید نهان تأثیراو ❊ چونکه سکر وحلوانك اثری باقی ونهان قاله انك تأثیری ❊ مثنوی ❊ بعد حینی دمل آردنیش جو ❊ بعد زمان نیشتر ایسته یجی بر چبان ظهوره کتورر ونیشتر یله دشلمك اقتضا ایدر امام محمد غزالی قدس الله روحه بیوررلرکه وفی المدح ست آفات اربعة علی المادح وثنتان علی الممدوح اما المادح فالافة الاولی فیه انه قد یفرط فیذکره بمالیس فیه فیکون کاذبا ❊ الثانیة انه قد یظهر له من الحب مالا یعتقده فیکون منافقا مرائیا ❊ الثالثة انه یقول مالا یتحققه

مطلب
آفات مادح وممدوح

فيكون مجازفا كقوله انه عدل وانه ورع وغير ذلك مما لايتحقق * مدح رجل
واحدا بين يدى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال (ويحك قطعت عنق
صاحبك ان كان لابد احدكم مادحا اخاه فليقل احسب فلانا والازكى على الله
احدا حسبه الله ان كان يرى انه كذلك) الرابعة ان يفرح الممدوح به ور بما يكون
ظالما فيعصى بادخال السرور على قلبه قال صلى الله عليه وسلم (ان الله تعالى
يغضب اذا مدح الفاسق) وقال الحسن (من دعا ظالما بالبقاء فقد احب ان يعصى
الله تعالى والظالم الفاسق ينبغى ان يذم ليفتر رغبته فى الظلم والفسق) واما
الممدوح فاحدى الافتين فيه ان يحدث فيه كبرا اواعجابا وهما مهلكان ولذلك
قال عليه السلام (قطعت عنق صاحبك) الثانية ان يفرح به فيفتر عن العمل
و يرضى عن نفسه قال صلى الله عليه وسلم (لومشى رجل الى رجل بسكين مرهف
كان خيراله من ان يثنى عليه فى وجهه) وحق الممدوح ان يتأمل فى خطر الخاتمة
ودقايق الريا وآفات الاعمال ويتذكر مايعرفه من نفسه من القبايح الباطنة لاسيما
فى افكاره وحديث نفسه مالو عرفه المادح لكف عن المدح و ينبغى ان يظهر كراهة
المدح ويكره بالقلب واليه الاشارة بقوله عليه السلام (احثوا التراب فى وجوه
المداحين) وقال بعضهم لما اثنى عليه (اللهم ان عبدك هذا يحب التقرب الى بمقتك
وانى اشهدك على مقته) وقال على رضى الله عنه لما اثنى عليه (اللهم اغفرلى مالايعلمون
ولاتؤاخذنى بمايقولون واجعلنى خيرا ممايظنون) حاصل كلام اكثر خلقك
هلاكى حب جاه وحشمت ونام نيكو وثناى خلق طلب ايتمكله در تكيم امام على
كرم الله وجهه بيورمشلردركه ايكى نسنه خلقى هلاك ايدر بريسى هواى طبعه
اويمق وهوا ايله كار ايتمك و بريسى كنديسنك مدح وثنا اولنديغن سومك
ايمدى بو بلادن شول كيمسه خلاص اولوركه نام نيكو و بين الناس مشهور
اولمقدن فرار ايدوب ملامت اختيار ايليه وكوشهٔ عزلت وخمول قناعتده
مستقر اوله كما قال تعالى (تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لايريدون علوا
فى الارض ولافسادا والعاقبة للمتقين) يعنى سعادت آخرتى شول كيمسه يه
روزى قيلدق كه دنياده جاه وحشمت وثروت وعظمت ايستميه وفساد ايليه
وشفيع الامم فخر عالم صلى الله عليه وسلم بيوررلر كه اهل جنت انلردركه خاك
آلود و ژوليده موى و كهنه لباس پوش اولوب بركيمسه انلره اعتبار ايتميه
و باب امرايه وارسه لر ايچرو قوميه لر واولمك ايستسه لر فقيردر ديو كيمسه قز ين
و يرميه وسوز سويلسه لر كيمسه سوزين ديكليه وكلماتنه اعتبار ايتميه انلرك

آرزو و همتلری داغماسینه‌لرنده جوش ایلیه یعنی محبت الهیه قلبلرنده قینایه واکر رو ز قیامتده انلرك نور قلبی خلق او زرینه رش اولنسه جمیع خلقی احاطه ایلیه و ینه حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم بیوررلرکه حق تبارك وتعالی شول اهل تقوایی سورکه حاللرینی خلقدن سترایلیه‌لر اکرغائب اولسه‌لر قنده کیتدی دیو کیمسه تجسس ایتمیه و برشهره وارسه‌لر فلان کلدی دیو کیمسه بیلمیه پس بومقوله طائفه‌نك قلوب طاهره‌لری راه هدانك روشن چراغی اولوب جمیع شبهات وظلماتدن خلاص اولمشلر وآفات مدح وذمدن رها بولمشلردر فلهذا حضرت مولانا طیب الله انفاسه بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ نفس از بس مدحها فرعون شد * نفس چوق مدحلردن فرعون اولدی ویاخود مدحلردن قتی چوق نفس فرعون صفتی ایله متصف اولدی ایمدی بوکا چاره نه دردر ایسك ﴿ مثنوی ﴾ چون ذلیل النفس هونا لاتسد * مهان وخور وحقیر اولدیغك حالده ذلیل النفس اول زنهار سید اولمه یعنی داغما کندو نفسکی تذلیل وتحقیر ایدوب اولوق وافندیلك طلب ایلمه نفسك فرعونیتی بوندن غیریله ازاله اولمز بهرحال ملامت اختیار قیل غرالغی ترك ایله کما قال تعالی (وعباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا) وقال تعالی (ولا تمش فی الارض مرحا انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا) آلایة وقال الجنید قدس سره النعمة العظمی الخروج من النفس لان النفس اعظم حجاب بینك و بین الله ﴿ عاشق پاشا ﴾ هرکیم اول کندوزنی مسکین کوره * طورمدین حقدن اکا رحمت ایره * هرکه دوشدی طو پره‌غه کوتردیلر * اکنی هرنه ایسه بیتوردیلر * کندوزین اکسك کورن اولدی تمام * اولولر کوکلنده اول طوتدی مقام * هرکه اول کندوزنی کوردی اولو * عاقبت اولدر اولان ایشدن الو * هرکیمك کیم کوکلی طوغرلدی حقا * اکا خود دعوی حرامدر مطلقا * انوکیچون عاشقك دعویسی یوق * نیجه درسك اکسیکی وار دردی چوق * درد ینه درمان مکر حقدن اوله * یوخسه لایق قانی دیرلك بو بوله * ای خدایا طوغری یولدن ایرمغل * خاصلر کدن سن بزی آیرمغل * ایمدی بنم جانم چونکه احوال معلوم اولدی وآفات مدح بیلندی ﴿ مثنوی ﴾ ناتوانی بنده شو سلطان مباش * مادامکه قادرسن بنده اول سلطان اولمه ﴿ مثنوی ﴾ زخم کش چون کوی شو چوکان مباش * طوپ کبی زخم کش اول چوکان کبی اولمه یعنی بارکش اولوب زحمت اختیار ایله وسن کندك هیچ فرده زحمت و یروب بار اولمه

﴿ قاسم انوار ﴾ چه کویم ای مسلمانان چه کویم * درین میدان که سرکردان چو کویم * روان مجروح ودل محزون وتن زار * چوموم اندرین ره چون نمویم * ابعدی ای برادر باجان برابر مدحت ناسه زنهار فریفته اولمه وقوللق منزلندن ایرلمه ﴿ مثنوی ﴾ ورنه چون لطفت نماند وین جمال * والانصیحت قبول ایتمیوب بو مقوله قرینلردن دور اولمیه سن چونکه سنك بو لطافت وجمالك قالمیه ﴿ مثنوی ﴾ ازتو آید آن حریفان راملال * اول سنك مداحك اولان حریفلره سندن ملال کلور ﴿ مثنوی ﴾ آن جماعت کت همی دادند ریو * اول جماعت که سکاربو وریدیلر یعنی مدح وثنا ایتمکله سنی الدادیلر حسن واطافتك زوالندنصکره ﴿ مثنوی ﴾ چون ببینندت بکویندت که دیو * چونکه سنی کورهلر سکا شیطاندر دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ جمله کویندت چو بینندت بدر * چونکه سنی قبوده کورهلر جملهسی سکا دیرلر که ﴿ مثنوی ﴾ مردهٔ ازکورخود برکردسر * برمیت مقبردن باشن قالدردی یعنی میتدن فرار ایتدیکلری کبی سندن دخی فرار ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ همچوامرد که خدانامش کنند * مثلا امرد که محبوب دوست چکین خبیثلر انك نامنی حاشا خدا ایلر وانواع کفریات سویلیوب سن بزم خدامزسن جان وباشلر بولکه فدا سلطانم محبوبم دیوب اوکنه واردنه دوشوب کلاب کبی یلرلر ﴿ مثنوی ﴾ تابدین سالوس دردامش کنند * حتی بو سالوسلق وحیله وخدعه ایله انی دامده ایلرلر یعنی صید ایدوب شناعت ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ چونکه دربدنامی آمدریش او * چونکه وجه مشروح اوزره اولان بدناملق حالنده اول امردك صقالی کلکه ﴿ مثنوی ﴾ دیورا ننك آید ازتفتیش او * انك تفتیشندن شیطانه عار کلور یعنی باراده الله تعالی مفعول ومستعمل اولان امردك یوزنده نور وقلبنده حضور قالمیوب صقالی کلدکده دخی بی نور ومکدردل بلکه باب رحمتدن مهجور اولمغله انی کورن استعاذه ایدوب یانندن دور اولور وابلیس علیه اللعنه اهل هوایی انکله اضلال ایده میه جکن بیلوب انی تفتیشدن قالور وغمزه وکرشمه لرندن فتنه اولقلر بن آتمز اولور ووسواس وخناس انس دخی اول مستعملك ریشی کلدکده فلان دلبر قنغی جانبه کیتدی ونه وجهله صید اولور دیو تفتیش وتفحص ایدوب اردنه دوشمکدن قالور خذلهم الله زهی خسران وخذلان عن جابر رضی الله عنه قال علیه السلام (ان اخوف ما اخاف علی امتی عمل قوم لوط) الحدیث ﴿ نظم ﴾ مبین دلفریبش چو حور بهشت * کزآن روی دیکر چو

دیوست زشت * اکر پای بوسی نداند سپاس * و کرخاك باشی ندارد هراس * ﴿ مثنوی ﴾ دیوسوی آدمی شد بهر شر * شیطان اهل خیر اولان آدمی جانبنه شر القا ایتمك ایچون کیتدی اما ای خیر و مستعمل ﴿ مثنوی ﴾ سوی تو ناید که ازدیوی بتر * سنك جانبه شیطان کلمز بلکه شیطان دخی سندن استعاذه ایدر زیراسن ابلیسدن بترسن عن ابی هریرة رضی الله عنه (لعن الله الرجل یلبس لبسة المرأة والمرأة تلبس لبس الرجل) وعن ابن عباس رضی الله (لعن الله المتشبهات من النساء بالرجال والمتشبهین من الرجال بالنساء) وعن ابن عباس (لعن الله المخنثین من الرجال والمترجلات من النساء) ﴿ مثنوی ﴾ تاتو بودی آدمی دیواز پیت * ای مخنث مادامکه سن آدمی و پاك نهاد ایدك ابلیس سنك ارد کدن ﴿ مثنوی ﴾ می دوید ومی چشانداو مىیت * یلردی واول شیطان سکا خمر عصیان وجرایم طاتدیردی ﴿ مثنوی ﴾ چون شدی در خوی دیوی استوار * اماچونکه سن شیطانه اویوب ابلیسلك خوینده استوار و برقرار وراسخ دم و پایدار اولەسن شیطانك مرادی حاصل اولوب ﴿ مثنوی ﴾ می کریزد از تو دیو نابکار * ای نابکار ابلیس نابکار سندن قچار ﴿ مثنوی ﴾ آنکه اندر دامنت آویخته * اول وقت که آدمی وصالح ایدك سنك دامنکه ابالیس آویخته اولدیلر ﴿ مثنوی ﴾ چون چنین کشتی زتو بکریخته * چونکه صورت انسانیه وسیرت ملکیه یی اضاعت ایدوب تابع عزاز یل اولمغله بوسوء حاله کرفتار وبویله خوار وزار اولدك شیاطین سندن قاچدیلر پس سن کندك ابلیس اولدك * بیت * چوسن سنده سنی کوردك بکندك * سن ابلیس ایلدك کندیکی کندك * کما قال تعالی (کمثل الشیطان اذقال للانسان اکفر فلما کفر قال انی بریء منك انی اخاف الله رب العالمین فکان عاقبتهما انهما فی النار خالدین فیها وذلك جزاء الظالمین) ﴿ عاشق پاشا ﴾ بنه کلدی کوکله برقاچ اوکوت * عقله شر بتدر بوسوزلر جانه قوت * هم او کوتدر اکلیانه هم ادب * هم عطادر یول ورانه هم سبب * هم بوسوزلر شرط وواجبدر بزه * هم دخی کی فرض واجبدر سیزه * هم قیلور معلوم شیخك حالنی * هم دخی ایدر مرید احوالنی * اشبو سوز معلوم اولور دکلاینه * دیکلیوب سوزمعنیسن اکلاینه * اشبو سوزك معنیسن ایدم سکا * برقلاق اور بردم اوخت بندن بکا * قال تعالی (وقل الحق من ربکم فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر) الایه ای مؤمن مقبل ومستمع قابل وحق کلامه قایل حضرت مولانا بوابیات شریفه ده اهل هوا وضلالات ایله امرد مخنثك احوالن تقریر

ایدوب لکن مراد شریفلری جذبه وعشقله سلوك ایدوب طریقهٔ شطارده اولان ره‌روندکانك بعض احوالنه کنایت وارباب دعوانك رسوایلغنه اشارت بیورمشلردر ایمدی اصحاب وجدانك ضمیر مهر تنویرلرینه خفی اولمیه که صاحب زمان ومرکزدوران اولان وارث حقیقت محمدی رحلت ایلدکده بارادة الله طرفة عین آنسز زمان مرور ایتمیوب حق تبارك وتعالی فضل واحساندن اول دولته ومرتبهٔ خلافته کیمی لایق کوررسه خدمت ارشاده انی بعث ایدوب بلاواسطه مظهر تجلیات ذات وصفات اولوب قلب شریفلری مهبط اسرار ومطلع انوار اولور کما قال عبدالکریم الجیلی فی کتابه المسمی بالانسان الکامل فی الباب الستین فی الانسان الکامل (اعلم حفظك الله ان الانسان الکامل هو القطب الذی تدور علیه افلاك الوجود من اوله الی آخره وهو واحد منذ کان الوجود الی ابدالآبدین ثم له تنوع فی ملابس ویظهر فی کنایس فتسمی به باعتبار لباس لایسمی به باعتبار لباس آخر فاسمه الاصلی الذی هوله محمد صلی الله علیه وسلم وکنیته ابوالقاسم ووصفه عبدالله ولقبه شمس الدین ثم له باعتبار ملابس اخری اسام وله فی کل زمان اسم مایلیق بلباسه فی ذلك الزمان فقد اجتمعت به صلی الله علیه وسلم وهو فی صورة شیخی شرف الدین اسمعیل الجبرتی فکنت اعلم انه النبی صلی الله علیه وسلم وکنت اعلم انه الشیخ وهذا من جملة مشاهد شهدته فیها بزبید اسنة ست وتسعین وسبعمائه الخ ﴿نظم﴾ وهو نقطة التحقیق وهو محیطه * وهو مرکز التشریع وهو مکانه * وهو الوسیلة وهو عین وسیلة * هی الفتی تجلی بها رحمانه * پس اول زبدهٔ زمانك سرمبارکنه تاج نور خلافت وضع اولنوب سریر ارشادده مستقر اولدقده حکمة الهیه بونك اوزرینه جاریه درکه سالکلرك جبلتلرنده مرکوز اولان اکرلطافت واکر خباثت هرنه ایسه ظهوره کلوب برفحوای کریمهٔ غرای (لیمیز الله الخبیث من الطیب) حق باطلدن متمیز اولمغیچون ابتلاء وامتحانا اذن حقله اون کامل ومکمل دیدهٔ بصیرتلری اولیالردن حالنی ستر ایدوب هر برسالکه شراب محبت ایله مملو کؤس تجلیات صونیلوب جمله سنك خانهٔ قلبلری ودماغ جانلری کیفیت رحیق محبت ایله پرمذاق اولدقده بعضیسی برج آفتاب فیوضات وساقیٔ شراب جذبات کیم اولدیغن تجسس ایدر وبعضلرینك اولدن دخی درونلرنده حب ریاست وامنیهٔ خلافت مضمر اولمغله ظهور ایدن کیفیت قنغی مطلعدن بروزایتدیکن کوره میوب ومکر الهیدن حقده صیغمایوب کیفیت وسوزشنه غره اولمغله حالت مزبوره محقق

مطلب لطیف ومقصد شریف

بعدر ودست قدرت بنم المدر دیو اظهار فضیلت ودعوای فطبیته جرأت ایدر اماخبری بوقدرکه دعواسی کذبنه شاهددر و برقاچ بی بصیرتلر دخی انك ادعاسن ظن ایله تصدیق ایتمکله اول مغرور ومهجور پندار وانانیته دوشوب جوش وخروشه بشلار ودرون آتشده آهن پاره انا النار ادعا ایتدیکی کبی بودخی انامهبط الانوار والاسرار زمزمه سنه سرآغاز ودبدبهٔ دعوا ایله ولوله انداز اولور وحالات اولیاده مدعیٔ مذکورك اطافتن مشاهده ایدنلر فریفته اولوب فی نفس الامر حالت من بوره کندو ملکیدر قیاسیله اکا کوکل باغلایوب بزم ایستدیکمز خود سنسن بولدق دیو عرض خلوص وطوبت ایدرلر قال تعالی (وماكان الناس الاامة واحدة فاختلفوا) ﴿عاشق پاشا﴾ هرکه بیلدی کند وحالن دیده ده * آدمی اولدر حقیقت ای دده * کندوحالن بیلین آدم دکل * آنه حیوان دیرایسك سن غم دکل * پس اول مدعی ظننده غلطه دوشدیکن بیلوب ندامتله استغفار ایلسون ایچون پیر کامل نظر اکسیر اثر ین اندن کیرو چکوب اول حینده مدعیٔ من بورك سوزش محبتنه برودت ونور انیتنه ظلمات ولطافتنه کثافت کاوب ناردن دور اولان آهن سیاه کبی مظلم ومکدر قالور پس اکر حق سبحانه وتعالی توفیق وعنایت واطف وهدایت ایدرسه نیه اوغرادیغن بیلوب توبه واستغفار و پیر کاملدن تکرار بیعت ایدر قال تعالی (وان استغفروا ربکم ثم توبوا اليه يمتعكم متاعا حسنا الى اجل مسمى و يؤت كل ذى فضل فضله) ﴿عاشق پاشا﴾ اولیادر کوکله صیقل و یرن * جسم ایچنده نفسلرك بوینن اورن * اولیانك حکمی کوکلده یورر * انکیچون قامولر یوزن سورر * بونلره ویردی چلب کوکل ایلن * بونلره بلدردی هم قدرت دیلن * هرکه محکوم اولمز ایسه بونلره * یارن انده قو یسر یوزی قره * کسنه کیم بونلره منکر اوله * حق جمالندن کرك محروم قاله * واکر توفیق ربانی قرین حالی اولمیوب مردود ومهجور اوله جق ایسه عنادنده مصر اولوب صاحب زمانه انکار ایدر وانلرك حقنده (وان تولوا فانى اخاف عليكم عذاب يوم كبير) وعیدی قرآءت اولنور بعده مدعیٔ کاذبك ظاهر و باطنی ظلمات بشریه وکدورات نفسانیه احاطه ایدوب یوزینك وقلبنك نوری زواله واریر ودنیایی آخرته اوزرینه اختیار ایدوب شیطنتی قبول ایدر قال الله تعالى (إن الذين لايرجون لقاءنا ورضوا بالحيوة الدنيا واطمأنوا بها والذين هم عن آياتنا غافلون اولئك مأويهم النار بما كانوا يكسبون) آه ای طالب راه * بیت *

آدمی اولدرکه حالن اکلیه * بوردوکی یرلرده یولن اکلیه * پس شول طالب صادقلرك که دیلکی محبت ربانیه و تجلیات الهیه اوله مدعی مزبور دعواسنده صادق اولمدیغن بیلور وصورت وسیرتنی ریش انکار وضلالات پوشیده قلمغله قلبنده عکس ایدن نور آفتاب تجلی مطالعه‌ء رجوع ایدوب بی لطافت وطراوت قالدیغن اکرچشم ظاهر واکردیده‌ء باطن ایله آشکارا کوروب طلبا لمرضات الله ومحبته اندن اعراض ایدوب روکردان وکوکل در دینه طالب درمان اولورلر ﴿عاشق پاشا﴾ هرکه کندو اکسیکن بیله طوره * طورمادن رحمت اکا کله طوره * عاشقك سوزی اوکوتدر طوطنه * طوتمیانلر مغبون اولوب اوتنه * ای خدایا طوغری یولدن ایرماغل * رحمتکدن سن بزی آیرماغل * پس مدعی‌ء مزبور علمسز قرغان وصوسز ایرمق کبی بی ذوق وحالت قالوب محض تقلید ایله حالدن عاری وصفادن بری قیل وقال ایدوب وخالی ذهنلره معرفت صاتوب عنکبوت‌وش صید مکس ایتمکه باشلر * بیت * دلکارده اورمجك قوزر آغلار * الامن قازواوردك سیکاك آولر * واومقوله ابالسه‌دن ابلیس نابکار دخی استعاذه ایدر قال تعالی (فمن اهتدی فانما یهتدی لنفسه ومن ضل فانما یضل علیها وما انا علیکم بوکیل) ﴿عاشق پاشا﴾ عجب ایله دعوی قیلان شوله اولور * رحمتدن تکرینك محروم قالور * دخی نه‌ایدم سکا بوندن نظیف * کرخریفسك کرشریفسك کرظریف * بوزی طپراق عاشقك شول کیمسه‌یه * کیم بوسوزی حال ایچنده دکلیه * آکه لایق آری اوله‌دیرلکی * دیرلك اسیله بربکه برلکی * ای خدایا روزی قیل قوللارکه * اول دوکمز خوانی یخسو اللارکه * آه ای رفیق راه عجب سرخفیدرکه برکیمسه مرکز جهان وقطب زمان تربیه‌سنه داخل اولور وکوکل شمعنی نور محبت ایله یاندیروب وبود عوایه دوشنلر شیطان مزلنده اولدیغن بیلورکن کبرو باد عجب وانانیت ایله شمع هدایتی پوف دیوسوندیروب هم ضال وهم مضل اولور امای مستمع قابل فهم درست صاحبی اولوب کژ فهم اولمیه‌سن که بوندن مراد سجاده‌ء ارشادده اولان اهل کمالی سلب کلی دکلدر حاشا شونلرکه مرتبه‌ء کمالده اولوب باذن الله تعالی ارشاده مأمور اوله‌لر تربیه‌لری حق اوزره اولور وانلره مدعی دینلمز جمله‌سی صدیقلردر وانلرك قول ایتدکلری دخی مقبول انسان اکملدر وبرمصداق * ع * جمعشان معدود لیکن جان یکی * جانلری نورسر وحدت ایله منور اولوب اتحاد معنوی حصوله کتورمشلردر وجمله‌سی مقبول

حضرت رب العالمیندر سوزیمز دعوای کاذب وظن فاسد ایله کندو یی اعلی کوروب ادعای اکملیت ایدنلره در تنکیم مولانا خداوند کار قدس سره العزیز مثنوی شریفلرنده نیجه یرده بوکا متعلق تحقیق وتدقیق بیورمشلردر تتبع ایله مطالعه ایدنلره معلومدر فافهم وتفطن ولاتغلط (ومن یهد الله فهو المهتد ومن یضلل فلن تجد له ولیا مرشدا) ایمدی باعث ضلالت نه ایدیکی تجسس اولنسه حب سیادت ور یاست وکندو یی آخردن اعلی کورمه نك بلاسیدر انکیچون حضرت مولانا قدس الله سره*م* تاتوانی بنده شو سلطان مباش* زخم کش چون کوی شو چوکان مباش* بیوروب قوللق درجه سندن منفك اولمه دیرلر حق سبحانه وتعالی عبادنی مکر نفسدن حفظ ایلیه بوخسه حال مشکلدر ﴿ عاشق پاشا ﴾ عقل اکا هیچ رأی وتدبیر قیلیمز* شربت ایسترطب ایچنده بولیمز* سوز ایشیدنده دکل طوتنده در* ایش اکیلنده دکل بیتنده در * ایمدی کل کندوزکی برابر دکل* بونلرك حالینی سنده ایستکل* کورکه سن قنغیسنك حالنده سن* دیرلکن دیرلکنوب بولنده سن* قنغیسنك جوهری غالبدرر * کیم سنی کندوسنه آلوبدرر* اشبو سوزدن اکلیه سن حالکی* بیلدوره بو سوزسکا احوالکی* بومثلدر براوکت آل ای کشی* حاضرین کورنیدرز اول کچمشی* آه ای طالب فوز وفلاح (ومن یهدی الله فهو المهتدی ومن یضلل فلاهادی له) فحوای کریمی اوزره اکر لطف وهدایت واکر قهر وضلالت اول ذوالجلال والجمال اللهك دست قدرت ویدمشیتنده در یوخسه هدایت حق اولمادن هیچ کس هدایته قرین اوله مز حق جل جلاله وعم نواله دن رجا وتضرع ایده رز که هر حالده هدایتن توفیق وعنایت وعنایتن رفیق وهدایت ایلیه فلذا کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا قدس الله سره هادی سبل رب العزه اولدیغن تحقیق ایتمك ایچون اشبو بیانه شروع بیوردلر

﴿ تفسیر ماشاء الله کان ﴾

یعنی (ماشاء الله کان ومالم یشاء لم یکن) حدیث شریفنك تفسیری درکه حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم بیوررلر که اول نسنه یی که الله سبحانه وتعالی دیلدی اولدی وشول نسنه یی حق سبحانه وتعالی دیلمیه اولماز آه ای دل بیچاره ﴿ مثنوی ﴾ این همه کفتیم لیك اندر بسیچ* بسیچ باء فارسی وجیم عجمی ایله تهیئه که سفره عزیمت ویوله یراقلنمق معناسنه در بعضلردخی کسر باء عربی وجیم عربی ایله دردیمشلر اماافواه عجمدن استماع اولنان فتح باء عربی وجیم فارسی ایله در حاصل معنی اکرچه بوقدر نصایح ومعارفی دیدك ولکن تهیئه

طريق اقوم وعزيمت صراط امده يعني يول وارمق ومقصودي بولمقده
﴿ مثنوى ﴾ بى عنايات خدا هيچيم هيچ ٭ عنايات بى غايات ربانيه وتوفيقات
جذبات سبحانيه بدرقهٔ راه وفريادرس ودستكاه اولمقسزين هيچ ابدى
مقدور مز مرتبه سى طريق حق وجادهٔ عبوديتده امر الهى اوزره ثابت قدم
وراسخ دم اولمغيچون حضرت حق وفياض مطلق دركاهنه ناله وانين وزارى
وحنيندن خالى اوليوب عنايت وهدايت وتوفيق واحسانن رفيق ايستيه لم
وسرمذلتى عتبهٔ عظمتندن قالدرميوب يوزيمز يرله سوره لم اميددركه توفيق
وعنايتنى رفيق ايدوب كندو جانبنه هدايت ايليه آه نه ديه لم كه بووجهله
اولان زارى وحنين وآه وانين دخى عنايت حقدر الهى سن هدايت قيل
بوخسه ﴿ مثنوى ﴾ بى عنايات حق وخاصان حق ٭ حق سبحانه وتعالينك
ودركاه عزتى خاصلرينك عناياتى اولمقسزين ﴿ مثنوى ﴾ كرملك باشد
سياهستش ورق ٭ اكر ملك دخى اولورسه انك ورقى سياهدر ٭ بيت ٭ هرنه مشكل
اولسه اولور فتح باب ٭ چونكه دركاهندن آچه حق حجاب ﴿ نظم ﴾ خبر ويردى
قواسمادن آدم ٭ ملكلر بيلديكم آدمدر اكرم ٭ بيوردى حق ملكلر قيلدى
سجده ٭ صفادن كاديلر جمله سى وجده ٭ عزازل قيلدى دور اولدى حقدن ٭
حسد قيلشدى ز راماسبقدن ٭ انكيچون تا ابد ملعون اولوبدر ٭ اكا اويان دخى
ملعون اولوبدر ٭ اكر فرزند آدم ايسك اى يار ٭ صقين شيطان سوزينه اويمه
زنهار ٭ دورش دون كون كمالات ايله حاصل ٭ ملك طبع ايسك اول اصلمكه
مايل ٭ جهان سودالرن هپ آرديكه آت ٭ ايكى عالم صفاسن بر بوله صات ٭
كمال وعمله مشغول اول جهانده ٭ ارابول كندوزك كزمه يبانده ٭ والحاصل
انسان كامل ومرشد مكملك شفاعتنه جنس بشر واهل وبرومدر وجن
وملائكه محتاج اولمغله حضرت مولانا ٭ ع ٭ كرملك باشد سيا هستش
ورق ٭ بيوروب خاصان دركاه الهينك عنايات وهمتنى عنايات حقدن عد
ايلدى پس سندخى اكا كوره متنبه اولوب انسان كامل طلبنه سعى وهمت
قيل وحق سبحانه وتعاليدن توفيق وهدايت ومددعنايت رجايت كما قال
الشيخ رضى الله عنه فى الفتوحات المكية فى الباب السادس وثلثين وثلثمائة (فاول
مبايع له العقل الاول ثم النفس ثم المقدمون من عمار السموات والارض من
الملائكة المسخرة ثم الارواح المدبرة للهياكل التى فارقت اجسامها بالموت ثم
الجن ثم المولدات وذلك كل ماسبح الله من مكان ومتمكن ومحل وحال فيه مبايعة

الا العالون من الملائكة وهم المهيمون والافراد من البشر الذين لايدخلون تحت دائرة القطب وماله فيهم تصرف وهم كل مثله مؤهلون لما ناله هذا الشخص من القطبية لكن لما كان الامر لا يقتضى از يكون فى الزمان الا واحد يقوم بهذا الامر * مثنوى * اى خدا اى قدر تو بى چند وچون * اى خدا اى سنك قدرك بى چند وچوندر * مثنوى * واقفى برحال بيرون ودرون * درون وبيرونده اولان حاله واقف وناظر وسميع وبصير واطيف وخبيرسن سنك عظمت وكبريائك كيف وكمدن منزه‌در * مثنوى * اى خدا اى فضل تو حاجت روا * اى خدا اى سنك فضل واحسانك حاجت قبول ايديجيدر * مثنوى * باتو ياد هيچكس نبود روا * سنكله هيچ كمسى ياد ايتمك روا اولماز * بيت * كردكارا ملكا پادشها دايانا * چونكه بيچون تو من چون ترا چون دانم * مثنوى * اين قدر ارشاد تو بخشيده * الهى بو قدر ارشادى محض فضلكدن سن باغشلامش سن * مثنوى * تا بدين بس عيب ما پوشيده * بوزمانه دكين چوق عيوبمز ستر ايلمش سن ستار العيوب وغفار الذنوب سن * بيت * اين عشق ومودت اثر لطف خدا بود * وين جمله عنايات نه باندازهٔ ما بود * الهى سيدى ومولاى * مثنوى * قطرهٔ دانش كه بخشيدى زپيش * برقطره علم كه اولدن باغشلادك و ياخود زپيش تو تقديرى اوزره معنى و يرياوب برقطره علم كه سنك حضرت علمكدن برفحواى كريمهٔ غراى (وما اوتيتم من العلم الا قليلا) بخش وعطا بيوردك * مثنوى * متصل كردان بدرياهاى خويش * اول برقطره علمى كند وعلمك درياريله متصل قيل * مثنوى * قطرهٔ علمست اندر جان من * بنم جانمده درياى علمدن برقطره واردر * مثنوى * وارهانش ازهوا وزخاك تن * الهى اول برقطرهٔ علمى هوادن وتن خاكندن خلاص ايله واصل اولان درياية اولاشدر * مثنوى * پيش ازآن كين خاكها خسفش كند * اندن اول كه اول قطرهٔ علمى بو خاكلر محو وخسف ايدرلر * مثنوى * پيش ازآن كين بادها نشفش كند * اندن اول كه بادلر بوقطره‌يى نشف وازاله ايدرلر يعنى خاك تن و باد اجل بوقطرهٔ علمى خسف ونشف ايتمزدن اول الهى قطره‌يى درياية ملحق ايت * مثنوى * كرچه چون نشفش كند تو قادرى * اكرچه كيم اول بادلر قطره‌يى چون نشف ونا پيدا ايليه سن قادرسن * مثنوى * كش ازيشان واستانى واخرى * كه اول برقطرهٔ علمى خاك تن وهواى بدن پريشان ايتدكدن صكره كيرو سن انى جمع ايدوب كيرو المغه وخلاص ايتمكه

قادرسن لكن سندن رجامز بوجمعه تفرقه كلمدين دریای وحدتكه اولاشمقدر والا قدرتكه نهايت بوقدر وجمله طاغلمشلری سن جمع ایدرسن * مثنوی * قطرهٔ كودر هواشدیا كه ریخت * شول بر قطره كه هوایه منقلب اولدی و یاخود دریادن چیقوب خاكه دوكلدی * مثنوی * ازخزینهٔ قدرت توكی كریخت * الهامتكاسنك خزینهٔ قدرتكدن قچان قاچدی یعنی هر قنده ایسه سنك یدقدرتكده در وملك وحكمكدن خارج دكلدر آه اما كیم شوقدر واردر كه دریادن منفصل اولمشدر ودر یا الق اسمی اندن كیدوب عدم حكمنه وارمشدر ای مستمع قابل جان قولاغك آچق ایسه حضرت مولانا دریا كبی تموج ایدوب عجایب اسرار غریبه یه اشارت ایتمشدر غفلت ایتمیوب جان ایله دیكله و آكاه * مثنوی * كر درآید درعدم یاصدعدم * اكر اول قطره عدمه كله ویاخود صدعدمه كیده یعنی بوزقات فانی و پریشان اولوب انواع تفرقه یه دوشه * مثنوی * چون بخوانیش او كند سراز قدم * چونكه اول قطره یی تفرقه دن جمع وكوندن ظهوره وعدمدن وجوده اوقویه سن باشدن اباق ایلر یعنی ارادت علیهٔ ازلیه ك انك جمعیت ایله ظهورنه تعلق ایدرسه كمال سرعت واستعجال ایله جانب وجوده قدم نهاده اولوب دركاهكه یوز سورر * مغربی * ای كائنات ذات ترا مظهر صفات * وی پیش اهل دیده صفات تو عین ذات * تا آفتاب حسن جمالت ظهور یافت * ظاهر شدند جملهٔ ذرات ممكنات * ازبس كه ابر فیض تو بارید برعدم * سر برزداز زمین چشمهٔ حیات * خاك عدم نكر كه زآثار یك نظر * شد مورد ورود تجلیٔ واردات * هم دردو هم دوایی وهم حزن وهم فرح * هم قفل وهم كلیدی وهم حبس وهم نجات * هم كنج وهم طلسمی وهم جسم وهم روان * هم اسم وهم مسمی وهم ذات وهم صفات * هم مغربی مغرب وهم مشرقی ومهر * هم عرش وفرش وعنصر وافلاك وهم جهات * آه ای كریم وای جواد وای رحیم اسماء متضاده ومقابله مقتضاسنجه * مثنوی * صدهزاران ضدضدرامی كشد * نیجه یوز بیك اضداد كندوضدنی اماته وافنا ومحو وازاله ایدر * مثنوی * بازشان حكم تو بیرون می كشد * كیروسنك حكمك ومو جدو بدیع وخالق ورب اسملریكك اقتضاسی اشیاء فانیه یی عدمدن طشره جذب ایدر * مثنوی * ازعدمها سوی هستی هرزمان * عدملردن وجود جانبنه هرزمان * مثنوی * هست یارب كاروان دركاروان * یاربی كاروان كاروانه متصل و پیوسته اولمشدر عدم ایله وجودده اولان تحقیقات

بوندن اقدم عمر رضی الله عنه ایله ایلچیء روم حکایه سنده * م * برعدمها
کآن ندارد چشم وکوش * چون فسون خواند همی آید بجوش * بینده
و بعض محلده تفصیل اولنمشدر ﴿ اصولی ﴾ بوطقوز قبه وشش سوانچنده
کلدك وکیتدك * نه کلدیکك قپوظاهر نه کتدیکك ممر پیدا * دوزبلور نیجه
بیك ایشلر بوز یلوز نیجه جنبشلر * نه کاری بوالعجبدر بوکه اولماز کارکر پیدار *
بولیمز بر بیابانه ایرشدی ناکهان کآنکه * کیدر بیك کاربان اولمز برندن براثر پیدا *
نیجه کوندز کیجه کلدی نیجه بیك آی و ییل کچدی * در یغا ایرمدی قالدی شب هجر
سحر پیدا * نیجه زحمت چکر کسب کمال ایدنجه برعارف * ولی چوق قان
بودرکان ایلینجه برکهر پیدا * نیجه بیك آدم اوغلانی هلاك اولمق کرك تاکیم *
یلانجی فانی دنیاده اوله برکرچك ار پیدا * ﴿ مثنوی ﴾ خاصه هرشب جمله
افکار وعقول * خصو صا هر کیجه جمیع افکار وعقول ﴿ مثنوی ﴾ نیست
کرددغرق در بحر نغول * بحر زخار اسرارده غرق وعدم اولور ﴿ مثنوی ﴾
بازوقت صبح آن اللهیان * کیرو وقت صبحده اول اللهه منسوب اولان عقول
و افکار ﴿ مثنوی ﴾ برزنند از بحر سرچون ماهیان * ماهیلر کبی دریای
عمیق اسراردن باش بوقارو اوررلر یعنی کوندن ظهوره وعدمدن وجوده
ومحودن صحوه کاورلر ﴿ مغربی ﴾ صبح ظهوردم زد وعالم پدیدشد *
مهر رخت زمشرق آدم پدیدشد * پوشیده بودروی تودرزیرموی تو *
چون بازکشت موی توازهم پدیدشد * جان وجهان که درخم زلف تو بدنهان *
زلف ترازهرشکن وخم پدیدشد * ﴿ مثنوی ﴾ درخزان آن صد هزاران
شاخ و برك * وقت خزانده اول نیجه بوز بیك اغصان واثمار ﴿ مثنوی ﴾
درهزیمت رفته دردریای مرك * هزیمتده دریای مرك و بحرمونه کیتمش
﴿ مثنوی ﴾ زاغ پوشیده سیه چون نوحه کر * زاغ نوحه کر وماتم زده کبی
سیاه پوش اولمش ﴿ مثنوی ﴾ درکلستان نوحه کرده برحضر * فوت اولان
سبزه زار اوزرینه کلستانده نوحه لر ایلمش بوابیات شریفه ده عشاق الهی
عالم انبساطده کل وکلشن کبی کشاده ایکن عالم انقباضه دوشوب کلشن
وجودی فصل خزان ولسانلری زاغ وش نوحه کنان وماتم زنان اولدیغنه
اشارت واردر ﴿ مثنوی ﴾ بازفرمان آید از سالارده * کیرو قریهٔ وجودك
حاکم وسالارندن فرمان کاور ﴿ مثنوی ﴾ مرعدم راکآنچه خوردی بازده *
عدمه که اول نسنه یی که اکل وبلع وکتم واخفا واعدام وافنا ایلدك کیرو ویر
﴿ مثنوی ﴾ وآنچه خوردی واده ای مرك سیاه * اول نسنه یی که یدك ای

مرك سياه ﴿ مثنوى ﴾ ازنبات ودارو وبرك وكياه * نبات وكياهدن وبرك ودارودن يعنى مذكوراندن هرنه‌يى كه اكل وبلع ايتمش ايدك كيرورداپله ديو عدمه امر الهى وارد اولوب كتمانده اولان اشيانك جمله‌سى وجوده كلور قال تعالى (فانظر الى آثار رحمت الله كيف يحيى الارض بعد موتها ان ذلك لمحيى الموتى وهو على كل شئ قدير) ﴿ مثنوى ﴾ اى برادر عقل يكدم باخود آر * اى برادر عقلكى بردم كندوكه كتور وآفاقده اولانى انفسده بتور ﴿ مثنوى ﴾ دم بدم درتو خزانست وبهار * سنده دخى دم بدم خزان وبهار واردر يعنى سنده اولان بسط محبت بهار دلكش وقبض بشريت خزان ناخوشدر ﴿ مثنوى ﴾ باغ دل را سبز وتروتازه بين * وقت انبساطده كوكل باغنى سبز نشاط محبت ايله تروتازه كور ﴿ مثنوى ﴾ پرزغنچه وورد وسرو وياسمين * وغنچهٔ معرفتدن وورد حقيقت وسرو شريعت وياسمن طريقتدن مملوومزين كور ﴿ مثنوى ﴾ زانبهئ برك پنهان كشته شاخ * اثمار افكار واوراق كفتارك كمال كثرت وغايت وفرتندن شاخ دل پنهان اولدى ﴿ مثنوى ﴾ وانبهئ كل نهان صحرا وكاخ * وورد معرفت وريحان محبتك انبوهندن صحراى عقل وكاخ فهم مستور ونهان قالدى حاصل كلام بادنسيم محبت اشجار بهار معرفتى تحريك ايدوب زمين صدور چمن علم وحكمت ايله حله پوش وهواى نطق عنبر فروش اولور وهنكام انبساطده باغ دل بهشت آيين وروضهٔ نمودار بزم قدس خلد برين پرشكوفه ورياحين اولور واول كلزار معنوينك بلبل هزار دستانى اولان زبان ارباب عرفان انواع نكات شريفه وكلمات لطيفه ايله نغمه‌زن اولور ﴿ خجندى ﴾ زآن پيش كه جان درتتق غيب نهان بود * عكس رخ دلدار درآيينهٔ جان بود * ازخواب عدم ديدهٔ دل ناشده بيدار * درديدهٔ دل نقش خيال توعيان بود * زآن دم كه نبود از دل وجان نام ونشانى * برچهرهٔ عشاق زنام تونشان بود * ﴿ مثنوى ﴾ اين سخنهايى كه ازعقل كلست * بو بيان اولنان كلمات انسيه ونكات قدسيه عقل معاشدن اولميوب بحر عقل كلدن تموج ايتمشدر ﴿ مثنوى ﴾ بوى آن كلزار وسرو وسنبلست * وبوكفتار درربار واسرار پرانوار اول كلزار عقل كلك وسرو واستقامتك روايح طيبه‌سى وسنبلستان معرفت وشكوفه زار حقيقتك فوايح مسكيه‌سيدر ﴿ حافظ ﴾ چوآفتاب مى ازمشرق پياله برآيد * زباغ عارض ساقى هزار لاله برآيد * نسيم درسر كل بشكند كلالهٔ سنبل *

چوازمیان چمن بوی آن کلاله برآید * شکایت شب هجران نه آنچنان حالیست * که شمهٔ ز بیانش بصد رساله برآید * نسیم زلف تو کر بکذرد بتربت حافظ * زخاك كالبدش صدهزار ناله برآید * ایمدی بو سکا بشارت اولسونکه شول عارفك كلمات جان فزاسندن که بوی محبت ورایحهٔ وحدت استشمام اولنه لاجرم انك قلب مزکی سی کلزار حقیقت اولدیغنه شبهه ایتمیه سن ودامننده قوميوب استنشاق ایلدیکك رایحه نك ریاحینن طلب ایلمیه سن زیرا ﴿ مثنوی ﴾ بوی کل دیدی که آنجا کل نبود * هیچ سن کل رایحه سن کوردکمی کیم انده کل اولمیه لاجرم بر یرده که بوی کل اوله کل دخی موجود در ﴿ مثنوی ﴾ جوش مل دیدی که آنجا مل نبود * وهیچ باده و مل جوشنی کوردکمی کیم انده باده اولمیه البتّه باده نك بوی وجوشی اولان محلده وجود باده دخی مقرر در ایمدی اهل کمال سوزندن ارباب محبت جوش وخروش واهل عشق سوزشندن بللودر لاجرم اهل حالك کلماتنده حرارت وصحبتنده لطافت واردر ﴿ قاسم ﴾ اباعشق زتسبیح ومصلی نتوان کفت * جزبادهٔ کلرنك مصفا نتوان کفت * آنجاکه کند عشق خدا غارت دلها * جزذکر تقدس وتعالی نتوان کفت * عشقست که آن بحر معلاست بیکبار * باتوسخن از بحر معلا نتوان کفت * زآن بادهٔ حرست که بی رنج خمارست * زآن بادهٔ حرست که آنرا نتوان کفت * جان ودل قاسم همکی غرق وصالست * باا وسخن صوفی وملا نتوان کفت * ایمدی ای طالب ریاحین محبت ﴿ مثنوی ﴾ بوقلاووزست ورهبر مر ترا * بوی کلمات اهل عرفان ومحبت سکا قلاووز جان ورهبر روضهٔ جناندر پس انلردن بوی کلزار محبت شم ایدوب باغ تسلیم واطاعت بولنه کیدرسك ﴿ مثنوی ﴾ می برد تاخلد وکوثر مر ترا * تاسنی خلد برین وجوی کوثر وانکبینه ایلدر وروضات فردوس کزینه واصل ایدر ﴿ مثنوی ﴾ بودوای چشم باشد نورساز * روایح کلمات قدسیه وعبارات انسیه دیدهٔ رمد دیده به نور دوز بجی کحل دوا اولدی ایشتمدکمی ﴿ مثنوی ﴾ شد ز بوی دیدهٔ یعقوب باز * حضرت یعقوب علیه السلامك دیدهٔ مبارکی بوی پیراهن یوسفدن آچلدی کماقال الله تعالی (فلما ان جاء البشیر القیه علی وجهه فارتد بصیرا) ایمدی بنم جانم ارباب محبتك بوی کفتار دربارلری چشم دلی روشنا قیلدیغی کبی بی ذوق وحالت اولان ارباب تقلیدك کلخن دهانلرندن وزان اولان بوی بد دیدهٔ بصیرتی نابینا ایدر دیوب حضرت مولانا بیوررلرکه

﴿ مثنوی ﴾ بوی بدمر دیده را تاری کند ❊ تحقیقا رایحهٔ بد چشم دلی تیره و بی نورایلر ﴿ مثنوی ﴾ بوی یوسف دیده را یاری کند ❊ اما یوسف وش لطافت قلب اربابنك روایح انسیه وفوایح مسکیه سی نور دیده یه معاونت ایدریعنی بصر بصیرتی کشاده وروشن اقیلور ایمدی ای نور دیدهٔ پدر ﴿ مثنوی ﴾ تو که یوسف نیستی یعقوب باش ❊ سنکه یوسف دکلسن یعقوب اول یعنی چونکه مقام محبوبیته نائل دکلسن و بوی پیراهن ورایحهٔ سخنکدن کیمسه نك چشمی روشنا اوله جق مرتبه ده اولمادك باری کندیکی یوسف ثانی منزلنده طوتیوب لاجرم ﴿ مثنوی ﴾ همچو او باکریه وآشوب باش ❊ یعقوب کبی عاشق زار وطالب یار اولوب روزشب انك شوقنه یان یاقیل وانك عشقنه کریه وزاری وآه وناله قیل ﴿ قاسم انوار ﴾ کرینالم من از بن درد که دردل دارم ❊ بس عجب نبود اکر رحم کند دلدارم ❊ اشك کاکون مرا رحم کن ای جان جهان ❊ که بسودای تواز دیده فرومی بارم ❊ هیچ جا غیر تودرجان ودل قاسم نیست ❊ حالم اینست اکر مستم اکر هشیارم ❊ ﴿ مثنوی ﴾ بشنو این پند از حکیم غزنوی ❊ حکیم سنائی غزنوی طیب الله انفاسه دن بو پندی استماع واصغا قیل ﴿ مثنوی ﴾ تا بیابی درتن کهنه نوی ❊ تا کهنه تن وبی حیات قالبکه انك کلمات جان افزاسندن تازه حیات حاصل ایده سن وبقاء جاودانی بوله سن حکیم سنائی قدس سره نك پند بیوردقلری کلمات دربار اشبو ایکی بیت پراسراردر ﴿ مثنوی ﴾ ناز را رویی بباید همچو ورد ❊ نازه کل کبی تازه وورد احمر کبی زیبا بریوزکرك یعنی ناز وشیوه وغمزه وکرشمه چشم وابروسی کوکل الیجی بر دلبر زیبایه و یوزی ورد احمر کبی رعنایه لایقدر ﴿ مثنوی ﴾ چون نداری کرد بدخویی مکرد ❊ چونکه کل کبی سرخ وزیبا وجه رعنا طوتمزسن باری نازلنمه وبدخویلق اطرافنه طولانمه زیرا که ﴿ مثنوی ﴾ زشت باشد روی نازیبا وناز ٣ ❊ هم روی نازیبا وهم ناز وشیوه زشت ونامقبولدر هرشیئك لایقی واردر پس بریوزکه خوب ولطیف اولمیه اکا ناز ودلال خیلی بی مزه وبی مألدر ﴿ مثنوی ﴾ سخت باشد چشم نابینا ودرد ❊ بغایت مشکلدرکه چشم هم نابینا وهم دردرمدی اوله کورلکی خود بتردی اندن ماعدا سربسر کوزی اغریمق دخی حقا مشکلدر کذلك روی نازیبا ایکن بدخوی اولمق نابینانك مریض اولماسی کبیدر پس (رحم الله امرأ عرف قدره ولم یتعد طوره) حدیث شریفنك وفقنجه هرکس کندو مقدارین بیلوب

٣ شارح انقروی ناز موقعنده زرد اخذایدوب مثنوی میاننه تضمین اولندیغنه ذاهب اولمش لکن شرحك نسخه لرنده بووجهله بولنوب سرسخن اوله رق بودرت مصراع رباعی اولمق اوزره توجیه اولنوب وخوب معنی ویرمش ایسه ده وزن رباعی یه توافق ایتمدیکندن بووجهله تسطیر اولندی (مصححه)

طورندن تجاوز ایتمامك رحمت حقه قریب اولمقدر وعشق ومحبتدن وذوق وحالتدن کندوده اثرما اولمیوب قبیح المنظر واعمی و بی بصر ایکن دعوای محبت وادعای بصیرت ایدوب کندو یی مرشد کامل مرتبه سنده طوتوب محبوب حقیقیلر کبی نازایتمك عجب زشتدر وحقدن بعید اولمغه سببدر فافهم پس حضرت مولانا قدس سره بونکته یی قصد ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ پیش یوسف نازش وخوبی مکن * ای روی نازیبا اولان مقلد یوسف حقیقی اولان ارباب تحقیقك حضور سعادت موفورلرنده یوسف نازنی وانك خو بلغن ایله طوتهلم که نازش وخو بلق ایلمش سن سنده حسن یوسف اولمدقدن صکره نه فائده ایمدی سن دخی اول حسن وطراوتی تحصیل ایتمك ایسترسك ﴿ مثنوی ﴾ جز نیاز وآه یعقوبی مکن * یعقوبه منسوب اولان آه ونیاز وسوز وکدازدن غیر یسن ایله وعجب وتقلیدی ترك ایدوب طورکی بیلوب تحقیقه ایرشمکه سعی ومجاهده قیل ﴿ مثنوی ﴾ معنیٔ مردن زطوطی بد نیاز * طوطی حکایه سنده اولان اولمکدن مراد نیاز اولدی ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ درنیاز وفقر خودرا مرده ساز * سندخی ترك پندار ایدوب فقر وفنا وناله ونیازده کندیکی مرده دوز ﴿ مثنوی ﴾ تادم عیسی ترا زنده کند * حق عیسی دم اولان برطبیب مشفق سنك فقر واحتیاجکه وتضرع ونیاز که مرحمت ایدوب نطق جان بخشی ایله سنی زنده دل ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ همچو خویشت خوب وفرخنده کند * واکسیر نظریله نحاس قلبکی زرخالص قیلوب کندوسی کبی سنی دخی خوب جمال فرخنده فال ونیك نهاد وخوش خصال ایلیه یاتضرع وزاری وفقر واحتیاج عرض اولنمایجه اولمازمی دینورسه اولماز زیرا ﴿ مثنوی ﴾ از بهاران کی شود سرسبز سنك * بهارلردن صخره وسنك قچان سرسبز اولور هیچ حجردن نسنه بترمی بتمز ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ خاك شوتا کل بروید رنك رنك * راه اولیا وطریق اصفیاده خاك اول حتی سنك اراضیٔ قلبکده کونا کون وانواع الوان ایله رنکا رنك معنی کللری ومحبت سنبللری بیته مادامکه خاك مرتبه سن بولمیه سن زمین وجودك کلزار محبت ولاله زار معرفت اولمق احتمالی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ سالها توسنك بودی دلخراش * ای معاند وغافل نیچه ییللر خودسن سنك دلخراش ایدك ﴿ مثنوی ﴾ آزمون رایك زمانی خاك باش * طاشلق مرتبه سندن کچوب امتحان ایچون برزمان خاك اول وارشاد محققینی قبول ایله

کورکیم بستان وجود کدن نه کللر بتر ونه شکوفه لر آچیلور * سنایی * چند پرسی که بندکی چه بود * بندکی جز فکندکی چه بود * نشوی بنده تانکردی حر * نتوان کرد ظرف پر راپر * نیکبخت آن کسی که بندهٔ اوست * درهمه کارها پسندهٔ اوست * بند اودار برهمه اعضا * تا که کردی ز بند خیره رها * زهی ای فضولی رعنا * جز به بی دست و پایی ازدریا * خویشتن را به آب ده که زما * نشود علم آشنا دریا

* داستان پیر چنکی درعهد عمر رضی الله عنه از بهر *
* خدا دررو ز بی نوایی چنك زد میان کورستان *

پیر چنکینك داستانی بیاننده درکه عهد عمر رضی الله عنهده فقر واحتیاجندن کورستان اورتاسنده چنك چالدی اشبو داستانك ماقبلنه مناسبتی بودرکه حضرت خداوندکار علیه رحمة الغفار نیجه زمان سنك دل خراش ایدیك برزمان دخی خاك اول وحالکی تجربه قیل بیورمش ایدی پس بعض کیمسه لرك خاطره سن دفع ایدوب بزخود عمر یمزی هوای نفسده افنا ایلدك شمدنصکره طوتهلم که خاك راه اولیا اولمشز بزه نه فائده دینلر ایچون نصیحت ایدوب بوخاطره یی دفع ایدیکز والقاء شیطانی اولدیغن بیلکز درکاه حق اکرایو واکر کج کانلره کشاده وابواب رحمتی مفتوحه در اصلا کانلره ردیوقدر وبو کا شاهد عادل ایسترسك نیجه زمان طریق هواده افناء عمر ایدوب قلبی صخره ومرمر ومدر وحجر کبی اولمشیکن وحیات قلبدن قطع امید ایتمشیکن ناکهان رصبح سعادت افروزده بادنسیم عنبرشمیم رحمت رحمان فضای فضل الهیدن وزان اولمغله آخر عمرنده درکاه قاضی الحاجاته یوز سوروب * بیت * دریغا بر کذشتست عمرناکاه * بماند خوارو زار اندر سرراه * دیو کوزلرندن اشك چشمی سیل کبی روان وخاك راه اولیا ومرشدان اولان پیرچنکینك حکایه سن جان قولاغیله دیکله واکا کوره سندخی کارایله دیوب فقر وفنا غایت معارج ارتقا ونهایت مدارج اعتلا وسرمایهٔ بقاء ابدی وواسطهٔ مشاهدهٔ جمال صمدی اولدیغن اعلام ومقام استغراق ومحوی افهام ایچون بوحکایته شروع بیوردیلر * مثنوی * آن شنیدستی که درعهد عمر * ایشتدکمی انی که حضرت عمر رضی الله عنه زماننده * مثنوی * بودچنکی مطر بی باکر وفر * بین الناس کروفرو لطافت و رونق ایله مشهور برمطرب چنکی وارایدی * مثنوی *

بلبل از آواز او بیخود شدی ❊ بلبل اول چنكینك خوب آوازندن مدهوش و بیخود اولوردی فی نفس الامر بلبل وقت كل واوان شور یدكیده بعض آواز خوب وصدای نای وطنبوردن بیهوش اولوب و بعض طنبورك اوستنه قوندیغی تواتر ایله ثابتدر بلبل ایله جمل آواز خو بدن متأثر اولدقلری مشهوردر الحاصل اول مطربك نغمات دلنوازی بر مرتبه ده ایدی كه ﴿ مثنوی ﴾ یك طرب زآواز خو بش صدشدی ❊ مستمعینك برطربی انك آواز خوبندن یوز اولقدر زیاده اولوردی ﴿ مثنوی ﴾ ای مجالس، ومجمع دمش آراستی ❊ عوام الناسك مجالس ومجمعنی انك آواز خوشی آراسته ومزین قیلوردی ﴿ مثنوی ﴾ وز نوای اوقیامت خاستی ❊ وانك نغمات وزمزمه ونوا وغلغله سندن قیامت قالقاردی یعنی مستمعینه كمال مرتبه تأثیر ایتمكله عاشقه معشوقن وهر كسه مطلوبن تذكر ایتدیروب هر بری كندودردنه دوشوب آه وزاری یه بشلاردی ﴿ مثنوی ﴾ همچو اسرافیل آوازش بفن ❊ مثلا اسرافیل وار انك نفخ وترنمات وآواز ونغماتی فن موسقی ایله ﴿ مثنوی ﴾ مردكان راجان درآرد در بدن ❊ مرده لرك بدننه جان كتوروردی یعنی صور اسرافیلدن (و نفخ فی الصور فاذاهم من الاجداث الی ربهم ینسلون) فحوای كریمی اوزره موتانك عظام رمیمی نفخهٔ بعثده حیات بولوب اجداث وقبوردن كمال شتاب ایله خروج ایدوب حضور حقه مسارعت ایتدكاری كبی مطرب مزبورك دخی نغمات جان فزاسندن هر كسك اسكی دردلری دپرشوب وشوق وذوقدن صوغویوب مرده مشابه سنده اولان كوكللرده آثار شوق ظاهر اولوب قبوردن خروج ایدن موتی كبی اجداث خفاده مستور اولان حالات عشق سر بر آورده اولوردی ﴿ مثنوی ﴾ یار سایل بود اسرافیل را ❊ رسایل ورسالات جمع رساله در كه پیغام معناسنه در یعنی ویاخود اول مطربك ترنمات ونغمات وحنجره ونفخاتی كویا اسرافیله اخبار و پیغام ایدی كه ای اسرافیل سن دخی نفخه ایله بنجلاین مرده لر احیا ایدرسن دیرایدی و یاخود یار سائله مضاف اولمق اوزره اول مطربك آوازی نفخ اسرافیلی سؤال ایدیجی واول حالی اكدیریجی یار معادل ایدی دیمك اوله ﴿ مثنوی ﴾ كز سماعش پر برستی فیل را ❊ كه انك سرود ونغماتندن فیل كبی برجسم ثقیله پر و بال بتردی وقناد آچوب جو هواده كبوتر كبی اوچاردی یعنی ماننده فیل هر نه قدر جسم وجانی ثقیل خشك دللر وار ایسه انك زمزمه سندن پر و بال شوق حاصل اولوب هوای عشقه

پرواز ایدردی دیمکدر الحاصل خلق جهـان اول مطربك خوب آوازنه جان ودلدن مشتاق وزار وهر مجلسنی زر بسیار ایله خریدار اولوب حافظك بوشعری ایله شیرین گفتـار اولورلر ایدی ﴿ شعر حافظ ﴾ حاشـا که من بموسم گل ترك می کنم * من لاف عقل می زنم این کار کی کنم * مطرب کجاست تا همه محصول زهد وعلم * در کار بانك بربط آوازنی کنم * از قال وقیل مدرسه حالی دلم گرفت * یك چنـد نیز خدمت معشوق ومی کنم * کی بود درزمانه وفاجام می بیـار * تامن حکایت جم وکاوس وکی کنم * اما عشاق الهی صدای چنك ونی وآواز مطربدن اسرافیلك نفخ صورنی تذکر ایدوب وکوزلرندن اشك خون فشـان دوکوب دیرلر که صدناله وآه که ﴿ مثنوی ﴾ سازد اسرافیل روزی ناله را * اسرافیل علیه السلام برکون نفخ صورایچون ناله سنی دوزر وبرخوای (ونفخ فی الصور فجمعناهم جمعا) ﴿ مثنوی ﴾ جان دهد پوسیدهٔ صد ساله را * یوز ییللق چوریمش اجسامه ورمیم اولمش عظامه جان ویرر قال الله تعالی (وضرب لنا مثلا ونسی خلقه قال من یحیی العظام وهی رمیم قل یحییهـا الذی انشأها اول مرة وهو بکل خلق علیم) ﴿ شعر ﴾ عالم الغیب وجودی کاشانك عینیـدر * ای شهادتدن خبر سز جاء نا یوم النشور * کنت کنزك پردهسندن غافر الذنب اولدی فاش * زاهد استغفاره کلدی هردم ایدر یاغفور * عین وشین وقافه باق یارك جمالن آنده کور * قل تبارك یامصور لیس فیها من فطور * قوپدی حسنکدن قیامت ای حسابی پاکلر * اویخودن طور کیم ارشـدی وعدهٔ من فی القبور * لطف وقهرك علتی معنیده واحددرولی * بیلدی شیطان بوتوحیدی احددن دوشدی دور * روح قدس اولدی نسیمی نك سوزی ای زنده دل * کرمسیحا تك دیری سز یانمه کیم چالندی صور * ای طالب صـادق وطریق حقـده رفیق موافق اکرچه حسن صوت وترنمـات ومقـامات واصول ایله اولان سرود ونغمات دل عشاقی تحریك ایدر اما بشرینده اولان قلوبی تحریك ایدر زیرا صوت وصدا ونغمه ونواحس یولندن کلور مستغرق عشق ومحذوق اولان اهل فنا ایسه حسدن قالور ودریای غیبك عمقنـه کیرر حقـا بودر که نغمه ونوایی نیم مست اولانلر بیلور یوخسه مدهوش وبیهوش اولانلر بانك وصدایی فرقدن قالور ﴿ شعر ﴾ مرغ لا هوتیم وآزاد ازهمـه کون ومکان * این ازگفت وشنید وقصه وافسانه ایم * ذره واراز هستیٔ خود گشته بی نام ونشان * درهوای مهر خورشید رخ جانانه ایم * زآرزوی شمع رخسار تجلی تاب دوست *

هر نفس در آتش عشق توچون پروانه‌ایم * و بو مقوله غرق بحر فنا اولان بی نام ونشانلرك سمع ارواحنه حرف وصوتدن معرا نغمات جانفزا اسرار انبیا واولیادن القا اولنوب صور اسرافیل اشباحه جان بخش اولدیغی کبی بونلره دخی نغمات انبیا روح قدسی بخش اولوب حیات ابدی بواورلر نتکیم حضرت مولانا بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر که * مثنوی * انبیارا در درون هم نغمهاست * انبیاء عظام علیهم السلامك ووارث حقیقت انبیا اولان اولیاء کرامك هم درون سعادت مشحونلرنده نغمات جذبات رحمانیه وترنمات تجلیات ربانیه واردر * مثنوی * طالبا نرا زآن حیات بی بهاست * طالب مستعد ینه اول نغمات معنویه وتجلیات صمدانیه‌دن حیات بی بها ومسرات بی منتها وبقای بی فنا واردر * قاسم انوار * حیات تن زجان آمد حیات جان زجان جان * زهی حکمت زهی قدرت زهی سلطان جاویدان * چه محرومی ومحجوبی که اندر عالم خوبی * دلت نوری نمی بیند بغیر از عرصهٔ امکان * کدایی کن زهر جامی که تا یابی سرانجامی * مکر وقتی بدست آری زفیض مجلس مستان * تبرا کن زما ومن درآ در وادیٔ ایمن * ببین روشن تر از روشن چراغ موسیٔ عمران * بیا ساقی بده جامی بفرما لطف وانعامی * بجان آمد دل تنکم زدست عقل سرکردان * زجام عشق حیرانم سراز پا وانمی دانم * زهی عشق وزهی مستی زهی حیرت زهی حیران * بیا قاسم اکر صافی زحکمتها چه می لافی * حکیمان درره جانان به برهانند سرکردان * آه ای طالب درد الهی درون انبیا وسر اولیاده اولان نغمات جان بخش جذبات لا ینقطع ولا ینفك اسماع جان وجانانهای سامعه ایر یشور ولکن * مثنوی * نشنود آن نغمها را کوش حس * کوش حس اول نغمات حیات بخشی ایشتمز * مثنوی * کز ستمها کوش حس باشد نجس * زیرا که ظلمردن کوش حس نجس وناپاك اولور یعنی ظلمات نفسانیه وکدورات جسمانیه ایله کوش حس ملوث اولوب قاذورات حب دنیا ایله مالامال اولمشدر پس اول نغماتی ایشتمکه نه چاره واردر دینورسه حضرت مولانا مقدما بر محلده بیورمشلر ایدیکه * م * پنبه اندر کوش حس بیرون کنید * موی حس ازچشم خود بیرون کنید * پنبهٔ آن کوش سر کوش سرست * تا نکردد این کر آن باطن کرست * بی حس وبی کوش وبی فکرت شوید * تا خطاب ارجعی را بشنوید * پس بعض قاصر فهملر بونه مقوله نغماتدر که کوش حس انی ایشتمیه وانك اسمی نغمات اوله دیو حیرتده دوشمکله انلری تبکیت ایچون

بیورررکه نغمات معنویه وکلمات قلبیه یی کوش حس شنوا اولمدیغی خود محل تعجب دکلدر اکا بناءً که بوظاهردرکه ﴿مثنوی﴾ نشنود نغمهٔ پری را آدمی * آدمی نغمهٔ پریانی ایشتمز ﴿مثنوی﴾ کو بود زاسرار پریان اعجمی * زیرا که بشر پریلرك اسرارندن اعجمی وغافلدر ﴿مثنوی﴾ کرچه هم نغمهٔ پری زین عالمست * اکرچه کیم پرینك نغمه سی دخی بو عالمدندر ولکن عدم جنسیت اولدیغیچون استماع اولنمز پس بومقدمه یی اذعان قیلدکسه ﴿مثنوی﴾ نغمهٔ دل برتراز هردو دمست * نغمهٔ دل خود پری وآدمینك دم ونطقندن اعلاو برتردر زیرا نغمهٔ دل عالم ملکدن اولمیوب عالم ملکوت وجبروت ومقام لاهوتدندر ﴿مثنوی﴾ که پری وآدمی زند انیند * زیراکه پری وآدمی محبوس طوارق افلاکی واسیر جهان سفلیٔ خاکیدر ﴿مثنوی﴾ هردو درزندان این نادانیند * هرایکیسی دخی بونادانلق زندانندهدرلر روی البیهقی عن اسماء عن ابی ثعلبة الخشینی رضی الله عنهم قال قال صلی الله علیه وسلم (الجن ثلثة اصناف صنف لهم اجنحة یطیرون بها فی الهواء وصنف حیات وکلاب وصنف یحیون یحلون ویصعنون ویصعنون) آدمی کرهٔ خاکوجنی کرهٔ ناردن برقدم ایلرو قومغه قادر اولمیوب سلاسل طبایع واغلال عناصر ایله پای استعدادلری قیدو بند اولمشدر ودرکات جسمانیتده قالمشدر وبوکا دلیل قاطع وبرهان ساطع وارمیدر دیرایسک ﴿مثنوی﴾ معشر الجن سورهٔ رحمن بخوان * یامعشر الجن والانس آیتنی سورهٔ رحمن ده اوقو ﴿مثنوی﴾ تستطیعوا انتنفذوا رابازدان * تستطیعوا تنفذوا معنای شریفنی تفطن ایدوب آشکار ایل قال تعالی (یامعشر الجن والانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار السموات والارض فانفذوا لاتنفذون الابسلطان فبأی آلاء ربکما تکذبان) وهذا النداء خطاب الله ایاهم یوم القیمة وهو معنی قول الضحاك بن المزاحم قال (اذا کان یوم القیمة امر الله تعالی ملائکة سماء الدنیا فینزل من فیها من الملائکة فاحاطوا بالارض ومن علیها ثم الثانیة ثم الثالثة ثم الرابعة ثم الخامسة ثم السادسة ثم السابعة وصفوا صفا دون صف فاذا رأوها ونودوا فلا یأتون قطرا من اقطار الارض الاوجدوا سبعة صفوف من الملائکة فیرجعون الی المکان الذی کانوا فیه فذلك قول الله تعالی (انی اخاف علیهم یوم التناد یوم تولون مدبرین) وقوله تعالی وتقدس (وجاء ربك والملك صفا صفا وجیئ یومئذ بجهنم) فعند هاینادون یامعشر الجن والانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار السموات والارض

مطلب
تفسیر یامعشر الجن والانس

فانفذوا و قوله تعالى (فاذا انشقت السماء فكانت وردة كالدهان) وقوله تعالى (وانشقت السماء فهى يومئذ واهية والملك على ارجائها) وقال البيضاى ان قدرتم ان تخرجوا من جوانب السموات والارض هاربين من الله فارين من قضائه فاخرجوا لاتقدرون على النفوذ الابقوة وقهروانى لكم ذلك اوان قدرتم ان تنفذوا لتعلموا مافى السموات والارض فانفذوا لتعلموا لكن لاتنفذون الابينة نصبها الله فتعرجون عليها بافكاركم (فبأى آلاء ربكما تكذبان) اى من التنبيه والتحذير والمساهلة والعفو مع كمال القدرة اوبما نصب من المصاعد العقلية والمعارج النقلية فتنفذون بها الى مافوق السموات العلى) يعنى اى كروه پريان وآدميان اكر سز موتدن وبنم قضا وقدرمدن هاربين اولديغكز حالده نواحئ ارض وجوانب سماواتدن نفوذ وخروجه قادر اولورسه كز خروج ايديكز لكن خروجه قادر اولمزسز الاقوه وملك وقهر وغلبه ايله اولورسز مع هذا سز قهر وغلبه وقوه وملكه مالك دكلسز (ولله ملك السموات والارض) پس عجز وقصورو بندكى ومملوكيتكزى بيلوب حد عبوديتدن تجاوز ايتميه سز ويا خود يامعشر الجن والانس سماوات وارضده اولان اشيايى بيلك ايچون خروجه اقتداركز وارايسه اقطار سماوات وارضدن خروج ونفوذ ايديكز لكن خروجه اقتداريكز وعلميكز بو قدرالاعروج ايتمكه برحجت وبينه ايله تحصيل اقتدار ايدرسكزكه بينه من بوره مصاعد عقليه دن ومعارج نقليه دن اولوب انى حق سبحانه وتعالى نصب ايتمشدر پس سماوات وارضدن بينه من بوره ايله خروج وعروج ايدرسز پس مصاعد عقليه ومعارج نقليه دن حق تبارك وتعالى نصب ايلديكى آلاونعمك قنغيسنى تكذيب ايدرسز وكمال قدرتيله سزى فى الحال مؤاخذه يه قادر ايكن تنبيه وتخويف وامهال ايتديكى نعمدن قنغيسنه كفران ايدرسز ومحقق ومدقق وفاضل متفوق عبدالرزاق قاشانى عليه رحمة الله بو آيت كريمه نك تفسيرنده بيورررلركه يامعشر الباطنيين والظاهريين اكر هيئات جسمانيه وتعلقات بدنيه دن تجرد ايله اقطار سموات وارضدن خروجه قدرتكز وارايسه نفوس ملكوتيه وارواح جبروتيه سلكنه منخرط اولماغيچون وياخود حضرت الهيه يه وصول ايچون عروج ايديكز لكن خروجه قادر اولمازسز مكر برحجت واضحه ايله قادر اولورسزكه بينه من بوره علم وعمل وفنا فى الله ايله تفريد وتوحيد وتجريددر وارباب تحقيقدن بعضيلر دخى بو وجهله تحقيق ايتمشلركه ايتها القوى العلوية والسفلية ان كنتم

تستطيعون ان تتفرقوا وترجعوا الى السماء الروحانية والارض الجسمانية فتفرقوا وما كنتم قادرين على التفرق والرجوع الى كليا تكم الا بسلطاننا وحكمنا وبيناتنا) وارباب كشف ووجداندن بريسى دخى عبارت اخرى ايله بيورر كه يعنى تحصيل معارف علويه وسفليه يه قادر ايسه كز سعى وكوشش ايله طلبنده اوليكز ولكن سز كندو سعى وكوششكز ايله تحصيل معارفه قادر اولمازسز مكر كيم سلطان واردك نزولى قتنده قادر اولورسز (فباى آلاء ربكما تكذبان) ايتها القوى العلوية والسفلية ابنعمة اجتماعكما لكسب الحسنات الباقيات فى دار الكسب ام بنعمة تفريقكما وادخالكما فى دار الجزاء لاستراحتكما عن السفل وتنعمكما بالاعمال الصالحة المكتسبة تكذبان (يرسل عليكما شواظ من نار) اى يمنعكما عن النفوذ من اقطارها والترقى من اطوارها لهب صاف عن ممازجة الدخان اى سلطان الوهم واحكامه ومدركاته بارساله الوهميات الى حيز العقل وممانعته اياهما عن الترقى دائما (ونحاس) دخان اى هيئة ظلمانية يرسل النفس الحيوانية بالميل الى الهوى والشهوات فالشواظ مانع من جهة العلم والنحاس من جهة العمل (فلا تنتصران) فلا تمتنعان عنهما وتغلب عليهما فلا تنفذان الا بسلطان التوحيد وفى عبارة اخرى (يرسل عليكما) ايتها القوتان شواظ من نار علوية وهو لهب النار الاخضر واستعداد النحاسية من العناصر السفلية فلا يمنعان صاحبهما عن العذاب ان شئنا عذابهما) وارباب كشف وعيان اصحاب فطنت خبير اولمق ايچون بو آيت كريمه ده بعض اسرار جهيه اشارت ايدوب بيورمشلر دركه تربيه وتصعيد ايله طرح اكسيره مستعد اولان نحاس كبى انسانك قابنى دخى حضرت حق وقادر مطلق عين روحانينك تقلبنه مستعد اولمق اوزره ايجاد ايدوب نار قوهٔ فاعله دن قالب انسانيده بر قوت خلق ايلديكه قچان نحاس كالبد اركان ارضيادن اولان اوساخ منطبعه دن تزكيه اولنوب والهب محبتدن نار عشق ظاهر اولوب ظلمت دخانيه وكدورات نحاسيه دن نجات بولسه وتزكيه وتطهيرى قبول ايدوب طرح اكسير ايمان وكبريت احمر عشق يزدانه مستعد والهب طبع وهوادن مطهر اولان نار جذبات رحمان قلبنده مشتعله اولسه حق جل وعلا انك قالب ظلمانيسنى نورانى ونحاس جسمانيسنى عين باقى وروحانى ايدر فاما نحاس كالبد ظلمات طبيعيه دن مزكى ومصفا اولميوب لهب محبتدن نار عشق ظهور ايتمسه نحاس

والسلطان فى اللغة الحجة وقيل الاملاك وليس للثملاك

يرسل عليكما شواظ من نار وهو اللهب الذى لا دخان له ونحاس وهو الدخان اى يرسل هذا مرة وهذا مرة وهو فى يوم القيمة يخاطب على الخلق بلسان من نار من (تفسير وجيز)

استعداد قوۀ مكدرۀ جسمانيه سنى نار ذات لهب هوائيه اذابه واحراق ايدوب دار كسبده معمر اولان كالبدى ابدالآباد معذب اولوب گاه جحيم اغترارده نور نار ايله اذابه واحراق وگاه تجميد نحاس مذاب قالب ايچون زمهرير انكاره ادخال اولنور وملك قهارك طاعتندن اعراض ايتديكيچون گاه اولور كه اذابۀ نحاس جسمنى ايچون دار قرارده اصلاح اولنور * ايمدى اى نور ديدۀ پدر وجگر پارۀ مادر استماع جنان عارفين وگوش جان عاشقين نغمات انبياء عظام عليهم السلامدن ذكر اولنان اسرار غامضه يى استماع ايدوب وآتش مجاهده ايله بوتۀ عشق ومحبتده اوساخ نفسانيه لرى احراق وتطهير اولنوب نحاس بشريتلرين اكسير جذبات ايله نور مزهر وروح مطهر ايدرلر ايمدى بنم جانم ﴿ مثنوى ﴾ نغمهاى اندرون اوليا * نغمات درون اوليا سمع جناننده صم اولمياناره ﴿ مثنوى ﴾ اولا گو يندكه اى اجزاى لا * زبان معنوى ايله اولا ديرلركه اى اجزاى لا يعنى اى فنايه مقارن وعدمه مضاف اولان جزؤلر ﴿ مثنوى ﴾ هين زلاى نفى سرها برزنيد * آگاه اولك باشلار يكرى نفى لادن بوقار واورك يعنى (لا اله الا الله) ديمكله قلبكزده اولان ماسوايى نفى ايدوب بقاء حق ايله باقئ ابدى اوليكز زيرا ماسوا داخل نفى لادر (لا موجود الا الله) *بيت* زدرياى شهادت چون نهنك لا برآدر سر * تيمم فرض كردد نوح را در وقت طوفانش ﴿ مثنوى ﴾ اين خيال ووهم يكسو افكنيد * بو خيال فاسد ووهم كاسدى برطرفه براغكز يعنى طرح ماسوا ايدوب ورزش جذبات حقه توجه تام ايله متوجه اوليكز حضرت مولانا قدس سره بو ابيات شريفه ده طالب حق مرشد كامله ابتداء ملاقى اولدقده تلقين وتربيه سى نه وجهله اولد يغن اشعار بيورررلر يعنى مرشد كامل وياخود رهبر اولان كمسنه اولا طالبه جمله زلاتيچون توبه وروب دنيا ومافيها ولذات نفسانيه وجميع آرزو وامنيه دن وبلكه لذات اخرويه دن دخى چكيروب نفى صورت الهيۀ مجعوله ايتديره ولا اله الا الله معناسى بو اولديغن بلديره حتى طالب دخى جناب حقه متوجه اولمغه مستعد اوله وچشم ظاهر وباطنى صور كثراتدن يوموب انواع شوق واشتياقله مرآت قلبنى نور مشكات مرشده توجيه وجان وتننى خلوص وصدقله تسليم ايدوب كندوسى اجزاى لادن اولوب ارادن چيقه پس اول حالده مرشد دخى طالبى گوكله كتوروب توجه حقى تعليم ايدروحالت مزبورده طالب مستعدك قلبنه نور فيض الهى عكس ايدوب تجليات عشق پرتو ايدر اصطلاح

مطلب
در تحقيق تلقين باطالب صادق وظهور تجلى

عشـاقده جذبه دیدکلری بومعنادر بعض کسنه‌لر جذبه‌نه دیکورمامکله مجرد لفظ جذبه‌دن مستفاد اولان معنایه نظر ایله جذبه‌نك معناسی چکمکدر یعنی کوکل صلاحه وطریق حقه میل ایلمکدر دیوب ظهور تجلیدن اغماض عین ایدرلر نعم هر اسمده معنای لغوی دخی مقرردر ولکن اسم ایچون مسمی دخی محققدر مثلا بر رجلك اسمی مصطفی و یاخود حسن قونلسه مصطفی معناده اورندولمش وحسن کوکجك معناسنه دردیو اول اسملرك معنای لغو بسندن غیری مسمالری اولدیغی انکار اولنمق غایت جهل وعناددن اولور ایمدی تجلی وجذبه‌نك معنای اصطلاحیسی معلومك اولوب مسماسنی کوردك ایسه اکر طالبی کوکل حالنه کتورن بالذات مرشد اولیوب اخوان حقانیدن بریسی اذن پیرایله تربیه ایتمش ایسه ظهور تجلیده کرکدر که اول حالك ظهوری ونور تجلینك پرتوی قدرت الهیه ایله مرآت مجلای مرشددن طلوع ایلدیکن و برج نور آفتاب حقیقت احدی اول اید یکن بلدیره تاکیم طالب قبلهٔ حقیقی بیلوب غلطه دوشمیه وتربیه ایدن دخی تربیه‌سنده حق اوزره اولوب دعوای انانیته کرفتار اولمیه ❊مثنوی❊ ای همه پوشیده در کون وفساد ❊ ای نور اولیا دن جان قولاغی کر ودیدهٔ جنانی نور تجلی کورمیوب کوز اولان قلبلر و بوجهان کون وفساده پوشیده وچورمش اولان قلبلر ❊مثنوی❊ جان باقی تان نرو یید ونزاد ❊ سزك ابدی وباقی اولان جانلر بکز بتمدی وطوغمدی یعنی مشیمهٔ قلبکزده اولان ولد معنوی ظهوره کلمدی وسمع جانکز آچلمدی یوخسه سیزه دخی نه نغمه‌لر ایدیدم ونه نکات غریبه بیان قلیدمکه عقللرك بقاسی چاك اولیدی ❊مثنوی❊ کر بکویم شمهٔ زآن نغمها ❊ اکر درون اولیاده اولان نغمات قدسیه وترنمات انسیه دن سزه برشمه سو یلسم ❊مثنوی❊ جانها سر برزنداز دخمها ❊ ارواح موتی دخمه وقبوردن باش قالدیررلر دی ❊شعر❊ ای جمالك آفتابی پرتو انوارذات ❊ کلمدی مثلك جهانه نقش اوله لی کائنات ❊ اوینه دلدن خط وخالك عشقله شطرنجی ❊ بو بساط کائنات ایچنده قالدی شاه مات ❊ لایموت اولدی ایکدن خضر وعیسی جاودان ❊ آفرین اولسون سکا ای منبع آب حیاب ❊ کورمیان نزیبا یوزیکی دوشدی خطکدن جدا ❊ ایچمیان سکر دوداغك شربتن بولمز نجات ❊ موسی‌یه و یردی عصاثعبان زلفك سحرنی ❊ کوزلرك عیسی‌یه کوستردی هزاران معجزات ❊ یوز جمالك کعبه سینه دونمیان بولمز صفا ❊ اول جهتدن ساجد اولدی مسلمین ومسلمات ❊ قبلهٔ عرفان یوزکدر قاشلرك

محراب جان * اکا ساجد اولیانك سجده سی درسیئات * لبلرك وصفن نسیمی شرح ایدبجك جانله * اوتانور شیرین سوزندن محو اولور قند ونبات * آه ای طالب طریق نجاح ﴿ مثنوی ﴾ کوش را نزدیك کن کان دور نیست * بو لسان جنان ایله بی حروف ولفظ وصوت سویلنان نغمات حیات بخشه جان قولاغنی یقین ایله که اول نغمه باز اولان چاره ساز هرعصرده سندن دور دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ لیك نقل آن بتو دستور نیست * لکن اول نغمات قدسیه یی سکا نقل ایتمکه وتحت الفاظ وعباراته کتورمکه دستور یوقدر پس لازم اولان کوش هوش ایله بی حروف ولفظ وصوت استماع ایتمکدر ویاخود صاحب نغمهٔ حیات بخش اولان مرشد اکملسندن دور دکلدر لکن انی اسم ورسمیله ذکر ایتمکه اذن یوقدر و بو ذکر اولنان اوصاف حمیده انك اخلاق جمیله سیدر ابدی جان قولاغیله دیکلیوب وکوکل کوزن آچوب اول ذات ستوده خصالی بو اوصاف علیه ایله بوله سن والا غیره چاره یوقدر * بیت * شوماهیلر که دریا ایچره در دریایی بیلمزلر * جهان آرا جهان ایچره در آرایی بیلمزلر * ای قبر طبیعت وحفر نفسانیتده مکدر الحال ومرده مثال اولان اهل ملال ﴿ مثنوی ﴾ هین که اسرافیل وقتند اولیا * منبه ومتیقظ اولیکز کیم اولیاء اصفیا اسرافیل وقت دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ مرده راز یشان حیاتست ونما * مرده دل وافسرده جان اولنلره اسرافیل وقت اولان اولیانك نفخ صور معنویسندن حیات باقی ونمای ابدی واردر ﴿ مثنوی ﴾ جان هر یك مردهٔ از کورتن * هر برمرده دلك جانی تن دخمه سی و بدن قبرندن ﴿ مثنوی ﴾ برجهد زآوازشان اندر کفن * کفن صورت وخواب موت وغفلت ایچنده ایکن اسرافیل وقت اولان اولیانك آوازندن حیات جاودان بولوب صچرار وروح قدسی پرآچوب اوج اعتلای لامکانه اوچر بلکه اسرافیلك نفخ صوری قلب محمدی اوزره اولان خلیفة اللهك نفخ روح اضافیسنك نمونه سیدر کما قال عبد الکریم الجیلی قدس سره الجلی فی کتابه المسمی بالانسان الکامل فی الباب الثانی والخمسین فی القلب (ولما خلق الله العالم جمیعه من نور محمد صلی الله علیه وسلم کان المحل المخلوق منه اسرافیل قلب محمد صلی الله علیه وسلم وغیرهم کل من محل منه فلهذا لما کان اسرافیل علیه السلام مخلوقا من هذا النور القلبی کان له فی الملکوت هذا التوسع والقوة حتی انه یحیی جمیع العالم بنفخة واحدة بعدان یمیتهم بنفخة واحدة للقوة الالهیة التی خلقها الله تعالی فی ذات اسرافیل علیه السلام لان محله القلب والقلب قدوسع

الله لما فيه من القوة الذاتية الالهية فكان اسرافيل عليه السلام اقوى الملائكة واقربهم من الحق ﴿نظم﴾ القلب عرش الله ذى الامكان * هو بيته المعمور فى الانسان * فيه ظهور الحق فيه لنفسه * وعليه حقا مستوى الرحمن * خلق الاله القلب مركز سره * ومحيط دور الكون والاعلان * فهو المعبر عنه فى تحقيقهم * بالمنظر الاعلى ومجلى الآن * والطورفيه مع الكتاب و بحره * والرق والسقف الرفيع الشان * وهوالذى ضرب الاله بنوره * مثلا به فى محكم القرآن * بالزيت والمصباح مع مشكوته * وزجاجة المتكوكب اللمعان * فاذا كان كذلك نفخ اوليادن زنده دل اولان عاشق ﴿مثنوى﴾ كو يداين آواز زآوازها جداست * بو آوازاوليا آواز خلايقدن جدا وصداوندادن بشقه در دير زيرا آوازخلايقدن اواسه مرده لرى احيا ايلمزدى ﴿مثنوى﴾ زنده كردن كار آواز خداست * احياء موتى ايسه بى حروف ولفظ وصوت اولان آوازحق وامر قادر مطلقك كاريدر ايمدى مرتبهٔ تعينلرندن وهستىٔ موهوملرندن متلاشى اولوب فناءفناءفناده وجودحقانيله بقاءابدى وحيات سرمدى بولان انبيا واوليانك آواز وزارلرى من حيث الحقيقه وحى الهى وكلام حق اولديغنه اشارت ايدوب حضرت خداوندكار بيوررلركه ﴿مثنوى﴾ مامرديم وبكلى كاستيم * بزكه محض محو وفناده اولان عاشق بى بيوجودلرز برموجب (موتوا قبل ان تموتوا) اولدك و بكليته اكسلوب محو ومحق اولدق ﴿مثنوى﴾ بانك حق آمد همه برخاستيم * امر ربانى وخطاب سبحانى كلدى سمع جانمز ايشيدوب جمله قالدق وحيات جاودانى بولوب باقى بالحق اولدق ﴿شعر﴾ بى حلول واتحاد آن شاه عشق * لايزال ولم يزل مهمان ماست * صدهزاران نامه دارد شاه عشق * درطى هرنامه مارا نامهاست * قاسمى طالب زفرط اشتياق * چون كذشت ازجان زجانان مرحباست ﴿مثنوى﴾ بانك حق اندرحجاب و بى حجيب * امرحق اكر وراى حجابده واكر حجابسز ﴿مثنوى﴾ آن دهد كوداد مريم را ز جيب * انى و يركه اول قادر مطلق مريمه جيبندن و يردى يعنى حضرت مريمه واسطهٔ جبريل ايله برموجب (فنفخنا فيه من روحنا) يقاسندن نفخ روح ايدوب عيسى عليه السلام وجوده كلدى وو راى حجاب واكر بى حجاب كلام حق ديوب حضرت مولانا بو آيت كريمه يه اشارت بيوررقال تعالى (وماكان لبشر ان يكلمه الله الاوحيا اومن وراء حجاب او يرسل رسولا فيوحى باذنه) پس كلام حق كرك بغير واسطة وكرك بواسطة الملك و ياخود

ورای حجابدن ظاهر اولسون بای وجه کان اکا کلام ربانی اعتبار اولنور مثلا حضرت موسایه شجره دن (انی انا الله) دیو وارد اولان ندا کبی ومریمه نفخ ایدن جبریل ایکن حق تعالی (فنفخنا فیه من روحنا) بیوروب نفخك جبریله اسنادی اسناد مجازی اولدیغی کبی پس هر کیمك که قلبنه الهام سبحانی وتجلی ربانی اوله انك قلبی مهبط انوار الهیه ومنبع اسرار قدسیه اولوب والد قلبیسی عیسی دم مشفق کبی مرده لر احیا ایدر ❁ مثنوی ❁ ای فناتان نیست کرده زیر پوست ❁ اول پادشاه بی همتا ومحیی الموتانك جانب قدس الوهیتندن ار باب فنایه نداء عزتی وارد اولوب ای بی سرو پا اولان عاشق صادقلرم چونکه سز وجود مجازی وهستیٔ موهومکزی محو ایدوب اجل طبیعی وموت اضطراری اصابت ایتمزدن اول برمفحوای (موتوا قبل ان تموتوا) مقتضیات نفسانیه کزی اختیار کز ایله افنا واماته ایدوب وهنوز روح روانکز زیر پوست صورت وتحت لباس بشریتده ستیر ایکن (کل من علیها فان ویبقی وجه ربك ذوالجلال والاکرام) معناسنی تفطن ایتمکله دریای وحدت وبحر زخار احدیتده بکلیته مستغرق ومحو محض ذات بحت اولدیکز ایمدی بندنی محض لطف واحساندن سزی مظهر اسم حی وباقی ایدوب احیا ایلدم وعباد صادقینی ارشاد ایچون سزی محو دنصکره صحو وفنادنصکره بقاء سرمدی ایله بعث ایلدم ایمدی ❁ مثنوی ❁ باز کردید از عدم زآواز دوست ❁ دوست آوازندن حیات جاودانی بولوب عدم اضافیدن مرتبهٔ وجوده رجوع ایدیکز وطالبلری ارشاد ایدوب محو وفنا ایله بنم وصلتم یولن کوستروب حیات بخش جاودانی اولکز و بو بیت حیات بخشه اکرچه کیم اکثر شراح ای مرده دللر فناسزی جسمانی پرده سنده وماسوا الله ده افنا ایلمش ومشاهدهٔ رحمانیدن دور ایتمش دوستك آوازندن وجود حقانی مرتبه سنه کلیکز دیو معنی ویرمشلر لکن سیاق وسیاق اعتبار یله بو حقیر فرومایه ویردیکی معنی انسب فهم اولنور زیرا مرده دللر وجود حقانی مرتبه سنه نائل اولمز بلکه مرده دللر دنیاده وآخرتده موتی حکمنده در اما مطلقا بعث قبور و یوم نشور مراد اولورسه بی مناسبت اولمز وضمیر منیره خفی اولمیه که ار باب فضایلت حق سبحانه وتعالی بی اعراضدن بوشی ایله وصف ایلسه لر غرضلری اول عرضك نهایتی اولور مثلا فخر عالم صلی الله علیه وسلم بیوررلر که (ان ربکم حی کریم یستحیی من عبده اذا رفع یدیه ان یردهما صفرا) پس استحیا تغیر وانکسار اولوب جملهٔ اعراضندر

بو تقدیرجه استحیا کندو معناسی اوزره حق سبحانه و تعالی یه نسبت اولنمق سزا دکلدر فاما عدم عطادن استحیا لابد عطا ایتمکی مقتضیدر فاذا کان کذلك عرض مز بوردن غرض استحیا اولان عطامعناسیدر کذلك حقه آواز نسبت اولنمق دخی اعراضدن اولمغله معنای ظاهر یسی مراد اولمیوب بلکه آوازدن مراد اسماع کلام وتفهیم مرامدر که بانك وآوازك غایتیدر و کلام الهی غیر مخلوق وآواز و بانکدن منزه ایکن عبد مؤمن قراءت ایلدکده بانك وآواز ایله متصف اولوب یته اکا کلام الله دینلور پس وحدت مطلقه ده اولان انبیا واولیانك دخی کلماتی تلقاء نفسدن اولمیوب وحی ربانی والهام سبحانی ایله اولمغله انلرك کلامنه دخی برموجب (وبی ینطق) نطق حقدر دینلور* فلهذا کاشف اسرار کرد کار حضرت خداوندکار بیوررلر که ﴿مثنوی﴾ مطلق آن آواز خود ازشه بود * احیاء اموات ایلیان آواز خود مطلقا شاهدندر ﴿مثنوی﴾ کرچه ازحلقوم عبد الله بود* عبد اللهدن مراد فخر عالمدر یعنی اکرچه بحسب الظاهر عبداللهك حلقوم ودهانندندر کما قال علیه السلام (ان الله یقول الحق علی لسان عبده) وقال علیه السلام (ان الله ینطق علی لسان عمر) صدق رسول الله حاصل کلام مرتبهٔ لاتعین وغیب الغیبده الفاظ وحروف وتراکیب وکلمات تعیننددن وقیود لغات والسنه دن عاری اولان مطلق معنی اکرچه کیم شخص معین وحروف والفاظ ایله مقیداولان عبداللهك لسان ودهانندن صدور ایدر لکن عبد مز بور قید وجود وهمیدن مطلق اولمغله اندن ظهور ایدن کلام حقدر دیمکدر واصطلاحات قاشانیده وشرحنده (عبدالله) شول عبد اخص خواصدر که الله سبحانه وتعالی فنافی الله و بقا باللهده جمیع اسماء ذاتیه ووصفیه وفعلیه ایله اکا تجلی ایدر وعبد مز بور اسم اعظم اولان کلمهٔ جلاله ایله متحقق وجمیع صفات حق ایله متصف اولدیغیچون حق تبارك وتعالینك عبادنده مقاما ارفع وشانا اعلی اندن اولی برعبدی دخی بو قدر * فلهذا اسم عبدالله خاتم الانبیا وسندالاولیا حضرت محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفایه مختص اولوب حق جل وعلا کتاب کریمنده (وانه لما قام عبد الله یدعوه) بیوردی ایمدی اسم مز بور حقیقتده شفیع الامم حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمه مخصوصدر اول سرافراز کلك شریعت مطهره وسنت سنیه سنه متابعت ایله ورثه وخلفاسندن اولان اقطاب ایچون اسم مز بور بالتبعیه والفرعیه اطلاق اولنور اقطاب مز بوره دخی

مطلب
در تحقیق اسم
عبدالله

کرك قطب الاقطاب وکرك قطب الابدال وکرك قطب الاوتاد وکر کسه قطب الرجال وفرق اقطابدن هر قنغیسی اولورایسه اولسون زیرا حقیقت کلیه وعینیهٔ ثابته ووحدت ذاتیه واحدیت جمعیه جمیع انبیا واولیانك حقایقی اوزرینه متقدمه‌در * پس انوار ولایت ونبوت اندن تلألؤایدوب غیری یه حقیقت محمدیه وروح احمدیه‌دن افاضه او لنمشدر (وان اطلق علی غیره مجازا لاتصاف کل اسم من اسمائه بجمیعها بحکم الواحدیة واحدیة جمیع الاسماء) وقال الشارح الفاضل فح یکون ذلك مجاز الاتصاف کل اسم من اسمائه الذاتیة بل الفعلیة بل الآثاریة الکونیة بجمیعها بحکم الواحدیة ای بحکم اتحاد کل واحد من جمیع الاسماء فی هذه الحضرة من حیث انها عین الذات حقیقة وکذا یتصف کل اسم بجمیعها بحکم احدیة الاسماء ای بجمعیتها الوحدانیة وهیئاتها الفردانیة وهذا الحکم جار فی التعینات الکونیة الکلیة والجزئیة) ایمدی ای محرم حریم جمال وانیس همدم قرب وصال اصطلاحات اهل کشف وشهودده عبدالله اسمی کیمك اولدیغن بیلدکسه اول بدردجاومهر قبهٔ وفا معلاومزکی ومجلا ومصفا متمکن متکای (کان لله) ومشاهد شاهد (من کان لله کان الله له) وصدر نشین صفهٔ (لایزال عبدی یتقرب الی بالنوافل حتی احبه) ومظهر سر (فاذا احببته کنت سمعه وبصره ویده ولسانه) ومخاطب تشریف (ومارمیت اذرمیت ولکن الله رمی) اعنی حبیب خدا محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفاك آوازدل نواز ونطق چاره سازی کلام ربانی ووحی سبحانی اولوب وارث حقیقتلری اولان اولیاواصفیا دخی اکا تبعیت ایله نطق حق سو یلدکارینه رفع شك ودفع شبهه ایدەسن نتکیم حضرت مولانا برمحلده دخی بیوررلرکه *م* کرچه قرآن ازلب پیغامبرست * هر که کوید حق نکفت او کافرست * پس حق سبحانه وتعالی اول عبدالله ایله مسمی اولان عبد اخصنه قرب نوافلده خطاب ایدوب * مثنوی * کفته اورامن زبان وچشم تو * اکادیمش که بن سنك دیده ولسانکم * مثنوی * من حواس ومن رضا وخشم تو * واسما وصفاتمله بن سنك حواسکده ظهور ایتمشم و بن سنك رضا وخشمکم (ومن احبك فقد احبنی ومن ابغضك فقد ابغضنی) * مثنوی * روکه بی یسمع و بی یبصر تو یی * ی سرو باغ قربت وتزر ونشین وحدت ورثه واتباعکله خرامان اول که (فبی یسمع و بی یبصر و بی یبطش و بی ینطق) سنسن * مثنوی * سر تو یی چه جای صاحب سر تو یی * یعنی ما آل کلام صاحب سر سنسن

نه صاحب سر محليدر بلكه عين سر سنسن كما قال عليه السلام فى الحديث القدسى (والانسان سر من اسرارى) وقال (الانسان سرى وانا سره) ❊ عطار ❊
تو بى واصل درين دور زمانه * تو خواهى بود در خود جاودانه * من آوردم ترا از بهر ديدار * من وديد ار ديد خود خر يدار * منم تو تو منى پيرايكى من * مر ادر ديد ديدت بيشكى من * من وتو تو من وهردو يكى ام * نموده خود نموده بى شكى ام * بجز من منكر ودر خود نظر كن * بجز من دور باش از خود بدر كن * مر ا بين وبجز من هيچ منكر * چو من با شم بدل تن هيچ منكر * حاصل مرام حق سبحانه وتعالى حبيبنه دير كه حبيبم سر ايجاد خلايق ومحبوب حضرت خالق سنسن بزم نا محرم حريم جمالمز اولان انلردر كه سنك حقيقتك مشاهده سندن محروم اولار وصاحب سرا پردۀ وصالمز دخى انلردر كه سنك حقيقتك كوروب محبوبيتك معلوم ايدنه لر پس سن بزم سر پنهانمز وشمع شبستان آرامز سن وجمله اصحاب اسرار سنك طفيل وپى روانكدر آه ايها المشتاقون بجمال كمال حبيب الله روشن چشم جان اولنلره عياندر كه قول كريم (لعمرك) حضرت مصطفى نك تاجى (ولباس التقوى) محمد عليه السلامك ديباجيدر (واركعوا مع الراكعين) سر مباركى (انما يتقبل الله من المتقين) سر لطيفيدر ودخى (لا تسجدوا للشمس ولا للقمر) جبهۀ قمر طلعتيدر واسلام محمدى (ان الدين عند الله الاسلام) وچشم احمدى (مازاغ البصر وماطغى) وكوش پرهوشى (واذا سمعوا اللغو اعرضوا عنه) در وهوش پرجوشى (تنام عيناى ولا ينام قلبى) قوليدر آه كيم (فتبارك الله احسن الخالقين) ظاهرى (ان رحمت الله قريب من المحسنين) باطنيدر (فروح وريحان) مشامى (وسبحوه بكرة وعشيا) صبح وشاميدر (سيماهم فى وجوههم) وجه مكرمى (والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس) خلق عظيميدر (لا يغتب بعضكم بعضا) لسان شريفى (كلوا مما فى الارض حلالا طيبا) دهان لطيفيدر (سقيهم ربهم) جرعه سى وجام لام (لى مع الله وقت) جذبه سيدر ❊ قاسم ❊
اى پرتو جمال الهى چه كويمت * وى فيض فضل نا متناهى چه كويمت * خواهم زلطف وجود تو شكرى كنم ادا * آن هم ز جود تست الهى چه كويمت * كر كائنات خصم شود از كسى چه باك * اى جان ودل تو پشت وپناهى چه كويمت * وصف تو بر صحيفه دلها نوشته اند * بالا نراز سفيد وسيا هى چه كويمت * حيران شدست جان ودل عاشقان ترا * نشناخته كسى بكماهى چه كويمت * كاهى بغمزۀ ره صد كاروان زنى * كه مرشد طريقت راهى

چه کو یمت * جان خواستی ز قاسم بیچاره ای صنم * جانها کدای تست وتوشاهی چه کو یمت * پس ای طالب قرب جوار ربانی چونکه رسول الثقلین وسید الکونین علیه صلوات الله وسلامه یه تبعیت ایله سندخی تحصیل قرب نوافل ایلیه سن جانب قدس الوهیتدن سکا بو وجهله خطاب عزت اولورکه ﴿ مثنوی ﴾ چون شدی من کان لله ازوله * چونکه سن وله وحیرتکدن من کان لله اولان عبادم زمره سنه داخل اولدك ﴿ مثنوی ﴾ من ترا باشم که کان الله له * بن دخی سنك ایچون اولورم که (من کان لله کان الله له) حدیث شریفی بو اتحاددن خبر ویرمشدر ای محرم حریم جلال وهمدم نسیم قرب وصال عبد خاص ایزد متعال مولانای نیك خصال عظم الله روحه بالفضل والاجلال من کان لله ازوله دیوب حیرت وولهدن الله ایچون اولان کمسنه ایله نه معنایه اشارت بیورمشلردر ذوق ایتدکی واوصاف مزبوره کیملرك شانلرنده صادق قدر بیلدکی ﴿ قاسم انوار ﴾ کان لله کفت وکان الله له * وصف مستان طریقت دروله * یعنی ازمستیٔ خود فانی بباش * بعد ازین خوش روکه روشن کشت ره * راه روشن شدز فیض آفتاب * رنك ظلمت رفت باروی سیه * چل چله بنشست صوفی ره نیافت * جلجله بهتر بود زآن چل چله * خانه واپرداز از غیر حبیب * دورازا نصافست یارده دله * رمز مستان طریقت فهم کن * وارهان جان را زقلب نامره * قاسمی در زلف بند یار ماند * خوش بود دیوانه کانرا سلسله * ایمدی معلوم اوله که قچان عباد پاك نهاد اعمال صالحه وخالصه وتوجهات کلیه ایله تصفیهٔ قلوب وتزکیهٔ نفوس ایلیوب مکاشفهٔ ذوقیه ونورهدایت وهبیه ابصار بصیرتلرین مکحل ایلسه انهار علوم یقینیه اودیهٔ فهملرنده جاریه وامواج بحار حکم حقیقیه قلب وسیع مصفالرنده متلاطمه اولوب عالم قدسدن اولان راهبن تحقیق علمینك معنا نبسنی ادراك ایدرلر وحضرات اسمائیه ده عالم الوهیتدن اولان عجایب اسرار غیبیه نك حقایق ودقایقنه واصل اولورلر وباطنلرنده لیاح انوار صفات باهره اولوب عقول وافکار متلاشیه اولور وذوقا ووجدانا من غیر فکر ورویة بطریق الورود اسانلرندن حکم ومعارف جریان ایدر وبو مرتبه دنصکره عند الوقوع فی عین القدم ذکراولنان عباد خواصك رسملری بقابالله ده محو ومحق واحوال حدثان وصروف زمانك اوزرینه قهر واستیلا ایله غلبه ایلیان سلطان ازلك معاینه سیله دریای ابد وبحر شهود ذاتده منطمس وغرق اولوب احساس حواس واحوال ناسدن غایب وفضای هیمانده واله وحیران اولورلر * پس حالت

مطلب حدیث من کان لله کان الله له

مزبورده (العبد وما يملكه كان لمولاه) ودخی من (كان لله) معناسی عیان اولوب حضرت حق وفیاض مطلق دخی برموجب (كان الله له) رش انوار جذبات وافاضهٔ آثار الطاف بی غایات والباس خلع فاخرهٔ اسما وصفات ایدوب کندو ذاتنه مجلا ومصفا برمرآت ایدر وعبد مزبوردن هرنه صدور ایدر ایسه موافق رضای الهی اولوب عبدك آنده علاقه سی اولمز ابن الفارض * وفیّ بها وریت عینی ولم ارد * سوای خلعت اسمی ورسمی وکینتی * فسرت الی مادونه وقف الالی * وضلت عقول بالعواید ضلت * فلا وصف لی والوصف رسم كذا * كالاسم وسم فان تكن فكن او انعت * لكن گاه تعین وعبودیتی جهتندن وگاه حق تعالی ربوبیت والوهیتی حیثیتندن عبد مزبوره خطاب بیوررکه * مثنوی * كه تو بی کویم تراگاهی منم * ای عبد فانی وکامل سکا گاه سنسن دیرم وگاهی سن دکلسن وفانی سن بنم دیرم * مثنوی * هرچه کویم آفتاب روشنم * (هرنه دیر ایسم آفتاب روشنم) مثلا حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیاتی نظر اغیاردن پوشیده قلماغیچون گاهی (انك لاتهدی من احببت) وگاهی (انك میت وانهم میتون) دیو بیوررو گاهی اصحاب اسرار وحدتك چشملرنده جلوه ایچون (ومارمیت اذرمیت ولكن الله رمی) دیو بیوررر وگاهی حقیقت وحدانیته اشارت ایدوب (ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله) دیو بیوررر * مغربی * آفتاب وجود کرد اشراق * نور او سرتسر کرفت آفاق * سر فرو کرد پرتو خورشید * درتنزل زهر دریچه وطاق * مطلق آمد بجانب تقیید * کشت تقیید عازم اطلاق * درد او راشراب شد درمان * زهر او را مدام شد تریاق * آمد ایام قرب عهد وصال * رفت هنکام بعد وهجر وفراق * اسم خود محو کن ازین طومار * رسم خود بر تراش از بن اوراق * وصف او را مدان بخویش مضاف * نعت او را مکن بخویش اطلاق * هستی او را بود باستقلال * نیستی مر ترا باستحقاق * روز اخلاق خویش فانی شو * تا که حق مر ترا شود اخلاق * دیدهٔ دام کن زخالق خلق * تا ببینی بدیدهٔ خلاق * که جز او نیست در سرای وجود * بحقیقت کسی دکر موجود * حاصل کلام * مثنوی * هر کجا تابم زمشکات دمی * هرقنده کیم رصاحب نفسك مشکاتندن درخشان ایدم وبعض نسخه ده زمشکاتی دمی واقع اولمشدر بو تقدیرجه معنی بووجهله اولور که هرنه مظهره که تجلی ایدوب برمشکاتدن بردم تابان اولام * مثنوی * حل شد آنجا مشکلات عالمی * اول محلده واول حینده عالمیانك جمیع مشکلاتی حل اولور * بیت * تعالی الله قدیمی کو بیکدم * کند آغاز وانجام دو عالم * حاصل کلام بنم نور

جذبات وعکس تجلیاتم هر قنغی مشکات قلبده پرتو ایدرسه برنفسك ایچنده
اول عبد منجذبك قلبنده ایکی جهان مشکلاتندن برمشکل قالمیوب بغیر سؤال
وجواب حل اولور ارباب عشقه روشندر که مرشد کاملك حضورینه وارمزدن
اول طالبك بعض سؤال ایده جك مشکلاتی اولمغله سؤال ایتمك نیتی ایله حضور
سعادتنه واردقده پرده واصل اولور که نور جذبات وتجلیء ذات وصفات
ظاهر وباطنن بك رنك وحدت ایدوب اصلا مشکلی قالمز وسؤال ایده جکی
خاطرینه کلسه مقدما اولان خاطره سنده شرمسار اولور زیرا حالت مزبوره ده
عبدمز بورك قلبنده علم اولین وآخرین نقطهٔ محبت وتجلی وحدتده جمع
اولوب نقوش کثرات کیدرودخی (العلم نقطة کثرها الجاهلون) نه معنادر بیلور
زیرا * مثنوی * ظلمتی راکآفتابش برنداشت * شول جهل ظلمتنی که آفتاب
عقل رفع وازاله قیلمدی * مثنوی * ازدم ما کردد آن ظلمت چو چاشت *
بزم دم تجلیمزدن اول ظلمت قوشلق وقتی کبی روشن اولور بعض نسخه ده
اشبو بیت دخی واقع اولمشدر * م * هر کجا تاریکی آمد ناسزا * ازفروغی
ماسزد شمس ضحا * هر قنده کیم برظلمت ناسزا وتاریکیء ناروا کلدی بزم
فروغ هدایتمزدن خورشید ضحی کبی اولور مراد اولنان غفلت وپندار وجهل
وانکار ظلماتیدر که دم انبیا واولیادن نور اضحای چاشتدن انوردر انکیچون
طریقهٔ بیرامیه ده اولان بعض سالکلر یاسر انبیا واولیا یاکرم انبیا واولیا ویادم
انبیا واولیادیو ارواح انبیا وهمم اولیادن استمداد ایدوب فی الحال آثار جمیله سن
مشاهده ایدرلر * کلشنی * دمدن نوره دی مکرم آدم * آدم دم ایش دمیله
همدم * صورت بولهلی دم ایله اعیان * معنی بوزیدر کورینن اکوان * آدم دم ایله
چوهمدم اولدی * جزؤ یله کله اودم دم اولدی * اولشانه کوره روان اولوب
حی * کوستردی یوزین نه ایسه هرشی * کورندی او لاعدمده پنهان
* ظاهر کوزنه ثبوت اعیان * نفخی ازلك ابددمنده * آدمده بولندی انده
بونده * کرآدم ایسك حقیقی انسان * اوز وجهکی کورنه ایسه هر آن *
ترك ایلیجك رواق وطاقی * وجهك کورینور جهان باقی * اولمدین اولن
قیامت اولور * صوردن نفسی علامت اولور * صور اونی کبی دریلوراندن *
دعوتکیم ایره قلوبه جاندن * اولوب دیریله قیامتی کور * بیتر بتنه علامتی صور
* ایمان دیلسك امامه اویغل * اول وجهه کوره ایمانی طویغل * مؤمن اولاسن
یقینله حقه * اقرار ایدوبن دیلوکله صدقه * هر کیمکه ایده شهودنی غیب * مؤمن
اول ایمش یقینله بی ریب * ای نور دیدهٔ آدم بووصف اولنان آدم اول آدمدر که

﴿ مثنوى ﴾ آدمى را او بخويش اسما نمود * حق جل وعلا برموجب (وعلم آدم الاسماء كلها) اول آدمه وقدم آدمده اولان اولادنه كندو اسما وصفاتنى كوستردى ﴿ مثنوى ﴾ ديكر انرا زآدم اسماى كشود * وآدمدن غيرى يه اسمانى آدمدن فتح ايلدى وبرموجب (اناجعلناك خليفة فى الارض) اولاد آدمى استخلاف ايدوب بين الحق والخلق جامع برزخ قيلدى پس نفس انبيا واوليا نفس رحمانى اولوب اهل ملكوت وملكه تعليم اسما ايتديلر وشخصلرى صورة متعدد معنالرى حقيقتده متحد اولدى ايمدى مستخلف ايله مستخلف بينده اولان اتحاد واتصال معلوم اولد يسه ﴿ مثنوى ﴾ خواه زآدم كير نورش خواه ازو * اول نفس رحمانى وفيض ربانى بى ديلرسك جامع برزخ اولان آدمدن اخذ ايله وديلرسك بلا واسطة حقدن اخذ ايله يعنى كركسه انسان اكمل بالذات سن كندك اولوب بلا واسطة حقدن اخذ نور ايلمش سن وكركسه انسان كمله تبعيت ايدوب رش نورده انى واسطه قيلمش سن اصلا فرق يوقدر ﴿ مثنوى ﴾ خواه ازخم كيرمى خواه از كدو * شراب عشق ايسترسك كوپدن طوت يعنى ايچ وايستر قباقدن ايچ ايكيسى دخى بردر زيرا مراد قلبده انوار جذبات رحمانيه درخشان اولوب مرتبهٔ شهوده وارمق ايدى پس مراد حاصل اولدقدنصكره بواسطه وبغير واسطه خاطره سنده اولميه سن وكذلك شول ارباب فنا كه مرشد اعظم ايله كمال اتحاد واتصال حاصل ايدوب ارشاده مأمور اوله نور جذبات وتجلياتنى ايسترسك اول خليفهٔ كاملدن اخذ ايله وايسترسك خليفة الله اكملدن اخذ ايله نورده فرق يوقدر زيرا معنى اعطا كيرو مرشد اكملك در ﴿ مثنوى ﴾ كين كدو باخم بپيوستست سخت * زيرا كه بو كدوى وجود خليفه خم وجود مستخلفه متصلدر وياخود بو آيينهٔ قلب مرد فانى خم صبغة الله اولان انسان اكملك دل دريا مواجنه متصل وپيوسته در ﴿ مثنوى ﴾ نى چوتو شادان كدوى نيكبخت * اى قيد بند انانيت ومحبوس زندان بشريت اولان پرغفلت اول كدوى نيك بخت سنجلين لذات جسمانيه ومقتضات طبيعيه ايله شاد وخندان دكلدر بلكه محو محض وحدت مطلقه اولوب درياى احديته غرقه در ﴿ شعر ﴾ آيينه تيره شدزچه تيرست آينه * چون روبروى دوست ندارد هرآينه * مرآت دل بصقلهٔ ذكر صاف كن تاروى دوست رابنمايد معاينه * ﴿ مثنوى ﴾ كفت طوبى من رأنى مصطفى * حضرت محمد المصطفى صلى الله عليه وسلم بيوردى كه سعادت ودولت وطيبت ولطافت اول كمسنه يه كه بنى كوردى ﴿ مثنوى ﴾ والذى يبصر لمن وجهى رأى *

مطلب حديث طوبی لمن رآنی

ودخی شول سعادتمنده عزت ودولت که بنی کورن کمسنه بی کوردی کاروی
عن عبدالله بن بشر رضی الله عنه قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (طوبی
لمن رآنی وآمن بی وطوبی لمن رای من رآنی ولمن رای من رای من رآنی وآمن بی
طوبی لهم وحسن مآب) یعنی سعادت شول اصحاب صفا اندسا به که بنی کوردی
وبکا ایمان کتوردی وعزت شول تابعین فائزینه که بنی کورن اصحابمی کوردی
ودولت ابدی شول تبع تابعینه که تابعینی کوزوب بکا ایمان کتوردی واصحابمه محبت
ایدوب شریعتمه تبعیت قیلدی طوبی وجنت انلر ایچوندر وهلم جرا دیدهٔ
حقیقت ایله رسول علیه السلامی کورنلری کورنلری وانلاری کورنلری کورنلره
جنات عدن وحسن مآب محققدر ای طالب فوز فلاح امیددر که ارباب
مجاهدن اولوب مجرد چشم سر ایله کورنلردن اولیه سن زیرا چشم سر کوشت
وپوست ایله بو رنمش قالبدن غیریسن کورمز ابدی اول اولیای اصفیانك
ومغز وحقیقت وعلم ومعرفتن کور مك ایچون دیدهٔ بصیرتك کشاده ایدوب
(وتریهم ینظرون الیك وهم لا یبصرون) ودخی (ومایؤمن اکثرهم بالله الا
وهم مشرکون) دیو قول کرایم سبحانی ایله کوکلکوزلری کور وقلبلری
ایمان یقینیندن دوراولان زمره دن جانکی خلاص ایده سن آه ای عاشق ربانی
عین القضاة الهمدانی زبدة الحقایق نام کتاب پر دقایقنده تمهید ایمانده بیورر لکه
سالکان حضرت الهیت برفنون وتفاوت آمدند بعضی ازایشان بنیاء دین
شدند وآکاه خود وحقیقت کار آمدند خودرادیدند که زنارداشت پس
خواستند که ظاهر ایشان موافق باطن باشد زنار نیز برظاهر بستند وکفتند که
اکر باطن که مسکن ربوبیت آکنده بکفر وضلالت بود وازرنارخالی نباشد اکر
ظاهر که محل نظر خلقست زنار دارد باکی نیست در یغا فهم خواهی کردن یانه چه
دانی که چه کفته میشود کروهی دکرمست آمدند زنار نیز بر بستند وسخنهای
مستانه آغاز کردند بعضی راکه ابکشتند وبعضی رامبتلاء غیرت
اوکردند چنانکه این بیچاره راخواهد بودندانم که کی خواهد بود هنوز
دورست وبعضی رابر دیوانکی حمل کردند ومقصود ایشان آن بود که
نارسته شوند ازآفت وزحمت قالب نام دیوانکی بر خود افکندند که
صداع وزحمت خلق باری کرانست ازعقل دیوانکی اختیار کردند واز
زحمت خلق ودنیا نجات یافتند چنانکه رندهٔ کفته است ﴿ رباعیه ﴾
هرزمانم جان ودل نزدیك دلبر میشود * وزجمال وحسن رویش هردو کافر
میشود * پس میان جان ودل این قالبم زحمت شدست * بی تن وقالب مرادم

خود میسر میشود * ان فی الخمر معنی لیس فی العنب تا از خلق نگذری
بخالق نرسی (ومن یخرج من بیته مهاجرا الی الله ورسوله ثم یدرکه الموت
فقد وقع اجره علی الله) این معنی باشد * بیت * بورادہ قالسون اشبو در
کفتار * قیلالم بحر شرحه بنه رفتار * پس مر دسعا دیمند نور محمدی وعلم
احمدی یی بالذات علت غائیهٔ مکونات اولان فخر عالم صلی الله علیه وسلمدن
اقتباس ایلسه و بر کسنه دخی اندن اقتباس ایلسه الی یوم القرار مادامکه انوار
اسرار و علوم و معارف عین اول اوله آخرده اولان کسنه دن اخذ ایدن کسنه دخی
حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیاتدن اخذ ایتمش کبیدر مثلا * مثنوی *
چون چراغی نور شمعی راکشید * چونکم برچراغ برشمعك نورنی چکدی
یعنی برچراغکیم برشمع تاباندن اقتباس نار ایدوب اولدخی درخشان اولدی
* مثنوی * هرکه دید آن را یقین آن شمع دید * هرکیمکه اول چراغ ثانی یی
کوردی بلاشك ولاشبهة عیناو یقینا اول شمع اولی کوردی * مثنوی *
همچنین تاصد چراغ ارنقل شد * کذلك نسق مزبور اوزره یوز و بلکه هزار
وهزار چراغه نقل اولنسه * مثنوی * دیدن آخر لقای اصل شد * چراغ
آخری کورمك اصل واول اولان شمعك لقاسی اولدی کما قال عبد الکریم
الجیلی فی کتابه المسمی بالانسان الکامل فی الباب الستین وسر هذ الامر تمکنه
صلی الله علیه وسلم (من التصور بکل صورة فالاریب اذا رآه فی الصورة المحمدیه
التی کان علیها فی حال حیوته فانه یسمیه باسمه واذا رآه فی صورة ما من الصور

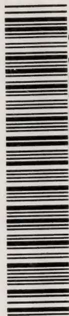
مطلب
ظهور خاتم الانبیاء
فی صورة الشبلی وغیره

وعلم انه محمد فلایسمیه الا باسم تلك الصورة ثم لایوقع الاسم الاعلی الحقیقة
المحمدیة الاتراه صلی الله علیه وسلم لما ظهر فی صورة الشبلی رضی الله عنه
قال الشبلی لتلمیذه اشهد انی رسول الله وکان التلمیذ صاحب کشف فعرفه
وقال اشهد انك رسول الله وهذا امر غیر منکور وهو کما یری النائم فلانا
فی صورة فلان واقل مراتب الکشفیات ان یسوغ به فی الیقظة ما یسوغ
فی النوم لکن بین النوم والکشف فرق وهو ان الصورة التی یری فیها محمد
صلی الله علیه وسلم فی النوم لایوقع اسمها فی الیقظة علی الحقیقة المحمدیة
لان عالم المثال یقع فیه التعبیر فیعبر عن الحقیقة المحمدیة الی حقیقة تلك الصورة
فی الیقظة بخلاف الکشف فانه اذا کشف لك عن الحقیقة المحمدیة انها
متجلیة فی صورة من صور الآدمیین یلزمك ایقاع تلك الصورة علی الحقیقة
المحمدیة ویجب علیك ان تتأدب مع صاحب تلك الصورة تأدبك مع محمد
صلی الله علیه وسلم لما اعطاك الکشف ان محمدا علیه السلام متصور بهذه

الصورة فلا يجوز لك بعد شهود محمد صلى الله عليه وسلم فيها ان تعاملها بما كنت تعاملها به من قبل ثم اياك ان تتوهم شيئا فى قولى من مذهب التناسخ وحاشا رسول الله ان يكون مرادى بل ان رسول الله عليه صلواة الله من التمكين فى التصور بكل صورة حتى يتجلى فى هذه الصور وقد جرت سنته صلى الله عليه وسلم انه لا يزال يتصور فى كل زمان بصورة اكملهم ليعلى شانهم ويقيم ميلانهم فهو خلفاءه فى الظاهر وهو فى الباطن حقيقتهم) انتهى كلامه ايمدى شهود چراغ آخر مشاهده لقاء شمع اول اولديسه * مثنوى * خواه از نور پسين بستان تو آن * هيچ فرقى نيست خواه از شمع جان * ايسترسك سن انى صكره كى چراغك نورندن ال ايسترسك شمع جان اولان زبده اكواندن ال اصلا وقطعا برفرق يوقدر واختلاف چراغ مانع اتحاد نور دكلدر عمر بن الفارض * يشاهد منى حسنها كل ذرة * بها كل طرف جال فى كل طرفة * فلو بسطت جسمى رأت كل جوهر * به كل قلب فيه كل محبة * واغرب مافيها استحدت وجادلى * به الفتح كشفا مذهبا كل ريبة * مثنوى * خواه بين نور از چراغ آخرين * ايسترسك نورى آخر كى چراغدن مشاهده ايله * مثنوى * خواه بين نور از چراغ غابرين * ايسترسك نورى اول كه چراغدن تماشا قيل فرق وتميز يوقدر همان مراد اول عينه واصل اولمق ونور حقيقتى كومكدر وآفتاب محمدى طلوع ايتمكدر قنغى برجدن طلوع ايدرسه ايتسون آفتاب كبرو اول آفتابدر * مغربى * كاه مايى وكه شمايى تو * مى نكو بى چنين چرايى تو * هر زمان كسوتى دكر پوشى * بلباسى دكر برآيى تو * دانمت كز جهان نه ليكن * مى ندانم كه از كجايى تو * جز تو كس نيست تا ترا بينند * زچه برقع نمى كشايى تو * رنكهاى عجيب برآميزى * نقشهاى غريب نمايى تو * مغربى تو ترا نميدانى * بحقيقت بدان كه مايى تو *

م

تم الجلد الثانى فى المطبعة العامرة و يليه الجلد الثالث اوله * در معنى اين حديث كه ان لربكم فى ايام دهركم *

3 1761 10039674 6